

ქართული

დრამატული,

შედგენილი

ანტონ ი-ის მიერ.

გამოცემული

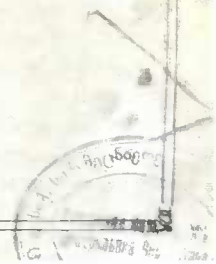
ალექსანდრე ებსკონოხას საფასით.

შინ არ გავიყვანო

თბილისი

ექვთიმე ხელაძის სტამბა.

1885

Дозволено цензурою Тифлисъ 2 Апрелья 1885 года.

ეს დრამმატიკა გამოიკა ჩემის ზედამხედველობით და სათა-
სრით აღექვსანდრე ეპისკოპოსისა, რომლის სურვილი და დაუცხრო-
მელი ზრუნვა არის გააცნოს საზოგადოებას შესანიშნავნი ავტორე-
ბი, თუ აღდესმე იღვწოდენ და ან დღეს იღვწიან ქართულს ლიტე-
რატურაში და მოუტანიათ ამით საზოგადო საარგებლობა.

ამ გვარს შესამჩნევს სწავლულებში და ქართულის ენის მკლ-
დნეთა შორის, უეჭველია ირიცხება ამ დრამატიკის შემდგენელიც—
ქათალიკოზი ანტონი 1-ლი.

ანტონი 1-ლი იყო ძე იესე მეფისა და დისწული მეფის თეიმურაზ II-ისა.—სიყრმითვე აღზდილი ჯვთის მცნებაში და განვითარე-
ბული ქართულს მწიგნობრობაში, უნამეტნავესად სამღთო წერილში,
ანტონი შეიქმნა კულით და სულით მსურველი ჯვთის მსახურებისა
და მიაღწია საქართველოს ქათალიკოზობის დირსებას 1744 წელში.

დაუცხრომელმა მსურველმა სწავლისა და უოვლის მეცნიერე-
ბის შესწავლისა, ანტონიმ მიიწვია ფრანგთა პატრები, რომელნიც
იმის ფროს იყოთებოდნენ საქართველოში და მათის შემწეობით
სწავლობდა ლათინურს ენას. ამ გარემოებამ დაჰბადა ქართველთ საზო-
გადოებაში იჭვი მისს. «ლათინთა სარწმუნოებისა მიმართ მიდრეკაზე.»

მამინ თეიმურაზ მეფემ დაადგინა 16 დეკენბერს 1755 წელს გან-
ჩინება «კათალიკოზის ანტონის დამხობად, განდევნად და წირვი-
საგან დაუენებად.»

ამის მომხმენს ანტონის თავს ზარი დაეცა. სთხოვდა წერი-
ლით მეფეს თეიმურაზს: «თქვენის დისა ჩემს მეტი აღარა არის რა;
იმისის სიყვარულისათვის ისეთს წიგნს ნუ გამატანთ (*)—იქ მოკვ-
დე, სიკვდილი და წაწყმედა მოიწიოს ჩემზედა. იქაც რომ არ შე-
მიწყნარონ, სადღა წავიდე? დირსი არა ვარ შეწყალებისა, მაგრამ
თქვენის ხელმწიფის მამის და დედის შვილისშვილი ვარ და თქვე-
ნის გამზრდელის და დიდთ ჭირნახულის დის შვილი ვარ... ნუსხა
როგორიც მოგართვით, იმისთანა წიგნი მიბოძეთ... ამისგან უარე-
სი წიგნი როგორ წავიღო.»

თვრამეტი თთვე იყო დაუენებული ანტონი შეწირვისაგან უსის-
ხლომისა მსხვერპლისა, მაგრამ ეს კანონი შეუმოკლეს, შეიწყნარეს
და ნება მისცეს უსისხლო მსხვერპლის შეწირვისა აღდგომა დღეს.

(*) რუსეთში, სადაც იგი იგზავნებოდა.

შემდეგ ამისა ანტონი წარემართა რუსეთად, მიჰმართა უწმიდე-
სის სინოდის მფარველობას და წარუდგინა აღსარება თვისი. რა
სინოდმა იცნო ესე თანხვად მართლ-მადიდებელისა ბერძნის ეკლეს-
სიისა, მაშინ ნეტარად ხსენებულმა იმპერატრიცამ ეფლისაბედ შეტრეს
ასულმა ბრძანა 1757 წელში მიცემად ანტონისადმი არქიეპისკოპო-
სობისა და ვლადიმირის ეპარქიისა, რომელსაც განაგებდა. იგი
1763 წლამდინ.

აქ ანტონმა უკეთ შეისწავლა ღვათინთა ენა და იწყო თარგმნა
სხვათა და სხვათა წიგნთა, სხვა და სხვა ენებიდგან, მკოდნე პირთ
შემწეობით. ვლადიმირ იოსელიანი ამბობს ანტონ კათოლიკოსზე,
რომ „მან არა ვითარი უცხო ენა არ იცოდაო და რასაც სთარგმნი-
და—სხვების შემწეოწითაო.“ ამ აზრს ამტკიცებს თვთ ანტონის
სიტყვაც, ამ, თავისგან შედგენილის დრამატისის წინა სიტყვაობაში.

1763 წელს, ანტონი, თვისს სურვილით და მეფის ირაკლის
თხოვნით, იქმნა დათხოვილი რუსეთიდან საქართველოში, ისევ ქა-
თალიკოსად და გარდაიცვალა აქ 1-ს მაისს 1788 წელსა.

ანტონისაგან თარგმნილნი, შედგენილნი, ანუ შეთხზელნი,
სხვათ გარდა, არიან შესანიშნავნი შემდეგნი:

- 1.) თეოდოღია, ოთხი ნაწილი.
- 2.) მარტირიკა.
- 3.) მზა-მეტუველება.
- 4.) გარკვევა შავლე მოკიქელის ეპისტოლეეთა რომაელთადმი.
- 5.) გარკვევა 50 ფსალმუნის გალობისა.
- 6.) ჰასუხი მწუალებელთა.
- 7.) სუნაქსარი, (უგანასკნელი ოთხის თთვსა.)
- 8.) წუობილ-სიტყვაობა.
- 9.) ისტორია ეფესის მსოფლიო კრებისა.
- 10.) კლდე სარწმუნოებისა.
- 11.) კატიდორია არისტოტელისა. (სომხურიდგან.)
- 12.) ფილოსოფია ბუმიესტერისა (ოთხი ნაწილი.)
- 13.) ფილოსოფია დიქინიტიური, მისივე.
- 14.) ისტორია ალექსანდრე მაკედონელისა. (კვირტკურციოსისა)
- 15.) რიტორიკა მიხითარისა. (სომხურიდგან.)
- 16.) ჭიზიკა ვოლქიანისა-
- 17.) კატეხიზმოს, რომელსაც უკითხავდენ და უხსნიდენ მრევლს
საქართველოს ეკლესიებში.

ამ გვარი შრომის მოყვარე და ქართული ენის მკოდნე იყო.
ანტონი 1-ლი, თუმცა მისი ენა დღეს ბევრს ემძიება გასაგებად.—

შეუჭნინილება წიგნისა ღრამბატკაჲსა მიწეირლი მიმდებრთად
დ მოწაუეთად ღრამბატკაჲსათა ანტონის-მიერ არხიეპისკოპო-
სისა ვოვლისა ზემოისა საქართუჭლოჲსასა.

სამთა მიერ განშუჭნუელის სიბრძნისა, ესე იგი ერთ-გონიერებათა მმათას და
სიყურადღობათა მოყუასითათა, და მამაკაცთა, და დედაკაცთა ურთიერთ არს შეთქმი
თა, სათანადო არს, რათა მარად ქუჭმდებარე გუჯეთ გონებამ, მით რომელ
კეთილთა დასასრულთა-თანა, კეთილთა საშუალოთა თან-გმობითა. (რომელ-არს
სიბრძნე). განიგების კეთილ-გონიერებამ, არა იემევის; არცლან განიგების, და
სადან არა იემევის, არცლან აღუთიქს მსახურებამ წარემართების, რომელი ესე
მეჭქესე ნიჭი არს წმიდისა.

მამსადამე ნიდაგ გუდიქს სხჲსა და სხჲსა საჭიროდ მოქმედთა, რათა
კეთილთა ვიქქილდეთ კეთილისათჲს დასასრულისა და კეთილთა დასასრულთა,
(რომელა მიხეცი მოქმედებთა ჩუჭნთა). კეთილთა მათ საშუალოთა, ესე იგი
მოქმედებთა ჩუჭნთა შეკურთხედეთ.

ვინამცა მოქმედებამ ჩუჭნი და შრომამ აწინდელი არს, რათა კარისა
მიმართ სიბრძნისა გზამ იუოსმცა სლჲსა ჩუჭნისა, არ შემცდომელ ანუ დასა-
ბრკოლებელ, ხოლო კელეგნებამ ესე წინა-მდებარე, რომელი ღრამბატკაჲმ ბრძენ-
თა კარად ჭსოჭქეს სიბრძნისა, რამეთუ ღრამბატკაჲმ, ვინამთგან არს შემდე-
ბელობა მართლ-უბნობად ლ წესიერ წერად, ლ არა რამ მოყუარება სიბრძნისა,
იჭმების თჯიერ მართლ-უბნობისა ანუ წესიერ წერისა.

მამსადამე ღრამბატკაჲმ, თჯიერ იჭჲსა, არს კარს სიბრძნისა.

ამისთჲს მეტა განმჭსჯულმან, ვითარმედ ერთ-გონიერებამ მმათა განაშუჭ-
ნებს სიბრძნესა, ხოლო ერთ-გონიერებამ მმათა ერთისა საჭმუნობისად ლ
ერთისა სასოკობისად, ლ სიყურადღობისად მიგუჲსნებს; რომლისა გიდე ზინრებამ
დუთისად კერ შემდეგელ-არს თჯიერ სიბრძნისა მოგუბისა, რომელითამც სხჲთ
რამთიე მოიგუბის, უკეთუ ესა სიბრძნითვე.

ხოლო თუ სადამე კარს სიბრძნისა არა შეკვლეთმცა სადამთმცა იჭმნა მი-
სლჲმ ჩუჭნი სიბრძნისა მიმართ:

ამისთჲს ორ-გვის არა გვრდელ შრომად ქმნისადმი ღრამბატკაჲსა.

ვირველად მიხეცი ქმნისა ლ შრომისა ჩემისა წინა დამიღჲს თქუჭნდა,
ხოლო მეორედ ამისთჲს, ვითარმედ მრავალნი რამეინი ჭსინდეს ვინაიდგან არს სა-
პმარ-იყუნს ქართულებრისადმი ენისა ლ მრავალნი ესაკმარებოდენ ლ ეჭირებო-
დენსა. რომელნი არა მოხსენსუელ-იყუნს ღრამბატკაჲსა შინა ჩუჭნისა ვირველ-
ქმნილისა, ამად რომელ დაღართუ ფრად გუჭმურ განჭსჯვისადმი თჯთოთა სიტ-
ყჲს ნაწილთა, რომლისა მოწამე არს ჭემმარტებამ მავრს, ვინამთგან ახალი იუო

ცნობის მის ქუჭმდებარეობაჲ ჩუჭნი არა საკურეულ-არს რათა სრულად ვერ
სადამე განყოფითი ღ სავსე იდეა ექმნამცა ჩუჭნი შოროის მამინ.

განსაზრდეს რუსიასა შინა უოფასა ჩემსა მრავალთა სხუა ღ სხუათა ენა-
თაგან გარდმოღება გჭკაეთ სათოთუჭროთა წიგნისა ღ პრაკლიტიკოსისა, ღ ტუზბი-
კონისა, ღ ალექსანდრე დიდისა ისტრიათა კანტონს-კურციოსისაგან ქმნილთა
ათთა წიგნთა ღ ჭილოსოჭიისა სრულისა ღ განსზღუტრებისა ჭილოსოჭიისა
წიგნებთა უმეტეს დაკკლოკნებულ-ექმნა გონება. ეგ სასუელ მოვიწიე რა ქუჭმუნანადვე
ჩუჭნიდა, რიტორიკაჲცა გარდამოვიდე ღ კატილორიანი არისტოტელისანი ღ, მუნვე,
რუსიასა უოფასა ჩემსა ვიეთსუდი ელინურისა ღ ლათინურისა, ღ ჭრანციული-
სა, ღ იტალიანურისა, ღ გერმანიულიისა, ღ რუსულიისა ენათა მეცნიერთად. გუჩა-
ლად ვითარამე იყო გუჩარი გამარებად ნაწილთა სიტყუსათა ღ სასუეთა მათთა ენა-
თა მათ შორის თქმულთა ღ მომიგებდიან ღ საცნაურ ჩემდა ჭუჯან, ესრეთ და-
კკლოკნებულ-ექმნა უმეტეს გონება კკლოკნებისა ამის მიმართ.

გუჩალად, რადეს ვასწავებთ მოწათეთა ღრამმატიკასა, მამინ სიმკაცრეჲ მჭუნ-
და თუნიადი განჭსჯისად, რა არა ელმად მივეტყვიდა.

ესე ღ უმეტეს დაჭსჯურიტა გონებაჲმან ღ ესთა მომიყუჩანა. მე ამისდა,
ვითარმედ მე რადეი თანა-მედუა თუ ჭსთჭუა საჭირბად ჩემ-მიერ ქმნილისა ღრამ-
მატიკაჲსა განმართუაჲ.

ამისთჳს, რაჲცა შესაძლო იყო ჩემდა განჭსჯაჲ-განმიჭსჯავს ღ იგინი გა-
მოამიჩინეს სამნაწილედსა ამას შინა წიგნსა უოკულინი ნაწილნი უმთავრესნი ოთხნი
ანუ რუანი ღ მოჭმედებანი ღ კეკენი მანნი.

ახლად მიქმნიეს, ვინაჲდგან ღრამმატიკაჲ ესე განსზღუტრებანიცა არიან
ახლად და ჩემგან ჰოკნილ მდებარენი მეორესა შინა ნაწილსა.

ხოლო სინტაქსისა კკლოკნება უადლეჲ გჭუვე მრავალთა მკალითთა დადუ-
ბითა ღ სამნივე ნაწილნი ახლისა ცნობისაებრ შარაგრაძებითა განჭკარკენ დაღა-
თუ. მაგრა თაგნი მიხითარის ღრამმატიკისაებრვე არიან განკარკულ, გარდა მისსა
ნუ უჭუჭ იყუჩენმცა რომელნიმე, რომელნიცა ალებად საკმარ-იყუჩენ ეს გუჩარნი თა-
გნი, ანუ შეტრულებად ღ მათ წილ დადებად სსუანი.

ამისთჳს მოჭქე თქუჭნიდამი ვითსოკ, რათა ლოტრეჲჲ ჭუოთ ჩემდა ღ მო-
ტკეკებად უმეტრებისა ძლითნი ქმნილნი, და მარადის ღ სიადაკე მმადლობულ-იყუჩენ
მისისა სიმადლეჲსა მეფისა ირავლი მეორისა, რამეთუ ყოკკლთავე ცნობათა ქუჭმ-
მდებარებისა ჩუჭნიისა იგი არს მიჩუზი. მადლი უფელისა ჩუჭნიისა იესო ჭრ-
სტესი თქუჭთანა ამინ.

ახტონი მდაბალა, არსაეპისკოპოსი
უოკლისა ჩემოჲსა საჭაროტკე-
ლოჲსა, დაკითიან ბაგრა-
ტოკანი.

ნაწილი პირველი.

რომელსა შინა მდებ რე არიან თვთოეულნი ნაწილნი სიტყუათანი მაგალითებითურთ.

თავი:	პარაღრაფი:
1 ბრუნჯათათვის სასკლასას.	§ 1
2 თვის ბრუნჯათა სასკლუბთა კერძობითა.	§ 8
3 თვის ბრუნჯათა ნაჭყაღ-სასკლასას,	§ 16
4 თვის შეუღღულებისა ზმნისა აწიებითისა.	§ 22
5 უღღულებისათვის შეიძქედებითა ზმნათასა გარნა პირველად პირველისა უღღულებისათვის ღ სასკლასათვის. თვის პირველისა შესასკლადისა.	§ 23
6 თვის პირველისა ზმნათა უღღულებისა ღ მიმოხრათა მათთა.	§ 25
7 თვის მეორისა ზმნათა უღღულებისა ღ მიმოხრათა მათთა.	§ 46
8 თვის მესამისა ზმნათა უღღულებისა ღ მიმოხრათა მათთა.	§ 53
9 თვის მეოთხისა ზმნათა უღღულებისა ღ მიმოხრათა მათთა.	§ 59
10 თვის მესხეთისა ზმნათა უღღულებისა ღ მიმოხრათა მათთა.	§ 66
11 თვის მეექვსისა ზმნათა უღღულებისა ღ მიმოხრათა მათთა.	§ 73
12 თვის მეშვიდისა ზმნათა უღღულებისა ღ მიმოხრათა მათთა.	§ 77
13 თვის მერვსა ზმნათა უღღულებისა ღ მიმოხრათა მათთა.	§ 84
14 თვის მეექვსისა სატისა პირ-ნაკლისა, ზმნისა, რომე ღსა ჯელს პირი პირველი ღ მეორე ღ მიმოხრისა მისისა.	§ 91
15 თვის თანდებულთა.	§ 93
16 თვის ზმნის-სკლასათა.	§ 101
17 თვის კავშირთა.	§ 124
18 თვის შორის-დებულთა.	§ 141

ნ ა წ ი ლ ი მ ე ო რ ე

თუ ს განსაზღვრებათა განწყობებათა და მდებარეთა სიტყუას
ნაწილთასა.

თავი:		პარალრაფი:
1	თუ ს ღრამბატიაჲსა და უმთავრესთა ნაწილთა მისთა.	§ 153
2	თუ ს წიგნისა.	§ 156
3	თუ ს მარცხელისა.	§ 158
4	თუ ს ლექსისა.	§ 163
5	თუ ს სიტყუას.	§ 167
6	თუ ს სასხელისა.	§ 169
7	თუ ს მდკვართა სასხელისათა საზოგადოსა შორის.	§ 178
8	თუ ს ჰირველისა და მეორისა სასხელისა მდკვართა ნაწილებითსა შინა. ესე იგი თუ ს ნათესავისა და ნაკუჭითისა.	§ 185
9	თუ ს მესამისა სასხელისა მდკვარისა, ესე იგი სსისისა.	§ 189
10	თუ ს მეოთხისა სასხელისა მდკვარისა, რომელა რიცხუსა.	§ 182
11	თუ ს მესუთისა სასხელისა მდკვარისა, ესე იგი ბრუნვისა.	§ 194
12	თუ ს ნაცხელ-სასხელისა და წიქალებისა მისისა.	§ 210
13	თუ ს მდკვართა ნაცხელ-სასხელისათა.	§ 220
14	თუ ს ზმნისა და წიქალებისა მისისა.	§ 233
15	თუ ს მდკვართა ზმნათისა, სოლო ჰირველად თუ ს ნათესავთა და ნაკუჭითთა და სასეთა.	§ 240
16	თუ ს რიცხუსა ჰირთა და დროთა ზმნათისა.	§ 244
17	თუ ს სქესთა და უღლქათა ზმნათისა.	§ 252
18	თუ ს გამოსლქათა დროთასა და მორქათა და ნაკუჭითთა ზმნებისა ჰირთასა საზღვრებითთა დროთა შინა აწ-მყოფსა და სრულსა.	§ 259
19	თუ ს სასხელ-ზმნისა.	§ 269
20	თუ ს განუსაზღვრებლისა, ესე იგი უნინომას სქესისა.	§ 272
21	თუ ს ზმნათა კანონიერთა რომელთამე, რომელნიცა რკათა იღვლეუ- ბათაგან მოსრულნი ორთა უღვლეუბათა ქვეშე შეიცვან.	§ 276
22	თუ ს არა კანონიერთა ზმნათა სხუა და სხუა გუბართა.	§ 278
23	თუ ს მიმღებობისა, (ესე იგი მიმღებელობისათუ ს), რომელთა შემწუნ- რებელობა, ანუ მიმოთქალეობა და მდკვართა მისთა.	§ 279
24	თუ ს განსაზღვრებისა თან-დებულისა და კრებათა მისთა.	§ 284
25	თუ ს განსაზღვრებისა ზმნისა ზედაჲსა და ვითარებისა მისისა.	§ 286
26	თუ ს კავშირთა.	§ 291
27	თუ ს შორის—დებულისა და განსაზღვრებისა მისისა.	§ 300

ნ ა წ ი ლ ი მ ე ს ა მ ე .

თვს სინტაქსისა ანუ შეთხზვსა ნაწილთა სიტყუსათა დ მოქმედებისა მათისა.

თავი:	პარალრაფი:	
1	თვს თან-გმობისა ოთისთა ნათესავეთა ნაწილთა სიტყუსათა სსზოგადოდ	§ 307
2	თვს ზირველისა თან-გმობისა, რომელ-აწრს ზმნისა სსსეულისათანს სს-თუთოდ.	§ 315
3	თვს მეორისა თან-გმობისა, ესე იგი არსებოთისა სსსეულისა ზედ-შესრულისა.	§ 325
4	თვს შესამისა თან-გმობისა, ესე იგი ეწელა-მოღებოთისა ნაგწელ-სსსე-სსსეულისა წინა-მჭსროლისათანს.	§ 329
5	თვს მეოთხისა თან-გმობისა, ესე იგი მიეგებისა ვითსუსათანს.	§ 333
6	თვს ბრუნვლთ მიღებათა ნაწილთაგან სიტყუსათა სსზოგადოდ.	§ 346
7	თვს ბრუნვლთ მიღებათა გერძობითად, ესე იგი ზმნათა შემოქმე-დებოთთაგან.	§ 350
8	თვს ბრუნვლთ მიღებათა უმეშუჭობითთა ზმნათა გერძობითთა შორის	§ 360
9	თვს მიღებათა სსსეულებრ სსსელ-ზმნათა, ზმნათაგან შემოქმედებოთთა სსძიებოდ ნათესავესაძებრ.	§ 365
10	თვს ზმნათაგან სსძიებოდ თსოვილთა, გან-უსაზღვრებულთა დ მიმლეობათა	§ 368
11	თვს ბრუნვლთ მიღებათა გან-უსაზღვრებულთაგან დ სსსელ-ზმნათა.	§ 377
12	თვს ბრუნვლთ მიღებათა მიმლეობათაგან.	§ 386
13	თვს სსსელთა ზედ შესრულთა დ ბრუნვს მიღებათა მათთა.	§ 397
14	თვს წესიერ სსსინტაქსოადსა განვარგვსა ნაწილთა სიტყუსათა, ღრამმატიკოსობითისაძებრ კელოკნებისა, რომელთა-იერ მავალითთა.	§ 411
15	თვს დაკელოკნებისა სხნტაქსისა შინა ღრამმატიკოსობითისა კელო-კნებისასა მრავალთა მავალითთა დადება, სსწათა დ სსწათა წერლ-თაგან ჩუჭნთა აღმოღებულთა	§ 418
16	თვს საკმართა რომელთამე ღრამმატიკოსობითისად სხნტანქისა.	§ 462
17	თვს სსწათა საკმართა რომელთამე ღრამმატიკოსობითისა სინტა-ქსისათა.	§ 464

ზედა დართება შესამისა ნაწილისად ესე, იგი ცნობისათვს, რო-მელთამე შესაბამ-წერათა უჭბნობათა და აღმოცნობათა, რომელიცა თვს ეუვს საღრამმატიკოსასა ხელთვნებასა.

თავი:	პარალრაფი:	
1	თვს შესაბამ წერისა.	§ 1
2	თვს გამოღებისა.	§ 25
3	თვს აღმოცნობისა.	§ 41

თვეს კელოვნევის ღკამეატიკოსოგითისა

ნაწილი ჰირველი.

რომელსა შინა მარტივად მდებარე არიან თვთოეული ნაწილინი სიტუქათანი მავალითებითურთ, რომელინიცა ზეპირებად სათანადო არიან დრამმატიკასა მოწაფე-ქმნილთა.

თავი ა.

ბ რ უ ნ ვ ა თ ა თ ვ ს ს ა ხ ე ლ თ ა ს ა .

§ 1.

რიცესუსა შინა ჩუწნ მერ განჭსჯითა შემოყუბნილნი ბრუნუნანი სახელთანო არიან რუა მარტიკისა ანუ ჭრთულისანი. მაგალითი: მარამ, მარამისა, მარამთა, მარამნი ანუ მარამები, მარამებისა, მარამებთ.

სოლო სათანადო უკუწ არს თქმად ვითარმედ. მებრ რომელთამე ენათა არს არს ჭრთულებრ რამე თვთომან სახელმან განითვსოხმცა საკუთრად ბრუნუნამ დ იგი სხუნამან არღარა მიიღოსმცა.

დასაბამ ბრუნუნათა არს წრფელიობითი, რომელსა აქუს მდგმოება თვსისამებრ ხაგუნთისა დ შესასკდავისა შურყეკულად, რომელიცა დაბოლოვების, ანუ უკითოთა მერ, ანუ კმოვანთა. მაგალითი: მარამ, ანუ არსება, ანუ მზე დ სხუნანი.

იკანკლელების რა წრფელიობით ყოფისაგან სახელი რამეკე საზოგადო, ანუ სათუთო, მარტივი ანუ ჭრთული დ მივალს ჰირველად სხუსა მდგმოების მიმართ დ დაბრუნების რა წოდებულ ნათესაობითი. მაგალითი: მარამისა, ანუ არსებობისა, ანუ მზისა დ სხუნანი.

იკანკლელების რა მეორედ იგივე სახელი დ მიიჭტევის სხუსა ბრუნუნა მიმართ დ დაბრუნების შესამედ წოდებულ მიცემითი. მაგალითი: მარამს, ანუ არსებობას, ანუ მზეს დ სხუნანი.

იკანკლელების რა შესამედ დ მივალს მეოთხისა მიმარ მდგმოებისა წოდებულ შემასმენლობითი. მაგალითი: მარამი, ანუ არსება, ანუ მზე დ სხუნანი.

იკანკლელების რა მეოთხედ დ მივალს ეხუთისა მიმართ მდგმოებისა წოდებულ დაწყბითი. მაგალითი: მარამისგან. ანუ არსებისგან ანუ მზისგან დ სხუნანი.

იკანკლელების რა მეხუთედ დ მივალს მეექვსისა მიმართ მდგმოებისა წოდებულ მოთბობითი. მაგალითი: მარამმან ანუ არსებამან ანუ მზემან დ სხუნანი.

იკანკლელების რა მეექვსეა და მივალს მეშვიდის მიმართ მდგომარეობის წოდებულ მოქმედებითი. მაგალითი: მარამითა, ანუ არსებითა, ანუ მშითა და სხვანი.

იკანკლელების რა მეშვიდეა და მივალს მეჩვიის მიმართ მდგომარეობის წოდებულ წოდებითად. მაგალითი: მარამ, ანუ არსება, ანუ მსუა და სხვანი.

აქვინ ყოველთავე ბრუნებათა თითოეულთა, რადენინამე ნიშანნი მსოფლობითა და მრავლობითა, გარსა ნათესავობითა ბრუნებასა მსოფლობითა საზოგადოებასა. აქვინ ნიშანნი ექვსნი: 1-ისი მაგალითი: ისრაილისი, 2-ისა მაგალითი: მზისა, 3-ისა მაგალითი: ჯვარისა, 4-ისა მაგალითი: ორქოქსა, 5-ისა მაგალითი: სიტყვასა, 6-ისა მაგალითი: ჯუარისა, 7-სი, რომელსა სათუთოსა სასხელისა ოდენ ნათესავობითად საბრუნველ. მაგალითი: ზეტრესი, ჰავლესი და სხვანი.

მაგალითი სასხელთა ბრუნებათანი ბოლოდ შეკრებთა უკმობანი.

მსოფლობითად:		მრავლობითად:	
წრთულობითი.	მარამ.	წრთულობითი.	მარამინი.
ნათესავობითი.	მარამისა.	ნათესავობითი.	მარამებისა
მიცემითი.	მარამს.	მიცემითი.	მარამებს.
შემასმენლობითი.	მარამი.	შემასმენლობითი.	მარამინი.
დაწყობითი.	მარამისგან.	დაწყობითი.	მარამებისგან.
მოთხრობითი.	მარამმან.	მოთხრობითი.	მარამმან.
მოქმედებითი.	მარამითა.	მოქმედებითი.	მარამებითა.
წოდებითი.	მარამ.	წოდებითი.	მარამინა.

§ 2.

უკმობა ვიეთთამე ასოთა ბოლოდ შეკრნისი სასხელნი ესთა ბრუნებას, ვითა ითქვას და მიიღებენ ნიშანსა ნათესავობითისა ბრუნებასა, რომელსა ისი და ისა საზოგადოებათა შინა და სათუთოთა.

სათანადო ვიეთთამე არს უწყობა ამისი, რამეთუ ბრუნებათა სასხელი რომელნივე ერთმანერთისა მჭსკავს და იგივე არიან, მაგრამ სიტყვას ქსებისა შინა განიხრევიან რაჟღადგა არიან დაბრუნებულ.

ხოლო უხმოდ მიკრნთა ბოლოდ ასოთა სახელთა ბრუნებანი ესთა ექმნებიან.

მაგალითი:

აბრკანძ	ისა	ყიკმობან	ისა	ურთონ	ისა
აღამ	ისა	ყმობინ	ისა	ზიროს	ისა
ანგელოს	ისა	ისრბიდ	ისა	რანსინ	ისა
ბაღამ	ისა	კანკრნაჟი	ისა	საღიმი	ისა
გადა	ისა	დუქონ	ისა	ქართლოს	ისა
დავით	ისა	მასიდი	ისა	დმერთ	ისა
ებგურ	ისა	ნადირ	ისა	ქარნკავს	ისა

§ 3

გაჭკვს უკუწ^ს სიმკაცრეა; ამისთვის რომელ ბოლოდ ამის გამოჯანისას ასოა-
სა: ა. (რომელას დასაბამი ასოთა) განვიდურებაჲ სახელთა ბრუნვასა შინა ის-
პობის, გარნა საზოგადოთა სახელთა ღ არა სათუთოთა. ხოლო სათუთოსა
სახელსა ბრუნვებას განვიდურებსა ასოას ამის, რომელას ა. არამედ ესპობის ა
იგი ღ არა რაჲთამე მიმელ არს შერყეობისა.

ხოლო სახენი თუთოთა ბრუნვითანი გამოჯანისას ბოლოდ განვიდურებასაცა
იგივე აქენ საბრუნველ, რაჲცაღა აქვესუე ბოლოდ უკმოთა ასოთა მქონთა სა-
ხელთა. გინამც ესთა იქმნების ბრუნვისას გამოჯანისას კიდურად მიქონისას სახელისას
ბრუნებაჲ.

ნათესავობითისა ბრუნვას სახეთა, რომელას ისა ღ ს მიიღებენ ა დაბოლო-
ებულნი სახელნი საზოგადოთა შინა (§ 1), გარნა სახე ნათესავობითისა
ბრუნვას, რომელას ისა, უკამს შესუდების ბრუნვითა შინა სახელთა მათ, ა, და-
ბოლოებულთა საზოგადოთა. ხოლო რომელნიცა სახელნი უცხოთა ენათანი სა-
ზოგადონი, რომელას: ეკლესია, პხია, მეროპია, ბარბარია, ამასია, ამათა
განვიდურებულნი იგი ა ესპობიან ბრუნვითა შინა.

გარნა ესთა იმეცნებთან გამოჯანისას ასოას ა ბოლოდ განვიდურებულნი
სახელნი ბრუნვასა შინა. მაგალითი:

მხოლობითად:

მრავლობითად:

წრფელობითი.	არსება.	წრფელობითი.	არსებანი.
ნათესავობითი.	არსებისა.	ნათესავობითი.	არსებებისა.
მიცემითი.	არსებას.	მიცემითი.	არსებებს.
შემასმენელობითი.	არსებაჲ.	შემასმენელობითი.	არსებანი.
დაწვებითი.	არსებისგან.	დაწვებითი.	არსებისგან.
ძოთხრობითი.	არსებამან.	ძოთხრობითი.	არსებამანი.
ძოქმელებითი.	არსებითა.	ძოქმელებითი.	არსებებითა.
წოდებითი.	არსებო.	წოდებითი.	არსებანო.

ესთერვე ესენიცა იბრუნვან სახელნი საზოგადონი.

ავახს	ისა	კასია	ისა	ღელვა	ისა
აღაღმ	ისა	ღაგრა	ისა	ყრმა	ისა
ბაგა	ისა	ძამა	ისა	ყრმაჲ	ისა
ბუნება	ისა	ნოტია	ისა	შეშა	ისა
ტოკება	ისა	უმილია	ისა	ჩათმა	ისა
ღეღა	ისა	შანა	ისა	რა	ისა
და	ისა	რჭა	ისა	ძმა	ისა
ელვა	ისა	სახარება	ისა	წმიდა	ისა
ენა	ისა	ცება	ისა	ჭალა	ისა
თმა	ისა	ქარტა	ისა	ხმა	ისა

იხილე სათუთოთა სახელთა ბოლოდ მქონებდა ა ბრუნვება, რამეთუ არა-

ქმოყუესების მერყეობასა ჭსპობითსა ბოლოსა თუსსა ა, ხოლო შიიღებს ნიშნ-
სა ნათესაობითისა ბრუნჯასა, რომელსა სი, (§ 1). მავალითი:

ანსა	სი	ესაი	სი	ნინა	სი
იერემია.	სი	მავრინა	სი	სუსანსა	სი

§ 4

ბოლოდ უეჭვლ მქონსა სახელსა კმოკანისა ე მხოლოდითად მითვე სასკე-
ბითა აქქუს ბრუნჯად ნათესაობითსა შინა, რათაცადა აქქუს ა განმკიდურეუს
სახელსა საზოგადოასაცა ღ სათუთოსა. ვითა ზემო გარდაიღწა: (§ 3) სა-
ზოგადოამსათუს.

მავალითნი ბრუნჯათა ბოლოდ მქონთა ე საზოგადოთა სახელთანი.

მხოლოდითად:

მრავლობითად:

წრფელობითი.	მორე.	წრფელობითი.	მზენი.
ნათესაობითი.	მვისა.	ნათესაობითი.	მზეებისა.
მიცემითი.	მვეს.	მიცემითი.	მზეებს.
შემასმენელობითი.	მვე.	შემასმენელობითი.	მზენი.
დაწვებითი.	მვისაგან.	დაწვებითი.	მზეებისაგან.
მოთსრობითი.	მვემან.	მოთსრობითი.	მზეებმან.
მოქმედებითი.	მვითა.	მოქმედებითი.	მზეებითა.
წოდებითი.	მვეო.	წოდებითი.	მზეებო.

ესთერვე ესენი იბრუნჯან სახელნი საზოგადონი.

ავე	ისა	მეფე	ისა	ქვლ-მდებარე	ისა
ბავე	ისა	ოძმე	ისა	ლევე	ისა
განბე	ისა	ზალესტინე	ისა	ყურე	ისა
დღე	ისა	რიღე	ისა	რემწე	ისა
ელწარე	ისა	სავსე	ისა	ცინე	ისა
გავე	ისა	სარვე	ისა	მგიღე	ისა
ხელღე	ისა	ტეე	ისა	მე	ისა
თთწე	ისა	ტეწე	ისა	ხე	ისა
იორდანე	ისა	ოჯე	ისა	კელმწიფე	ისა
კბე	ისა	ჭრე	ისა	ჭუსე	ისა

ღ ესრეთვე სხუნინცა.

ისიღე სათუთოთა სახელთა ბოლოდ მქონებთა ე ბრუნჯად, რამეთუ არა
ქმოყუესების მერყეობასა ჭსპობითსა ბოლოსა თუსსა ე (§ 3 სათუთოამსათუს),
ხოლო შიიღებს ნიშნსა ნათესაობითისა ბრუნჯისასა, რომელსა სი (§ 1).

მავალითნი ბრუნჯათა ბოლოდ მქონთა ე სათუთოთა სახელთანი.

აღქმანდრე	სი	ვეტრე	სი	რუკმასიანე	სი
ილანე	სი	სტეფანე	სი	ქრისტეჭორე	სი
ზავლე	სი	ტიტე	სი	ფილიპე	სი

ღ ესთავე სხუნინცა.

§ 5

ცნობა ეს სათანადო არს, რამეთუ სახელს, რაჲვესაცა ეკიდურების კმო-
ვანი ი, ამას, რდესმე, თუ სადამე აქქს საზოგადოსა სახელსა საშუალ კმოვანი
რაჲვე მიმღე არს იგი ბრუნჴათა შინა მერყეობისა. მაგალითი: ნათელი, ნა-
თლისა, ნათლისაგან, ნათლიათ. აჭა აჭა ბრუნჴასა შინა მიიღო მერყეობაჲ
ჴსპობითი ასომან ამან ე. ხოლო მიიღებს ნათესავობითისა ბრუნჴასა სახეთა,
მესამესა ღ მუქქესსა რომელსა სა ღ ს.

ხოლო სახელსა წრუელობითსა, რომელსამე მრავალჴურ ი აქქს ბოლოდ,
ვითა იცის ჩუჭულგებამან ენისა ჩუჭნისამან, მაგრა, თუ სადამე აღვიღო ი წრუე-
ლობითისა სახელისა უგანაჲ ასოჲ, ნივთსა მასვე გუჩუჭნებს სახელი, რომლი-
საცა დადებულ-აჲო პირველ. მაგალითებრ: აგოჲოფიეს თავი შენი ღმერთჲ.
(იოანე 10 33).

ინილე მეჭურვებან მაგალითნი სახელთა ბრუნჴათა ი დაბოლოებულთა
საზოგადონი:

მხოლობითად:		მრავლობითად:	
წრუელობითი.	ტაძარი.	წრუელობითი.	ტაძარნი.
ნათესავობითი.	ტაძრისა.	ნათესავობითი.	ტაძრებისა.
მიცემითი.	ტაძრს.	მიცემითი.	ტაძრებს.
შემასმენელობითი.	ტაძარი.	შემასმენელობითი.	ტაძრები.
დაწყებითი.	ტაძრისაგან.	დაწყებითი.	ტაძრებისაგან.
მოთხრობითი.	ტაძარმან.	მოთხრობითი.	ტაძრებმან.
მოქმედებითი.	ტაძრითა.	მოქმედებითა.	ტაძრებითა.
წოდებითი.	ტაძარო.	წოდებითა.	ტაძრებო.

მსფერვე ესენიკა იბრუნჴან სახელნი საზოგადონი, მაგრა არა საღა. ჴსწყმე.
ღენ კილურსა ასოსა თვისსა და არცა საშუალსა.

ადამატინი	სა	თავი	სა	ჯამი	სა
ბადრი	სა	იაკინთი	სა	რჴელდი	სა
გაჯალაყი	სა	კავშირი	სა	სადაფი.	სა
დალიჭი	სა	ლეღუჯ	სა	ტაგრჴრი	სა
დარგი	სა	მაგალითი	სა	უჭხჴი	სა
ეზგური	სა	ნაძ	სა	ლადირი	სა
ვარდი	სა	ოსტრიდი	სა	ცისკარი	სა
ზამბაკი	სა	ზაროქსიდა	სა	ხილი	სა

ღ ესთავე სხჴანი:

ხოლო სათუთათა სახელთა ი კმოვანითა დაბოლოებულთა ბრუნჴად იქმნე-
ბის ეს სახელ, რამეთუ არა მერყეობისა არს მიმღე, არცა საშუალ კმოვანი რაჲ-
ვე ღ არცა უგანა ასო იგი ი, არამედ ურყევად ღ უსპობად მიიღებს ბრუნჴასა

ნათესაობითა შინა. ხოლო შიიღებს ნიშნის ნათესაუობითა ბრუნუსსა, რომელსა სი. მაგალითი:

ანტონი	სა	ელეკტორი	სა	ლეონტი	სა
ანანასი	სა	ვასილი	სა	ობორი	სა
გელსა	სა	თეოდოსი	სა	ზანსოფი	სა
დალმეტი	სა	ირაკლი	სა	სერგი	სა

ღ ესთავე სხუნინცა.

§ 6

სახელნი საზოგადონი იბრუნუნან რა არა ჭსწუმედენ მერეუობისაებერ თუსსა ბოლოდ განკიდურებულსა კითხვისა, რომელსა თ. ხოლო შიიღებს ნიშნითა ნათესაუობითა ბრუნუსთა, რომელსა სასე მეოთხე ასა ღ მეკვესუსა ს. ხოლო ბრუნუნანი თ დაბოლოებულთა სახელთანი იქმნებიან ესთა. მაგალითად:

მხოლოობითად:

მრავლობითად:

წრთულობითი.	თქრო.	წრთულობითი.	თქრონი.
ნათესაობითი.	თქროასა.	ნათესაობითი.	თქროების.
შიცემითი.	თქროს.	შიცემითი.	თქროებს.
შემსმენელობითი.	თქროა.	შემსმენელობითი.	თქრონი.
დაწყებითი.	თქროასგან.	დაწყებითი.	თქროებისგან.
მითხრობითი.	თქრომან.	მითხრობითი.	თქროებმან.
მოქმედებითი.	თქროათა.	მოქმედებითი.	თქროებითა.
წოდებითი.	თქროთ.	წოდებითი.	თქროთ.

ესთურვე ესენიცა იბრუნუნან სახელნი საზოგადონი.

ბანო	ასა	კინამო	ასა	ურსო	ასა
ბაბილო	ასა	სელანგო	ასა	ჭყრო	ასა
გემო	ასა	მარმარალო	ასა	დაზო	ასა
დასყო	ასა	ნოშო	ასა	დერო	ასა
ეზო	ასა	თრლანო	ასა	რერეო	ასა
გორიო.	ასა	შირშიშო	ასა	წებო	ასა
ზარო.	ასა	უნგარო	ასა	ხორო	ასა
თუო.	ასა	რტო	ასა	კბო	ასა
ილაკტრო.	ასა	სამარკლო.	ასა	ჯოჯო	ასა

ღ ესთავე სხუნინცა.

იხილე სათუთოთა სახელთა ბოლოდ მქმნებთა თ ბრუნუსა, რამეთუ ემოკვესების მერეუობისა ჭსწობითა ბოლოასა თუსისა თ. ხოლო შიიღებს შინისა ნათესაუობითა ბრუნუსსა, რომელსა სი. (§ 1). მაგალითი:

აბუღნაგო	სი	ილარიო	სი	ტომეო
აბო	სი	იყო.	სი	შიო

ღ ესთავე სხუნინცა.

§ 7

სახელნი საზოგადონი იბრუნჷან რა, არა ჰსწეჲდენ მერყეობისაგერ თჳსსა ბოლოდ განკიდურებულსა ასოსა კმოკანსა, რომელა უ. ხოლო ამისინა ღ 5, ე, ი, ღ რ უკანად ასოდ მექონთა სახელთა საზოგადოთა არა რაჲთ კეპარების სახე იგი ნათესავობითისა გუჷრისა რომელა ისი. ხოლო ბრუნჷაჲ უ დაბოლოებულსა სახელისა იქმნებხ ვითა ესე.

მხოლობითად:

მრავლობითად:

წრთელობითი.	კუ.	წრთელობითი.	კუნი.
ნათესაობითი.	კუჲსა.	ნათესაობითი.	კუებისა.
მიცემითი.	კუს.	მიცემითი.	კუებს.
შემასმენელობითი.	კუჲ.	შემასმენელობითი.	კუები.
დაწეებითი.	კუჲსაგან.	დაწეებითი.	კუებისგან.
ძოთხრობითი.	კუმან.	ძოთხრობითი.	კუმანს.
ძოჭმელებითი.	კუჲთა.	ძოჭმელებითი.	კუებისა.
წოდებითი.	კულ.	წოდებითი.	კუებო.

ესთერეჲ ესენინა იბრუნჷან სახელნი საზოგადონი.

აბელამე	ჲსა	დეჲ	ჲსა	შლე	ჲსა
ბრჭგე	ჲსა	რე	ჲსა	წრე	ჲსა

ღ ესთერეჲ სსჷნინა.

ისილე სათუთოთა სახელთა ბოლოდ მექნებთა უ ბრუნჷაჲ, რამეთუ არა კომეჲსების მერყეობისა ჰსძობითსა ბოლოჲსა თჳსისა უ. ხოლო მიიღებს ნიშანსა ნათესავობითისა ბრუნჷანსა; რომელა სი. (§ 1). მაგალითი:

აბბიჲ	სი	აკდიჲ	სი	კლიჲ	სი
აბდიჲ	სი	ბარბისჲ	სი	ესეჲ	სი

თჳს ბრუჷნჷათა სახელთა კერძობითობა.

თავი ბ.

§ 8

ამრითგან განირჩევიან სახელთაგან ბრუნჷთ სახელნი კერძობითნი, კინაჲთგან არცა ერთისა ზემო-გარდაცემულსა სახელისა ბრუნჷსამი აღიუჷნების ამას უკჷნ ბელს ბრუნჷაჲ წოდებითისა. მაგალითი:

მხოლობითად:

მრავლობითად:

წრთელობითი.	რომელიმე.	წრთელობითი.	რომელნიმე.
ნათესაობითი.	რომლისიმე.	ნათესაობითი.	რომელთანიმე.

მიტეპითი.	რომელსამე.	მიტეპითი.	რომელსამე.
შემასმენელობითი.	რომელიმე.	შემასმენელობითი.	რომელნიმე.
დაწყებითი.	რომლისაგანმე.	დაწყებითი.	რომელთაგანმე.
ძოთსრობითი.	რომელმანმე.	ძოთსრობითი.	რომელსამე.
ძოჭყელბითი.	რომელითამე.	ძოჭყელბითი.	რომელბითამე.

ეს სახელწოდებები აქვს ბრუნებად ჰროთულთაგან ამისთა. მაგალითად: ანარ რომელიმე, ანარ რომლისამე, ანარ რომელნიმე, ანარ რომელსამე და სხუნი *).

§ 9.

მხოლოდობითად:		მრავლობითად:	
წრფელობითი.	ვინ.	წრფელობითი.	ვიეთნი.
ნათესაობითი.	ვისი.	ნათესაობითი.	ვიეთთანი.
მიტეპითი.	ვის.	მიტეპითი.	ვიეთთა.
შემასმენელობითი.	ვინ:	შემასმენელობითი.	ვიეთნი.
დაწყებითი.	ვისგან.	დაწყებითი.	ვიეთთაგან.
ძოთსრობითი.	ვინ.	ძოთსრობითი.	ვიეთუმან.
ძოჭყელბითი.	ვისითა.	ძოჭყელბითი.	ვიეთუბითა.

ესთავე აქვს ბრუნებად უოკულთა ჰროთულთა ამისგანთა. მაგალითად: ანარ ვინ, ანარ ვისი და სხუნი.

მერმეცა თუ სადამე არა იყოს ჰროთულ სხუსთა არამედ მარტოოდან და მოკიდულ-იყოს სხუსთა-თანი ესთავე იბრუნეს ბრუნული ესე, რომლისაგან თანი მოკიდებოს. მაგალითად: თუთაჟული ვინ, თუთაჟულისა ვისიმე, სხუთ ვინ, სხუს ვისიმე, უოკული ვინ, უოკულისა ვისიმე, და სხუნი.

§ 10

ესთერვე ესენიცა იბრუნეს. მაგალითი:

მხოლოდობითად:		მრავლობითად:	
წრფელობითი.	ვინმე.	წრფელობითი.	ვიეთნიმე.
ნათესაობითი.	ვისიმე.	ნათესაობითი.	ვიეთთანიმე.
მიტეპითი.	ვისმე.	მიტეპითი.	ვიეთთამე.
შემასმენელობითი.	ვინმე.	შემასმენელობითი.	ვიეთნიმე.
დაწყებითი.	ვისგანმე.	დაწყებითი.	ვიეთთაგანმე.
ძოთსრობითი.	ვინმემან.	ძოთსრობითი.	ვიეთუმანიმე.
ძოჭყელბითი.	ვისითამე.	ძოჭყელბითი.	ვიეთუბითამე.

*) მერმეცა, თუ სადამე არა იყოსმეცა რთულ სხუსთა-თანი, არამედ მარტოდ მოკიდულ იყოსმეცა სხუსთა-თანი, ესთერვე იბრუნეს ბრუნული ესე, რომლისაგან-თანი მოკიდებოს. მაგალითი: ესეცა რომელიმე სხუსა რომლისამე, სხუთა რომელთამე და სხუნი.

§ 11.

ბრუნეს უკუწესს სხელებს ესეცა. მაგალითი:

მხოლობითად:

მრავლობითად:

წრფელობითი.	ზოგი.	წრფელობითი.	ზოგნი.
ნათესაობითი.	ზოგისა.	ნათესაობითი.	ზოგთანი.
მიცემითი.	ზოგს.	მიცემითი.	ზოგთ.
შემასმენელობითი.	ზოგი.	შემასმენელობითი.	ზოგნი.
დაწყებითი.	ზოგისაგან.	დაწყებითი.	ზოგთაგან.
მოთხრობითი.	ზოგმან.	მოთხრობითი.	ზოგებმან.
მოჭმელებითი.	ზოგითა.	მოჭმელებითი.	ზოგებითა.

ეს სხედეე აჭქსეე ბრუნუა თან-ვიდეუელთაგა ამისთა. მაგალითი: ზოგი ვინმე, ზოგისა ვისიმე, ზოგნი ვიეთნიმე, ზოგთა ვიეთთამე, ზოგი რაოდენიმე, ზოგისა რაოდენისამე, ზოგნი რაოდენნიმე, ზოგთა რაოდენთამე.

§ 12.

ბრუნეს უკუწესს ეს სხედეე ესეცა. მაგალითი:

მხოლობითად:

მრავლობითად:

წრფელობითი.	რამდე.	წრფელობითი.	რამებნი.
ნათესაობითი.	რამესამე.	ნათესაობითი.	რამებთანი.
მიცემითი.	რამეს.	მიცემითი.	რამებთა.
შემასმენელობითი.	რამედე.	შემასმენელობითი.	რამებნი.
დაწყებითი.	რამესაგანმე.	დაწყებითი.	რამებთაგან.
მოთხრობითი.	რამემან.	მოთხრობითი.	რამებმან.
მოჭმელებითი.	რამეთამე.	მოჭმელებითი.	რამებებითა.

ესთყერეე არიან ბრუნულ ეთკეღნი თან-ვიდეუელნიცა ამისნი. მაგალითი. სხუა რამეკ სხუს რამესამე, ჭ სხუანი.

§ 13.

ხოლო აქა საუწუებელ არს; რამეთუ რამე დაიდების ქსუსსა შინა ნიშნად უცოცხლეთა საჭმეთა. მაგალითი: ქუა რამე, ცნობა რამე, ჭ სხუანი. ვარს რომელიმე ჭ ეინმე, რეცა დადებულ მრავალთა შორის მნიშვნელად საჭმეთა ცოცხლთა. მაგალითი: კაცი ვინ, კაცი ვინმე, სიბრძნის-მოუწარე, რომელმე ღომი, ჭ სხუანი.

§ 14.

იქმნების უკუწესს სხელებს ბრუნუა რიცხვთაგა.

მხოლობითად:

მრავლობითად:

წრფელობითი.	ერთი.	წრფელობითი.	ერთნი.
ნათესაობითი.	ერთისა.	ნათესაობითი.	ერთთანი.

მიცემითი.	ერთს.	მიცემითი.	ერთთა.
შემასმენელობითი	ერთი.	შემასმენელობითი	ერთნი.
დაწყებითი.	ერთისაგან.	დაწყებითი.	ერთთაგან.
ძოთსრობითი.	ერთმან.	ძოთსრობითი.	ერთებმან.
ძოჭქედებითი.	ერთითა.	ძოჭქედებითი.	ერთებითა.
წოდებითი.	ერთთ.	წოდებითი.	ერთთ.

§ 15.

ბრუნებაჲ საკითხავთა სასკელთა.

მხოლობითად:

წრფელობითი.	რომელი.
ნათესაობითი.	რომელისა.
მიცემითი.	რომელსა.
შემასმენელობითი.	რომელი.
დაწყებითი.	რომლისაგან.
ძოთსრობითი.	რომელმან.
ძოჭქედებითი.	რომლითა.

მრავლობითად:

წრფელობითი.	რომელნი.
ნათესაობითი.	რომელთანნი.
მიცემითი.	რომელთა.
შემასმენელობითი.	რომელნი.
დაწყებითი.	რომელთაგან.
ძოთსრობითი.	რომლებმან.
ძოჭქედებითი.	რომლებითა.

მხოლობითად:

წრფელობითი.	გინ.
ნათესაობითი.	გისი
მიცემითი.	გის.
შემასმენელობითი.	გინ.
დაწყებითი.	გისგან.
ძოთსრობითი.	გინ.
ძოჭქედებითი.	გისითა.

მრავლობითად:

წრფელობითი.	გიეთნი.
ნათესაობითი.	გიეთანნი.
მიცემითი.	გიეთთა.
შემასმენელობითი.	გიეთნი.
დაწყებითი.	გიეთთაგან.
ძოთსრობითი.	გიეთებმან.
ძოჭქედებითი.	გიეთებითა.

ამის უკუნი საკითხავისათჳს სასკელის, ცნობაჲ ღირს, მჭერდებლობითისა კლოჯნებისა, შესწავლეთაგან, რამეთუ ვირე არა ვინ-დებულ-იქმნეს საკითხავი ესე სასკელი, არა წესიერად იყოს საკითხავი ესე. მაგალითი: გინ-არს, ვინ-არმან, ვინ-არმან, რომელი-არს, რომლისა-არს, რომელნი-არმან, რომელთანნი-არმან და სს-ნანი.

ხოლო ესე კვამოდენ სასკელის ბრუნებაჲთა გარდაცემასა.

თვის ბრუნებათა ნაცნაღ-სასხელთათა.

თავი 3.

§ 16.

ნაცნაღ-სასხელი ესე რომელა მმ აჩუქნებს ჰირსა ჰირველსა, რამეთუ ეს სასხელ იბრუნვის, რომელი მოქმედებითა ბრუნვისა შინა მიიღებს მასვე დაწყებითსა ბრუნვისა სამთავვე ჰირთა შინა. მაგალითი:

მხოლოდობითად:

მხოლოდობითად:

წრფელობითი.	მე.	წრფელობითი.	ჩუქნი.
ნათესაობითი.	ჩემი.	ნათესაობითი.	ჩუქნი.
მიტეპითი.	ჩემდა.	მიტეპითი.	ჩუქნიდა.
შეპასმენელობითი	მე.	შეპასმენელობითი	ჩუქნი.
დაწყებითი.	ჩემგან.	დაწყებითი.	ჩუქნიგან.
მოთხრობითი.	მე.	მოთხრობითი.	ჩუქნი.
მოქმედებითი.	ჩემ-მიერ.	მოქმედებითი.	ჩუქნი-მიერ.

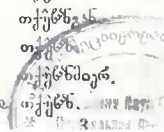
გარსა სჯნო ვითარმე არს რამეთუ ბრუნვისა შინა ამის ნაცნაღ-სასხელისა მრავალ-გნის მიტეპითი მსგავს არს წრფელობითისა და ესე განირჩევის ზმნათაგან. მაგალითი: «მომეტ მე სამოსელი ბრუნვულე, (მერვის კმის სძლას-ჰირისაგან მექმესის გალობისა)». ვითარმედ მრავლობითადცა ეს გუარვე. მაგალითი: «მომეტ ჩუქნი უფალა მადლი შენი, (მეორის კმის სძლას-ჰირისაგან მეორის გალობისა)». აჰა განირჩევის ზმნათაგან, რამეთუ არიან მიტეპითნი, სოლო შეპასმენელობითიცა და მოთხრობითი უმრავალჟერეს მსგავს არიან წრფელობითისა. მაგან ანუ ქსუისა შინა განირჩევიან ზმნათაგან და ანუ სემოდ მიტეპულთა მასჯლთა მიერ და კლებულთაგანცა მხოლოდობითსცა შინა და მრავლობითსა.

ნაცნაღ-სასხელი ესე რომელა მმ აჩუქნებს ჰირსა მეორესა. მაგალითი:

მხოლოდობითად:

მრავლობითად:

წრფელობითი.	შენ.	წრფელობითი.	თქუქნი.
ნათესაობითი.	შენი.	ნათესაობითი.	თქუქნი.
მიტეპითი.	შენდა.	მიტეპითი.	თქუქნიდა.
შეპასმენელობითი	შენ.	შეპასმენელობითი.	თქუქნი.
დაწყებითი.	შენგან.	დაწყებითი.	თქუქნიგან.
მოთხრობითი.	შენ.	მოთხრობითი.	თქუქნი.
მოქმედებითი.	შენ-მიერ.	მოქმედებითი.	თქუქნი-მიერ.
წოდებითი.	ჟ.ე. შენი.	წოდებითი.	ჟ.ე. თქუქნი.

ნაცუალ-სასული ესე რომელა იბ აწუნებს ჰირსა შესამესა. მაგალითი:

მხოლოითად:		მრავლოითად:	
წრფელობითი.	იგ.	წრფელობითი.	იგინრ.
ნათესაობითი.	მისი.	ნათესაობითი.	იმათი.
მიცემითი.	მის.	მიცემითი.	იმათ.
შემასმენელობითი.	იგა.	შემასმენელობითი	იგინა.
დაწუებითი.	მისგან.	დაწუებითი.	იმათგან.
მოთხრობითი.	მან.	მოთხრობითი.	მათ.
მოქმედებითი.	მის-მიერ.	მოქმედებითი.	მათ-მიერ.

§ 17.

იბრუნებსის ნაცუალ-სასულიცა ხუნსებითი რომელა მს. მაგალითთ:

მხოლოითად:		მრავლობითად:	
წრფელობითი.	ესე.	წრფელობითი.	ესენი.
ნათესავობითი.	ამისი.	ნათესავობითი.	ამათი.
მიცემითი.	ამას.	მიცემითი.	ამათ.
შემასმენელობითი.	ესე.	შემასმენელობითი.	ესენი.
დაწუებითი.	ამისგან.	დაწუებითი.	ამათგან.
მოთხრობითი.	ამან.	მოთხრობითი.	ამათ.
მოქმედებითი.	ამით.	მოქმედებითი.	ამათით.

სალღო მუბრკე იბრუნჯან ესენიცა.

მხოლოითად:		მრავლობითად:	
წრფელობითი.	ეგბ.	წრფელობითი.	ეგენი.
ნათესაობითი.	მაგისი.	ნათესაობითი.	მაგათი.
მიცემითი.	მაგას.	მიცემითი.	მაგათ.
შემასმენელობითი.	ეგბ.	შემასმენელობითი.	ეგენი.
დაწუებითი.	მაგისგან.	დაწუებითი.	მაგათგან.
მოთხრობითი.	მაგან.	მოთხრობითი.	მაგათ.
მოქმედებითი.	მაგით.	მოქმედებითი.	მაგათით.

სალღო მუბრკე იბრუნჯან ესენიცა.

მხოლოითად:		მრავლობითად:	
წრფელობითი.	ის.	წრფელობითი.	ისინი.
ნათესაობითი.	იმისი.	ნათესაობითი.	იმათი.

იცემითი.	ამს.	მიცემითი.	ამათ.
შემასმენელობითი.	ასი.	შემასმენელობითი.	ასინი.
დაწყებითი.	ამისგან.	დაწყებითი.	ამათგან.
მოთხრობითი.	ამან.	მოთხრობითი.	ამათ.
მოქმედებითი.	ამით.	მოქმედებითი.	ამათით.

§ 18

ებრუნებს ნაცნულ-სახელად მოკუბითი რომელს ჩემ. მკვლელითი:

მხოლოდითად:

მრავლობითად:

წრფელობითი.	ჩემი.	წრფელობითი.	ჩუწნი.
ნათესაობითი.	ჩემისა.	ნათესაობითი.	ჩუწნის.
მიცემითი.	ჩემსა.	მიცემითი.	ჩუწნსა.
შემასმენელობითი.	ჩემი.	შემასმენელობითი.	ჩუწნი.
დაწყებითი.	ჩემისგან.	დაწყებითი.	ჩუწნისგან.
მოთხრობითი.	ჩემსან.	მოთხრობითი.	ჩუწნან.
მოქმედებითი.	ჩემითა.	მოქმედებითი.	ჩუწნითა.
წოდებითი.	ჩემო.	წოდებითი.	ჩუწნო.

ხოლო მებრუნებულ ნაცნულ-სახელნიც ესე მოკუბითნი, რომელს: «შენი, შენისა, მისი, მისისა, თქუწნი, თქუწნისა», ჯ სხუანი.

§ 19.

ნაცნულ-სახელი ესე რომელს ის იტყვის რა არსებითად ებრუნეს ესტურ.

მკვლელითი:

მხოლოდითად:

მრავლობითად:

წრფელობითი.	მისი.	წრფელობითი.	მათი.
ნათესაობითი.	მისისა.	ნათესაობითი.	მათისა.
მიცემითი.	მისსა.	მიცემითი.	მათსა.
შემასმენელობითი.	მისი.	შემასმენელობითი.	მათი.
დაწყებითი.	მისისგან.	დაწყებითი.	მათისგან.
მოთხრობითი.	მისან.	მოთხრობითი.	მათან.
მოქმედებითი.	მისითა.	მოქმედებითი.	მათითა.
წოდებითი.	მისო.	წოდებითი.	მათო.

§ 20.

ნაცნულ-სახელი ესე მისი იტყვის რა არსებითად ებრუნეს ესთა. მკვლელითი:

მხოლოდითად:

მრავლობითად:

წრფელობითი.	თჳსი.	წრფელობითი.	თჳსნი.
ნათესაობითი.	თჳსისა.	ნათესაობითი.	თჳსთანი.

ნატყელ-სასუელი ესე რომელს ირ აწიწნებს ზირსა მესამესა. მატალითი:

მხოლოდითად:		მრავლობითად:	
წრთულობითი.	იგ.	წრთულობითი.	ბგინი.
ნათესაობითი.	მისი.	ნათესაობითი.	ამათი.
მიცემითი.	მის.	მიცემითი.	ამათ.
შემასმენულობითი.	იგი.	შემასმენულობითი.	იგინი.
დაწყებითი.	მისგან.	დაწყებითი.	ამათგან.
მოთხრობითი.	მან.	მოთხრობითი.	მათ.
მოქმედებითი.	მის-მიერ.	მოქმედებითი.	მათ-მიერ.

§ 17.

იბრუნების ნატყელ-სასუელიცა ჩიწნებითი რომელსა ეს. მატალითი:

მხოლოდითად:		მრავლობითად:	
წრთულობითი.	ესე.	წრთულობითი.	ესენი.
ნათესაობითი.	ამისი.	ნათესაობითი.	ამათი.
მიცემითი.	ამის.	მიცემითი.	ამათ.
შემასმენულობითი.	ესე.	შემასმენულობითი.	ესენი.
დაწყებითი.	ამისგან.	დაწყებითი.	ამათგან.
მოთხრობითი.	ამან.	მოთხრობითი.	ამათ.
მოქმედებითი.	ამით.	მოქმედებითი.	ამათით.

ხალა მებრვე იბრუნვან ესენიცა.

მხოლოდითად:		მრავლობითად:	
წრთულობითი.	ეგე.	წრთულობითი.	ეგენი.
ნათესაობითი.	მაგისი.	ნათესაობითი.	მაგათი.
მიცემითი.	მაგის.	მიცემითი.	მაგათ.
შემასმენულობითი.	ეგე.	შემასმენულობითი.	ეგენი.
დაწყებითი.	მაგისგან.	დაწყებითი.	მაგათგან.
მოთხრობითი.	მაგან.	მოთხრობითი.	მაგათ.
მოქმედებითი.	მაგით.	მოქმედებითი.	მაგათით.

ხალა მებრვე იბრუნვან ესენიცა.

მხოლოდითად:		მრავლობითად:	
წრთულობითი.	ის.	წრთულობითი.	ისინი.
ნათესაობითი.	იმისი.	ნათესაობითი.	იმათი.

იტყმითი.	მის.	მიტყმითი.	მით.
შემასმენელობითი.	ისი.	შემასმენელობითი.	ისინი.
დაწყებითი.	იმისგან.	დაწყებითი.	იმისგან.
მოთხრობითი.	იმან.	მოთხრობითი.	იმათ.
მოქმედებითი.	იმით.	მოქმედებითი.	იმითთ.

§ 18

ებრუნეზების ნაცუალ-სახელეცა მოკუბითი რომელა ჩმშ. შაგალითი:

მხოლობითად:

მრავლობითად:

წრფელობითი.	ჩუმი.	წრფელობითი.	ჩუწნი.
ნათესაობითი.	ჩუმისა.	ნათესაობითი.	ჩუწნის.
მიტყმითი.	ჩუმისა.	მიტყმითი.	ჩუწნისა.
შემასმენელობითი.	ჩუმი.	შემასმენელობითი.	ჩუწნი.
დაწყებითი.	ჩუმიისგან.	დაწყებითი.	ჩუწნიისგან.
მოთხრობითი.	ჩუმინ.	მოთხრობითი.	ჩუწნინ.
მოქმედებითი.	ჩუმიითა.	მოქმედებითი.	ჩუწნიითა.
წოდებითი.	ჩუმო.	წოდებითი.	ჩუწნო.

ხოლო მებრკე ბრუნულ ნაცუალ-სახელეცა ესე მოკუბითნი, რომელა: «შენი, შენისა, მისი, მისისა, თქუწნი, თქუწნიისა», ჯ სხუანი.

§ 19.

ნაცუალ-სახელი ესე რომელა ის ატყუის რა აჩსუბითად ებრუნეს ესტუარ.

შაგალითი:

მხოლობითად:

მრავლობითად:

წრფელობითი.	მისი.	წრფელობითი.	მათი.
ნათესაობითი.	მისისა.	ნათესაობითი.	მათისა.
მიტყმითი.	მისისა.	მიტყმითი.	მათისა.
შემასმენელობითი.	მისი.	შემასმენელობითი.	მათი.
დაწყებითი.	მისისგან.	დაწყებითი.	მათისგან.
მოთხრობითი.	მისინ.	მოთხრობითი.	მათინ.
მოქმედებითი.	მისითა.	მოქმედებითი.	მათითა.
წოდებითი.	მისო.	წოდებითი.	მათო.

§ 20.

ნაცუალ-სახელი ესე-მინი ატყუის რა აჩსუბითად ებრუნეს ესთა, შაგალითი:

მხოლობითად:

მრავლობითად:

წრფელობითი.	თუსი.	წრფელობითი.	თუსნი.
ნათესაობითი.	თუსისა.	ნათესაობითი.	თუსთანი.

მიცემითი.	თჯსსა.	მიცემითი.	თჯსთა.
შემასმენელობითი.	თჯსი.	შემასმენელობითი.	თჯსნი.
დაწყებითი.	თჯსისაგან.	დაწყებითი.	თჯსთაგან.
მოთხრობითი.	თჯსმან.	მოთხრობითი.	თჯსთამან.
მოქმედებითი.	თჯსითა.	მოქმედებითა.	თჯსებითა.
წოდებითი.	თჯსო.	წოდებითი.	თჯსო.

§ 21.

ნაცუაღ-სასხელი ესე გუელა-მოღებითი, რომელა რომელი, იბრუნჯს ეს სახელად. მკაღ.

მხოლოდობითად:

მრავლობითად:

წრთელობითი.	რომელი.	წრთელობითი.	რომელნი.
ნათესაობითი.	რომლისა.	ნათესაობითი.	რომელთანი.
მიცემითი.	რომელსა.	მიცემითი.	რომელთა.
შემასმენელობითი.	რომელი.	შემასმენელობითი.	რომელნი.
დაწყებითი.	რომლისაგან.	დაწყებითი.	რომელთაგან.
მოთხრობითი.	რომელმან.	მოთხრობითი.	რომელმან.
მოქმედებითი.	რომელითა.	მოქმედებითი.	რომლებითა.

ნაცუაღ-სასხელი ესე თუთ იბრუნჯს ესთა. მკაღლითი: «თუთ, თჯსი, თჯსსა» ჭ სხუანი.

ესე უკუწ იკმაოდენ ბრუნჯათათჯს ნაცუაღ-სასხელთასა.

ხოლო თუ კითარ ისხმით-გარდასლუთებთან ნაცუაღ-სასხელთან, რომელ ნიბე მორესა ნაწილსა შინა გარდადეს.

თჯს მუელულებიანა ზმნისა არსებითისა.

თავი დ.

§ 22.

ზმნა ესე არსებითი რომელა ვარ სხუათა ჭ სხუათა დროთა შინა აღიკუ ბის უმეშქობითთა ზმნათაგან, რომელა მმპომომბ. ხოლო მიმოხრად ზმნისა არსებითისა ესრეთ იქმნების.

საზღურებითისა სქესისა აწ-მყოფ.

შაკაღლითი:

მხოლოდობითად.	ვარ.	ხარ.	არს.
მრავლობითად.	ვართ.	ხართ.	არიან.

	ნამყო უსრული.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ვიყუ.	იყუ.	იყუს.
მრავლობითად.	ვიყუთ.	იყუთ.	იყუსნ.
	ნამყო სრული.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ვიყუ.	იყუ.	იყო.
მრავლობითად.	ვიყუწნით.	იყუწნით.	იყუწნენ.
	ნამყო უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ყოფილ-ვარ.	ყოფილ-ხარ.	ყოფილ-არს.
მრავლობითად.	ყოფილ-ვართ.	ყოფილ-ხართ.	ყოფილ-არანს.
	ნამყო უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ყოფილ-ვიყუ.	ყოფილ-იყუ.	ყოფილ-იყო.
მრავლობითად.	ყოფილ-ვიყუწნით.	ყოფილ-იყუწნით.	ყოფილ-იყუწნენ.
	მყობადი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ვიყო.	იყო.	იყოს.
მრავლობითად.	ვიყოთ.	იყოთ.	იყუწნენ.
	ბრძნებობისა სქესისა წყ-მყო.		მაგალითი:
მსოფობითად.	იყუ, ნუ ხარ.		იყოს, ნუ არს.
მრავლობითად.	იყუწნით, ნუ ხართ.		იყუწნენ, ნუ არანს.
	მყობადი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	იყოფოდე, ნუ იყოფოდე.	იყოფოდეს, ნუ იყოფოდეს.	
მრავლობითად.	ვიყოფოდეთ, ნუ ვიყოფოდეთ.	იყოფოდეთ, ნუ იყოფოდეთ.	იყოფოდენ, ნუ იყოფოდენ.
	საწადისისა სქესისა წყ-მყო და მყობადი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ვაშათუ ვიყო.	იყო.	იყოს.
მრავლობითად.	ვაშათუ ვიყუწნეთ.	იყუწნეთ.	იყუწნენ.
	ნამყო უსრული.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ვაშათუ ვიყოფოდი.	იყოფოდი.	იყოფოდის.
მრავლობითად.	ვაშათუ ვიყოფოდით.	იყოფოდით.	იყოფოდანს.
	ნამყო სრული და უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ვაშათუ ვიყოფილ-ვარ.	ვიყოფილ-ხარ.	ვიყოფილ-არს.
მრავლობითად.	ვაშათუ ვიყოფილ-ვართ.	ვიყოფილ-ხართ.	ვიყოფილ-არანს.

ნამყოფი უუსრულები.

მაგალითი:

მხოლოდობითად.	გაშათუ ყოფილ-ვიყავ.	ყოფილ-ვიყავ.	ყოფილ-ვიყო.
მრავლობითად.	გაშათუ ყოფილ-ვიყუჩნით.	ყოფილ-ვიყუჩნით.	ყოფილ-ვიყუჩენ.

იპოტეტიკამსა (ესე იგი თუობითისა სქესისა აწ-მყოფი და მყოფადი.) მაგალითი:

მხოლოდობითად.	უკეთუ ვიყო.	ვიყო.	ვიყოს.
მრავლობითად.	უკეთუ ვიყუნეთ.	ვიყუნეთ.	ვიყუნენ.

ნამყოფი უსრული.

მაგალითი.

მხოლოდობითად.	უკეთუ ვიყოფოდი.	ვიყოფოდი.	ვიყოფოდის.
მრავლობითად.	უკეთუ ვიყოფოდით.	ვიყოფოდით.	ვიყოფოდინ.

ნამყოფი სრული და უსრულები

მაგალითი:

მხოლოდობითად.	უკეთუ ყოფილ-ვარ	ყოფილ-ვარ.	ყოფილ-ვარს.
მრავლობითად.	უკეთუ ყოფილ-ვართ.	ყოფილ-ვართ.	ყოფილ-ვარინ.

ნამყოფი უუსრულები.

მაგალითი:

მხოლოდობითად.	უკეთუ ყოფილ-ვიყავ.	ყოფილ-ვიყავ.	ყოფილ-ვიყო.
მრავლობითად:	უკეთუ ყოფილ-ვიყუჩნით.	ყოფილ-ვიყუჩნით.	ყოფილ-ვიყუჩენ.

უჩინოამსა სქესისა აწ-მყოფი.

მაგალითად: ყოფად.

მყოფადი.

მაგალითად. ყოფად.

მიმდევობა აწმყოფი.

მაგალითად: მყოფელი, მყოფელისა, მყოფელსა, მყოფელი.

ნამყოფი სრული, უსრულები და უუსრულები,

მაგალითად: ყოფილი.

მყოფადი.

მაგალითად: საყოფელი.

სახელ-ზმნა.

მაგალითად: ყოფა, ყოფისა, ყოფისა, ყოფა, ყოფისაგან, ყოფამან.

უღლულებისათჳს შემოქმედებითა ზმნათისა გარნა ზირველად ზირველისა უღლულებისათჳს და სახეთა მისთა.

თჳს ზირველისა შესახედავისა.

თავი ე.

§ 23.

უღლულებანი უკუჩნ შემოქმედებითა ზმნათანი არიან რჳთ, რომელთა გუღლულები სუთნი არიან გამოკანნი და ერთი მოკლ-გმოკანი და ორნი საშუალ-

კმოვანნი, ესე იგი: ა, მ, ი, შ, მ, არიან კმოვანნი. ხალხი მოკლე-კმოვანი არს ჳ და სშუალ-კმოვანნი არიან ჩ, ჳ. ჳინაფცა რწათა ამათ მიერ კმოვანთა მიიღებენ უღლვლუბასა უოკელნი ჳმნანი, შემოქმედებითნიცა და უმეშქრობითნი. მაგალითებრ: აშ, რომელ არს განკიდურებულ საზღვრებითსა აწ-მეოს შინს. მაგალითებრ: გესამ, რომელი ურინოს შინს აქმნების ქსრუად, ანუ მბ. მაგალითებრ: გირწიმამბ, რომელი ურინოსა შინს აქმნების ჳრწმურუად, ანუ მმ. მაგალითებრ: გჭქმტ, რომელი ურინოსა შინს აქმნების გურთად, ანუ დი. მაგალითებრ: განჯჭნ-დნი, რომელი ურინოსა შინს აქმნების ხდომად, ანუ მბ. ვუწარმბ, რომელი ურინოსა შინს აქმნების უწარვად, ანუ შრ. მაგალითებრ: გჭსრშრ, რომელი ურინოსა შინს აქმნების ცურვად, ანუ ჳ მაგალითებრ: გიტუჯ, რომელი ურინოსა შინს აქმნების სიტუტად, ანუ მდმ. მაგალითებრ: ვიქმბ, რომელი ურინოსა შინს აქმნების ქმნად. ხალხი ამათნი უკურს ეოკელნი ვნებითნი ჳირეკელსა შინს ჳირსა საზღვრებითისა აწ-მეოაშასა ი მიერ ივნებითდებანი. ხალხი ჳირეკელსა შინს ჳირსა აქმნების ვნებითი. მაგალითებრ: გიესრჭნბი, გირწმურები, ვიგურტები, განვიხდები, ვიუწარები, ვიქმნები.

§ 24.

განზიხი ურინოაშასთჳს ჳმნისა ესე არს, რამეთუ არა არს ჩჭნისამებრ ენისა ვნებითად ურინოა, ხალხი დღათუ განიჩჩიოს ესე შემოქმედებითი, არს ანუ ვნებითი ქქსასა შინს ლქსთა განურჩევს შემოქმედებითისაგან ვნებითი შექონი მისვე შესახედგას. მაგალითი: ამშინ მოვიდა იესო გალილუათ იორდანედ იოანესა ნათლის-ღებად. (მატ. 3. 13).

თჳს ჳირეკელისა ჳმნათა უღლვლებისა და მიმონრათა მათთა.

თავი 3.

§ 25.

ჳედ-მიწკინილება ჩჭნნი ჳმნათა უღლვლებისათჳს ჳირეკელისა და მის ქჭჭმე შეგულთა ესე არს. ჳირეკელი ვეთიმი უღლვლება შეიდავს ქჭჭმე თჳსსა ხატთა შუდთა, რომელისა ხატნი ესე არიან: 1, შეკვრავ. ესე სრულსა დროსა შინს სშუალ შემოიუწანს ა. მაგალითებრ: შეკვპარ და მეოზბადსა შინს განიკიდურებს ა. მაგალითებრ: შეკვრად, 2, ვესავ დღათუ ესე ჳირეკელისა ხატისა მჭსგაცისა არს, მაგრან სრულსა დროსა შინს განიკიდურებს ა. მაგალითებრ: ვამსვე, ანუ დი მარცხუაღს. მაგალითებრ: ვესკედი, და მეოზბადსა შინს მლ. მაგალითებრ: ვესკემ, ანუ მ მაგალითებრ: ვესკემ. ხალხი ხატი ესე არა იჭკვის სხმით-გარდასლუთად, ვიდრე

არა-სსვიან უღლულებისა ქუჩაშე შევიდეს ღ არცაღა-მრჩომლ-სხმით-გარდასლუთად. მაგალითებრ: აგასუჩბ, ვასუჩბინებ, მ, აღვისუჩბ, ესე სრულსა დროსა შინა განიკიდურებს უ. მაგალითებრ: აღისუ ღ მეოობადსა შინა ა. მაგალითებრ: აღსუბ არცაღა ხატი ესე მოკალს სხმით-გარდასლუთად. დაღათუ აჭუს შესახედავი სხმით-გარდასლუთებრ, არაშედ მრჩომლ-სხმით-გარდასლუთად. 4, ბანმასხიმ ესე სრულსა შინა დროსა განიკიდურებს ი. მაგალითებრ: განვასხი ღ მეოობადსა შინა^ა, მაგალითებრ: განვასხბ. ესე სხმით-გარდასლუთად არა იჭეკვის, არაშედ მრჩომლ-სხმით-გარდასლუთად. ხოლო დაღათუ აჭუს სხმით-გარდასლუთისა შესახედავი არაშედ წუღილად განჭსკლიარს ჩუჭბგან ვითარშედ. არა არს სხმით-გარდასლუთი. 5, ბანმპბნ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალითებრ: განვპბანმ ღ მეოობადსა შინა მ. მაგალითებრ: განვპბანმ ღ არცაღა ესე იჭეკვის სხმით-გარდასლუთად, არაშედ მრჩომლ-სხმით-გარდასლუთად. 6, მპბპუ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალითებრ: ვვაფმ ღ მეოობადსა შინა მ. მაგალითებრ: ვვაფმ. 7, მინდა. ესე სრულსა დროსა შინა განიკიდურებს თვსახე. საკუთარსა მუღლუბელსა ა ღ მიღებს საშუალ მღ მარცხელსა. მაგალითებრ: მინღმღა ღ მეოობადსა შინა სრულსა ნიშნის ა ეცხადების ნიშნად მეოობადის მ, მიღებს უგმოსა, რომელსა ს. მაგალითებრ: მინღაღეს. ხატი ესე მეშუდე რომელსა მინდა, ვითარშე არა სსვსა უღლულებისა ქუჩაშე შევიდეს. არა იჭეკვის სხმით-გარდასლუთად ღ არცაღა ბრჩომლ-სხმით გარდასლუთად.

ესე გუჩრნი უგუჩ უოკელნი მიმჩრანნი უოკელთა შინა უღლულებათა. რაღ-ცაღა არს აწ-მყოთა დროთა შინა ზმნისი. იგო სრულსა ღ სსწათა შინა დროთა ასოებთა სსწა-ფერ იცხადებენ ანუ ქსობობით ღ ანუ ჭრთუთ, რომელსიღა ითქუენეს. ხოლო ამისიღა უღლულებისა ღ სსწათაღ უღლულებისა ქუჩაშეთა ზმნათაღს ვიტყუთ:

თვს პირუჩღლისა უღლუღებისა პირუჩღლისა ხატისა მიმობრნისა ზმნისა შემოქმედებითისა.

§ 26.

საზღურებითისა სჭესისა აწ-მყოღა. მაგალითი:

მხოლობითად.	შეჭჭრავ.	შეჭჭრავ.	შეჭჭრავ.
მრავლობითად.	შეჭჭრავთ.	შეჭჭრავთ.	შეჭჭრავთ.
	ნამყოღა უსრული.		მაგალითი:
მხოლობითად.	შეჭჭრავდი.	შეჭჭრავდი.	შეჭჭრავდის.
მრავლობითად.	შეჭჭრავდით.	შეჭჭრავდით.	შეჭჭრავდიან.
	ნამყოღა სრული.		მაგალითი:
მხოლობითად.	შეჭჭრავ.	შეჭჭრავ.	შეჭჭრავ.
მრავლობითად.	შეჭჭრავთ.	შეჭჭრავთ.	შეჭჭრავთ.

უჩინოაჲ სქესისა აწ-მყოჲ.
 მყოლობადი.
 მიძლეობა აწ-მყოჲ.

მაგალითი: კრწაღ.
 მაგალითი: კრწადი.
 მაგალითი: მკურელი, მკურელისა, მკურელ-
 სა, მკურელი.

ნამყოჲ სრული, უსრულესი დ უსრულესი. მაგალითი: შეკრული.
 მყოლობადი.
 სასულ-ზმნა.

მაგალითი: შესაკურელი.
 მაგალითი: კრწა, კრწსა, კრწასა, კრწაჲ.

თჳს ვნებითისა მისქჳ ნატისა.

§ 27.

საზღურებითისა სქესისა აწმყოჲ.

მაგალითი:

მხოლობითად.
 მრავლობითად.

შეიკრუ.
 შეიკრუთ.
 ნამყოჲ უსრული.

შეიკრუს.
 შეიკრუნს.
 მაგალითი:

მხოლობითად.
 მრავლობითად.

შეიკრადი.
 შეიკრადით.
 ნამყოჲ სრული.

შეიკრადის.
 შეიკრადენ.
 მაგალითი:

მხოლობითად.
 მრავლობითად.

შეიკარ.
 შეიკართ.
 ნამყოჲ უსრულესი.

შეიკარს.
 შეიკარნს.
 მაგალითი:

მხოლობითად.
 მრავლობითად.

შეკრულ-კარ.
 შეკრულ-კართ.
 ნამყოჲ უსრულესი.

შეკრულ-კარს.
 შეკრულ-კარინს.
 მაგალითი:

მხოლობითად.
 მრავლობითად.

შეკრულ-კიუჳ.
 შეკრულ-კიუჳნით.
 მყოლობადი.

შეკრულ-კიუჳ.
 შეკრულ-კიუჳნით.
 მაგალითი:

მხოლობითად.
 მრავლობითად.

შეიკარს.
 შეიკარბთ.
 ბრძანებითისა სქესისა აწმყოჲ.

შეიკარს.
 შეიკარნს.
 მაგალითი:

მხოლობითად.
 მრავლობითად.

შეიკარ, ნუ შეიკარჳ.
 შეიკართ, ნუ შეიკარჳთ.
 მყოლობადი.

შეიკარს, ნუ შეიკარჳს.
 შეიკარნს, ნუ შეიკარჳნს.
 მაგალითი:

მხოლობითად.
 მრავლობითად.
 მრავლობითად.

შეიკრვადე, ნუ შეიკრვადე.
 შეიკრვადეთ, ნუ შეიკ-
 კრვადეთ.

შეიკრვადეს, ნუ შეიკრვადეს.
 შეიკრვადეთ, შეიკრვადენ, ნუ
 შეიკრვადეთ. შეიკრვადენ.

	საწადისისა სქესისა აწმყოა ღ მყოობადი.		მაგალითი:
მსოლობითად.	გაშათუ	შეიკრვოდუ.	შეიკრვოდეს.
მრავლობითად.	გაშათუ	შეიკრვოდეთ.	შეიკრვოდენ.

ნამყოა სრული.

მაგალითი:

მსოლობითად.	გაშათუ	შეიკრვადი.	შეიკრვადი.	შეიკრვადის.
მრავლობითად.	გაშათუ	შეიკრვადით.	შეიკრვადით.	შეიკრვადიან.

ნამყოა სრული და უსრულესი.

მაგალითი:

მსოლობითად.	გაშათუ	შეკრულ-ვარ.	შეკრულ-სარ.	შეკრულ-არს.
მრავლობითად.	გაშათუ	შეკრულ-ვართ.	შეკრულ-სართ.	შეკრულ-არსან.

ნამყოა უსრულესი.

მაგალითი:

მსოლობითად.	გაშათუ	შეკრულ-ვიყავ.	შეკრულ-ვიყავ.	შეკრულ-ვიყო.
მსოლობითად.	გაშათუ	შეკრულ-ვიყუნით.	შეკრულ-ვიყუნით.	შეკრულ-ვიყუნენ.

ზოლო ჳიბოტეტიკასთჳსრა სქესისა ენებითისა, იგვეკ არს კანონი, რაჲცადა ითქჳა ჳიბოტეტიკასთჳს-შემოქმედებითისა ჳმნისა.

თჳს მისვე ედღჳდღებინა მეორისა ხატისა ჳმნისა
შემოქმედებითისა.

§ 28.

საზღჳრებითისა სქესისა აწმყოა.

მაგალითი:

მსოლობითად.	განჳჳბან.	განჳჳბან.	განჳჳბანს.
მრავლობითად.	განჳჳბანთ.	განჳჳბანთ.	განჳჳბანენ.

ნამყოა უსრული.

მაგალითი.

მსოლობითად.	განჳჳბანდი.	განჳჳბანდი.	განჳჳბანდის.
მრავლობითად.	განჳჳბანდით.	განჳჳბანდით.	განჳჳბანდიან.

ნამყოა სრული.

მაგალითი.

მსოლობითად.	განჳჳბანუ.	განჳჳბანუ.	განჳჳბანა.
მრავლობითად.	განჳჳბანეთ.	განჳჳბანეთ.	განჳჳბანეს.

ნამყოა უსრულესი.

მაგალითი

მსოლობითად.	განგებანეს.	განგებანეს.	განგებანეს.
მრავლობითად.	განგებანეთ.	განგებანეთ.	განგებანესთ.

ნამყოა უსრულესი.

მაგალითი:

მსოლობითად.	განგებანა.	განგებან.	განგებანა.
მრავლობითად.	განგებანანა.	განგებანათ.	განგებანათ.

	მყოობადი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	განკვბანსა.	განკვბანსა.	განკვბანსა.
მრავლობითად.	განკვბანსათ.	განკვბანსათ.	განკვბანსან.
	ბრძანებითისა სქესისა აწმყოფ.		მაგალითი:
მსოფობითად.	განკვბანე, ნუ განკვბან.	განკვბანეს, ნუ განკვბანს.	
მრავლობითად.	განკვბანეთ, ნუ განკვბანთ.	განკვბანენ, ნუ განკვბანენ.	
	მყოობადი:		მაგალითი:
მსოფობითად.	განკვბანდე, ნუ განკვბანდე.	განკვბანდეს, ნუ განკვბანდეს.	
მრავლობითად.	განკვბანდეთ, ნუ გან-	განკვბანდენთ, განკვბანდენ, ნუ გან-	
მრავლობითად.	კვბანდეთ.	ნუ განკვბანდეთ.	კვბანდენ,
	საწადისისა სქესისა აწმყოფა და მყოობადი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	გაშათუ განკვბანდე.	განკვბანდე.	განკვბანდეს.
მრავლობითად.	გაშათუ განკვბანდეთ.	განკვბანდეთ.	განკვბანდენ.
	ნამყოფა უსრული.		მაგალითი.
მსოფობითად.	გაშათუ განკვბანდი.	განკვბანდი.	განკვბანდის.
მრავლობითად.	გაშათუ განკვბანდი.	განკვბანდით.	განკვბანდიან.
	ნამყოფა სრული და უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	გაშათუ განმობანიეს.	განგობანიეს.	განგობანიეს.
მრავლობითად.	გაშათუ განგობანიეს.	განგობანიესთ.	განგობანიესთ.
	ნამყოფა უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	გაშათუ განგებანა.	განგებანა.	განგებანა.
მრავლობითად.	გაშათუ განგებანან.	განგებანათ.	განგებანათ.
<p>სოლო ვმოტეტიკასათუ სქესისა, რადრდა არს განონი შემოქმედებითისათუ სმინისა, პირველისა უღლჯულებისა (§ 26) იგივე არს ამსცა სატუს შინა.</p>			
უჩინოფსა სქესისა აწმყოფ.			მაგალითად: განბანად.
მყოობადი.			მაგალითად: განბანადი.
მიმდეობა აწმყოფ.			მაგალითად: განმბანელი, განმბანელი, განმბანელისა, განმბანელსა, განმბანელი.
ნამყოფა სრული, უსრულესი და უუსრულესი.			მაგალითად: განბანილი.
მყოობადი.			მაგალითად: განსბანელი.
ხანელ-ზმნა.			მაგალითად: განბან, განბანისა, განბანისა განბანა.

თვის ვნებითისა მისვე ხატისა.

§ 29.

საზღვრებითისა სქესისა აწმყოა.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	განვიბანებო.	განიბანებო.	განიბანებოს.
ძრავლობითად.	განვიბანებოთ.	განიბანებოთ.	განიბანებონ.

ნამყოფი უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	განვიბანებოდი.	განიბანებოდი.	განიბანებოდა.
ძრავლობითად.	განვიბანებოდით.	განიბანებოდით.	განიბანებოდენ.

ნამყოფი სრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	განვიბანე.	განიბანე.	განიბანა.
ძრავლობითად.	განვიბანეთ.	განიბანეთ.	განიბანეს.

ნამყოფი უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	განბანილ-ვარ.	განბანილ-ხარ.	განბანილ-არს.
ძრავლობითად.	განბანილ-ვართ.	განბანილ-ხართ.	განბანილ-არსან.

ნამყოფი უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	განბანილ-ვიყავ.	განბანილ-ვიყავ.	განბანილ-ვიყავ.
ძრავლობითად.	განბანილ-ვიყავით.	განბანილ-ვიყავით.	განბანილ-ვიყავენ.

მყოფი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	განვიბანო.	განიბანო.	განიბანოს.
ძრავლობითად.	განვიბანოთ.	განიბანოთ.	განიბანონ.

ბრძანებითისა სქესისა აწმყოა.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	განიბანე, ნუ განიბანებო.	განიბანოს, ნუ განიბანებოს.
ძრავლობითად.	განიბანეთ, ნუ განიბანებოთ.	განიბანონ, ნუ განიბანებონ.

მყოფი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	განიბანებოდე, ნუ განიბანებოდე.	განიბანებოდეს, ნუ განიბანებოდეს.
ძრავლობითად.	განიბანებოდეთ, ნუ.	განიბანებოდეთ, განიბანებოდენ, ნუ
ძრავლობითად.	განიბანებოდეთ.	ნუ განიბანებოდეთ.
		განიბანებოდენ.

საწადისისა სქესისა აწმყოა და მყოფი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	განშათე განვიბანებოდე.	განიბანებოდე	განიბანებოდეს.
ძრავლობითად.	განშათე განვიბანებოდეთ.	განიბანებოდეთ.	განიბანებოდენ.

ნამყოფი უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	განშათე განვიბანებოდი.	განიბანებოდი.	განიბანებოდა.
ძრავლობითად.	განშათე განვიბანებოდით.	განიბანებოდით.	განიბანებოდან.

ნამყოფ სრული ჭ უსრულესი.

მაგალითი:

მხოლოდობითად.	გაშათუ განბანილ-გარ.	განბანილ-ხარ.	განბანილ-არს.
ძრავლობითად.	გაშათუ განბანილ-გართ.	განბანილ-ხართ.	განბანილ-არანს.

ნამყოფ უუსრულესი.

მაგალითი:

მხოლოდობითად.	გაშათუ განბანილ-ვიყავ.	განბანილ-ვიყავ.	განბანილ-ვიყა.
ძრავლობითად.	გაშათუ განბანილ-ვიყუნით.	განბანილ-ვიყუნით.	განბანილ-ვიყუნეს.

ხოლო ჯბოტეტიკაჲსათჳს ზმნისა მიძხროისა კანონი, მეგრ სსჳთა მემოქმედებითა ჭ სსჳთა ზმნათა.

თჳს პირველისა უღლჳლებისა მესამისა ნატისა ზმნისა მემოქმედებითსა.

§ 30.

საზღტრებითისა სჳესისა აწმყოფ.

მაგალითი:

მხოლოდობითად.	აღვიხჳამ	აღვიხჳამ.	აღვიხჳამს.
ძრავლობითად.	აღვიხჳამთ.	აღვიხჳამთ.	აღვიხჳამეს.

ნამყოფ უსრული.

მაგალითი:

მხოლოდობითად.	აღვიხჳმდი.	აღვიხჳმდი.	აღვიხჳმდის.
ძრავლობითად.	აღვიხჳმდით.	აღვიხჳმდით.	აღვიხჳმდიან.

ნამყოფ სრული.

მაგალითი:

მხოლოდობითად.	აღვიხჳ.	აღვიხჳ.	აღვიხჳს.
ძრავლობითად.	აღვიხჳთ.	აღვიხჳთ.	აღვიხჳს.

ნამყოფ უსრულესი:

მაგალითი.

მხოლოდობითად.	აღვიხჳამს.	აღვიხჳამს.	აღვიხჳამს.
ძრავლობითად.	აღვიხჳამსთ.	აღვიხჳამსთ.	აღვიხჳამსთ.

ნამყოფ უუსრულესი.

მაგალითი:

მხოლოდობითად.	აღვიხჳეს.	აღვიხჳეს.	აღვიხჳეს.
ძრავლობითად.	აღვიხჳესთ.	აღვიხჳესთ.	აღვიხჳესთ.

მყოფადი.

მაგალითი:

მხოლოდობითად.	აღვიხჳს.	აღვიხჳს.	აღვიხჳს.
ძრავლობითად.	აღვიხჳსთ.	აღვიხჳსთ.	აღვიხჳს.

ბრძანებითისა სჳესისა აწმყოფ.

მაგალითი:

მხოლოდობითად.	აღვიხჳ, ნუ აღვიხჳამ.	აღვიხჳს, ნუ აღვიხჳამს.
ძრავლობითად.	აღვიხჳთ, ნუ აღვიხჳამთ.	აღვიხჳს, ნუ აღვიხჳამს.

მყობადი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	აღიბმიდე, ნუ აღიბმიდე.	აღიბშიმიდე, ნუ აღიბშიმიდე.
მსოფობითად:	აღიბშიმიდე, აღიბშიმიდე,	აღიბშიმიდე, აღიბშიმიდე,
მრავლობითად.	ნუ აღიბშიმიდე. ნუ აღიბშიმიდე.	ნუ აღიბშიმიდე, ნუ აღიბშიმიდე.

საწადისისა სქესისა აწყოა დ მყობადი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	გაშათუ აღიბშიმიდე.	აღიბშიმიდე.	აღიბშიმიდე.
მრავლობითად.	გაშათუ აღიბშიმიდე.	აღიბშიმიდე.	აღიბშიმიდე.

ნამყოა უსრული.

მაგალითი:

მსოფობითად.	გაშათუ აღიბშიმიდე.	აღიბშიმიდე.	აღიბშიმიდე.
მრავლობითად.	გაშათუ აღიბშიმიდე.	აღიბშიმიდე.	აღიბშიმიდე.

ნამყოა სრული დ უსრული.

მაგალითი:

მსოფობითად.	გაშათუ აღიბშიმიდე.	აღიბშიმიდე.	აღიბშიმიდე.
მრავლობითად.	გაშათუ აღიბშიმიდე.	აღიბშიმიდე.	აღიბშიმიდე.

ნამყოა უსრული.

მაგალითი:

მსოფობითად.	გაშათუ აღიბშიმიდე.	აღიბშიმიდე.	აღიბშიმიდე.
მრავლობითად.	გაშათუ აღიბშიმიდე.	აღიბშიმიდე.	აღიბშიმიდე.

უჩინრამსა სქესისა აწყოა,
 მყობადი.
 მიმყოა აწყოა.

მაგალითად: აღიბშიმიდე.
 მაგალითად: აღიბშიმიდე.
 მაგალითად: აღიბშიმიდე, აღიბშიმიდე-
 სა, აღიბშიმიდე, აღიბშიმიდე.

ნამყოა სრული, უსრული დ უსრული.
 მყობადი.
 სასულ-სმსა.

მაგალითად: აღიბშიმიდე.
 მაგალითად: აღიბშიმიდე.
 მაგალითად: აღიბშიმიდე, აღიბშიმიდე, აღ-
 იბშიმიდე, აღიბშიმიდე.

თჳს ვნებითისა მისვე ხატისა.

§ 31.

საზღბრებითისა სქესისა აწყოა.

მაგალითი:

მსოფობითად.	აღიბშიმიდე.	აღიბშიმიდე.	აღიბშიმიდე.
მრავლობითად.	აღიბშიმიდე.	აღიბშიმიდე.	აღიბშიმიდე.

ნამყოა უსრული.

მაგალითი:

მსოფობითად.	აღიბშიმიდე.	აღიბშიმიდე.	აღიბშიმიდე.
მრავლობითად.	აღიბშიმიდე.	აღიბშიმიდე.	აღიბშიმიდე.

ნამყოფი სრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	აღვისუ.	აღისუ.	აღისუა.
ძრავლობითად.	აღვისუქნით.	აღისუქნით.	აღისუქნენ.

ნამყოფი უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	აღსმულ-ვარ.	აღსმულ-სარ.	აღსმულ-არს.
ძრავლობითად.	აღსმულ-ვართ.	აღსმულ-სართ.	აღსმულ-არისან.

ნამყოფი უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	აღსმულ-ვიყავ.	აღსმულ-იყავ.	აღსმულ-იყო.
ძრავლობითად.	აღსმულ-ვიყუნით.	აღსმულ-იყუნით.	აღსმულ-იყუნენ.

მყოფი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	აღვისუა.	აღისუა.	აღისუას.
ძრავლობითად.	აღვისუათ.	აღისუათ.	აღისუენ.

ბრძანებითისა სქესისა აწმყოფ.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	აღისუ, ნუ აღისუმი.	აღისუას, ნუ აღისუმის.
ძრავლობითად.	აღისუთ, ნუ აღისუმით.	აღისუენ, ნუ აღისუმისან.

მყოფი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	აღისუმადე, ნუ აღისუმადე.	აღისმადეს, ნუ აღისმადეს.	
ძრავლობითად.	აღვისმადეთ,	აღისუმადეთ,	აღისუმადენ,
ძრავლობითად.	ნუ აღვისმადეთ.	ნუ აღისუმადეთ.	ნუ აღისუმადენ.

საწადისისა სქესისა აწმყოფ და მყოფი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათუ აღვისმადე.	აღისუმადე.	აღისმადეს.
ძრავლობითად.	გაშათუ აღვისმადეთ.	აღისუმადეთ.	აღისუმადენ.

ნამყოფი უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათუ აღვისუმადი.	აღისუმადი.	აღისუმადის
ძრავლობითად.	გაშათუ აღვისუმადით.	აღისუმადით.	აღისუმადისან.

ნამყოფი სრული და უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათუ აღსმულ-ვარ.	აღსმულ-სარ.	აღსმულ-არს.
ძრავლობითად.	გაშათუ აღსმულ-ვართ.	აღსმულ-სართ.	აღსმულ-არისან.

ნამყოფი უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათუ აღსმულ-ვიყავ.	აღსმულ-იყავ.	აღსმულ-იყო.
ძრავლობითად.	გაშათუ აღსმულ-ვიყუნით.	აღსმულ-იყუნით.	აღსმულ-იყუნენ.

სოფლო ჯამოტეტივაჲსათუჲს იებრევიე.

თვს ზმნათა არა მარტებითაღ განიანისა ქქსშეთა, რომელთა ზედ-წოდებულ პირ-ნაკლნი და თვს შეუდღუათა და მიმოხრათათ მათთა ქქსშე პირველისა უდღუდებისა.

§ 32.

ესრეთ არს ზედ-მიწეკნილება ჩქსნი ზმნათამი პირ-ნაკლთა.

გარნს ვამორებთ უწუბასა, ვითარმედ ექქსსა ვეთისამე ხატისა ქქსშენი წარმოებენ შემოქმედებითა, უშეშუჭობითთა, სსმით-გარდასლუთათა და მრჩობლ-სსმით-გარდასლუთათა ზმნათაგან და ყოველთა უდღუდებათა ქქსშე შემოვრომ არიან და იქმნებიან ზმნად შემოქმედებითად პირველ სახედ, სსმით-გარდასლუთად-ცა და მრჩობლ-სსმით-გარდასლუთად, იქმნენი სუითთა ხატისანი. ხოლო ხატი ექქსსე წარმოდგების უშეშუჭობითისაგან ზმნისა, რომელიცა აჭა თითოეულად მოიხსენებიან.

პირველისა ხატისა მაცალითი: მეგვრავ, მეგვრავს, რომელიცა ყოველთა სქესთა და ყოველთა დროთა, და ყოველთა რიცხსუთა შინა მოხრილ-არს, (§ 31).

მეორისა ხატისა მაცალითი: შემეგვრავ, შემეგვრავს. ხოლო პირველი და მეორე ესე ხატი პირ-ნაკლი ყოველისა უდღუდებისა, ყოველთა ხატთა ქქსშე შემოვრომ არიან შემოქმედებითად, პირველ სახედ და სსმით-გარდასლუთად, და მრჩობლ-სსმით-გარდასლუთად და მიმოიხსნებიან ყოველთა სქესთა, ყოველთა რიცხსუთა და ყოველთა დროთა შინა.

ხოლო სხვისა უდღუდებისა ქქსშე დაიდების.

მესამისა ხატისა მაცალითი: შეიგვრავ, შეიგვრავს.

მეოთხისა ხატისა მაცალითი: შეიგვრავ, შეიგვრავს.

მესუთისა ხატისა მაცალითი: შეიგვრავ, შეიგვრავს.

სამნი ესე ხატნი: მესამე, მეოთხე და მესუთე, ფრთად უკანონოთა ჩქსშე-ლებითა მოხრილნი არა ყოველთა სქესთა და ყოველთა დროთა შინა მიმოიხსნებიან, მით რომელ აკლნს დრონი: ნამყოფი, სრული და უსრული, და უუსრული, და დროთა მყოფობადი, და სქესნი: ბრძანებთიანთა, საწადა და ჯოტუკტიანთა, და უბინოცა, და მიმდებარა დროებითურთ თვისით, და სახელ-ზმნად, და რაოდენიცა აკლნს, ესენი ადვილებისა პირ-ნაკლთა-პირველისა და მეორისა ხატთა ქვეშე შევრომთა ზმნათაგან.

ექვანცე დრამატოგოსო, ვითარმედ პირ-ნაკლთა: პირველისა, მეორისა და მესამისა ხატთა ქქსშენი ზმნანი შემოქმედებითი პირველ სახენი, არამედ პირველისა უდღუდებისა ყოველთა ხატთა ქქსშე მიმოიხსნებიან, არამედ პირველისა უდღუდებისა, მხოლოდ პირველისა ხატისა რადენ; ხოლო სხუთათა მათ სუითთა ქვეშე პირველისა უდღუდებისათა იქმნებიან მოხრილ რადენ იმრჩობლ-სსმით-გარდასლუთადებიან.

ეს სახედ უდღუდებისა ამის ქქსშენი ზმნანი უშეშუჭობითი მრჩობლ-

სსმით-გარდასლუთდებიან, რა მტყულები შესახელაუთანი, შირ-ნაკლთა მესამისა, მეოთხისა ჭ მესუთისა ხატთა ქუჩუქუ მიმოხრუბიან.

§ 33.

ჰასრი ჩუჭნი ენუბითისა-თუხ შირ-ნაკლთა ხუთთაჲუ ხატთასა ესე არს.

გინაჲთგან შირველსა ხატსა ქუჩუქუ ჰსხანს ორნი მოქმედნი, ესე იგი შირი შირველი ჭ მესამე—იგნებს შირი მეორე ჭ სათასადო-არს აჭა, რათამცა იუოს ერთი ვიეთიუ ენუბული, რომელა შირი მეორე, ორთა ნამოქმედებთა, რომელიცა მკვალითითა ამით იჩუჭნუბის: შვიპარჷ ჰემგან, შვიპარჷ მისგან.

ხოლო მეორესა ხატსა ქუჩუქუ ჰსხანს ერთიუ ენუბული, რომელა შირი შირველი ორთა ნამოქმედებთა: შირველისა ჭ მეორისა შირისათა, რომელიცა სათანადო არს ესრეთ ცნობად. მკვალითად: შვიპარჷ ჰემგან, შვიპარჷ მისგან.

მესამისა ხატისა ქუჩუქუ ჰსხანს ორნი ვიეთიუ მოქმედნი, რომელა შირი შირველი ჭ მესამე, ჭ ერთი ენუბული, რომელა შირი მეორე. მკვალითად: შვიპარჷ ჰემგან, შვიპარჷ მისგან.

მეოთხისა ხატისა ქუჩუქუ ჰსხანს ერთიუ ენუბული, რომელა შირი შირველი ორთა ნამოქმედებთა: შირველისა ჭ მეორისა შირისათა, რომელიცა სათანადო-არს ესრეთ ცნობად. მკვალითად: შვიპარჷ ჰემგან, შვიპარჷ მისგან.

მესუთისა ხატისა ქუჩუქუ ჰსხანს ერთი ვიეთიუ მოქმედი, ესე იგი შირი შირველი ჭ ორნი ენუბული, ესე იგი შირი მეორე ჭ მესამე. მკვალითებრ: შვიპარჷ ჰემგან, შვიპარჷს ჩემგან.

მუქუქუსისა ხატისა ქუჩუქუ ჰსხანს ერთი ვიეთიუ შირი განცხადებულად, რომელი არს ყოვლისა უღლულებისა ქუჩუქუ დაიდუბის, რომელიცა დასასრულსა ყოველთა ზმნათა გარდამოცუბითასა გუჭუგულების დადუბად.

თუხ მიმოხრისა შირ-ნაკლისა ზმნისა შირველისა ხატისა, რომედლსა აკლს შირი მეორე და მექანარს შირველისა და მესამისა შირისა.

§ 34.

სახლურებითისა სქესისა აწყოა. მკვალითი:

მხოლობითად. შუკვრავ. შუკვრავს.
მრავლობითად. შუკვრავთ. შუკვრავუნ.

ნამყოა ესრელი. მკვალითი:

მხოლობითად. შუკვრავდი. შუკვრავდის.
მრავლობითად. შუკვრავდით. შუკვრავდიან.

ნამყოფ სრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად. შეტყვარ.
მრავლობითად. შეტყვართ.

შეტყვარს.
შეტყვარეს.

ნამყოფ უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად. შემიყვარეს-სარ.
მრავლობითად. შევყვარეს-სართ.

შეუყვარესარ.
შეუყვარესართ.

ნამყოფ უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად. შეუტყვარ.
მრავლობითად. შეუტყვარ.

შეუტყვარ.
შეუტყვარ-უე.

მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად. შეტყვარს.
მრავლობითად. შეტყვარათ.

შეტყვარს.
შეტყვარან.

ბრძანებითისა სქესისა აწმყოფ.

მაგალითი:

მსოფლობითად.
მრავლობითად.

შეტყვარეს, ნუ შეტყვარეს.
შეტყვარან, ნუ შეტყვარან.

მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.
მრავლობითად. შეტყვარულეთ, სუ შეტყვარულეთ.

შეტყვარულეს, ნუ შეტყვარულეს.
შეტყვარულან, ნუ შეტყვარულან.

საწმინდისისა სქესისა აწმყოფ და მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად. ვაშათუ შეტყვარულეთ.
მრავლობითად. ვაშათუ შეტყვარულეთ.

შეტყვარულეს
შეტყვარულან.

ნამყოფ უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად. ვაშათუ შეტყვარული.
მრავლობითად. ვაშათუ შეტყვარულით.

შეტყვარულის.
შეტყვარულან.

ნამყოფ სრული და უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად. ვაშათუ შემიყვარეს-სარ.
მრავლობითად. ვაშათუ შევყვარეს-სართ.

შეუყვარესარ.
შეუყვარესართ.

ნამყოფ უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად. ვაშათუ შეუტყვარ.
მრავლობითად. ვაშათუ შეუტყვარ.

შეუტყვარ.
შეუტყვარ-უე.

ხოლო ჯამტეტიკაჲსათჳს ზმნისა მებრძვი.

ხოლო უწინოჲსათჳს ზმნისა, სასულ-ზმნისა და მიმდებარისა, კანონიჲსა და ჰირ და უკლებელსა შეტყვარისა ზმნისა შინა გარდავსდევით. (§ 26).

ჩვეს გნებითისა ზმისისა, ორთა ზირთა არა შეკრებისა, ესე იგი ზირველისა და მესამისა, მით რომელ შემბარამ და შემბარამს ზმნათა შემოქმედებითთაგან ერთი ზმნისა ქუჩა-მდებარე გნებისა, ესე იგი ზირი შეკრე.

§ 35.

საზღვრებითისა და ბრძანებითისა საწადისისა და ჯგერტეკიასა სქესთათვს, დროთა შინა აწმყოთა, ნამყოთა და მყოლობდათ, რამცაღა ითქუნეს მორისთვს ზირისა გნებითისა შინა ზირ დაუგლებელსა (§ 27). იგივე არს აქ ზირ-ნაკლისა ამის გნებითისათვს საცნობელ.

თვს მიმოხრისა სხვსა ზირ-ნაკლისა; რომელსა აგულს ზირი ზირველი და მექნარს ზირთა ორთა ოდენ. ესე იგი მორისა და მესამისა.

§ 36.

	საზღვრებითისა სქესისა აწმყო.	მაგალითი:
მსოფობითად.	შემკრავ.	შემკრავს.
მრავლობითად.	შემკრათ.	შემკრებენ.
	ნამყო უსრული.	მაგალითი:
მსოფობითად.	შემკრადი.	შემკრადის.
მრავლობითად.	შემკრადით.	შემკრადიან.
	ნამყო სრული.	მაგალითი:
მსოფობითად.	შემკარ.	შემკარს.
მრავლობითად.	შემკართ.	შემკრეს.
	ნამყო უსრულესი:	მაგალითი:
მსოფობითად.	შეგაგრვარ.	შეგაგრვარ.
მრავლობითად.	შეგაგრვართ.	შეგაგრვართ.
	ნამყო უსრულესი.	მაგალითი:
მსოფობითად.	შეგებარ.	შეგებარ.
მრავლობითად.	შეგებართ.	შეგებართ.
	მყოლობად:	მაგალითი:
მსოფობითად.	შემკრას.	შემკრას.
მრავლობითად.	შემკრათ.	შემკრან.

ბრძანებითისა სქესისა აწმყოა.

მაგალითი:

მსოფლობითად. შეიკარ, ნუ შეიკრავ.
ძრავლობითად. შეიკართ, ნუ შეიკრავთ.

შეიკრას, ნუ შეიკრავს.
შეიკრასნ, ნუ შეიკრავსნ.

მყოობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად. შეიკრავდე, ნუ შეიკრავდე.
ძრავლობითად. შეიკრავდეთ, ნუ შეიკრავდეთ.

შეიკრავდეს, ნუ შეიკრავდეს.
შეიკრავდენ, ნუ შეიკრავდენ.

საწადისისა სქესისა აწმყოა და მყოობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად. ვაშათუ შეიკრავდე.
ძრავლობითად. ვაშათუ შეიკრავდეთ.

შეიკრავდეს.
შეიკრავდენ.

ნამყოა უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად. ვაშათუ შეიკრავდი.
ძრავლობითად. ვაშათუ შეიკრავდით.

შეიკრავდის.
შეიკრავდისნ.

ნამყოა სრული და უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად. ვაშათუ შეიკრავჯარ.
ძრავლობითად. ვაშათუ შეიკრავჯართ.

შეიკრავჯარ.
შეიკრავჯართ.

ნამყოა უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად. ვაშათუ შეიკრავრ.
მსოფლობითად. ვაშათუ შეიკრავრთ.

შეიკრავრ.
შეიკრავრთ.

ხალა ვაბოტეტიკადასათეს ზმნისა მებრევე.

ხალა შეიდგომად დადებათათეს, ვითარ იგი იქმოთა ვირ-ნაქლთა ზმნათათეს და მიმღეობათათეს, ითქვას, იგივე განოსი არს აისთესცა.

§ 37.

ხალა აქა ვნებითად იქმნების ვირი ვირველი, ყოველსა შინა დროსა და სქესსა მით, რამეთუ ვირველი ვირი არს ქვე-მდებარე რაზთა მათგან ვირთა ნა-მოქმედებთა.

თეს ზმნათა სხმით-გარდასლუთთა და მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთთა.

§ 38.

აქა უკვე დაიდებთან რადენიმე ნამდვლნი განცხადებანი, სხმით-გარდა-სლუთთა და მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთთა ზმნათათეს.

ზმნანი სსმით-გარდასლვითი, ანუ ძირისაგან უმეშქობითთა ზმნათას არიან ღ ანუ შემოქმედებითაგან.

უემოქმედებითი ზმნა ზირველ-სასე თჳსსა საქმესა სხჳსა მიმართ დაჭნიშნავს ღ სსმით-გარდასლვითი, არა თუ თჳსსა მარტოდ, არამედ თჳსგან სხჳსას სხჳ-სამი. მაგალითებრ: **პანპამ**, ესე იგი არს ამას რამქუსა, მას კისმე სხჳსა **პანპამ** ღ ამისთჳს წოდებულ სსმით-გარდასლვითი.

ზმნაჲ უემეშქობითი არცა მოქმედებასა გუჩანქნებს ღ არცა ენებასა, ღ ამისვე ძირისაგან ზმნაჲ, რამვე გუჩანქნებს საქმესა ღ ენებასა. მაგალითებრ: **პალ**, ესე უემეშქობითი არს ღ **პაპლინებ**, ესე ამისვე ძირისაგან არს, რომლი-საგანცა არს **პალ** ღ ესე გუჩანქნებს საქმესა ღ სიდაცა საქმე არს მუნ ენებაჲ-ცა ღ ამისთჳს სსმით-გარდასლვითი საქმე არს მით, რამეთუ ნიდაც სსმით-გარ-დასლვითი საქმე არს, ანუ ენებაჲ გუჩანქნებს მათ.

სსმით-გარდასლვითი, ანუ სსმით-გარდასლვითი ექმნების, ანუ მრჩობლ-სსმით-გარდასლვითი. მაგალითებრ: **პანპამ**, ესე სსმით-გარდასლვითი-არს ღ **პანპამინებ**-ესე მრჩობლ-სსმით-გარდასლვითი-არს, ა ექმნს მაკეთად ზმნასა სსმით-გარდა-სლვითსა, რომელი განჭყოფს ზირველ სახისაგან ზმნისა. მაგალითებრ: **პანპამ**. ხოლო ზმნაჲ ესე სსმით-გარდასლვითი ქმნს შეტული ზირველისა უღლვლებისა ექმნების, რამეთუ დაიდრეს მეორისაგა უღლვლებისა ქმნს. მაგალითებრ: **პან-პამ**. ღ ექებად ექმნების, რამეთუ **ინებცა** მარცხელი აქმნდეს მაკეთად სსმით-გარდასლვითსა სიმოკლისათჳს ლექსისა, ანუ მარცხელაგისა, ანუ ბუნებისათჳს ზმნისა. მაგალითებრ: **ბანმანხმინებ**, ესე სსმით-გარდასლვითი არს, მით რო-მელ, არსება ზმნისა ამის ესეგარ შემდგარ-არს მარცხელაგან საკუთართა ზირ-ველისა სასისათა, კითარმედ ზმანი მაკეთი სსმით-გარდასლვითისა საშუალ შე-მოუქმნისეს ასოდ საკუთრად ღ წარმოდგომილ-არს მჭსგავსად სსმით-გარდასლვ-თისა, რომელა **ბანმანხმინებ**, განადაცა მრჩობლ-სსმით-გარდასლვითისა მაკე-თი მარცხელი **ინებ** დასქირებეს მაკეთად სსმით-გარდასლვითად ღ წარმოდგო-მილ-არს ესრეთ. მაგალითებრ: **ბანმანხმინებ**. ხოლო ა, საშუალ ღ ბოლოდ **ინებცა** მარცხელი აქმნს მრჩობლ-სსმით-გარდასლვითსა.

დაექმნების ესეცა, კითარმედ ზმნაჲ, რომლისამე ნათესავისა, რომლისამე უღლვლებისა ღ რომლისამე სეტისა ქმნს შეტული არ-სსმით-გარდასლვითი ღ არცაღა მრჩობლ-სსმით-გარდასლვითი წარმოდგეს ნაქმნითთა ღ შესასკადავითა მრჩობლ-სსმით-გარდასლვითისათა. მაგალითებრ: **პრონებ**. ესე არა დაჭნიშნავს მოქმედებასა, რომელიცა იმდერებს ენებითსა, არამედ ნათესაობისებრ თჳსისა არს უემეშქობითი ღ მჭსგავსი არს მრჩობლ-სსმით-გარდასლვითისა.

ზმნასა ესე გუჩანსა, რომელადაც უემეშქობითისაგან ძირისა წარმო-არს, აქმნს ენებითიცა თჳსი, მაგარ მჭსგავს არს ზირველისა სასისა ენებითისა. მაგალითებრ: **პინპამ** ღ ესე მჭსგავსი არს, თუცაღა ზირველისა სასისა ენებითისა, მაგარ კინაჲთგან უემეშქობითისა არს ძირისა ღ უემეშქობითისა ზმნასა არა აქმნს.

შემოქმედებითი და კნებითი, მასხადასე ესე კნებითი. ზმნაჲ სხმით-გარდასლუთი-არს. ხოლო, რომელიცა სხმით-გარდასლუთი-არს და არა მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთი, ამისი უკუნი კნებითი მისეუ ზირველისა სახისა არს და ესე ნაქმისა შინა განირჩევის ლექსთაგან სხმით-გარდასლუთ კნებითად. მაგალითებრ: შვიპირკვი, ესე ზირველისა-სახისა არს კნებითი. მაგრან სხმით-გარდასლუთსა შემოქმედებითსა ზმნასა, რომელა შვიპირკვი, ესეუ ნაქმს კნებითად და მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთსა თავისი ნაქმს კნებითი მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთიუე. მაგალითებრ: შვიპირკვინიანი.

აქსლად ნუ უმე შესუდესმცა, რამეთუ წერილთა ქსულთა შინა გამოჩნდეს, მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთი კნებითს ადგილსა იფოსმცა კნებითი ზირველ-სახე, მაგრან ამისცა განარჩევენ ლექსნი.

ესეცა სათანადო არს ცნობად, რამეთუ ყოველნი მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთნი, მეორისა უდლულებისა ქმსე შეიცვან და არა ყოველნი ზმნანი შემოქმედებითნი ისხმით-გარდასლუთლებიან დაღათუ ყოველნი იმრჩობლ-გარდასლუთლებიან.

თჳს პირტქლისა უდლულებისა, მეორისა ხატისა ქმსე შემკრდომისა სხმით-გარდასლუთისა ზმნისა შემოქმედებითისა.

§ 39.

	საზღერეობითისა სქესისა აწყოჲ.		მაგალითი:
მხოლობითად.	ვასჴამ.	ასჴამ.	ასჴამს.
მრავლობითად.	ვასჴამთ.	ასჴამთ.	ასმკეპს.
	ნამყოჲ უსრული.		მაგალითი:
მხოლობითად.	ვასმიდი.	ასმიდი.	ასმიდა.
მრავლობითად.	ვასმიდით.	ასმიდით.	ასმიდიან.
	ნამყოჲ სრული.		მაგალითი:
მხოლობითად.	ვასჴ.	ასჴ.	ასჴა.
მრავლობითად.	ვასჴთ.	ასჴთ.	ასჴს.
	ნამყოჲ უსრულესი.		მაგალითი:
მხოლობითად.	მისმეკიეს.	ესმეკიეს.	ესმეკიეს.
მრავლობითად.	ესმეკიეს.	ესმეკიესთ.	ესმეკიესთ.
	ნამყოჲ უსრულესი.		მაგალითი:
მხოლობითად.	ესმივა.	ესმივა.	ესმივა.
მრავლობითად.	ესმისმივა.	ესმისმივათ.	ესმისმივათ.

	მყოფობადი.		მაგალითი:
მხოლოებითად.	გასწეს.	საწეს.	საწესს.
ძრავლობითად.	ვასწესთ.	საწესათ.	საწესან.
	ბრძანებითისა სქესისა აწმყოფ.		მაგალითი:
მხოლოებითად.	საწეს, ნუ საწესამ.		საწესს, ნუ საწესამს.
ძრავლობითად.	საწესთ, ნუ საწესამთ.		საწესან, ნუ საწესამს.

	მყოფობადი.		მაგალითი:
მხოლოებითად.	ასმკვედ, ნუ ასმკვედ.		ასმკვედს, ნუ ასმკვედს.
ძრავლობითად.	ვასმკვედთ, ნუ ვას-	ასმკვედთ, ნუ	ასმკვედს, ნუ ასმკვედს.
ძრავლობითად.	მკვედთ.	ასმკვედთ.	ასმკვედს, ნუ ასმკვედს.

	საწადისისა სქესისა აწმყოფ და მყოფობადი.		მაგალითი:
მხოლოებითად.	ვასათუ ვასმკვედუ	ასმკვედუ.	ასმკვედს.
ძრავლობითად.	ვასათუ ვასმკვედთ.	ასმკვედთ.	ასმკვედს.
	ნამყოფი უსრული.		მაგალითი:

მხოლოებითად.	ვასათუ ვასმკვედი.	ასმკვედი.	ასმკვედის.
ძრავლობითად.	ვასათუ ვასმკვედით.	ასმკვედით.	ასმკვედისან.
	ნამყოფი სრული და უსრულესი.		მაგალითი:

მხოლოებითად.	ვასათუ, მისკვედს.	ვისკვედს.	უსკვედს.
ძრავლობითად.	ვასათუ, ვასკვედს.	ვისკვედსთ.	უსკვედსთ.
	ნამყოფი უსრულესი.		მაგალითი:

მხოლოებითად.	ვასათუ ვესმევას.	ვესმევას.	ვესმევას.
ძრავლობითად.	ვასათუ ვესმევასთ.	ვესმევასთ.	ვესმევასთ.

ხოლო ვბოტეტიკამსათვს მებრევე.

სიმკაცრე ჩვენი ესე არს უბინოადასათვს სხმით-გარდასლუთას შინა, რამეთუ უბინოა, ვინათგან ძირი არს ზმინის უმეშუწრობითისა, რომელსა ვსხმემ, რამცა არს ზმინის უმეშუწრობითისა, რომელსა ვსხმემ და ორთავე ამით ძირი არს უბინოა ესე, რომელი შემდგომთა შინა-მოიხსენებინ.

ხოლო მიძლეობა სხმით-გარდასლუთად და ნამყოფი მებრეველ-სასისა და მეოჯანდისა, ვითა ქვეშეთა ტაუთა შინა იცხადების. გარდა, თუ სადაჲ სწავლანაჲ ვინ განჩვევას სხმით-გარდასლუთისა ვნებითისა, ამას განჩვევაჲ ქსესას შინა სიტყუათასა აქუს ლექსთაგან.

უბინოადას სქესისა აწ-მყოფ.	მაგალითად:	სმევად.
მყოფობადი.	მაგალითად:	სმევადი.
მიძლეობა აწ-მყოფ.	მაგალითად:	მსმეველი, მწმეველისა, მწმეველისა, მწმეველი.

ნამყოფი სრული, უსრულესი და უუსრულესი.	მაგალითად:	სუმეული.
მყოფობადი.	მაგალითად:	სასუმეული.
სახელ-ზმინა.	მაგალითად:	სუმევა, სუმევისა, სუმევისას, სუმევა.

თქს სხმით-გარდასლქეთისა ზმნისა მისვე რაჲთისა ვნებითთა
მაგალითი:

§ 40.

საზღჳრებითისა სქესისა აწმყოა.

მაგალითი:

მოდობითად.	ვისუმეკვი.	ისუმეკვი.	ისუმეკვის.
მავლობითად.	ვისუმეკვით.	ისუმეკვით.	ისუმეკვიან.

ნამყოა უსრული.

მაგალითი:

მოდობითად.	ვისუმეკვდი.	ისუმეკვდი.	ისუმეკვდის.
მავლობითად.	ვისუმეკვდით.	ისუმეკვდით.	ისუმეკვდიან.

ნამყოა სრული.

მაგალითი:

მოდობითად.	ვისუმეკი.	ისუმეკი.	ისუმეკის.
მავლობითად.	ვისუმეკით.	ისუმეკით.	ისუმეკიან.

ნამყოა უსრულესი.

მაგალითი:

მოდობითად.	სუმეკულვარ.	სუმეკულვარ.	სუმეკულვარს.
მავლობითად.	სუმეკულვართ.	სუმეკულვართ.	სუმეკულვარან.

ნამყოა უუსრულესი.

მაგალითი:

მოდობითად.	სუმეკულვიყვ.	სუმეკულვიყვ.	სუმეკულვიყვ.
მავლობითად.	სუმეკულვიყვით.	სუმეკულვიყვით.	სუმეკულვიყვიან.

მყობადი.

მაგალითი:

მოდობითად.	ვისუმეიო.	ისუმეიო.	ისუმეიოს.
მავლობითად.	ვისუმეიოთ.	ისუმეიოთ.	ისუმეიოან.

ბრძანებისა სქესისა აწმყოა.

მაგალითი:

მოდობითად.	ისუმეიკე, ნუ ისუმეიკი.	ისუმეიკოს, ნუ ისუმეიკის.
მავლობითად.	ისუმეიკეთ, ნუ ისუმეიკით.	ისუმეიკოან, ნუ ისუმეიკიან.

მყობადი.

მაგალითი:

მოდობითად.	ისუმეკადე, ნუ ისუმეკადე.	ისუმეკადეს, ნუ ისუმეკადის.
მავლობითად.	ვისუმეკადეთ, ნუ ვისუმეკადეთ.	ისუმეკადეთ, ისუმეკადენ, ნუ ისუმეკადეან.
მოდობითად.	ადეთ.	ნუ ისუმეკადეთ.

საწადისისა სქესისა აწმყოა დ მყობადი.

მაგალითი:

მოდობითად.	ვამათუ ვისუმეკადე.	ისუმეკადე.	ისუმეკადეს.
მავლობითად.	ვამათუ ვისუმეკადეთ.	ისუმეკადეთ.	ისუმეკადენ.

	ნამუო უსრული.		მაგალითი:
მხოლობითად.	მაშათუ ვისუქოდი.	ისუქოდი.	ისუქოდის.
ძრავლობითად.	ვაშათუ ვისუქოდით.	ისუქოდით.	ისუქოდიან.

	ნამუო სრული და უსრულესი.		მაგალითი:
მხოლობითად.	ვაშათუ სუქელ-ვარ.	სუქელ-სარ.	სუქელ-ვარს.
ძრავლობითად.	ვაშათუ სუქელ-ვარით.	სუქელ-სართ.	სუქელ-ვარან.

	ნამუო უუსრულესი.		მაგალითი:
მხოლობითად.	ვაშათუ სუქელ-იყავ.	სუქელ-იყავ.	სუქელ-იყო.
ძრავლობითად.	ვაშათუ სუქელ-იყუნით.	სუქელ-იყუნით.	სუქელ-იყუნ.

ხოლო ვპოტეტიკასათჳს მებრავე.

თჳს მრჩობდ-სხმით-გარდასდ-თვისა პირველისა ამის უდღე-
დებისა შემოქმედებითისა ზმნისა რომედოცა იქმნების შესახედავით
ბოლოასა მარცხელისა. მაგალითი:

§ 41.

	საზღვრებისა სქესისა აწმუო.		მაგალითი:
მხოლობითად.	ვასუქენებ.	ასუქენებ.	ასუქენებს.
ძრავლობითად.	ვასუქენებთ.	ასუქენებთ.	ასუქენებენ.

	ნამუო უსრული.		მაგალითი:
მხოლობითად.	ვასუქენებდი.	ასუქენებდი.	ასუქენებდის.
ძრავლობითად.	ვასუქენებდით.	ასუქენებდით.	ასუქენებდენ.

	ნამუო სრული.		მაგალითი:
მხოლობითად.	ვასუქენებნი.	ასუქენებნი.	ასუქენებნა.
ძრავლობითად.	ვასუქენებნით.	ასუქენებნით.	ასუქენებნეს.

	ნამუო უუსრულესი.		მაგალითი:
მხოლობითად.	ვისუქენებეს.	ვასუქენებეს.	უსუქენებეს.
ძრავლობითად.	ვისუქენებესთ.	ვასუქენებესთ.	უსუქენებესენ.

	ნამუო უუსრულესი.		მაგალითი:
მხოლობითად.	ვისუქენებან.	ვასუქენებან.	უსუქენებან.
ძრავლობითად.	ვისუქენებანთ.	ვასუქენებანთ.	უსუქენებანთ.

	მყოფადი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	გასწმეკინებინო.	ასწმეკინებინო.	ასწმეკინებინოს.
მრავლობითად.	გასწმეკინებინოთ.	ასწმეკინებინოთ.	ასწმეკინებინოს.

ბრძანებითის სქესისა აწმყოა.

მაგალითი:

მსოფობ. ასწმეკინებინე, ნუ ასწმეკინებინებ. ასწმეკინებინოს, ნუ ასწმეკინებინებს.
 მრავლობ. ასწმეკინებინოთ, ნუ ასწმეკინებინოთ. ასწმეკინებინოთ, ნუ ასწმეკინებინებთ.

მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	ასწმეკინებდე, ნუ ასწმეკინებდე.	ასწმეკინებდეს, ნუ ასწმეკინებდეს.
მრავლობითად.	გასწმეკინებდეთ, ნუ	ასწმეკინებდეთ, ასწმეკინებდენ, ნუ
მრავლობითად.	გასწმეკინებდეთ.	ნუ ასწმეკინებდეთ. ასწმეკინებდეს.

საწადისისა სქესისა აწმყოა ღ მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	გაშათჲ გასწმეკინებდე.	ასწმეკინებდე.	ასწმეკინებდეს.
მრავლობითად.	გაშათჲ გასწმეკინებდეთ.	ასწმეკინებდეთ.	ასწმეკინებდენ.

ნამყოა უსრული.

მაგალითი.

მსოფობითად.	გაშათჲ გასწმეკინებდი.	ასწმეკინებდი.	ასწმეკინებდა.
მრავლობითად.	გაშათჲ გასწმეკინებდით.	ასწმეკინებდით.	ასწმეკინებდის.

ნამყოა სრული ღ უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	გაშათჲ მისწმეკინებეის.	გისწმეკინებეის.	უსწმეკინებეის.
მრავლობითად.	გაშათჲ გვისწმეკინებეის.	გისწმეკინებეისთ.	უსწმეკინებეისთ.

ნამყოა უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	გაშათჲ მესწმეკინებინა.	გესწმეკინებინა.	ესწმეკინებინა.
მრავლობითად.	გაშათჲ გუწმეკინებინათ.	გესწმეკინებინათ.	ესწმეკინებინათ.

ხოლო ჯბოტეტიგამსათჯს წისისა მებრივე.

უჩინო.მსა სქესისა აწმყოა.	მაგალითი: სწმეკინებად.
მყოფადი.	მაგალითი: სწმეკინებადი.
მიმღეობა აწმყოა.	მაგალითი: მწმეკინებელი, მწმეკინებელისა, მწმეკინებელსა, მწმეკინებელი.
ნამყოა სრული, უსრულესი ღ უუსრულესი.	მაგალითი: სწმეკინებული.
მყოფადი.	მაგალითი: სსწმეკინებელი.
სასკლწმინა.	მაგალითი: სწმეკინება, სწმეკინებისა, სწმეკინებასა, სწმეკინებად.

თვს ენებდთისა მრჩობლ-სხმით-გარდასლუკთისა მისვე ხატისა.

§ 42.

	საზღვრებთისა სქესისა აწმყოა.		მაგალითი:
მხოლობობითაჲდ.	ვისჲმეკენებო.	ისჲმეკენებოჲ.	ისჲმეკენებოს.
მხოლობობითაჲდ.	ვისჲმეკენებოთ.	ისჲმეკენებოთ.	ისჲმეკენებოთჲ.
	ნამყოა უსრული.		მაგალითი:
მხოლობობითაჲდ.	ვისჲმეკენებოადი.	ისჲმეკენებოადი.	ისჲმეკენებოადის.
მრავლობითაჲდ.	ვისჲმეკენებოადით.	ისჲმეკენებოადით.	ისჲმეკენებოადითჲ.
	ნამყოა სრულყო.		მაგალითი:
მხოლობობითაჲდ.	ვისჲმეკენებინე.	ისჲმეკენებინე.	ისჲმეკენებინის.
მრავლობითაჲდ.	ვისჲმეკენებინეთ.	ისჲმეკენებინეთ.	ისჲმეკენებინეთჲ.
	ნამყოა უსრულესი.		მაგალითი:
მხოლობობითაჲდ.	სჲმეკენებოულ-ვარ.	სჲმეკენებოულ-სარ.	სჲმეკენებოულ-ვარს.
მრავლობითაჲდ.	სჲმეკენებოულ-ვართ.	სჲმეკენებოულ-სართ.	სჲმეკენებოულ-ვართჲ.
	ნამყოა უსრულესი.		მაგალითი:
მხოლობობითაჲდ.	სჲმეკენებოულ-ვიეკე.	სჲმეკენებოულ-იეკე.	სჲმეკენებოულ-იეკოს.
მრავლობ.	სჲმეკენებოულ-ვიეკენით.	სჲმეკენებოულ-იეკენით.	სჲმეკენებოულ-იეკენითჲ.
	მყოობადი.		მაგალითი:
მხოლობობითაჲდ.	ვისჲმეკენებინო.	ისჲმეკენებინო.	ისჲმეკენებინოს.
მრავლობითაჲდ.	ვისჲმეკენებინოთ.	ისჲმეკენებინოთ.	ისჲმეკენებინოთჲ.
	ბრძანებთისა სქესისა აწმყოა.		მაგალითი:
მხოლო.	ისჲმეკენებინე, ნუ ისჲმეკენებინებო.	ისჲმეკენებინოს, ნუ ისჲმეკენებინებოს.	
მრავლო.	ისჲმეკენებინეთ, ნუ ისჲმეკენებინებოთ.	ისჲმეკენებინოთ, ნუ ისჲმეკენებინებოთჲ.	
	მყოობადი.		მაგალითი:
ხოლობ.	ისჲმეკენებოადე, ნუ ისჲმეკენებოადე.	ისჲმეკენებოადეს, ნუ ისჲმეკენებოადეს.	
მრავლობითაჲდ.	ვისჲმეკენებოადეთ, ნუ ისჲმეკენებოადეთ.	ისჲმეკენებოადეთ, ნუ ისჲმეკენებოადეთჲ.	
მრავლობითაჲდ.	ვისჲმეკენებოადეთ.	ნუ ისჲმეკენებოადეთ.	ისჲმეკენებოადეთ.
	საწადისისა სქესისა აწმყოა ღ მყოობადი.		მაგალითი:
მხოლობობითაჲდ.	გაშათუ ვისჲმეკენებოადე.	ისჲმეკენებოადე.	ისჲმეკენებოადეს.
მრავლობითაჲდ.	გაშათუ ვისჲმეკენებოადეთ.	ისჲმეკენებოადეთ.	ისჲმეკენებოადეთჲ.
	ნამყოა უსრული.		მაგალითი:
მხოლობობითაჲდ.	გაშათუ ვისჲმეკენებოადი.	ისჲმეკენებოადი.	ისჲმეკენებოადის.
მრავლობითაჲდ.	გაშათუ ვისჲმეკენებოადით.	ისჲმეკენებოადით.	ისჲმეკენებოადითჲ.

ნამყოფ სრული ღ უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლიოთად. გაშათუ სუმეკინებულ-ვარ. სუმეკინებულ-ხარ. სუმეკინებულ-არს.
მრავლობითად. გაშათუ სუმეკინებულ-ვართ. სუმეკინებულ-ხართ. სუმეკინებულ-არსან.

ნამყოფ უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლიოთად. გაშათუ სუმეკინებულ-ვიეჲ. სუმეკინებულ-იეჲ. სუმეკინებულ-იეჲ.
მრავლ. გაშათუ სუმეკინებულ-ვიეჲწნით. სუმეკინებულ-იეჲწნით. სუმეკინებულ-იეჲწნენ.

ხოლო ჳხოტეტიგასათჳს მებრეჲ.

თჳს სხმით-გარდასდჳთთა და მრჩობლ-სხმით-გარდასდჳთთა.

მაგალითი:

§ 43.

შეკარაჲ.	არ.	რბ.	არ.
შეკარეკინებუ.	ე	ო	ე
გაესწებ.	ც	ო	ც

ხოლო ესე სხჳს უღლჳლების ჳწწჳ დაიდჳ.

გაესწებ.	ე	ო	ე
განგასმეკინებუ.	ე	ო	ე

ესეცა სხჳს უღლჳლების ჳწწჳ დაიდჳ.

განგასმეკინებინებუ.	ე	ო	ე
---------------------	---	---	---

ხოლო მრჩობლ-სხმით-გარდასდჳთსაცა ამის დასტორდა იწმ მარტეჲლი.

გჳგაჲ.	ე	ო	ე
გაგაჲინებუ.	ე	ო	ე
განდომებუ.	ე	ო	ე

ესეცა სხჳს უღლჳლების ჳწწჳ დაიდჳ.

განდომებინებუ.	ე	ო	ე
----------------	---	---	---

უოკელნი ესე სხმით-გარდასდჳთნი ჳ მრჩობლ-სხმით-გარდასდჳთნი ჳმნანი შემოჳმედებოთთა ჳირველ სასეთა ჳმნათაგან წარმოდებენ.

თჳს შეედღებუთა და მიმოხრათა უმეჲწობითთა ჳმნათასა.

§ 44.

შეიცჳნ ჳწწჳ უღლჳლების ამის ჳირველის ჳმნანი რომელინიჲ, ანა-ეს-გჳარნი შემოჳმედებოთთა, რათა იმდჳრნონმდა ენებოთთა, ანამედ სხჳანი სხჳს

ნათესავის ჭეშქანი, რომელი უნებოდ საქმეს დაჭნიშუნენ. ხოლო ამათნი რომელნიე არიან შესასუდავითა შემოჭედებითისათა ჭ რომელნიე. ვნებითისათა რომელთა ზედ წოდებულ შემეშქობითნი.

ვბრწყინაუ.	ვბრწყინეკედ.	ვბრწყინვიდე.	ვბრწყინეკედ.
ვალ.	ველე.	ვლა.	ველე.
ვსთქუამ.	ვსთქუ.	ვსთქუა.	ვსთქუ.
ვსსტმუნაუ.	ვსსტმუნეკედ.	ვსსტმუნჯდე.	ვსსტმუნეკედ.
ვსსდგა.	ვსსდგ.	ვსსდგ.	ვსსდგ.
ვსსნა.	ვსსნადი.	ვსსნდე.	ვსსნადი.

ესე ყოველი არიან შემეშქობითნი მებრ შემოჭედებითისა შესასუდავისა.

§. 45.

გვ-სასუდ ესენიგა ბირეკელის უდღუკებისა ჭეშქა შეტუღლი ზმინანი სსმით-გარდასლუთნი ჭ მინობლ-სსმით-გარდასლუთნიცა წარმონი შემეშქობითთა ზმინ-თაგან, მიმოისრუბიან. მაგალითი:

ვბრწყინჭებ.	ვ	მ	ვ
ესე შემეშქ სსუსა უდღუკებისა ჭეშქა დაიდჭა.			
ვბრწყინჭებინუბ.	ვ	მ	ვ
ვაგლინუბ.	ვ	მ	ვ
ესე შემეშქ სსუსა უდღუკებისა ჭეშქა დაიდჭა.			
ვაგლინუბინუბ.	ვ	მ	ვ
ვათქმეკე.	ვ	მ	ვ
ესეცა სსუსა უდღუკებისა ჭეშქა დაიდჭა.			
ვათქმეკინუბ.	ვ	მ	ვ
ვაჭმუნუბ.	ვ	მ	ვ
ესეცა სსუსა უდღუკებისა ჭეშქა დაიდჭა.			
ვაჭმუნუბინუბ.	ვ	მ	ვ
ვადგამ.	დგ	ა	დგ
ესეცა სსუსა უდღუკებისა ჭეშქა დაიდჭა.			
ვადგამეკინუბ.	ვ	მ	ვ
ვაჩინუბ.	ვ	მ	ვ
ესეცა სსუსა უდღუკებისა ჭეშქა დაიდჭა.			
ვაჩინუბინუბ.			

თვს მეორისა ზმნათა უღლულებისა დ მიძოხრათა ძათთა.

თავი ზ.

§ 46.

ცნობა მეორისა უღლულებისა ზმნათასა დ ქქსშე მისისა შეცუთა ესე არს.

უღლულება მეორე შეცუელ-ჭყოფს ქქსშე თვისსა ხატთა 15-ტად, რომლისა ხატნი არიან ესენი: 1, შვიპიშარი. ესე სრულსა დროსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალითებრ: შვიპიშარი დ მეოობადსა შინა მ. მაგალითებრ: შვიპი-შარი, დ ესე იქმნების სხმით-გარდასლუთად დ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუ-თად დ სუთთავე ხატთა ქქსშე ზირ-ნაკლისათა მოხრილ, ვითარ იგი არს მოხრილ ზმნათა ზირკელისა უღლულებისა, ზირკელისა ხატისა, (§ 14). 2, ბანვქსწმიდ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალითებრ: ბანვქსწმიდე დ მეოობადსა შინა მ. მაგალითებრ: ბანვქსწმიდე დ ესე არს იქმნების სხმით-გარდასლუთად, არამედ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთად, დ არცალა მიმოხრების ზირ-ნაკლისა: შესამესა, მეოთხესა დ მესუთისა ხატსა ქქსშე, ვიდრემდის არს იქცეს მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთად. 3, ალვლი. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალი-თებრ: ალვლი, დ მეოობადსა შინა მ. მაგალითებრ: ალვლი. ესეცა მეორისა ხატისაებრ იქცევის სხმით-გარდასლუთათა მიმართ დ ზირ-ნაკლათა. 4, ვქპე. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალითებრ: ვქპე, დ მეო-ობადსა შინა მ. მაგალითებრ: ვქპე, ესე არს იქცევის სხმით-გარდასლუ-თად, ვიდრე არს დაიდრეს უღლულებისა ამის ზირკელისა ხატისა ქქსშე; ხოლო ზირ-ნაკლისა ხატთა ქქსშე შესამისა, მეოთხისა დ მესუთისათა მიმოხრების, ვითარ იგი არს მოხრილ ზმნათა ზირკელისა უღლულებისა ზირკელისა ხატისა. (§ 34). 5, ვქრპ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალითებრ: ვქრპ-ი, დ მეოობადსა შინა მ. მაგალითებრ: ვქრპო. ესე იქცევის სხმით-გარ-დასლუთად დ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთად დ ზირ-ნაკლათა ხატთა მიძოხრილ ზირკელისა დ მეორისათა. გარნა შესამისა, მეოთხისა დ მესუთისა ზირ-ნაკლათა ხატთა ქქსშე არ მიმოხრების, ვიდრე არს იქცეს მრჩობლ-სხმით-გარდასლუ-თად. 6, დამსე. ესე სრულსა შინა საშუალ შემოიფუძნს მ. მაგალითებრ: დამსე, დ მეოობადსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალითებრ: დამსე, ესე სხუასა ხატისა ქქსშე დადებულ იქცევის სხმით-გარდასლუთად. მაგალითებრ: დამსეშინებ. ხოლო მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთად. მაგალითებრ: დამსეშინებ, ხოლო ზირ-ნაკლისა სუთთავე ხატთა ქქსშე შესამისა, მეოთხისა დ მესუთისათა მიმოხრების იქცეს რა სხმით-გარდასლუთად, არე მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთად. 7, ბაწმან. ესე დალათუ მჭსტავისა არს სხმით-გარდასლუ-თისა, მაგრა ერთისაგან ზირისა მოქმედება, რომელა წაძნებ—ჭსნისს უსაშუ-ლოდ სხუასა ზირისა მიმართ დ ესე სრულსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალი-

თებრ: **მავჭინე**, ღ მურობადსა შინა **მ.** მაგალითებრ: **მავჭინო**, ესე იჭტევის სსმით-გარდასლუთადღა ღ მრრობლ-სსმით-გარდასლუთად, ხოლო ჰირ-ნაკლთა სატთა ქჭჭშე მიმოიხრების ვითა არიან ამის უღლულებისა სატი. (5). 6). 8, **მავჭიშ**. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს **მ.** მაგალითებრ: **მავჭიშე**, ღ მურობადსა შინა **მ.** მაგალითებრ: **მავჭიშო**, ხოლო სსმით-გარდასლუთისა მიმართ ღ მრრობლ-სსმით-გარდასლუთისა, ღ ჰირ-ნაკლთა იჭტევის, ვითა უღლულებისა ამის სატი. (6). 9, **მავჭირ**. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს **მ.** მაგალითებრ: **მავჭირე**, ღ მურობადსა შინა **მ.** მაგალითებრ: **მავჭირო**, ხოლო სსმით-გარდასლუთისა მიმართ ღ მრრობლ-სსმით-გარდასლუთისა, ღ ჰირ-ნაკლთა იჭტევის, ვითა უღლულებისა ამის სატი. (5). 10, **მავლიშ**. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს **მ.** მაგალითებრ: **მავლიშე** ღ მურობადსა შინა **მ.** მაგალითებრ: **მავლიშო**, ხოლო სსმით-გარდასლუთისა მიმართ ღ მრრობლ-სსმით-გარდასლუთისა ღ ჰირ-ნაკლთა იჭტევის ვითა უღლულებისა ამის სატი. (6). 11, **მავრამშ**. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს **მ.** მაგალითებრ: **მავრამშე**, ღ მურობადსა შინა **მ.** მაგალითებრ: **მავრამშო**, ხოლო სსმით-გარდასლუთისა მიმართ ღ მრრობლ-სსმით-გარდასლუთისა ღ ჰირ-ნაკლთა იჭტევის ვითა უღლულებისა ამის სატი. (5). 12, **მავლიშ**. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს **მ.** მაგალითებრ: **მავლიშე**, ღ მურობადსა შინა **მ.** მაგალითებრ: **მავლიშო**, ხოლო სსმით-გარდასლუთისა მიმართ ღ მრრობლ-სსმით-გარდასლუთისა, ღ ჰირ-ნაკლთა იჭტევის, ვითა უღლულებისა ამის სატი. (6). 13, **მომირამშ**. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს **მ.** მაგალითებრ: **მომირამშე** ღ მურობადსა შინა **მ.** მაგალითებრ: **მომირამშო**, ხოლო სსმით-გარდასლუთისა მიმართ ღ მრრობლ-სსმით-გარდასლუთისა, ღ ჰირ-ნაკლთა იჭტევის ვითა უღლულებისა ამის სატი. (5). 14, **მავლიშ**. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს **მ.** მაგალითებრ: **მავლიშე** ღ მურობადსა შინა **მ.** მაგალითებრ: **მავლიშო**, ხოლო სსმით-გარდასლუთისა მიმართ ღ მრრობლ-სსმით-გარდასლუთისა, ღ ჰირ-ნაკლთა იჭტევის, ვითა უღლულებისა ამის სატი. (6). 15, **მავლიშ**. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს **მ.** მაგალითებრ: **მავლიშე** ღ მურობადსა შინა **მ.** მაგალითებრ: **მავლიშო**, ხოლო სსმით-გარდასლუთისა მიმართ ღ მრრობლ-სსმით-გარდასლუთისა ღ ჰირ-ნაკლთა, იჭტევის ვითა უღლულებისა ამის სატი. 5, 6, ღ სსუნანი.

თვს მურორისა უღლულებისა, მეშვიდისა ხატისა მიმოხრისა ზმნისა შემოქმედებითისა.

§ 47.

საზღურებითისა სქესისა აწმუოა.

მაგალითი:

მსოლობითად. ვაწყენ.

აწყენა.

აწყენს.

მრავლობითად. ვაწყენთ.

აწყენთ.

აწყენს.

	ნამყოფი უსრული.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვაწვენდი.	აწვენდი.	აწვენდა.
მრავლობითად.	ვაწვენდით.	აწვენდით.	აწვენდებ.
	ნამყოფი სრული.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვაწვინე.	აწვინე.	აწვინა.
მრავლობითად.	ვაწვინეთ.	აწვინეთ.	აწვინეს.
	ნამყოფი უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	მიწვენეის.	გიწვენეის.	უწვენეის.
მრავლობითად.	გაწვენეის.	გიწვენეისთ.	უწვენეისთ.
	ნამყოფი უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	მეწვინა.	გეწვინა.	ეწვინა.
მრავლობითად.	გაწვინათ.	გეწვინათ.	ეწვინათ.
	მყოფობადი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვაწვინო.	აწვინო.	აწვინოს.
მრავლობითად.	ვაწვინოთ.	აწვინოთ.	აწვინონ.
	ბრძანებისა სქესისა აწმყოფი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	აწვინე, ნუ აწვენ.		აწვინო, ნუ აწვენს.
მრავლობითად.	აწვინეთ, ნუ აწვენთ.		აწვინონ, ნუ აწვენებ.
	მყოფობადი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	აწვენდე, ნუ აწვენდე.		აწვენდეს, ნუ აწვენდეს.
მრავლობითად.	ვაწვენდეთ, ნუ ვაწვენდეთ.	აწვენდეთ, ნუ აწვენდეთ.	აწვენდებ, ნუ აწვენდებ.
მრავლობითად.	წვენდეთ.	აწვენდეთ.	აწვენდებ.
	საწადისისა სქესისა აწმყოფი და მყოფობადი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვაშათუ ვაწვენდე.	აწვენდე.	აწვენდეს.
მრავლობითად.	ვაშათუ ვაწვენდეთ.	აწვენდეთ.	აწვენდებ.
	ნამყოფი უსრული.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვაშათუ ვაწვენდი.	აწვენდი.	აწვენდის.
მრავლობითად.	ვაშათუ ვაწვენდით.	აწვენდით.	აწვენდისან.
	ნამყოფი სრული და უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვაშათუ მიწვენეის.	გიწვენეის.	უწვენეის.
მრავლობითად.	ვაშათუ გაწვენეის.	გიწვენეისთ.	უწვენეისთ.

ნამყოფ უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაძათუ მეწეინა.	გეწეინა.	ეწეინა.
ძრავლობითად.	ვაძათუ გეწეწეინა.	გეწეინათ.	ეწეინათ.

ხოლო ჯბოტკეტიკამასათჳს მებრევე.

უწინოამსა სჳესისა აწ-მყოფ.	მაგალითად:	წეენად.
მყოლობადი.	მაგალითად:	წეენადი.
მიძლეობა აწ-მყოფ.	მაგალითად:	მწეენელი, მწეენელისა, მწეენელსა, მწეენელი.
ნამყოფ სრული, უსრულესი დ უუსრულესი.	მაგალითად:	წეენილი.
მყოლობადი.	მაგალითად:	საწეენელი.
სასკელ-ზმნა.	მაგალითად:	წეენა, წეენისა, წეენ- სა, წეენამ.

თჳს ვნებითისა მისვე ხატისა.

§ 48.

საზღჳრებიოთისა სჳესისა აწყოფ.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გიწეინები.	იწეინები.	იწეინების.
ძრავლობითად.	გიწეინებით.	იწეინებით.	იწეინებიან.

ნამყოფ უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გიწეინებოდი.	იწეინებოდი.	იწეინებოდის.
ძრავლობითად.	გიწეინებოდით.	იწეინებოდით.	იწეინებოდინა.

ნამყოფ სრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გიწეინე.	იწეინე.	იწეინა.
ძრავლობითად.	გიწეინეთ.	იწეინეთ.	იწეინეს.

ნამყოფ უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	წეინებულ-კარ.	წეინებულ-სარ.	წეინებულ-არს.
ძრავლობითად.	წეინებულ-კართ.	წეინებულ-სართ,	წეინებულ-არინა.

ნამყოფ უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	წეინებულ-ვიეკ.	წეინებულ-იეკ.	წეინებულ-იეო.
ძრავლობითად.	წეინებულ-ვიეწნით.	წეინებულ-იეწნით.	წეინებულ-იეწენ.

მყოლობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გიწეინო.	იწეინო.	იწეინოს.
ძრავლობითად.	გიწეინოთ.	იწეინოთ.	იწეინონ.

	ბრძანებოის სქესისა აწყოა.	მაგალითი:
მხოლობითად.	იწყინე, ნუ იწყინები.	იწყინოს, ნუ იწყინების.
მრავლობითად.	იწყინეთ, ნუ იწყინებთ.	იწყინონ, ნუ წყინებან.

მყოობადი.

მაგალითი:

მხოლობითად.	იწყინებოდე, ნუ იწყინებოდე.	იწყინებოდეც, ნუ იწყინებოდეც.
მრავლობითად.	იწყინებოდეთ, ნუ იწყინებოდეთ.	იწყინებოდეც, ნუ იწყინებოდეც.
მრავლობითად.	იწყინებოდეთ.	იწყინებოდეთ.

საწადისისა სქესისა აწყოა დ მყოობადი.

მაგალითი:

მხოლობითად.	გაშათუ იწყინებოდე.	იწყინებოდე.	იწყინებოდეც.
მრავლობითად.	გაშათუ იწყინებოდეთ.	იწყინებოდეთ.	იწყინებოდეც.

ნამყოა უსრული.

მაგალითი:

მხოლობითად.	გაშათუ იწყინებოდი.	იწყინებოდი.	იწყინებოდის.
მრავლობითად.	გაშათუ იწყინებოდი.	იწყინებოდი.	იწყინებოდიან.

ნამყოა სრული დ უსრულესი.

მაგალითი:

მხოლობითად.	გაშათუ წყინებულ-ვარ.	წყინებულ-ხარ.	წყინებულ-არს.
მრავლობითად.	გაშათუ წყინებულ-ვართ.	წყინებულ-ხართ.	წყინებულ-არსან.

ნამყოა უუსრულესი.

მაგალითი:

მხოლობითად.	გაშათუ წყინებულ-ვიყავ.	წყინებულ-ვიყავ.	წყინებულ-ვიყავ.
მრავლობითად.	გაშათუ წყინებულ-ვიყუნით.	წყინებულ-ვიყუნით.	წყინებულ-ვიყუნენ.

ხოლო ჯბოტკოტიაჰსათჷს მებრავე.

თჷს მეორისა უდღუდღებისა, მეშვიდისა ხატისა სხმით-გარდა-სდღუთისა მიმოხრაჰ ზმნისა შემოქმედებითისა.

§ 49.

საზღერებისისა სქესისა აწყოა.

მაგალითი:

მხოლობითად.	ვაწყენებ.	აწყენებ.	აწყენებს.
მრავლობითად.	ვაწყენებთ.	აწყენებთ.	აწყენებენ.

ნამყოა უსრული.

მაგალითი:

მხოლობითად.	ვაწყენებდი.	აწყენებდი.	აწყენებდის.
მრავლობითად.	ვაწყენებდი.	აწყენებდი.	აწყენებდიან.

	ნამყოფ სრული.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვაწუენინე.	აწუენინე.	აწუენინა.
მრავლობითად.	ვაწუენინეთ.	აწუენინეთ.	აწუენინეს.
	ნამყოფ უსრულესი:		მაგალითი:
მსოფლობითად.	მიწუენინებეს.	გიწუენინებეს.	უწუენინებეს.
მრავლობითად.	გაწუენინებეს.	გიწუენინებეს.	უწუენინებეს.
	ნამყოფ უუსრულესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	მეწუენინა.	გეწუენინა.	ეწუენინა.
მრავლობითად.	გეწუენინებინა.	გეწუენინებინათ.	ეწუენინებინათ.
	მყოფადი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვაწუენინო.	აწუენინო.	აწუენინოს.
მრავლობითად.	ვაწუენინოთ.	აწუენინოთ.	აწუენინოს.
	ბრძანებითისა სქესისა აწმყოფ.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	აწუენინე, ნუ აწუენინებ.	აწუენინოს, ნუ აწუენინებს.	
მრავლობითად.	აწუენინეთ, ნუ აწუენინებთ.	აწუენინოს, ნუ აწუენინებთ.	
	მყოფადი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	აწუენინებდე, ნუ აწუენინებდე.	აწუენინებდეს, ნუ აწუენინებდეს.	
მრავლობითად.	ვაწუენინებდე, ნუ ვაწუენინებდე.	აწუენინებდეთ, აწუენინებდენ, ნუ აწუენინებდენ.	
მრავლობითად.	უენინებდე.	ნუ აწუენინებდე.	აწუენინებდენ.
	საწადისისა სქესისა აწმყოფ და მყოფადი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვაშათუ ვაწუენინებდე.	აწუენინებდე.	აწუენინებდეს.
მრავლობითად.	ვაშათუ ვაწუენინებდე.	აწუენინებდეთ.	აწუენინებდენ.
	ნამყოფ უსრული.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვაშათუ ვაწუენინებდი.	აწუენინებდი.	აწუენინებდის.
მრავლობითად.	ვაშათუ ვაწუენინებდით.	აწუენინებდით.	აწუენინებდის.
	ნამყოფ სრული და უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვაშათუ მიწუენინებეს.	გიწუენინებეს.	უწუენინებეს.
მრავლობითად.	ვაშათუ გაწუენინებეს.	გიწუენინებეს.	უწუენინებეს.
	ნამყოფ უუსრულესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვაშათუ მეწუენინა.	გეწუენინა.	ეწუენინა.
მსოფლობითად.	ვაშათუ გეწუენინებინა.	გეწუენინებინათ.	ეწუენინებინათ.

სოფლ უბოტეტიკამათს მებრევე.

უზინოღს სქესის აწყოა.
 მყოზადი.
 მიძეობა აწყოა.

მაგალითად: წყინებად.
 მაგალითად: წყინებადი.
 მაგალითად: მაწყინებელი, მაწყინებელი-
 ლისა, მაწყინებელსა, მაწყინებელი.
 მაგალითად: წყინებელი.
 მაგალითად: საწყინებელი.
 მაგალითად: წყინება, წყინებისა, წყი-
 ნებასა, წყინებაჲ.

ნამყო სროლი, უსრულესი ჭ უსრულესი.
 მყოზადი.
 სასელ-ზმნა.

მაგალითად: წყინებელი.
 მაგალითად: საწყინებელი.
 მაგალითად: წყინება, წყინებისა, წყი-
 ნებასა, წყინებაჲ.

§ 50.

ხოლო ვნებითი ზმნისა ამის სსმით-გარდასლეთისა იქმნების, მებრ ზემო-
 გარდადებულისა, პირველ სახისა ზმნისა ვნებითისა ყოველთა შინა დროსა ჭ
 სქესსა, ვითარ იგი გარდაიტა. (§ 48).

§ 51.

იუღლვანვე მუარისა ამის უღლვლებისა ქწმწუ შემოქმედებისა. მაგალითებრ:
 ზმნანი შემოქმედებითისა სატნი უმეშქობითინი. მაგალითი:

განვიღვძებ.	განვიღვძე.	განვიღვძო.	განვიღვიძე.
ღავიძინებ.	ღავიძინე.	ღავიძინო.	ღავიძინე.
ვისარებ.	ვისარე.	ვისარო.	ისარე.
ვჭსუფევე.	ვჭსუფევედ.	ვჭსუფევეც.	ჭსუფევედ.

ხოლო გუარბი არს მუარისავე ქწმწუ უღლვლებისა უმეშქობითისა ზმნისა
 დაბოლოებაჲ ორ-გმოკანითა. მაგალითებრ: ვჭბიე. ხოლო შესრულდებისა
 სსყსა უღლვლებისა, უმეშქობითისაგან ზმნისა რამელა. ვჭბიე.

§ 52.

ხოლო მუარისა ამის უღლვლებისა ქწმწუ შეტულნი ზმნანი უმეშქობით-
 თინი ყოველნი ზემოსსენებულნი იქცევიან გარდა ორ გმოკანითა დაბოლოებულნი-
 სა, სსმით-გარდასლეთად ჭ მრჩობლ-სსმით-გარდასლეთად. ამისვე მუარისა
 უღლვლებისა პირველისა სატისა ქწმწუ. მაგალითი:

განვღვძებ.	ე	ო	ე
განვღვძებინებ.	ე	ო	ე
ღავიძინებ.	ე	ო	ე
ღავიძინებინებ.	ე	ო	ე
ვისარებ.	ე	ო	ე
ვისარებინებ.	ე	ო	ე

ვას-უფაგებ.	მ	მ.	მ
ვას-უფაგებინებ.	მ	მ	მ

და ორ-კმოკანითა დაბოლოებული იგი იქცევის სხმით-გარდასლვთად ზმნი-
თა ამით, რომელა ვებმბი, კინათგან აჭქს ბნებაჲ მისი.

თჳს მესამისა ზმნათა უღლვლებისა და მიმოხრათა მათთა.

თავი 5.

§ 53.

წინა დაჭკვდებთ ზედ-მიწკენილებას ჩუჭნსა, მესამისა ზმნათა უღლვლებისა და ქუჭშე მისსა შეცულთასა შემდგომთა შინა.

უღლვლება მესამე შეცულ-ჭქოფს ქუჭშე თჳსსა ხატთა შევლთა: 1, ვატ-
უშუბ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს 5. მაგალითებრ: და ვატუშუბ და მეო-
ბადსა შინა მ. მაგალითებრ: ვატუშო. ხოლო იქცევის ესე სხმით-გარდა-
სლვთად, ნაჭუჭთ შესასყდავითა მრჩობლ-სხმით-გარდასლვთისა. მაგალითებრ:
ვატუშუბინემბ და მრჩობლ-სხმით-გარდასლვთად. მაგალითებრ: ვატუშუბინემბი-
ნემბ. ხოლო მიმოხრების ხატთა ქუჭშე ვირველისა და მეორისა ვირ-ნაკლისა-
თა, ამისვე უღლვლებისა და ამისთა ხატთა ქუჭშე. მაგალითებრ: 2, ვატუშუბ,
ვატუშუბს. 2, ვატუშუბ, ვატუშუბს. ხოლო მესამისა, მეოთხისა და მეს-
უთისა ვირ-ნაკლთა ხატთა ქუჭშე, არა მიმოხრების ვირველ-სასყდა, ვიდრემდის
არა იქცეს მრჩობლ-სხმით-გარდასლვთად. მაგალითებრ: 3, ვატუშუბინემბი,
ვატუშუბინემბი. 4, ვატუშუბინემბი, ვატუშუბინემბი. 5, ვატუშუბინემბი,
ვატუშუბინემბი. 2, ვატუშუბ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს 5. მაგალი-
თებრ: ვატუშუბ და მეორობადსა შინა მ. მაგალითებრ: ვატუშო. ესე იქცევის
დაღათუ სხმით-გარდასლვთად და მრჩობლ-სხმით-გარდასლვთად და მიმოხრების
ვირველისა და მეორისა ვირ-ნაკლთა ხატთა ქუჭშე ვირველისამებრ სხსისა ეო-
ველსავე შინა კანონისებრ მათისა, მაგრად არა თჳსისა საყუთარისა უღლვლები-
სა ქუჭშე იქცევის და მიმოხრების. ხოლო მესამისა, მეოთხისა და მეს-
უთისა ვირ-ნაკლთა ხატთა ქუჭშე არ მიმოხრების, ვიდრემდის არა იქცეს მრჩობლ-
სხმით-გარდასლვთად. 3, ვატუშუბ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს 5. მა-
გალითებრ: ვატუშუბ და მეორობადსა შინა მ. მაგალითებრ: ვატუშო. ესე
იქცევის სხმით-გარდასლვთად სხჳსა უღლვლებისა ქუჭშე სხჳთარე შესასყდა-
თა. მაგალითებრ: ვატუშუბინემბ. და მრჩობლ-სხმით-გარდასლვთად. მაგალითებრ:
ვატუშუბინემბინემბ. ხოლო ვირველისა და მეორისა ვირ-ნაკლთა ხატთა ქუჭშე

მოხრილებს უოკელსავე შინა განონისაგან მათისა, მაგრამ არა მესამისა და მეოთხისა და მესუთისა ხატისა ქრისტე, ვიდრემდის არა იქნეს მრჩობლ-სხმით-გარდასლუვად. 4, მჰსწმ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალითებ: მჰსწმ. ლე და მეოთხადსა შინა მ. მაგალითებ: მჰსწმ. სოლო აქნეს ქვეყანა სხმით-გარდასლუვად და მრჩობლ-სხმით-გარდასლუვად და მოხრილება ხუთთა ხატისა ქრისტე შინა ნაკლასა, მსგავსად მეორისა ხატისა, რომელსა მჰსწმ. 5, მჰსწმ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალითებ: მჰსწმ. და მეოთხადსა შინა მ. მაგალითებ: მჰსწმ. სოლო ცნობა ხატისა ამის სხმით-გარდასლუვითა-მიმართ და მრჩობლ-სხმით-გარდასლუვითა, და ხუთთავე ხატისა-მიმართ შინ-ნაკლასა არს მჰსწმ. მეორისა და მესამისა ხატისა ზემო დადებულისა. 6, ალმჰსწმ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალითებ: ალმჰსწმ. და მეოთხადსა შინა მ. მაგალითებ: ალმჰსწმ. სოლო ცნობა ამის ხატისა სხმით-გარდასლუვითა-მიმართ და მრჩობლ-სხმით-გარდასლუვითა და ხუთთავე ხატისა-მიმართ შინ-ნაკლასა არს მჰსწმ. მეორისა, მესამისა და მესუთისა. 7, მჰსწმ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალითებ: მჰსწმ. და მეოთხადსა შინა მ. მაგალითებ: მჰსწმ. სოლო ცნობა ხატისა ამის სხმით-გარდასლუვითა-მიმართ და მრჩობლ-სხმით-გარდასლუვითა და ხუთთავე ხატისა მიმართ შინ-ნაკლასა, არს მსგავსად ხატისა მეორისა და მესამისა, და შედგომთა ხატისა.

თჳს მესამისა უდღეველებისა მესამისა ხატისა მიმოხრისა ზმნისა შემოქმედებითისა.

§ 54.

	საზღვრუბოთისა სქესისა აწმყო.		მაგალითი:
მხოლობითად.	ვჰტქმ.	ჰტქმ.	ჰტქმ.
მრავლობითად.	ვჰტქმთ.	ჰტქმთ.	ჰტქმთ.
	ნამყო უხრული.		მაგალითი:
მხოლობითად.	ვჰტქმდი.	ჰტქმდი.	ჰტქმდის.
მრავლობითად.	ვჰტქმდით.	ჰტქმდით.	ჰტქმდიან.
	ნამყო სრული.		მაგალითი:
მხოლობითად.	ვჰტქმე.	ჰტქმე.	ჰტქმე.
მრავლობითად.	ვჰტქმეთ.	ჰტქმეთ.	ჰტქმეთ.
	ნამყო უსრულესი.		მაგალითი:
მხოლობითად.	ვჰტქმეს.	ვჰტქმეს.	ვჰტქმეს.
მრავლობითად.	ვჰტქმესთ.	ვჰტქმესთ.	ვჰტქმესთ.

თჳს ვნებიითისა მისვე ხატისა.

§ 55.

	სახლჳრებიითისა სქესისა აწმყოა.		მაგალითი:
მსოღობითად.	ვიგჳწმებია.	იგჳწმებია.	იგჳწმების.
მრავღობითად.	ვიგჳწმებით.	იგჳწმებით.	იგჳწმებიან.
	ნამყოა უსრული.		მაგალითი:
მსოღობითად.	ვიგჳწმებოდი.	იგჳწმებოდი.	იგჳწმებოდიან.
მრავღობითად.	ვიგჳწმებოდით.	იგჳწმებოდით.	იგჳწმებოდიან.
	ნამყოა სრული.		მაგალითი:
მსოღობითად.	ვიგჳწმე.	იგჳწმე.	იგჳწმას.
მრავღობითად.	ვიგჳწმეთ.	იგჳწმეთ.	იგჳწმეს.
	ნამყოა უსრულესი.		მაგალითი:
მსოღობითად.	გჳწმეულ-ვარ.	გჳწმეულ-ხარ.	გჳწმეულ-არს.
მრავღობითად.	გჳწმეულ-ვართ.	გჳწმეულ-ხართ.	გჳწმეულ-არსან.
	ნამყოა უუსრულესი.		მაგალითი:
მსოღობითად.	გჳწმეულ-ვიყუე.	გჳწმეულ-იყუე.	გჳწმეულ-იყეს.
მრავღობითად.	გჳწმეულ-ვიყუენით.	გჳწმეულ-იყუენით.	გჳწმეულ-იყუენან.
	ყოობადი.		მაგალითი:
მსოღობითად.	ვიგჳწმით.	იგჳწმით.	იგჳწმითს.
მრავღობითად.	ვიგჳწმითთ.	იგჳწმითთ.	იგჳწმითსან.
	ბრძანებითისა სქესისა აწმყოა.		მაგალითი:
მსოღობითად.	იგჳწმე, ნუ იგჳწმებია.	იგჳწმეს, ნუ იგჳწმების.	
მრავღობითად.	იგჳწმეთ, ნუ იგჳწმებით.	იგჳწმენ, ნუ იგჳწმებიან.	
	ყოობადი:		მაგალითი:
მსოღობითად.	ვიგჳწმებოდე, ნუ იგჳწმებოდე.	იგჳწმებოდე, ნუ იგჳწმებოდე.	
მრავღობითად.	ვიგჳწმებოდეთ, ნუ იგჳწმებოდეთ.	იგჳწმებოდე, ნუ იგჳწმებოდე.	
მრავღობითად.	ვიგჳწმებოდეთ.	იგჳწმებოდეთ.	იგჳწმებოდე.
	საწადისისა სქესისა აწმყოა და ყოობადი.		მაგალითი:
მსოღობითად.	გჳშათუ ვიგჳწმებოდე.	იგჳწმებოდე.	იგჳწმებოდე.
მრავღობითად.	გჳშათუ ვიგჳწმებოდეთ.	იგჳწმებოდე.	იგჳწმებოდე.
	ნამყოა უსრული.		მაგალითი:
მსოღობითად.	გჳშათუ ვიგჳწმებოდი.	იგჳწმებოდი.	იგჳწმებოდი.
მრავღობითად.	გჳშათუ ვიგჳწმებოდი.	იგჳწმებოდი.	იგჳწმებოდიან.

ნამუა სრული და უსრულესი.

მსოფობითად. ვაშათუ გუწმუელ-ვარ. გუწმუელ-სარ.
მრავლობითად. ვაშათუ გუწმუელ-ვართ. გუწმუელ-სართ.

მაგალითი:

გუწმუელ-არს.
გუწმუელ-არანს.

ნამუა უსრულესი.

მსოფობითად. ვაშათუ გუწმუელ-ვიუავ. გუწმუელ-ვიუავ.
მრავლობითად. ვაშათუ გუწმუელ-ვიუაწმნით. გუწმუელ-ვიუაწმნით.

მაგალითი:

გუწმუელ-ვიო.
გუწმუელ-ვიუაწმნ.

სოფო ვპოტოტოკაასათვს მებრვიუ.

თვს მესამისუ უდღვღებისა, მესამისა ხატისა სხმით-გარდასღვთვისა მიმოხრნაა ზმნისა შემოქმედებითისა.

§ 56.

საზღვრებითისა სქესისა აწმუა.

მსოფობითად. ვაგუწმინე. აგუწმინე.
მრავლობითად. ვაგუწმინებთ. აგუწმინებთ.

მაგალითი:

აგუწმინებს.
აგუწმინებენ.

ნამუა უსრული.

მსოფობითად. ვაგუწმინებდი. აგუწმინებდი.
მრავლობითად. ვაგუწმინებდით. აგუწმინებდით.

მაგალითი:

აგუწმინებდის.
აგუწმინებდათ.

ნამუა სრული.

მსოფობითად. ვაგუწმინე. აგუწმინე.
მრავლობითად. ვაგუწმინეთ. აგუწმინეთ.

მაგალითი:

აგუწმინა.
აგუწმინეს.

ნამუა უსრულესი.

მსოფობითად. მიგუწმინებეის. გიგუწმინებეის.
მრავლობითად. გიგუწმინებეის. გიგუწმინებეისთ.

მაგალითი:

უგუწმინებეის.
უგუწმინებეისთ.

ნამუა უსრულესი.

მსოფობითად. გუგუწმინა. გუგუწმინა.
მრავლობითად. გუგუწმინათ. გუგუწმინათ.

მაგალითი:

გუგუწმინა.
გუგუწმინათ.

მყოფობადი.

მსოფობითად. ვაგუწმინო. აგუწმინო.
მრავლობითად. ვაგუწმინოთ. აგუწმინოთ.

მაგალითი:

აგუწმინოს.
აგუწმინონ.

საზღვრებითისა სქესისა აწმუა.

მსოფობითად. აგუწმინე, ნუ აგუწმინე. აგუწმინოს, ნუ აგუწმინებს.
მრავლობითად. აგუწმინე, ნუ აგუწმინებთ. აგუწმინონ, ნუ აგუწმინებენ.

მაგალითი:

მყოობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად. აგუჭმინებდე, ნუ აგუჭმინებდე. აგუჭმინებდეს, ნუ აგუჭმინებდეს.
 მრავლობითად. გაგუჭმინებდე, ნუ აგუჭმინებდე, აგუჭმინებდენ, ნუ
 მრავლობითად. გაგუჭმინებდე. ნუ აგუჭმინებდე. აგუჭმინებდენ.

საწადისისა სქესისა აწყოა და მყოობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად. გაშათუე გაგუჭმინებდე. აგუჭმინებდე. აგუჭმინებდეს.
 მრავლობითად. გაშათუე გაგუჭმინებდე. აგუჭმინებდე. აგუჭმინებდენ.

ნამყოა უსრული.

მაგალითი.

მსოფლობითად. გაშათუე გაგუჭმინებდი. აგუჭმინებდი. აგუჭმინებდის.
 მრავლობითად. გაშათუე გაგუჭმინებდი. აგუჭმინებდი. აგუჭმინებდიან.

ნამყოა სრული და უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად. გაშათუე მიგუჭმინებე. გიგუჭმინებე. უგუჭმინებე.
 მრავლობითად. გაშათუე გუგუჭმინებეს. გიგუჭმინებეს. უგუჭმინებეს.

ნამყოა უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად. გაშათუე მეგუჭმინა. გეგუჭმინა. გეგუჭმინა.
 მრავლობითად. გაშათუე გუგუჭმინა. გეგუჭმინათ. გეგუჭმინათ.

ხოლო ჯპოტეტიკასათჳს მებრძე.

უჩინოაჲს სქესისა აწყოა.

მაგალითი: გუჭმინებად.

მყოობადი.

მაგალითი: გუჭმინებადი.

მიმღეობა აწყოა.

მაგალითი: მეგუჭმინებელი, მეგუჭმინებელი.
 ნებელაჲ, მეგუჭმინებელსა, მეგუჭმინებელი.

ნამყოა სრული, უსრულესი და უუსრულესი.

მაგალითი: გუჭმინებელი.

მყოობადი.

მაგალითი: საგუჭმინებელი.

სასკლზმნა.

მაგალითი: გუჭმინება, გუჭმინებე-
 სა, გუჭმინებასა, გუჭმინებაჲ.

§ 57.

ხოლო ვნებითი ჳმნისა აძის, სხმით-გარდასლჯეთისა, იჭმინების მებრ ჳემო
 გარდადებულისა პირველისა სახისა ჳმნისა ვნებითისა უოგელთა შინა დროსა
 და სქესისა ვითარდა გარდაიცა. (§ 55).

§ 58.

ხოლო ჳმნანი უმეჭმურობითნი მესამესა ამის ულჯულებასა ქუჭრქე თჳსსა
 არა აჭენ შეკუენი.

თუხ მეოთხისა ზმნათა უღლულებისა ჭ მიმოხრათა მითა.

თავი თ.

§ 59.

მეოთხისა მიმართ უღლულებისა ზმნათასა გამოცდილთა უღლულებისა გუარათა შორისა კუბონით სამობაჲ ესე იგი ანუ განიკიდურებს ბოლოდ ი. მაგალითებრ: ბანვეხლი, ანუ შემდგომად მათუღებელისა მიუღიეს უკომა ერთი რადენ. მაგალითებრ: მსურისა ჭ ანუ დაბოლოებულ-არს რ-გომკანითა. მაგალითებრ: ვჰსწაღწოი. ხოლო მეოთხე ესე უღლულება მებრ ჰირველისა გუარისა შეიცავს ჭჭჭშე თუსსა სატთა ათთა: 1, ბანვეხლი. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ი. მაგალითებრ: ბანვეხაღე ჭ მეორობდასა შინა ი. მაგალითებრ: ბანვეხაღო. ხოლო იჭეკვის ესე სსმით-გარდასლუთად სსუსა უღლულებისა ჭჭჭშე გუარითა მრჩობლ-სსმით-გარდასლუთისათა, მაგალითებრ: ბანვეხღმინემბ. ხოლო მრჩობლ-სსმით-გარდასლუთად. მაგალითებრ: ბანვეხღმინემბინემბ, ჭ მიმოხრებისა ჰირ-ნაკლისა სატთა ჭჭჭშე ჰირველისა ჭ მეორისათა ყოკელთაჲე შინა. ხოლო სატ-თა ჭჭჭშე მესამისა, მეოთხისა ჭ მესუთისათა არა მიმოხრების, ვიდრე არა იჭეკს მრჩობლ-სსმით-გარდასლუთად. 2, ვჰჰჰი. ესე სრულსა შინა განიკი-დურებს ი. მაგალითებრ: ვჰჰჰე ჭ მეორობდასა შინა ი. მაგალითებრ: ვჰჰჰო. ხოლო ცნობა სატისა ამის სსმით-გარდასლუთათა მიმართ ჭ მრჩობლ-სსმით-გარდასლუთათა ჭ სუთთაჲე სატთა მიმართ ჰირ-ნაკლთასა არს მჰსგავსად ჰირ-ველისა სატისა. 3, ვჰჰლი. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ი. მაგალითებრ: ვჰჰლე ჭ მეორობდასა შინა ი. მაგალითებრ: ვჰჰლო. ხოლო იჭეკვის ესე სსმით-გარდასლუთათა მიმართ ჭ მრჩობლ-სსმით-გარდასლუთათა ჭ სუთთა-ჲე სატთა მიმართ ჰირ-ნაკლთასა ზემო სატთაებრ. 4, ვინხნი. ესე სრულსა შინა საშუალ შემოიყუნას ი ჭ დაბოლოებებისა უკომათა მაგალითებრ: ვინხენ ჭ მეორობდასა შინა განიკიდურებს ი. მაგალითებრ: ვინხენ. ხოლო იჭეკვის ესე სსმით-გარდასლუთათა მიმართ ჭ მრჩობლ-სსმით-გარდასლუთათა ჭ სუთთაჲე სატთა მიმართ, ჰირ-ნაკლთასა ზემოთა სატთაებრ. 5, ვჰჰჰრი. ესე სრულსა შინა საშუალ შემოიყუნას ი. დაბოლოებებისა უკომათა, მაგალითებრ: ვჰჰჰრე ჭ მეორობდასა შინა განიკიდურებს ი. მაგალითებრ: ვჰჰჰრო. ხოლო იჭეკვის სსმით-გარდასლუთათა მიმართ ჭ მრჩობლ-სსმით-გარდასლუთათა ჭ სუთთაჲე სატ-თა მიმართ ჭ ჰირ-ნაკლთასა ზემოთა სატთაებრ. 6, ვჰჰჰჰნი. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ი. მაგალითებრ: ვჰჰჰჰე ჭ მეორობდასა შინა ი. მაგა-ლითებრ: ვჰჰჰჰო. ხოლო იჭეკვის ესეკვა სსმით-გარდასლუთათა მიმართ ჭ მრჩობლ-სსმით-გარდასლუთათა ჭ სუთთაჲე სატ-თა მიმართ ჭ ჰირ-ნაკლთასა ზემოთა სატთაებრ. 7, ვჰჰჰჰჰნი. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ი. მაგალითებრ: ვიჰრჰე, რომელიცა გნებითად ამითეჲ შესსედავითა ჭ ნაჰჭთითა იჭმნების ჭ

მეობადას შინა განაიდურებს ო, მაგალიტებ: ვიტრუმ. ესევე იქმნების
ენებთანდა მებ სრულისა, ხოლო სხმით-გარდასლუთად ვატრუმობინებ. ხო-
ლო მიმოხსრების ორთავე სატთა შინა შირ-ნაჯლთას სხუს უღლულებისა ქქშშე
შესლუთა ღ ქქშშე სატთა შირ-ნაჯლთა მესამისა, მეოთხისა ღ მეხუთისათა მი-
მოხსრების წარუწმედელად თვისის უღლულებისა მესამისა სატისა ქქშშე. მაგა-
ლიტებ: ვიტრუმბი, ვტრუმბი. მეოთხისა სატისა ქქშშე. მაგალიტებ:
გეიტრუმბი, ვიტრუმბი. მეხუთისა სატისა ქქშშე, მაგალიტებ: ვიტრუმბი,
გეიტრუმბის. ხოლო ყოველსავე შინა ესრეთ მიმოხსრების. 8, ვილშუნი. ესე
სრულსა შინა განაიდურებს ე. მაგალიტებ: ვილშუნი ღ მეობადას შინა ო.
მაგალიტებ: ვილშუნი ღ ესე ენებთისა მებრეე არს ღ სრულად, ხოლო არს
ცნობა ამისა სხმით-გარდასლუთთა მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთთა
მიმართ ღ ხუთთავე სატთა შირ-ნაჯლთას მებ შირველისა სატისა. 9, ვპრსნი.
ესე, გარდა უსრულთა, სრულსა დროსა შინა ღ სხუთა ადევსების სხუს
უღლულებისაგან ზმნისა, რომელსა ვპრსნი. ხოლო სწადისსა სქესთა მიმართ
ღ ზობტობთა, ღ უნიხთა სქესისა, ღ მიმღობისა, ღ სხელ-ზმნისა თს-
სამებრ წარმოდგომისა იქვეის, ხოლო ცნობა ამისა სხმით-გარდასლუთთა
მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთთა ღ ხუთთავე სატთა მიმართ შირ-ნაჯლ-
თასა, კითარცადა არს მეტისა უღლულებისა - გრეცხ, ზმნისა უწეებასა შინა
გარდამოცემის. 10, ვპსნი. ესე სრულსა შინა განაიდურებს ე. მაგალი-
ტებ: ვპსნი ღ მეობადას შინა ო. მაგალიტებ: ვპსნი. ხოლო ცნობა
ამისა სხმით-გარდასლუთთა მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთთა, ღ ხუთთა-
ვე მიმართ სატთა შირ-ნაჯლთასა, არს შირველისა მებ სატისა.

გუარბი მეორე მეოთხისა უღლულებისა ქქშშე თვისსა შეიცავს სატსა ერთ-
სა ოდენ. მაგალიტებ: ვსნი. ესე სხუს უღლულებისა ზმნისაგან, რომელსა
ვსნი. ადევსების ყოველსა დროსა ღ ყოველსა სქესსა შინა, ხოლო არს
ცნობა ამისა სხმით-გარდასლუთთა მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთთა, ღ
ხუთთავე სატთა შირ-ნაჯლთასა გარდამოცემის მეტისა უღლულებისა უწეებასა შინა.

გუარბი მესამე მეოთხისა უღლულებისა ქქშშე თვისსა შეიცავს სატსა ერთ-
სა ოდენ. ვსნი. ესე სრულსა შინა განაიდურებს ე. მაგალიტებ: ვსნი-
ნი. ესე მებრეე არს ენებთისა ღ მეობადას შინა ო. მაგალიტებ: ვსნი-
ნი. ღ ესეცა ენებთისა მებრეე არს, ხოლო იქვეის ესე სხმით-გარდა-
სლუთად სხუს უღლულებისა ქქშშე. მაგალიტებ: ვსნი, ღ მრჩობლ-
სხმით-გარდასლუთად. მაგალიტებ: ვსნი. ხოლო მიმოხსრების
შირველისა ღ მეორისა სატთა ქქშშე შირ-ნაჯლთას სხუს უღლულებისა ქქშშე
შესლუთა მესამისა ღ მეოთხისა სატთა ქქშშე განვლის მიმოხსრით, ამისვე
უღლულებისა ქქშშე შესლუთა. ყოველნი უკულ სატნი მეოთხისა უღლულებისანი
სამთავე გუარბთა ქქშშე არიან ყოველნივე. (2).

თვს გუართა შეუდღუბათა და მიმოხრათა მცოთნისა უდღუჯღებისა,
 პირველის გუარისა მეშვიდისა ხატისა ზმნისა შემოქმედემითისა.

§ 60.

საზღერუბითისა სქესისა აწმყოა.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გჳსტრფი.	ჳსტრფი.	ჳსტრფის.
მრავლობითად.	გჳსტრფით.	ჳსტრფით.	ჳსტრფიანს.

ნამყოა უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გჳსტრფიდი.	ჳსტრფიდი.	ჳსტრფიდის.
მრავლობითად.	გჳსტრფიდით.	ჳსტრფიდით.	ჳსტრფიდანს.

ნამყოა სრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვიტრფე.	იტრფე.	იტრფეა.
მრავლობითად.	ვიტრფეთ.	იტრფეთ.	იტრფეს.

ნამყოა უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	მიტრფეის.	გიტრფეის.	ჟიტრფეის.
მრავლობითად.	გიტრფეის.	გიტრფეისთ.	ჟიტრფეისთ.

ნამყოა უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	მეტრფეა.	ბეტრფეა.	ეტრფეა.
მრავლობითად.	გჳმეტრფეათ.	ბეტრფეათ.	ეტრფეათ.

მყობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვიტრფეა.	იტრფეა.	იტრფეას.
მრავლობითად.	ვიტრფეათ.	იტრფეათ.	იტრფეანს.

პრახნებითისა სქესისა აწმყოა.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	იტრფეა, ნუ იტრფებ.	იტრფეას, ნუ იტრფებს.
მრავლობითად.	იტრფეთ, ნუ იტრფებთ.	იტრფეანს, ნუ იტრფებენ.

მყობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	იტრფეაღე, ნუ იტრფეაღე.	იტრფეაღეს, ნუ იტრფეაღეს.	
მრავლობითად.	ვიტრფეაღეთ, ნუ იტრფეაღეთ,	იტრფეაღენს, ნუ	
მრავლობითად.	ვიტრფეაღეთ.	ნუ იტრფეაღეთ.	იტრფეაღენს.

საწადისისა სქესისა აწმყოა ღ მყობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გჳმათუ ვიტრფეობღე.	იტრფეობღე.	იტრფეობღეს.
მრავლობითად.	გჳმათუ ვიტრფეობღეთ.	იტრფეობღეთ.	იტრფეობღენს.

	ნამყოფ უსრული.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ვაშათუ ვიტრფობდი.	იტრფობდი.	იტრფობდის.
ძრავლობითად.	ვაშათუ ვიტრფობდით.	იტრფობდით.	იტრფობდინს.
	ნამყოფ სრული ჭ უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ვაშათუ მიტრფიეს.	გიტრფიეს.	უტრფიეს.
ძრავლობითად.	ვაშათუ გჴტრფიეს.	გიტრფიესთ.	უტრფიესთ.
	ნამყოფ უუსრულესი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ვაშათუ მეტრფო.	გეტრფო.	ეტრფო.
მსოფობითად.	ვაშათუ გჴეტრფო.	გეტრფოთ.	ეტრფოთ.
ხოლო ჳზოტეტიკამსათჳს მებრევე.			
უზინოამს სჴესის აჴმყოფ.	მაგალითი: ტრფობად.		
მყოფადი.	მაგალითი: ტრფობადი.		
მიმღებობ აჴმყოფ.	მაგალითი: მტრფობი, მტრფობისა, მტრფობ- სა, მტრფობი.		
ნამყოფ სრული, უსრულესი ჭ უუსრულესი.	მაგალითი: ტრფობილი.		
მყოფადი.	მაგალითი: სატრფობი.		
სახელმძნა.	მაგალითი: ტრფობა, ტრფობისა, ტრფობა- სა, ტრფობამ.		

თჳს ვნებთისა მისვე ხატისა.

§ 61.

	საზღჳრებიოისა სჴესინა აჴმყოფ.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ჴიტრფობი.	იტრფობი.	იტრფობის.
ძრავლობითად.	ვიტრფობით.	იტრფობით.	იტრფობინს.
	ნამყოფ უსრული.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ვიტრფოდი.	იტრფოდი.	იტრფოდის.
ძრავლობითად.	ვიტრფოდით.	იტრფოდით.	იტრფოდინს.
	ნამყოფ სრული.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ვიტრფე.	იტრფე.	იტრფო.
ძრავლობითად.	ვიტრფეთ.	იტრფეთ.	იტრფენ.
	ნამყოფ უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ტრფობილ-ვარ.	ტრფობილ-სარ.	ტრფობილ-არს.
ძრავლობითად.	ტრფობილ-ვართ.	ტრფობილ-სართ.	ტრფობილ-არანს.

ნამყოფი უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ტრფობილ-ვიყავ.	ტრფობილ-ვიყავ.	ტრფობილ-ვიყა.
მრავლობითად.	ტრფობილ-ვიყუქნით.	ტრფობილ-ვიყუქნით.	ტრფობილ-ვიყუქნენ.

მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვიტრფ.	იტრფე.	იტრფეს.
მრავლობითად.	ვიტრფეთ.	იტრფეთ.	იტრფენ.

ბრძანებითისა სქესისა აწყოფად.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	იტრფე, ნუ იტრფები.	იტრფეს, ნუ იტრფების.
მრავლობითად.	იტრფეთ, ნუ იტრფებით.	იტრფენ, ნუ იტრფებინ.

მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	იტრფოდე, ნუ იტრფოდე.	იტრფოდეც, ნუ იტრფოდეც.	
მრავლობითად.	ვიტრფოდეთ, ნუ იტრფოდეთ,	იტრფოდენ, ნუ იტრფოდენ.	
მრავლობითად.	ვიტრფოდეთ.	ნუ იტრფოდეთ.	იტრფოდენ.

საწადისისა სქესისა აწყოფად და მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათე ვიტრფოდე.	იტრფოდე.	იტრფოდეც.
მრავლობითად.	გაშათე ვიტრფოდეთ.	იტრფოდეთ.	იტრფოდენ.

ნამყოფი უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	შაშათე ვიტრფობდი.	იტრფობდი.	იტრფობდის.
მრავლობითად.	გაშათე ვიტრფობდით.	იტრფობდით.	იტრფობდინ.

ნამყოფი სრული და უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათე ტრფობილ-ვარ.	ტრფობილ-ვარ.	ტრფობილ-ვარს.
მრავლობითად.	გაშათე ტრფობილ-ვართ.	ტრფობილ-ვართ.	ტრფობილ-ვარინ.

ნამყოფი უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათე ტრფობილ-ვიყავ.	ტრფობილ-ვიყავ.	ტრფობილ-ვიყა.
მრავალ. გაშათე	ტრფობილ-ვიყუქნით.	ტრფობილ-ვიყუქნით.	ტრფობილ-ვიყუქნენ.

სოფლო ჯბოტეტიკამასათჳს მებრვიე.

თჳის მიმღრისა მეოთხისა უდღუდებისა პირველისა გჳარისა მეშვიდისა ხატისა სხმით-გარდასდუთისა ზმნისა შემოქმედებითისა.

§ 62.

საზღარებითისა სქესისა აწყოფად.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გატრფობ.	ატრფობ.	ატრფობს.
მრავლობითად.	გატრფობთ.	ატრფობთ.	ატრფობენ.

ნამყოფ უსრული.

მაგალითი:

მსოფლებითად.	ვატრეობდი.	ატრეობდი.	ატრეობდის
მრავლებითად.	ვატრეობდით.	ატრეობდით.	ატრეობდიან.

ნამყოფ სრული.

მაგალითი:

მსოფლებითად.	ვატრეე.	ატრეე.	ატრეო.
მრავლებითად.	ვატრეეთ.	ატრეეთ.	ატრეეს.

ნამყოფ უსრულესი:

მაგალითი:

მსოფლებითად.	მიტრეობიეს.	გიტრეობიეს.	უტრეობიეს.
მრავლებითად.	ვატრეობიეს.	გიტრეობიესთ.	უტრეობიესთ.

ნამყოფ უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლებითად.	მეტრეობინა.	გეტრეობინა.	ეტრეობინა.
მრავლებითად.	ვატრეობინათ.	გეტრეობინათ.	ეტრეობინათ.

მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფლებითად.	ვატრეო.	ატრეო.	ატრეოს.
მრავლებითად.	ვატრეოთ.	ატრეოთ.	ატრეონ.

ბრძანებისა სქესისა აწყოფადი.

მაგალითი:

მსოფლებითად.	ატრეე, ნუ ატრეობ.	ატრეოს, ნუ ატრეობს.
მრავლებითად.	ატრეეთ, ნუ ატრეობთ.	ატრეონ, ნუ ატრეობენ.

მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფლებითად.	ატრეობდე, ნუ ატრეობდე.	ატრეობდექ, ნუ ატრეობდექ.
მრავლებითად.	ვატრეობდეთ, ნუ ატრეობდეთ.	ვატრეობდეთქ, ნუ ატრეობდეთქ.
მრავლებითად.	ვატრეობდეთ.	ატრეობდეთ.

საწადისისა სქესისა აწყოფადი და მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფლებითად.	ვაშათუ ვატრეობდე.	ატრეობდე.	ატრეობდექ.
მრავლებითად.	ვაშათუ ვატრეობდეთ.	ატრეობდეთ.	ატრეობდეთქ.

ნამყოფ უსრული.

მაგალითი:

მსოფლებითად.	ვაშათუ ვატრეობდი.	ატრეობდი.	ატრეობდის
მრავლებითად.	ვაშათუ ვატრეობდით.	ატრეობდით.	ატრეობდიან.

ნამყოფ სრული და უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლებითად.	ვაშათუ მიტრეობიეს.	გიტრეობიეს.	უტრეობიეს.
მრავლებითად.	ვაშათუ ვატრეობიესთ.	გიტრეობიესთ.	უტრეობიესთ.

ნამყოფ უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათუ მტრფობინა.	გეტრფობინა.	ეტრფობინა.
მრავლობითად.	გაშათუ გვეტრფობინა.	გეტრფობინათ.	ეტრფობინათ.

ხალა უბოტეტიკამასათეს მებრივე.

უჩინოამას სქესისა აწმეოა.

მაგალითად: ტრფობად.

მეოაბადი.

მაგალითად: ტრფობადი.

მიძლეობა აწმეოა.

მაგალითად: მტრფობელი, მტრფობელისა, მიეტრობელსა, მტრფობელი.

ნამყოფ სრული, უსრულესი და უუსრულესი.

მაგალითად: ტრფობილი.

მეოაბადი.

მაგალითად: სატრფობელი.

სასულზმინა.

მაგალითად: ტრფობა, ტრფობისა, ტრფობასა, ტრფობამ.

§ 63.

ხალა ენებითი ზმინისა ამის სსმით-გარდასლუთისა იქმნების მებრ ზემო გარდადებულისა პირველ სასისა ზმინისა ენებითისა, უოკელთა შინა დროსა და სქესსა, ვითარ იგი გარდაინცა: (§ 62).

§ 64.

იუღლუანჭჭ მეთობისა ამის უღლულებისა, სსმითა ქჭჭშე გუჭართა, რომელთაშე შემოქმედებითისა მაგალითთაებრ ზმინანი ენებითისა ხატნი უმეშეჭობითინი.

ხალა პირველისა გუჭარისა ქჭჭშე არიან ხატნი ესე. მაგალითებრ:

გჭსტენდები.	გჭსტენდი.	გჭსტენდე.	ჭსტენდი.
ვჭსდი.	ვიდინე.	ვიდინო.	იდინე.
ველი.	ვილოდე.	ვილოდო.	ილოდე.
გჭწი.	გჭსჭედ.	გჭსჭდე.	ჭსჭედ.

ხალა ხატი ესე ფრიად უჭარონო რამე არს, რომელიცა მკნჯდებნი ზმინისა მიერ აღიკვებისა უოკელსა შინა დროსა და სქესსა და სსმით-გარდასლუთადცა, და მჩხოლ-სსმით-გარდასლუთად, უოკელითურთ სხუთა შესასკედავითა და ნაკუჭითათა იქცევის ნიადაც.

გორძი.	კორძიდ.	კორძდე.	ორძიდ.
მჭრცხჭჭნის.	მჭრცხჭჭნა.	მჭრცხჭჭნეს.	ჭრცხჭჭნეს.

§ 65.

ეკ სახედ ესენიცა მეთობისა უღლულებისა ქჭჭშე შეტულნი ზმინანი, სსმით-გარდასლუთინი და მჩხოლ-სსმით-გარდასლუთინიცა, წარმონი უმეშეჭობითთა ზმინთაგან მიმოიხრებინ. მაგალითებრ:

კაცესე.	ე	ო	ე	კალადინებინე.	ე	ო	ე
---------	---	---	---	---------------	---	---	---

თვს მეხუთისა ზმნათა უღლვლებისა ჭ მიძოხრათა მათთა.

თავი ი.

§ 66.

ცნობა ჩუქნი მეხუთისა მიძართ უღლვლებისა ესე არს.

უღლვლება მეხუთე შეცუღ-ჯეოფს ჩუქნი თვსსა ხატთა რჩათა 1, არს: მამამბ. ესე სრულსა დროსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალითებრ: მამამე ჭ მეოზადსა შინა მ. მაგალითებრ: მამამო. ესე იქცევის სხმით-გარდასლვთად ნაგუჭთისამებრ ჭ შესახედავისა მრჩობლ-სხმით-გარდასლვთისა. მაგალითებრ: მამამბინმბ. ხოლო მრჩობლ-სხმით-გარდასლვთად. მაგალითებრ: მამამბინ-მბინმბ. შეკალს უგუჭ ესე ზირ-ნაგლისა ზირეულისა ჭ მეორისა ხატთა ქუჭუქე, თვსისა ნაგუჭთისა ჭ შესახედავისა უცუჭვლებლად, ხოლო განვლისა მესამისა, მეოთხისა ჭ მეხუთისა ხატთა ქუჭუქე, ქეუელი მრჩობლ-სხმით-გარდასლვთად. 2, მამამლ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალითებრ: მამამლ ჭ მეოზადსა შინა მ. მაგალითებრ: მამამლო. ხოლო სხმით-გარდასლვთისა მიძართ ჭ მრჩობლ-სხმით-გარდასლვთისა ჭ სუთთავე ხატთა მიძართ ზირ-ნაგლთასა იქ-ცევის ჭ მიძოხრების მებრ ზირეულისა ხატისა ამის უღლვლებისა. 3, მამამბ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალითებრ: მამამბე ჭ მეოზადსა შინა მ. მაგალითებრ: მამამბო. ხოლო იქცევის სხმით-გარდასლვთად ჭ მრჩობლ-სხმით-გარდასლვთად ჭ განვლის სუთთავე ხატთა ქუჭუქე, ზირ-ნაგლთასამებრ ხატთა ზემოთა. 4, მამამლ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალითებრ: მამამლე ჭ მეოზადსა შინა მ. მაგალითებრ: მამამლო. ხოლო სხმით-გარდასლვთისა მიძართ ჭ მრჩობლ-სხმით-გარდასლვთათა ჭ სუთთავე ხატთა მიძართ ზირ-ნაგლთასა არს მებრ ხატთა ზემოთა. 5, მამამს. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალითებრ: მამამსე ჭ მეოზადსა შინა მ. მაგალი-თებრ: მამამსო. ხოლო სხმით-გარდასლვთათა მიძართ ჭ მრჩობლ-სხმით-გარდასლვთათა ჭ სუთთავე ხატთა მიძართ ზირ-ნაგლთასა იქცევის ჭ მიძოხრე-ბის მებრ ხატთა ზემოთა. 6, მამამლ. ესე სრულსა შინა საშუალ შემოიფუნს ა. მაგალითებრ: მამამა ჭ მეოზადსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალითებრ: მამამო. ხოლო სხმით-გარდასლვთათა მიძართ ჭ მრჩობლ-სხმით-გარდასლვთათა ჭ სუთთავე ხატთა მიძართ ზირ-ნაგლთასა, იქცევის ჭ მიძოხრების მებრ ზე-მოთა ხატთა. 7, მამამლ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალითებრ: მამამლე ჭ მეოზადსა შინა მ. მაგალითებრ: მამამლო. ხოლო სხმით-გარ-დასლვთათა მიძართ ჭ მრჩობლ-სხმით-გარდასლვთათა ჭ სუთთავე ხატთა მიძართ ზირ-ნაგლთასა იქცევის ჭ მიძოხრების-მებრ ზემოთა ხატთა. 8, მამამლ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალითებრ: მამამლსე ჭ მეოზადსა შინა მ. მაგალითებრ: მამამლსო. ხოლო სხმით-გარდასლვთათა მიძართ ჭ მრჩობლ-სხმით-გარდასლვთათა ჭ სუთთავე ხატთა მიძართ ზირ-ნაგლთასა იქცევის ჭ მიძოხრების-მებრ ზემოთა ხატთა.

თჳს მიმოზრისა მეხუთისა უდღუჯღებისა; მეექჳსისა ხატისა
ზმნისა შემოქმედებითისა.

§ 67.

	საზღურებითისა სჳესისა აწჳჳჳჳ.		მაგალითი:
მსოლობითად.	ვჳჳჳჳ.	ჳჳჳჳ.	ჳჳჳჳჳ.
მრავლობითად.	ვჳჳჳჳჳ.	ჳჳჳჳჳ.	ჳჳჳჳჳჳ.
	ნამჳჳჳჳ უსრული.		მაგალითი:
მსოლობითად.	ვჳჳჳჳჳდ.	ჳჳჳჳჳდ.	ჳჳჳჳჳდჳ.
მრავლობითად.	ვჳჳჳჳჳდით.	ჳჳჳჳჳდით.	ჳჳჳჳჳდჳნ.
	ნამჳჳჳჳ სრული.		მაგალითი:
მსოლობითად.	ვჳჳჳჳჳ.	ჳჳჳჳჳ.	ჳჳჳჳჳ.
მრავლობითად.	ვჳჳჳჳჳთ.	ჳჳჳჳჳთ.	ჳჳჳჳჳს.
	ნამჳჳჳჳ უსრულესი.		მაგალითი:
მსოლობითად.	მიუოფეჳს.	გჳუოფეჳს.	უუოფეჳს.
მრავლობითად.	გჳუოფეჳს.	გჳუოფეჳსთ.	უუოფეჳსთ.
	ნამჳჳჳჳ უუსრულესი.		მაგალითი:
მსოლობითად.	მჳჳჳ.	გჳჳჳ.	ეჳჳ.
მრავლობითად.	გჳჳჳჳ.	გჳჳჳჳთ.	ეჳჳთ.
	მჳჳჳჳდ.		მაგალითი:
მსოლობითად.	ვჳჳჳჳ.	ჳჳჳჳ.	ჳჳჳჳს.
მრავლობითად.	ვჳჳჳჳთ.	ჳჳჳჳთ.	ჳჳჳჳნ.
	ზრძანებითისა სჳესისა აწჳჳჳჳ		მაგალითი;
მსოლობითად.	ჳჳჳჳ, ნუ ჳჳჳჳ.		ჳჳჳს, ნუ ჳჳჳჳჳ.
მრავლობითად.	ჳჳჳჳთ, ნუ ჳჳჳჳჳ.		ჳჳჳჳნ, ნუ ჳჳჳჳჳჳ.
	მჳჳჳჳდ.		მაგალითი.
მსოლობითად.	ჳჳჳჳჳდჳ, ნუ ჳჳჳჳჳდჳ.		ჳჳჳჳჳდჳს, ნუ ჳჳჳჳჳდჳს.
მრავლობითად.	ვჳჳჳჳჳდჳთ, ნუ	ჳჳჳჳჳდჳთ, ნუ	ჳჳჳჳჳდჳნ, ნუ
მრავლობითად.	ეჳჳჳჳჳდჳთ.	ჳჳჳჳჳდჳთ.	ჳჳჳჳჳდჳნ.
	საწადისისა სჳესისა აწჳჳჳჳ ჳჳჳჳჳდ.		მაგალითი:
მსოლობითად.	ვჳჳჳჳთ ეჳჳჳჳჳდჳ.	ჳჳჳჳჳდჳ.	ჳჳჳჳჳდჳს.
მრავლობითად.	ვჳჳჳჳთ ეჳჳჳჳჳდჳთ.	ჳჳჳჳჳდჳთ.	ჳჳჳჳჳდჳნ.

	ნამყოფი უსრული.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ვამათუ კჳყოფდი.	ჳყოფდი.	ჳყოფდის.
ძრავლობითად.	ვამათუ კჳყოფდით.	ჳყოფდით.	ჳყოფდიან.

	ნამყოფი სრული ღ უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ვამათუ მიყოფიეს.	გიყოფიეს.	უყოფიეს.
ძრავლობითად.	ვამათუ გჳყოფიესთ.	გიყოფიესთ.	უყოფიესთ.

	ნამყოფი უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ვამათუ მიყოფ.	გიყოფ.	უყოფ.
ძრავლობითად.	ვამათუ გჳჳყოფ.	გიჳყოფთ.	უყოფთ.

ხოლო ჯბოტეტიკამასთჳს მიბრივე.

ჟინრამას სჳესისა აწყოფა.	მაგალითი:	ყოფად.
მიოობადი.	მაგალითი:	ყოფადი.
მიძეობა აწყოფა.	მაგალითი:	ყოფელი, მიოფელისა, მიოფელსა, მიოფელი.
ნამყოფი სრული, უსრულესი ღ უსრულესი.	მაგალითი:	ყოფილი.
მიოობადი.	მაგალითი:	სყოფელი.
სასეღზმნა.	მაგალითი:	ყოფა, ყოფისა, ყოფთსა. ყოფამ.

თჳს ვნებითისა მისვე ხატისა.

§ 68.

	სახლერქობითისა სჳესისა აწყოფა.		მაგალითი:
მსოფობითად.	გიყოფი.	იყოფი.	იყოფის.
ძრავლობითად.	ვიყოფით.	იყოფით.	იყოფიან.

	ნამყოფი უსრული.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ვიყოფოდი.	იყოფოდი.	იყოფოდის.
ძრავლობითად.	ვიყოფოდით.	იყოფოდით.	იყოფოდინ.

	ნამყოფი სრული.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ვიყავ.	იყავ.	იყო.
ძრავლობითად.	ვიყუნით.	იყუნით.	იყუნენ.

	ნამყოფი უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ყოფილ-ჳარ.	ყოფილ-სარ.	ყოფილ-არს.
ძრავლობითად.	ყოფილ-ჳართ.	ყოფილ-სართ.	ყოფილ-არსან.

	ნამყოფი უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ყოფილ-კიყვან.	ყოფილ-კიყვან.	ყოფილ-ყოფ.
მრავლობითად.	ყოფილ-კიყვანით.	ყოფილ-კიყვანით.	ყოფილ-კიყვან.
	მყოფადი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	კიყო.	ყოფ.	ყოფს.
მრავლობითად.	კიყოთ.	ყოფთ.	კიყვან.
	ბრძანებითისა სქესისა აწმყოფად.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	კიყვან, ნუ ყოფი.		ყოფს, ნუ ყოფის.
მრავლობითად.	კიყვანით, ნუ ყოფით.		კიყვან, ნუ ყოფიან.
	მყოფადი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ყოფოდე, ნუ ყოფოდე.	ყოფოდეს, ნუ ყოფოდეს.	
მრავლობითად.	კიყოფოდეთ, ნუ	ყოფოდეთ, ნუ	ყოფოდენ, ნუ
მრავლობითად.	კიყოფოდეთ.	ყოფოდეთ.	ყოფოდენ.
	საწადისისა სქესისა აწმყოფად ჭ მყოფადი		მაგალითი:
მსოფლობითად.	კაძათუ კიყოფოდე.	ყოფოდე.	ყოფოდეს.
მრავლობითად.	კაძათუ კიყოფოდით.	ყოფოდეთ.	ყოფოდენ.
	ნამყოფი უსრული.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	კაძათუ კიყოფოდი.	ყოფოდი.	ყოფოდის
მრავლობითად.	კაძათუ კიყოფოდით.	ყოფოდით.	ყოფოდანს.
	ნამყოფი სრული და უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	კაძათუ ყოფილ-კარ.	ყოფილ-ხარ.	ყოფილ-ხარს.
მრავლობითად.	კაძათუ ყოფილ-კართ.	ყოფილ-ხართ.	ყოფილ-ხარანს.
	ნამყოფი უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	კაძათუ ყოფილ-კიყვან.	ყოფილ-კიყვან.	ყოფილ-ყოფ.
მრავლობითად.	კაძათუ ყოფილ-კიყვანით.	ყოფილ-კიყვანით.	ყოფილ-კიყვან.

თჳს მიმოხრისა მეხუთისა უდღუფლებისა მეექვსისა ხატისა, სხმით-გარდასღუჯთისა ზმნისა შემოკმედებითისა.

§ 69:

	სახატურებითისა სქესისა აწმყოფად.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	კაყოფინებ.	ყოფინებ.	ყოფინებს.
მრავლობითად.	კაყოფინებთ.	ყოფინებთ.	ყოფინებენ.

ნამყოფ უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაყოფინებდი.	აყოფინებდი.	აყოფინებდის.
მრავლობითად.	ვაყოფინებდით.	აყოფინებდით.	აყოფინებდენ.

ნამყოფ სრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაყოფინე.	აყოფინე.	აყოფინა.
მრავლობითად.	ვაყოფინეთ.	აყოფინეთ.	აყოფინეს.

ნამყოფ უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	მიყოფინებია.	ციყოფინებია.	უყოფინებია.
მრავლობითად.	გუყოფინებია.	ციყოფინებიათ.	უყოფინებიათ.

ნამყოფ უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ციყოფინა.	კეყოფინა.	კეყოფინა.
მრავლობითად.	კუყოფინათ.	კეყოფინათ.	კეყოფინათ.

მყოლობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაყოფინო.	აყოფინო.	აყოფინოს.
მრავლობითად.	ვაყოფინოთ.	აყოფინოთ.	აყოფინოსნ.

ზრახნეზიონისა სქესისა აწმყოფ.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	აყოფინე, ნუ აყოფინებ.	აყოფინოს, ნუ აყოფინებს.
მრავლობითად.	აყოფინეთ, ნუ აყოფინებთ.	აყოფინოსნ, ნუ აყოფინებთ.

მყოლობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	აყოფინებდე, ნუ აყოფინებდე.	აყოფინებდეს, ნუ აყოფინებდეს.	
მრავლობითად.	ვაყოფინებდეთ, ნუ აყოფინებდეთ.	აყოფინებდენ, ნუ აყოფინებდენ.	
მრავლობითად.	ვაყოფინებდეთ.	ნუ აყოფინებდეთ.	აყოფინებდენ.

საწადისისა სქესისა აწმყოფ ღ მყოლობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშათუ ვაყოფინებდე.	აყოფინებდე.	აყოფინებდეს.
მრავლობითად.	ვაშათუ ვაყოფინებდეთ.	აყოფინებდეთ.	აყოფინებდენ.

ნამყოფ უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშათუ ვაყოფინებდი.	აყოფინებდი.	აყოფინებდის.
მრავლობითად.	ვაშათუ ვაყოფინებდით.	აყოფინებდით.	აყოფინებდენ.

ნამყოფ სრული და უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშათუ მიყოფინებია.	ციყოფინებია.	უყოფინებია.
მრავლობითად.	ვაშათუ გუყოფინებია.	ციყოფინებიათ.	უყოფინებიათ.

ნამყოფი უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშითუ ძეყოფინა.	გეყოფინა.	ეყოფინა.
მრავალობითად.	ვაშითუ გეშყოფინა.	გეყოფინათ.	ეყოფინათ.

ხლოა ჯბოტეტიკაჲსათჲს ძებრევე.

უხინოჲს სქესის აწყოჲ.	მაგალითი:	ყოფინებად.
ძყოფინად.	მაგალითი:	ყოფინებადი.
მიმღეობა აწყოჲ.	მაგალითი:	ძყოფინებელი, ძყოფინებელისა, ძყოფინებელსა, ძყოფინებელი.
ნამყოფი სრული, უსრულესი და უუსრულესი.	მაგალითი:	ყოფინებულად.
ძყოფინად.	მაგალითი:	საყოფინებელი.
სახელწმინა.	მაგალითი:	ყოფინება, ყოფინებისა, ყოფინებასა, ყოფინებაჲ.

თჲს ვნებითისა მისვე ხატისა.

§ 70.

საზღვრებითისა სქესისა აწყოჲ.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვიყოფინები.	ყოფინები.	ყოფინების.
მრავალობითად.	ვიყოფინებით.	ყოფინებით.	ყოფინებან.

ნამყოფი უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვიყოფინებოდი.	ყოფინებოდი.	ყოფინებოდის.
მრავალობითად.	ვიყოფინებოდით.	ყოფინებოდით.	ყოფინებოდან.

ნამყოფი სრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვიყოფინე.	ყოფინე.	ყოფინა.
მრავალობითად.	ვიყოფინეთ.	ყოფინეთ.	ყოფინეს.

ნამყოფი უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ყოფინებულ-ვარ.	ყოფინებულ-ხარ.	ყოფინებულ-არს.
მრავალობითად.	ყოფინებულ-ვართ.	ყოფინებულ-ხართ.	ყოფინებულ-არან.

ნამყოფი უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ყოფინებულ-ვიყავ.	ყოფინებულ-ვიყავ.	ყოფინებულ-ყოფი.
მრავალობითად.	ყოფინებულ-ვიყავწმით.	ყოფინებულ-ვიყავწმით.	ყოფინებულ-ყოფინე.

მყოფი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვიყოფინო.	ყოფინო.	ყოფინოს.
მრავალობითად.	ვიყოფინოთ.	ყოფინოთ.	ყოფინოს.

ბრძანებითისა სქესისა აწმყოა.

მაგალითი.

მსოფლობითად.	იყოფინე, ნუ იყოფინები.	იყოფინოს, ნუ იყოფინები.
მრავლობითად.	იყოფინეთ, ნუ იყოფინებით.	იყოფინონ, ნუ იყოფინებიან.

მყოლობი.

მაგალითი:

მსოფ.	იყოფინებოდე, ნუ იყოფინებოდე.	იყოფინებოდეს, ნუ იყოფინებოდეს.
მრავლობითად.	ვიყოფინებოდეთ, ნუ იყოფინებოდეთ.	ვიყოფინებოდენ, ნუ იყოფინებოდენ.
მრავლობითად.	ვიყოფინებოდეთ.	ვიყოფინებოდეთ.

საწადისისა სქესისა აწმყოა და მყოლობი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშათუ ვიყოფინებოდე.	ვიყოფინებოდე.	ვიყოფინებოდეს.
მრავლობითად.	ვაშათუ ვიყოფინებოდეთ.	ვიყოფინებოდეთ.	ვიყოფინებოდენ.

ნამყოა უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშათუ ვიყოფინებოდი.	ვიყოფინებოდი.	ვიყოფინებოდის.
მრავლობითად.	ვაშათუ ვიყოფინებოდით.	ვიყოფინებოდით.	ვიყოფინებოდინან.

ნამყოა სრული და უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშათუ ვყოფინებულ-ვარ.	ვყოფინებულ-სარ.	ვყოფინებულ-არს.
მრავლობითად.	ვაშათუ ვყოფინებულ-ვართ.	ვყოფინებულ-სართ.	ვყოფინებულ-არინან.

ნამყოა უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშათუ ვყოფინებულ-ვიფე.	ვყოფინებულ-იფე.	ვყოფინებულ-იფო.
მსოფ.	ვაშათუ ვყოფინებულ-ვიქნით.	ვყოფინებულ-იქნით.	ვყოფინებულ-იქნენ.

ხოლო ჯბოტეტიკაჲსათჳს მებრევე.

§ 71.

უძეუძობითთა ზმნათათჳს ესთა ზედ-ვიწკინილეთ, ვითა ზირკელისა და მუორისა უღლელუბათათჳს გარდამოცა, რამეთუ არიან ესენიცა შემოქმედებითისა სატნი შეცუღნი მესუთისა ამის უღლელუბისა ქქუშე, რომელნიცა აჲ ირქუშენ ბიან. მაგალითი:

ვჭბრძობ.	ვჭბრძობდ.	ვჭბრძობდე.	ვჭბრძობდ.
ვჭროკ.	ვჭროკეედ.	ვროკედე.	ჭროკეედ.
ვჭმმორ.	ვჭმმორეედ.	ვჭმმორედე.	ჭმმორეედ.
ვჭნაოჭ.	ვჭნაოჭეედ.	ვჭნაოჭედე.	ჭნაოჭეედ.

§ 72.

ეგ-სასედ ესენიცა მესუთისა უღლელუბისა ქქუშე შეცუღნი ზმნანი სსმით გარდასლუთნი და მრბობლ-სსმით-გარდასლუთნიცა, წარმონი უძეუძობითთა ზმნათაჳს მიმოხრუბიან. მაგალითებრ:

ლო რომეულთაგან მათთან არა თუ შემოქმედებითთან, რომელნიცა იმდევრებენ ანუ ბითსა, არამედ უმეშქვრებითა ხატთა ოთხთა ოდენ. 1 არს მკპშრ. ესე სრულს შინა დროსა განიკადურებს მელ მაგალითებრ: მკპშრმკედ, & მყოლობადს შინა მ. მაგალითებრ: მკპშრმკედ. ხოლო სხმით-გარდასლუთლების სხვსა უღლულებისა ქრისტე დადებითა. მაგალითებრ: მკპშრმკედ, & მწრობლ-სხმით-გარდასლუთლების. მაგალითებრ: მკპშრმკედინმბ. ხოლო სხმით-გარდასლუთ-ქმნილი განჯვლის ვირ-ნაკლთა ვირველისა & მეორისა ხატთა ქრისტე, მით რომელ ესე არს ჩრტულესა უმეშქვრებითისა ზმნისა, ვიდრემდის არა აქცეს სხმითა გარდასლუთად არა მიმოხრების ვირველისა & მეორისა ვირ-ნაკლთა ხატ-ქრისტე. ვინაჲდ ვიდრემდის არა აქცეს მწრობლ-სხმით-გარდასლუთად, ვერ შემოდლებულ-არს მიმოხრად ვირ-ნაკლთა მესამისა, მეოთხისა & მეხუთისა ხატთა ქრისტე. ხოლო ოდეს იმწრობლ-სხმით-გარდასლუთდეს, მამინ ზემო-ხსენებულთა მათ ხატთა ქრისტე (რომელ არიან ვირ-ნაკლთა ხატნი მესამე, მეოთხე & მეხუთე), არა რამე აქუნდეს & ყენება მიმოხრისა. 2, მკპნიმქ. ესე სრულსა დროსა შინა განიკადურებს მელ. მაგალითებრ: მკპნიმქმკედ & მყოლობადს შინა მ. მაგალითებრ: მკპნიმქმკედ. ხოლო განსმით-გარდასლუთლების ქრისტე დადებითა სხვსა უღლულებისათა. მაგალითებრ: მკპნიმქმკედ, & მწრობლ-სხმით-გარდასლუთად. მაგალითებრ: მკპნიმქმკედინებ, & განვლის მერმელა ხუთთავე ხატთა ქრისტე, ვირ-ნაკლთასა-მებრ ვირველისა ხატისა ამის უღლულებისა. 3, მკპნიმქ. ესე სრულსა შინა განიკადურებს მელ. მაგალითებრ: მკპნიმქმკედ & მყოლობადს შინა მ. მაგალითებრ: მკპნიმქმკედ. ხოლო ისხმით-გარდასლუთლების ქრისტე დადებითა სხვსა უღლულებისათა. მაგალითებრ: მკპნიმქმკედ & იმწრობლ-სხმით-გარდასლუთლების, მაგალითებრ: მკპნიმქმკედინებ. ხოლო ხატთა მიმართ ყოველთა ვირ-ნაკლთასა არს ცნობა ამისი მებრ ხატთა ზემოთა. 4, მკპნიმქ. ესე სრულსა შინა განიკადურებს მელ მარტულსა. მაგალითებრ: მკპნიმქმკედ & მყოლობადს შინა მ. მაგალითებრ: მკპნიმქმკედ. ხოლო განსმით-გარდასლუთლების ქრისტე დადებითა სხვსა უღლულებისათა. მაგალითებრ: მკპნიმქმკედ & იმწრობლ-სხმით-გარდასლუთლების. მაგალითებრ: მკპნიმქმკედინებ. ხოლო ხატთა მიმართ ვირ-ნაკლთასა არს ცნობა ამისი ვითა ხატთა ზემოთა.

თჳს მიმოხრისა მეექმისისა უღლულებისა, მეორისა ხატისა ზმნისა უმეშქვრებითისა.

§ 74.

	საზღურებითისა სქესისა აწმყოა.		მაგალითი:
მხოლობითად.	ვკსტციქ.	კსტციქ.	კსტციქს.
მხოლობითად.	ვკსტციქთ.	კსტციქთ.	კსტციქსწ.

ნამუოა უსრული.

მაგალითი:

მხოლობითად.
მრავლობითად.

ვჰსტოქჷდა.
ვჰსტოქჷდაით.

ჰსტოქჷდი.
ჰსტოქჷდაით.

ჰსტოქჷდა.
ჰსტოქჷდაან.

ნამუოა სრული.

მაგალითი:

მხოლობითად.
მრავლობითად.

ვჰსტოქჷდ.
ვჰსტოქჷდთ

ჰსტოქჷდ.
ჰსტოქჷდთ.

ჰსტოქჷდა.
ჰსტოქჷდთ.

ნამუოა უსრულესი.

მაგალითი:

მხოლობითად.
მრავლობითად.

გიტოქჷს.
გიტოქჷსთ.

გიტოქჷს.
გიტოქჷსით.

უტოქჷს.
უტოქჷსთ.

ნამუოა უსრულესი.

მაგალითი:

მხოლობითად.
მრავლობითად.

გიტოქჷსა.
გიტოქჷსათ.

გიტოქჷსა.
გიტოქჷსათ.

უტოქჷსა.
უტოქჷსათ.

მუოობადი.

მაგალითი:

მხოლობითად.
მრავლობითად.

ვჰსტოქჷდა.
ვჰსტოქჷდათ.

ჰსტოქჷდა.
ჰსტოქჷდათ.

ჰსტოქჷდას.
ჰსტოქჷდან.

ბრანებითისა სქესისა აწმუოა.

მაგალითი:

მხოლობითად.
მრავლობითად.

ჰსტოქჷდჷკად, ნუ ჰსტოქჷ.
ჰსტოქჷდთ, ნუ ჰსტოქჷთ.

ჰსტოქჷდას, ნუ ჰსტოქჷს.
ჰსტოქჷდას, ნუ ჰსტოქჷსთ.

მუოობადი:

მაგალითი:

მხოლობითად.
მრავლობითად.
მრავლობითად.

ჰსტოქჷდა, ნუ ჰსტოქჷდა.
ვჰსტოქჷდათ, ნუ
ჰსტოქჷდათ. ნუ ჰსტოქჷდათ.
საწადისისა სქესისა აწმუოა ღ მუოობადი.

ჰსტოქჷდას, ნუ ჰსტოქჷდას.
ჰსტოქჷდას, ნუ
ჰსტოქჷდას.
მაგალითი:

მხოლობითად.
მრავლობითად.

გაშათუ ვჰსტოქჷდა.
გაშათუ ვჰსტოქჷდათ.

ჰსტოქჷდა.
ჰსტოქჷდათ.

ჰსტოქჷდას.
ჰსტოქჷდას.

ნამუოა უსრული.

მაგალითი:

მხოლობითად.
მრავლობითად.

გაშათუ ვჰსტოქჷდი.
გაშათუ ვჰსტოქჷდიით.

ჰსტოქჷდი.
ჰსტოქჷდიით.

ჰსტოქჷდას.
ჰსტოქჷდასან.

ნამუოა სრული ღ უსრულესი.

მაგალითი:

მხოლობითად.
მრავლობითად.

გაშათუ გიტოქჷს.
გაშათუ გიტოქჷსთ.

გიტოქჷს.
გიტოქჷსით.

უტოქჷს.
უტოქჷსთ.

ნამუოა უსრულესი.

მაგალითი:

მხოლობითად.
მრავლობითად.

გაშათუ გიტოქჷსა.
გაშათუ გიტოქჷსათ.

გიტოქჷსა.
გიტოქჷსათ.

უტოქჷსა.
უტოქჷსათ.

უჩინოვას სქესის აწყოა.
 მეოვბადი.
 მიძლეობა აწყოა.

მაგალითი: ციქუად.
 მაგალითი: ციქუადი.
 მაგალითი: მციქუნლი, მციქუნლი-
 ს, მციქუნლსა, მციქუნლი.
 მაგალითი: ციქული.
 მაგალითი: საციქუნლი.
 მაგალითი: ციქუა, ციქუსა, ციქუ-
 ს, ციქუა.

ნამყო სრული, უსრულესი ჭ უსრულესი.
 მეოვბადი.
 ხახელზმნა.

მაგალითი: ციქული.
 მაგალითი: საციქუნლი.
 მაგალითი: ციქუა, ციქუსა, ციქუ-
 ს, ციქუა.

თვის მიმოხრისა შეექისისა უდღუღებისა მეორისა ხატისა
 სხმით-გარდასლუთისა ზმნისა შემოკმედებითისა.

§ 75.

საზღერებითისა სქესისა აწყოა.

მაგალითი:

მსოლობითად.	ვაციქუნბ.	აციქუნბ.	აციქუნბს.
მრავლობითად.	ვაციქუნბთ.	აციქუნბთ.	აციქუნბიენ.
	ნამყოა უსრული.		მაგალითი:
მსოლობითად.	ვაციქუნბდი.	აციქუნბდი.	აციქუნბდა.
მრავლობითად.	ვაციქუნბდით.	აციქუნბდით.	აციქუნბდიან.
	ნამყოა სრული.		მაგალითი:
მსოლობითად.	ვაცბქუნ.	აციქუნ.	აციქუნა.
მრავლობითად.	ვაციქუნთ.	აციქუნთ.	აციქუნს.
	ნამყოა უსრულესი.		მაგალითი:
მსოლობითად.	მიციქუნბიეს.	გიციქუნბიეს.	უციქუნბიეს.
მრავლობითად.	გიციქუნბიეს.	გიციქუნბიესთ.	უციქუნბიესთ.
	ნამყოა უსრულესი.		მაგალითი:
მსოლობითად.	მეციქუნა.	გეციქუნა.	ეციქუნა.
მრავლობითად.	გეციქუნათ.	გეციქუნათ.	ეციქუნათ.
	მყოობადი.		მაგალითი:
მსოლობითად.	ვაციქუნა.	აციქუნა.	აციქუნს.
მრავლობითად.	ვაციქუნათ.	აციქუნათ.	აციქუნს.
	ბრძანებითისა სქესისა აწყოა.		მაგალითი:
მსოლობითად.	აციქუნ, სუ აციქუნბ.	აციქუნ, სუ აციქუნბს.	
მრავლობითად.	აციქუნთ, სუ აციქუნბთ.	აციქუნთ, სუ აციქუნბიენ.	

მუოზადი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	აცექუწბდე, ნუ აცექუწბდე.	აცექუწბდეს, ნუ აცექუწბდეს.
მრავლობითად.	ვაცექუწბდეთ, ნუ აცექუწბდეთ,	აცექუწბდენ, ნუ აცექუწბდენ.
მრავლობითად.	ვაცექუწბდეთ.	ნუ აცექუწბდეთ.

საწადისისა სქესისა აწმუოა ღ მუოზადი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	ვაშათუ ვაცექუწბდე.	აცექუწბდე.	აცექუწბდეს.
მრავლობითად.	ვაშათუ ვაცექუწბდეთ.	აცექუწბდეთ.	აცექუწბდენ.

ნამუოა უსრული.

მაგალითი.

მსოფობითად.	ვაშათუ ვაცექუწბდი.	აცექუწბდი.	აცექუწბდა.
მრავლობითად.	ვაშათუ ვაცექუწბდით.	აცექუწბდით.	აცექუწბდინ.

ნამუოა სრული ღ უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	ვაშათუ მიცექუწბიეს.	ციცექუწბიეს.	უციქუწბიეს.
მრავლობითად.	ვაშათუ გვციქუწბიეს.	ციცექუწბიესთ.	უციქუწბიესთ.

ნამუოა უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	ვაშათუ მეციქუნა.	გეციქუნა.	უციქუნა.
მრავლობითად.	ვაშათუ გუწციქუნა.	გეციქუნათ.	უციქუნათ.

სოლო ჯბოტეტიკამსთჳს მებოიკე.

უწინოამსა სქესისა აწმუოა

მაგალითი: ცექუწბად.

მუოზადი.

მაგალითი: ცექუწბადი.

მიმეკობაჲ აწმუოა.

მაგალითი: მციქუწბული, მციქუწბულია, მციქუწბულსა, მციქუწბულთ.

ნამუოა სრული, უსრულესი ღ უუსრულესი.

მაგალითი: ცექუწბელი.

მუოზადი.

მაგალითი: საციქუწბული.

ხასელზმნა.

მაგალითი: ცექუწბა, ცექუწბისა, ცექუწბასა, ცექუწბამ.

თჳს ვნებითისა მისჳე ხატისა.

§ 76.

საზღვრებოთისა სქესისა აწმუოა.

მაგალითი:

მსოფობითად.	ვიციქუწბი.	იციქუწბი.	იციქუწბის.
მრავლობითად.	ვიციქუწბით.	იციქუწბით.	იციქუწბიან.

ნამუოა უსრული.

მაგალითი:

მსოფობითად.	ვიციქუწბოდი.	იციქუწბოდი.	იციქუწბოდან.
მრავლობითად.	ვიციქუწბოდით.	იციქუწბოდით.	იციქუწბოდან.

	ნამყოფა სრული.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვიციქუქუქ.	იციქუქ.	იციქუქ.
მრავალობითად.	ვიციქუქუქსთ.	იციქუქსთ.	იციქუქსს.

	ნამყოფა უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ციქუქუქუელ-კარ.	ციქუქუქუელ-ხარ.	ციქუქუქუელ-არს.
მრავალობითად.	ციქუქუქუელ-კართ.	ციქუქუქუელ-ხართ.	ციქუქუქუელ-არიან.

	ნამყოფა უუსრულესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ციქუქუქუელ-კიყუკ.	ციქუქუქუელ-იყუკ.	ციქუქუქუელ-იყო.
მრავალობითად.	ციქუქუქუელ-კიყუქსნით.	ციქუქუქუელ-იყუქსნით.	ციქუქუქუელ-იყუქსენ.

	მყოფადი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვიციქუკო.	იციქუკო.	იციქუკოს.
მრავალობითად.	ვიციქუკოთ.	იციქუკოთ.	იციქუკონ.

	ბრძანებითისა სქესისა აწყოფა.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	იციქუქუქ, ნუ იციქუქები.	იციქუკოს, ნუ იციქუქსები.	
მრავალობითად.	იციქუქუქსთ, ნუ იციქუქსებით.	იციქუკონ, ნუ იციქუქსებიან.	

	მყოფადი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	იციქუქსებოდე, ნუ იციქუქსებოდე.	იციქუქსებოდე, ნუ იციქუქსებოდე.	
მრავალობითად.	ვიციქუქსებოდე, ნუ	იციქუქსებოდე, იციქუქსებოდე, ნუ	იციქუქსებოდე, ნუ
მრავალობითად.	ვიციქუქსებოდე.	ნუ იციქუქსებოდე.	იციქუქსებოდე.

	საწადისისა სქესისა აწყოფა და მყოფადი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვაშათუ ვიციქუქსებოდე.	იციქუქსებოდე.	იციქუქსებოდე.
მრავალობითად.	ვაშათუ ვიციქუქსებოდე.	იციქუქსებოდე.	იციქუქსებოდე.

	ნამყოფა უსრული.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვაშათუ ვიციქუქსებოდი.	იციქუქსებოდი.	იციქუქსებოდის.
მრავალობითად.	ვაშათუ ვიციქუქსებოდით.	იციქუქსებოდით.	იციქუქსებოდიან.

	ნამყოფა სრული და უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვაშათუ ციქუქუქუელ-კარ.	ციქუქუქუელ-ხარ.	ციქუქუქუელ-არს.
მრავალობითად.	ვაშათუ ციქუქუქუელ-კართ.	ციქუქუქუელ-ხართ.	ციქუქუქუელ-არიან.

	ნამყოფა უუსრულესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვაშათუ ციქუქუქუელ-კიყუკ.	ციქუქუქუელ-იყუკ.	ციქუქუქუელ-იყო.
მრავალობ.	ვაშათუ ციქუქუქუელ-კიყუქსნით.	ციქუქუქუელ-იყუქსნით.	ციქუქუქუელ-იყუქსენ.

სოლო ჯეოტეტიკაჲსთჳს მებრძვი.

ოჯს მეშჯდისა ზმნათა უღლულებისა ღ მიძოხრათა მათთა.

თავი იბ.

§ 77.

ცნობა ჩუქნი მეშჯდისა მიძართ უღლულებისა ესე ანს.

უღლულება მეშჯე შეცუელ-ჭყოფს ჩქუჭუე თუსსა შემოქმედებითისა ზმნისა სხტას ერთსა ოდენ, რომელა მჰსძრცჳ. ესე სრულსა შინა დროსა თუსსა გა-ნიკიდურებს ც. მაგალითებრ: მჰსძრცჳშ და მყოობადსა შინა მ. მაგალითებრ: მჰსძრცჳშო. ხოლო ისმით-გარდასლუთებისა ნაქუჭ-თ-შესასკდავითა მჩნობლ-სხმით-გარდასლუთისათა. მაგალითებრ: მადრცჳშმინებ, და იმჩნობლ-სხმი-ფარდასლუთებისა. მაგალითებრ: მადრცჳშმინმინებ. ხოლო ჩქუჭუე ჰირ-ნაქლი-სა ჰირეელისა და მეორისა ხატისა, მიძოხრებისა თუსისა შესხუდავისა და და-ნაქუჭ-თდებისა უცნალებულად. და მესამისა, და მეოთხისა, და მეხუთისა ხატთა ჩქუჭუე, გასმით-გარდასლუთებულად და არა მჩნობლ-სხმით-გარდასლუთებულად მიძოხრ-ების მით რომელ დაღათუ სხმით-გარდასლუთ ქმნილ-ანს, მაგრს მსგავსი ანს მჩნობლ-სხმით-გარდასლუთისა.

თჯს მიძოხრისა მეშჯდისა უღლულებისა, ზმნისა შემოქმედებითისა.

§ 78.

	საზღერებიითისა სქესისა აწმყოა.		მაგალითი:
მსოლობითად.	გჰსძრცჳ.	ჰსძრცჳ.	ჰსძრცჳს.
მრავლობითად.	გჰსძრცჳთ.	ჰსძრცჳთ.	ჰსძრცჳან.
	ნამყოა უსრული.		მაგალითი:
მსოლობითად.	გჰსძრცჳდი.	ჰსძრცჳდი.	ჰსძრცჳდის.
მრავლობითად.	გჰსძრცჳდით.	ჰსძრცჳდით.	ჰსძრცჳდიან.
	ნამყოა სრული.		მაგალითი:
მსოლობითად.	გჰსძრცჳშ.	ჰსძრცჳშ.	ჰსძრცჳსა.
მრავლობითად.	გჰსძრცჳშთ.	ჰსძრცჳშთ.	ჰსძრცჳსან.
	ნამყოა უსრულესი.		მაგალითი:
მსოლობითად.	გჰძრცჳეს.	გძრცჳეს.	ჰძრცჳეს.
მრავლობითად.	გჰძრცჳესთ.	გძრცჳესთ.	ჰძრცჳესთ.
	ნამყოა უუსრულესი.		მაგალითი:
მსოლობითად.	გჰძრცჳესა.	გჰძრცჳესა.	გჰძრცჳესა.
მრავლობითად.	გჰძრცჳესათ.	გჰძრცჳესათ.	გჰძრცჳესათ.

	მყოობადი.		მაგალითი:
მსოლობითად.	ვჰსძარცვო.	ჰსძარცვო.	ჰსძარცვოს.
მრავლობითად.	ვჰსძარცვოთ.	ჰსძარცვოთ.	ჰსძარცვონ.

ბრძანებისა სქესისა აწმყოა მაგალითი;

მსოლობითად.	ჰსძარცუქ, ნუ ჰსძარცუ.	ჰსძარცვოს, ნუ ჰსძარცვს.
მრავლობითად.	ჰსძარცუქთ, ნუ ჰსძარცვთ.	ჰსძარცვონ, ნუ ჰსძარცვან.

მყოობადი. მაგალითი.

მსოლობითად.	ჰსძარცვდე, ნუ ჰსძარცვდე.	ჰსძარცვდეს, ნუ ჰსძარცვდეს.
მრავლობითად.	ვჰსძარცვდეთ, ნუ	ჰსძარცვდეთ, ჰსძარცვდენ; ნუ
მრავლობითად.	ჰჰსძარცვდეთ.	ნუ ჰსძარცვდეთ. ჰსძარცვდენ.

საწადისისა სქესისა აწმყოა და მყოობადი. მაგალითი:

მსოლობითად.	ვამათუ ვჰსძარცვდე.	ჰსძარცვდე.	ჰსძარცვდეს.
მრავლობითად.	ვამათუ ჰჰსძარცვდეთ.	ჰსძარცვდეთ.	ჰსძარცვდენ.

ნამყოა უსრული. მაგალითი:

მსოლობითად.	ვამათუ ჰჰსძარცვდი.	ჰსძარცვდი.	ჰსძარცვდის.
მრავლობითად.	ვამათუ ჰჰსძარცვდით.	ჰსძარცვდით.	ჰსძარცვდიან.

ნამყოა სრული და უსრულესი. მაგალითი:

მსოლობითად.	ვამათუ გემარცემა.	გემარცემა.	გემარცემა.
მრავლობითად.	ვამათუ გემარცემათ.	გემარცემათ.	გემარცემათ.

ნამყოა უუსრულესი. მაგალითი:

მსოლობითად.	ვამათუ გიმარცეს.	გიმარცეს.	უიმარცეს.
მრავლობითად.	ვამათუ გემარცესთ.	გიმარცესთ.	უიმარცესთ.

ხოლო ჯბოტეტიკამსათჳს მებრევე.

უჩინოაჲსა სქესისა აწმყოა.	მაგალითი: ძრცუქად.
მყოობადი.	მაგალითი: ძრცუქადი.
მიილეობა აწმყოა.	მაგალითი: მიმრცუქწლი, მიმრცუქწლი- სა, მიმრცუქწლსა, მიმრცუქწლი.
ნამყოა სრული, უსრულესი და უუსრულესი.	მაგალითი: ძრცვლი.
მყოობადი.	მაგალითი: სამრცუქწლი.
სახელწმინა.	მაგალითი: ძრცუმა, ძრცვსა, ძრცუმა- სა, ძრცუქად.

თუხ ვნებითისა მისვე ხატისა.

§ 79.

	საზღვრებითისა სქესისა აწმყოა.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვიძრეწებია.	იმრეწებია.	იმრეწებმის.
მრავლობითად.	ვიძრეწებით.	იმტრეწებით.	იმრეწებმიან.
	ნამყოა უსრული.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვიძრეწებოდი.	იმრეწებოდი.	იმრეწებოდა.
მრავლობითად.	ვიძრეწებოდით.	იმრეწებოდით.	იმრეწებოდან.
	ნამყოა სრული.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვიძრეწე.	იმრეწე.	იმრეწეა.
მრავლობითად.	ვიძრეწეთ.	იმრეწეთ.	იმრეწეთა.
	ნამყოა უსრულიესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ძრეწულ-ვარ.	ძრეწულ-ხარ.	ძრეწულ-არს.
მრავლობითად.	ძრეწულ-ვართ.	ძრეწულ-ხართ.	ძრეწულ-არსან.
	ნამყოა უსრულიესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ძრეწულ-ვიყუე.	ძრეწულ-ვიყუე.	ძრეწულ-ვიყუე.
მრავლობითად.	ძრეწულ-ვიყუენით.	ძრეწულ-ვიყუენით.	ძრეწულ-ვიყუენ.
	მყოობადი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვიძრეწვო.	იმძრეწვო.	იმძრეწვოს.
მრავლობითად.	ვიძრეწვოთ.	იმძრეწვოთ.	იმძრეწვონ.
	ბრძანებითისა სქესისა აწმყოა.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	იმძრეწებ, ნუ იმძრეწებია.	იმძრეწვოს, ნუ იმძრეწებმის.	
მრავლობითად.	იმძრეწებთ, ნუ იმძრეწებით.	იმძრეწვონ, ნუ იმძრეწებმიან.	
	მყოობადი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	იმძრეწებოდე, ნუ იმძრეწებოდე.	იმძრეწებოდე, ნუ იმძრეწებოდე.	
მრავლობითად.	ვიძრეწებოდეთ, ნუ იმძრეწებოდეთ.	იმძრეწებოდეთ, ნუ იმძრეწებოდეთ.	
მრავლობითად.	ვიძრეწებოდეთ.	ნუ იმძრეწებოდეთ.	იმძრეწებოდენ.
	საწადისისა სქესისა აწმყოა და მყოობადი		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვამათუ ვიმძრეწებოდე.	იმძრეწებოდე.	იმძრეწებოდე.
მრავლობითად.	ვამათუ ვიმძრეწებოდეთ.	იმძრეწებოდეთ.	იმძრეწებოდენ.
	ნამყოა უსრული.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვამათუ ვიმძრეწებოდი.	იმძრეწებოდი.	იმძრეწებოდი.
მრავლობითად.	ვამათუ ვიმძრეწებოდით.	იმძრეწებოდით.	იმძრეწებოდან.

	ნამყოფ სრული და უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვაშათუ ძრცვლ-გარ.	ძრცვლ-სარ.	ძრცვლ-არს.
მრავლობითად.	ვაშათუ ძრცვლ-გართ.	ძრცვლ-სართ.	ძრცვლ-არინან.
	ნამყოფ უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვაშათუ ძრცვლ-ვიყავ.	ძრცვლ-ვიყვ.	ძრცვლ-ვიყო.
მრავლობითად.	ვაშათუ ძრცვლ-ვიყუშნით.	ძრცვლ-ვიყუშნით.	ძრცვლ-ვიყუშენ.
	ხოლო ზნობტეტიკაჲსათჳს მებრეკე.		

თჳს მიმოხრისა მეშჳდისა უდღუჯულებისა სხმით-გარდასდღუჯთისა ზმნისა შემოქმედებითისა.

§ 80.

	საზღერეზიითისა სქესისა აწყოფ.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვაძრცუშწინებ.	აძრცუშწინებ.	აძრცუშწინებს.
მრავლობითად.	ვაძრცუშწინებთ.	აძრცუშწინებთ.	აძრცუშწინებენ.
	ნამყოფ უსრული.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვაძრცუშწინებდი.	აძრცუშწინებდი.	აძრცუშწინებდა.
მრავლობითად.	ვაძრცუშწინებდით.	აძრცუშწინებდით.	აძრცუშწინებდინან.
	ნამყოფ სრული.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვაძრცუშწინე.	აძრცუშწინე.	აძრცუშწინან.
მრავლობითად.	ვაძრცუშწინეთ.	აძრცუშწინეთ.	აძრცუშწინეს.
	ნამყოფ უსრულესი:		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვიძრცუშწინებთ.	ვიძრცუშწინებთ.	ვიძრცუშწინებთ.
მრავლობითად.	ვიძრცუშწინებთათ.	ვიძრცუშწინებთათ.	ვიძრცუშწინებთათ.
	ნამყოფ უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვიძარცუნა.	ვიძარცუნა.	ვიძარცუნა.
მრავლობითად.	ვიძარცუნათ.	ვიძარცუნათ.	ვიძარცუნათ.
	მყოფადი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვიძარცუნო.	ვიძარცუნო.	ვიძარცუნოს.
მრავლობითად.	ვიძარცუნოთ.	ვიძარცუნოთ.	ვიძარცუნოს.

ზპანებითისა სქესისა აწყოფ. მაგალითი:

მსოფლობ. აძრცუშწინე, ხუ აძრცუშწინებ. აძრცუშწინოს, ხუ აძრცუშწინებს.
 მრავლობ. აძრცუშწინეთ, ხუ აძრცუშწინებთ. აძრცუშწინოსან, ხუ აძრცუშწინებთენ.

მეოთხედი.

მაგალითი:

მსოლ. აძრეწეწეინებდე, ნუ აძრეწეწეინებდე. აძრეწეწეინებდე, ნუ აძრეწეწეინებდე.
 მრავლ. გაძრეწეწეინებდე, ნუ აძრეწეწეინებდე, აძრეწეწეინებდე, ნუ
 მრავლ. გაძრეწეწეინებდე. ნუ აძრეწეწეინებდე. აძრეწეწეინებდე.

საწადისისა სქესისა აწეოა დ მეოთხედი

მაგალითი:

მსოლობითად. გაშათუ გაძრეწეწეინებდე. აძრეწეწეინებდე. აძრეწეწეინებდე.
 მრავლობითად. გაშათუ გაძრეწეწეინებდე. აძრეწეწეინებდე. აძრეწეწეინებდე.

ნამეოა უსრული.

მაგალითი:

მსოლობითად. გაშათუ გაძრეწეწეინებდე. აძრეწეწეინებდე. აძრეწეწეინებდე.
 მრავლობითად. გაშათუ გაძრეწეწეინებდე. აძრეწეწეინებდე. აძრეწეწეინებდე.

ნამეოა სრული დ უსრულესი.

მაგალითი:

მსოლობითად. ვაშათუ მიძრეწეწეინებდე. ვაძრეწეწეინებდე. უძრეწეწეინებდე.
 მრავლობითად. ვაშათუ ვაძრეწეწეინებდე. ვაძრეწეწეინებდე. უძრეწეწეინებდე.

ნამეოა უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოლობითად. ვაშათუ მეძრეწეწეინებდე. ვაძრეწეწეინებდე. ვაძრეწეწეინებდე.
 მრავლობითად. ვაშათუ ვაძრეწეწეინებდე. ვაძრეწეწეინებდე. ვაძრეწეწეინებდე.

სოლო ზბოტეტიკაჲსათჳს მებრევე.

უჩინოჲსა სქესისა აწეოა.

მაგალითად: ძრეწეწეინებდე.

მეოთხედი.

მაგალითად: ძრეწეწეინებდე.

მიძეოა აწეოა.

მაგალითად: მაძრეწეწეინებდე, მა-

ძრეწეწეინებდესა, მაძრეწეწეინებდესა, მაძრეწეწეინებდესა.

ნამეოა სრული, უსრულესი დ უუსრულესი.

მაგალითად: ძრეწეწეინებდე.

მეოთხედი.

მაგალითად: სძრეწეწეინებდე.

სასულესი.

მაგალითად: ძრეწეწეინებდე, ძრეწეწეინებდესა, ძრეწეწეინებდესა.

თჳს ვნებითისა მისვე ხატისა.

§ 81.

საზღვრებოისა სქესისა აწეოა.

მაგალითი:

მსოლობითად.

ვიძრეწეწეინებდე.

იძრეწეწეინებდე.

იძრეწეწეინებდე.

მრავლობითად.

ვიძრეწეწეინებდით.

იძრეწეწეინებდით.

იძრეწეწეინებდით.

	ნამყოფი უსრული.		მაგალითი.
მსოფლობითად.	ვიძრვანებოდი.	იძრვანებოდი.	იძრვანებოდა.
მრავლობითად.	ვიძრვანებოდიო.	იძრვანებოდიო.	იძრვანებოდაინ.
	ნამყოფი სრული.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვიძრვანე.	იძრვანე.	იძრვანა.
მრავლობითად.	ვიძრვანეთ.	იძრვანეთ.	იძრვანესა.
	ნამყოფი უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ძრვანებულვარ.	ძრვანებულსარ.	ძრვანებულვარს.
მრავლობითად.	ძრვანებულვართ.	ძრვანებულსართ.	ძრვანებულვარინს.
	ნამყოფი უუსრულესი.		მაგალითი:
მსოფლობითა.	ძრვანებულ-ვიყავ.	ძრვანებულ-იყავ.	ძრვანებულ-იყო.
მრავლობითა.	ძრვანებულ-ვიყუნით.	ძრვანებულ-იყუნით.	ძრვანებულ-იყუნით.
	მყოფი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვიძრვანო.	იძრვანო.	იძრვანოს.
მრავლობითად.	ვიძრვანოთ.	იძრვანოთ.	იძრვანოსს.
	ბრძანებითისა სქესისა აწმყოფი.		მაგალითი.
მსოფლობითად.	იძრვანე, ნუ იძრვანები.	იძრვანოს, ნუ იძრვანები.	იძრვანებინ.
მრავლობითად.	იძრვანეთ, ნუ იძრვანებით.	იძრვანოს, ნუ იძრვანებით.	იძრვანებინს.
	მყოფი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	იძრვანებოდე, ნუ იძრვანებოდე.	იძრვანებოდე, ნუ იძრვანებოდე.	იძრვანებოდე.
მრავლობითად.	ვიძრვანებოდე, იძრვანებოდე, ნუ	ვიძრვანებოდე, იძრვანებოდე, ნუ	ვიძრვანებოდე, იძრვანებოდე, ნუ
მრავლობითად.	ნუ ვიძრვანებოდე. იძრვანებოდე.	ნუ ვიძრვანებოდე. იძრვანებოდე.	ნუ ვიძრვანებოდე.
	საწადისისა სქესისა აწმყოფი და მყოფი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვამათუ ვიძრვანებოდე.	იძრვანებოდე.	იძრვანებოდე.
მრავლობითად.	ვამათუ ვიძრვანებოდე.	იძრვანებოდე.	იძრვანებოდე.
	ნამყოფი უსრული.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვამათუ ვიძრვანებოდი.	იძრვანებოდი.	იძრვანებოდი.
მრავლობითად.	ვამათუ ვიძრვანებოდი.	იძრვანებოდი.	იძრვანებოდი.
	ნამყოფი სრული და უსრულესი.		მაგალითი:
მრავლობითად.	ვამათუ ძრვანებულ-ვარ.	ძრვანებულ-სარ.	ძრვანებულ-ვარს.
მსოფლობითად.	ვამათუ ძრვანებულ-ვართ.	ძრვანებულ-სართ.	ძრვანებულ-ვართს.

ნამყოფ უსრულესი.

მაგალითი:

მხოლ. ვამათუ ძრცვნებულ-აიყაჲ. ძრცვნებულ-აიყაჲ. ძრცვნებულ-აიყაჲ.
ძრავლ. ვამათუ ძრცვნებულ-აიყაჲნით. ძრცვნებულ-აიყაჲნით. ძრცვნებულ-აიყაჲნი.

ხოლო ჯმოტეტიკამსათჳს მებრივე.

§ 82.

უძეშქვრბითნი ვიეთნიმე ზმნანი უღლულების ამის ქქვშე ხატნი ორნი ოდენ მოვნილ-არინს. მაგალითი:

ვპკვრ.	ვიკვრქვ.	ვიკვრვო.	ვიკვრვე.
ვიტყვ.	ქვსთქვე.	ქვსთქვა.	ქვსთქვე.

§ 83.

გვ-სახელ ვინიგ მუშადის უღლვილების ქქვშე შეცუღნი ზმნანი სხმით-გარდასლუთნი ჳ მისოლ-სხმით-გარდასლუთნი წარმონი უძეშქვრბითთა ზნათაგან მიმოხრებანს. მაგალითად:

ვაკვრეპ.	ე	ო	ე
ესე სისჯა უღლულების ქქვშე დაიდჳ.			
ვაკვრეპინე.	ე	ო	ე
ვათქმე.	ე	ო	ე
ესეცა სისჯა უღლულების ქქვშე დაიდჳ.			
ვათქმეინე.	ე	ო	ე

თჳს მერვისა ზმნათა უღლულებისა ჳ მიმოხრათა მათთა.

თავი ივ.

§ 84.

წინ-დადებულ-კვეყოთ ზეერთადმი დრამატეოსთა მერვისათჳს ზმნათა უღლულებისა ჳ ქქვშე მისსა შეცუღლასა, ზედ-მიწეინილებასა ჩქვწნსა შემდეგითა შინა.

უღლულება მერვე შეცუღლ-ჯყოფს ქქვშე თჳსსა, ხატთა შუდათა. 1 არს, მპნმრზ. ესე სრულსა დროსა შინა ვანაკიდურებს ე. მაგალითებ: მპნმრზე ჳ მეოობადსა შინა (ო. მაგალითებ: მპნმრზა. ესე იქვეის სხმით-გარდასლუ-

თან მრჩობლ-სხმით-გარდასლვთისაშებრ შესახებაჲისა, ღ დანაჲწმტებისა, მაგალითებრ: მანმრბინებ, ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლვთად, მაგალითებრ: მანმრბინებმბინებ. ხოლო მიმოხსრების ჰირ-ნაჲელისა ჰირჲელისა ღ მეორისა ხატოსა ჭწმტე, ურწალებულად თჲსისა თჲსებისა. ხოლო მესამისა, მეოთხისა ღ მეხუთისათა განმრჩობლ-სხმით-გარდასლვთებულად მიმოხსრების. 2, მიმტმ. ესე სრულსა ღროსა შინა საშუალ შემოაჲუჲანს მ. ღ განიჲიდურებს ნ. მაგალითებრ: მჰმტენ ღ მეოთხადსა შინა განიჲიდურებს ა. მაგალითებრ: მჰმტნა. ხოლო ისხმით-გარდასლვთების სხჲსა უღლვლებისა ჭწმტე დადებთა. მაგალითებრ: მამტმე. ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლვთად, მაგალითებრ: მამტმემბინებ. ხოლო ხუთთაჲე ხატოსა მიმართ ჰირ-ნაჲელთასა იტტეის ღ მიმოხსრების მებრ ჰირჲელისა ხატისა ამის უღლვლებისა. 3, მჰრწამტს. ესე სრულსა შინა განიჲიდურებს მ. მაგალითებრ: მირწამტნე ღ მეოთხადსა შინა საშუალ შემოაჲუჲანს კმოკანსა მ. მაგალითებრ: მჰრწამტნეს. ხოლო სხმით-გარდასლვთებს სხჲსა უღლვლებისა ჭწმტე დადებთა. მაგალითებრ: მარწამტნებს ღ იმრჩობლ-სხმით-გარდასლვთებს. მაგალითებრ: მარწამტნებმბინებ. ხოლო ხუთთაჲე ხატოსა მიმართ ჰირ-ნაჲელთასა იტტეის ღ მიმოხსრების მებრ ჰირჲელისა ხატისა ამის უღლვლებისა. 4, მჰსწმრტ. ესე სრულსა შინა განიჲიდურებს მ. მაგალითებრ: მჰსწმრტე ღ მეოთხადსა შინა მ. მაგალითებრ: მჰსწმრტო. ხოლო სხმით-გარდასლვთ-ტტეჲა ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლვთ-ტტეჲა, ღ ჰირ-ნაჲელისა ხუთთაჲე ხატოსა ჭწმტე მიმოხსრა, იტნობების მებრ მეორისა ხატისა ამის უღლვლებისა. 5, მჰხმტმტ. ესე სრულსა შინა განიჲიდურებს მ. მაგალითებრ: მჰხმტმტე ღ მეოთხადსა შინა მ. მაგალითებრ: მჰხმტმტო. ხოლო სხმით-გარდასლვთ ტტეჲა ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლვთ ტტეჲა, ღ ხუთთაჲე ხატოსა ჭწმტე ჰირ-ნაჲელთასა მიმოხსრა, იტმების მებრ ხატისა მეორისა, ამის უღლვლებისა. 6, მჰლმრტლ. ესე სრულსა შინა განიჲიდურებს მ. მაგალითებრ: მჰლმრტე ღ მეოთხადსა შინა მ. მაგალითებრ: მჰლმრტო. ხოლო სხმით-გარდასლვთების ჭწმტე დადებთა სხჲსა უღლვლებისათა, მაგალითებრ: მალმრტე ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლვთებს, მაგალითებრ: მალმრტლმბინებ. ხოლო ხუთთაჲე ხატოსა მიმართ ჰირ-ნაჲელთასა იტტეის, ღ მიმოხსრების მებრ ჰირჲელისა ხატისა ამის უღლვლებისა. 7, მჰრმტხ. ესე სრულსა შინა განიჲიდურებს მ. მაგალითებრ: მჰრმტხე ღ მეოთხადსა შინა მ. მაგალითებრ: მჰრმტხო. ხოლო სხმით-გარდასლვთ ტტეჲა ამისა, ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლვთ ტტეჲა, ღ ხუთთაჲე ხატოსა მიმართ ჰირ-ნაჲელთასა მიმოხსრა იტმების მებრ ჰირჲელისა ღ მეორისა ხატისა ამის უღლვლებისა.

თჳს მიძობნისა მერვისა ამის უდღუჯლებისა მეორისა ხატისა ზნისა შემოქმედებითისა.

§ 85.

	საზღურებითისა სქესისა აწმყოა.		მაგალითი:
მსოფობითად.	მწადეს.	გწადს.	ჭსწადს.
ძაკულობითად.	ტწწადს.	გწადესთ.	ჭსწადესთ.
მ	ნამყოა უსრული.		მაგალითი:
მსოფობითად.	მწადდის.	გწადდის.	ჭსწადდის.
ძაკულობითად.	ტწწადდის.	გწადდისთ.	ჭსწადდისთ.
	ნამყოა სრული.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ვიწადე.	იწადე.	იწადან.
ძაკულობითად.	ვიწადეთ.	იწადეთ.	იწადეს.
	ნამყოა უსრულიესი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	მიწადიეს.	გიწადიეს.	უწადიეს.
ძაკულობითად.	ტიწადიეს.	გიწადიესთ.	უწადიესთ.
	ნამყოა უუსრულიესი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	მეწადა.	ტეწადა.	ქწადა.
ძაკულობითად.	ტეწადა.	ტეწადათ.	ქწადათ.
	მყოობადი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	მიწადო.	იწადო.	იწადოს.
ძაკულობითად.	ვიწადოთ.	იწადოთ.	იწადოს.
	პრანებისისა სქესისა აწმყოა.		მაგალითი:
მსოფობითად.	იწადე, ნუ იწადებ.		იწადოს, ნუ იწადებს.
ძაკულობითად.	იწადეთ, ნუ იწადებთ.		იწადოს, ნუ იწადებენ.
	მყოობადი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	იწადებდე, ნუ იწადებდე.	იწადებდეს.	ნუ იწადებდეს.
ძაკულობითად.	ვიწადებდეთ, ნუ	იწადებდეთ, ნუ	იწადებდენ, ნუ
ძაკულობითად.	ვიწადებდეთ.	იწადებდეთ.	იწადებენ.
	საწადისისა სქესისა აწმყოა დ მყოობადი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ვუ მათუ ვიწადებდე.	იწადებდე.	იწადებდეს.
ძაკულობითად.	ვუ მათუ ვიწადებდეთ.	იწადებდეთ.	იწადებდენ.

ნამყოფი უსრული.

მაგალითი:

მხოლობითად.	ვასათუ ვიწადებდი.	იწადებდი.	იწადებდის.
მრავლობითად.	ვასათუ ვიწადებდით.	იწადებდით.	იწადებდინ.

ნამყოფი სრული და უსრულესი.

მაგალითი:

მხოლობითად.	ვასათუ მიწადიეს.	ციწადიეს.	უწადიეს.
მრავლობითად.	ვასათუ გვწადიეს.	ციწადიესთ.	უწადიესთ.

ნამყოფი უუსრულესი.

მაგალითი:

მხოლობითად.	ვასათუ მეწადა.	ტეწადა.	ეწადა.
მრავლობითად.	ვასათუ გუწადა.	ტეწადათ.	ეწადათ.

ხალა ჯბოტეტიკაჲსათჳს მებრეკუ.

უწინოჲსა, სქესისა აწყოჲ.	მაგალითად:	წადებად.
მყოზადი.	მაგალითად:	წადებადი.
მიძლეობა აწყოჲ.	მაგალითად:	მიწადებელი, მიწადებელისა, მიწადებელსა, მიწადებელი:
ნამყოფი სრული უსრულესი და უუსრულესი.	მაგალითად:	წადებუელი.
მყოზადი.	მაგალითად:	საწადებელი.
სახელწმინა.	მაგალითად:	წადება, წადებისა, წადე- ბისა, წადებაჲ.

თჳს ვნებითისა მისვე ხატისა.

§ 86.

საზღერებითისა სქესისა აწყოჲ.

მაგალითი:

მხოლობითად.	ვიწადები.	იწადები.	იწადების.
მრავლობითად.	ვიწადებით.	იწადებით.	იწადებინ.

ნამყოფი უსრული.

მაგალითი:

მხოლობითად.	ვიწადებოდდი.	იწადებოდდი.	იწადებოდდის.
მრავლობითად.	ვიწადებოდდით.	იწადებოდდით.	იწადებოდდინ.

ნამყოფი სრული.

მაგალითი:

მხოლობითად.	ვიწადე.	იწადე.	იწადა.
მრავლობითად.	ვიწადეთ.	იწადეთ.	იწადეს.

ნამუო უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	წადებულ-კარ.	წადებულ-ხარ.	წადებულ-არს.
მრავლობითად.	წადებულ-კართ.	წადებულ-ხართ.	წადებულ-არსან.

ნამუო უსრულესი

მაგალითი:

მსოფობითად.	წოდებულ-იყავ.	წოდებულ-იყავ.	წოდებულ-იყო.
მრავლობითად.	წოდებულ-იყუქნით.	წოდებულ-იყუქნით.	წოდებულ-იყუქნენ.

მყოზადი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	ვიწადო.	იწადო.	იწადოს.
მრავლობითად.	ვიწადოთ.	იწადოთ.	იწადონ.

ზრახნებითის სქესისა აწმუო.

მაგალითი:

მსოფობითად.	იწადე, ნუ იწადები.	იწადოს, ნუ იწადების.
მრავლობითად.	იწადეთ, ნუ იწადებით.	იწადონ, ნუ იწადებან.

მყოზადი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	იწადებოდე, ნუ იწადებოდე.	იწადებოდეს, ნუ იწადებოდეს.	
მრავლობითად.	ვიწადებოდეთ; ნუ იწადებოდეთ.	იწადებოდეთ, ნუ იწადებოდენ.	
მრავლობითად.	ვიწადებოდეთ.	იწადებოდეთ.	იწადებოდენ.

საწადისის სქესისა აწმუო ღ მყოზადი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	ვაძათე ვიწადებოდე.	იწადებოდე.	იწადებოდეს.
მრავლობითად.	ვაძათე ვიწადებოდეთ.	იწადებოდეთ.	იწადებოდენ.

ნამუო უსრული.

მაგალითი:

მსოფობითად.	ვაძათე ვიწადებოდი.	იწადებოდი.	იწადებოდის.
მრავლობითად.	ვაძათე ვიწადებოდით.	იწადებოდით.	იწადებოდან.

ნამუო სრული ღ უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	ვაძათე წადებულ-კარ.	წადებულ-ხარ.	წადებულ-არს.
მრავლობითად.	ვაძათე წადებულ-კართ.	წადებულ-ხართ.	წადებულ-არსან.

ნამუო უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	ვაძათე წადებულ-იყავ.	წადებულ-იყავ.	წადებულ-იყო.
მრავლობითად.	ვაძათე წადებულ-იყუქნით.	წადებულ-იყუქნით.	წადებულ-იყუქნენ.

სოლო ვპოტოტოკამსათუხ მებრეე.

თუხ მიმოხრისა მერვისა უფლუღებისა მეორისა ხატისა
სხმით-გარდასლუთისა ზმნისა შემოქმედებითისა.

§ 87.

საზღურებიოთისა სქესისა აწმყოა.

მაგალითი:

მხოლობითად.	ვაწადუბ.	აწადუბ.	აწადუბს.
მრავლობითად.	ვაწადუბთ.	აწადუბთ.	აწადუბენ.

ნამყოა უსრული.

მაგალითი:

მხოლობითად.	ვაწადუბდი.	აწადუბდი.	აწადუბდის.
მრავლობითად.	ვაწადუბდით.	აწადუბდით.	აწადუბდინ.

ნამყოა სრული.

მაგალითი:

მხოლობითად.	ვაწადუ.	აწადუ.	აწადას.
მრავლობითად.	ვაწადუბთ.	აწადუბთ.	აწადუს.

ნამყოა უსრულესი.

მაგალითი:

მხოლობითად.	მიწადუბიეს.	გიწადუბიეს.	უწადუბიეს.
მრავლობითად.	გიწადუბიეს.	გიწადუბიესთ.	უწადუბიესთ.

ნამყოა უუსრულესი.

მაგალითი:

მხოლობითად.	მეწადუბინა.	ბეწადუბინა.	ქეწადუბინა.
მრავლობითად.	ბეწადუბინას.	ბეწადუბინასთ.	ქეწადუბინასთ.

მყოობადი.

მაგალითი:

მხოლობითად.	ვაწადო.	აწადო.	აწადოს.
მრავლობითად.	ვაწადოთ.	აწადოთ.	აწადონ.

ბრძანებითისა სქესისა აწმყოა.

მაგალითი:

მხოლობითად.	აწადუ, ნუ აწადუბ.	ბწადოს, ნუ აწადუბს.
მრავლობითად.	აწადუთ, ნუ აწადუბთ.	აწადონ, ნუ აწადუბენ.

მყოობადი:

მაგალითი:

მხოლობითად.	აწადუბდე, ნუ აწადუბდე.	აწადუბდეს, ნუ აწადუბდეს.
მრავლობითად.	ვაწადუბდეთ, ნუ	აწადუბდეთ, ნუ
მრავლობითად.	ვაწადუბდეთ.	აწადუბდეთ.

საწადისისა სქესისა აწმყოა ღ მყოობადი.

მაგალითი:

მხოლობითად.	ვაშთუ ვაწადუბდე.	აწადუბდე.	აწადუბდეს.
მრავლობითად.	ვაშთუ ვაწადუბდეთ.	აწადუბდეთ.	აწადუბდენ.

	ნამყოფი უსრული.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ვაშათუ ვაწადებდი.	აწადებდი.	აწადებდის.
მრავლობითად.	ვაშათუ ვაწადებდით.	აწადებდით.	აწადებდინა.

	ნამყოფი სრული და უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ვაშათუ მიწადებეს.	გიწადებეს.	უწადებეს.
მრავლობითად.	ვაშათუ გვწადებეს.	გიწადებესთ.	უწადებესთ.

	ნამყოფი უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ვაშათუ გეწადებინა.	გეწადებინა.	ეწადებინა.
მრავლობითად.	ვაშათუ გვეწადებინა.	გვეწადებინათ.	ეწადებინათ.

ხოლო ზმობითიკამათხს მებრევე.

უჩინოაჲს სქესისა აწყოფ.	მაგალითი: წადებად.
მყოფობადი.	მაგალითად: წადებადი.
მიმელობა აწყოფ.	მაგალითად: მწადებელი, მწადებელი- სა, მწადებელსა, მწადებელი.
ნამყოფი სრული, უსრულესი და უუსრულესი.	მაგალითად: წადებული
მყოფობადი.	მაგალითად: სწადებელი.
სასკლზმინა.	მაგალითად: წადება, წადებისა, წადე- ბასა, წადებაჲ.

§ 88.

ხოლო ვნებითი ზმინისა ამის სხმით-გარდასლყთისა იქმნების მებრ ზემო გარდადებულისა ჰირველ სახისა ზმინისა ვნებითისა უოკელსა შინა დროსა და სქესისა, ვითარ იგი გარდაიცა. (86).

§ 89.

უმეშუმობითი იკეთნიმე ვინანი უღლვლებისა ამის ქუმწუნი, სახნი ოდენ ჰოქნილ არიან. მაგალითებრ:

ვუმორგე.	ვორგედ.	ვუმორგდე.	ვუმორგდ.
მწეურგეს.	მწეურგად.	მწეურგადეს.	მწეურგადეს.

და ბრძანებითი ესე არა აწყოფ არს არა კანონიერებისაგან ზმინისა.

ვორგე.	ვუმორგედ.	ვორგდე.	ვორგდ.
--------	-----------	---------	--------

არს გეჟალად ჰოქნილ ვინაჲ უმეშუმობითი ქუმწუ უღლვლებისა ამის მა-

გალიტებრ: გიკმეს. ესე ოთხთავე ნამეთა დროთა შინა გამოსლოცების, და-
ლათუ არა ვირიკუნებითად, კინაფთვან სავთავე ვირთა მიმართ მიმოისრების და
ერთსა შინა ნამეთსა დროსა, მოსრიდად იცნობების. მაგალიტებრ: გიკმეა.
ხოლო მიმოისრა ამისი აქა მაგალითითა იწუნების. გიკმეს, გიკმეა, გიკმ-
დეს, გიკმედეს. ესეცა მყოობადი არს არა კანონიერებისაგან ზმნისა.

§ 90.

ეს სანედ ესენიცა მერჯსა უღელულებისა ქქელზე შეცუნი ზმნანი სხმით-გარ-
დასლუთნი და მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთნიცა, წარმოიი უმეშეობითთა ზმნათა-
გან მიმოისრების. მაგალითად:

ვაბორტებ.	მ	რ	მ
ესეცა სხვსა უღელულებისა ქქელზე დაიდეს.			
ვაბორტებინებ.	მ	რ	მ
ვაწუურებ.	მ	რ	მ
ესეცა სხვსა უღელულებისა ქქელზე დაიდეს.			
ვაწუურებინებ.	მ	რ	მ
ვაორძებ.	მ	რ	მ
ესეცა სხვსა უღელულებისა ქქელზე დაიდეს.			
ვაორძებინებ.	მ	რ	მ
ვაკეკე.	მ	რ	მ
ესეცა სხვსა უღელულებისა ქქელზე დაიდეს.			
ვაკეკეინებ.	მ	რ	მ

თვს მეექუსისა ხ.ტისა ვირჩაკლისა ზმნისა, რომელსა აკლს
ვირი ვირველი და მეორე და მიმოხრისა მისისა ხატემოქმედებო-
თისა მეტრ.

თავი იღ.

§ 91.

საზღურებითისა სქესისა აწმეომ.	მაგალითად:	თაკის.
ნამეომ უსრული.	მაგალითად:	თაკდის.

ნამყოფი სრული.	მაგალითად:	ითოჯა.
ნამყოფი უსრულესი.	მაგალითად:	უთოჯიეს.
ნამყოფი უუსრულესი.	მაგალითად:	უთოჯა.
მყოფობადი.	მაგალითად:	ითოჯოს.
ბრძანებითისა სქესისა აწმყოფი.	მაგალითად:	ითოჯოს.
მყოფობადი.	მაგალითად:	თოჯდინ.
საწაღისისა სქესისა აწმყოფი & მყოფობადი.	მაგალითად:	ვამათუ თოჯდეს.
ნამყოფი უსრული.	მაგალითად:	ვამათუ თოჯდის.
ნამყოფი სრული & უსრულესი.	მაგალითად:	ვამათუ უთოჯიეს.
ნამყოფი უუსრულესი.	მაგალითად:	ვამათუ ეთოჯა.

ხალა ვპოტეტიკამსათჳს მებრძვე.

უჩინომისა სქესისა აწმყოფი.	მაგალითად:	თოჯად.
მყოფობადი.	მაგალითად:	თოჯადი.
მიმღებობა აწმყოფი.	მაგალითად:	მითოჯელი, მითოჯელისა, მითოჯელსა, მითოჯელი.
ნამყოფი სრული უსრულესი & უუსრულესი.	მაგალითად:	თოჯილი.
მყოფობადი.	მაგალითად:	სათოჯელი.
სახელ-ზმნა.	მაგალითად:	თოჯა, თოჯისა, თოჯასა, თოჯა.

88

თჳს მიმოზრნისა ხატვნიებითისა ეებრ მეცქქისისა ხატისა, პირ-ნაგული-სა ზმნისა, რომეღსა აკლს პირი პირველი და მეორე.

§ 92.

საზღჳრებითისა სქესისა აწმყოფი.	მაგალითად:	თენდების.
ნამყოფი უსრული.	მაგალითად:	თენდებოდის.
ნამყოფი სრული.	მაგალითად:	გათენდა.
ნამყოფი უსრულესი.	მაგალითად:	გათენებულ-არს.
ნამყოფი უუსრულესი.	მაგალითად:	გათენებულ-იყო.
მყოფობადი.	მაგალითად:	გათენდეს.
ბრძანებითისა სქესისა აწმყოფი.	მაგალითად:	გათენდინ.
მყოფობადი.	მაგალითად:	გათენდებოდინ.
საწაღისისა სქესისა აწმყოფი & მყოფობადი.	მაგალითად:	ვამათუ გათენდებოდეს.
ნამყოფი უსრული.	მაგალითად:	ვამათუ გათენდებოდის.
ნამყოფი სრული & უსრულესი.	მაგალითად:	ვამათუ გათენებულ-არს
ნამყოფი უუსრულესი.	მაგალითად:	ვამათუ გათენებულ-იყო.

ხალა ვპოტეტიკამსათჳს მებრძვე

უზინოაღს სჭესისა აწმყოა.

მაგალითი: თუნებად.

მყოობადი.

მაგალითი: თუნებადი.

მიმღეობა აწმყოა.

მაგალითი: მათუნებელი, მათუნებელი-
სა, მათუნებელსა, მათუნებელი.

ნამყოა სრული, უსრულესი და უუსრულესი.

მაგალითი: გათუნებული.

მყოობადი.

მაგალითი: გასათუნებელი:

სასხელზმნა,

მაგალითი: თუნება, თუნებისა, თუნებად.

ხოლო მეექვსისა ამის ხატისა ქვეშე პირ-საკლისა ორ-კმოკანითა დაბო-
ლოებითაცა იქმნების მიმოსრავა ხატუნებითად. მაგალითებრ: ორმოაღს.

ხოლო ესე ოდენნი ეგმოადენ უღელჯლებისა ზმნათსა.

თ უ ს თ ა ნ დ ე ბ უ ლ თ ა

თ ა მ ი ი მ .

§ 93.

თანდებულნი განმავითარნი სახელთანი დანიშენისამებრ რაჟმესა ვიცანთ
მათდამი, რადესმე წინათ დასხმულ და ოდესმე უგანით, რომელთა შორის სსჭე-
ობანი და პირად პირადობანი სახელთა მიმართნი აქა დაისხმიან. არიან ამათნი
რომელნიმე მკეთ ბრუნჯსა. მაგალითებრ: ბან, ბამ, მიმარ. ე. ი. მამისაბანო,
შენბამო, ჩემმიერ.

§ 94.

რომელნიმე არიან მიმღენი ბრუნჯსანი, კეთნიმე რომელნიმე არიან ნათმსამ-
ბითისა მრუნჯსანი.

შორის	ჭკლეკისა.	გარემო	ცისეთა.
შორის	მღუჭელთა.	სახისა	ნაცუქლად.
ზედა	საქდრისა.	მარჯუქნით	მამისა.
ქვეშე	საჭულისა.	წინა	ლეჭისა.
გარეგნით	ტამრისა.	მღინარეთ	ამიერ.
გარეგნით	ბჭეთა.	წიად	ზღუდისა.
გარეგან	წესისა.	ზღუდეთა	იმიერ.
გარეგნივ	გზათა.	ამიერ	ჭალჭისა.

ნამყოფი სრული.	მაგალითი: ითოკვა.
ნამყოფი უსრულესი.	მაგალითი: უთოკვის.
ნამყოფი უუსრულესი.	მაგალითად: ეთოკვა.
მყოფობადი.	მაგალითი: ითოკოს.
ბრძანებითისა სქესისა აწმყოფი.	მაგალითი: ითოკოს.
მყოფობადი.	მაგალითად: თოკდინ.
საწადისისა სქესისა აწმყოფი & მყოფობადი.	მაგალითად: ვაშათუ თოკდეს.
ნამყოფი უსრული.	მაგალითად: ვაშათუ თოკდის.
ნამყოფი სრული & უსრულესი.	მაგალითად: ვაშათუ უთოკვის.
ნამყოფი უუსრულესი.	მაგალითად: ვაშათუ ეთოკვა.

სოფლო ვბოტეკტეფამსათჳს მუბრეკე.

უზინოფისა სქესისა აწმყოფი.	მაგალითი: თოკად.
მყოფობადი:	მაგალითი: თოკადი.
მიმდევრება აწმყოფი.	მაგალითი: მითოკუდი, მითოკუდისა, მითოკუდსა, მითოკუდი.
ნამყოფი სრული, უსრულესი & უუსრულესი.	მაგალითი: თოკადი.
მყოფობადი.	მაგალითი: სათოკუდი.
სასეფოზმისა.	მაგალითი: თოკა, თოკისა, თოკასა, თოკა.

თჳს მიმოხრისა ხატუნებითისა მებრ მეექჳსისა ხატისა, ჰირ-ნაკლი-სა ზმნისა, რომელსა აკლს ჰირი ჰირველი და მეორე.

§ 92.

საზღჳრებითისა სქესისა აწმყოფი.	მაგალითად: თენდების.
ნამყოფი უსრული.	მაგალითად: თენდებოდის.
ნამყოფი სრული.	მაგალითად: გათენდა.
ნამყოფი უსრულესი.	მაგალითად: გათენებულ-არს.
ნამყოფი უუსრულესი.	მაგალითად: გათენებულ-აყო.
მყოფობადი.	მაგალითად: გათენდეს.
ბრძანებითისა სქესისა აწმყოფი.	მაგალითად: გათენდინ.
მყოფობადი.	მაგალითად: გათენდებოდინ.
საწადისისა სქესისა აწმყოფი & მყოფობადი.	მაგალითად: ვაშათუ გათენდებოდეს.
ნამყოფი უსრული.	მაგალითად: ვაშათუ გათენდებოდის.
ნამყოფი სრული & უსრულესი.	მაგალითად: ვაშათუ გათენებულ-არს.
ნამყოფი უუსრულესი.	მაგალითად: ვაშათუ გათენებულ-აყო.

სოფლო ვბოტეკტეფამსათჳს მუბრეკე.

უზინო. მას სჭესის აწყო. მ.
 მყოობადი.
 მიძღობა აწყო.

მაგალითი: თენებად.
 მაგალითი: თენებადი.
 მაგალითი: მათენებელი, მათენებელისა, მათენებელსა, მათენებელი.
 მაგალითი: გათენებელი.
 მაგალითი: გასათენებელი.
 მაგალითი: თენება, თენებისა, თენებად.

ნამყო. სრული, უსრულესი და უუსრულესი.
 მყოობადი.
 სახელწმინა.

ხოლო მექმნისის ამის სატის ქვეშე პირ-ხაჯლის რ-გმოვანითა დაბო-
 ლობითადა იქმნების მიმოხრება სატ-კნებითადა. მაგალითებრ: ცრო. მ.

ხოლო ესე რდენნი კმაოდენ უღელულებისა წმინათსა.

თ ვ ს თ ა ნ დ ე ბ უ ლ თ ა

თავი იმ.

§ 93.

თანდებულნი განმავითარნი სასულთანნი დანიშნისამებრ რამესა ვიცხთ მათდამი, რდესმე წინათ დასსმულ და რდესმე უგანით, რომელთა შორის სსტა-
 რანი და პირად პირადობანი სასულთა მიმართნი აქა დაისსმინან. არიან ამისნი რომელნიმე მაკეთ ბრუნვსა. მაგალითებრ: ბან, ბამ, მიმარ. ე. ი. მამისბან, შენბამო, ჩემმიმარ.

§ 94.

რომელნიმე არიან მიძღენი ბრუნვსანი, ვიეთნიმე რომელნიმე არიან ნათქმამ-
 ბითისა ბრუნვისანი.

შორის	კვლევისისა	წინაზე	მსაჯულთა.
შორის	მღწეულთა	შემდეგობად	ქადაგებისა.
ზედა	საუღრისა.	იგტრდივ	ქალაქისა.
ქვეშე	სჯულისა.	გარდა	ხუთთა.
გარეგნით	ტაძრისა.	გარემო	ციხეთა.
გარეგნით	ბჭეთა.	სახისა	ნაცტლად.
გარეგან	წესისა.	მარჯუტნით.	მამისა.
გარეგნივ	გზათა.	წინა	ლექისა.

მიდინარეთა	ამიერ.	ზებანგერძო	სამეარო. მს.
წიაღ	იღუღისა.	ქსტე-გერძო	ცისა.
ზღუდეთა	იმრ.	პირის-პირ	ტაძრისა.
ამრ.	ქალაქისა.	მიზეზ	სიყვარულისა.
ბუნებისა	კერძო.	რომლისა-ამიერ	განჭკნის-გველადით
ზალატიისა	წინაგერძო.	ვიდრე	ჟამისა.
უკანაგერძო	ციხეთა.	ღ სხუნაი.	

§ 95.

რამეთუ რომელნიმე მიმღე არიან მიცემითისა, მაგრამ, რომელთაცა მიიღეს ნათესაობითი, თანდებულთა მიცემითიცა მიიღეს, ხოლო თანდებულნი მიმღებულნი მიცემითისანი ესენი არიან. მაგალითებრ:

სახლსა	შინა.	განრემზომ	სიამართლესა.
მებრ	იოანესა.	ვიდრე	ცად.
ახლორე	იუროსალიმისად.	კიდე	ამისსა.
თჯნიერ	ზაფლესა.	ხათესაჲად	მოდე.
პირის-პირ	ტაძრსა.	მარჯულ	ჩემსა,
		ღ სხუნაი.	

§ 96.

რომელნი მიმღე არიან შემავსებელ-ობითისა, მაგრამ, რომელთაცა მიუღეს შემავსებელ-ობითი, ამით წრფელ-ობითაცა ღ ნათესაობითი, ღ მიცემითი. მაგალითებრ:

ვითარცა	ნათელი.	ეგ-ფერვე	კარდი.
ვითარ	ანგელისა.	ეს-გუარვე	ადამატინა.
ვითა	მოცაქულა.	რეცა	მოძღვარი.
ეგ-სახედვე	კარდი.	ესრეთ	აორდანუა.
ეგრეთვე	ქრისტე.	ესერა	ქალაქი.
		ღ სხუნაი.	

§ 97.

რომელნიმე არიან დაწმინდითისა ღ არა სხუნათა ბრუნუნათა. მაგალითებრ:

კიდე	პეტრესი.	ჭარუღად	მისგან.
მორს	ჩემსა.	იღუმაღ	შენგან.
		ღ სხუნაი.	

§ 98.

რომელნიმე არიედ მოძველებითის წოდენ: მაგალითად:

დედით.

ერთ.

§ 99.

არან უგუჭ სსუნანცა რომელნიმე თანდებულნი, რომელნიცა გაგონებულ-
არან დართულებიტად, რამეთუ დაერთჳს სასკელთა ზედა, ანუ სსუნათა ნაწილთა:
სიტყჳსათა ღ იღჳსა შეგჳჳქენ სუნს, საჳმისა, გინა შემგულებისსა. მაგალითად:

ტს, უუ, ესი, წარ, უბუ, შე, მი, მო, მიდმო, ანუ მიმტს, ად, შთა,
და, გან, თან, თანა, მოდგამ, ცა, მცა, რე; ეე; და, უბტს, ვითიმი,
ცაღ, ზე, ოდენ, სადამე, სამე, ღ ესთავე სსუნანცა.

ბნი	უჰბიწო.	ჰსჳა	თან-ჰსჳა.
წმიდა	უჰწმიდესი.	ჰსწოარი.	თანა-ჰსწოარი.
წმიდა	უჰწმიდესი.	სახელი	სახელმოღბამი.
თჳმა	წართჳმა.	ჰეტრე	ჰეტრეცა.
თჳმა	უჰთჳმა.	მოძღუნარი	მოძღუნარიმცა.
გონება	შეგონება.	უჰფრო	უფროარი.
გონება	მიგონება.	უჰფროს	უფროსლა.
გონება	მოგონება.	შენ	შენუჰუც.
გონება	მიდმოგონება.	იგი	იგიმიმთიმი.
გონება	მიმმოგონება.	ტრმო	ცალ-ტრმო.
გონება	აღგონება.	გოსტანტინე	გოსტანტინესზმ.
გონება	შთაგონება.	მე	მეოდენ.
დება	დადება.	შენ	შენსადამე.
გდება	ბანგდება.	იგი	იგისამე.

ამდნი უგუჭ რომელნიმე ესე იგი უ, უუ, ესი, მოღბამ, რე. შირთ-
განსა ღ ეამის ჰქნსუ დანაჳრტებულსა ზმნისა ზედა არ დაიდებიან; არცაღა სს-
სელსა ზედა. ეოკელი იგი ზემო თჳმუდნი თან-დებულნი, სახელისა მიმართ
შეისწავებიან მოღბად, კე-სახედ სახელ-ზმნისაღა ღ მიძლეობისა.

§ 100.

ზოლო ზმნისა ზედა დაიდებიან. მაგალითად:

ჰსსთჳჳამ	წარკსთჳჳამ.	ჰსსთსაჳ	შჳსსთსაჳ.
ჰსსთჳჳამ	უჰუჳსსთჳჳამ.	ჰსაგე	მიჳაგე.

ვიღებ	აღვიღებ.	აღვიარებ	ავღვარებსა.
ვიღებ	მივიღებ.	აღმეარა	აღმეარაძსა.
ვიგონებ	მიღმგონებ.	დავიწყებთ	დავიწყებთ.
ვჭხრი	მიმგჭხრი.	წასრულ-ვარ	წასრულ-ვარსა.
ვალ	ალვალ.	ვიტყუ	ვიტყუ.
ვალ	შთავალ.	შვიუჭირებ	შვიუჭირებ.
ვჭხრადები	ღაჭხრადები.	მეთქჳ	მეთქჳ.
ვჭხდი	ზანეჭხდი.	ვალ	ვალსა.
ვჭხრესობ	თან-ვჭხრესობ.	ვიტყოდი	ვიტყოდისა.
ვჭხრეობ	თან-ვჭხრეობ.		

ხოლო ესე ვითართა არ შესაძლოა თანდებულად თქმაჲ, თუმაჲ არ იყუბნენ
 მისა სახელთა სედა დაართულ, ხოლო თან-დებულნი სსუთარად იგინი არიან,
 რომელნიცა აღაშენებენ ბრუნესა, ანუ ითხოვენ.

თ ჳ ს ზ მ ნ ი ს ს ე დ ა თ ა .

თავი იმ.

§ 101.

ზმნის ზედათანი გეთნიმე მრავალნი არიან, სახენი რომელთანი ვითარებ
 ითქმის ვითარებთადა, რამეთუ მოკადებთა ზემნათათა სახინილებენ ვითარებთა
 და ვითართა, ანუ მოქმედებთა, ანუ გნებთა. ხოლო სახელნი იგი, ანუ არსებ-
 თნი, ანუ სედა-მესრულნი იბრუნონ რა, ანუ ეგნენდა თუ თჳს სახელად, ანუ სსმულ-
 იქმენ მარცხელთა რაჲმეთაჲს და ესენი მერმელა დაკავსებენ ზმნისა ავითარებენ
 და ითქმის ზმნის-ზედად. მკალითადა:

ღამე	წარვიდა ჭაღაჭაღ.	ჩუჭნ ჩუჭნ მიერ	განჭმართლდით.
იღუმაღ	გან-უტევა.	თქუჭნ თქუჭნ	გამო განჭმარდით.
მარჯულ	განასრია ისარო	იგა თავით	თჳსით იცნობა.
მჯიღით	და არა ნინნი.	გემ თვით	ტუჭნცნობა.
ძირითურთ	აღფსურა.	ცნოვლად	იწარმოვა.
ნარნარად	ზრახვდა.	კეთილად	წარვიმართა.
ცრემლით	გუადრებოდა.	მელიად	ვიდოდა.
მე ჩემგან	უწყო.	აბტიგურად	დაღუქსა.
შენ შენგან	გავულ-ვიკის.	შუჭნინურად	იუბნა.
ჩუჭნ ჩუჭნგან	გუჭუნის.	გაცობრივ	შესტყდა.
თქუჭნ თქუჭნგან	ვიცნის.	მჭსწარად	შინისა.

მუის	ადჭსდგა.	ანაზდ	განჭბრწუნდა.
ირქითად	ადუმართა.	ნებსით	ჭტჭმა,

ღ სსჭანი.

§ 102.

რომელნიმე ითქმინან ლრომდებრიტად, რამეთუ ზედმოკიდებულნი იმინსათსა ასანინოებენ რაოდენობათა ღ რაოდენთა მოქმედებათა ღ ანუ ენებათა, რომელნიცა დანიშქნიან ზმნათა მიერ, მაგალითად:

რაოდენ	დამდაბლდა.	მცირედ	ეთნო.
ეგოედენ	ამაღლდა.	მცირე რამე	ეენო.
ესოდენ	განათლდა.	კნინ	შეწუნსა.
რაზომ	შეიყურა.	კინადრე	ეურვა.
ეს-ზომ	მიეტყვა.	თჯთოდ	განერჩია.
ეგ-ზომ	იჯჯგუნოსნა.	თჯთოდედად	განწუნა.
ერთბამად	კოდოდეს.	თჯთო-თჯთოდ	განესაზღერა.
ერთ-გზის	ეფურჯა დაჟითს.	თჯს-თჯსად	განესჭავა.
ორ-გზის	მეფობდა მეღქისედეკ.	ასეულოად	აღერიცსჭა.
ერთ-ჯერ	ჭსთჭა ღმერთმან.	რიცხჭუნედად	განესიტეჭა.
ორ-ჯერ	ეწერა მსტინედე.	მტკავდედად	განეზომა.
მრავალ-ჯერ	ეგალობა.	წურთეულოად	განიზომა.
რავედენ-გზის	ესწავა.	ორწილ	მიეღო.
მრავალ-გზის	ადეთჭა.	ეჭუნჭად	იწყალობა.
ბევრ-გზის	ებრძოლა.	მჭსთჭად	ადინა.
ბევრ-ჯერ	ეძლია.	ჭხმირად	იგრება,

ღ სსჭანი.

§ 103.

რომელნიმე ითქმინან ლრომდებრიტად, რამეთუ ზედ-მოკიდებულნი იმინსათსა ასანინოებენ ღროკებითა მოქმედებათა, ანუ ენებათა. მაგალითად:

ოდეს	მოხვედ.	დედეს	ადგვსრულა.
რაჟამს იგი	გარდამოსკედ.	დიღას	იწუნდა.
მამინ.	განგუნანათლე.	აწვე	მოჭუნდა.
აწ	შეგჯერთე.	ხჭადლისად	ადსდგა.
ძოდან	იწყო.	მწუნრსა	დაიყოლა.
შარმან	ჭწრასჯდა.	დანიად	ადმოცისკრდა.
გემინ	ადგვთჭა.	განთიად	ადმოიშა.

შუაღამესა შინა	აღსდგა.	აწინდელი	აღაუჭავილეს.
შუადღე	ქაჭქანა მოწაფეთა.	მჭსწრათფლად	შეიწინარეს.
ვითარ	ამაღლდა.	ჭერეთ	სულ-გრძელეს.
წინა დღე	ასწავა.	მერმე	განჭსაფოს.
უწინარეს	ჭებრანა.	ვიდრე	ინებოს.
მარად	მარად.	ვიდრედა	მოკვიდეს.
მარადის	შეიერთა.	ვიდრემდე	იმსაჟულოს.
ნიადავ	იზიარნა.	ვირე	განაგებეს.
მარადღე	იდიდა.	უწინარეს	კრუღვა.
მარადქამ	ითაუჭანის-ცემს.	ვიდრემდის	კრუღვების.
დღისი	დაჭბადა.	დღესამდე	ჭს-უფიქს.
ოდესმე	აგნო.	დროდმდე	შეიწინარეს.
ამიერიტგან	იტსოკვლებს.	ქამადმდე	აგებს.
მიერიტგან	საუკუნობდა.	ამიერ	მის ცნობებს.
ხჭადისამან	იხილვოს.	იმიერ	ძითაჭადვას.
ხჭადისგამ	მოკვალს.	ახრე	მიუტეებს.
ძმწფლთაგან	გვასძიეს.	გვანადრე	განრისხნებას.
მაშინდელი	იწმუშეს.	ხელიად	ჭსწმითის.
დღეინდელი	აღიარეს.	ღ სხუნა.	

§ 104.

რომელნიმე ითქმის ადგილ(ობით)ად, მით რომელ ზედ მონაზნი წმინდას-
თანს, ცხად-ჭყოფენ ადგილობითისა მოდგამთა, მოქმედებათა; ანუ ჭებათა. მაგალ.

სადა	ემიებათ.	გარეგან	განჭსობას.
მუნ	ჭმკვა.	გარეგნით	განასრავ.
აქა	მოაგუდინებდა.	საშუაღ	იცნობას.
იქა	აღსოკვლებდა.	იქით	გარდახდა.
ადგიდ-ადგიდ	ვიდოდა.	აქათ	მოიუჭანას.
ყოველსა-ადგილსა	იცნობებოდა.	ვინა	მოკვიდა.
სხჭასა ადგილსა	განსცხადნა.	ვინაით	იწყო.
ვისმე	მიჭმართა.	აქაით	შესაწოლას.
ზესთა	ამაღლდა.	მიერიტგან	განვიცნას.
ქჭ	დასჯდა.	ამიერ	იხილვა.
ქჭმე	დაიფარა.	იმიერ	იცხადა.
ზენა	ისუფიქს.	ზეგარდამო	მიადლო.
შინაგან	განსაჭსა.	მაღლიტგარდამო	მოკვდა.
შინაგნით	დაიღწა.	ზესუნელადრე	აღვიდა.

ქქწსკნეღადრე	შთავიდა.	მარჯუწწნით	აკურთხეკდა.
გარესკნეღად	დაჭსაჯა.	მარცხენით	ჭსწწეკდა.
შორსრე	თანა-წარჭსდა.	წინათ	მოისწაკება.
ახლოს	შეიწინარა	უკანით	აღიარება.
შორი'ა	შევიდა.	გარემო	იწწწუნა.
ზემო	მოაქწინდა.	მგრგწელივ	აღიარა.
ზემორე	აღაღება.	იგწრდივ	განანათლა.
ქქწმო	შეამოასსმიდა.	მადლით	გწწწრასა.
ქქწმორე	დაჭსღება.	მდაბლით	აღგწწუნა.
მარჯუელ	განამართლებდა.	შინა	დაგკსსა.
მარცხუელ	განაწრუება.	უკანასკნელ	მოკვიდა,

ღ სსწანი.

§ 105.

რომელნიმე ითქმის **შემპრობელობითად**, რამეთუ ზედ-მოწვიდნი წმინ-
სა თანა ასახინოებენ, შემკრებულობითსა, ანუ კრთ-ბამობითსა მოდგამთა, **ჟ. ი.**
მდეკართა მოქმედებათა, ანუ კნებათა, მაგალითად.

ერთად	ჭსსღეს.	დასდასად	ჭსსღეს.
ერთბამად	წხარებაღეს.	გუნდ-გუნდათ	ფრინვიღეს.
ზოგად	იშქწბღეს.	არვედ	წარისსნეს.
თანად	განასწრწრებაღეს.	მროწწეღად	მიიქცეს.
მეის-თანად	მოკვიღეს.	კოფლტად	ჭწბიოღეს.
საყოველოდ	შემოჭკობეს.	ერად	აღიღეს.
ყოველითურთ	აღაღღეს.	მრავლად	აღმოწინღეს.
ყოველბად	შეისმიწეს.	ხოროდ	გაღობღეს.
სრულბად	აღიარეს.	მწწობრად	განვიღეს,
ყოველად	განმართლღეს.	ღ სსწანი.	

§ 106.

რომელნიმე ითქმის **ბანძიდებულბითად**, რამეთუ ზედ-მოწვიდნი წმინსა
თანა ასახინოებენ აწსკვიღებულებითად მოქმედებითსა, ანუ კნებითსა. მაგალითად:

პირად-პირადად	შეიქო.	მარტო	იელტოღა.
შორ	ჭსღა.	კიდურად	მიიწა.
შორით	ჭხეღა.	ცაფღერძ	განწმოწა.
ახლო.	ჭსჯღა.	თუთო-თუთოდ	აღიწიწსწეს.
მხოლო	განვიდა.	ორ-ორად	განწწწეს.

ცაღ-ცაღკე	განისაზღჭრა.	შორითა-შორ	განარჩობა.
სხჭა-და-სხჭად	განჭყო.	კიდევან	განესჭა,
		ღ სსჭანი.	

§ 107.

რომელნი ითქვიან ღამშპიცივბითად, რამეთუ ზედ-მონაზნი ზმნასა თანა
ასაჩინოებენ დაიტვიცებთად მოჭმედებათა, ანუ ენებათ. მაგალითად:

ჭე	იყავნ.	ეს-გჭერ	შესთზნა.
ესრეთ	ჭსთჭჭა.	მართლიად	ასილოგოზმა.
ეგრეთ	აღსწყრა.	ჭემმარიტად	აღმარჩენა.
ესთა	აღმოკეთსა.	ნამდვილ	მტვიცელ დაამტვიცა.
ესფერა	აშესაზამა.	ამინ	გეტყუ თჭჭენ.
ეს-სახედ	აღმოაჩინა.	ამინ, ამინ	გეტყუ თჭჭენ,
		ღ სსჭანი.	

§ 108.

რომელნი ითქვიან შაშთაქმითად, რამეთუ ზედ მონაკიდნი ზმნასა თანა
ასაჩინოებენ უკუთქმითად მოჭმედებათა, ანუ ენებათა. მაგალითად:

არ	შეიყუარა.	არათუ	ჭსწადოდა.
არ	მოკიდა.	აროღეს.	ენო.
ნუ	იყოფიან.	არასადა	აღმოკეთსა.
ნუ სადა	ჭსთჭჭას მტვიცმინ.	არცა-ერთითა	შეაუფრობდი.
არცა	აღსრულ-არს.	არა რამთ	ივნო.
არცადა	აღმაკალ-არს.	არსად	ჭრაცხდა.
არცადა თუ	შეუწყენარებეს.	ნუ	იყოფიან,
		ღ სსჭანი.	

§ 109.

რომელნი ითქვიან ბანსხადვბითად, რამეთუ ზედ-მონაზნი ზმნასა თანა
გუარჩენებენ განსცხადებითად მოჭმედებათა, ანუ ენებათა. მაგალითად:

ცხად	იქმნა.	ჩინებულობად	შეირაცხა.
ცხადად	ისაჩინოვა.	უჭირაკ-3 რაკად	მიიყუენა.
განასმენილ	იქმნებოდა.	კადნიერად	ამსილა.
განთქმულ	იყო.	ბიძო-დადებით	განჭფინა.
გამოცხადებით.	ვიდოდა.	ანჯმნად	გამოსჩნდა.
საჩინოდრე	ჭჩრაცხდა.	უბანთა	ჭჭადკება,
		ღ სსჭანი.	

§ 110.

რომელნიმე ითქმის უხადლობითად, რამეთუ ზედ მონაკადნი ზმნასს თანა გუანჭნებენ უცხადლებითად მოქმედებათა, ანუ ენებათა. მაგალითად:

საიდუმლოდ	ამცნო.	დამადვით	დაჭშთა.
იდუმად	წარგ საჯნა.	უტყუად	ჭსდგა.
ჭარულოდ	აბიწა.	უჩინოდ	კიდოდა.
ჭურჩინით	ეწასა.	განერძადულოდრე	შეასძინა.
მდეპარედ	ეგო.	განმეპაცრებით	უზახუნა.

ღ სსუნაი.

§ 111.

რომელნიმე ითქმის კითხვითად, რამეთუ ზედ-მოკიდებულნი ზმნასს თანა ასაინოებენ სავითსავად მოქმედებათა, ანუ ენებათა. მაგალითად:

რამთ	მოკიდა.	რაბამი	არს.
რათა	ჭსტნა.	ვინმე	იყო.
რამ	არს.	ვინ	არს.
რამსათჳს	წარსრულ-არს.	რომელი	ადიდა.
ვითარ	შეიკრება.	ადაშენა	
ვითარმე	განაგებს.	ნუ უმე	ეთქმის.
ვითარ-უკუტ	ასწავებს.	ნუ თუ	ჭგონებდა.
ვითარ-სახედ	ჭმოდჭრდა.	ნუ უკუტ	განჭსწავლულ-არს.
ვითარათარე	აღესნა.	არა თუ	გამოიყვანა.
რომდღით	ჭსთარგმანებდა.	ანუ არა	იტყოდა.
რა გუარ	ადმოუგნა.		ღ სსუნაი.

§ 112.

რომელნიმე ითქმის მკსწრაფლობითად, რამეთუ ზედ-მოკიდებულნი ზმნასს თანა ასაინოებენ მკსწრაფობითად მოქმედებათა, ანუ ენებათა. მაგალითად:

მკსწრაფოდ	წარივლტოდა	მალიად	წარმოატყუტნა.
მუის	განიდგუნა.	მუისთანად	იშუტეს.
მაფე	წარმოიღო.	ჭსწრაფად	ადმოიღო.
ადრე	იკარ-ჭყო.	დანაად	მოკიდა.
განისწავლა	განისწავლა.	მეუწესეულად	ისილა.
მსწრაფოდ	მსწრაფოდ		ღ სსუნაი.

§ 113.

რომელნიმე ითქმიან ჰხშირობითად, რამეთუ ზედ-მონაკიდნი ზმნისა თანა სსახინოებენ, ჰხშირობითად მოქმედებათა, ანუ ვნებათა. მკაგლითად:

ძრიად	ამნებდა.	სასტიკად	აღუწნდა.
ტვირდ	იდგა.	მძაფრად	მოჰბურა.
მრავლად	აუწუა.	უმეტეს	აღუთქუა.
მჭსთჴად	აღჰსდგა.	უფროს	განჰბანა.
ჰხშირად	ესხა.	უხუად	მიჰმადლა.
სრულად	წარიტჴუწნა.	დჴარად	აღინებდა.
დიდროად	სდიოდა.	ღ სხჴანი.	

§ 114.

რომელნიმე ითქმიან აღსაველობითად, რამეთუ ზედ-მონაზნი ზმნისა თანა სსახინოებენ, აღსაველობითად მოქმედებათა, ანუ ვნებათა. მკაგლითად:

პირველ	მიჰმართა დმერთმა.	უოვლად ამისსა	მიიციჴადა.
პირველად	არა რაჲ ჰსთქუა.	უოვლად მისსა	მოკიდეს.
მეორედ	ემოდღურა.	თუთოდ	აღჰსწურა.
უწინარეს	განემზადა.	თუთოეულად	განჰტარგა.
უწინარეს	განეგრა.	მერმე	აკეთ-საწადა.
უკანასკნელ	გამოჰსატა.	გჴაღლად, ანუ გჴაღლა	დაადგოდ-დგრომა.
უკანასკნელ	აღწმასნა.	ღას-ღასად	დაადგინა.
შემდგომად	აღმთახინა.	წესიერად	ჰსაჯა.
წინათ	ემოშია.	ხარისხად	აღიუჴანა.
უკანით	იდჴაწა.	წინათ-უკანით	წარადგინა.
ოხჴანსა	მიიწა.	გაცად-გაცადი	მოიძა.
აღსასრულსა	მიიუდა.	შემდგომითი შემდგომითად	განაცხადა.

ღ სხჴანი.

§ 115.

რომელნიმე ითქმიან ჩუხნობითად, რამეთუ ზედ მონაზნი ზმნისა თანა სსახინოებენ ჩუხნობითად მოქმედებათა, ანუ ვნებათა. მკაგლითად:

აჴა	მოკაღს.	ეჴა	იწადების.
აჴა ეგერა	გუეხეხის.	ეჴა რაბამ	იუცხოვა.
აჴა ესერა	წარსრულ-არს.	ღ სხჴანი.	

§ 116.

რომელნიმე ითქმის სანიშნოდ, რამეთუ სუდ-მონასნი ზმნასა თანა ასანო-
ნოებენ საიჭქმლად მოქმედებათა, ანუ ენებათა. მაგალითად:

ნუ თუ	ჭკონუბდა.	თურე	იცოდა.
ნუ უმე	ეოცნა.	წარჰსწერს	ვითარმედ მოკუდა.
ნუ უბჭ	იწმუნა.	შეჰრაცხე	ვითარმედ მოთხრდა.
სამე	განკარდა.	იმეცენ	წარჰსწეძდა,
სადამე	გამოიცადა.	ჭ სხჳანი.	

§ 117.

რომელნიმე ითქმის შემჩრობლებითად, რამეთუ სუდ-მონაგინი ზმნა-
სა თანა ასანინოებენ შემჩრობლებითად მოქმედებათა, ანუ ენებათა. მაგალითად:

მჩრობდადრე	მიღ.	მერმედა	ადინა.
დატყუმიღ	იშუა.	მეორედ	იგულვა.
ტადად	იშუა.	ორგზის	ჭქმნა.
მერმეცა	ადმოიციკრა.	ორჯერ	გაიგონა.
მერმე და მერმე	იწარმოვა.	აწუგქმ	მიიქცა.
		ჭ სხჳანი.	

§ 118.

რომელნიმე ითქმის წინა-აღჩვევითად, რამეთუ სუდ-მონაგინი ზმნასა
თანა ასანინოებენ წინა-აღჩვევითად მოქმედებათა, ანუ ენებათა. მაგალითად:

უფროს	განითქვა.	უდიდებუდეს	განჭბრწყინდა.
უმჯობეს	ადუნდა.	უპირვედეს	გამოჰსწინდა.
უმეტეს	ადუთქვა.	უმწიქრვადეს	შეირაცნა.
უადრეს	ისმენდა.	უმეტესადრე	განდიდნა.
უპატიოსნეს	იდიდა.	უკეთეს	იკეთილდა.
უპირატესად	დაიდგინა.	ჭ სხჳანი.	

§ 119.

რომელნიმე ითქმის დაუწინებითად, რამეთუ სუდ-მონაგინი ზმნასა თანა
ასანინოებენ დაუწინებითად მოქმედებათა, ანუ ენებათა. მაგალითად:

ნუ	გშურს.	ნუცადა	ჭსტირს.
ნუდარა	ჭსტოდავ.	ნურავინ	ვინებს.

ნურავინ ნურარად დასბრუნებთ. ნუსადა იგმოს,
ნურად ჰგონებენ. ჭ სსჭანი.

§ 120.

რომელნიმე ითქმის უთანა-მდებლობითად, რამეთუ ზედ-მოკიდებულნი
ზმნას თანა სსჩინოებენ უთანა-მდებლობითად მოქმედებათა, ანუ ვნებათა. მაგალ.

ცუდად და შურა. უჯეროდ წარავლ.
ამაოდ იტყოდა. უკამსად ჰრბოდა,
ღიჯონად ჰწრასჯდა. ჭ სსჭანი.

§ 121.

რომელნიმე ითქმის ანაზღობითად, რამეთუ ზედ-მონაკიდნი ზმნას
თანა სსჩინოებენ ანაზღობითად მოქმედებათა, ანუ ვნებათა. მაგალითად:

ანაზღრე წარვიდა. ნუნად შთაყარნა.
იჩქითად განცოცხლდა. არდიტრედ აღასრულა.
მეის აღჰსდგა. არდად განასრია.
მასვე რამს იცნა. მალ დაჰსცა.
მჰსწრაფელ მიხბოდა. მენთქესსვი განცოცხლდა
მეუტსეულოდ ისიდა. მჰსთება აწმა,
წამის უოფით იქიდა. ჭ სსჭანი.

§ 122.

რომელნიმე ითქმის მუდრობითად, რამეთუ ზედ-მონაზნი ზმნას თანა
სსჩინოებენ მუდრობითად მოქმედებათა, ანუ ვნებათა. მაგალითად:

მუდროდ კიდა. ძნიად განურა.
ნელიად ჰრბოდა. ძელ ჰსწრდა.
მდოვრედ ჰსდოდა. ძლით აღიარა.
ამოდ ჰწრასჯდა. უტუქად დადგრა,
ჯერეთ ჰსცხოვრებდა. ჭ სსჭანი.

§ 123.

ხოლო ნაწილი ესე: ესმ ჭ ესმ, თან დაქწესოს რა ზმნისა თანა, წოდუ-
ბულ ნაკლ-ფიცად, რამეთუ მოკიდებულრა იუას ზმნისა თანა. იქნების ნაკლ-
ფიცისა, მაგალითებრ:

ესმ ჭ ესმ მიუას მე ღმერთმან. (1 მეფე 19. 2.)

თ ვ ს კ ა ვ შ ი რ თ ა .

თ ა ვ ი ი ი .

§ 124.

კავშირი გარე შეიცავს მრავალთა სახეთა, რომელთანი, რომელნიმე ითქმის საერთ-წმინდობად, რამეთუ სიტყუასა სხუა ჭ სხუასა მისკე იდეამსასა სწმინდანსა ერთად ჭ თანმოკიდულ-ჭყოიერ ურთიერთარს. მაგალითებრ:

და, ხოლო, კებადად, მერმე, მერმეცა, მერმედა, მერმე და მერმე, გინა, ანუ, ჭ სხუანი.

ხოლო თუ ვითარ ურთიერთარს აბმენ სიტყუათა ესენი, აჭა სიცხადესა მოგუწმენ შემდგომნი მაგალითნი:

მოგუწმენა მაღლი მღვდელობისა, სულისა მიერ ჩუქნ და მითა ჩუქნთა, ხოლო, სხუათაცა, რომელინ ჭნებავენ ღმერთს, კებადად ითნოს სულმანცა ყოვლად-წმიდანს სხუანიცა. მერმე, მინი, მერმეცა სხუანი კეთილ-მისხურნი შენი; მერმედა ერთსა ჭ მისკე ზედა ტრამესა; მერმე და მერმე ერთისა ჭ მისკე საიდუმლოსა, გინა სამღუალონი, ანუ ყოვლად სამღუალონი.

§ 125.

რომელნიმე ითქმის საგანწმინდობად, რამეთუ სიტყუათა სხუათა ჭ სხუათა განწმენულთ აკავშირებენ ურთიერთარს. მაგალითებრ: გინა, გინათუ, ანუ, ანუ თუ, ანუ ხოლოთუ, უკეთუ, ხოლო უკეთუ. ჭ სხუანი. მაგალითებრ:

გინა წარსრულმან აჭათ ისწავე მცინებრებად, გინათუ ჩუქნთანს დაად-

გერ, ანუ ჩუქნგან; ანუთუ მოწყობათა ჩუქნთაგან ისწავებდ; ანუ, ხოლოთუ გამოცდილთა სხუათაგან, უკეთუ ითნო განზრახუა ესე სასარგებლო არს შენდა; ხოლო უკეთუ არა ითნო, მიიღო დაკლებამ.

§ 126.

რომელნიმე ითქმის გარ-მიმდევობითად, რამეთუ მდევართა სიტყუათა წინა-მსრბლისათან რეცა გარ-მიმდევობითად არიან მონაბამ. მაგალითებრ:

არამედ, გარნა, თხნიერ, მაგრა, მხოლოდ, მარტოდ, ხოლო მარტოდ, ხოლო მხოლოდ, ხოლო არამედ, გარნა ხოლო, ჭ სხუანი. მაგალითებრ:

შეუყარებდ სიბრძნესა, არამედ უფლისა იესოსთჳს გიყურადე მაქრობანი საბრძნისი; გარნა გამოცდად თავისა შენისა თხნიერ სიძულელისა ჭ შურისა მეცადინობდ ყოველთათჳს ნიკთათ, წინა-მდებარეთა განსაზღვრებად. მაგრა, სიმეცრით ჭ გრძლადრე განჭსვიით. კვიცხოდე უშუქრთათჳს, მხოლოდ თავსა შენსა კიბედე უადრეს ბურნისათა მარტოდ საუყურეთა საყოფილთა; უკეთუ მესილოე სარ,—იყავ მითა თანა. მხოლოდ მარტოდ კელექისა შინა შესა, უკეთუ გზგზნითა ჭ დიადიმიითა არს ცხოვრებამა შენი, ხოლო მხოლოდ, წარდგომად სარ შემდგომად სიყვდილისა წინაშე ღმრთისა, ადავსე გონებად შენი სიყურთა სამდთომას ცუცხლისათა, ხოლო არამედ თანა-გამს შეუყარებამ მოყურისადა. მტილ-მოკრძალულ-ჭუე გუბამი შენი, გარნა ხოლო შემსლედე შიშითა ღმრთისათა.

§ 127.

რომელნიმე ითქმინან დაწყებობად, რამეთუ დასაწყად წინა მსობელს ადასა სიტყვასა, დაწყებულ-ჰყოფენ თანა მდკარნი სიტყვანი, რამეთუ დამო-
ჰკიდობნენ წარსრულს თანა, მაგალითებრ: აწ, აწუგებ, აწ ვიდრემე, აწ-სადა-
მე, ხოლო აწ, ჰ სხუნია. მაგალითებრ:

ვინათგან აღვითქვამს სწავლად ვინა-
ურნი ცნობანი, აწ დრო არს დასასრუ-
ლისა კეთილისათჳს საშუალი მოქმედ-
ბად. აწუგებ, თუ სადამე იმეცადინებ
მეძობსჯამბა, აწ-ვიდრემე, უკეთუ მე-
ცადინება იგი კეთილ-არს-ისწრფე აწ-
სადამე, ვინათგან სწრაფად ვადიწს
მენე იყავ. ხოლო აწ, გუდარს ჩუწნ-
ც განმეცხად გოკლისადმი მისწრაფე-
ბისა.

§ 128.

რომელნიმე ითქმინან რეცა საესრუ-
ლონი, რამეთუ რომელსაცა ჰწარსა
სიტყვასა არიან მოკადებულ ითსოკენ
სსუნსაცა ჰწარსა სიტყვასა. მაგალი-
თებრ: დადათუ, დადაცხათუ, დათუ,
არათუ თემცადა, უკეთემცა, ხო-
ლო თემცადა, ხოლო დადათუ,
ჰ სსუნია. მაგალითნი:

დადათუ, ჰკონიეს უმეცრებით ხუთ,
ანუ ქქის ფურცელად იგი დრამბიტა-
ფოფად. მაგარს უმეცრებით სცთობელს
საცნიელი. დადაცხათუ გსურს სწავლად,
მაგარს არს ემა შენდა სურვილი იგი, უკე-
თუ არს გამოცხადო მას შინა; ვიდრედ
დათუ ავადემიასა შინა სხიბად, არა
ქმა შენდა სწავლად ცნობათა სლუბა იგი
შენი. არათუ, რაოდენთამე დღეთა ში-
ნა ქრეულნი გარემო რომელთამე ცნო-

ბათა გამოცხადო-ქმნებინა მას შინა, არა-
მედ მყოვარ დრო დაგაზმულნი მას შინა.
თემცადა ითნებ ზედ-მიწევნულათა კე-
ლოკებისა წყვილთა შინა მიუედ მო-
ხუცებულთა მიმართ სხალისათა ჰ მთ
მიმარ აღესე წადილი იგი შენი. უკე-
თემცა, საყურადლო ჩემო, სურვიელ-იყავ
ჭართელისა დრამბიტისა სწავლად ვერ
სადამე გესილავ საესებით აქმომედ დრამ-
ბიტისა ჰართულად შემდგომად წმინათა
თარგმანთა ჩუწნთა. ხოლო თემცადა,
ჰსთქვან ვინ ვოფად ჰსტყუის, ხოლო
დადათუ აუომცა, არ ეს-გურ, აღერი-
მცა ენა ჰართუწლთა უწურთელთა მწე-
რალთა.

§ 129.

რომელნიმე ითქმინან წინა ადრჩვი-
თად, რომელნიცა ნამყოს ჰწარსა სიტ-
ყვასა, ასინობენ წინადას აღრჩეასა,
ვიდრელა შემდგომთა. მაგალითებრ. ვი-
დრედ, ვიდრე, ვირე, უკეთემცა,
ჰ სსუნია. მაგალითებრ:

უდრეს არს უმეცრებამ ზედ-მიწევნი-
ლებათა მდაბლისა ჰ მშადის, ვიდრე-
და ფილოსოფიასა შინა სრულ-გამო-
ცდილება ამბარტყანისა; უმჯობეს-არს
მოკლ-სიტყუბად წერფელთა, ვიდრე
უნე ჰ შეწინაერ მოუბნობით სიტყუ-
ბა რიტორთა დრკუთა; უსაწადელს
მარტო-გონებთა აღსარებამ ჰუმბარტი
მოკლითა სიტყუთა მართლ-მადადებულ-
თა, ვირე წულელ გამოძებით ჰ მზ-
ვად დაღქმუთ აღსარებამ მწუხარებლთა;
უმჯობეს-იყო სოლომონისადა სრულისა
ბრძინისა, რამეთუ აუომცა ჰირველითა
ცხოვრებითა გლასკად იერუსალიმისა შინა,
უკეთემცა მოაკუბდა შემდგომად მქმანთა
თანა ცხოვრებისა მეფობით.

§ 130.

რომელნიმე ითქმის მიწეზობი-
თად, რამეთუ ზედ-მოღებით მოკიდუ-
ბულ-არან მიწეზნი სამიწეზოაქსთანს.
მაგალითებრ: რამეთუ, ამისთჳს, ნა-
ცუტლად, ნაცუტალ, წილ, მებრ,
მქსგავს, ვინაძუა, ნუ უკტქ, ნუ უმი,
ოდეს, სად, ოდესმე, ვიდრემე,
ვიდრემდის, ვინაძთვან, რათა არა,
რათა, მაგისთჳს, მით რამეთუ,
ამისთჳს ვითარმედ, მით რომედ,
რომედ, ამაღ რომედ, და სსუქსნი.
მაგალითებრ:

რამეთუ, მორჩილება არს დედა ღ
მეუწე კეთილის სწავლის, ამისთჳს
ღირს მესწავლეთა დამორჩილებამ მოძ-
ღუართა კლოკანთა. ნაცუტლად, მე-
ფობისა მესწავლა დიდ-გუართა მოიგე
მორჩილებამ, ვიდრემდის იყოს ყოფამ
შენი სწოლასა შინა, უკეთუ ზედ-მიწე-
ზნილთა სწავლულ-იყო; კლოკანებას
სრულად ნუ ჰზუზობდე, არამედ ნაცუტალ
სიძდაბლისა მოიგე სიძდაბლემ. მეტნი-
ერთა ერეტიკოსთა წესად აჭქსთ ზუბ-
ობამ წილ სიძდაბლისა ღ სიმშ-
დისა, სოლო კეთილ-მისსურთა წეს-სიმ-
შეიდე ღ სიძდაბლე გონებისა, მეტრ
სამღთოთა მამთა ჟურ-არს მიღებამ სი-
ბრძნისა კლოკანებათა კრძალულებით ღ
სიძდაბლით ღ არა მწქალუბელთებრ
ერეტიკოსთა ცრუთა. მქსგავს არის-
ტოტელისა მიერთა თსწულებათა არს
პერიარქენია, ვინაძუა განმარტებად
მისა ჰსწერიტეს კლოკანთა მოძღუართა.
ნუ უკტქ ჰგონო შენ, ვითარმედ შემდ-
გობად სამღთოთა თარგმანთა ქართულ-
სიმებრ ქნისა, ყოფამ დრამმატიკისა,
მაგრა ჰსტუები რამეთუ არაგინ-სადა

ჩქსნგანთა ისილეს ესე. ნუ უმი, მც-
რედთა მათ ფურცლეთა დრამმატიკისათა,
აქა ღ აქი, ვისგანსე ურთიერთარს ძღუ-
ნებულთა იოცნებენ, რამეთუ იყოსმც
დრამმატიკამ, არამედ არა არს ნამდულ.
ოდეს, თუ ვინ მისწუთეს ჩქსნგანთა
გარდამოცემულთა მათ კანონთა, ღირს
მისდა ჩქსნდა წარმოგზავნამ ლოცუსა.
სადა წოდებულ მისდა სსსელი სი-
ბრძნისა, რომელმანდა არა შეკლო კარს
სიბრძნისა, ოდესმე მეტყოდეს მე
ჩქსნთანანი არა საკამრებასა დრამმატი-
კისასა, მაგრა ისილონ რა წინამდებარე
ესე, შეუძლო მათგან თქმად პირველი
იგი ლექსნი, ვიდრემდე არა ისილონ
ეგ-ფერ მეტყუწლთა საზღუარნი ესე არა
უწუან ვითარმედ, რამეთუ წერილთა დამ-
დნობელი არს დრამმატიკამ, ვიდრემ-
დის ვისილენ საზღუარნი დრამმატი-
კისანი მეცა კნინდა სათანოკუყოფოდა
თქმულთა მათთა. მაგრა, ვინაძთვან
დაკუსტწერიტენ საზღუართა დრამმატიკა-
სათა, ჰსტნა გონებათა ჩემინ, რამეთუ
კარი სიბრძნისა არს დრამმატიკამ, იყო
ლა გონებამ ჩემი თქქსნთჳს თან მენ-
თესაჳნო, რათა არა გარეგან იქმნეთ
დრამმატიკისა. ღ თავს-კიდევ შრომამ,
გარნა გლოცავ თქქსნ, რამეთუ დიდით-
რე კრძალულებითა ისწავებდეთ სიბრძნე
სა ამს, ღ მაგისთჳს, რომელ გჭქქს
ჟე სედუმა სიბრძნისა არ მცონარ იქმ-
ნეთ, მათ რამეთუ, მცონარება ცნობა-
თა მიმართ-გება არს დიდი სულისა,
ამისთჳს ვითარმედ, დასსნილება და
პნელებს სულისა, მით რომედ და
აყენებს სედუმას ძალა-გონებისათა, რომ-
მედ დაყენებამ ძალ-ჟის თქმულთა
მის სედუმთისა (კნებასა მას), ამაღ
რომედ, დასსნილებასა შინა ყოფამ

სული კერძა წესიერ-იუმეს გულის-კმის
ყოფას.

§ 131.

რომელნიმე ითქმან უკეთუობითად,
რამეთუ ჭაზრთა ორთა სიტყვასთა და-
მოკიდულ-ჭყოფენ ურთიერთანს. მაგა-
ლითებრ: თუ სადამე, ხოლო თუ,
თუ, მერმედა, უკეთუ, ხოლო უკე-
თუ, ხოლო უკეთუ არა, უკეთუ არა,
ღ სხუანი, მაგალითებრ:

თუ სადამე ჭისტქა შენ, ვითარმედ
მზა, ვითარმე არს მადლი იგი ღუთისა,
ხოლო თუ მიადლო-ქე კთილ შენ-
და, ხოლო თუ ესე ესრეთ არს ღ
მნავალთა მიუღიეს იგი, მერმედა
ჩუწნდა თანა-გუჰამს მოღუბად. მადლი იგი
ღუთისა, უკეთუ მსა არს, რად არა მო-
კლუბთ^ა მს, ხოლო უკეთუ მოკი-
დოთ-განუჭს ცხოველეთ, ხოლო უკე-
თუ არა მოკიდოთ-მოკუჭსწუღეთ, უკე-
თუ არა დაგუჯაროსიდა მანუ.

§ 132.

რომელნიმე ითქმან განმარტები-
თად, შით რომელ წინა-მსრბოლისა
თანა სიტყვას განმარტებით შედრგინე-
ბულისა-მიერ სიტყვას ჭსწმანხან ურ-
თიერთანს. მაგალითებრ: ესე იგი,
რეცა, ესე იგი არს, ანუ ესე არს
ესე მაგალითი, ანუ მაგალითებრ,
რომელითა მაგალითითა, ვითარ-
ცა, ვითა, რომელითა, ანუ რომელი-
არს, ღ სხუანი. მაგალითებრ:

თანა შთამოკალს ჩუწნდა ძე ღუთი-
სა ესეო ჭრისტე, ესე იგი მაცხოვარი
ცხულო. ამით სრულ-ჭყოფს სწადსა
ადამისსა, ვითარმედ, რეცა ღმერთი
ჭყოფს მას, იქმან ორთაგან ერთი, ესე

იგი არს ღუთაებისაგან ღ კაცებისა.
ხოლო ერთი იგი ორთავე შინა ბუნე-
ბათა იცნობა ჭეშმარიტებით, ესე არს
სამღთოსა შინა ღ კაცობრავსა.

ამისთა თუხუბათა ვიგუჯუ-კმებთ ღუთი-
გუწნიერთაგა ღ კაც-გუწნიერთა, მავა-
ლითი დაუსრულებულ არს ღ ყოვლი-
სა შემდეგებულ, ღ სწულუჭრს შინა კაც-
გუიგუს, ვითარცა არსი დასრულუბადი ჭმო-
ჭმელებს თითოეული ბუნება მის შორის
თან-ზიარებითა მოკრისათა, რომელი-
თა მაგალითითა ჭსტიროდა მეგო-
ბრისათუ ღ შემოწუნდა სულითა ღ გ-
მოკიუნსა მკუდარა იგი ცხოველად, რომ-
მლისათუ, ჯა კაცნალ შედგომილთა მი-
სთა ჯურ-არს რათა გიხარადესიდა ეს-
რეთ, ვითარცა არ გიხარადესთ ღ
სტიროდესიდა, ვითა არამეა ჭსტი-
როდეთ. ამით იტყუს სხუაგუჰარ ღუქს-
ნაუჭნთად სამღთოა ჭუერი რჩეული, რომ-
მელ არს სამღთო მოკიჭეული ზავლე.

§ 133.

რომელნიმე ითქმან ზედე მოღე-
ბითად, რამეთუ მღკაკსა მას სიტ-
ყუასა წინა-მსრბოლისაგან სიტყვას და-
ნიშნულ-ჭყოფენ ურთიერთანს. მაგალი-
თებრ: სადამე. სამე, მამა, აწ, მა-
მასადამე, აწ-სადამე; ანუ არა, ღ
სხუანი. მაგალითებრ:

ვიანათგან განბანა-ხარ წმიდითა
საბანელითა, გიღირს სადამე შეუძო-
კულოდ დაწუა საბანელისა. ხოლო ვი-
ნათგან- შეუძოკულოდ ღირს შენდა
დაწუა საბანელისა ბეჭდიდა, სამე ჭკამს
შენდა შეუძოკულოდ, ღ ვინათგან საბა-
ნელიდა ღ ბეჭდი თანა-გამს შეუძოკუ-
ლოდ, მამა გიღირს შენ განუშორებუ-
ლობადა ყოვლად წმიდისაგან სურობისა.

აწ ვინამ არა ჭმორავ შენ უოკლად წმი-
დასა სერობასა, მამასადამე განგიმსა-
დებეს გონება შენი. აწ სადამე, კი-
ნამთგან განგიმსადებეს გონება ნამ-
დულ მადლით, ძეობამ მივიღებეს
ღუთისა, ანუ არა ვიტყვით: დამამ ჩიჭ-
ნო, რომელი ხარ ცათა შინა». აჯ მად-
ლით ძეობილი ვართ სადამე ღუთისანი.

§ 134.

რომელნიმე ითქმინნ მეტრობითად,
რამეთუ არა რამჟისა დაჭნიშენ სიტ-
ყუთა შინა, რომელთაცა აკავშირებენ.
გარნა არცა დაისმინან განჩუღადრე
საგმარებად, არამედ მეტრობითად, ანუ
ჩიჭნულებსათს, ანუ კეთილ-მწერლ-მე-
ტრულებსათს, ღ ანუ თუ ადულ და-
წყობსათს სიტყუთა შემდგომთა. მა-
გალითებრ: უტქ, ვიდრემე, ვინა, **ხოლო**,
რადა, **სადამე**, **მცა**, **რე**,
ღ სხუანი. მაგალითებრ:

მე უპატი ფრად გვსწადნო რათა ზედ-
მიწვენილ-ვიქმენ საზღურათა დრამბოტი-
კისათა, და შენცა, ვიდრემე თანა-კამს
შრომა ჩემთანა ამას ზედა, ვინა ღ
სხუათაცა უგმს ჩიჭნ თანა მოწაფე-ყო-
ფად, მე **ხოლო** ვიქცეოდი სასწავლო-
თა შინა, ვისწავებდ ღ ვასწავებდ, **ხოლო**
ჟადეს რა ვიქცეოდი მოძღურათა თანა-
გაჭებდი ღ ვიჭებოდი, შესრულ-ვიყუ-
ლდ საბერძნოსა შინა სრულ-ყოფადმდე არა
გამოვედ. ვისწავებდი სადამე წილილ-
მხუდი საბერძულად ჩემდა, რათა მექმნას-
მცა მიზეზ სხუათაცა ზედუთა.

§ 135.

რომელნიმე ითქმინნ საიჭოდ, რა-
მეთუ დაგავშირებთა ორთა სიტყუთა-
თა ერთბამად დაღათუ დაჭნიშენ სი-

ტყუასა წინა მსრბოლსა უფროს მოჭე-
ნედ შემდგომისაცა, მაგრამ მიუწითომ-
ბისათს კელისა მისდამი, რეცა საჭირო-
ესა მიმართ აღჩუღეყოფად ანუჩნებენ,
უტქ შემდგომისა მსოლოდ. მაგალითებრ:
ნუ უტქ, ნუ უმე, ნუ თუ, ნუ სადა,
ღ სხუანი. მაგალითებრ:

უკეთუ მართლ-უნობად ღ წესიერ
წერად შემძლებულ იქმნე, ნუ უტქ უსწ
ღ შეჩნიერ მოუნარობადცა შემძლებულ-
იქმნე, თუსადამე ჯერეთ არა გაჭუნ შემ-
ძლებულობამ შთაჭურეტად გავშირთა ნი-
ვითასა, ნუემე შემდგომად ამისა შემ-
ძლებულ-იქმნე, ვინამთგან შემძლებულ-
იქმნები შთაჭურეტად გავშირთა ნივითას,
ნუ თუ განზომად ძლისა მათისა და
რადენობისაცა შემძლებულ-იქმნე მკესა-
რებად, ჯეროვინად, წინადადებათა დამტკი-
ცებითა ღ უკუთქმითთა, ნუ სადა
დაბრკოლდე ვაჭრობათა შინა?

§ 136.

არანს თანდებულთანა რომელნიმე, რა-
მელნიცა ოდესმე არანს თანდებულნი მი-
იღონ რა ბრუნუანი, მაგალითებრ:

ფარულად	მისა.
ზესთა	ჭიჭუნისა.
უწინარეს	ნათლისა.
პირველ	მისისა.
შემდგომად	განზრასა.
ვიდრე	ჭაღაჭად.
ვითარ	კინამო.
შორს	ერისაცა.
ამიერ	მდინარისა.
იმიერ	ზღვსა.
უგანით	კელისა.
ვითარცა	ნათელსა.
განკიდებულ	ურთიერთთაგან.

ზესუნელს   ცათა.
 ქვსუნელს   ჯოჯოხეთს.
 უდრეს   კარსკუღათა.
 უდრეს   მათსა.

ხოლო ოდესმე იქმნებან ზმნის ზე-
 დად მოკვიდნენ რა ზემნასა თანა. მაგა-
 ლითებრ:

ფარულად   ჭზრასჯდა.
 ზესთა   ჭსედჯდა.
 უწინარეს   ჭრბოლდა.
 პირველ   განემზადა.
 მემდგომად   ეტიუოდა.
 ვიდრე   აღასრულებდა.
 ვითარ   ისწავა.
 შორს   ჭსდგა.
 ამიერ   განიტთსა.
 იმიერ   განვლო.
 უგანით   დაიმალა.
 ვითარცა   ჭსილო.
 განვიდებულ   ჭსჯდა.
 ზესუნელს   აღჭხდა.
 ქვსუნელს   შთანდა.
 უდრეს   ისწავა.
 უდრეს   აღიწივას,
                               ღ სხუნანი.

§ 137.

მერმეტა არიან რომელნიმე ზმნის ზე-
 დათანი, რომელნიცა არიან ოდესმე ზმნის
 ზედანი, მოკვიდნენ რა ზმნისათანა ღ
 ოდესმე არიან კავშირნი. მაგალითებრ:

აწ არს უამობათი ზმნის ზედა ღ
 დაწებითი კავშირი.

ეტაღიად არს აღსავლობითი ზმნის
 ზედა ღ შეწმასუნითი კავშირი.
 რა არს კითხვითი ზმნისზედა ღ მე-
 ტნობათი კავშირი.

ვინა არს ადგილობითი ზმნისზედა
 ღ მიზეზობითი კავშირი.

§ 138.

მერმეტა არიან რომელნიმე შორის
 ზმნისზედათა, რომელნიცა მითუე კითხა
 არიან პოკუბულ სხვსა ღ სხვსა ზმნის-
 ზედასა სასეთა ქქქქქ. მაგალითებრ:
 უფროს არს ზმნის-ზედად წინაღობე-
 ვითი ღ ჭზმარობითი. უწინარეს არს
 ზმნისზედად უამობათი ღ აღსავლობითი,
 ღ სხუნანი.

§ 139.

მერმეტა არიან რომელნიმე შორის კავ-
 შირთა, რომელნიცა მითუე კითხა პო-
 ბულ სხვსა ღ სხვსა კავშირისა სასეთა
 ქქქქქ. მაგალითებრ: ვინა ღ ანუ
 არიან წმასუნითნი კავშირნი ღ განწუ-
 ლებითნი, ხოლო არს წმასუნითი
 კავშირი ღ მეტნობითი, ღ სხუნანი, რომ-
 ელთათუხ მეორესა შინა ნაწილსა ითქქქას
 სასებით.

§ 140.

ხოლო დასასრულ მარტუბანი ესე
 რომელს: მე, მი, მცა, რე, ღ ესე
 გუარნი სხუნანი იქმნებინ, ნუუუუ, რამეთუ
 ანუ საიკუღად, ანუ განსავითარებულად
 დაესხნენ ზმნისა, ანუ სახელსა, ანუ რომ-
 ელთამე ნაწილთა სიტყუასათ.

თუხ შორის დებულთა.

თავი ივ.

§ 141.

შორის დებულთანი მრავალნი ვიდრე-
მე არიან სახენი, რომელთანი რომელ-
ნიმე არიან სანეტარნი, მაგალითებრ:
ნეტარ, ნეტართემცა, ვაშა, ვაშა!
ნეტარძი, ღ სსჴანი.

§ 142.

რომელნიმე ითქმის განცხრომი-
თად, მაგალითებრ: იში ვახს ღ სსჴანი.

§ 143.

რომელნიმე ითქმის საგანსაკურ-
ვოდ, მაგალითებრ: ჭი ეჭა! რაბამ?
ეჭა, რაბამ? ღ სსჴანი.

§ 144.

რომელნიმე ითქმის შეწყალები-
თათ, მაგალითებრ: საწყალობელი!
ვამ გლახს ღ სსჴანი.

§ 145.

რომელნიმე ითქმის სასაღმობად,
მაგალითებრ: ჭი 22ჴ! ვამ ჩემდა ღ
სსჴანი.

§ 146.

რომელნიმე ითქმის შინაგან მგზე-

ბარეობითად: ვამმე! ჭიმე! უვე! უ
ღ სსჴანი.

§ 147.

რომელნიმე ითქმის ვაღაღებო-
თად ღ არიან იგინი შინაგან მგზე-
ბეობითისა გჴარნივე.

§ 148.

რომელნიმე ითქმის უხამსობითად,
მაგალითებრ: უხამსი, უგჴანი, შეერა-
ცნი, ღ სსჴანი.

§ 149.

რომელნიმე ითქმის ბასრობითად,
მაგალითებრ: ეჭა! ჴაჭა! ჴე! ჴემ! ღ
სსჴანი.

§ 150.

რომელნიმე ითქმის შორს წოდებ-
ბითად, მაგალითებრ: აჭა! ჴაჭა! ჴეი!
ღ სსჴანი.

§ 151.

რომელნიმე ითქმის იდუმალობი-
თად, მაგალითებრ: სუ! სუე! სსუე!
დუმენ! დუმენინ! ღ სსჴანი.

§ 152.

რომელნიმე ითქმის განკმნობი-
თად, მაგალითებრ: შაბა! შაბა! შაბა!
ღ სსჴანი.

დასასრული პირველისა ნაწილისა

ღ რ ა მ მ ა ტ ი კ ა ა ს ა .

ნაწილი მეორე.

თვს განსაზღვრებათა განწესებათა და მდგომარეთა სიტყვს ნაწილთასა.

თ ა ვ ი ა.

თვს დრამმატიკაჲსა და უმთავრესთა ნაწილთა მისთა.

§ 153.

ვინამთვან მოვიწინით ცნობისადმიღე დრამმატიკაჲსაჲს ჯ ნაწილთა მისთა, შესაბამ არს ჩუქნდა განსაზღვრებად ცნობაჲ ესე, რაჲ არს დრამმატიკაჲ ჯ რაჲ უმთავრესნი ნაწილნი მისნი?

დრამმატიკა არს შემძლებელიობა მართლ-უბნობად და წესიერ-წერად. ხოლო განსაზღვრება ესე ჩუქნი არა წინა-აღუდგების განსაზღვრებათა სსწათა დრამმატიკოსთა ძეწლთა, ანუ ახალთასა.

ვჰსთჱე კითარმედ შემძლებელიობა ესე განურჩევლად იცნობების, თუ კითარმიე არს შემძლებელიობა მოზოკნებითი, ანუ ბუნებითი. გარნა თჱმა იგი მართლ-უბნობად და წესიერ-წერად, სსწა იჰსს ყოველთაგან შემძლებელიობათა მოზოკნებითთა, ანუ ბუნებითთა.

§ 154.

დრამმატიკა გარე-შეცუელ-ჰყოფს თვს შორის ოთხთარე ნაწილთა უმთავრესთა, რომელთაცა აჰა მოვიხსენებთ: 1, წიგნი, 2, მარცხედი, 3, დეჱსნი, 4, სიტუჱა.

§ 155.

ნიუთნი უგჱწ დრამმატიკისანი არიან თჱმობანი კაცობრავნი, ხოლო თჱმობა უგჱწ კაცობრივი ორთა სასუთა-მიერ განიყოფის, ე. ი. საუბრასა მიძართ წერისა, ხოლო წარმოდგებანი ესენი მრავლთა სიტუჱათაგან ჯ სიტუჱანი მრავლთა ლეჱსთაგან, ჯ ლეჱსნი მარცხელთაგან ჯ ეგ-სასედ მარცხელნი-წიგნთაგან, ვინამცა ჴემო დადებულნი კადურ მდგომარებასა აწარმოებენ, მასასადმი დრამმატიკასა უჰსს ჴონებად უმთავრესნი ნაწილნი.

ითჱჱა კითარმედ შედგებიან სიტუჱანი დეჱსთაგან, გარნა სსწა ჯ სსწარობისაჰებრ ვრთმანერთისა-თანა-შეთსზულობენ, ხოლო შესაბამ არს ლეჱსნი იგი ნათსზნსა კეთილ კარგიერ კანონისა ჴეწჱე დადებად ჯ წესიერ თანკმობად, ჯ ლეჱსნი სიტუჱათა შინა წესიერ დანაჱწსთებად, ანუ ბრუნებადნი ჯ ანუ უდღჱადნი, ჯ განვიარჩუნებადნი თუთყოელსა დროსა შინა ჯ სჱესსა, ანუ სსწანი, რომელნიცა თვსთა შესაბამთა ადგილთა შინა ჱერ-არინა მოხსენებად ჯ დადებად.

ესრეთ ნივთთა ამათგან სიტყვითა ადიგების ზალატი აზნაურისა ცნობისა სსუა და სსუას, ანუ წალკოტი განკარგული ხილნარითა და დაწვრილთა, რომელთა შორის განსაზღვრებულ ჰქონიან მალა-გონებთა კაცთა სსმთავე მიმართ კაცობრივთა ცნობათა ქრისტეობისა ქმნილთა, ესე იგი ნივთთა ცნობისა — მიმართ — ნივთთა მიზეზისა ცნობისა მიმართ, და ნივთთა და მიზეზთა ძალისა განზომისა, და რაოდენობისა ცნობისა მიმართ. გარნა ესე ყოველი ღრამბატოისა კელკონებთა განიგებან.

მაშასადამე ღრამბატოისა-მიმართ თანამდებ ვართ დაკლკონებდა.

თ ა ვ ი ბ.

თ ჯ ს წ ი გ ნ ის ა.

§ 156.

წიგნი არს ღრამი, ნაკუჭთი რამე მნიშვნელი ყოვლისა წერილისა, ხოლო ასლი ესე განსაზღვრება ჩუქნი არ შეაწინაურებს ეგ-ფერთა ლექსთა, რომელნიცა სსსელ-მოღვაძის კმას დაწინაშენენ.

აჭა შესაბამნი წიგნისათჳს უწევდა სიმკაცრენი ჭჭუნან ჩუქნდა დასსადა.

ა, ასო არს წიგნი შემდგობელი ნაწივრობითისა ოხტრისა, რომლისათჳს ჰსთქება მისითარ სვესტიელმან: «ასო ითარგმანებისო კავშირად; ესე არს უკუტ ადმოკურთა, რამე ნებითი და ნაწივრობითი, რომლითაჲცა ძადი-უძსთ ადმოხტრად კაცთა». ხოლო განსაზღვრება ესე არს წინა-აღუდგების განსაზღვრებას ჩუქნისა.

ბ. ასო უკუტ იწოდა მუქლთაგან ღრამბატოისთა, ვითარმედ რეცა ნებითი რამე, ვითარ იგი ასონი, რომელნიცა სტუზიონი, ესე იგი: ცეცსლი, ჰაერი, წყალი, ქრისტეანა, არიან დასაბამნი და მწარმოენი სსუელთანი, ეგ-სასუდა ასონი არიან დასაბამნი და მწარმოენი ვითანი.

ბ, განისკუთრეს უკუტ თუთოულმან ნათესაჲმან რაოდენნიმე ასონი, ხოლო ასოთა ვიტყვ: რომელინი შემდეგულ არიან სსწკრობით ოხტრად და დაჭსძინეს მათ ზედა წიგნი, ეგ-ზომი უკომნი, რაოდენნიცა კკსრებოდეს ენასა მათსა. ხოლო ენამან, ჩუქნი, ქართულთამან, მიიღო პირველთაგან ჩუქნდა ოხტრისათჳს სსწკრომას ასონი ხუთნი, მათ რომელ მამნიდელთა მოძღუართა ხუთნი ოდენ ენოკანი სსსტიროკენს ენასა სუფთა ქმნილსა ჭარხაჯობისაგან ქართლოსანისა პირველისა მეფისა ქართულთასა, ხოლო დაჭრთეს მას ზედა წიგნი უკომნი, რიცხუთ ოცდა-ათხუთმეტნი, და ყოველივე თქუნიეს რიცხუთ ოცდა-ათცხრემეტ.

დ, გარნა ჩუქნი, ოდეს იგი ღრამბატოისობის კელკონებსა შინა გამოცდილ-ვიქმენით, არა მოკლედ განმჭსჯულთა, ვასსტიროკეთ მომტუბამ კომკანისასლისა, რომელა 2 და ჭყლად დაჭრთითი კომკანთა ესენი: ც, ძ, ჳ, და ყოველივე ცხრა ჯუგენით, და თანად ყოველივე შეკარომოცეთ, რომელნიცა აჭა იწუნებან: ა, ბ, გ, დ, ე, ვ, ზ, ც, თ, ი, კ, ლ, მ, ნ, დ, ო, პ, ჟ, რ, ს, ტ, უ, ჳ, ჴ, უ, ფ, ჶ, ჳ, ჴ, ჵ, შ, ჩ, ც, ძ, წ, ჳ, ხ, ა, ჳ, კ, ჴ, ჵ.

ესენი უკუტ, რომელნიცა არიან უკომნი ითქიან წიგნად და ბრჯუგად, რომელთაცა ზედა ნიშანი ესე სიბორჯუჯსანი ა

დავსისმინ, ანუ დრამად, უემოდ, არა თუ არა რადემას მნიშვნელობისათვის, არამედ თავით თვისით ვერ გამოვლინისათვის ვმისა.

ხალა ამათგანი: ბ, მ, პ, შ, შეროდებიან რა გმოვანსათანა ა-ს ბაკეთა ურთიერთ-არს შესებითა გამოვლინაინა. ეგ-სახედ: ბ, ძ, ძ, შეროდებულნი პირველის გამოვანსათანა, გამოვლინის მსაჭირობები, არა ფრად კორსისა ემარებისა. ხალა: ლ, მ, ტ. შეროდებულნი სხვისა და სხვისა გმოვანისათანა, მასლობელ გიბლთა, სხვისა მიმართ, მცირედრე ფართოდ შესებითა ენისა მწუჭრვალისათა გამოვლინაინა. ხალა მ, ინისათანა შეროდებულნი ბაკეთა შინაგან, მცირედრე მჭირსედ, ურთიერთარს მასლობელ უოფითა, გამოვლინის. ხალა: ზ, ს, ც, ძ, წ. შეროდებულნი სხვა და სხვისა გმოვანსათანა, მწუჭრვალედრე შესებითა სსისა მიმართ, ენისა მწუჭრვალისათა გამოვლინაინა. ეგ-სახედ: ლ, ნ, შეროდებულნი პირველის გამოვანსათანა, მცირედრე ფართოდ სსისა მიმართ, ენისა მწუჭრვალისა შესებითა გამოვლინაინა. ხალა: ძ, შ, ჩ, ც, ჯ, სხვისა და სხვისა გმოვანისათანა შეროდებულნი სსისა მიმართ, მქისედ და ფართოდ შესებითა ენისა მწუჭრვალისათა გამოვლინაინა. ხალა: ლ, მ, ხ, პ, შეროდებულნი პირველისა გმოვანისათანა კორკისა მქისედ გმარებისა მსაჭირობები გამოვლინაინა. ეგ-სახედ მ, პირველისა გმოვანისათანა შეროდებულნი, ბაკეთა შინაგან, არა ფრად შესებითა გამოვლინის.

§ 157.

ასოთათვის, რომელინცა არაინ საკუთარ გმოვან და რომელინცა არა საკუთარ დაუჭსინეთ, რაოდენიმე სიმეცარენი უმჭუჭთრეს გულეკებად მოწაფეთა.

ა. ვჭსთჭუათ უჭუჭ გმოვანთა ამითთვის, რომელ-არაინ: ა, მ, ი, მ, შ. უგრძესრე არაინ თუთ-გმოვან: ც, მ, ვ, ჯ, არა არაინ თუთ-გმოვან, არამედ გმოვანთათანა შეროდებითა ოხრულ და გმოვანთაებრ მაკეთ მარცხვალთა და მავლლებელ ზემანათა.

ბ. ვჭსთჭუათ უჭუჭ პირველად ასო-სა ამისთვის, რომელაა შ. ესე საკუთრად არა აჭეს ენსა ჩჭინსა, მით რომელა, ასოთავან, რომელაა: მ, ვ. წარმოდებების, კითა ომიერანისავან და ჯსილორნისა ელადებრ Y. (§ 79).

ხალა მალ-აჭეს უჭუჭ ესე ასო-სა ამის, თუ სადამე ლექსსა შინა, ოდესმე შესხედების ა. მაგალითებრ: შუა გებრჭგუჯადების მცირედრე და იკეეს ნიშნისა ბრჭგუისისა და დაბრუნების რა სახელებრ-ეჭმების შ, ჯედ. ნათესაობითა შინა და მოჭმელებითა, და დაწყოითა ბრუნვისა. მაგალითებრ: წაბა, წაბა, წაბაბაბა. ეგ-სახედ, ოდეს იგი დაბრუნების თან-დებულისა მიღებითა მიცემითად. მაგალითებრ: წაბაბაბაბა, და სხვა-ნი. და ოდეს ეჭმების მიმღეობად, ნაჭუ-ლად ა-სა, მიიღებს ა-სა მაგალითებრ: მწაბაბა. და ოდეს ეჭმების ზმინად, ეჭლად ა-სა ვჭსთჭულებს ა-ად მიმოხრასა შინა რომელსამე. მაგალითებრ: მწაბაბაბა-ბა, და სხვანი.

გ. ვჭსთჭუათ უჭუჭ ოთხთა ამითსა შუალა გმოვანთათვის. ც. კამა, რადმე კორკისა მჭირსე უოფითა ა-თან შეროდებულნი უბრჭგუეს მ.ნი ოხხრეს. მ, კა, რადმე კორკისა მჭირსე, უოფითა უბრჭგუეს ი-სა ოხხრეს. ვ, მაგუებისა შინა-განთა კერძითა მჭირსედ შესებითა უბრჭგუეს ი-სა ოხხრეს. ჯ, კორკითა გამო-მჭირსედრე ოხხრეს. ხალა მ. დადა-

ცათუ ესეცა კორკისა მჭირსე ყოფითა
ა-სა-თანა შეერთებული უბრჯგუეს იოსრ-
ვის. ზ. კორკისა მჭირსე ყოფითა ო-სა-
თანა შეერთებული იოსრჯს, მკერა ორნი
ესე: ჰ, ზ, ვინამოგან მარცხუალთა ნაწილთა
ლექსისათა ვერ შემძლებულ არიან კეთ-
ბად, ჩუჭულებისა ძლით ენისა ჩუჭნისა,
ამისთვის არა გოკანთა შორის შეირა-
ცხვან.

დ. ვჭსთქუათ ასოამს ამისთვისცა
რომიელა ე. ესე ოდეს იგი ცაბრჯგუე-
დების უ. დაგჭწთებითა ამისითა ღ მჭსჯა-
ესად ვ. გამოიღების, ვითამე მამინ ე.
ასოამს მისგან რამეთუ უ. ესოდენსა
მიიღებს ძალსა, ვითარმედ თვთ იქმნების
მაკეთ-მარცხულისა ღ არღარა უ. მაგა-
ლითებერ მუჭმთ.

ხოლო ოდეს განპიროვნების ზმინდ
ლექსი ესე გჭარბი, მამინ ე. ასოამს
მისგან, რომელა უ. ესოდენსა მიიღებს
ძალსა, ვითარმედ თვთ მათდლებულ-იქმნე-
ბის ზმინისა ღ არღარა უ. მაგალითებერ.
ჰჰჰ-ჭმთ.

მ. ვჭსთქუად უჭუჭ, გჭაღად ასოამს ამის-
თვის, რომელა ლ. ესე ფარულად იჭუ-
თრე იოვალს თავად ლექსისა ღ თუ
ჭსთქუა არაოდეს. ხოლო მცირედ, ჯერ
მრავალს საშუალ ლექსისა, ნაცრულად ი-სა-
მაგალითებერ: ბეთსამდა, მამინან, ღ
სხუანი. ხოლო უმრავალჯერეს დაბო-
ლოებს ლექსისა ღ არა მკვეთ მარცხული-
სა, მაგალითებერ: მამ, ლან, ან.

ნ. ვჭსთქუათ ასოამს ამისთვის, რომელა
ჰ. ამას ესე გჭარბი უჭუჭ აჭქეს ძალი,
ვითარმედ იჭმს მარცხუალთა. მაგალითებერ:
სიჭუჯჯა, ღ მათდლებულ-არს ზმინისა.
მაგალითებერ: მჭსძრძა, ღ სხუანი.

ზ. დასასრულ, ვჭსთქუათ უჭუჭ გჭა-
ღად ასოამს ამისთვის, რომელა ლ.

ესე არს ასალ პოვნელი ჩუჭნჯან ასოამ
გოკანი, რომელიცა მრავალთა უქმითა
ლექსთა შინა უქმოვანოდ ერთად მდებ-
რეთა მარცხუალ-ჭქოფს ღ მათდლებულ
ექმნების ზმინთა.

ე. ვითარმე იქმნების მრავალთა უქმითა
უქმოვანოდ ერთად მდებარეთა გამოღება
ემისა ჰსთქუთ წინააღმდეგომო.

ი. იტყუთ ვითარმედ არა იქმნების,
ვითამე იქმნების სამთა ღ ოთსთა, ღ
ნუუქუ უქმეტესთა ერთად მდებარეთა
უქმითა, თვნიერ გოკანისა მარცხუალ-
ყოფამ.

თუ სადამე ღრამმეტეასა შინა გჭქეს უ
გამოცდილებამ, თანა-გამთო სასტროდ
თქმად, ვითარმედ არა იქმნების. განს
მრავალნი უქმონი, თვნიერ გოკანისა
გვხილავენ მდებარედ მრავალს ადგილსა.

თ. ვინამცა იმთულებით თქუჭწ კიდურ
მდგმოობისა გამოუვანებად ღ თქმად, მ-
შასადამე ასალი ესე ასოამ რომელა :
—სასტროდ არს ყოფად.

თ ა მ ი ზ.

თ ვ ს მ ა რ ც უ ლ ი ს ა.

§ 158.

მარცხუალი არს ობრჩუა რამე
ნაწევროვანი ასოამს ძლით შედგ
მეული, ანუ მარტივი.

§ 159.

ვჭსთქუ, ვითარმედ ობრჩუა ერთი
ნაწევროვანი, ამისთვის ვითარმედ უ-
თითა ობრჩუთა გამოიღების. მაგალი-
თებერ: ა, ბა, ბე, ბი, ცო, ნუ, ბჯრ,
ღ, სხუანი.

ხოლო ვჭსთქუ გჭაღად ასოამს

ძლით შედგებულნი, ანუ მარტივი. მკვლევართ: ვარ კაც. ესე შედგებულნი არს ღმრთი, ღმრთი, ღმრთი მრავალნი, რამეთუ ერთი სსო მრავალნი მარტულად, რომელი მრავალს ადგილს იბრუნის ღმრთი იგი მარტივი. ამისთა თვისებათა ვანუშნებთ სიმკაცრეთა შინა.

ა. ჩუქნულს არს წერილისა, ვითარ-მედ იქნების ოდესმე, რამეთუ იუოსმც მარტული ერთი, რომელს კმანწკროანი ღმრთი მრავალნი მან სკუთხად ნიუთი რომელიმე, მკვლევართ: და, ცა, მე. ესენი არიან თუთამას, რამდენს დამნიშნულ ღმრთი.

ბ. თუსადამე იუშენ ერთს ლექსს შინა მდებარე, მკვლევართ: ვანდმერთობილი. არიან დაღათუ მარტულ, გარ-ნა ნაწილებ ლექსისა, და თუსადამე ცალ-კერძ მდებარებენ, მკვლევართ: მა, მა, ებ, — არა არიან რამდენს მნიშნულ, გარ-და მარტულისა.

გ. ბუნება მარტულისა არს, რამეთუ იუოსმცა შედგებულ სსოთაგან, ვითა სემოსთა მკვლევართა შინა აღმოჩინა. ღმრთი ურთიერთარს მრავალნი მარტულადგინარსმც ლექსი სრული, მკვლევართ: ვანდმერთობილი.

დ. ასონი კმოკანსი, რომელიმე ნაწკვარ-ჭყოფენ არა არიან მარტულ თავით თვისთ, არამედ ოდეს მკვლევართ მარტულნი, ესენი ითქმინა მარტულად. სოლო წებულნი იგი ცალ-კერძ, ცალ-კერძ განჭვინილი, არიან ნაწილ მარტულისა.

ე. ეგ-სასუდ ლექსნი ერთ-მარტულნი, რომელიმე ერთითა ოსურითა ნაწკვროანითა გამოადლებან ამისებრ, არა არიან ლექს, არამედ მარტულად, გარ-ნა დანშნუთა რამდენს ნიუთისათა არიან ლექს.

მ. ვინაჲცა უმინარტეს ღმრთი მარტულნი, იცნობებიან წებულნი ღმრთი მარტულნი, ეგ-სასუდ უმინარტეს ღმრთი მარტულნი, იცნობებიან მარტულნი ღმრთი მარტულნი.

ზ. მამსადამე წარმოსდგებიან წებოთა-გან წებულთა მარტულნი ღმრთი მარტულთაგან-ლექსნი.

§ 160.

იწკვლების მარტული ერთ-კმოკანად ღმრთი კმოკანად. ერთ-კმოკანი არს რომელიმე გამოადლებითა ერთითა ოსურთა ნაწკვროანითა გამოადლების, მკვლევართ: ნე. სოლო ორ-კმოკანი არს რომელიმე ერთისა მიერ ნაწკვროანისა ოსურ-სა ორ-კმად გამოადლების, მკვლევართ: ია, აიზ, ეუ, ცნ, ღმრთი.

აჟა უკმე, შირკული არს ერთ კმოკან-სოლო მერე არს ორ-კმოკან, სოლო მესამე ღმრთი ერთ-კმოკან, ღმრთი მესამე ერთ-კმოკან სსოთაგან მიერ, რომელიმე ც. შუქნულ, რომელიმე ც. კმოკანთა თანა აღკვარებნი.

§ 161.

თვისება მარტულისა არს, რათა აჭუნდეს კმოკანი მალთად, ანუ მოჭმელებითად, მარ-ნა მოჭმელებითად უნშიარს.

მოჭმელებითად, მკვლევართ: მა, რი, ამ; მალთად, მკვლევართ: ბრ ძე ნი. აჟა უკმე მარტულნი სამნი; შირკული იგი მოჭმელებითად არა დაკლებულ-არა თვისისაგან ნაწკვარ-მყოფელისა. მარ-ნა მერე სამნი მარტულნი შირკული დაკლებულ-არს ნაწკვარ-მყოფელისა ღმრთი აიგი მალთად. მკვლევართ: ბერ; სოლო მერე ღმრთი მესამე მერე არიან მოჭმელებითად.

§ 162.

ვქსტქჳთ კვალად სოამის მისოჯს, რომელა ე. ჳსშირად ყოფამ ამისი ძლითად არა არს დასყენებულ, გარდა ტაპის დასაბამთა შინა ჳ დასასრულთა ჳ ოდეს ბუნება სიტყვას სათანადო-ჳყოფად მოქმედებით დადებსა მისსა, მაგალითისათჯს, ანუ სსჯას რამასათჯსმე.

თ ა ვ ი დ.

თ ჳ ს ლ ე ქ ს ი ს ა.

§ 163.

ღექსი არს ნიშანი მოგონებო-საებრ ჩჳწნისა. ესე განსაზღვრება ჭილოსოფოსთაგან დადებულ-არს (ბაუ-მეისტრის ღლოდიკა, თავი 2. § 55, დადებ. 1). ითქჳ ვითარმედ ნიშანი მოგებისა. ესე არს, ესე დაი-ნიშნის გამოხატუბ იგი, რომელა მო-გონება რომლისმე ნივთისა, რომელიცა დაინიშნების ღექსითა: ესე უბრჳწვ-ღესად განცხადებულ-ყოთ. არსება რო-მელიმე, რომლისა მიმართ გაჭკს გამოხა-ტუბამ ჳშინიტი დაინიშნების ღექსითა. მაგალ. არსება კაცისა, რამცხად არს, რომლისაცა გაჭკს შენ გამოხატუბამ, დაინი-შნების ღექსითა ამით, რომელ-არს კაც, ანუ დაინიშნების გარემოსი, ანუ მოქმედ-ბანი არსებისანი. მაგალითებრ: გრძნო-ბან, რომელა გარემო კაცისა ხილტუბ, რომელა მოქმედება კაცისა.

ხოლო ითქჳ რა ნებისაებრ ჩჳწნი-სა, ესე არს ესე, ვითარმედ რამცხად ვენებავს ვიტყუთ ნებისაებრ ჩჳწნისა ჳ შჳკაერთებრ ნებითა ჩჳწნითა გამოხატუ-სისიან ღექსისა მნიშვნელსა არსისა

მისთანა რომელიცა გვაჭჳს გამოხატულ გონებისა შინა ჳ ღექსითა მისთანა შე-ერთებულთა ვაგულ-კებრ მჳმენელთა.

§ 164.

ბუნება ღექსისა არს წარმოადგომი მარცჳლთაგან ჳ თუთ ნაწილ-ყოფამ სიტყვას, ხოლო იქმნების მრავალურ რათა წარმოადგესმცა ერთისაგან მარ-ცჳლისა. მაგალითებრ: ძე, ცა, ხე. არიან თუთონი მარცჳლნი ჳ ღექსნიცა სრულნი, ხოლო ოდესმე შედგომი ორ-თა მარცჳლთაგან. მაგალითებრ: მამა; ოდესმე სმითაგან. მაგალითებრ: ჳტარი, ჳ ოდესმე ოთხთაგან. მაგალითებრ: ცხროველი; ჳ ოდესმე სუთთაგან, ჳ უმეტესთაგანცა.

§ 165.

რჳს გუბრობენ სიტყვას ნაწილ-ყოფი-სა მიმართ წჳაღებანი ღექსთანი, რომელ-ნიცა აჳა მოხსენებანი.

1, ჳნიშუნენ ნიდაგ რაობასა, ანუ ვითარებისა ნივთისასა ერთითა ნაწიკრო-ან ოსრუთა. მაგალითებრ: ცხროველი, კაცი, სხეელი, თეთრი, დიდი, ჳ სსჳსი. ხოლო ღექსნი ესე გუბრნბ იწოდებანი სხანელად.

2, არიან იგინი, რომელნიცა ერთით ნაწიკროან ოსრუთა დანიშუნენ პირობო-თადრე განჩეულად არსებასა. მაგალი-თებრ: მე, შენ, იგი, ეს, ეგ, ის; ჳ სსჳსი.

ხოლო ესენი უგუჭ წოდებულ ნა-ტუ:ღ ს ს ლ ა დ

3, არიან იგინი, რომელნიცა ერთით ნაწიკროან ოსრუთა ჳნიშუნენ ჳჭჳშე დრომას მოქმედებათა, ანუ ვნებთა არსე-ბისათა. მაგალითებრ: ვესავ, ვირწმე.

ნებ, ჰსრბა, წერა, კტტა, ღ სსუანი.

ხოლო ეს-გუარნი ლექსნი იწოდებიან ზმნად.

4, არიან იგინი, რომელნიცა ერთითა ნაწიკროან ოხრჯთა ჭნიშენენ ქჷშე დრო-
მას სასელ-წოდებით ქმნათა, ანუ ვნება-
თა არსებისათა. მაგალითებრ: მრწმუ-
ნებელი, მძეღტქლი, შეყნარებუ-
ლი, საყნარელი, კტტილი, ღ სსუანი.

და ეს-გუარნი უკუშ ლექსნი იწოდე-
ბიან მიმდებობად.

5, არიან იგინი, რომელნიცა ერთითა
ნაწიკროან ოხრჯთა ჭნიშენენ საჭმის
გარემოთა ცხადყოფით, რომელსამე ად-
გილსა. მაგალითებრ: შორს, ანდოს,
წინაშე, საშეაღი, ამრ, იმრ, თან,
ღ სსუანი.

ხოლო ეს-გუარნი უკუშ ლექსნი იწო-
დებიან თანდებულებად.

6, არიან იგინი, რომელნიცა ერთითა
ნაწიკროან ოხრჯთა ჭნიშენენ გარემოთა
არსებისათ, ანუ გუართა მოქმედებათა,
ანუ ვნებათასა. მაგალითებრ: ანაზდ,
აწ, მერმე, მყის, გჷან, ადრე, ღ
სსუანი:

და ესე გუარნი უკუშ ლექსნი იწო-
დებიან ზმნის-ზედად.

7, არიან იგინი, რომელნიცა ერთითა
ნაწიკროან ოხრჯთა, დაღათუ არა თავად-
სა არსებასა დაჭნიშენენ საყოთად ღ
არცა მოქმედებასა არსებისასა, არამედ
სიტყუათა ურთიერთისადმი მოკიდებად
პირად-პირადითა გუარითა შეერთებასა
დაჭნიშენენ. მაგალითებრ: და, ხოლო,
არამედ, ნე-უკტქ, ღ სსუანი.

და ესე გუარნი უკუშ ლექსნი იწო-
დებიან გავშირად, მით, რათა აკუში-
რებენ ერთმანერთისადმი სიტყუასა.

8, არიან იგინი, რომელნიცა ერთითა
ნაწიკროან ოხრჯთა, დაღათუ თავით
თჯით არსებისა არა არიან მნიშენელ,
არამედ ჭნიშენენ სისარუდას, ანუ მწუს-
რებასა სულისა გაცობრვისა, ანუ გან-
ჯრკებასა მხიარულებითითა, ანუ განჯრ-
კებითა კითა. მაგალითებრ: ვაძა,
ვაძა! ვაძა ჩემდა! ეჭა რაბაძ!
ღ სსუანი.

ხოლო ესე გუარნი უკუშ ლექსნი
იწოდებიან შორისდებულებად.

§ 166.

ხოლო ლექსნი ესე რვათა წყალებათა
მიმართნი არიან ნაწილ-სიტყუსა, რომ-
ელნიცა თითოეულად ეს-გუარნი იწოდე-
ბიან. მაგალითებრ: 1, სასული. 2, ნა-
ცუალ-სასული. 3, ზმნა. 4, მიმდებობა.
5, თანდებული. 6, ზმნის-ზედა.
7, გავშირად. 8, შორისდებული.

თ ა შ ი ა.

თ ჯ ს ს ი ტ ყ უ ს ა.

§ 167.

სიტყუა არს შეერთება დექსთა
ცხად-მყოფი მოგონებისა. თქმულ-
თა შორის ნაწილთა უმთავრესთა, რომ-
ელნიცა: არიან წიგნი, მარცვალი, ლექსი
ღ სიტყუა, დაღათუ წიგნი მარცვალი ღ
ლექსი არიან წარმომადგენ სიტყუსა, გარან
სიტყუა უდრეს არს, მათ რომელ სიტ-
ყუა არს შეერთება დექსთა ცხად
მყოფი მოგონებისა; ხოლო ითქვა
რა შეერთება დექსთა, რამეთუ გან-
ჭსტსადნეს მოგონებად, ანუ განხატუ-
გონებითი. ესე არს ესე, მით რომელ

თუ შეიწყოების სიტყუაჲ ღ ღ დაითხზ-
 ან ლექსნი მარტოენი შესაბამ თუთუელ-
 სსა მოგონებისა გაცობროვისა, რამეთუ
 შესაძლებელ-აქმნესმცა განჭსჯაჲ, რომელ-
 არს ცხად-ყოფა რამემკს ნიეთისა ღ
 ცხად-ქმნილისა ღ განჭსჯილისა მისთუ
 ნიეთისა სხუა რამემკს განცხადებაჲ
 ჭათარ იტყუან ღილესყოფისნი. (ლო-
 დიჲ, თავი 5. § 76, ბაჲუმიესტრისს).
 მაგალითებრ: იაზონ მოიკლას ღარ-
 ნავაზისგან, რათა დაჲუენებულადმცა მი-
 დოს სამეთოჲ, რომელისაგა იყო მემკვდრე.

ესე უკუწ ღარ სიტყუა რომელ-
 არს შეერთება ლექსთა ღ ცხად-ქყოფის
 თუ შორის დაფარულ-მდებარესა მოგო-
 ნებასა, ანუ გამოსტყასა, რომელა ღარ-
 ნავაზისგან მოკლეს იაზონისა დაჲყო-
 ბისათუ სამეთოჲსა.

ხოლო განჭსჯა აქმნების ამისდაში,
 ვითარმედ იაზონ არს ცხად-ქმნილი ღ
 განჭსჯილი, რომელისათუ მოკლესა იცხ-
 დების. რამეთუ ღარნავაზ დაიპურსმცა
 სამეთოჲ თუნი. ხოლო ითქუა რა,
 შეწყოება და დათხზუა ლექსთა
 შესაბამ მოგონებისა, ესე არს ესე, ვი-
 თარმედ მრავალნი ლექსნი შესაძლებელ
 არიან შეწყობად ღ დათხზუად უმესაბა-
 მოდ, რომელისათუ არს რამე აქმნების
 განჭსჯაჲ, მით რომელ, არს არიან შესა-
 ბამ გამოსტყასა რამემკს. მაგალითებრ:
 მოიკლას სამეთოჲ თუნი, რათა
 ფარნავაზისგან მემკვდრეჲ იაზონ
 დაჲუენებულად. ესენი იგივე ლექ-
 სნი არიან, მისვე მაგალითისანი, რ-
 მელნიცა ზემო დაიდურეს შესაბამ მოგო-
 ნებისა შეწყობით, მაგრ, ვინამთგან არს
 რამედ შესაბამ მოგონებისა შეიწყუნეს,
 ამისთუ არს რამე აქმნა განჭსჯაჲ
 ამითადში.

§ 168.

წულებანი ღ თუბანი სიტყუასანი
 განჭწრეთ რიცხუწდთა სამცარეთა შინა.

სიტყუათანი, რომელნი იაზონ სრულ
 ღ რომელნი იაზონ სრულ, სრული სიტ-
 ყუა არს ნათხზი ლექსთაგან ცხად-
 მეთოჲ უოჲლისა იდეასა (ჲ) გარ-
 ბოვისა, რომელისა-მიმართ აღუშეთ-
 ბელ ღ უელელად გონების განისუწნეს
 გამგონი არღა მსაჭირებოი სსუათა რამ-
 მეთა ლექსთა. მაგალითებრ: კეთილმან
 გაცმან კეთილისაგან საუნჯისა გე-
 ლისა თუნისა გამომიდის კეთილი
 (მატუ 12, § 35). ხოლო ესე უკუწ
 სრული სიტყუა არს, რომელისა-მიმართ
 ნიადგ განისუწნეს გონებაჲ გამგონისა.

ა. არს სრული სიტყუა არს, დაღთუ
 თხზული ლექსთაგან მართლ-უბნობით,
 ანუ წესიერ-წერითა ღ დაჭნიმნავს იდეას
 რამემკს გაცობროვისა გონებისსა, მაგრ
 უსრულად, ვინამთგან გონება გამგონისა
 დაღთუ განადუმა გაცოკსად, მაგრ ვერ
 სდა განისუწნა. მაგალითებრ: უკეთუ
 დაჭსცხრეს სჯული ესე პირისა-
 გან ჩემისა თქუა უფაღმან. (იერემ.
 31, 36). ესე უკუწ არს სრული სიტ-
 ყუა არს, მით რომელ ითხკეს ლექსთა
 სხუათა, რათა შესრულდესმცა. მაგალი-
 თებრ: და ნათესავიცა ისრაილისა
 დაჭსცხრეს უოფადი ნათესავად
 წინაშე პირსა ჩემსა უოველთა
 დდეთა. აჭა ამით უკუწ სრულ-აქმნა
 ზემო მდებარე იგი სიტყუა არს სრული.

ბ. აჭა უკუწ უსრულნი სიტყუნანი შე-
 დგომთაგან შესრულბულნი დაისხმიან. მა-
 გალითებრ: რომელმან იგი წინა გან-
 მზადბუელისა მისთუ სინარული.

*) იდეა არს გამოსტყა, ანუ მოგონება.

სა. ესე არა სრული არს, ხოლო შესრულებს ესე დაითმინა ჯუარნი და სიკრძელი შეურაცხველი და მარჯუნივით საყდართა ღუთისებათ დაჰსჯდა. (ებრ. 12, 3).

უკეთუ ვინმე ეგონოს, ვითარმედ არს რამე და იგი არა იყოს. ესე არა სრული არს, ხოლო შესრულებს ესე თავსა თჯსა აცდუნებს. (გალატ. 6, 3).

რომელმან უოველი სჯული დაიმარხოს და სცუთეს ერთითა, ესე არა სრული არს, ხოლო შესრულებს ესე: იქმნა იგი უოველისავე თანამედებ. (იაკობ, 2, 10).

ბ. სიტუჟისნი იწუგლებიან კვალად, რომელსაცა ესე გუარსა წყალებსა ფილოსოფოსთა სასულე-ჰსდუქს ქრისტე განწუადებდად, რომელნიცა აქა მოიხსენებანი. 1, საზღურბითი; 2, ბრძანებითი; 3, საწადაი; 4, ჯბოტუტიკა; 5, განუსაზღურბულებნი.

ბ. საზღურბითი, არს განმრჩევი მოქმედების რაჟგესა, ანუ ჩნების დროთა ქრისტე, ე. ი., ანუ აწმყოთა, ანუ ნამყოთა, ანუ მყოლობადთა აწმყოთა, მაგალითებრ: ვჰხედვავ კაცთა, ვითარცა კეთა მიმომაზადთა. (მარკ. 8, 24.) ნამყოთა, მაგალითებრ: იხილად რა იესო ნათანაილი მოამავადი მისა. (იოან. 1, 48). მყოლობადთა, მაგალითებრ: უფროსი ამათსა იხილად. (იოან. 1, 51).

ბ. ბრძანებითი, არს დანიშვნა საქმისა ბრძანებით, ანუ კადრებით დროთა ქრისტე აწმყოთა, ანუ მყოლობადთა. მაგალითებრ: იხილენით ცანი განკმიდენი. (იოან. 1, 52). ნუ შეიწყალებდ უოველთა მოქმედთა უსჯულთა

ბისათა (ქსალ. 58, 5).

ზ. საწადაი არს რომლითა წადილსა ჩქრსსა შინაგნსა ცხად-ჭყოფს, აწმყოთა, ანუ ნამყოთა, დროთა ქრისტე. მაგალითებრ: ნეტარ-იუენენ გლახანგნი სუელითა, რამეთუ მათი არს სასუფეველი ცაბათა. (მარტ. 5, 3).

ზ. ჯბოტუტიკა, ანუ თუობითი არს, რომელი ნიადვ არს თავსა შორის თჯსა არა სრულ ღ შესრულებების სხუგათა სიტუჟათა-მიერ საზღურბითთა, ანუ ბრძანებითთა. მაგალითებრ: უკეთუცა აქა უოთგილ-იუავ, არამცა მომკვდარიუო ძმა იგი ჩემი. (იოან. 11, 32). უკეთუ-განდეს შესდუგად ცნოვრებასა, დაიმარხენ მცუნებანი. (მარტ. 19, 17).

თ. მაგალითნი ესე ჯბოტუტიკანი ესრეთ იცნობებიან, ვითარმედ პირველისა ჯბოტუტიკასა არს სრულბად საზღურბითისა სიტუჟას მყოლობადს დროსა შინა სრულ-იქმნების. ხოლო მყოროსა ბრძანებითთა სიტუჟათა აწმყოას დროსა შინა.

ი. განუსაზღურბული დროებითი არს, რომელი ქრისტე-მდებარესა, არცა ერთსა ცუგლებსა შინა განაჩევის პირობითად. მაგალითებრ: შეუქარებდად დიერთი, ქმნად სიმართლედ, დამარხუად მცუნებანი. ხოლო ესე გუარსნი ვითარმე სიტუჟისნი ითსოკენ ნიადვ მოკიდებასა საზღურბითთა მიმართ, ანუ ბრძანებითთა, რათა სასულე გაიგონებოდენ-მგა. მაგალითებრ: სათანადო არს შეუქარებდად დიერთი, ქმნად სიმართლედ, დამარხუად მცუნებანი.

ი. ესენი უგუგ, რომელნიცა განუსაზღურბულად ვჰსთქმნით, ამისთჯ უგუგ ვჰსთქმნით, არცა ერთსა მდგმო-

ების ცნებასს შინა წარწერილ-ჭყოფენ
ქმედებასს, ოდეს არ მოკიდულ-იყვნენ
განსაზღვრებითა, ან წარწერითა სიტ-
ყუათა-თანა, გარნა მოკიდნენ რა სიტ-
ყუათა განსაზღვრებითა, ან-წინონ ქმედ-
ბებისა ცვალებამ მდგომობისა.

იხ. ეგ-სახედ მოკიდნენ რა ბრძანე-
ბითს განუსაზღვრებულნი ითქმებიან გან-
საზღვრებულ. მაგალითობრ: იღუაწით
მესდუბად იწროამსა მისგან ბჭისა.
(მატ. 7, 13).

იხ. თხუბა სიტყუსა არს, რათა
ერთსა სიტყუსა შინა შეკიდნენცა სსწა
და სსწანი გუარობანი ზმნათანი, რომელ-
ნიცა, ოდეს იგი დაკლავდების გამო-
ცდილებით, მოწათუ ღრამმატიკოსობისა
შესაძლებელ-არს მისდა აღრიცხვად თუ-
თაუკუნნი.

თაჰი 3.

ნ ჯ ს ს ა ხ ე ლ ი ს ა .

§ 169.

ვინამოგან კვსთქმნით კოადენ, რაო-
დენიცა შესაბამ კვკონეთ ოთხთათხ
უმთავრესთა ნაწილთა ღრამმატიკისათა.
აწ სადამე სათანადო აქმნა ჩუწნდა შეხ-
დობისაებრ დროამსა განწყალად უოკ-
ლადი იგთ, რომელა სიტყუამ თხსდამი
სახეთად.

§ 170.

შეუკლავდების სიტყუამ რუა რიცხუ-
თა ნაწილთაგან და მათადკუ იწყალეობის.
1, სახელისა-მიმართ, 2, ნაცუალ-სახე-
ლისად, 3, ზმნისად, 4, მიმდებობისად,
5, თანდებულისად, 6, ზმნისხუდამასთ,
7, კავშირისად და 8, შორის-დებულებ-
ისად.

§ 171.

ხოლო, ვინამოგან ნაწილი ზირკულა
არს სიტყუსა, სახელი, ვითა გუასწავს
ჩუწნა საქმე ესე აღრითგან გამოცდილე-
ბამან. მაშასადამე, ჟურ-არს თქმად და
გარდამოცემად ზირკულად სახელისათხ.

§ 172.

სახელი არს ნაწილი სიტყუსა
გამრჩევი წოდებით თუთოამსა მყო-
ფთა არსებისა. განსაზღვრება ესე
ჩუწნა, თუ სადამე წესიერ განმჭსჯელმან
შეარაბამოცდა და თან შეაზომო არსებას
სახელისასა, არა მეტ-ნაკლებ მოკიდეს
სივრტით განსაზღვრებულისა მის ნი-
თისა, რომელ-არს სახელი.

§ 173.

ითქმე რა განსაზღვრებასა შინა, გა-
ნირჩევა წოდებით თუთოამსა მყო-
ფთა არსებისა, ამისთხს ვითარმედ
სახელი მყოფისა რამესა, რომლისცა
არს სახელი არსებასა მისსა არა გან-
საზღვრებით და შინაგან საცნაურებით
განჩეკეს, არამედ წოდებით, ანუ ზედ-
წოდებით. ხოლო უოკელი წოდება შე-
უდგების სახელსა და გუასწავს, რომელ-
საცა ზედა მყოფთაგანსა დადებულ-
არს, არა თუ არსებით განჩეკულსა, არა-
მედ მხოლოესა ნიუთსა რამესა, შეგუას-
წავებს განუსაზღვრებულად. მაგალითობრ:
ცეცხლი, ჰაერი, წყალი, ქუჩუნა,
და სსწანი. თეთრი, ვერძელი, გი-
თილი და სსწანი. ვინამცა ცნობილ-
აქმნენ მყოფნი განჩეკეითითა წოდებითა
და არა განსაზღვრებითა.

§ 174

სახელი უკუწ იწყალეობის ორად, ე. ი.
არსებისა-მიმართ და ზედ-მესრუ-

დისა. არსებითი არს. თავით თუ-
სით მდგომარე საუბარსა შინა ღ
წერდისა, ხოლო ზედ-შესრუელი არს
არა თავით თუსით მდგომარე არამედ
მოსრული არსებასა ზედა, მაგალითებრ,
არსებითისა: **ქარნავაზ** ადერკ ღ
სსჴანი. მაგალითი ზედ-შესრულისა:
მეფე **არშაკუნიანი**, ღ სსჴანი. **პირ-**
ველი იგი მდგომარე თავით თუსით
საუბარსა შინა ღ წერდისა, ხოლო მუ-
რანი — არა, არამედ შესრულან თავით თუ-
სით მდგომარეთა ზედა, მაგალითებრ:
ქარნავაზ, რომელ-არს რომელიმე
კაცი, შემძლეულ-არს თავით თუსით
მდგომარე ყოფად, მით, რათა არსება
არს ესე, მაგრა მეფე, კინამთავან არა
არს არსება, კერ-შემძლეულ-არს თავით
თუსით მდგომარე ყოფად, არამედ საჭი-
რო-არს მისდა, რათა არსებასა ზედა
შევიდეს, ე. ი., რომელსამე კაცსა ზედა,
რომელ არიან: **ქარნავაზ**, ანუ ადერკ
ღ სსჴანი, მით რომელ, ოდეს იგი გა-
იგონების მეფე, კმაპს გონებაჲ, თუ
კინამ არს მეფე. ხოლო ოდეს ქსენობს:
ქარნავაზ არს, ანუ ადერკ — განი-
სჴნოს მამინ გონებაჲს.

§ 175.

ამისთვის უკუწ იხედ-წოდებისა რა-
მელიმე სასკლნი ზედ-შესრულე, მით, რათა
არსებასა ზედა შესლჯთა ჳნიშუნენ-
რაოდენობასა, ანუ კითარებასა არსებისა-
სა: **ქარნავაზ**, რომელ-არს არსება, შე-
საძლეულ-არს, რათა იყოს გრძელ, ანუ
მოკლე, თეთრ, ანუ შავ, მეფე; ანუ მკე-
ლარ, მაგრა შეუძლეულ-არს; კინამთავან
კაცი არს, რათა არა იყოს მცა საჭიროდ
არსება. ხოლო საგრძე იგი, ანუ სიმო-
კლე, რომელა რაოდენობა, მეფობა ღ

მკედრობა, ღ სსჴანი, რომელ არიან კი-
თარებანი შესაძლეულ-არიან ქარნავაზის
ზედა არა ყოფად, მით რომელ შესაძლე-
ულ-არს, რათა იყოს მცა ქარნავაზ არა
გრძელ ღ არცა მოკლე, არცა მეფე ღ
არცა მკედარ, მამასადამე შემთსჴნით
არიან რაოდენობა ღ კითარებანი ესე ღ
არა არიან საჭირო ყოფად, მამასადამე;
არა არიან მდგომარე თავით თუსით
საუბარსა შინა ღ წერდისა.

§ 176.

სახელი არსებითი იწესებისა სძითა
მიმართ საჭეთა, ე. ი: 1, მხოლო-
ობითისად, 2, საზოგადოებისად, 3,
შემკრებელობითისად.

1, მხოლოობითი არს მნიშვნე-
ლი ნივთისა განუყოფელად ღ განუჭრე-
ლად. მაგალითებრ: **ქარნავაზ**, **მირი-**
ანი, **ვანტანგ**, **მცხეთა**, **მტკვარი**,
ღ სსჴანი. ხოლო **ფარნავაზ**, სასელი
იგი, არა თუ მრავლსა არსებასა დაჳნი-
შნავს; არამედ მხოლოდ ერთსა ოდენ.
განუჭრეთლსა არსებასა. ხოლო **მტკვარ-**
ი, არათუ მრავლთა მდინარეთა, არა-
მედ მხოლოდ ერთსა ოდენ განუჭრეთლ-
სა არსებასა, ესე იგი რომელსამე მდინ-
არესა.

2, საზოგადო არს მნიშვნელი ნივ-
თისა არსებისა საზოგადოდ, რომელ გან-
ფენილ-არს მრავლთა — მიმართ მხოლო-
თა. მაგალითებრ: **წიგნი**, **თეთრი**, ღ
სსჴანი, მით რომელ **წიგნი**, ანუ
თეთრი, არათუ დაჳნიშნავს ერთსა მხო-
ლოსა განუჭრეთლსა, არამედ არსსა
საზოგადოსა ყოვლადობითსა განფენილ-
სა მრავლთად.

3, შემკრებელობითა არს მნი-
შნელი ნივთთა მრავლთა ერთობასა

შინა რამეკსა შერტებულთა. მაგალითებრ: ერთი, გუნდი, არვე, ღ სხუნანი, მით რამეთუ ერთი არა თუ ერთსა კაცსა ღ არცაღა მრავალთა შორღაღა შორღ, არამედ კაცთა მრავალთა ერთსა რამეკსა ერთობასა შინა შერტებულთა დანინშნავს ღ კგ-სასკედ გუნდიცა. ხოლო არვე, იგი არათუ ერთსა ცსოკარსა, არცაღა მრავალთა ცსოკართა განხნეულთა, არამედ მრავალთა ცსოკართა ერთსა რამეკსა ერთობასა შინა შემოკრებულთა დანინშნავს.

ესთავე გულგმებღ სათანადღ არს სხუნათაუცსცა.

§ 177.

ზედ შესრულიცა სამთა მიმართ იწუნაღების სასეთად: 1, დადებითისა მიმართ, 2, შემსგავსებითისა, 3, უდადებითისაღ.

1, დადებითი არს მნიშნული ნიუთისა მარტიუღ ვითარებისა, ანუ რადენობისა, მაგალითებრ: კეთილი, ბოროტი, გრძელი, მოკლე, მეცნიერი, ღ სხუნანი.

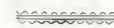
2, შემსგავსებითი არს მნიშნული ნიუთისა ვითარებისა შემსგავსებითა შორისა ნიუთისათ. მაგალითებრ: კეთილებრი, ბოროტიებრი, გრძელიებრი, მოკლეებრი.

3, უდადებითესი არს აღმატებითად მნიშნული ვითარებისა ერთისა ნიუთისა სხუნათგან ნიუთთა აღრად, ანუ დარედ, მაგალითებრ: უკეთილიესი, ანუ ყოვლიად კეთილი. უბოროტიესი, ანუ ყოვლიად ბოროტი, უგრძესი, ანუ ყოვლიად გრძელი, უმეცნიერესი, ანუ ყოვლიად მეცნიერი, ღ სხუნანი.

ხოლო, თუ სადამე სასული იგი იყოს.

მცა მნიშნულ ნიუთისა დარე ყოფისა, ზედ გადებულნი, იგი მარცუნანი უ, ანუ მსი, — ამცირებენ მას. მაგალითებრ: უმეცნარი, უმეცრმსი, ყოვლიად უმეცარი, ფრიად უმეცარი, ღ სხუნანი.

ხოლო, თუ სადამე იყოს მცა მნიშნულ სისრულესა საქმეთასა, აღმატებულგყოფენ მას. მაგალითებრ: მეცნიერი, უმეცნიერესი, ყოვლიად მეცნიერი, ფრიად მეცნიერი, ღ სხუნანი. ვინამცა ვიტყუთ: კუნაღ დებადებულღ, ვითარ იგი დანიბაღ ღეთისა მიერ, არს კეთილი, ხოლო ღმერთი არს უკეთილიეს, ყოვლიად კეთილი, ფრიად კეთილი. კუნაღ ვიტყუთ: ცოდუნაღ არს ბოროტი; დადგრომა გრძელდრე ცოდუნასა შინა — შოროტიეს, ხოლო მს შინა აღსასრული, — ყოვლიად ბოროტი, ფრიად ბოროტი, ღ სხუნანი.

თ ა ვ ი ზ.

თჯს მღებართა სასულისათა საზგადლოთა შორის.

§ 178.

ამისთჯ ზედწოდებულგყოფით ამთ მღეკრად სასულისა, მით რომელ კმდებრებან ღ კვარემოებან იგურდიკ, რომელნიცა არიან რიცხუთ სუთ: 1, ნათესავი, 2, ნაკუნთი, 3, სასე, 4, რიცხვი, 5, ბრუნუნა.

§ 179.

ყოველი სასული, მებრ ნათესავისა არსებითი, ანუ მამრეობათი არს, მაგალითებრ: მამა, ძმა, ბიძა, ღ სხუნანი, ანუ მღედრეობითი, მაგალითებრ: დედა, ღ სხუნანი, ანუ, უმეცნეობითი, მაგალითებრ: ცუცხელი, წყალი, ჭაერი, ქვეყანა, ღ სხუნანი, ანუ საზოგადო, მ-

გალითებრ: შკლი, ლეკუ, მართქერ, ჭ სხუანა:

§ 180.

ყოველი სახელი მებრ ნაკუჭთისა, ანუ მარტივი არს, მაგალითებრ: მართალი, ანუ ჳრთული, მაგალითებრ: მართლ-მაღიდებელი,

§ 181.

ყოველი სახელი მებრ სახისა, ანუ პირველ სახე არს ჭ ძირა, მაგალითებრ: ცდ, ანუ სხმით-გარდასლუთი, მაგალითებრ: ციმირი.

§ 182.

ყოველი სახელი მებრ რიცხვისა, ანუ მხოლოებითი არს, მაგალითებრ: მოძღვარი, ანუ მრავლებითი, მაგალითებრ: მოძღვარანი, ჭ სხუანი,

§ 183.

ყოველი სახელი მებრ ბრუნუსა, ანუ წრფელადრე მნიშვნელი არს სიეთისა, მაგალითებრ: ჯუბარი, ანუ ბრუნულად, მაგალითებრ: ჯუბარისა, ჯუბარი, ჯუბარით.

§ 184.

სახელი თუთული არსებითი, ანუ ზედ-შესრული, განკლის ყოველთავე მდევართა ქუჭშე სახელისათა, რომელიცა შემდგომთა შინა სიმკაცრეთა ვახუწნოთ.

ა. სახელი ესე ქალ-წელი, ნათესავისამებრ არს საზოგადო, ნაკუჭთისა მებრ—ჳრთული, სახისამებრ პირველი-სახე, რიცხვისამებრ—მხოლოებითი ჭ ბრუნვისამებრ—წრფელებითი.

ბ. სახელი ესე კაცთ-მოყუბარისა, ნათესავისამებრ არს მამრებითი, ნაკუჭთი-

სამებრ—ჳრთული, სახისა-მებრ—პირველი-სახე, რიცხვისამებრ—მხოლოებითი ჭ ბრუნვისამებრ—ნათესავებითი.

შ. ხოლო სახელი ესე მეფესა, ნათესავისამებრ არს მამრებითი, ნაკუჭთისამებრ—მარტივი, სახისა-მებრ—პირველი-სახე, რიცხვისამებრ—მხოლოებითი ჭ ბრუნვისამებრ—მიცემითი.

დ. სახელი ესე ურმაათა, ნათესავისამებრ არს მდედრებითი, ნაკუჭთისამებრ—მარტივი, სახისამებრ—სხმით-გარდასლუთი, რიცხვისამებრ—მხოლოებითი ჭ ბრუნვისამებრ—მოქმედებითი.

ძ. ხოლო სახელი ესე სიწმიდეობითისაგან, ნათესავობისამებრ არს უმეშუწრებითი, ნაკუჭთისამებრ—მარტივი, სახისამებრ—მრწობლ-სხმით-გარდასლუთი, რიცხვისამებრ—მხოლოებითი ჭ ბრუნვისამებრ—დაწყებითი.

წ. სახელი ესე დმერთ-მამა-კაც, ნათესავისამებრ არს მამრებითი, ნაკუჭთისამებრ—ზედ-ჳრთული, სახისამებრ—პირველი-სახე, რიცხვისამებრ—მხოლოებითი ჭ ბრუნვისამებრ—წრფელებითი.

თავი ც.

თუხ პირველისა და მეორისა სახელის მდევართათუხ ნაწილებითთა შინა, ესე იგი, თუხ ნათესავისა და ნაკუჭთისა.

§ 185.

მდეკარი ესე, ანუ შენადრეანი სახელისა, რომელა ნათესავი, ესთა ცნობილ-არს, ვითარმედ თთთთა შიშართ სახეთა აქუხს წუჭლებათა, რამეთუ სახელი ენისამებრ ჩუჭნისა, ანუ არს მამრებითი, ანუ

მღვდრობითი, ანუ უმეჭჭობითი ღ ანუ საზოგადო.

ხალა წოდებულ მამის მამრობითი, თუ სადამე დანიშნული იგი, მის მიერ, იყომცა მამრი, მაგალითებ: მამა, შა- შა, მდუდეფი, წუფი, სიმამრი, მამამთილი, ძმა, ხარი, ვაცი, ვერ- დი, ყრმა, უფალი, მეფე, ჭაბუკი, ნჭადი ღ სხუანი. თუ სადამე იყომცა მღვდერ, მამის წოდებულ, მღვდრობითი, მაგალითებ: დედა, ჭანი, სიდდერი, სძალი, ყრმა, უფალი, მეფე, ჭა- ბუკა, ჭერი, ნეზ, ძუა, ღ სხუანი. თუ სადამე არა მამრ დანიშნუდესმცა ღ არცაღა მღვდერ, მამის წოდებულ ესე გჭარი იგი უმეჭჭობითაღ, მაგალითებ: ქუა, სპეკალი, სახლი, შადლატი, ღ სხუანი. ღ თუ სადამე დანიშნო- დესმცა ორ მნიშუნულობით, ესე იგი მამრისა მნიშუნუღა ღ მღვდრობისა, მამის ნათესაობითი ესე წოდებულ საზოგა- დოღ, მაგალითებ: კაცი, მშობელი, შვილი, ცხენი, ზროხა, ირემი, ფარმანგი, ტრედი, კიცკ, მარ- თუჩ, დიკკ, მჭსწავლედი, ქაღ- წული, ღ სხუანი,

§ 186.

არა რამე აჭეს ნიშანი ჩჭნისამებრ ენისა სახელსა არსებობისა მამრობითაღ თქმულსა ღ არცაღა მღვდრობითაღ თქმულსა. ხალა ზედ-შესრულთა სახელ- თა მღვდრობითაღ აჭეს რომელთაღ და- მბოლოებელი ო, მაგალითებ: ჭაბუ- კა, (რუბ. 2, 3,). უფაღ, (24, 2,). მეფა, (იერემ. 44, 17,). წი- ნასწარ-მეტყუწღად, (ისაია, 3), ყრმა, (იერემ. 34, 11). მჭწლს დაბეჭ- დიღს სწინასწარმეტყუწღლსა შინა ო,

ებრულად, (იერემ, იგივე თავი, რიცხუ 3) მბაღად, (ისაია, 15, 1). მამსაღამე, ყოველსა ზედ-შესრულსა სახელსა მღ- დრობისა ქჭწმღვდრობისა მიმართ მოღებულსა უშესაბამების მღვდრობითი.

§ 187.

ნაჭჭითათუხ სახელთასა ესე არს ცნობა ჩჭწნი, ვითარმეღ ნაჭჭითი სა- ხელთა იჭჭაღების მარტივისა მიმართ ღ ჭრთულისა, მით რომელ სახელი იგი ვითარმე მოკეიდოსა სხუასარე სახელ- სს, ანუ სახელ-ზმნასა, ანუ მიმღობასა შირველ სახელობისაგან გარდასრულსა -- მარტივი არს, მაგალითებ: დავით კეთილ-მხედარი, ანუ დავით დუთის მეტყუწღი, ანუ დავით კეთილ- მორწმუნე, ღ სხუანი. ხალა ოღეს შუჭრთულდეს მარტივნი ესე სახელნი, ესთა ითქმინ, მაგალითებ: დავით კეთილ-მეღადარი. სახელი ესე მოკეი- ბულ სხუას სახელისა მიმართ დავით დუთის-მეტყუწღი. სახელი ესე მო- კეიღულ მიმღობისა მიმართ. დავით კეთილ-მორწმუნე. სახელი ესე მო- კეიღულ სახელ-ზმნისა მიმართ სხმით გარდასლუთისა. ხალა იჭმების ესეცა, რამეთუ სამნი სახელნი, ანუ სახელნი მიმღობათა მიმართ, ანუ სახელ-ზმნათა მოკეიდნენ ღ იჭმენ შერთულებულ, მა- გალითებ: იოანე დუთის-მეტყუწღ- მახარებელი. ხალა ესე გჭარსა ვი- თარმე სახელსა წოდებულ ზედ-ჭრთული. გჭაღად ცნობაღ ჭრთულისა, ანუ ზედ ჭრთულისა ვითარმეღ, ანუ შირველნი სა- ხელნი, ანუ სხუას სახელისა მიმართ, ანუ მიმღობისა ღ ანუ სახელ-ზმნისა მო- კეიდნენ ბოლოს ასოთა, დაჭჭითასა მი- ღებენ, მაგალითებ: დუთის-მეტყუწღ-

ლი. შესაძლებელ-არს თქმად, ვითარმედ დრუთისა, მაგრან ბოლოს მიიღო ა. დავუჭნათა ლექსიმან მარტიკიან, რომელს დრუთისა. კუნადა, ანუ ბრუნჯლნი სს-სელნი მოკვიდებიან, ანუ წრფელნი, მაგალითებრ: კეთილ მსახური. აქა ზედ-შესრული სახელი, რომელს კეთილი, დაუბრუნველად ბოლომას ასომას და-კუნწი ითა მოკვიდა სსწის რელ-შესრულ-სა, ხოლო ჭრთული ესე კეთილის-მომქმედი— მოკვიდა ბრუნჯლად მიმღე-ობასა.

§ 188.

თვსებანი ესე უოკელნი ზემო-ნათქმე-ნი დაიდრუნეს ჭრთულისათს. გარს სსწ-ნიცა ჭქონან მას თვსებანი, ვითარმედ, ანუ ორთაგან ღ ანუ სმითა მარტიკთა ლექსითა ურთიერთარს დაზაკებულთაგან წარმოდებების ერთ-სახელყოფად ღ უო-კელთა სსწითა მდკვართა სახელისათა ქმწმე განსელის, მაგალითებრ: მართლ-უგუნ-ქცევა, რომელს მოკვიდებული სახე-ლი ზედ-შესრული სახელ-ზმნის მიმართ რმნის-ზედა მიკვიდულის ღ ნათესავის-მებრ უმეშქობითი. ხოლო ნაკუნწთის-მებრ თავით თვსით არს ჭრთულ. მართლ-უგუნ საქცევი, ესე სახის მი-მართ არს სსმით-გარდასლვით მართლ-უგუნ-ქცევანი, ესე რინჯსამებრ არს მრავლობითი; მართლ-უგუნ-ქცევითი, ესე ბრუნვისამებრ არს მოქმედებითი.

თ ა ვ ი თ.

თვს შესამისა სახელთ მდკვა-რისა, ესე იგი სახისა.

§ 189.

მდკვარი ესე, რომელს შედრგინებულ

სახელის ორთა მიმართ სახეთა იწმე-ლების, ე. ი. უოკელ სახის მიმართ ღ სსმით-გართასლვითისა, რომელიცა სიმკ-რეთა შინა დადებითა ბრუნჯლად სა-გულ-კმო-შეკქმნათა მოწათუთა.

ა. ზირველი სახე არს, რომელი თვსს დანიშნულუბას შინა მდგომარებს უცნა-ლებულად, ხოლო სსმით-გარდასლვით არს, რომელი ჭსრწალებს მარტწაღთა მიერ თვსს დანიშნულუბას შინა უცნა-ლებულად მდგომარეს სახელს ღ სსწსა, რამესა სახის მიმართითა დანიშნულე-ბითა წარმოდებების, მაგალითებრ: ბრნი, გუნძი, პირი. ღ სსწანი, რომელ არი-ან თვსს დანიშნულუბას შინა უცნა-ღე-ბულად მდგომარება.

ბ. არ შეუძლო-არს თქმულთა მათ სახელთა ზედა ზირველ სახეთა სიმკრე-1). დასხმად მარტწაღნი, რამეა ესე გუნჯანი, რომელიცა თავით თვსითა ჭნი-შენენ არა რამესა, მაგალითებრ: ება, ოვანი, სა. ესენი არა რამესა მნიშ-ნელნი შესაძლებელ-არიან დასხმად სა-ხელთა რელა ზირველ სახელთა ღ სსწ-გვარისა შესახედვისა მიმართ განსხვ-ადა მაგალითებრ: არსმბა, გვარ(მანნი, სპვირო, ღ სსწანი; ვინადა ზირველ სახენა იგი იაქმან ზირველ-სახელ ღ ძირად სსმით-გარდასლვითა.

ბ. დაკვირვების, რამეთუ სსმით-გარ-დასლვით იგი უმრჩობლ-სსმით-გარ-დასლვთადქმცა, მაგალითებრ: არსმბა, რომელ-არს სახელი სსმით-გარდასლვ-თი. შესაძლებელ-არს, რათა ძირ-იქნას მრჩობლ-სსმით-გარდასლვითისა ღ სსწ-ნიდა შეიწინანენ მარტწაღნი ღ იქნეს მრჩობლ-სსმით-გარდასლვთ, მაგალი-თებრ: არსებითი, ღ სსწანი.

დ. ვინადა გუნჯეს უკუნწ, ამიდა მიმართ

მრჩობელობაჲ ღ გულის-კმის-ყოფაჲ, ვითარმედ არიან მარცხელნი ღ მარცხელაგნი პირველ სახეთა სახელთა-ზედა დასამდანი სხმით-გარდასლეთად ღ მრჩობელ-სხმით-გარდასლეთად ყოფად, რომელნიცა პირველ სახეობისაგან გარდაიყუანენ სახელთა თვისისაგან მნიშვნელობისა ღ ზედ-წოდებულ-ჟყოფენ სხმით გარდასლეთად ღ მრჩობელ-სხმით-გარდასლეთად, მაგალითებრ: მეფე, რომელ-არს ცხად მეოფი გუჰმისა ვისივე, შეიწყნარებს რა მარცხელსა ამას, რომელსა სდ ღ ითქმის სამეფო. არღარ განირჩევის მამინ გუჰმი მეფისა, არამედ დაინიშნების, ანუ დაადამა სამეფო ღ ანუ სხუჲ სამეფოჲ ნიეთი რამე. ესე არს ცნობა ყოველთა სხმით-გარდასლეთთა მიმართ,

მ. ხოლო მარცხელნი იგი, რომელნიცა სახელთა ზედა პირველ სახეთა დასისმანი ღ თვისისაგან მნიშვნელობისა გარდაიყუანენ, არიან აჲ მოსხუენულნი, მაგალითებრ: სა, ითი, უ, უუ, ესი, ავი, გი, ავი, გი, ალი, იანი, ოვანი, ევნი, ელი, ული, ეთი, მ₂, ი, ივ, იერი, იელი, ეული, ანი, ვილი, ული, იარი, ილი, არე, დი, არე, დე, მო, ოსანი, ედ, ო, ნი, მე, სი, ება, ობა, ა, ნა, ოს, ია, შესა, ის, ო, ვე, ცა, ც₂, ანი,

§ 190.

1. ზემა ხსენებულთა მათ სხმით გარდასლეთისა ნიშანთანი, რომელნივე ზედ წოდებულ მოგებითად, მით რამეთუ სხმით-გარდასლეთ-ქმნილნი იგი სახელნი მჴსტაგებთა მოკებითისათა დასაჟმებულნი ცხად-ჟყოფენ მოკებითსა, არა თუ თვის შორის მეოფისა მონა-

გებსა, არამედ გარეგნივე შესდომილსა მონაგებსა, მაგალითებრ: სა, ითი, ესე იგი ზოდირი სამეფდლო, საკუთარი, ბუნებრივი. ხოლო სადაცა მოკებითისა ნიშანისა დასისმის სახელსა ზედა, პირველ სახესა ეუკანაების მას-ოდესმე ხოლოდ კერძო ვი, ესე მ, მაგალითებრ: სამეფო.

2. რომელნივე ზედ-წოდებულ ზესთაობითად, მაგალითებრ: უ, უუ, ესი, ე. ი. ღმერთი შმოწყალსი, ღმერთი უშუესთაესი, გარნა კერძო ვი, ესე ესი, კერძოთა მათ, რომელ არიან უ, უუ, ეუკანაების, მაგალითებრ: შადრისი, უშუეთილსი, ხოლო შესაძლებელ-არს, რამეთუ წინ-დადებულნი, იგი კერძოანი, არა დაიდუნეს ღ იქმნეს სხმით-გარდასლეთ ზესთაობითადვე, მაგალითებრ: აღრისი.

3. რომელნივე ზედ-წოდებულ, გინობითად, ენანად მნიშვნელობისათვის, მაგალითებრ: ავი, გი, ავი, ალი, ე. ი. ასო მარცხელაჲსი, მცემლი გუშაბი, ცა ცაღლი.

4. რომელნივე ზედ-წოდებულ ნათესავობითად, მით რომელ სახელსა ვისსმე, ანუ მშობელობით, ანუ მამულობით, ანაჟმებულნი, მაგალითებრ: იანი, ოვანი, ევანი, ითი, ელი, ური, ული. ბაგრატ დავითიანი, თეიმურაზ ბაგრატიანი, სიტყუჲსა სხუელმანი, ღიპარიტ ორბელინი, ფარნავაზ მცხეთელი, ახანო ტფილისური, სხუელი ელექტორული.

5. რომელნივე ზედ-წოდებულ შემცველობითად, მით რომელ ესე გუჰარ-ქმნილნი სხმით-გარდასლეთნი გუჰარ-ქმნებენ საქმესა შეგულსა მას შინა, მაგალითებრ: ეთი, ავი, მ₂. ქმნენა სპარსეთი, მაღლი შესაწირანი

სფერა მდებარეობს, ზღუდე იგურდის, ხოლო სადაცა მუ, დაისმინს, სახელთა უკის ბოლოდ სახელთა მათ დასხმა გეროკსა, რომელა ივ, მაგალითებრ: მეგრეული.

6. რომელნიმე ზედწოდებულ არსებობითად, ამაღ რომელ მონახნი სახელსათანა განმარტეს წოდებითად, ქვემდებარეს შინს თუთოდას მეფოფთა არსებისსა, ესე გურ-ჭყოფენ, რათა დაჭინიშნოსნა არსება მეფოფისა აღმატებულად და კიდევანად ქვემდებარების თვისსა. ხოლო თავით თვისით ქვემდებარებენ, ვითარცა არსებითიან რამენი. მაგალითებრ: ება, ობა, სი. ხატება, აობა, სიმართლე. ხოლო ვიდრე ესე გულასკმის-ყოფით რამეთუ ხატო სახელი დაჭინიშნეს შესახადვისა რომელსამე, ე. ი არსებას შესახადვისსა, გარნა მისდაძი მოკიდებულად კერძოა ესე ება დაჭინიშნეს არსებას შესახადვისსა აღმატებულად ხატისაგან და მჭინების ხატება, მდგომარედ თავით თვისით და არა სხვას შორის.

7. რომელნიმე ზედწოდებულ თანმეყოფითად, მით რომელ ნიკთისაგან სხვსათან-შეყოფით გავტარებულსა არსსა გუჩინებენ, მაგალითებრ: ანი, ოვანი, ვილი. ზეთიანი, ფერმიანი, შემურმილი.

8. რომელნიმე ზედწოდებულ სახელ-ზმნა-სხებითად, ამისთვის, ვითარმედ სახელ-ზმნანი ისმით-გარდასლვადებან. მაგალითებრ: იერი, ილი, ელი, არე, იელი, დი, არე, ბლე, მუ, ოლი, ობა, ითი, შერნვა. შერნვიანი, მით რომელ ესთ სამართალ-არს თქმად. (§). წესება, წესილი, თიკვა, ფიცხლი, ჰსწრაფა, მესწრაფი. აქა მუ, მარტული მიიღო თავად ჰსწრაფა, სახელ-ზმნანი; ცხა, მტრანი. ამნა მიიღო თავად მუ. მარტული; ბრწინვა, ბრწინვალე, ჰსწრა, მსწროლი, ქმნა ქმნობა, ანუ ქმნილი.

9. რომელნიმე ზედწოდებულ ქონებითად, მით რომელ ქონებულნი სახელისაგან დასაქმებულნი. მაგალითებრ: ოვანი, იანი, ოსანი, ვილი, ური, ევანი, მო, მე. ასი. კომიანი. ირავლი გურგინანი, რანიდა ცხენოს-

ანი, საფხური მოაქრომილი, მოყუნი მოგზაშრი, სიტყუა სახელმძანი, ჭაბუკი იოკემ, ამირაიან მენაპე.

10. რომელნიმე ზედწოდებულ აღმატებითად, ამაღ რომელ მონახნი სახელსათანა განმარტეს წოდებითად, ქვემდებარეს შინს თუთოდას მეფოფთა არსებისსა, ესე გურ-ჭყოფენ, რათა დაჭინიშნოსნა არსება მეფოფისა აღმატებულად და კიდევანად ქვემდებარების თვისსა. ხოლო თავით თვისით ქვემდებარებენ, ვითარცა არსებითიან რამენი. მაგალითებრ: ება, ობა, სი. ხატება, აობა, სიმართლე. ხოლო ვიდრე ესე გულასკმის-ყოფით რამეთუ ხატო სახელი დაჭინიშნეს შესახადვისა რომელსამე, ე. ი არსებას შესახადვისსა, გარნა მისდაძი მოკიდებულად კერძოა ესე ება დაჭინიშნეს არსებას შესახადვისსა აღმატებულად ხატისაგან და მჭინების ხატება, მდგომარედ თავით თვისით და არა სხვას შორის.

11. რომელნიმე ზედწოდებულ მდებარეობითად, ამაღ რომელ მონახნი სახელსათანა, დასაშენენ მდებარეობითად. მაგალითებრ: ა, ნა. უფაღა, მთავრინა. ხოლო კერძოა სახელსა თანამოსაძი, რათა დასაშენოს სახელი მამრობითადცა არა სხვა იპოების ჩუქნიანებრ ენისა.

12. რომელნიმე ზედწოდებულ მთავრელობითად, ამაღ რომელ ნიშანი სახელსა თანა მონახნი მფარველობითა ანაქმებენ სახელსა. მაგალითებრ: მე, მუ, ი, ე. მისწურვალე, მუფარაში.

13. რომელნიმე ზედწოდებულ შემსგავსებითად, ამისთვის, რათა სა-

ხელნი კერძოკი დასხმულნი დამცანინი-
ნენ შემსგავსებითად. მაგალითებ: შესა,
სა, ჯს, ო. შმსაბამ, სპად, შესატ-
ყუს, შესადარო. ხოლო შენ, რომელი-
ცა ასწავებ მოწაფეთა ღრამმატიკისა კე-
ლოკებისას, განურჩიე მოწაფეთა შენთა,
კითარმედ ამათნი, რომელნი არიან მრჩობლ
სხმით-გარდასლუთნი.

14. რომელნიმე ზედ-წოდებულ
უდღუჯთად, კითარმედ მონახნი სახელ-
სათანა დაჭნიშენენ უდღუჯთად, მაგალი-
თებ: მე, მო, ვე. მმგზამ, მმ-
კაღმ.

15. რომელნიმე ზედ-წოდებულ იგივეო-
ბითად, რამეთუ ზედ-დასხმით სახელ-
სა იგივე ჭყოფენ. მაგალითებ: ვე, ცა,
ცა. კაცემ, ცსოკელიძა, არხებაც.

16. რომელნიმე ზედ-წოდებულ წე-
სებითად, ამაღ რომელ დაწაკსხმის
სახელსა — ჭყოფს წესებითად. მაგალი-
თებ: მე, ე. მპარმ, მმსამ.

17. რომელნიმე ზედ-წოდებულ შე-
დგომობითად, კითარმედ კერძოკიერ
ჭინილნი სახელნი დანიშენიან შედგო-
მობითად. მაგალითებ: ანე, ანი. ჭრ-
სტეანმ, ვასილიანნი.

18. რომელნიმე ზედ-წოდებულ უკუ-
თქმითად, მით რომელ მონახნი სა-
ხელ-ზმნასა თანა ჭყოფენ უკუთქმითად,
მაგალითებ: უ, ი, ო, ჰ. უსიი,
უმკაცრო, უთქვ.

§ 191.

არს უკუჭ, სიმკაცრე ჩუჭნი სხმით-
გარდასლუთათას.

ა. კითარმედ სხმით-გარდასლუთთა
დამნიშენულნი კერძოკი სახელსა იუდა,
რომელნიმე წინათ დაისმინან ღ რომელ-
ნიმე უკანით. რომელნიცა ჩუჭნი ნოტრი-

თა, ანუ სსხთა ასოებითა ეგგლესიურებ-
რითა, ანუ მოქალაქებრითა განგუარჩიევს,
არა განგვრცომისათჳს წერილისა.

ბ. არიან კერძოკი სხჳსა ღ სსხჳს
გუარისანი, რომელნიცა ერთსა სახელსა
ზედა, ანუ სახელ ზმნასა დაისმინან ღ ჭყო-
ფენ მას მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთად,
მაგალითებ: სოტუყერება.

ბ. უოველნი მიმღეობანი, უოველის
დროჲსა ჭუჭუენი ისხმით-გარდასლუთ-
დებინ სახელებრ, ღ იმრჩობლ-სხმით-
გარდასლუთდებიანცა, მაგალითებ: მე-
ტუტუტღებ, მიმღეობა არს ღ სხმით
გარდასლუთი. მაგალითებ: მეტუტუტ-
ღებობითი, ღ ესე მრჩობლ-სხმით-გარ-
დასლუთი.

ღ. სახელთა სახელ-ზმნათა ღ მიმღეობა-
თა სხმით-გარდასლუთად ღ მრჩობლ-
სხმით-გარდასლუთ დანაკუჭტუბოელთა
პირველით სასათგან გარდასლუქსა შინა,
თჳსნი საკუთარნი ასონი, ანუ უკომნი
ესზობიანცა ღ გუქალბინ, რომელთა ზედ
დაჭუჭრეტა გულის-ხმისყოფით სათანა-
დო არს აჭა მღებარეთა მიმართ მაგ-
ალითთა.

ი. არა თუ მარტივთა სახელთა იჭინე-
ბის სხმით-გარდასლუთ-ყოფა ღ მრჩობლ-
სხმით-გარდასლუთ, არამედ ჭრთულთაცა
ღ ზედ ჭრთულთა. ჭრთულთა მაგალი-
თი: დუთის-მსახერება. ესე ჭრთუ-
ლი არს ღ სხმით-გარდასლუთი. კუქალდ
დუთის-მსახერებობითი, ჭრთული-არს
ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთი დუთის-
მეტუტუტღ-მოძღუტრება, ესე ზედ
ჭრთული არს ღ სხმით-გარდასლუთთ.
დუთის-მეტუტუტღ-მოძღუტრებობითი,
ზერ-ჭრთული არს ღ მრჩობლ-სხმით-
გარდასლუთი. სხმით-გარდასლუთი გან
ჭულის უოველთა მღეკართა სახელისათა.

§ 192.

ხოლო დაგუქსნამ აჲა მოკლედ რიცხუ-
სა ქუჩქუ გუერთა სსმით-გარდასლუთი-
სათა: 1, მოკუბითი, 2, უხესუსობი-
თი, 3, გინრობითი, 4, ნათესაუობითი,
5, შემცქულობითი, 6, არსებითი, 7,
თან-შეკოფითი, 8, სახელ-წმინა სსმით-
გარდასლუთი, 9, ქონებითი, 10, აღ-
მატებითი, 11, მადარობითი, 12,
მუარკულობითი, 13, შემქსგაკუსებითი,
14, უდლუთი, 15, იგოკუობითი, 16,
წესებითი, 17, შედგომებითი, 18,
უკუთქმითი.

თ ა ვ ი ი

თჳს მეოთხისა სახედიის მდებარ-
ისსა, რომელსა რიცხუსა.

§ 193.

უოკელი რიცხუ იწუადების ერთობი-
თისადმი, ე. ი. მხლოობითისა ჳ მრავ-
ლობითისა, რომელიცა მუბრ ჩუწულუბი-
სა სახელისა მიმართცა ესრეთუ იცნო-
ბების მხლოობითისაებრ, მაგალითებრ:
სიტყუბა; მრავლობითისაებრ, მაგალი-
თებრ: სიტყუბანი, ზდუტზბ, ზდუტზ-
ბა, ჳ სსუანა. ხოლო მიწეზისა
უქუწ დათჳსებისა რიცხუთისა კაჩუწ-
ნებთ სამკაცრეთა შინა როდერთაჲ:

ა. ამისთჳს უქუწ მხლოობითა, კი-
თარმედ ნივთისა რაჲკესა ერთსა უქუწ
გუჩიწუნებს ჳ ამისთჳს მრავლობითა,
კითარმედ ნივთთა რაჲკეთა მრავლთა
გუჩიწუნებს,

ბ. იქნების უქუწ ჩუწუნისაებრ ენისა,
რათა აქუნდარიცა შესხუდავი მრავ-

ლობითისა ჳ მხლოობისა შინა მდგომე-
ბდეს, მაგალითებრ: მთიებრი, ჳ სსუანი,
რომელთა აქუსუე შესხუდავი მრავლო-
ბითისა ჳ არიან მხლოობითი.

ბ. კუწლად დაკუწუბების, კითარმედ
სახელნი არიან მრავლობითად მდებარე
ნი სიტყუწისა შინა, გარსა მხლოობითად
იცნობებიან. მაგალითებრ: ხორცნი,
რომელსაგა ჩუწულუგართ სამდუთომასა-
თჳს ხორცისა, სიტყუსა დუთო-
სა.

ღ. ჩუწულუბა არს მრავალკერ მად-
ლად მწოდებულთაგა თავთა თჳსთათა,
ჳ მდაბლთა თავთა თჳსთა წოდება
მრავლობითად ჳ მუორისა მიმართცა.
წოდება ესე, ჳ შესამისაგა.

ი. დავსხნენ აჲა ნიშანი, რომელიცა
მხლოობითისა სახელსა მრავლობით ჳუო-
ფენ, მაგალითებრ: ნი, ები, ჳბ, ანე,
ებ, ე. ი. ბუნებანი, ნათესაუში,
ზდუტზბ.

კ. დაკუწუბების კუწლად ერთისა
მხლოობითისა სახელისა ორ-ჳერ თქმი-
თა, რამეთუ დანიშნომცა მრავლობითი,
მაგალითებრ: დიდ-დიდი.

ზ. ხოლო, დასასრულად, სამკაცრე
ჩუწნი ესე არს ამისთჳს, კითარმედ
მუბრ ელისთა ჳ სსუთა რომელთაჲ ენა-
თა, არს რამე არს ჩუწუნისაებრ ენისა
შორის მხლოობითისა ჳ მრავლობი-
თისა, ე. ი. რათა იყოსმცა ორობითა,
რამეთუ შემდეგად ერთისა ორსაგა ჳ
მილიონისა ჳ ფრთად უმრავლესისა მი-
ლიონისისა კიტყუთ მრავლობითად.

თ ა ვ ი ი ა .

თუ ს მეხუთისა აახელიისა, მდევარისა, ესე იგი ბრუნჯსა და დანაკუჭრებისა მისისა.

§ 194.

ბრუნჯა არს ცუთადება მიმოხროთი სხვსა და სხვსა მიმართ მდგომობისა, ერთისა და მისვე სახელიისა, მით რომელ სასული ესე სიტყუა, იცულები სხვსა და სხვსა მდგომობისა მიმართ და მიმოხროვნეს, მაგალითებრ: სიტყუა, სიტყუსა, სიტყუსასა, სიტყუამ, სიტყუსაგან, სიტყუამან, სიტყუათ, სიტყუათა, ანუ ჭ, სიტყუათა.

§ 195.

რუჟსა რიცხუსა შინა შემოკვიჟუნენ მე, დაღათუ ბრუნჯანი ჭართულისამებრ ენისა, მაგრა, თუ სადამე გამოცდილ ყოფილ-ვიჟამება, მაშინ სხვსა და სხვსამებრ ენისა ბრუნჯსა მიმართსა განსკვასა შინა, მაშინ სამართლად მკნსკული დაკსმდი ბრუნჯათა სასულიისათა შუდათა, მაგრა მაშინდაღათა მათ ზემთანა შრომელთა პატრიკს-კვსტკემ დაუთომბ ამას და რვათავე დაკვსტკემ ბრუნჯათა სასულიისათა:

§ 196.

დასაბამ ბრუნჯათა არს წრთელობითი, რომელიცა უფრორე სამართალ-არს, რამეთუ ეწოდებოდაცვა სახელობითი. ხოლო წრთელობითი ესე შირველსა მდგომობასა შინა არს უცულებელად და ღებნიშავს რომლისამე მყოფისა არსებებსა მარტივად, მაგალითებრ: ცხრაველი, კაცვი, თარნავაზ, და სხუანი. მაგრა, კსტყულებს რა მდგომობას თუხსა

მიმოხროთ, დაბრუნდების ნათესავობითად, მიცემითად და სხუებზად, კისამცა მიმოხროლი იგი წრთელობითი არღარა ჭნიშნავს მდგომობასა თუხსა უცულებელად, არამედ ცულებით და იკანკელად ბრუნჯთ, რომელთაცა თქმა გუჭვულებების შექმნათა შინა.

§ 197.

მეორედ წოდებულ ნათესავობითი, ამისთვის ვითარებულ სასული წრთელობითი თუხსიანგან მდგომობისა ცულებული იკანკელდების უსშუალოდ სხვსა მიმართ ბრუნჯსა, არღარა შნიშუნელი არსისა არსებისა, არამედ არსებისაგან ჭიანჭულისა რამდემას, რომლისათუხს დაკვსტკენ მე აჭა რადენენიმე სიმკაცრენი.

სიმკაცრე რუჭნი წრთელობითისათუხს მრავლობითისა მიმართ, იგი არს, რომელიცა კვსტკეწნით რიცხუსათუხს მრავლობითისა, რომლისა ნიშანნი არიან: 1, ნი, 2, ები, ანუ ღზი, 3, ებ, (193, რიცხუსათუხს).

ა. ნიშანი ბრუნჯსა ნათესავობითისანი, რომელიცა რიცხუსა შინა შემოსლუად შესამლებელ-არინ, თავით თუხით არინ სუთ, ხოლო არს მეტყესტკე, რომელსა ს. და წარმოდგების ნიშანთაგან მეორისაგანცა, და მესამისა, და მეოთხისა. (ნაწილი 1, თავი 1, § 1, ბრუნჯათათუხს სასულთასა). 1, ისი, 2, ისა, 3, სა, 4, მსა, 5, ჯსა, და ესე ყოველნი არინ მხოლობითისა ბრუნჯსანი.

ბ. ნიშანი, რომელიცა შირველისა სიმკაცრესა შინა მოკისსენიით ყოველნი სასული ნათესავობითად ბრუნჯლნი საზოგადონი, იბრუნჯიან სუთთა ამით ნიშანთა-მეორე კომკანითაცა და უკომკანითა დაბოლოებულნი.

ბ. უოკელნი უკმომთა დბოლო-
ბუენი სხელნი წრფელბითნი სსოგა-
დონი ჰ სათუთონიგა ნათესაობითად
ობრუნჳნი რა, მიიღებენ 1-სა, ანუ მე 2-სა,
ანუ მე 6-სა, ნიშნისა, მაგალითებ: **ი-
რაილი**, სხელი წრფელბითი, სსო-
გადონი, ხოლო აბრაჳამ, სხელი სა-
თუთონი, წრფელბითი, აბრუნჳნი ნათე-
სავობითად, მაგალითებ: **ისრაილისი**,
ანუ **ისრაილისა**, ანუ **ისრაილის**,
აბრაჳამისი, ანუ **აბრაჳამისა**, ანუ **აბრა-
ჳამისი**, ჰ სხუანი, ჰ ესენი არცა ერთ-
თა ჳსწემედენ საკუთართა ასოთა თუ-
სთა.

დ. სხელი წრფელბითნი, სსოგადონი
გიდურ-მეჭონი 2-სა, 3-სა, აბრუნჳნი რა
ნათესავობითად, მიიღებენ 2-სა, ჰ 6-სა,
ნიშნისა, ჰ დეკუტებთისეუ გიდურთა
კომუნთა ჳსმობად, მაგალითებ: **არ-
სებისა**, ანუ **არსების**, **მისისა**, ანუ
მისის, ჰ სხუანი.

ხოლო პოენილ-არს სხელი სსო-
გადონი გიდურ-მეჭონი პირველისა კომ-
უნისა, რომელს სიტყუბი. აბრუნჳნი რა
ნათესავობითად, მიიღებს ნიშნისა მე 5-სა,
მაგალითებ: **სიტყუბა**. მაგრა მიზეზი
ამისი ესე არს, ვითარმედ ასოჲ გიდურ-
ი **შ**, იცუადების ასოდ ამაღ 3, ჰ
გიდური თჳსი 2, ესმობის ჩუწელები-
სებერ, ვინადცა უოკელი სხელი სსო-
გადონი **შ**, 2, მეჭონი გიდურად ესთ
აბრუნჳს.

მ. სხელი წრფელბითნი სსოგა-
დონი, გიდურ მეჭონი: **3-სა, 4-სა, 5-სა**,
აბრუნჳნი რა ნათესავობითად, მიი-
ღებენ ნიშნისა მეოთხესა, ანუ მეექვ-
სესა, მაგალითებ: **ტუწმისა**, ანუ
ტუწმის, **ოქრომისა**, ანუ **ოქრომის**,
ბრჯუგმისა, ანუ **ბრჯუგმის**, ჰ სხუანი.

ხოლო ბრუნჳთა ამთ შინა არ წემდე-
ბის სხელთა წრფელბითთა ასოჲ
გიდური.

3. სხელი წრფელბითნი, სსო-
გადონი ჰ სათუთონი გიდურ-მეჭონი **1-სა,**
2-სა, აბრუნჳნი რა ნათესავობითად, მიიღე-
ბენ ნიშნისა, მე 3-სა, მე 5-სა, ანუ მე
6-სა, მაგალითებ: **ტამრისა**, ანუ **ტამ-
რის**, **მოგვისა**, ანუ **მოგვის**, **სოგრატის-
ა**, ანუ **სოგრატის**, ჰ სხუანი. სს-
ოგადონი სხელი ამთნი, 6-ით ვი-
დურ-მეჭონი, თჳს შორის კომუნთა
საშუაღთა, რომელნივე ისმობენ ჰ რა-
მელნივე არა, მაგალითებ: **ნათელისა**,
ტამრისა, **გოდელისა**, ჰ სხუანი,
ისმობენ ესენი თჳს შორის კომუნისა,
ხოლო **პაღლატისა**, **ბენელისა**, ჰ
სხუანი, არა ისმობენ ჰ 6-ით გიდურ-მე-
ჭონი, არა ისმობენ, არცა სსოგადონი
ჰ არცა სათუთონი.

ზ. სხელი სათუთონი: 2-ით, 3-ით,
4-ით, 5-ით, დბოლოკუენი, უსმობუ-
ღად გიდურ-ქონებუღისა, ანუ საშუაღისა
ასოჲსა, მიიღებენ ნიშნისა ბრუნჳსისა ერ-
თისა, რომელს სი, მაგალითებ: **ანდრესი**,
იოანესი, **პირანსი** **იოსესი**, ჰ სხუანი.

ც. ნიშნინი ნათესავობითისა ბრუნჳსნი
მრავლობითად არიან ექუს, მაგალითებ:
1, -თა, 2, -თ, 3, -ებისა, 4, -ებისა, 5, -
ებისა, 6, -ებთ, გარნა განჩეკუად ამთი
არა უამს არს, ვითარმედ ნიშნი მრავ-
ლობითისა მე 2-სა, წამოდებთ პირველი-
საგან ნიშნისა, ვითარ იგი მხოლოლობი-
თისა ნიშნი მე 6-სა, წამოკებს სხუათაგან.
(§ სიმეგრე 1). ხოლო ნიშნი მე 3-ე,
მრავლობითისა წამოკებს, თუ საღამე სს-
ელი წრფელბითი მრავლობითი არს
ნიშნითა მით, რომელსა მბ. მაშინ მრავლო-
ბითი ესე წრფელბითი ნათესავობითა-

სა მსოფლობითისა ბრუნვას ნიშნითა
 მე 2-თა, ჭეიშნების მრავლობითად, მაგალი-
 თებრ: გოადღებინსა, ჭე თუ სადაძე
 ნიშნითა ამით რომელსა მბი წრეელ-
 ბითი მრავლობითი ბრუნვას ნიშნითა
 3-თა, მსოფლობითთა ექმნების ესთა,
 გალითებრ: ნათესავებისა, ჭე შესაძლე-
 ბელ-არს ესენი ესთა ბრუნვადცა, მაგა-
 ლითებრ: ნათესავების, გოადღების.
 მაშასადამე ნიშნინი ნათესავობითისა მრავ-
 ლობითისანი, მე 3, მე 4, წარმოებენ წრე-
 ლობითისა მრავლობითისა ნიშნითაგან მე
 2-სა, მე 3-სა, ჭენათესავობითისა მსოფლო-
 ბითისა ნიშნითაგან მე 2-სა, მე 3-სა, ჭე თუ
 სადაძე თქმულნი იგი წრეელობითი მრავ-
 ლობითნი ბრუნვებს, 1-სა, ანუ მე 2-სა,
 ნიშნითა მრავლობითისა ნათესავობითი-
 სთა, ექმნების ბრუნვა იგი, ანუ მე 5-სა,
 ნიშნითა მრავლობითისათა, მაგალითებრ:
 ნათესავებშია, ანუ მე 6-სა, მაგალითებრ:
 ნათესავებში, მაშასადამე ნიშნინი ნათესა-
 ვობითნი მრავლობითნი მე 5-სა, ჭე მე 6-სა,
 წარმოებენ წრეელობითთა მრავლობითთა-
 გან ნიშნითა მე 2-სა, მე 3-სა, ჭენათესავო-
 ბითთა მრავლობითა ნიშნითაგან, 1სა, 2სა.

მ. უკველნი სახელნი წრეელობით-
 ნი საზოგადონიცა ჭე სათუთონი, გარდა
 ი-სა ჭე 3-სა სხუნთა კომპანთა ჭე უკმითა
 კიდურ-მეჭონნი უსპობელად სამუხლთა,
 ანუ კიდურთა ასოთა აბრუნვას რა ნა-
 თესავობითად უკველთა მათ მრავლო-
 ბითისა ნიშნითა, ნათესავობითთა მი-
 ლე არანი.

ი. სახელნი წრეელობითნი საზო-
 გადონი ი-სა ჭე 3-სა დაბოლოებულნი, და-
 დათუ მიიღებენ უკველთა მათ ნიშნითა
 მრავლობითთა აბრუნვას რა ნათესა-
 ვობითად, მაგრა ისპობენ კიდურთა ასო-
 თა, მაგალითებრ: კანშია, მოკვებში, ჭე

სსუნნი. კგ-სასკად ესენი უკველთა ნიშნ-
 თა ნათესავობითისა ბრუნვასთა მიმღე
 არანი.

იპ. სახელი სათუთონი ი ჭე 3 და-
 ბოლოებულნი უსპობელად კიდურთა,
 მიიღებენ უკველთა ნიშნითა მრავლობ-
 თისათა, აბრუნვას რა ნათესავობი-
 თად.

იზ. იცის ნათესავობითნი ბრუნვასნი,
 ჩუჭულუბა ფრიად საჭებელი, ე. ი.
 თან-კომბადა, რომელთაცა სახელთა, გან-
 მათესებელად შეხუდების სიტყუასა შინა,
 რამეთუ, თუ სადაძე მრავლობითი არს
 სახელი იგი, რომლისაძე ბრუნვასგანი
 ჭე თუთ მსოფლობითი ეთანკების
 შეწინიერ ბრუნვასცა ჭე რიცხვთა, თვის-
 სა მსოფლობისა, დაბრუნვას წარუწყე-
 დელად, მაგალითებრ: ძენი დევისნი.
 ძენი არს წრეელობითი ბრუნვასებრ,
 ხოლო მრავლობითი არს რიცხვასებრ,
 რომელსაცა ეთაგმა ნათესავობითი იგი,
 რომელსა დევისნი თვისსა ბრუნვას
 ჭე მსოფლობითისა რიცხვასა შეუწყე-
 ლად.

იზ. ეთანკების მრავლობითსაცა
 წრეელობითსა რიცხვასცა დაბრუნვას,
 მაგალითებრ: ძენი ისრანილოთანი, ჭე
 სსუნნი.

ილ. ეთანკების სახელსა ნათესავო-
 ბითად ბრუნვას განმათესებელი თუთა
 ნათესავობითივე ბრუნვთა შეწინიერ გუ-
 რითა, მაგალითებრ: გუამისა ქრისტი-
 სისა. დადათუ არს სკრიტად ნათესა-
 ბითად ბრუნვასნი განმათესებელნი მი-
 ლე სსუნადცა დაბრუნვას ნათესავობით-
 დევე, არამედ თან-კომბისათეს სახელისა,
 რამეთუ უკმითა არს თქმად გუამისა
 ქრისტიესი,

იპ. ეთანკების თვისსავე ნათესავო-

ბითად ბრუნვის მდგომარეობას შინა, მიცემითად ბრუნვლას სახელსა მსო-
ლოობითსა ბრუნვთა ღ რიცხვთა გან-
მთავსებელი იგი სახელი თვისი (ნათესა-
ვობითად ბრუნვლი). მაგალითებრ: სან-
დლისა ზაქარისასა. ხოლო ეთანკე-
ბისკე მიცემითად ბრუნვლას სახელსა
მრავლობითსა რიცხვთაგა დაბრუნვთაგა,
სახელი მსოლოობითი ნათესავობითად
ბრუნვლი, განმთავსებელი მისი, შეურყე-
ველად თვისის ბრუნვსა ღ რიცხვსა,
მაგალითებრ: შესაგრებელთა ვადი-
ლეთამთა, (ლუკ. 4, 44), ღ სსჴანი.

მვ. ეთანკების თვისსავე ნათესავო-
ბითად ბრუნვსა მდგომარეობას შინა
მოთხრობითად ბრუნვლას სახელსა მსო-
ლოობითსა, ბრუნვთაგა ღ რიცხვთა
განმთავსებელი იგი სახელი თვისი (ნა-
თესავობითად ბრუნვლი), შეურყეველად
თვისის ბრუნვსა ღ რიცხვსა, მაგალი-
თებრ: სუღმან მოწყინებისამან,
(ბარუქ. 3, 1). ხოლო მრავლობითსაგა
ეთანკების მებრვე სუღლებმან კაცთა-
მან, ღ სსჴანი.

ნზ. ეთანკების თვისსავე ნათესავო-
ბითად ბრუნვსა მდგომარეობას შინა
მოქმედებითად ბრუნვლას სახელსა მსო-
ლოობითსა, ბრუნვთაგა ღ რიცხვთა გან-
მთავსებელი იგი, სახელი თვისი (ნათესა-
ვობითად ბრუნვლი), შეურყეველად
თვისის ბრუნვსა, ღ რიცხვსა, მაგალი-
თებრ: სიტყვთა უფდლისათა, (ფსალ. 32, 6).
ხოლო მრავლობითსაგა ეთან-
კების მებრვე, მაგალითებრ: ვედიითა
მოციქულთათა, (საქ. 5, 12). სან-
საურარს ესე, ვითარქმედ, ვედიითა, და-
დითუ რიცხვსაებრ ჴსნისან მსოლოობი-
თად, მაგრა ძალითად არს მრავლობითი,
ქ. ი. ვედიითა მოციქულთათა.

მს. დაწვებითისათანა ბრუნვსა არა
აქჴს ნათესავობითად ბრუნვსა ესე გჴა-
რი თანკობადა, არამედ დაწვებითი თან-
კობას სხვისათანა ბრუნვსა.

მო. ეთანკების, თვისსავე ნათესავო-
ბითად ბრუნვსა მდგომარეობას შინა
წოდებითად ბრუნვლას სახელსა, მსო-
ლოობითსა ბრუნვთა ღ რიცხვთა გან-
მთავსებელი იგი სახელი თვისი (ნათესა-
ვობითად ბრუნვლი), შეურყეველად თ-
ვისის ბრუნვსა ღ რიცხვსა, მაგალითებრ:
ძეო კაცისაო, (ეზეკ. 38, 2). ხო-
ლო მრავლობითსაგა მებრვე, მაგალი-
თებრ: ძეო კაცთანო, (ფსალ. 4, 2),
ღ სსჴანი.

ძ. თანკობადა ესე სსჴა გჴარ ბრუნ-
ვლისა სახელისათანა განმთავსებელისა
თვისის, ნათესავობითად ბრუნვლისა,
იქმნების, რამეთუ იყოიმდა სახელი რა-
ვე, მრავლობითი ღ თუთ მსოლოობითი
ღ ეთანკიმოს მის რიცხვთა ღ ბრუნვ-
თა. (სიმცხ. 12).

ძა. დაკჴმებრების რათა იყოს სა-
ხელი რავეუ მსოლოობითი ღ თუთ
მრავლობითი, მაგალითებრ: განსაზღუ-
რებითა ცხროველთათა, ღ სსჴანი.

ძბ. თანკობისათვის განმთავსებელი-
სა ნათესავობითად ბრუნვლისა, სიმცხ-
რეთა შორის ესეცა ცნობად სათანადო
არს, ვითარქმედ დაკჴმებრების განმთავსე-
ბელსა ნათესავობითად ბრუნვლას, რათა
აქჴნდესიმდა სსჴადა ნათესავობითად ბრუნ-
ვლი, განმთავსებელი, რომელიცა ეთან-
კების წინასა სახელსა, მაგალითებრ:
კაცმან მმჯდობისა ჩემისამან.

ღუქსი ესე მმჯდობისა განმთავსებე-
ლი არს კაცმან ლექსისა, ხოლო ლე-
ქსი ესე ჩემისამან, განმთავსებელი
არს მმჯდობისა ღ თანკობობიდა არს

მოთხრობითად ბრუნჯისა, ლექსისათა-
ნა, რომელსა კაცმან, ჭ სსჟანი.

ხოლო უკეთუ ნათესავობითი იგი სა-
სული ითქვას მხოლოდ, არ შეიქნება
ჩუბნი იღაჲ განყოფითი, ანად რომელ
არს ვიციტ განყოფით რაჲსათჳსუ არს
თქმას იგი, მაგალითებრ: სიტყჳსა, ჭ
არს ვიციტ, თუ რაჲმე არს სიტყჳსა,
მაგრა, ოდეს იგი ითქვას, ვითარმედ
ლექსი სიტყჳსა, ანუ ნაწილი სიტ-
ყჳსა, მაშინ შეიქნება ჩუბნი იღაჲ
განყოფითი, ვითარმედ ნაწილი, ანუ ლექ-
სი, ჭონებული არს სიტყჳსა.

§ 198.

შესამედ ვითმე წოდებულ მიცემი-
თად, მით რომელ თჳსისაგან მდგომე-
ბისა, სასული ცუბლებული იგანკლდების
რა მეორედ სხჳს მიმართ ბრუნჯსა,
ითქმის მიცემითად, ხოლო სასული
ესე გუბრი, არს დანნიშნავს თაკადსა არ-
სებასა მეოფისასა, არამედ მისდა მიმარ-
თებადსა რაჲმესა, ესე იგი, საწადსა, ანუ
სასუდრუჭლსა, ანუ მისაგუძელსა, რომლი-
სა ძლით ითქმის მიცემითად, მაგალი-
თებრ: ჭარნაჳსს, მირიანს, ანაგოფიად,
ღ სსჟანი.

§ 199.

დავჭსხნე აჭა ნიშანი, რომელნიცა
წრფელობითისა სასულისა მიცემითისა
მიმართ იგანკლდისა ბრუნჯსა იქმონე:
1, ს, 2, სა, 3, დ, 4, ად, 5, და, 6, დად, 7, მი, 8, მიმართ, 9, მდე.
ხოლო იბრუნჯან ესთა: 1, დმერთს,
2, დმერთსა, 3, ჳეცად, 4, დმერთი-
სად, 5, შენად, 6, წინასწარ-მეტყუჭ-
ლისად, 7, დმერთისამი, 8, დმერთი-
სამიგართ, 9, ნათესავადმე, ჭ სსჟანი.

ხოლო დავჭსხნე აჭა რომელნიცა
სიმატრენი მიცემითისათჳს ბრუნჯსა.

ა. ჩუბნულსა არს ჩუბნისამებრ ენი-
სა, ვითარმედ ნიშანი 1, 2, 3, 4,
ესრეთ უკუჭ იქმონენ ბრუნჯსა მიცემი-
თად, რამეთუ 1, 2, დაისსიძიან რა სა-
ზოგადოთა მიმართ, ანუ სათუთათა
სასულთა, ანითა, ენითა, ინითა,
უნითა, დაბოლოებულთა არს ცუბლებით
ღ არცადა ჭსობობით შეარყუენ მათ ჭ
ოართჳე ნიშანთა ამათ მიცემითისათა
თანასწორებით მიიღებენ ჳემო-თქმულნი
იგი სასულნი წრფელობითნი ჳემოთქმუ-
ლითა მით გმოკანებითა დაბოლოებულნი
ღ არცა ერთი განისკუთრებენ თუთოსა
ნიშანსა მიცემითისასა, მაგალითებრ:
არსებას, შჳესა, ოჭროს, დრეუსა, ან-
ნას, ალექსანდრეს, აჳედნაგოს, იისუს,
ღ სსჟანი.

ბ. ეგ-სასუდ ნიშანთა მათჳე უკმოათა
დაბოლოებულნი წრფელობითნი მიიღე-
ბენ რა მიცემითად ბრუნჯსა შინა თჳს-
თა მდგომობათაგან, არ ირყუეან ცუბლე-
ობით ჭ ჭსობობით. ხოლო დადათუ ძუ-
სამკანებულ-არს სასული საზოგადოა უკ-
მოათა დაბოლოებული, მაგრა ბოლოდ
ემოკანი იგი, დამბოლოებული მისი, ადუ-
ლოთ რა, არს უკამს არს ადუბა იგი ვი-
თა საზოგადო ესე სასული, აბჯარნი.
ი, მოსპობილი, არს უშუბრ შესახელა
ეკების, მაგალითებრ: აბჯარ, ხოლო
დაბრუნდების მიცემითად ჳემოთქმული-
სამებრ უწყებისა აბჯარს, ანუ აბჯარსა.
ეგ-სასუდ ჭარნაჳსს, მირიანს, ჭ სსჟანი.

გ. ხოლო საზოგადონი სასულნი
წრფელობითნი ასოთა ამათ მიმართ ი,
3 დაბოლოებული, რომელ არიან, ცხო-
ველი, კაცი, მოგ3, ნიშანთა ამათ 1,
2, მიიღებულნი მიცემითად ბრუნჯსა

შინა ჰსწემედენ დამბოლკებულთა მათ
კოვანთა, მაგალითებრ: ცხაკულს, კან-
სა, მოკუტს, ჭ სხუნანი.

დ. დასათუთონი სახელნი წრფელ-
ბითნი ი ასოთა დაბოლკებულნი, რ-
მელ არიან არისტოტელნი, ჭ სხუნანი,
წარუწყმედელად დამბოლკებულთა მათ
თუსთა ასოთა ჰტებენ მდგომარეობას
შინა თუსსა, მაგალითებრ: სოკრატის,
არისტოტელის, ჭ სხუნანი.

მ. ნიშანი მიცემითისა ვ. რომელსა
დ. საზოგადოთაგან ჭ სათუთოთა სა-
სულთა წრფელბითთა კოვანებითა გარ-
და ი ჭ ვ. დაბოლკებულთა მიღებული
მიცემითად ბრუნუნას შინა, არა ჰსპობით
ღ ცუტალებით შემარეველ-ეჭმების თუს-
თა მიმართ მდგომარეობათა, მაგალი-
თებრ: არსებად, მზედ, რაქროდ, დრეულ,
ღ სხუნანი. ხოლო სათუთონიგა მებრვე,
მაგალითებრ: ანნად, ალექსანდრედდ,
პედანგოდ, იოსულ, ჭ სხუნანი.

ვ. საზოგადონი სახელნი ი ჭ ვ,
ასოთა მიერ დაბოლკებულნი წრფელ-
ბითნი მიცემითად ბრუნუნას შინა მიმღე
არიან მე-4-სა ნიშნისა, რომელსა ბდ., რ-
მილითაცა მოსპობამ ბოლოთა კოვანთა
დაეკუნტებოსევე, მაგალითებრ: ცხაკულად,
კანად, მოკუტად, ჭ სხუნანი. ხოლო
სათუთონი, ი. დაბოლკებულნი, არა
მებრვე, არამედ მიმღებულნი მე-3-სა, ნიშნი-
სანი, რომელსა დ, არა ჰსწემედენ თუსთა
ბოლოთა კოვანთა, მაგალითებრ: სო-
კრატიდ, არისტოტელიდ, გიორგიდ,
ღ სხუნანი. ხოლო მე-3-მე, ნიშნითა ჭ მე-4
თა, წრფელბითისაგან მიღებულთა სათუ-
თონიგა ჭ საზოგადონი სახელნი, მიცე-
მითად ბრუნუნანი, თუ სადამე სამებოდ
ნაწილთა სიტყუსათა არა შეგადენიმა
სიტყუნათა შინა, იქნებთან ზმის-სედად,

მაგალითებრ: ცხაკულად შექმნა დიერთმან
კაცი, კანად აღგო დიერთმან ადამი,
სოკრატიდ უგონებდი მძასა შესსა მი-
რანს, ჭ სხუნანი.

ზ. ნიშნისა მეთხესა მიცემითად
ბრუნუნას შინა მიიღებენ სახელნი უკომ-
თა დაბოლკებულნი, თუ სადამე იარევე-
ბიან საზოგადონიგა ჭ სათუთონი წა-
რუწყმედელად თუსის ბოლოთა უკომ-
სა, მაგალითებრ: იერუსალიმად, აბრ-
ამად, ჭ სხუნანი. ხოლო დაეჭმებულ-
არს უკომათა დაბოლკებულთა მესამი-
საცა ნიშნისა მიღებამ, მაგალითებრ:
კიადრად, მაგრა არა ნიდაც შეწნიერ
ღ შესატუნ იქნების შესახდაცა ბრუნ-
ვისა მიცემითად ბრუნვილისა ეს-ტერ.
ხოლო ნიშანი იგი მე 4-ე, მიცემითისა
გუნარისა, რადესმე წრფელბითისაგან მი-
იღების, მაგალითებრ: იერუსალიმად,
ღ რადესმე ნათესავობითისაგან, მაგალი-
თებრ: კანსად, ჭ ესრეთ იქნების მი-
ცემითად ბრუნუნად.

ც. ნიშნისა მიცემითისა ბრუნვისა-
ნი: მე 5-ე, მე 6-ე, მე 7-ე, მე 8-ე;
არა მიღებულ-იქნებთან სახელთა წრფე-
ლობითთაგან, არცა საზოგადოთა ჭ არ-
ცა სათუთოთა მიცემითად ბრუნუნას ში-
ნა, არამედ ნათესავობითთა ბრუნუნულ-
თაგან, რომლითაცა კოვანითა, ანუ უკომ-
თა დაბოლკებულ იქნენ სახელნი, მაგა-
ლითებრ: მე 5-ე, არსებისად, მე 6-ე, წინას-
წარმეტყულისად, მე 7-ე, უფლისამი, მე
8-ე, ღმერთისა-მიმართ, ჭ სხუნანი. ხოლო
ნაგულ-სახელი იგი, ვინა ვიკული ჭ
მეორე ჩუწულ-არიან წრფელბითნი ნი-
შნითა ამით დაბრუნუნად მიცემითად, მა-
გალითებრ: ჩემდა, შენდა, ჩუწრდა,
თქუწრდა, ჭ სხუნანი.

თ. ვსსსსსსს ნიშნითა თუსცა მრ-
ე ღობ ც.ო.ა. ბეცცი ც.ს. ბეცცი:თ

ავინიჭა შემოვიყენებთ რიგის შესა, მაგალითებ: 1, თ, 2, თ, 3, ებთ, 4, ებთა. სიმეატრე ჩუქნი ამათთუს ესე არს, რომელნიცა ნიშანი მსოფლო-ბითად მიტეპითად ბრუნვსანი ქსპობენ, ანუ არა ქსპობენ ბოლოთა ასოთა, ანუ უკეთათა სასკელთა საზოგადოთა, ანუ სა-თჯოთათა მიტეპითად ბრუნვსას შესა, აჭარა იგივე ქსპობა ღ არა სპობა იქმე-ბის, ხოლო რომელნიცა ნიშანი მრ-ვლობითი მიტეპითად ბრუნვსანი ნათე-სავლობითად ბრუნვლათგან მიიღებან, მსოფლობითა მრავლობითათა ნათესავად ბრუნვლათგან, იგივე მიიღებან ღ იქმე-ბან ივინიჭა მრავლობითად.

ი. ნიშანი მრავლობითისა მიტეპითი-სანი მე 3-ე, მე 4-ე, წარმოებენ ნიშანთაგან წრფელობითის მრავლობითისათა 2-ე, 3-ე, (სიმეატრე) ღ მიტეპითის მრავლობითი-სა ნიშანთაგან 1-სა, 2-სა, (სიმეატრე), მა-გალითებ: მოძღვრებთ, მოწაფებ-თა, ღ სსუანი.

იბ. ამით-მიერ, რომელნიცა მოვისესე-ნით თჯოთათა ნიშანთა მიმართ, სსუა ღ სსუად შესასკელად ბრუნვლნი მიტე-პითად სასკელნი შეუძლებელ-არს, რამეთუ განყოფიითი იდეა შექმნისმცა მქსმენელ-სა, ვითარმელა არა ითქმეს ესრეთ, მა-გალითებ: მივეცე ჭარნავაზს, წარ-ვედ მცხეთად, ვჰსასოებ უფლის-და, სურვილი-ვარ დტოთისა-მიმართ, ღ სსუანი. ხოლო ნიშნითა მით მე-9-თა, ანუ ნათესავობითისა მიმართ მსოფლო-ბითისა, ანუ მრავლობითისა, დაიდებინ. მაგალითებ: წიგნისამღმ, წერილთამღმ, ანუ მიტეპითისა მიმართ მე-2სა, მე-3-სა, ნი-შნებითა ბრუნვლათ, მაგალითებ: ქმეჭე-ნადმღმ, კაცადმღმ, ანუ მრავლობითისა მიტეპითისა მე-2-სა, ნიშნითა ბრუნვლისა,

მაგალითებ: პირუტყუთამღმ, ღ სსუანი. იბ. ვინამცა თქმითა მიტეპითად ბრუნ-სა მიმართ, არა არს ჩუქნი შორის გან-ყოფიითი იდეა, ვითამდის არა ქმეჭ. მდებარე იქმეს სასკელი საწადისა, ანუ სასკელჩუქლისა, ანუ მისამდებანისა საჭი-სა, ღ ამისთვის სკელ-წოდებულ ბრუნვსა ამისდა მიტეპითა.

§ 200.

მეოთხედ წოდებულ შემასმენელ-ობითი, რამეთუ სასკელი იგი, რა წრფე-ლობითი იგანგლადების ეს-გუარ, ვითარ-მედ არღა წრფელობითად დაჭნიშნას არისისა არსებასა, არამედ შესამენს, ანუ საუჭარელ, ანუ სამაგელ, ღ ანუ სსუა, რამეე უფლად ხატოთა რამათმე-ისჯთა, მაგალითებ: სარწმუნოებად, ცნობად, იაკობი, ესავი, ღ სსუანი. გარსა არა შეიქმნების იდეა განყოფიითა ამით მქსმენელისა შორის ვიდრემდის არა ითქმეს, მაგალითებ: მატქეს სარწმუნო-ებად, შევიუჭარე იაკობი, მოვიძულე ეს: ვი, ღ სსუანი.

§ 201.

ჰსარი ესე არა ჩემი არს აწინდელ განსჯვილი, არამედ ამისთვის სსუა არს აზრი ჩემი, რომელნიცა შემდგომთა შესა იჩუქნების.

ბ. არა არს ჩუქნიშათა შესა საუბარ წერილთა შესაბამი შექსიერთა ზოგნილ ბრუნვთა ესე მეოთხედ, რომელა შემას-მენელობითი, ღ არღა იპოების გუ-რი რამე, რა: შემასმენელობითად იბრუ-ნოსმცა სასკელი. ხოლო დადათუ პირ-ველად ჩუქნი-მიერ ქმისასა შესა ასლად დრამატოებისას, არა მცნობელმან სსუ-თა ესათა ჩუქნიშულებისამან მივესჯენ რ

სამისა მიმართ ენისა, ე. ი: ელინთა, ლათინთა და სომეხთასა, რომელთაცა აქუნთად ბრუნება შემასმენელობითი, ესრეთ ზედ-წოდებულნი ელინებრ: იატრიკატიკი, ლათინებრ: ატუსატრიო, სომეხებრ: დიაბტავან, და სხუთა ენათებრ, მრავალთა, იქმნების, ვინამცა, არა თუ საკმარადენ, არამედ საჭიროდ გგონებ მისინ დადებად შემასმენელობითი ბრუნება, რომლისათვის მსოფოობითსა შინა ორთა მიმართ სახეთა გქმენ წუბალებამ მისი, მაგალითებრ: **ი** და **მ**. საზოგადოთაცა მიმართ და სათუთოთა სახელთა. გგ-სახედ სამითა მიმართ სახეთა გქმენ წუბალებამ შემასმენელობითისა, მრავლობითისა შინა, მაგალითებრ: **ნი**, **ები**, **ებნი**.

ბ. საჭირო ყოფიდა გონებისა ჩუჭნებან, ესე იყო მიზნად შემასმენელობითისა ბრუნვის: **1**, ვინამთგან ზემო-თქმულთა მებრ ენათა ვპოკე, **2**, ვინამთგან, რომელთაცა მებრ ენათა იქმნების შემასმენელობითი ბრუნება ყოველთა წერილთა და საუბართა მათათებრ, სიტყუითა შინა, მიება ნათესავისა არს შემასმენელობითი.

ბ. არცლად მეცნიერ ვუბე ჰერეთლას სწუთა ენათა არ ყოფიასა შემასმენელობითისა ბრუნვისასა.

ღ. ღრ-საჭირო-ყოფა შემასმენელობითისა ბრუნვისა, ჩუჭნისამებრ ენისა, ცნობილ-იქმნა ჩუჭნ-მიერ, მით რომელ, დროს ყოფიას ჩემისასა კეროპასა შინა, ფორადი მიებად მასქმნდის ქცეათა ჩუჭნელებისათა თუთუელთა ენათა მიმართ; სოლო ენისამებრ იტალიანისა და ჭრანცისა არ ყოფა ვპოკე შემასმენელობითისა ბრუნვისა, და დამებად ნათესავისა სიტყუითა შინა იგმეკენ წრფელაობითსა სახელსა:

შ. ჩუჭნისამებრ ენისა დრამმატიკასა შინა ხხალსა გამოვდილებამინ ვერ მისწავა მე სასუბით საქმეა დრამმატიკოლობითისა გელოგებისა, რომლისათვის თქმამ იგი მაღაქმისა შინა იაკობი შევიუბრე, სოლო ესავი მოკობულე. (თავი **1**, რიცხ. **2**, **3**). და კვლად მამამ გუვის ჩუჭნ აბრავამი, (მატ. **3**, **9**), რომლითა ორ-სახეობა იგი წუბალებისა შემასმენელობითად ბრუნვლას მომაგონდა მე, მაგალითებრ: მამამ, აბრავამი.

მ. მაგრა, ვინამთგან არა აქეს განონი პირველისა მას დრამმატიკასა ქმნისა დროსა ჩუჭნებან მდებარეა, რამეთუ უფლად შემასმენელობითიმცა ბრუნვლი მოვიდეს სახელი, სადა დავკვსდრუთ თქმამ იგი დანიილსა შინა თქმულია: „იყო დანიილი თანა-მკვზოვრებელი მიფოსა.“ (თავი **14**, **1**), რომელინცა უფლად და არა მიებად ინით დაბოლოებულა სახელი, მამინ ჩუჭნებან გამოუვდილებამა ძალით ოცნებული, რომელა დანიილი, და უმკვალესსაცა ადგილსა სახენი **მ**-სასოამთა დაბოლოებულნი წრფელაობითად იბრავებან, რომელთა მიმართ მრავალი გუჭმნიეს მცნობელობამა, მამსა სადამე წერილთა შინა ჩუჭნთა წერილნი დაბოლოებულნი და **მ**, არა შემასმენელობითნი არიან ოდენ, არამედ წრფელაობითნიცა.

ზ. ვინამთგან არა სირცხულ არს ენისა მის მიმართ, რამეთუ სატყუისა შინა მიებად ნათესავისა დაკუჭმთოამცა წრფელაობითი, ვითარ იგი ვკსნანთ იტალიანთა და ჭრანცისთამებრ ენისა და ოდესმე ლათინურისამებრცა, რამა აყენებს, რამეთუ ჩუჭნისამებრ ენისა მიებად ნათესავისამებრ სიტყუისა შინა იყოამცა წრფელაობითი და არა იმულებით სახელ-

თა მეცადინობისათა მოკავთარიოთმცა შე-
მასმენელობითი.

ც. მასსადაძე, არა არს საჭირო ჩუწნ-
და, რამეთუ შემასმენელობითად ვაბრუნეთ-
მცა წრფელობითი.

თ. აწ უგუწტ გუზოჲნიეს საჭმე მართალი,
ვითარმედ, ვითარ იგი არა არს საჭირო
ენისა მიმართ ჩუწნებრისა, ეგ-სასუდ არ-
ცადა არს საგმარ შემასმენელობითი ქო-
ნებად, მაგრა, ვინაჲთგან წრფელობითად
ბრუნჯად საძიებო არს ნათესავისა შე-
მოქმედებითისა ზმნისა, რომელი ვითარე-
ბასა მოქმედებისასა შეჭსმენს ჭუწმდებო-
რისა მიმართ სახელისა, ამისთჳს აჲს-
კლედად მეოთხედ ბრუნჴსა შინა სასუ-
ლისასა ითქმის (საწილ. 1, თავი 7 §
ბრუნჯსაჲს სახელთასა) ჳ სდაცა ეს-
გუწარ საძიებო არს მოსვლისა-მიერ
აგრულისა, განიჩეჲის ჳ რუწას რიგხჴსა
ადაესებს ბრუნვისასა, დადათუ თავით
თჳსით არა ბრუნჴა არს.

ი. ესე არს ჭაზრი ჩემი ამისთჳს,
ვითარმედ წრფელობითი თუთ მდგომარ-
ეჲსა არსებასა რაჲეჲს დაჳნიშნავს მარ-
ტივად ჳ არა სსჴსა (§) ჳ ვინაჲთ-
გან წრფელობითი ხშირად აარებს თავ-
სა თჳსსა სიტყუჴსა შინა ნათესავისა
მებრ საძიებოდ, თსოკილად ზმნისაგან
შემოქმედებითისა, ესე არღარა მარტივად
დაჳნიშნავს თუთ მდგომარეჲსა არსებასა,
არამედ ჭუწმდებობად, ვითარისაგადა
იჲოს მოქმედებისა, ამისთჳს თუთ იგივე
წრფელობითი ეკსთჳჯთ პირველსა ნა-
წილსა შინა, ე. ი. შემასმენელობითად
(სიმეცა. 9). სოლო არა სსჴად წრფე-
ლობითისაგან, არამედ იგივედ მეცნაჲ
ვართ მისდა თქმულთა მიხეზთათჳს
(სიმეცა. 1. 4).

იბ. მსოლოობითისა შინა ეს-გუწარ

წრფელობით შემასმენელობითსა აჴჴს
წუჴალებაჲ საშად, რომელ არიან: ი, მ, ჰ.
(სიმეცა. 1). სოლო იბრუნჯს პირველი-
სა მებრ ნიშნისა, მაგალითებრ: სიტ-
უწეა, მზეა, მართამი. თუ სადაძე უჴ-
მოჲთა არს დაბოლოებულ: ტუტუწმ,
ოქროჲ, ბრუგუწე, მოგუ, ჳ სახელ-
ნი ესე: ა, მ, მ, მ, შ, დაბოლო-
ბულნი წრფელობით შემასმენელობითნი,
მეორითა ნიშნითა იბრუნჯან სოლო და-
ბოლოებულნი, მაგალითებრ: კეთილი,
ტაძარი. ეგ-სასუდ ჰ. ასოჲთა თჴ-
სისა მებრ ბოლოჲსა ასოჲსა იბრუნ-
ჯან, მაგალითებრ: ტაძარი, კეთილი,
დიდჳ, ჳ სსჴანი.

იბ. სოლო, ვინაჲთგან სასელი ესე
წრფელობითი ნათესავისამებრ საძიებოდ
შემოქმედებითისა ზმნისაგან თსოკილად
განმეორებასა შინა ღრამძმარტივისასა და-
დჴს ესრეთ, ჩუწნ მიერ მესამეჲ ესე ნი-
შანი, რომელა ჰ, ან დაგურთავს ამის-
თჳს ვითარმედ, ვითარ იგი ჭმოქმედებს
ი. ბოლოჲ ი. ასოჲ სასელი წრფე-
ლობითისა მიმართ, ბრუნჯსა მასუ ჰ.
ეგ-სასუდ მრავალჴურ უგმონიდა ჳ გო-
განნი კადურნი სასელისანი, არცა ერთთ
მიიღებენ თქმულთა ნიშნისა (სიმეცა.
1, 11), არამედ საგუთართა თჳსით
წრფელობით შემასმენელობითობენ.

იბ. სოლო ეს გუწარ ბრუნჯლისა სა-
სელისა მრავლობითად, იგივე არიან ნი-
შანი, რომელნიდა ითქმენეს თუთ მდგო-
მარასა არსებისა მარტივად, მნიშუნელისა
წრფელობითისა - თჳს მრავლობითისა,
რომელთაგან ჴემო დასსმად მასუდთ
განწაგებთ განიჩეჲისათჳს შემასმენელო-
ბითისა წრფელობითთაგან.

იბ. მასსადაძე, წრფელობითისა იგივე
ბაჲ აჴჴს ბრუნჯითა შესასუდაჲითა ჳ

სსრკ-ის აქტის ძალითა (სიმკაც. 104):

§ 202.

მესუთად წოდებულ მოქმედებითად, ამისთვის ვითარებულ, იკანკლავების რა სასკელი წრფელობითისაგან მდგომარების მესუთისა მიმართ ბრუნვსა, არღარა დაჰნიშნავს არსისა არსებასა, არამედ სასშუაღსა რაამესა, კრთისა რაღასათჳსმე დასასრულისა, რომლისა-თჳს ითჳმის მოქმედებითად, მაგალითებრ: ჯუღარითა, ღრახტორითა, ღრებღლისა-მიერ, ჯ სსრკ-ის.

დავსახე უკუწ აქა სიმკაცრენი რაღღენიმე მოქმედებისათჳს ბრუნვსა:

ა. ნიშნის მოქმედებითისა ბრუნვსა: ნი მხარელობითად არიან რიცხვსა შინა 1, ითა, 2, თჳ, 3, თ, 4, ათა, 5, მიერ.

ბ. საზოგადონი სასკლენი წრფელობითი მოქმედებითად ბრუნვან უსაშუაღოდ პირველითა ჯ მეორითა კმოკანითა დაბოღოკებულნი, ხოლო ბრუნვან რა მოქმედებითად—მიადებენ პირველსა, ჯ მესამესა ნიშნისა ჯ კსპობიანეუ ვიდურნი ასონი, მაგალითებრ: არსებობა, ანუ არსებობა, მზობობა, ანუ მზობობა, ხოლო სასკლენი ესე ნიშნითა, მეორესა ჯ მეოთხესა არა მიადებენ ბრუნვან რა მოქმედებითად, ჯ თუ სადამე მიადესმცა მოქმედებითისა ბრუნვსა, ნიშნის მესუთჳს, არა უსაშუაღოდ ბრუნვან მოქმედებითად, არამედ პირველად იკანკლავებინ ნათესავობითისა მიმართ ბრუნვსა ჯ მეომელა მოქმედებითისა მიმართ, მაგალითებრ: არსებისაპირა, მზისაპირა.

გ. და რღეს სასკლენი სათუთონი წრფელობითი კადურ მექონი პირველითა ჯ მეორისა კმოკანისანი ბრუნვან

მოქმედებითად, მიადებენ ნიშნისა მეოთხესა მოქმედებითისა ბრუნვსასა ჯ არა ჰსწრემედ თჳსთა მთ კადურთა ასოთა, მაგალითებრ: იერემიადობა, პეტრემობა ჯ სსრკ-ის.

დ. თუ სადამე ასოა, რომელა პ. ჯ ასონი, რომელა: ი. შ., კადურებინ საზოგადოთა სასკლთა წრფელობითთა, არა ჰსპობიღნი კადურთანი, ბრუნვან მოქმედებითად მეოთხითა ნიშნითა, მაგალითებრ: ტუწმობა, ბრუნვმობა, რღღარობობა, ჯ სსრკ-ის. კგ-სასკლეს-კგარანი სათუთონიცა სასკლენი უკოლითურთ მებრკე ბრუნვან:

ა. სასკლენი წრფელობითი საზოგადონი: ი-სა, პ-სა, ასოთა დაბოღოკებულნი, ბრუნვან რა მოქმედებითად, მიადებენ ნიშნითა 2, 3, წარუწმედელად თჳსთა კადურთა ასოთა, მაგალითებრ: კაცობა, კურობა, ჯ სსრკ-ის.

ბ. და კგწმობის, რათა რომელამე საშუაღ მონსრული კმოკანი კს-კგარანი სასკლენი მოისპობისეა მოქმედებითად ბრუნვსას შინა. მაგალითებრ: გოღობობა, მარობობა, არა სასკლენი საზოგადობ. ი, დაბოღოკებული, რომელსაგა კსპობის თჳსა იგა საკუთარი საშუაღი ასოა მოქმედებითად ბრუნვსას შინა, მაგალითებრ: გოღობობა, მარობობა, ჯ სსრკ-ის.

გ. ხოლო სათუთონიცა სასკლენი მებრკე უსპობელად კადურთა ასოღსა ბრუნვან მოქმედებითად, მაგალითებრ: სოგარობობა, არსობობობობა, ჯ სსრკ-ის.

დ. საზოგადონი სასკლენი უკომოთა დაბოღოკებულნი, თუ სადამე არ მოუსპობიცა კადური ასოა კმოკანი, რიად ბრუნვან რსწმობისამებრ კნისა ჯ თუ სა-

დაძე იპოკოპოსიან მქსტავსად სათუთოაღსასხელისა, იბრუნუნან მოქმედებოთად.

თ. სასხელნი სათუთონი მოქმედებოთად ბრუნუნანი მიიღებენ პირველას ნიშნისა წარუწყემდელად თვისისა კიდურისა უგომოასა, მაგალითებრ: ციცერონიოთა, კაიოსიოთა, ჭ სხუნანი.

ი. უმრავალ-ჟერეს ჩუჭულ-გართ მოქმედებოთად ბრუნუნანს მიერ, ნიშნისა მიერ, რომელიცა პირველად ნათესავობითად ბრუნუნელი და მიერ ნიშნის მიმედებელი იბრუნუნს მოქმედებოთად, რომლისაგა მაგალითონი წერილთა შინა ჩუჭუნთა გუნუნან მრავალნი.

იბ. მრავლობითად ბრუნუნად მოქმედებოთისა შეიწყუნარებს მათეუ ნიშნთა მსოლობითისა მოქმედებოთისათა სამთა რომელთამე, მაგალითებრ: 1, თა, 2, თ, 3, მიერ, მავრა სათანადო არს, რათა პირველი ნიშანი მიიღოს მეორეთა ნიშნითა მრავლობითმან რე წრფელობითმან მეორისა ნიშნისებრმან, მაგალითებრ: მოცეჩულემბოთა, ეველესიმბოთა, და სხუნანი.

იბ. ანუ პირველად იქცეს ნათესავობითად ჭ მეომელა იბრუნუნოს მოქმედებოთად, მაგალითებრ: მოძღუაროთა-პირი, წერილთა-პირი, და სხუნანი.

იბ. თქმითა ამათგან მოქმედებოთისა ბრუნუნსათა შეუძლებელ-არს ქმნად მქსემელისა შორის იღაჲ განუოფოთი, კიდრემდის არა ითქუას ეს-გვარ, მაგალითებრ: გამოცდდიფობითა, ანუ გამოცდდიფობით ვისწავე, წიხდით ვიტურთე, ოქრომთ განვქმსდიდრდრი, მოძღუაროთა-მიერ განვქმსტიკიცენ, და სხუნანი.

ამისთჳს წინ-დავსდებთ მეორესა ამას შინა ნაწილსა მოქმედებოთისა დაწყებო-

თისაგან, კითარმედ დაწყებოთი წრფელობითისაგან იგანკელდების ნათესავობითოსა მიმართ ჭ მეომელა იქმნების დაწყებოთად დაბრუნუნალ.

ეგ-სახელად წრფელობითისაგან მოქმედებოთისა მიმართ ჭ მეომელა იქმნების დაწყებოთად.

§ 203.

მეექვსედ წოდებულ დაწყებოთი, ამისთჳს უგუჭ ზედ-წოდებულ ბრუნუნს ამის მიმართ დაწყებოთი კითარმედ იგანკელდების რა სასხელი წრფელობითი მეექვსისა მიმართ ბრუნუნს, არდარა დაუნიშნავს არსისა არსებასა, არამედ ქუჭმდებარეობას მისსა რაჲჟედ, ე. ი., ანუ წარმოობისა, ანუ გამოკროთოლჳსა ჭ ანუ აღხოცისა ქუჭმდებარედ, მაგალითებრ: ადმოლსავადლით, ნათესავისგან, სხინისგამო, ჭ ესრეთ, სამართლად წოდებულ ამისდა დაწყებოთი.

§ 204.

ნიშნინი დაწყებოთისანი არან რიცხესა შინა შემოსრულნი ოთხ: 1, თ, 2, თი, 3, გან, 4, გამო.

დავჳსხნე აქა რომელნიმე სიმკაცრენი დაწყებოთისა თჳს ბრუნუნსა.

ა. დაწყებოთად ბრუნუნელი სასხელი, უგეთუ არს პირველისამებრ ჭ მეორისა ნიშნისა დაწყებოთი, უსაშუალოდ მისრულარს სასხელი წრფელობითი, ანუ სახოგადო, ანუ სათუთო დაწყებოთისა მიმართ ბრუნუნსა, მაგალითებრ: ევროპათ ქილანქითი, ჭ სხუნანი.

ბ. ხოლო ნიშანი ესე მე 2-ე, რომელა თი, ოდეს იქმს სასხელსა დაწყებოთად დაბრუნუნალ, ითხოვს რომელთამე მიცემითთა ბრუნუნისა, რომელსა მღე, ანუ ალ.

მაგალითებ: ქაღალაქადმდე, მარჯა ნი-
შნითა ამით მეორითა უ. ბრუნჯლი და-
წყებითად სახელი ითხოვს ნიშნითა ამით
მიტეპითისათა, რომელა მღმ, ანუ უღ,
მაგალითებ: ქაღალაქითი ქაღალაქადმდე,
ღ ანუ ქაღალაქად.

ბ. გარსა მღმ, ნიშნა ესე მიტეპი-
თისა ბრუნჯსა, არა სადა იბრუნჯსს
სახელსა მიტეპითად, არამედ მიტეპისა-
თად ბრუნჯლისა სახელისა რომელა: უღ,
არამედ მოკიდებულთ ითხოვს ნიშნითა
ბრუნჯსა სახელსა, რომელსაცა ნიშნითა
მოკიდებებს, ანუ მღმით, ანუ მოქმედებით,
მაგალითებ: ქაღალაქითი ქაღალაქად-
მდე, ანუ ბუნებითი ბუნებადმდე,
და სხუანი.

ღ. თუ სადამე სახელი იგი წრფე-
ლობითი საზოგადო, ანუ სათუთო მესა
მისებრ ღ მეოთხისა ნიშნისა არს,
დაწყებით, არა უსაშუალოდ მისრულ
არს, არამედ, ანუ ნათესაობითისა მიმართ
ბრუნჯსა ღ ანუ მოქმედებითისა მიმართ
უმრავალ-ჟერეს ღ ქმნილ-არს დაწყებით-
თად დაბრუნჯლ, მაგალითებ: ნათესა-
ვისაგან სახის-გამო, (ღ ესენი არი-
ან პირველად ნათესაობითად ბრუნჯლ),
ორდნარმითგან, დრკუმითგან. (ღ ესე-
ნი არიან პირველად მოქმედებითად ბრუნ-
ჯლ, ღ სხუანი, ღ ანუ პირველად პირ-
ველისა მიერ დაწყებითისა ბრუნჯსა ნი-
შნითა დანიშნულ-არს ღ მეომელა მესა-
მისებრ, ანუ მეოთხისა ნიშნისა არს
დაბრუნჯლ, მაგალითებ: დღითგან,
გაბითგან, ღ სხუანი, ღ ესენი კი-
თმე მხოლოდობითისათს დაწყებითისა
ბრუნჯსა.

მ. ხოლო მრავლობითად ბრუნჯსა
დაწყებითისა მხოლოდობითავე ნიშნითაგან

იქმნების, რამეთუ, უკეთუ პირველისებრ
ნიშნისა არს დაწყებით მეორისებრ ნიშ-
ნითა წრფელობითისა, მრავლობითისათა
იქმნების მრავლობითად ღ მეომელა
პირველათა ნიშნითა დაწყებითისა ბრუნ-
ჯსათა-დაწყებითი, მაგალითებ: ზღმტ-
ბით, ღ წრფელობითი ესე მრავლობი-
თი იბრუნჯს დაწყებითად მესამისებრც
ღ მეოთხისა ნიშნისა დაწყებითისა, მა-
გალითებ: ზღმტბითგან, ზღმტ-
ბითგამო, და სხუანი.

მ. ხოლო, უკეთუ მესამითა და მე-
ოთხითა ნიშნებითა არს მრავლობითად
დაწყებითი დაბრუნჯლი, მაშინ სახელი
იგი წრფელობითი არა უსაშუალოდ მი-
კალნს დაწყებითისა მიმართ ბრუნჯსა,
ე. ი. პირველად ივნჯლადების ნათესა-
ობითათა მრავლობითათა მიმართ ღ
იქმნების მრავლობით, მაგალითებ: მი-
მათაგან უოვედითაგამო.

ზ. დაწყებით ბრუნჯლთა სახელთათს
საზოგადოთა ღ სათუთოთა მეწავე
კართ, კითხვად, რომელნიცა ნათესაობ-
ბითად იბრუნჯს ღ მეომელა დაწყებით-
თად. კომანითა, ანუ უმომათა სახელნი,
დაბოლოებულნი საზოგადონი, ანუ სა-
თუთონი ჰსაზობასა და ცუტლესასა, კი-
დურთა ასოთსა, კე-სახელ არა ჰსაზობასა
ღ არცა ცუტლესასა მათსა ჭყრთენ ნა-
თესაობითისებრ ბრუნჯსა, ანუ მხო-
ლოდობითად, ანუ მრავლობითად, საზო-
გადოდა, ანუ სათუთოდ ღ მეომელა
იბრუნჯს დაწყებითად, მაგალითებ:
არსებობსაგან, მონის გამო, ტუტ-
თაგან, ორდნარმისაგან, ბრჯკრისა-
გამო, კაცთაგან, აბრანკამისა-გამო,
მოკრთაგან, და სხუანი.

ს. ეგ-სახელ პირველ მოქმედებითად
ბრუნჯლნი სახელნი მხოლოდობითად,

დ მრავლობითად კმოკანთა-მიერ დ სუფალ კმოკანთა, ანუ უკმოთა, დაბოლოკუელი, გარდა მიერ ნიშნისა სსოგადონიგა, დ სათუთონი, კიდურთა ასოთა ჭსპობილნიგა დ არა ჭსპობილნი, იბრუნჯან დაწყებითად, მაგალითებრ: ბუნებოთგან, დღოთგან, ტუტტ-ოთგან, კაცოთგან, ოქროოთგან, ბრჯუტბოთგან, ნაძვოთგან.

მ. ვინაჲცა შესამლეულ-სადაჲ არს, რამეთუ მრავლობითად დაწყებითად ბრუნჯაჲ უოკელთაგან ნათესავობითთა მრავლობითთა ხატთაგან წარმოდგეს.

ნ. დაკუჭტების მრავალ-ჟერ, კითარ-მედ მიერ, თან-დებოელი ესე დალათუ, მაგრა შნიშნული ბრუნჯადცა, მოქმედებითად შესწადეს საიტუჭათა შინა, ნაცუ-ლად დაწყებითისა.

ნა. აჭეს ჩუჭულება რაჲჲ დაწყებითად ბრუნჯას, კითარმედ ეთანკების სხუათა ბრუნჯათა, (სიმკაც. 15), მაგალითებრ: გუამისა, ქრისტე-სისვანისა, გვრგვანსა გინებისგან-სა, კაცთა მთავართაგანთა, სულ-მან მოწყინებისაგანმან, ძალითა დვითისაგანითა, ძეო კაცისაგანო, დ სხუანი, დ იჭინების, რათა მრავლობითადცა ითქმუნეს ესენი.

ნბ. გარნა თქმათა ამათ-მიერ დაწყებითად ბრუნჯლთა სახელთათა, არა შეეჭმინს მჭსენელსა იდეაჲ, განუოფოთი, კიდ-რემდის არა ბოჭქას: აღმოსავალიმბ აღმობრწყინდა, კიდოდა ქალაქიმა ქალაქად, განისმა, თესლიმმ თესლამდე, იშუა მამისაბან, გიცანთ. საქმეთა-მომრ, დ სხუანი.

§ 205.

მეშჯედ წოდებულ მოთხრობ-

ბოთი, რათა სახელი იგი წრფელობითი ქუჭ - მდუბრედ გაიგონების რომლისამე შესქილილისა, რაჲმს მის-თვს რაჲმე ითქმოდეს მოთხრობით, მაგალითებრ: კაცმან მეგობარმან, დ სხუანი, ხოლო მრავლობითად ნათესავობითისა, ანუ მიცემითისა, მრავლობითთა აჭეს მჭსგაკესუბაჲ, მაგალითებრ: კაცთა მეგობართა, დ სხუანი.

§ 206.

დავსხნე აჭა უჭუჭ სიმკაცრენი რა-დენიმე მოთხრობითისათვს ბრუნჯსა.

ა. მხოლოობითისა შინა სახელსა არსებითისა, ანუ ზედ-შესრულსა, არა აჭეს საკუთრად ნიშანი ბრუნჯსა, მოთხრობითად, არამედ არსებითისა ნაცუალ-სახელისა არს-მოტანილ დ დადებულ სახელსა ზედა, მაგალითებრ: დავითმან, მეფემან. დავით არს სახელი არსებითი, მეფე—სახელი ზედ-შესრული, ხოლო მან, არს არსებითისა ნაცუალ სახელისა ჰირი მესამე, მოთხრობითად ბრუნჯლი.

ბ. მოთხრობითად ბრუნჯლთა სახელთა არს ჩუჭულება, თუ სადაჲ ი, ანუ ვ. ასოთა მიერ დაბოლოკუელ-არს, სახელი წრფელობითი საზოგადოა, ანუ სათუთოა, ესპობის ასოა კიდური, მაგალითებრ: კაცმან, წინასწარ-მეტყუელმან, მოგუტმან, დ სხუანი, ხოლო სათუთოთა შინა ი-სა, ასოაჲთა დაბოლოკუელი, არა ისპობის, მაგალითებრ: სოგრატიმან, არისტოკლეიმან, დ სხუანი.

ხოლო სხუანი კმოკანნი, ანუ უკმონი კიდურნი საკელთანი, საზოგადოთა, ანუ სათუთოთანი მოთხრობითად, ბრუნჯსა შინა არა ისპობიან.

ბ. ჩუჭულება არს მრავალ-ჟერ, რა-

თს წრფელობითი სსხელი ადგილს მათსრობითის ბრუნვს დაიდუეს მსოლოობითად, მაგალითებ: პეტრე ჰსთქუა, მაქსიმე ჰსთქუა, პიროს ჰსთქუა, ჭსსუანი.

დ. ოდეს პირველს მას ვიქმოდი ღრამბიტკას მანონას სომეხმან ღრამბიტკოსმან, რათა, სდაცა წრფელობითი სსხელი დაიდუეს სიტყუას შინა, ნაგულად მოთხრობითის, ბრუნვილის მსოლოობითად, ანუ მრავლობითად, მქსკავსი მიტემითის ბრუნვს, დაიდუესმცა ზელა ლექსისა, ესე გუარისა ნიშანი, რამეუ პიროსადიამ, რომელა გლებული, მაგალითებ: მომცა ფარნავაზ ჰსთქუეს ქართუზღთა, ჭსსუანი.

მ. იქნების გულად. რათა სსხელი წრფელობითი სამრავლო, (ე. ი. მრავლობითი) ექმნეს მრავლობით მოთხრობითად ბრუნვლი: კაცუმან, მეგობრუმან, ჭსსუანი.

პ. ხოლო თქმათ ამათ მოთხრობითად ბრუნვლთა, კერცა ერთმან ჰქმნას მქსმენელთა შორის, იდეამ განყოფითი, კიდრემდი არა ითქუას, მაგალითებ: წარმოსტყუეს უსასიანემან, ივანე ჰქუეს მეგადარმა, ღანთქეს იღუესმან, ჭსსუანი.

§ 207.

მერქმად წოდებულ წოდებითი, ამისთხს, ვითარმედ, არა წრფელობითადრე ჭ უსმულად ჰნიშნეს არსისა არსუბასა, არამედ ქმნ. მდებარე ჰყოფს მას ჰხდისა, ანუ წრქუასა, რომლისათხს ითქმის წოდებითად.

§ 208.

დავსსხე უკუნ აქა სიმეარენი რაოდენიმე წოდებითისათხს.

ა. ნიშანი წოდებითისანი აიცხეს შინა წრფელბითს შემოსრულნი ორსასეობენ, მაგალითებ: გ. მ.

ბ. ხოლო ყოველთა სსზოგადოთა ჭ სათუთათა სსხელთა წოდებითად ბრუნვამ მსოლოობითადცა ჭ მრავლობითად, ორთა ამათ ნიშნთა-მიერ ექმნების: 1, წინარე დადებითა წრფელბითის სსხელისათა, მაგალითებ: გ. ფარნავაზი! დაბოლოებითა წრფელბითის სსხელისათა, რომელიცა კმოგანითა დაბოლოებულისა მიმართ ექმნების ჭ იმუთ უკმოათა, მაგალითებ: მთავარ!

გ. დაექმნების მრავალ-ჭერ, რათა სსხელნი ორითავე ნიშნითა იუქნეს წოდებითად ბრუნვლ. მაგალითებ: გ მამა! ესენი კიდრემე მსოლოობითისათხს.

დ. ხოლო მრავლობითად, იგივე ნიშანი წრფელობითთაგან მრავლობითთა მილებულნი, რომელთაცა ესპობან ასონი სსხელთა სსზოგადოთაცა ჭ სათუთათა, მაგალითებ: გ, არსნო ყოველნო! კელნო! ფერუნო! ჭსსუანი.

ე. დაექმნების ვითარმედ სსხელი წრფელობითივე, თხნიერ ნიშნთა წოდებითთა ჰვიადეს სიტყუას შინა, ნაგულად წოდებითისა, მაგალითებ: დიზარე! გამოვედ გარე! (იოანე 11, 44).

ვ. გარნა სათანადო არს ესე გუარსა სსხელსა, რათა ზელა დადუესმცა მოხრალი, რომელა რ

§ 209.

დავსსხე რომელნი სიმეარენი ბრუნვითათხს.

ა. აწ უკუნ ყოველნი ზემო გარდა

ცემუდნი ბრუნუნანი ამისთჳს ითქუნეს, ვითარმედ არა წრთჳლობითად, არცა უსაშუალოდ არიან შესძენად საქმენი რამემუნი, არამედ უსწოროდ დაბრუნუნად, გინაგულარძინილად გააგონებინს განმგონეთაგან ბრუნუნათა-მიერ სასუელთასა.

ბ. ხოლო ყოველი სასული წრთჳლობითსა შინა განწრთჳლდების და უსაშუალოდ ჭინძავს საქმესა რამეკესა, დაბრუნუნას შინა თჳსსა უსწოროდ და კიდე წრთჳლობისა, ბრუნუნთ ჰყოფს და-ნიშნუნასა თჳსსა.

ბ. ხოლო, თუ ვითარ დანაგულთდებინ ბრუნუნანი სასუელთანი, საცნო არს, რამეთუ ბრუნუნანი, ანუ განესხუნებინს, რომელთამე-მიერ თანდებულთა, რომელნიცა თანდებულებინს სასუელთა და ანუ სხუნობათა მიერ უგანსაგნელისა ქვეყისათა, რომელთამე წიგნთა მიერ, ანუ მარცხელთა უგანს სასუელთასა.

თ ა ვ ი ი ბ.

ოჯს ნაცრუალ-სახელისა და წუალეებისა მისისა.

§ 210.

ნაცრუალ-სახელი არს ნაწილი სიტყუასა, განმრჩევი, ზედ-წოდებით არსებებისა პირობითად,

ითქება რა ვითარმედ, განმრჩევი ზედ-წოდებით არსებებისა პირობითათ, ამისთჳს რომელ გუჭსმოადენ რა: მე, შენ, იგი, პირობითად ზედ-წოდებით განირჩევის არსება და ცხად-იქმუნების სამობითი ქუჭ-მდებარება არსებისა.

§ 211.

ნაცრუალ-სახელისა ამის მიერ მე,

იგულეებისა პირი, ანუ გუჭში პირველი, რომელიცა არს მეთქუ.

ნაცრუალ-სახელი ესე, რომელსა შენ, გულ-კმებულ-გუყოფს პირსა მეორესა, რომლისადამი არს თქმამა.

ნაცრუალ-სახელისა ამის მიერ იგი, იგულ-კმებისა პირი მესამე, რომლისათჳს არს თქმამა. მაგალითებ: მე ვჳსწერ, შენ იკითხავ და იგი განმარტებს.

§ 212.

ნაცრუალ-სახელი ესე, მნიშნული პირობითად განმრჩევი არსებისა, ვინაშთ-გან ნაცრუალ სასუელისადა მოადების, რომელ-არს განრჩევა წოდებითი, თუთოჳს მეოფთა არსებისა (§ 40). ამისთჳს ზედ-წოდებულ-არს პირველთ-გან დრამატუკოსთა ნაცრუალ-სახელი, მაგალითებ: ოდეს წამ გიყოფიდა, შენ თუთ მეგობარი შენი, რამედ, მე ვინაილე იგი, და სხუნანი. არიან ამს სიტყუნასა შინა ნაცრუალ სასულნი ხუთანი. მაგალითებ: შენი, შენ, რომელნიცა დაიდებინს ნაცრუალ სასუელისა მის, რომელისა მიმართ არს თქმამა: თუთ იგი, დაიდებინს ნაცრუალ სასუელისა მის, რომელ-არს მეგობარი, რომლისათჳს არს თქმამა, და მე, დაიდებინს ნაცრუალ სასუელისა მის, რომელისაგან არს თქმამა.

§ 213.

წუალება ნაცრუალ სასუელისა, კიგნთ მიერ სასუთა, რომელ არიან. 1-ი, არსებითი, მე 2-ე, მოგებითი, მე 3-ე, ჩუქნებითი, მე 4-ე, კუჭლამოდებითი.

§ 214.

ნაცრუალ-სახელი არსებითი აწოდების, ოდეს არსებანი განრჩევიით ზედ-წოდებ

ბით იცხადებოდნენ, მაგალითებ: მე, შენ, იგი, თვით, ჩემს, თქმს, ივინი.

§ 215.

მოკვებითად ზედ-წოდებულ ივინი, ოდეს პირობითად განჩეულისა არსებისა მოკვებულნი იცხადებოდნენ, მაგალითებ: ჩემი, შენი, მისი, თქმს, მათი. სოლო ოდეს მკსმენულნი სახელთა ამთ: ჩემი, შენი, მისი, თვისი, ვიგულ-გემუთ ქონებულსა რადმესა, ე. ი. წიგნსა, ანუ სამოსელსა, ანუ სახლსა, ანუ შვილსა, განჩეულისა არსებისასა. სოლო ამთ უკმს ქსდკენ მოკვებითნი ნაცულ-სახელნი დაკმსთებითსა შესდომასა და არა არსებასა მოკვებულისა მათისასა.

§ 216.

ჩემსებითნი უკმს ნაცულ-სახელნი იზედ-წოდებანი, ოდეს იგი ჩემსებით ცხად-გუჟოფენ სხვსა მეოფისა არსებასა და ესრეთ ნაცულ-სახელისა დაიდებანი, მაგალითებ: ეს, ეგ, ის, ანუ ესე, ეგე, ისი, სოლო რაჟამს იგი ითქმს ესე, ჩემსების მახლობელი პირისა პირველისა, ე. ი. მეთქვას და ოდეს ითქმას ეგე, ჩემსების მახლობელი პირისა მეორისა, რომლისადმი არს თქმა, და ოდეს ითქმას ისი, ჩემსების მახლობელი პირისა მესამისა, რომლისათვის არს თქმა.

§ 217.

ნაცულ-სახელი ესე არსებითი პირი მესამე, რომელსა თვით, შესადლებულ-არს დადებად არსებითთა ნაცულ-სახელობითთა პირთა ზედსა, რათა ჩემსებით განსათვსებულ მათად იქმნეს, მაგალი-

თებ: თვით მე, თვით შენ, თვით იგი, ეგ-სახელ ნაცულ-სახელი არსებითი პირი მესამე, მაგალითებ: მე, იგი, შენ, იგი, ის, იგი.

ესე უკმს ითქმეს არსებითათვის ნაცულ-სახელთა მესამეთა პირთა დადებად ივინი პირველსა და მეორესა პირთა ზედსა არსებათა და კვლად დადებად თვით ივინსა ზედსა, მაგრამ პირნი იგი პირველი და მეორე, არა ურთიერთარს და არცა მესამეთა პირთა ზედსა დაიდებანი ცნებებითადრე განჩეკად.

მეცნა-კართ ჩემსებითთა ნაცულ-სახელთა, რომელ არიან: ეს, ეგ, ის, ქვევას სიტუეთა შინა მებრ არსებითთა ნაცულ-სახელისა.

§ 218.

კულამოდებითად ნაცულ-სახელად ზედ-წოდებულ ივინი, რომელიცა ნაცულად წინა-მსობისა სახელისა წარმოდგომით დაიდებანი და წარმოაყენებენ წინა-მსობისა სახელსა, მაგალითებ: რომელი, რომლისათვის სახელ იდუბის კულამოდებითად, რამეთუ წინა-მსობისა სახელსა წარმოაყენებენ, მაგალითებ: ცნობველ არს უფალი დემერთი, რომელმან დაძვირებ მე ანგელისისა მისისა მიერ. (იუდათ, 13, 20) სიტუეთა ამას შინა შესრული კულამოდებითი, ე. ი. რომელიმან, ნაცულად სახელისა, ე. ი. წმინდისა დვითისა, დაიდების და წარმოაყენებს მას.

§ 219.

დაკმსთების ესე, რათა სახელი დაიდეს მათად და კულამოდებითი, ე. ი. რომელი, წარმოაყენებდეს მას,

მაგალითებ: 3, რომელი, ისმიდეს, მოუყასსა თჳსსა, აღთქმერფიღსა მღვრიესა დამათრობელსა, რამეთუ ზედა ჰხედავს ქებათა ზედა მათთა, (აკვაკუმ. 2, 15). ე. ი. 3, კაცისა მის, რომელი ასმიდეს მოუყასსა თჳსა აღთქმერფიღსა მღვრიესა დამათრობელსა, რამეთუ, ზედა ჰხედავს ქებათა ზედა მათთა, ჰ სსუანი, სოლო ამისთჳს, თუ რაოდენ გზის კულამოილების წინამჴსრობელი სახელი სიტუქსას შორის, ვიტყვთ საესებოთ მესამესა ნაწილსა შინა.

თავი ივ:

თჳს მღებართა ნაცუალ-სახელისათ.

§ 220.

მღეპარნი ვითნამე ნაცუალ-სახელი-თანნი რიცხუსა შინა არიან ექვს: 1-ი, ნათესავი, მე 2-ე, ნაგეტთი, მე 3-ე, სახე, მე 4-ე, ჰირი, მე 5-ე, რიცხვ, მე 6-ე, ბრენება.

§ 221.

1. ჰირველი ესე მღეპარი ნაცუალ-სახელისა, რომელსა ნათესავი, შემადგებელ-არს განწყალვად სსუად და სსუად სასედ, ე. ი. საზოგადოდ უმეშქობითად ჰ მღედრობითად, მაგალითებ: იგიამ ადჯდოდა და მევედნი მისნი უძლოდეს, ვითარცა ტრედნი მუმობარენი გულთა შინა მათთა, (საუმ. 2, 7). ამას შინა იგიამ, არს უმეშქ მღედრობითი, სოლო თუ სადამე მესამისა მიმართ ჰირისა ითქმის მღედრობათა სსუათა მიმართ ჰირთაცა

ითქმის, გარნა უხშირეს ჩუქულ-ვართ თქმად საზოგადოდ, მაგალითებ: მე, შენ, იგი, არიან საზოგადონი, ამისთჳს ვითარმედ მამრსაცა ზედა ჰ მღედროს მიიღებან: ეს, ეგ, ის. თუ სადამე ცხოველისა მიმართ მიიღების, არს საზოგადოდ ჰ თუ სადამე უცხოველისა მიმართ, — არს უმეშქობითი. ეგ-სასედ მოგებითისთჳსაცა ჰ კულამოილებისა იგულ-კებისა.

§ 122.

2. ჰსდეეს ნაგეტთი, ნაცუალ-სახელსა, ამისთჳს ვითარმედ სიმარტივესა ჰ სირთულესა შეიწყინარებს, ვითარმედ, ანუ სახელი დაერთჳს ნაცუალ-სახელსა ჰ ანუ თჳთ ნაცუალ-სახელი სსუად, მაგალითებ: თჳთ-არსი, თჳთ-მჳყრობედი, თჳთ-მე, თჳთ-შენ, თჳთ-თჳსად, ჰ სსუანი, გარნა რადეს განჴსწუალნე სახელი ესე ჰ ნაცუალ-სახელი შეჭრთულ-ქმინდინი იქმნებან მარტივნი, მაგალითებ: თჳთ არსი, მჳყრობედი, მე, შენ, ჰ სსუანი. სოლო დაეკუჭტების, რათა ისედ-ჭრთულოსმცა ნაცუალ-სახელმან, მაგალითებ: თჳთ-იგი-ზინარი, ჰ სსუანი.

§ 223.

3. მღეპარი ნაცუალ-სახელისა, რომელსა სასე, იწყალების ორად: ჰირველ სასედ ჰ სსმით-გარდასლჯათად, ამაღ რომელ, ჰირველ სასეთა ზედა ნაცუალ-სახელთა დაისსიმან ნიშანისა ჰ გარდაიყუანენ მას თჳსისაგან მნიშვნელობისა სსუსა მნიშვნელობისა მიმართ, მაგალითებ: ჩემი, ჩუზნი, შენი, თქუტნი, მისი, მათი, თჳსი, თჳთ, იგი, ჰ სსუანი, ჰ ესენი არიან ჰირველ-სახენი. გარ

ნა მათ ზედა ღ რა ესმისან კერძოები იგი
ნიშანნი, იქვეყან სხმით-გარდასლუთად:

სა,	ვე,	ცა,	ცა,	ითი,	ობა,	ება,	უ,
ესი,	ებრ,	ივ,	ეუფი.				
სა				სამეო.			
ვე				შენამ.			
ცა				შენამ.			
ც				შენამ.			
უ				შემისლ.			
ობა				რომელმბა.			
ება				თვთმბა, ანუ თვთმბა.			
ებრ				მისმბრ.			
ეუფი				ჩემშული.			

ესენი უკვე სხმით-გარდასლუთად
ქვეულ არიან.

ვე	ობა	იგივე	ობა.
ებ	რივ	მისმბ	რივ.
ებ	ითი	თვთმბ	ითი.

ესენი უკვე ქვეულ-არაინ მრბობლ-
სხმით-გარდასლუთად.

§ 224.

4. შირი, რომელა მდებარი ნაცუალ-
სახელისა, თავით თვისით ცხად-არს,
მით რათა, ანუ პარკულისა მიმართ, ანუ მე-
ორისა ღ ანუ მესამისა საკუთარ მნიშე-
ულ არს განცხადებით.

ხოლო კუთვამოღებითი ესე ნაცუალ-
სახელი, რომელ-არს რომეფი, არა
ჭეოფს პირობითისა განრჩევასა, არამედ
წინამსრბოლსა სახელსა კულა-მოადებს,
რადკესაცა იუოს პირსა შინა, მაგალითებრ:
მე რომელი ვიხილვე, შენ რომელი
გვსმა, მან რომელი ირწმუნა: ღ
სხუნანი, ხოლო ამისთვის უკვე დაწესე-
ბულ ესე ნაცუალ-სახელთა თანა, რამეთუ
წინამსრბოლსა სახელსა კულა მოადებს
ღ ნაცულად სახელისა იქვეის.

§ 225.

5. რირცხვნი ნაცუალ-სახელთანი

იგულ-კებანი ესრეთ, კულად რადესმე
ნაცულ-სახელი იგი მხოლოსა რადენ
პირობითისა არსებასა დაწინაშეს, მაგა-
ლითებრ: მე, შენ, ივ, ღ სხუნანი. ხო-
ლო რადესმე პირობითად მრავლსა დაჭ-
ნიშნავს, მაგალითებრ: რტჭ, თქტტნ,
ივინი, ღ სხუნანი.

§ 226.

ბრუნვანი, ნაცულ-სახელობითნი
არაინ მსკაცესად სახელისა კანკლენი,
მიმოქვეყანი ვითარ იგი (§ 16) გარ-
დაიდუა ჩუტნგან, მაგალითებრ: მე, შენ,
ივ, არაინ წრფელობითნი ღ თვისსა
მდგომარეობასა შინა უტყვევლ უოფითა
ცნობილ.

ა. ხოლო რადეს იგი კანკლად
მიმოქვეყლენი ღ სხუნა ღ სხუნათა მიერ
დანაშენათა მისრულენი არღარა განრჩე-
ულსა პირსა არსებასა დაწინაშენ,
არამედ, ანუ განურჩევლისა მის პირისა
ქონებულსა, რომელა ნათესავობით, მაგა-
ლითებრ: ჩემი, ანუ შენი, ანუ მისი,
ღ სხუნანი.

ხოლო კვსცნობთ უკვე თან-კობა-
სა ამისა სახელთა თანა, ვითა სახელი-
სა ნათესავობითისა ბრუნვსათა, რამეთუ,
ანუ მხოლობითი ნათესავობითად ბრუნ-
ვლი ნაცულ-სახელი, ესე არსებითი ეთან-
კებისა სახელსა, რაცხვთა დაბრუნვთა,
უცულებუვად თვისსა მდგომებისა, მა-
გალითებრ: ძმისა ჩემსა, ანუ მამათა
ჩემთა, გეფითთა ჩემითა, პირითა
თქტტნითა, სეფიდან ჩემდან, ძეო
ჩემო, ღ სხუნანი. ღ თუ სადაც არს
განმათვსებელი განმათვსებელისა, მერ-
კე იგი განმათვსებელი ეთანხმების
სახელსა, მაგალითებრ: ძაფიდან დტითი-
სა ჩემისამან, ღ სხუნანი.

ბ. ანუ სწადისა და სსხეულწლისა, ანუ წარგზავნისა და მუბრ ამათისა მიმართებისა და აქმნების მიცემითადა, მაგალითებურ: ჩემდა, ჩემდამო, ჩემდა მიმართ, შენდა, შენდამი, შენდა მიმართ, მის, მისდამი, მისდა მიმართ. და სსხუანი. ხოლო აქმნების, რათა წრფელობითავე ნაცუალ-სასული, პირი პირველი, ითქუას მიცემითადა, მაგრა სიტუუჟასა შინა ზმნათა მიერ განიწრევის წრფელობითადაცან, მაგალ. მომეცე მე, მომხედენ მე, და სსხუანი, და მეორისა-ცა პირისა აქმნების მუბრე, მაგალითებურ: მოგცე შენ, და სსხუანი.

ზ. ანუ მოქმედებითისა რაჟეჟსა, რომელთა ამოქმედების რაჟე და აქმნების მოქმედებითადა, მაგალითებურ: ჩემ-მიერ, თქუტრ-მიერ, მათ-მიერ, და სსხუანი.

დ. ანუ წარმოებითისა და გამოკრთოლჯთსა, და აღზოცითსა რაჟეჟსა, აქმნების დაწყობითადა: ჩუტრგან, თქუტრ-გან, მათგან, ჩემ-გამო, შენ გამო, მათ-გამო. . . . . და სსხუანი. ხოლო იცის ამანცა თანეპობაჲ სსხელთა თანა რიცხვთა და ბრუნვთა უცუალე-ბულად თვისისა მდგომობისა, მაგალითებურ: კაცმან ჩუტრგანმან, ანუ კაცმან კრებუდისა ჩუტრისაგანმან, და სსხუანი.

მ. ანუ მოთხრობასა რაჟეჟსა და აქმნების მოთხრობითადა, მაგალითებურ: მე, შენ, მან, ჩუტრ, თქუტრ, მათ. ხოლო დაღათუ პირველისა და მეორისა პირებისა მხოლოდობითა შინა დამრავლობითა არა ცხად არს ბრუნუჲა და არცაღა ითქმის ბრუნუად, არამედ კინაღთ-გან წრფელობითნი დაიდუბიან ნაცუალად მოთხრობითისა, ამისთჳს შესაძლებელ არიან რეცა მოთხრობითადა წოდებადა.

პ. ანუ წოდებასა რაჟეჟსა და აქმნების წოდებითადა, გარნა წოდება ესე არა სამთავე მიმართ პირთა, არამედ მეორისა მიმართ პირისა, მაგალითებურ: თქუტრ, ანუ ვ თქუტრ!

ზ. ვუმეცრვით ამისთჳს, ვითარმედ არსებითთა შორის ნაცუალ-სასულთა პირი, ვიდრემე პირველი და მესამე შემდგომად წრფელობითისა, ქსცუალეუბ ბრუნუათა შინა შესახვდავთა თჳსთა და დაიწრეწნ მხოლოდ ნიშანთა ბრუნუ-სთა, და ასონი რომელნიმე ესპობიანცა, და ერთჳს, მაგრა არსებითი უკუწ ნაცუალ-სასული, პირი მეორე, არა იცუ-ლების, არცა ირუევის შესახვდავისაგან თჳსისა, არამედ დაწრთჳსა ოდენ მი-ღებს ბოლოდ ბრუნუჲსა ნიშანთა, მაგალითებურ: მე, ჩემი, შენ, შენი, შენსა, შენითა, იგი, მისი, მას, და სსხუანი. და ესე ბრუნუჲნი არიან მხოლოდობითადა, ანუ იგინი, ანუ მათი, მათ, ანუ იმათ, მათ-მიერ, იმათგან, მათ. ხოლო სამთავე პირთა თჳს ბრუნუჲსა შინა გუჳქს მცნობელობაჲ და გუ-ღის-კემის-ყოფაჲ, ვითარმედ ბრუნუჲთა შინა ასონი რომელნიმე ესპობიან და რომელნიმე ერთჳს. ესე ცნობა მხოლოდობითისა თჳსცა და მრავლობითთა.

§ 227.

დუქსი ესე რომელა ჩემ, არს არსებითი ვიდრემე ნაცუალ-სასული, პირი პირველი, და არა ხშირად იცის ამან არსებითისა, ნაცუალ-სასულისა, პირველისა პირისა, ადგილსა კმარებაჲ, ჩუტრულებამან ქართულთა ენისამან.

§ 228.

მრავლობითადა უკუწ ბრუნუჲთათჳს

არსებითთა ნაცუალ-სახელთას, რომელთა: ჩუქნ, თქუქნ, იგინი, ჰირველი უუგუშ ზ მარე ჰირი არა ჰსტყალენ ჰირსა თუსსა ბრუნუათა შინს ზ ნიშანთა მიერ ბრუნუს თუსისათა, რომელთაც მიერ ბრუნუს არსებითნი მხოლოებითნი ნაცუალ-სახელნი, ესთავე ესენიცა, მაგრა ჰირი მესამე, მრავლობითი არსებითისა ნაცუალ-სახელისა ამის, ბრუნუს სხუა შესახედავითა, მაგალითებ: იგინი, იმათი, ანუ მათი, მათ, ანუ იმათ, მათ-მიერ, ანუ იმათგან, მათ. ხოლო სამთავე ჰირთათუს, ბრუნუსა შინა გუაჭქს მნობულობაჲ ზ გულის-ემის-ყოფაი, ვითარმედ ბრუნუათა შინა ასონი რომელნივე ესობიან ზ რომელნივე უბრუნან. ესე ცნობაჲ მხოლოებითისათუსცა ზ მრავლობითთა.

§ 229.

ჩუქნებითისათუს ნაცუალ-სახელისა ღაკუსხნე მაგალითნი: მხოლოებითად: ეს, ეგ, ის, ანუ ესე, ეგე, ისი, მრავლობითად: ესენი, ეგენი, ისინი.

ბ. ხოლო ბრუნუს ჰირი ჰირველი, მაგალითებ, მხოლოებითად: ეს, ამისი, ამას, ამის-მიერ, ანუ: ამითი, ამისგან, ამან. მრავლობითად, მაგალითებ: ესენი, ამათი, ამათ, ამათითა, ანუ: ამათ-მიერ, ამათგან, ამათ.

ბ. ხოლო ჰირი მეორე მხოლოებითად, მაგალითებ: ეგე, მაგისი, მაგას, მაგით, ანუ: მაგის-მიერ, მაგისგან, მაგან. მრავლობითად, მაგალითებ: ეგენი, მაგათი, მაგათ, მაგათით, ანუ: მაგათ-მიერ, მაგათგან, მაგათ.

ბ. ზ ჰირი მესამე, მხოლოები-

თად, მაგალითებ: ეს, იმისი, ანუ მისი, მას, ანუ: იმას, იმით, ანუ: იმის-მიერ, იმისგან, ანუ: იმისგამო, იმან. მრავლობითად, მაგალითებ: ისინი, იმათი, იმათ, იმათით, ანუ: იმათ-მიერ, იმათგან, იმათ.

ღ. იცის ჩუქნულუბაჲ ნათესავობითად ზ დაწყებითან ბრუნულმან ნაცუალ-სახელმა ჩუქნებითან. ვითა სხუათა თან-გმობა წინამჰსროლისა თანს სახელისა, მაგალითებ: სიტუტანი ამათნი, სიტუტანი ამათმან, ზ სხუანი.

მ. ხოლო ჩუქნებითი ესე ნაცუალ-სახელნი, ჰირნი სამნავე, წრფელობითისაგან მდგომარეობისა იკანკლეუბიან რა სხუსა ზ სხუსა მიმართ ბრუნუსა, ჰსტყალენ შესახედავითა თუსთა მრავლობითიცა ზ მხოლოებითნი.

§ 230.

ბ. მოკებითისა ნაცუალ-სახელისა მიმართ ზედ-მიწეკნეილებაჲ ჩუქნი ესე არს ვითარმედ, ანუ ჰირველი, ანუ მეორე ზ ანუ მესამე სახელი არსებითი ნათესავობითად ბრუნული მნიშვნელი არსებისაგან ქანებულისა ბრუნუს, ვითა სახელი წრფელობითი.

რომლისათუს ჰსთჭქს ესე სხუათა ღრამბატეოსთა, რუკა მოკებითისა ქეუკა არსებითად ზ ბრუნუაჲ მისი, მხოლოებითად, მაგალითებ: ჩემი, ჩემისა, ჩემსა, ჩემითა, ანუ ჩემის-მიერ, ჩემისგან, ჩემმან, ჩემო, ანუ ზ ჩემო. მრავლობითად, მაგალითებ: ჩუქნი, ჩუქნისა. ჩუქნსა, ჩუქნითა, ანუ ჩუქნისა-მიერ, ჩუქნისაგან, ჩუქნმან, ჩუქნითა, ჩუქნო, ანუ ზ სუქნო.

ბ. იბრუნუს ჰირიცა მეორე, მხო-

ლობნითად, მაგალითებ: შენი, შენისა, შენსა, შენითა, შენისა-მიერ, შენისაგან, შენმან; მრავლობითად, მაგალითებ: თქტქნი, თქტქნისა, თქტქნსა, თქტქნი, ანუ თქტქნისა-მიერ, თქტქნისაგან, თქტქნმან.

ბ. მებრვე ზირიცა მესამე, მხოლოლობითად, მაგალითებ: მისი, მისისა, მისსა, მისითა, ანუ მისისა-მიერ, მისისაგან, მისმან, მისო; მრავლობითად, მაგალითებ: მათი, მათისა, მათსა, მათთა, ანუ მათისა-მიერ, მათისაგან, მათმან, მათ.

ღ. მოგებითაგა ნაცჳალ-სახელთა ნათესავობითად ღ დაწჳებითად ბრუნჯელთა მებრ სხჳათა, აჳეს თანკობაჲ სასხელთანა, მაგრა ეთანკობიან მოგებითი ესე ნაცჳალ-სახელნი ნათესავობითად ბრუნჯელნი ჳიანასხელსა განმათჳსებელსა, მაგალითებ: კაცმან მმუდლობისა ჩემისამან, (ფსალ. 4, 3). ლჳისი ესე მმუდობისა, განმათჳსებელი არს კაცმან ლჳისსა. ხოლო ესე ჩემისამან, განმათჳსებელი არს ჳიანასხელი ესე იგი, განმათჳსებელსა განმათჳსებელი, რომელსა ლჳისი მმუდობისა ღ თანკობილი არს მოთხრობითად ბრუნჯელისა ლჳისისთანა, რომელსა კაცმან, ღ სხჳანი.

მ. ხოლო იქმნების თანკობაგა დაწჳებითისა, მაგალითებ: კაცმან კრებულისა ჩიტქნისაგანმან, ღ სხჳანი.

ნ. მოგებითი ესე ნაცჳალ-სახელნი, შირნი სჳინივე, წრფელობითისაგან მდგომარეობისა, იგანგლელებიან რა სხჳსა ღ სხჳსა მიმართ ბრუნჯსა, არა ჳსტყუალჳენ, შესახელავთა თჳსთა, დაღათჳ ესჳობიან ღ ერთჯანგა ასახი ბრუნჳათა შინა.

§ 231.

თჳსი, ჳეგული არსებითად, უოკელსა

ბრუნჳსა შინა ღ ნათესავობითისა შინა ღ დაწჳებითსა ბრუნჳსა, თანკობილი სასხელთა თანა, ვიცით მებრ მესამისა შირისა ნაცჳალ-სახელისა მოგებითისა.

§ 232.

ა. ნაცჳალ-სახელი ესე თქტქნი არს, ვითარმე არსებითი ნათესავისამებრ—საზოგადო, ნაცჳქთისამებრ—მარტვი, სახი. სამებრ—შირველი სასხე, შირისამებრ—შირი მეორე, რიცხჳსამებრ—მრავლობითი, ბრუნჳსამებრ—მოთხრობითი ღ იბრუნჳს ესე სასხელ: თქტქნი, თქტქნი, ღ სხჳანი.

ბ. ნაცჳალ-სახელი ესე საჩემო, არს ვითარმე მოგებითი, ნათესავისამებრ—ჳიქჳ შჳქობითი, ნაცჳქთისამებრ—მარტვი, სახისამებრ—სხმით-გარდასლჳთი, შირისამებრ—შირი შირველი, რიცხჳსამებრ—მხოლოლობითი, ბრუნჳსამებრ—წრფელობითი ღ იბრუნჳს ესთ: საჩემო, საჩემოსა, ღ სხჳანი.

გ. ნაცჳალ-სახელი ესე ესენივე, არს ვითარმე ჩჳქნიებითი, ნათესავისამებრ—საზოგადო, ნაცჳქთისამებრ—მარტვი, სახისამებრ—სხმით-გარდასლჳთი, შირისამებრ—შირი შირველი, რიცხჳსამებრ—მრავლობითი, ბრუნჳსამებრ—წრფელობითი, ღ იბრუნჳს ესთ: ესენივე, ამათივე ღ სხჳანი.

დ. ნაცჳალ-სახელი ესე თჳთ-იგი-ზიარ, არს ვითარმე არსებითი, ნათესავისამებრ—საზოგადო, ნაცჳქთისამებრ—წედ-ჭრთელი, სახისამებრ—შირველი სასხე, შირისამებრ—შირი მესამე, რიცხჳსამებრ—მხოლოლობითი, ბრუნჳსამებრ—წრფელობითი, ღ იბრუნჳს ესთ: თჳთ-იგი-ზიარ, თჳთ-იგი-ზიარისა, ღ სხჳანი.

თ ა ვ ი ი ლ .

თ ვ ს ზ მ ნ ის ს ო წ უ ბ ლ ე ბ ის ა
მ ის ის ა .

§ 233 .

ზ მ ნ ა ა რ ს ნ ა წ ი ლ ი ს ი ტ უ ყ ვ ს ა ,
 ც ხ ა დ მ უ ო დ ი ა რ ს ე ბ ის - ყ ო დ ის ა და
 ქ მ ნ ა თ ა და ვ ნ ე ბ ა თ ა მ ის თ ა დ რ ო -
 ე ბ ი თ ა დ . ხ ო ლ ო ე ს ე წ ა რ მ ო კ ე ს ს ა ხ ე -
 დ ის ა ვ ა ნ ა რ ს უ ბ ი თ ის ა , მ ა გ ა ლ ი თ უ ბ რ :
 ვ ჰ მ ე ო დ ო ბ , ვ ჰ ს ც ხ ო ვ ე ლ ე ბ , ვ ჰ ვ ტ ო ბ -
 ო მ ვ ნ ე ბ , ო ს ს უ ნ ი . ა ნ უ ს ა ხ ე დ ის ა
 გ ა ნ ზ ე დ - შ ე ს რ უ ლ ის ა , მ ა გ ა ლ ი თ უ ბ რ :
 ვ ჰ მ ო ო დ ო ტ ო რ ე ბ , ვ ჰ რ ი ტ ო რ ე ბ , ო ს ს უ ნ -
 ი , ა ნ უ ს ა ხ ე ლ - ზ მ ნ ის ა ვ ა ნ , მ ა გ ა ლ ი -
 თ უ ბ რ : ვ ა წ უ ი ნ ე ბ , ვ ა ყ ე ნ ე ბ , ო ს ს უ ნ ი ,
 ა ნ უ მ ი მ დ ე ო ბ ის ა ვ ა ნ , მ ა გ ა ლ ი თ უ ბ რ :
 ვ ჰ მ ა დ ი დ ე ბ ო ბ , ვ ჰ დ ი დ ე ბ უ ლ ე ბ ,
 ა ნ უ თ ა ნ დ ე ბ ე ლ ის ა ვ ა ნ , მ ა გ ა ლ ი თ უ ბ რ :
 ნ ა თ უ ს ა ვ ო ბ ი თ ს , მ ი გ ე მ ი თ ს ო დ ა წ უ ე -
 ბ ი თ ს , მ ი ი ლ ე ბ ე ბ რ უ ნ წ ს , მ ა გ ა ლ ი -
 თ უ ბ რ : ვ ჰ ზ ე ს თ ა ო ბ , ვ ჰ პ ი რ ის - ე ჰ პ ი -
 რ ო ბ , ო ს ს უ ნ ი , ა ნ უ კ ა ვ შ ი რ თ ა ,
 რ ო მ ე ლ თ ა გ ა ნ მ ე , მ ა გ ა ლ ი თ უ ბ რ : ვ ჰ მ ნ ო -
 ლ ო ბ , ვ ჰ ნ ა ც ლ ო ბ , ო ს ს უ ნ ი , ა ნ უ
 შ ო რ ის - დ ე ბ ე უ დ ის ა ვ ა ნ , მ ა გ ა ლ ი თ უ ბ რ :
 ჰ ვ ვ ა ლ ა ლ ე ბ , ვ ვ ა ე ბ , ო ს ს უ ნ ი , ა ნ უ
 ნ ა ც უ ბ ა ლ - ს ა ხ ე დ ის ა ვ ა ნ , ა მ ის თ ვ ს ვ ი -
 თ ა რ მ ე ლ , თ უ ს ა დ ა მ ე ზ მ ნ ა ო ა რ ა ა რ ს
 უ ბ ი ნ ო , ა რ ა მ ე ლ ა რ ს პ ი რ ო კ ა ნ უ ი ო ჭ ო ლ ,
 ჰ ნ ი შ ი ა ვ ს ო გ ი , ა რ ს უ ბ ა ს ა მ ე ბ რ , მ ო ჭ მ ე ლ ე -
 ბ ის ა , ა ნ უ გ ე ბ ის ა ნ ა გ ე ტ ა ლ - ს ა ხ ე ლ ო ბ ი თ ა დ ,
 ე ს ე ო გ ო , ა ნ უ პ ი რ ო ჯ ე ლ ის ა მ ი მ ა რ თ პ ი რ ო -
 ს ა , ა ნ უ მ ე ო რ ის ა , ო ა ნ უ მ ე ს ა მ ის ა .

§ 234 .

ფ რ ი ა დ ს ა ე კ ა რ - ა რ ს რ ა ზ მ ნ ა თ ო თ ვ ს
 დ ა ვ ჰ ს ხ ნ ე თ რ ო ო დ ე ნ ი ნ ი მ ე ს ი მ ე კ რ ო ნ ი უ ა -
 დ ვ ლ ე ს გ უ ლ - გ ე ბ ა დ ო მ ა წ ა ო ო ტ ა .

ძ ი რ თ ა ვ ა ნ უ რ თ ის ა რ ო მ დ ის ა მ ე ს ა ე
 მ ის ა მ ნ ი შ ე ნ ე ლ თ ა , რ ო მ ე ლ თ ა ვ ა ნ ო ა ი წ ა რ -
 ო მ კ ე ბ ე ნ ზ მ ნ ა ნ ი ს ხ ვ ს ო დ ს ხ ვ ს უ ლ ლ -
 ლ ე ბ ის ა ქ ე მ შ ე შ ე ს ლ ვ თ ა , მ ი მ ო ი ნ რ ე ბ ი ა ნ ,
 მ ა გ ა ლ ი თ უ ბ რ : ძ ი რ ი ა რ ს ზ მ ნ ის ა ს ა ხ ე ლ -
 ო მ ნ ა ე ს ე შ ე უ ტ ო რ ე ბ ა , ა ნ უ უ ტ ო რ ე ბ ა , ო
 მ ი მ ო ი ნ რ ე ბ ის ა მ ე 2 - ს ა , უ ლ ლ ე ლ ე ბ ის ა ქ ე მ შ ე
 შ ე ვ ე ყ უ ტ ო რ ე ბ , მ ე 4 - ს ა , შ ე ვ ე ყ უ ტ ო რ ე ბ ი ,
 შ ე ე ყ უ ტ ო რ ე ბ ი , შ ე ე ყ უ ტ ო რ ე ბ ის ა , მ ე 5 - ს ა ,
 ვ უ ტ ო რ ო ბ , მ ე 8 - ს ა , მ ი ყ უ ტ ო რ ს , ო
 ს ს უ ნ ი . ე ქ ა ლ ა დ წ ა დ ე ბ , ა ნ უ წ ა დ ე ტ ა ,
 ა რ ს ს ა ქ ე რ ა მ ე უ რ თ ი , მ ა გ რ ა ს ხ ვ ს ო დ
 ს ხ ვ ს უ ლ ლ ე ლ ე ბ ის ა ქ ე მ შ ე თ ა ზ მ ნ ა თ ა
 ა წ ა რ მ ო კ ე ს , მ ა გ ა ლ ი თ უ ბ რ : მ ე 2 - ს ა ,
 უ ლ ლ ე ლ ე ბ ის ა ქ ე მ შ ე ვ ი წ ა დ ე ბ ი , მ ე 4 - ს ა ,
 ვ ჰ წ ა დ ნ ო ო , მ ე 8 - ს ა , მ წ ა დ ს , ო
 ს ს უ ნ ი . ე ს - გ უ წ ა რ ე უ ს ხ ვ ს ო თ ო დ ს ხ ვ ს ო თ
 თ ვ თ ო თ ა ძ ი რ თ ა ვ ა ნ მ რ ა ვ ლ თ ა უ ლ ლ ე ლ ე -
 ბ ა თ ა ქ ე მ შ ე ნ ი ზ მ ნ ა ნ ი ო წ ა რ მ ო კ ე ბ ა ნ , გ ა რ -
 ნ ა თ ე მ ე ლ თ ა ა მ ა თ უ რ თ ის ა მ ა რ ის ა ვ ა ნ
 ს ხ ვ ს ო დ ს ხ ვ ს უ ლ ლ ე ლ ე ბ ის ა ქ ე მ შ ე თ
 ზ მ ნ ა თ ა , უ რ თ ა ე ქ ე მ გ ე ნ ე ბ ი თ ი უ ო ლ ლ ო თ
 დ რ ო თ ა ო ს ს უ ნ ო თ ა შ ი ა ნ , ა მ ის თ ვ ს ვ ი თ ა რ -
 მ ე ლ უ რ თ ის ა ვ ა ნ ე წ ა რ მ ო კ ე ბ ე ს უ ე ძ ი რ ის ა .

ბ . ა რ ო ა ნ ზ მ ნ ა ნ ი ს ა ზ დ ჭ რ ე ბ ი თ ის ა -
 ი უ ბ რ ს ქ ე ს ის ა , რ ო მ დ ის ა მ ე უ ლ ლ ე ლ ე ბ ის
 ქ ე მ შ ე მ ე ნ ი , რ ო მ ე ლ ნ ი მ ე ნ ა მ ე ო ს ა , ა რ ა ს რ ო ლ -
 ს ა ე დ რ ო ს ა დ ა ე ლ ე ბ ე ნ ო დ ს ხ ვ ს ო ნ ა თ უ -
 ს ა ვ ის ო დ ს ხ ვ ს უ ლ ლ ე ლ ე ბ ის ა ქ ე მ შ ე თ ა
 ზ მ ნ ის ა დ რ ო თ ა ვ ა ნ ა დ ი ე ს უ ბ ა ნ , მ ა გ ა ლ ი -
 თ უ ბ რ : ვ ა რ , ა რ ს ზ მ ნ ა ო ა რ ს უ ბ ი თ ი , ა წ -
 მ ე ო ს ა დ რ ო ს ა შ ი ა ნ ო , ხ ო ლ ო დ ა ე ლ ე ბ ის
 დ რ ო ს ა უ ო ლ ლ ე ლ ე ს ე ე ნ ა მ ე ო ს ო დ მ უ ო ო -
 ბ ა დ ს ო დ ა დ ი ე ს უ ბ ის ა ე ვ ჰ მ ე ო დ ო ბ ო უ ტ ე -
 შ ე მ ო ბ ი თ ის ა ზ მ ნ ის ა დ რ ო თ ა ვ ა ნ (ნ ა წ ი ლ .
 1 - ო , თ ა ვ ი მ ე 4 - ე , § მ ე 22 - ე . ზ მ ნ -
 ს ა თ ვ ს) , მ ა გ ა ლ ი თ უ ბ რ : უ ს რ ე უ დ : ვ ი უ ო ო -
 დ ო დ ი , ს რ ე უ დ : ვ ი უ ა ვ . ე გ - ს ა ხ ე ლ ს ხ ვ -
 ო ა ნ ო დ რ ო თ ა შ ი ა ნ .

ბ. არიან კვალად რომელიმე, რომელიცა, შემდგომად არა სრულისა დრომასა, სხვას უღელჯულების ზმნითაგან აღიკესიან, მაგალითებრ: აწ-მყო: ვიტყუ, ნამყო-უსრული: ვიტყუ-დი, ნამყო-სრული: ვჰსთქუ. ეგ-სასკად სხვათაცა დროთა შინა ნამყოთა, ვჰსთქუამ, ზმნისა ნაწარმოებთაგან.

დ. არიან ზმნანი სხვას ვითრებისაგან გავჩარბულნი უოკელთა ძირთაგან ჰ სხვას ჰ სხვას უღელჯულების ჭჭჭუ მიმოხრდილთაგან მეოთხისა უღელჯულების ჭჭჭუ, ცუალუბად შესაძლებელნი, გარდა მეზადისა უღელჯულების ჭჭჭუთა ზმნათა, მაგალითებრ: აწმყო: შევეკრვი, შევეკრვი, შევეკრვს. ესე მხოლოდობითადცა ჰ მრავლობითად უოკელთა დროთა დსჰესთა შინა მიმოხრების, გარდა უუსრულესისა, რომლისა უუსრულესი არს შეეჭკრუე. სხვა მაგალითი: აწ-მყო: შევეუტარები, შევეუტარები, შევეუტარების, ხოლო ნამყო-უსრულესი, მაგალ: შევეუტარებიე, შევეუტარებიე, შევეუტარებიეს. სხვა მაგალ: აწ-მყო: ვეეტრთები, ეეტრთები, ეეტრთების, ნამყო-უსრულესი, მაგალითებრ: ვჰეტრთებიე, ჰეტრთებიე, ჰეტრთებიეს. სხვა მაგალითი: აწ-მყო: დავემკადრები, დავემკადრები, დავემკადრების, ნამყო-უსრულესი, მაგალითებრ: სამკადრებუფ-ვარ, დამკადრებუფ-ხარ, დამკადრებუფ-არს, ხოლო უსრულესი ამისა, ამისთჳს მჰსკავსი არს ვნებითისა, მით რომელ, ზმნა ესე უმეშქობითი არს ჰ ხატვებითი. სხვა მაგალითი: აწ-მყო: ვეციქტბი ეციქტბი, ეციქტბის, ნამყო-უსრულესი, მაგალითებრ: ციქტბიეფ-ვარ, ციქტბ-

ბეფ-ხარ, ცეციქტბეფ-არს, აწ-ვეციქტბიე, ვეციქტბიე, ვეციქტბიეს, ხოლო უსრულესი ამისა, ამისთჳს მჰსკავსი არს ვნებითისა, მით რომელ ზმნა ესე უმეშქობითი არს ჰ ხატვებითი. სხვა მაგალითი: აწ-მყო: ვეწადები, ეწადები, ეწადების, ნამყო-უსრულესი, მაგალითებრ: ვჰწადებიე, ეწადებიე, ეწადებიეს. ამათგანი, რომელიცა არიან შემოქმედობითი ზმნანი აქუნს ვნებითი განხიერთა ზმნათანი, მაგალითებრ: შევეუტარები, შევეკრვი, ვიწადები. ჰ სხვანი.

მ. ამისთჳს დავსხებით ნამყოლს უსრულესისა მაგალითნი ჰ არა სხვათა, მით რომელ ნამყოლს უსრულეთა ჰ სრულეთა, ჰ მყოლბადთა დროთა მიმოხრანი თქმულთა მათ ზმნათანი ადულსა ჰოვანელ არიან, გარდა უსრულესისა უმწესეს იყო.

მ. თქმულნი იგი ზმნანი (სიმკაც. მე-4-ე) არა იქნევიან სხმით-გარდასლუთად ჰ არცა მიმოხრებისა უუსრულესისა დროსა შინა, ჰ საწადისა, ჰ ჰოვანტეტიგამას სჰესისა, ნამყოლსა დრომასა, აკლს უუსრულესიცა. ხოლო უწინომას სჰესისანი ამათნი, მათეე სახელ ზმნათაგან წარმოებენ, რომელთაგანცა იწარმოეს ამით. მაგალითებრ: შეკრუბად შეუტარებადი, კტრთად, დამკადრებადი, წიქტუად, წადნოვადი.

ზ. ნაწილი ესე სიტყუასა ზმნა ჰორაკანი, თუ სადამე განჰსჯი წესიერ, თავით თჳსით სიტყუას არს მექონი ძალით სახელთა უფლისაცა ჰ სამიუბოლას, მაგალითებრ: ვჰსწერ. ამას შინა ჰოვან უფალსა სახელსა, ესე იგი ჰირსა ჰირეულსა ჰ სამიუბოლაცა ზმნისასა, ესე იგი რამეისა. ეგ-სასკად ვიწერები, ესე იგი

მე ვიწერები სხ-საგან. კბ-ფერკე, იხარებს, ესე არს, ესე იგი ვინმე იხარებს სინარტყლითა.

§ 235.

ითქმის განსაზღვრებასა შინა ცხად მყოფი არსების უოფისა და ქმნათა და ვნებათა მისთა, ამისთვის ვითარ-მედ, თუ სადამე არს ზმნა, ცხად-ჭყოფს, ანუ უოფისა არსებისასა, მაგალითებრ: მე ვარ, შენ ხარ, იგი არს, ღ ანუ მოქმედებასა მისგან რაამესა, რომელსა არა ჰსდევს გნებად, მაგალითებრ: ფარ-ნავაზ ჰსუფევს, ადერკე უბნობს, ღ სხუნანი, ღ ანუ გნებასა კარობრივის სულოერსა, არა ვისგანმე სხვას გუნამისა ნამოქმედევსა, რომელიცა, ესე ღრმამატი-ვოსლობითისა კელოვნებისაერ, არა გნება არს, მაგალითებრ: ვინარეებ, ვიძუტბ, ვხსწუნ, ღ სხუნანი, ღ უოკვლინი ესე არიან უმეშენობითნი, ანუ მოქმედებასა, რომელსა ჰსდევს გნებად, მაგალითებრ: ფარნავაზ ჰსწუფლავს, ევსტატიმან ნათელ-ჰსცვა, ხერომან ჰკუტტთოს, ღ სხუნანი. ხოლო შემოქმედებოთად ზმნად უწოდებთ მას, რომელი დაჰნიშნავს ცრულებასა ჰქმნდებარისა მდგომებისასა, რომელსაცა მიზეზი იპურობის თუთ ჰქმნდებარესა შინა ცრულებულსა, (ბაუ-მეისტრ. განსაზღ. ჭილოროფ. საზღ. 44). ანუ გნებასა, რომელი ჰსდევს მო-ქმედებასა, მაგალითებრ: იაზონ იწუფ-ვს, მირიან ინათელისცემა, ძელი იკუტტთოს, ღ სხუნანი. ხოლო გნებოთად ზმნად უწოდებთ მას, რომელი ჰნიშნე-ღვს ცრულებასა მდგომებისა ჰქმნ-მდებარისასა ღ ცრულებისა მისისა მიზეზი-სა გარეგან ჰქმნდებარისა მის იპურობ-ღვს, (განსაზღვ. ჭილორო. საზღვ. 492).

§ 236.

ითქმის ვითარმედ ღრუებოთად, ესე არს ესე, რამეთუ ვისმინეთ რა ფარნა-ვაზ ჰსწუფლავს, ვიგუფ-კმებთ ვითარმედ, აწყოფს ღროსა ჰქმნე არს უოფა ღ მოქმედება იგი. ევსტატიმან ნათელ-ჰსცვა, ვიგუფ-კმებთ ვითარმედ ნამყოფს ღროსა ჰქმნეშეობს მოქმედება იგი. ხე-რომან ჰკუტტთოს, ვიგუფ-კმებთ ვი-თარმედ მეობადისა ღროსა ჰქმნეშეობს მოქმედება იგი.

§ 237

დალათუ ითქმის წყალებად ზმნისა ამით მიერ: ვარ, ჰსუფევს, ჰსწუფლავს, იწუფვს, ღ სხუნანი. მაგრ არა უო-კვლითურთ განჩიკვით სიცხადე მიეცემის ცნობასა წყალებისა ზმნათასა, ვინადა სათანადო არ თქმად, რამეთუ განჩიკვლად-რე ვსცნნეთ წყალებანი ზმნათანი.

§ 238.

ზმნათანი რომელნიმე ითქმის პი-რობოთად ღ რომელნიმე უპირობო. პირობოთად, უკუნე შედ-წოდებულ იგინი, რომელნიცა სამთა პირთა ჰქმნე შეიცვან, ხოლო არ პირობოთად, რომელთა არა აქმის ღანიშნულება პირ-თა მიმართ ღ შედ-წოდებულებენ *) განუსაზღვრებულად, ანუ მებრ აწი-უოფასა ღ ნამყოფასა ღროფასა, მაგალი-თებრ: შეეყარებად, ანუ მებრ მეო-ბადისა ღროფასა, მაგალითებრ: შეეყარ-ებებადი.

პირობოთანი უკუნე ზმნანი, რომელნიმე ითქმის არსებოთად, რომელნი-ცა უოფისა არსებისასა დაჰნიშნუნ ღ ძირთაგან ნაცუფ-სახელოასა წარმოებენ, მაგალითებრ: ვარ, ხარ, არს. რომელნიმე ითქმის შემოქმედებოთად ღ სხხელ-ზმნათგან ღ ანუ შედ-შესრულოთ

*) უჩინოასათვის სქესისა იტუეს ანას.

სასჯელთა, ღ ანუ სსწათა თქმულთაგან წარმოებენ, (§ 233) ღ ცხად-ჭყოფენ მოქმედებასა არსებისასა, მაგალითებ: შვივიუარეობ, შვივკვარავ, ღ სსწანი. რომელნიმე ითქმისა გნებითად ღ ცხად-ჭყოფენ გნებასა არსებისასა ღ წარმოებენ მათვე ძირთაგან, დაღათუ არა მოქმედებითად, არამედ გნებითად, მაგალითებ: შვივიუარეობი, შვივიკრვი, ღ სსწანი. და რომელნიმე ითქმისა უძე-შეჭრებითად, ამაღ რომელ, არა ჭშობს გუარო იგი, არცა მოქმედებასა ესე გუარსა, რომელსა ჭსდევდეს გნება ღ არცაღა გნებასა სსწსაგან არსებისა ღ ანუ სსწსაგან გუამისა ღ წარმოებენ ესენიღა მათვე ძირთაგან, მაგალითებ: ვკვბა-ღლობ, ვინარეობ, ღ სსწანი. სოლო ესენი არიან განწყობებისა ღ ზე-განწყობებისა ზმნათანი.

ემეშეჭრებითიღა იწყებების ორად, ესე იგი მოქმედებითისა მიმართ, რომლისაგან არავინმე იგნებს, მაგალითებ: ვკვბაღლობ, ვკვსუფევი, ღ სსწანი; ანუ გნებისა მიმართ სულოერისა, რომელად არა სსწსაგან არსებისა, ანუ გუამისა შემოსრულ-არს, მაგალითებ: ვინარეობ, ვკვწერ, ღ სსწანი. სოლო გნებანი ესე არიან ჭილოსოჭოსებრისა ცნობისებრნი ღ უძეშეჭრებითისა ზმნისანი. რომელნიმე არიან სატშემოქმედებითნი, რომელნიღა არა ასოლს ამის რომელა ი, უღლულებისა ქმწშე არიან, მაგალ. მრუღლავს, ვკვმობ, ღ სსწანი, ღ თუთ ცხად-ჭყოფენიღა იგი სულოერისა გნებისანი, ამაღ რომელ ასოლს მის (ი) უღლულებისა ქმწშე არიან. და რომელნიმე არიან სატგნებითისანი, რომელნიღა ასოლს ამის ი, უღლულებისა ქმწშე არიან, მაგალითებ: ვიზანი, განვძღლი-

ერდები, ღ სსწანი. სოლო ესენი არცა ერთნი არიან სატ-შემოქმედებითებრ ყოფისათჳს შემოქმედებითნი ღ არცაღა გნებითნი სატგნებითებრ ყოფისათჳს, არამედ გმისებრ, რომელნიმე მჭსკავს შემოქმედებითისა ღ რომელნიმე გნებითისა.

§ 239.

იწყებებისა ზმნანი კანონიერად ღ არ-კანონიერად.

კანონიერ იზედ-წოდებისა იგინი, რომელნიღა მიმოხრათა შინა ჭკიანი უჭებულელად, ესე იგი, არცაღა ერთსა დროსა შინა ნამესა, ანუ მეოზადსა ღ ანუ სტესთა შინა რომელთამე ღ დროთა მისთა სსწათა ზმნათაგან დაშქირველ არიან აღუსებისა, მაგალითებ: ვკვზი. ანუ შირებთა დაგლებასა არა შეიწყინარებდეს, ვითარ იგი არიან ზმნანი შირნაკლნი, და ანუ განზმირაკენ იგი მათი ნიშანი, სსწათა რამდამათა უწმწკლეთა ნიშნითა, არა წარმოდგეს, ღ ანუ უწმწკლესა შენსხუდაკას არა შეიწყინარებდეს დროები; თად მნიშვნელობათა შინა. ესენი კანონიერ იწოდებისა. სოლო, რომელნიღა წინააღმდეგომ კანონთა ამთ იტყვიან; იგინი არ-კანონიერ იწოდებისა, სოლო კტწშე განწყობილება არს ესე ზმნისა:

თაჳი იმ.

თჳს მდევართა ზმნათასა, სოლო შირველად თჳს ნათესავთა და ნაკტწთთა და სასხეთა.

§ 240.

ემდევრებისა ზმნისა, რიცხუსა ქმწშე შე მოსრულნი რწხანი რამეინი: 1, ნათესავი; 2, ნაკტწთი, 3, სასხე, 4, რიცხვი, 5, შირი, 6, დრო, 7, სტესი, 8, უღლულება;

§ 241.

1, ნათესავი ზმნათა იწესებების შემოქმედებითისად ვნებითისად ღემეტერობითისად, რომელნიცა თითოეულად გარდავჯდეს მაგალითებითურთ (თავი 14, § 238).

§ 242.

ა. ნაკურთხი ზმნათა იწესებების მარტივისადმი ჭრთულისადმი და ზედ-დადებულისად, მარტივისადმი, მაგალითებ: ვკმოყურებ, ვკმეთქობ, ვკსდებ, ვკსდევნი, ღ სსჟანი, ღ ამისთვის ზედ-წოდებულ მარტივი, ვითარმედ მხოლოდ მარტივისა იღასა არსთა ღ ვითარებათ მათთსა შეგუქმენ.

ბ. ჰრთულისად, მაგალითებ: სიბრძნის-ვმოყურებ, მჭევრ-ვმეთქობ, სახელ ვკსდებ, მძლავრ-ვიდევნები ღ სსჟანი. ღ ამისთვის უჭიჭ ითქმიან ესენი, ჰრთული, ვითარმედ რართა იღათა არსთსა ღ ანუ მოქმედებათა ღ ვნებათა მათთსა შეგუქმენ, მაგალითებ: შეყურება ღ სიბრძნე მოგვართმენ სსჟანს იღასა. ეგ-სასუდ მჭევრი ღ მეთქობთა, სახელი ღ დადებს, მძლავრი ღ დეენს. ხოლო დადათუ შეჭრთათ რა ერთიერთარს ღ რრობასა მათსა დაჯერთ-ლექსებთ ღ ჰრთულ-ვეყრთთ, მაგრა რრთასუ იღათა შეგუქმენ.

ბ. შესაძლებელ-არს ზმნისა, ზედ-ჰრთული - ყოფადცა, მაგალითებ: გეთილ-სიბრძნის-ვმოყურებ, მტრ-ნიერ-მჭევრ-მეთქობ ღ სსჟანი.

დ. ზედ-დადებულისად, მაგალითებ: განვკსჯი, დავკსდებ, წარვკსწერ, მივკხედავ, ღ სსჟანი. ხოლო ეს უკრნი ითქმიან ზედ-დადებულად, რამეთუ ზმნაჲ, თუ სადაჲ იყოს

მრგ მარტივ შეგუქმს იღასა. მარტივისა, (§, 292). გარნა, ოდეს ჰრრობენი ეს სახენი ზედ-დადებულსმცა, შერზამებისაგერ მისისა, მაშინ, ანუ ეტყულების მნიშვნელობაჲ თვისი, ანუ ეორრეცების ღ იღამინცა იორრეცოს რრრრ შორის. ხოლო, თუ სადაჲ კერძობნი თავით თვისით მოიღებოდენმცა მნიშვნე-ლად, მაშინ იორრეცების მნიშვნელო-ბა იგი ღ იქმნებას ვითა ჰრრრრ, გარნა ითქმის ზედ-დადებულად რაგდაღა იყუნენ ამთადმი. ხოლო კერძობნი იგი მნიშვნელნი თავით თვისით არა არან სა-ხელ თავის-თუად მიმოსბრრრეკელ, არამედ კერძობე ზედ დასადებ ღ სახელთა თან დაიდებიან, ოდესმე, ვითა ვირრრრსა ნა-წილსა გარდაღაჲ, რაჲმს იგი ვიტყო-დით თან-დებულთათვის (თავი, 15, §, 99). ხოლო უკეთე კერძობნი თავით თვისი მნიშვნელობისა არა იყუნენ მო-დებულ რომელნიმე ამთნი აორრეცებენ ზმნათა მნიშვნელობასა ღ იღასა შეორ-რეცებულ შეგუქმენ, რომელნიმე ავითარე-ბენ, რომელნიმე ჰსცვალენ ღ ოდესმე დაიდებიან სამკაულად მათდა.

მ. კერძობნი ღმნიშვნელნი, რომელ-ნიცა აორრეცებენ მნიშვნელობასა ზმნი-სისა, მაგალითებ: უკუნ, ქტრ, ზე, ზესთ, გარე, უარ, წინა, ნაცუბლი, სახელი, მკსგავს ღ სსჟანი. ხოლო ზედ დადებიან ზმნათა, მაგალითებ: უკუნ-ვიჭრეკი, ქტრ-მოვიღებ, ანუ ზე-მოვიღებ, ზესთ-გაჭობ, გარე-გაჭრეკი, უარ-ყოფ, წინა-გასწობ, ნაცუბლი-ვიღებ, სახელი-გკსდებ, მკსგავს-გკსტ-გრეტ, ღ სსჟანი.

მ. ხოლო კერძობნი ესე დადათუ თავით თვისით არან უნიშნობნი, არამედ ღრინ ღმნიშვნელისადმი, ესე იგი ზედ-

დადებითა. სხვათა ნიშნოკანთათა ღ მტყალუბელნი მათისა მნიშვნელობისანი, რომელთაცა ზედ-დადებინან, მაგალითებრ: ად, შთა, ვა, გან, მი, მო, შე, წარ, და, გარდა, მაგალითებრ: ალკვლეს, შთაპვსტკრუტ, ბაკილებ; ბანკვხდი, მივალ, მოკიჭტევი, შეკამ-კობ, წარკვცხანი, დაკასხამ, ბარდა-კალ, ღ სხუნანი.

ზ. ვსთქუათ ვითარქედ ზედ-დადებულთათჳს ზმინისათა, რაბეთუ ეს გუნარი კერძოენი, ვითა მოვიხსენებთ განმავითარებულად, ანუ მოარკვებულ ზმინათა, არიან, მაგრა იქნების, რათა მრნობლიქნენ ზედ-დადებულ რანი ღ სანინცა კერძოენი განმავითარებულად ზმინათა: გარდადმო, წარდმო, შთადმო, მიდ-დმო, ანუ მიდმო, ადდმო, შემდმო, გამდმო, განდმო, ღ სხუნანი. სოლო ესენი, წყლილ მსედღწლობითა დრამმატიკოსისათა, არიან მნიშენულ რამესა, მაგალითებრ: ბარდამოკალ, წარმომ-კვსტუქწსაჳ, შთამომოკვადებ, მიდმომ-კვსტუქლი, ანუ მიდმომკვსტუქლი, ალმომ-კვადინებ, შამომკვსწურ, ბამომკვსტლი, ბანმომკვადებ, ღ სხუნანი.

ც. ხოლო კერძოენი, რომელნიცა აორკვებენ ზმინათა იგიუობისებრ ჳრთულისა, იდასა შექქენ, ვარნა ჩტწნ გამოცდილნი ამთ შინა კვსტკრუტთ ვითარქედ, რომელნიცა ყოვლადნი არიან ლექსნი მარტვალთაცან შედგარნი ღ შტტრთულნი სსჯსა ლექსისათანა, არიან ჳრთულნი ვითა გუთქემს ჳრთულისა ზმინათჳს. (სიმკაც. 2). ღ რომელნიცა არა არიან ლექსნი შეერთებულნი ლექსისათანა, არამედ არიან ნიშანნი ღ შერთულნი ლექსისათანა, ესე იგი ზმინისა არიან მჭმრობლებულ ღ მოარკვეტ-

ბულ, ვითა გუთქემს წინარე ამისა სსჯს. თა ნიშანთათჳს, (სიმკაც. 5).

თ. კუნლად ზმინათა შორის საშუალ რდესქე შეკალს თან-დებუელი, ანუ ჳმნას-ზედად ღ ანუ ვავშირი, ღ თჳსისამებრ მალისა მნიშვნელობენ ღ იქნების საშუალად ჳმნისა მის, მაგალითებრ: გან საძე უტუტ ვვარდე, (ფსალ. 7, 8), რომელიცა უკწტ ითქმის მარტივად, მაგალითებრ: ვვარდე, სოლო რდესქე დაიდების ბოლოად, მაგალითებრ: ვიდოდიდა, (ფსალ. 137, 7,) იყომცა, (კირილე, ალექსანდრე სუჳსონისა მიმართისა მუორის, კბისტოლისაცან) ღ სხუნანი.

ა. სახესა ზმინათსა აქუს წკალუბად რრთა მიმართ რამყოთა, ესე იგი, შირველისა სახისადმი ღ სხმით-გარდასლუჯთისა.

შირველი სახე არს თქმანი ესე, მაგალითებრ: ვჳწოკ, ვჳწუამ, ვსცენდები, (ნაწილ. 1, თავი 4, § 23).

ხოლო სხმით-გარდასლუჯთი არს, რომელიცა შირველ სახეობისაცან ვარდაჯალს სსჯსა მნიშვნელობისა მიმართ ღ მოჭედებასა არლარა დაწნიშნავს უსაშუალოად, მაგალითებრ: ვაწოკ, ვასტუ, ვატენებ, ღ სხუნანი. (ნაწილ. 1, თავი 6, § 38). სოლო იტყვის სხმით-გარდასლუჯთი მრნობლ-სხმით-გარდასლუჯთად, მაგალითებრ: ვაწოკინმე, ვასტუკინმე, ვატენკინმე, ღ სხუნანი. (ნაწილ. 1, თავი 6, § 38).

ბ. ვარნა ყოველთა თჳსებათათჳს თანა-გუნამს თქმად თჳსსა ადგილსა.

ბ. ისმით - გარდასლუჯთდებან ღ იმრნობლ-სხმით - გარდასლუჯთდებან, ღ საკმარისებრ იორ-მრნობლ-სხმით - გარდასლუჯთდებან ჳმნანი შირნაკლნი შირ

ველ სასენი სუთთავე სატოა ქქუჭუნი, სოლო სუთთავე სატოა ქქუჭუნი შეოქქედებოთნი არან მიმოხრილ, ვითა გუთქუჭუნი დაწუებასა შინა, ჭ დასასრულსა პირველისა უღლუღებისას.

დ. ეგ-სასელ შესაძლებელ-არს მეექქესასაცა სატისა ქქუჭუნი ზმნანი პირნაკლნი გასხმით - გარდასლუთუბად ჭ ჭ მრხოლ - სხმით - გარდასლუთუბად.

თ ა პ ი ი მ .

თუხ რიცხუთა, პიროთა ჭ დროთა ზმნათასა.

§ 244.

4. რიცხვ უქუჭუნი ზმნებრი იწუალებოის მხოლოდობითისადმი ჭ მრავლობითისად, ამად რამელ ზმნათანი რამელნიმე არან მხოლოდობინი ჭ რამელნიმე მრავლობინი. მხოლოდობითი, მაგალითებ: შევკვარავ, ვაწუენ, ვკუტუხ, განვკუხდი, ვკუოთ, ვკსციკუთ, ვკსძრცვ, მწადს, ჭ სხუანი, ჭ ამისთუხ უქუჭუნი ითქმიან მხოლოდობითად, ვითარმედ ერთობითისა არსების-მოქქედებისა, ანუ უნებისა იდეასა შეკუჭუნი, სოლო მრავლობითად, მაგალითებ: შევკვარავთ, ვაწუენთ, ვკუტუხთ, განვკუხდით, ვკუოთთ, ვკსციკუთთ, ვკსძრცვთ, გუწადს, ჭ ამისთუხ უქუჭუნი ითქმიან მრავლობითად, ვითარმედ მრავლთა არსებათა, ანუ ტუბათა მოქქედებათა ჭ უნებათა იდეასა შეკუჭუნი.

§ 245.

რიცხუსათუხ ზმნათასა ჭ ვითარებათა ჭ დავკსნე აქა რაოდენნიმე სიმეცრენი. 5. იცის ჩქუჭულებამან ქართუჭლთა

ენისამან, ვითარმედ ზმნანი შემოქქედობითნი სზღურებოთისამებრ სქესისა, მხოლოდობინი აწუოას შინა დროას მიმოხრებინ ვითამე მრავლობითად, რადეს იგი ერთისა მოქქედისაგან ქმნილან მრავალთადმი მოქქედებანი. სოლო დადათუ მოქქედი მხოლო ცხადდების, მაგან მოქქედებანი მრავალნი იცხადებინ, მაგალითებ: მიუტარან, გკქმან, ჰუტარან, ჭ სხუანი. ესთვე მიმოხრებინ ნამუოას არა სრულსა დროას შინა, მაგალითებ: შევიუტარნი, შევკვარნი, განვკუხანნი, დაამტარნი, ჭ სხუანი. ესენი უქუჭუნი მრავლობითადცა შესაძლო არან თქმად, აწ-მოასა ჭ ნამუოას არა სრულსა დროას შინა პირველისამებრ პირისა, სოლო ნამუოას არა სრულსა დროას შინა სმთავე პირთამებრ, განცხადებისა სქემი, მაგალითებ: გუუტარან, შევიუტარნით, შეიუტარნით, შეიუტარნიან. მებრვე ნამუოას, სრულსაცა დროას შინა, მაგალითებ: შეიუტარნა თუხნი იგი ამას სოფელსა შინა, (იონ. 13, 3). აკურთხენა იგინი სიმეონ, (ლუკ. 2, 34), ჭ სხუანი. ესენი უქუჭუნი მრავლობითადცა შესაძლო არან თქმად, მაგალითებ: ვაკურთხენით, აკურთხენეს, ჭ სხუანი.

ეს-გუარვე უსრულესისა მიმართცა დროისა შესაძლებელ-არს თქმად, მაგალითებ: შემიკურხან, შევიუტარებინ, წარუუტარნიან, ჭ სხუანი. ესე უქუჭუნი მრავლობითადცა შესაძლო არან თქმად, მაგალითებ: შევკვარვან, შევიუტარებინთ, წარუუტარნიანთ, ჭ სხუანი. სოლო ეს-გუარნი ზმნანი უნბასა არა ტუჭაწუხებენ. მებრვე უსრულესისა მიმართცა დროასა შესაძლებელ-არს თქმად, მაგ-

ლითებ: შეეუტარნა, ეკურთნა, ღ სსჴანი.

ეგ-სასხედ მყოობადისა ღრომასა, სს-ზღჴურბითისა სჴესისამებრთა, ზმნათა შემოჴმედობითა, ესთაჲ იჴმნების ერთი-საჯან მოჴმედისა, მრავალთადმი მოჴმედობისა მრავლობითად სიღხადე, მაგალითებ: არა ვიტყჴ რათა ადი-ბტინე ივინი სოფელისაგან, არამედ რათა დაიცუტინე ივინი ბორაოტისაგან. (იოან. 17, 15). ესე მრავლობითად-ღა შესადლებულ-არს თჴმად: დავიცუტინეთ, ადინბტინეთ, აკურთნინეთ, ღ სსჴანი.

მებრჴე ბრძანებითისა სჴესისა მიმართ-ღა: იჴმნების დამტვიცნებობადრე, ამისთვის ჴითარმედ, ჴინამთჯან სრულსა ღროსა შინა მოხრითა ზმნათაგან წარმოდგე-ბან ბრძანებითისა სჴესისა ზმნანი, დამ-ტვიცნებობინი აწმყოთა ღროთა შინანი, მურომის მიმართ ღ მესამისა პირისა, მაგალითებ: ალიარენ, განძენ, ღ სსჴანი. ხოლო უუთჴმითად არა ყო-ღისა უღლულებისა ყოჴელთა ხატთა ჴჴმნებნი, გარნა იგი, რომელნიცა ნიშნი-თა ამით, რომელა მ. პიროჴნდებანი პირნი პირჴელნი ღ ბ. მურონი, მაგა-ლითებ: ნუ გრწამენ, ნუ გიყუარან, ნუ გსურან, ღ სსჴანი. ესენი შესა-ძლებულ-არინ მრავლობითადღა თჴმად; ეგ-სასხედ ბრძანებითისაჲე სჴესისა მყო-ობადისაგებ მხოლობითად, მაგალითებ: გიყუარდენ, ნუ გიყუარდენ, გვიყუარ-დენ, ნუ გვიყუარდენ, ღ სსჴანი. ეგ სასხედ მრავლობითადღა შესადლებულ არი-ან თჴმად.

მებრჴე საწადისა ღ ჯზოტუტიკამასა სჴესისათა იჴმნების ესე აწმყოთა შინა ღ მყოობადსა ღროსა მიმოდისრებან რა სს-ზღჴურბითისა სჴესისა მყოობადნი

ზმნანი მიმდენი საწადისა ღ ჯზოტუტი-კამას ნიშნითანი, მაგალითებ: ვამათუ დაიცუტინე, უკეთუ აკურთნინე, ღ ესე მრავლობითადღა შესადლებულ-არს თჴმად. ეგ-სასხედ, ამათჴე სჴესისა სრულთა ღ უსრულესთაგა ღროთა შინა ნამყოთა, მაგალითებ: ვამათუ შემციუტარებინ, ანუ შემციუტარინე, უკეთუ შემციურჯან, უკეთუ ადმინძინან, ვამათუ დამიძ-ნჯან, ღ სსჴანი. ხოლო ესენი მრავ-ლობითადღა შესადლებულ-არინ თჴმად. ესთაჲე ნამყოთა უუსრულესთაგა ღროსა შინა მაგალითებ: ვამათუ შემეწინარ-ნა, უკეთუ დამცუტინა, ნეტარ თუ-ძკა ადმინბტინა, ღ სსჴანი. ესენი მრავ-ლობითადღა შესადლებულ-არინ თჴმად.

ა. ზმნანი პირნაგლნი მეჴჴესისა ხა-ტისა ჴჴმნებნი, ნიადგა მხოლობითობა-სა შინა ჴგვან.

ბ. ზმნანი უინონი აწმყოთა ღ მყო-ობადთა ღროთა შინანი, არა სდა იმ-დევრებენ რიცხჴსა ღ არცაღა პირსა.

ღ. ზმნანი, რომელნიმე არა მრავლო-ბითისა ნიშნითა მრავლობითნი თჴსას მრავლობითად მნიშვნელობისა იღესა შეგჴმენ, დაღათუ რიცხჴსაგებ არა არი-ან მრავლობით, მაგალითებ: ვჴმე-სრავ, შეიჴმნების იღა, არა თუ ერთთ-სა რანად განტეხისოადენ, არამედ მრავ-ალთა მრავლად განტეხისა ღ ეს-გჴმენ-ნი უჴმნებ ზმნანი, რომელთამე მიერ ღრო-მატიკოსთა იწოდებანი ზმნად ჴმნი-რობითად, მით რომელ სიღხადეს მემოჴმეობისა დაჴნიშენენ.

იჴმნების სხვათაგა გჴარითა, რათ იჴმნებმა ზმნანი ჴმნირობითად, მოჴმე-ღებითად ბრუნჯსა მიერ, მაგალითებ: კურთხევით გაკურთხო შენ ღ განმრავდებით განვამრავლო თუ

სლი შენი (შესჯ. 22, 17). მას-
სადამე ყოველი შმნანი შესაძლებელ-
არან ჰხშირობით ყოფად.

§ 245.

5. ითქვამს რა ჩუქნი მიერ წარმოება
შმნათა, ვითარ იგი სხუათა ძირთავან,
რომელთამე სიტყვას ნაწილთა, ეგ-სახელ
ნაწუელ-სახელთავანდა, (თავი 4, § 233),
ღ ესე არს ესე ვითარმედ, ვინაჲთავან
პირობითად განმჩეჲ არან არსებათა
ნაწუელ-სახელნი, მასსადამე მოქმედებათა
ღ ვნებათა არსებისათა, პიროვან-ჰყოფენ,
ამისთავს უკუტქმედებებანი შმნათა პი-
რიცხა, რომელისათვის გუქმანს ჩუქნი
სიმკაცრენი, რომელთაცა შემდგომთა შინა
ჰსრუტუნებთ.

ა. პირნი შმნათანი გუელ-გებულ-არან
ჩუქნებან ადრიდგან, ვითარმედ მოქმედე-
ბანი ღ ვნებანი, ანუ იგუელ-გებობან ყო-
ფად მისდა, ვინ იგი უბნობს. ანუ მის-
დად, რომელისადმი არს უბნობა იმნი ღ
ანუ მისდად, რომელისათვის არს უბნობა
იგი.

ბ. თქმული ჩუქნი პირველს შინა სი-
მკაცრესა ჩუქნისა ამას მეორესა შინა
ბრწყინებულად ვაჩუქნოთ, თუ სადამე მო-
ქმედებაჲ, ანუ ვნება შმნისა მიერ იდეასა
ქმოდეს მსმენელსა შორის, ვითარმედ
არს მისდამი, რომელიცა უბნობს ღ ანი-
შენის პირი პირველი, მაგალითებრ:
ვქსწერ, ანუ ვიწერები, რომელიცა
დაწინაშენ მოქმედებას, ანუ ვნებასა მე-
ბნისასა. თუ სადამე მოქმედებაჲ იგი,
ანუ ვნებაჲ არს მისდამი, რომელისა
მიმართ არს უბნობა იგი, დაინიშნის
მშინ პირი მეორე, მაგალითებრ: ქსწერ,
ანუ იწერები, ღ თუ სადამე მოქმედე-
ბა, ანუ ვნება არს მისდამი, რომელისა-

თავს არს უბნობა იგი, დაინიშნის მ-
შინ პირი მესამე, მაგალითებრ: ქსწერს,
ანუ იწერების.

ბ. მასსადამე, რომელისაგან არს სიტ-
ყუა; არს პირი პირველი, ღ რომ-
ელისადმი არს სიტყუა, არს პირი
მეორე, რომელისათვის არს სიტყუა,
არს პირი მესამე.

ღ. შმნათანი, არა ყოველი არან
სამთავე პირთა მიმართ მოქმედებისა ღ
ვნებისა ჩუქნებულნი, მით რომელ გამო-
ცდილ-გართ ცნობასა ამას შინა ღ ვი-
ცით, რამეთუ შმნათანი, რომელნივე არ-
ან, რომელთა აკლს პირი მეორე ღ არს
ესე პირველისა ხატისა, არს, რომელსა
აკლს პირი პირველი ღ არს ესე მე-
რისა ხატისა, არს, რომელსამე აკლს
პირი მეორეჲ, ღ არს რომელსა აკლს
კუალად პირი პირველი, ხოლო სმთა
შმათავან: 1-ა, არს ხატი მესამე, მე 2-ე,
ხატი მეოთხე, მე 3-ე, ხატი მეხუთე- ესე
ყოველი პირველსა ნაწილსა შინა სავ-
სელ უწყებულ-ქმეს, (თავი 6, § 32).

არან კუალად შმნანი პირ-ნაგლნი,
რომელთა აკლს პირი პირველი ღ მე-
რე, რომელნიცა ხატად მექმესად და-
წერა ჩუქნი მიერ, (ნაწილ. 1, თავი 14,
§ 91).

ა. მეორედის უკუტქმედებობა,
ბრძანებითსაცა სქესისა ქუქმე მიმო-
სრილთა შმნათა, აწიქელს დროსა შინა
მხოლოდობითაცა ღ პირადობითა შემო-
ქმედებითთაცა, ღ ვნებითთა, მით რომელ
აწავინ არს თუსადმი თუსისა მბრძანებულ ღ
მკედრებულ. მასსადამე აწიქელთა შინა დრო-
თა ბრძანებითისა სქესისათა აკლს პი-
რი პირველი.

ბ. ბრძანებითსა ქუქმე სქესისა, მე-
ობადსა შინა დროსა, მიმოხრდილთა შმნა-

თა შემოქმედებითაცა ჭ ვნებითა, მხოლოდითა აკლნ ზირი ზირუელი, მათეუ მიზეტათს. (სიმეცრე 5,)- გარნა მყოლობადს შინა დროსა მრავ- ლობითთა ზმნათა არა აკლნ ზირნი, ამაღ რომელ, რეცა განზრახსა ქმნა არს ზირუელისაგან ზირისა, ზირთა მყორისა- თა ჭ მესამისთა ბრძანებით, მაგალი- თებრ: ვჰქმნეთ კაცი ხატად და მჰსვაგასად ჩიტნდა.

ზ. ნიადაგ ჰსინან ბრძანებითს სჰეს- სსა ჰქმნე მიმოსრილთა ზმნათაგან მო- ქმედებანიცა ჭ ენებანი მათ შორის, რომლისადმი არს უბნობა ჭ რომლისა- ბოჯ არს უბნობა.

ხლოა არათუ რეცა იეომცხ ნამეოსა დროსა შინა მოქმედება, ანუ ენება მათ შორის, არამედ, რამეთუ იეოს აწმეოსა ჭ მყოლობადს დროსა შინა, ვინაჲცა სჰესსა ბრძანებითს არა აჰქს ნამეოჲ დროჲ.

§ 247.

სჰესი უჩინოჲ წოდებულ განუსაზღუ- რებულ, მით რომელ, არსებასა ზირობით- სსა, განსაზღურებულადრე, არა გუანჰტნებს განჩეკით, არცა ქმნასა შინა ჭ არცა ენებასა, თუნდერ ლეჰსთა შეწებისა, მა- გალითებრ: შეტურად, შეტურადი, წერად, წერინებადი.

§ 248.

6. დრონიცა ემდეკრებიან ზმნათა, რამეთუ ზმნანი, რომელნიცა დროჲსა ჰქმნე ცხად-ჰეოთენ, ანუ აწმეოსა დრო- სსა ჰქმნე მუოდ, ანუ ნამეოსა დროსა შინა უოთეილად ჭ ანუ მყოლობადსა დრო- სსა შინა უოთეილად აწმენებენ. მასსადაჲე ზმნათა ჰსდკენ დრონიცა, რომლისა- თს სიმეცრენი დასძად სათანადო არიან ჩქნდა.

ა. იწესლების დროჲ ზირუელად სამთა მიმართ სსჰეობათა: 1, აწმეო- მსადმი, მაგალითებრ: შევიწყნარებ. 2, ნამეომსადმი, მაგალითებრ: შევიწყნარე, 3, მყოლობადისადმი, მაგალითებრ: შევიწყნარო.

ბ. ხლოა ჰქმნე იწესლების ვითარმედ დროჲ ნამეოჲ, ოთხთა მიმართ სსჰეო- ბათა, განსხვავების, ესე იგი: 1, უს- რულომსა, მაგალითებრ: შევჰწირე- ვედი, 2, სრულისად, მაგალითებრ: შევჰს- წირევედ, 3, უსრუელისად, მაგ- ლითებრ: შემიწირავს, 4, უუსრუელ- სისად, მაგალითებრ: შემიწირა.

გ. დროთა განწესებულებითა, ქიტნე განწესებულებითა, ვითარ იგი ჰქმნე შეიღჯან ზმნანი შემოქმედებითნი, კგ-სსუდ ენებითნიცა.

დ. აწმეოსა დროსა ჰქმნე მიმო- სრილნი ზმნანი შემოქმედებითნი, ანუ ენებითნი შეგჰქმენ იდეასა რომლისაჲე ნივთისა, ანუ შეუჰარებისა, ანუ ჰრწმუნჯსა, ანუ შეწირჯსა, ანუ სხჯსა რაჲმესასა შე- მოქმედებითად, ანუ ენებითად აწ-მდგო- მარესა დროსა შინა, მაგალითებრ: შევ- ჰსწირე-ვ, ანუ შევიწირვი, ჭ სსჰესანი.

ხლოა დროჲსა ნამეოჲსა ჰქმნე ზმნანი შეგჰქმენ იდეასა, რომლისაჲე ნივ- თისა, ანუ სჰქმისასა შემოქმედებითად, ანუ ენებითად წარსრულადრე ჭ ქმნილად, ესე იგი, ანუ ახლორე წარსრულად, მა- გალითებრ: ვირწმუნებდი, ანუ ვირ- წმუნებოდი, ანუ შორადრე წარსრე- ლად, მაგალითებრ: ვირწმუნე, ანუ ვირწმუნევი, ანუ უშორესადრე, მაგა- ლითებრ: მირწმუნებიცს, ანუ ჰრწმე- ნებულ-ვარ, ანუ ფირად უშორეს, მაგალითებრ: მერწმუნა, ანუ ჰრწმე- ნებულ-ვიყავ, ჭ სსჰესანი.

მულობის დროსაჲ ქვეშე ზმნანი შეგუჲქმენ იღუასა, რომლისაჲ ნიუთისასა უოთადრე ჯ მომკალად შემოქმედებოთად, ანუ ვნებოთად, მაგალითურ: შევჰსწირო, ანუ შევიწირო, ჯ სხუანი.

ესენი უკვე დროთა ქვეშე განწყობლებულნი ითქუნეს საზღურბითისათჳს სჰესისა.

§ 249.

ხოლო ბრძანებითისა სჰესისა ზმნანიცა, დროთა იმდევრებენ, ესე იგი, აწმუროთა ჯ მულობადთა ჯ არა ნამულობა, რომლისათჳს გჲად გარდაგუჰციეს, (§ 246, სიმკაც: 7).

§ 250.

საწადსა ჯ ჳპოტიტიკასა, ქვეშე-ნი ზმნანი შემოქმედებოთინიცა ჯ ვნებოთნი, დაღათუ იმდევრებენ დროთა, მაგრა, არა საზღურბითისაჲმურ სჰესისა უოკელთა ქვეშე განწყობლებულთა დროთა მიმოიხრებან, მით რომელ აკუსთ აწმუოა დროა ჯ მულობისა ქვეშეობენ ბუნებისა თჳსისა, მაგალითურ: ვაშათუ, ანუ უკეთუ შევჰსწიროვიდე, ანუ შევიწიროვიდე, ჯ ესენი ჩუქულებისაჲმურ სჰესისა დაიდებან აწმუოდ. ხოლო მიმოიხრებან უსრულთა დროთა ქვეშე, მაგალითურ: ვაშათუ, ანუ უკეთუ, შევჰსწიროვიდე, ანუ შევიწიროვიდე, ჯ დაჰჰლებიეს ნამუობასა დროაჲგან, სრული დროა, ჯ უსრულიესისა მიერ აღვისილან, მაგალითურ: ვაშათუ, ანუ უკეთუ, შემიწირავს, ანუ შეწირულ-ვარ, ჯ მიმოიხრებანცა უჰსრულესისა დროსა შან, მაგალითურ: ვაშათუ, ანუ უკეთუ

შემეწირა, ანუ შეწირულ-ვიუავ ჯ სხუანი.

§ 251.

ჰსდკენ ზმნათა განუსაზღურბელთა, შემოქმედებოთაცა ჯ ვნებოთა დრონი, ესე იგი აწმუოა, მაგალითურ: წყინებად, ჯ მულობადი, მაგალითურ: წყინებადი. ხოლო ნამუობასა დროსა არა იმდევრებს, უკეთუ არა ზმნანს პიროკანმან მიიღობცა მიგბად, მაგალითურ: შენ წყინებად მოსწირათუ იუავ ჩემდა, ჯ სხუანი.

თაჳი იჳ.

თჳს სჰესთა ჯ უღლებთა ზმნათასა.

§ 252.

7. იწუალების უკვე სჰესი ზმნათა ხუთთა მიმართ სხუობათა: 1, საზღურბითისაჲდმი, 2, ბრძანებითისაჲდმი, 3, საწადისაჲდ, 4, ჳპოტიტიკასა, ანუ უკეთუობითისაჲდ, 5, განუსაზღურბელისაჲდ, რომელსა უჩინობსაჲდ.

§ 253.

1. ცნობისათჳს პირველისა სჰესისა ზმნათასა დაჰჰსხნე აჳ რადენნიმე სიმკაცრენი.

ოდეს ზმნანა, ანუ უოთავსა არსებათასა ჯ ანუ მოქმედებათა ჯ ვნებათა მათისას ცხად-ჰყოფენ დანიშნით, რომლისა შორის უოკელნი დრონი მანთი ცხადად ჯ პირობითად განჩულებენ მოქმედებისა, ანუ ვნებისა ჩუქნებათა ჯ არა რადმეთა თუობითა მოკიდებულებენ, მა-

შინ წოდებულ სქესი, საზღურებითი.

ბ. და ამისთვის იწოდება სქესი ესე საზღურებითად, ვითარცა სქესი განსაზღურებისაგან დახმარებას განსაკუთრებით მას შორის, რამეთუ უოკლები სიტყუანნი, ანუ არაან დოღმატიკანი, ანუ ისტორიანი, ანუ დოღმატი-ისტორიანი, მაგალითებ: დოღმატიკა ეწოდების ჩრასის *), ესე გულისა რომელ არა მოუხრობდეს, არამედ სასო: გადოდ ჭეშმარიტებას, ანუ დამტკიცებდეს, ანუ უკუსთქმადეს.

ისტორია არს, რომელი უწყებსა მოგუებდეს მითხრობით უოკლთავე საქმეთა.

დოღმატი-ისტორია არს, რომელი დოღმატიკებრცა ჭ ისტორიებრ აღრკვეთ იცნობებოდეს ნოვითათს რომელთამე. ხოლო ამით უოკლთა სასდუარნი მიეცემილს სასდურებითს სქესსა შინა. მაგალითებ: რომელიცა უხუ და მუწნიერ ძაღუძს მოუბნარობა მჭევრმეთქულობისა, ვი: დოღმებისა მიიწევს.

ჭეშმარიტობის მკობად სიტყუსა და არა დასცხრებოდის განკარგუბთაგან მკობილთა სიტყუბათსა.

განავრცნა ვეფუოფანი სამჭევრ-მეთქვონი და აუხუბა დექს-მუწნიერ დანაკუტებანი მას შინა.

გამოუცდიეს თავი თესი კმათა დექსთა და ასოთა მოძრაობისა თან-კმაბასა შინა და ესრეთ კეთილ უწურთიეს უოკლივე.

განეკარნა და ეურბნა პოვნილინი ჭაზრნი და დექსნი დაესსო-

ვნაცა და შესაბამ წარმოეჩინა.

მოკუტევი ცნობა სრული, არა ბნელთა ჭრასისთა მისთა, მით რამეთუ ბრწუნბადე ცხად-ჭეტუნეს უოკლინივე.

ბ. ხოლო მისნი სასდურებითა სმანთანი კმად გარდაგვიეს სსუთა თქმათა შორის.

§ 254.

ეც-სასედ მოკისათუსცა მმნათ სქესისა სიმკაცრენი დაისმინა აქა.

ა. უკეთუ მმნათაგან მოქმედებანი ჭ ენების დანიმუწნას უცხადოდ, ესე იგი, ბრძანებისა, ანუ ვადრებისა, ანუ მსწავლელობისა, ანუ თსოვისა ქუჭ-მდებრედ დაიდების არსება, რომელივე ზიროპანი, მამინ სქესი იგი იწოდების ბრძანებითად, რომლისა მაგალითნი შემდგომთა შინა იწუნებანი.

ნუ მისცემთ სიწმიდესა ძადლთა, ნუცა დაუფნთ მარგარიტთა თქუწნთა წინამე დორთა, (მატ. 7, 6).

უფალო! აქა დაგუწუწნ ცეცხლითა შურის ძიებისა შენისთა და მუნ საუკუნოამსა შურის ძიებისა, მენისაგან განგუბარინენ.

ასწავე ცნობა მოწაფეთა შენთა პირველად დრამატიკოსობისა, მით რომელი გარი არს სობრძნისა.

მგზავრო, წარმავალო! მოეცე ფოლი ნახევაზნი, ვეფისარიონს, რომელი ადიდა სიმკენმან და დააბრმო შურმან.

ბ. შესასედავი ჭ საკუჭთი ბრძანებითსა სქესისა აწყოდ სასდურებითისა იგივე არს, რამცადა არს სამყოლისა სსუ:

*) ფრასის არს გუარი წერილისა, ანუ ჭრახვსა.

ღისა, დროებითისა ზირისა მეორისა
ღ ესე დამტკიცებითად ბრძანებითად
აქმნების, მაგალითებ: ჰქმენ. ხოლო
ზირისა მიმართ მესამისა, მეოთხედისა
დროებითისა ზმნისა, მესამისა მქსტავსა
არს ღ იგივე უოკლითურთ, მაგალი-
თებ: ჰქმნას.

ბ. ხოლო ნაბრძანნი უკუთქმითრე, ანუ
საკედნი ზირისა - მიმართ მეორისა,
მქსტავსი არს უოკლითურთ აწმუად დრო-
ებითისა, მეორისა ღ მესამისა ზირისა,
მაგალითებ: ნუ იქმ, ნუ იქმს. ხო-
ლო მრავლობითად წარმოდგომამა დამ-
ტკიცებითთა ღ უკუთქმითთა ბრძანებით-
თა, იგივე არს, კითარ იგი მხოლოდითთა.
ღ. ხოლო მ. მეოთხედთა დროთა შინა,
ბრძანებითისა სქესისა ზმნანი, ანუ თვთ
მეოთხედ დროებითნი არიან. საზღურე-
ბითისა სქესისანი, მაგალითებ: შეი-
ყუარო უთადი დმერთი შენი, (2,
ქსტულ. 6, 5.) ღ ანუ სხუა გუარ, მა-
გალითებ: იქმოდე, ნუ იქმოდე,
იქმოდე, ნუ იქმოდე.

მ. ხოლო მრავლობითად, არა აკლენ
ზირი ზირველი, რომლისა მიზეიცა გუ-
თქუამს, (თავი 16, § 246, სიმკაც. 6),
მაგალითებ: ვიქმოდე, ნუ ვიქმო-
დე. იქმოდე, ნუ იქმოდე.
იქმოდე, ნუ იქმოდე. ანუ საზღურე-
ბითისაებრ მეოთხედისა დრომას, მა-
გალითებ: ვჰქმნათ.

ხოლო თუ სადამე საზღურებითისა
სქესისა მეოთხედისა დრომასებრ შე-
მოკიდესიმა ზმნამ სიტყუასა შინა, მა-
შინ ზირველისა ზირისა ზმნამ, უკუ-
თქმით ბრძანებითა აქმნას საზღურე-
ბითისა აწმუომასებრ დრომას, მაგალი-
თებ: ნუ ვიქმთ, ღ სხუანი.

3. ხოლო წარმოებენ ბრძანებითისა

სქესისა ქმნენი ზმნანთათვე ძირთა-
გან, რომლისაგანცა წარმოებენ საზღურე-
ბითისა სქესისა ქმნენი.

§ 255.

მებრევე მესამისათვისცა ზმნათა სქესი-
სა სიმკაცრენი დასხმად სათანადო არი-
ან აქა.

უკეთუ ზმნათაგან მოქმედებანი ღ ანუ
გნებანი დაინიშნენ უცხადოდ, ესე იგი
წადილისა ქმნენი-მდებარედ დაიდებან რო-
მუნებუ არსებანი ზიროვანნი, მაშინ
სქესი იგი წოდებულ, საწადად, რო-
მლისა მაგალითნი შემდგომთა შინა
ინიშნებან: ნეტარ თუმცა ვიქმო-
დეთ მონანი ნებასა უფლისასა;
ნეტარ თუმცა ვიქმოდეთ საზრ-
დელსა, რომელი ჭვიც ცხრვრე-
ბად საუკუნოდ.

§ 256.

გ - სახედ მეოთხისათვისცა ზმნათა
სქესისა სიმკაცრენი დასხმად სათანადო
არიან აქა.

ა. უკეთუ ზმნათაგან მოქმედებანი ღ
გნებანი დაინიშნენ უცხადოდ, ესე იგი
თულობითისა ქმნისა, ანუ გნებისა, ქმნენ-
მდებარედ დაიდებან რომუნებუ არსებანი
ზიროვანნი, მაშინ სქესი იგი წოდებ-
ულ ჯოტოტიკად, ანუ თულობითად;

ბ. იგივე ზმნანი საწადისა სქესისა
ქმნენი მიმოახრებან უოკლსავე შინა
დროთა ღ ზირთა აქა, ჯოტოტიკად-
სა სქესისა ქმნენი ღ მხოლოდ შორის
დებულთა მიერ განიარჩევან, მაგალი-
თებ: ვაშათუ, ანუ ნეტართუმცა, ღ
აქა უკეთუ.

გ. არა სრულთა სიტყუათა შინა
აქმნიან ზმნანი ჯოტოტიკადსა სქესისა

ჭქჭქენი, (ნაწილ. 2-ე, თავი მე 5-ე § 168, სიმაგრე. 2-ე), მით რომელ შემსრულებელსა ითხოვენ საჭიროდ, მაგალითებ: უკეთეშვა ვიუტწნით დღეთა მათ მამათა ჩუტწნათას. ესე უსრულ რამე არს ჭ საჭიროდ ითხოვს შედრგინებოთსა შემსრულებელსა, მაგალითებ: არამცა ვიუტწნით მათთასა ზიარ-სისხლსა მას წინასწარმეტუტწლთასა, (მატ. 23, 30).

დ. ჯოტუტუკამას სქესისა ჭქჭქე ზმნამ დიმოხსრების უკეთეშვათადცა, მაგალითებ: უკეთეშვა არა მოვედ და ვეტუოდე მათ ცოდუბეშვა არა ნქტნდა (იოან. 15, 22).

ე. ჯოტუტუკებრი ზმნამ გარე მოქცევის მეხრსა თვისსა, რომელსამე გჳარს, სიტყუსა არა სრულსისსა, მაგალითებ: ვინამთგან მოსრულ-ხარ სწავლად დრამბატიკისა გელოვნიბისა, ჭ სიტყუანი ესე არა სრულ სადამე არს, ხოლო შესრულდების ესე გჳარიოთა მიერ შედრგინებოთ: თანამ-გაძსეე მოსწრათებამ სწავლასა შინა, ჭ სსჳანი. ხოლო იგივე არს ესეცა, რომელიცა ითქმის გარემოქცევისაგორ, მაგალითებ: უკეთე მოსრულ-ხართ სწავლად დრამბატიკისა გელოვნიბისა, თანამ-გაძსეე მოსწრათებამ სწავლასა შინა.

ვ. თუ სადამე საზღერებოთისა სქესისა ზმნათა, შესრულთა სიტყუისა შინა მიიღობნცა ჯოტუტუკამას ნიშანი, ჯოტუტუკამასვე სქესისა ჭქჭქე არან, ესე იგი არა სრულნი ჭ შედრგინებოთსა საჭიროდ მითხოვენნი, მაგალითებ: უკეთე გრწამს, ვითარმად იესო მოკუტად და აღწსდგბა, ჭ არს სიტყუა ესე არა სრულ ჭ მითხოველ საჭი-

როდ შედრგინებოთსა ამის: ეგრეცა დმერთმან შესუტწნებუენნი იგი იესოთს მიერ მოიკუტანნეს მისთანა. (თესალონიკ 4, 14).

ზ. ზმნანი საწადისსა ჭ ჯოტუტუკამას ჭქჭქენი წარმოსდგებოან ბრძანებოთისამებრ სქესისა, მეოობადისა დრობოთისა ზმნათაგან.

§ 257.

მებრვე მესუთისათვისცა ზმნათა სქესისა სიმაგრენი დასმად სათანადო არს აჳა.

ა. უკეთე ზმნათაგან მოქმედებანი ჭ ენებანი განიორქვიან ცხადად არსებოთა მიერ ურცხსუოდ ჭ უბიროდ სქესი იგი წოდებულ განუსაზღერებულად, ანუ უჩინოდ; მაგალითებ: უოთამდ, სმად. ჭამად, წერუბად, ჭ სსჳანი.

ბ. განუსაზღერებელი არა იმდევრებს რცხსუთა ჭ არცაღა პირთა (თავი 16, § 245. სიმაგრე 3, რცხსუსათვის პირთა ჭ დროთა), არამედ, რცა განუსაზღერებულ ეოფოთა უჩინოებს პირთა მიმართ ჭ რცხსუთა.

გ. დროთა უეტქ იმდევრებს სქესი ესე, მაგრა აწმოთა ჭ მეოობადთა ოდენ, რომელთა მაგალითნი ითქმუნს წუტწნი მიერ (თავი 16, 26, რცხსუსათვის პირთა ჭ დროთა).

ესე უეტქ წარმოებს სასელ-ზმნისაგან ჭ სსჳათაგან პირთა ზმნათასა, (თავი 14, § 234, ზმნისათვის).

თავით თვისით ვერ შეგუქმს იღვასა განუსაზღერებელი ვითარებისა მიმართ თვისისა, გარნა რომელსადაცა შინა სიტყუისა მდებარებს ბუნება მისი, განარჩევს მას, არსებოთა არს, ანუ უეტქ შეტწობოთი, შემოქმედებოთი, ანუ ენებოთი.

ხოლო, თუ სადამე მარტოებს, მაშინ ვნებოთი ჟურნალს განრჩევად შეემახას ამის მიერ, რომელა ვ. რამეთუ ესე იოანე ჭილოსოფოსისაგან ქმნილი კანონი არს, მაგალითობრ: ჭამად, წერად, შეწირად.

§ 258.

უღლჯლებანი ზმნათანი საკუთრად ემოკანთა და რომელთამე სსწათაგან შედგებიან და რიცხუსა ჩქრსე რჩესა შემოიყენებინან, რომელთათჳს სიმაკაცრენი დაიდებინან აქა.

ა. არიან მათღლებული იგი რწინი ნიშნანი: 1, ა, 2, მ, 3, ც, 4, ი, 5, ო, 6, უ, 7, ჰ, 8, 2.

ბ. ესენი უკრძალ ითქმინან ამისთჳს მათღლებულ, ვითარმედ ჭრაცხე რეცა მალეთა ამათითა ზმნანი აუღლენ მიდმოქცეჲად და მითხრობად ტყუალებითა უემოთათა დამტყმწლნი ამათნი უტყუალებულად.

გ. უტყუალებულად რა ჭკიან ნიშნანი იგი (სიმაკაც, 2,) ზმნათა მიმოხრათა შინა შირთა მიმართ, ამისთჳს შეუღლჯლებად უწოდებესთ ჰირველთა ჩუწნითა დრამმატიკოსთა.

დ. ჰირველისა უღლჯლებისა ზმნად იქმნების აწმულისა შინა უტყუალებულად, მაგალითობრ: 1, კესაკე, 2, შვეიუწარმბ, 3, კვკუტთ, 4, კვსტრფი. 5, კამეობ, 6, კვსცაქუ, 7, კვსმრცვ, 8, მვსურდს.

თ. თუ სადამე არ სჯირო იყო, მდგეობით შედრგინებად უღლჯობად ზმნისა მიმართ, განახლოვან არა უოკელთა დროთა შინა და შირთა მათღლებული იგი ასონი უტყუალებულად ჭკიან, არამედ საკმა-არს ამისთჳს მდგეობი ესე, ვითარმედ ჰირველად უღლჯუნი სმნათანი, ვითა ნათესაენი და ჰირველნი განიგარ-

გან და მერმელა თუთუელისა უღლჯსა ხატნი თუთუელნი, ხოლო თუ სადამე აღკრძლომცა უღლჯობად მდგეობათგან ზმნისათა, მრავალნი იგი ხატნი უოკელთა უღლჯლებათანი არღარა წესიერ განკარგულ იყუნენ და აღრეულ-იქმნენ უოკლენი წესიერ განკარგუენი ზმნათანი და მნიად ზედ-მისწვენელ მოწაფეთაგან. მაშასადამე სჯირო არს ზმნისა მიმართ მდგეობ-ყოფად უღლჯობად.

თ ა ვ ი ი ბ.

თჳს გამოხლტობათა დროთასა და მორფთა და ნაკრტობთა ზმნების პირთასა საზღტრებოითა დროთა შინა, აწმულისა და სრულსა.

§ 259.

თავსა ამას შინა უწეობული ზედა წარწერალი, რამასცადა შემტყმწლ-არს აღლჯ-გულ-ებებად, მისთჳს საკმაოდ კვსჯი დასხმით სიმაკაცრეთა.

ა. წელიწადსა 1753, კმად განისაჯა ჩუწნ მიერ ჰირთათჳს და დროთა ზმნისათა, ვითარმედ ზმნანი სსწანი რომელნიმე, საზღტრებოთისა აწმულისა დროთასა ზმნათაგან წარმოებენ და რომელნიმე საზღტრებოთისავე ნამულისა სრულისა დროთა ზმნათაგან.

ბ. წელიწადსა მას ზემოხსენებულსა (სიმაკაც, 1,) ჰოვნილ-იქმნეს ჩუწნგან ხუთნი უღლჯუნი ზმნათანი და ხუთნი შესხედავნი მათნი, დროთა შინა აწმულისა და ნამულისა არს სრულთა, და სრულთა დროთა შინა — ათნი შესხედავნი, მაგრა წელიწადსა 1767, განმოკრებასა ჩუწნგან დრამმატიკისა ქმნისათა, შთაჯესტყმწოტთ რა, ჰირველისაგან უგამო-

ცდილესად ვპოვნით, ენისმებრ ჩუქნისა, რქანი უღლქანი ზმნათანი და წმყოთა და ნამყოთა არა სრულთა დროთა შინა რქანი შესასხადვანი მათნი, ხოლო ნამყოლას სრულას დროსა შინა—ათქვეუსმეტნი შესასხადვანი პირველას პირისა შინა.

არაინ აწყოლას დროსა შინა ზმნანი, საზღვრებოთისა შინა მიმოხრილნი, მისკვ და ერთისა უღლულებისანი, ერთისა ხატისა შედგომილნი, აწყოლას დროსა შინა, მაგრა, ნამყოლას სრულას დროსა შინა არღარა მებრნი უღლულებოთისა შესასხადვითა, მაგალითებრ: ადვიბტამ, ვჰსადვამ, არაინ ერთისა უღლულებისა ქუჭრქანი და ერთ-ხატნი აწყოლას დროსა შინანი, მაგრა ნამყოლას სრულას დროსა შინა განსხრებაულნი ურთიერთარს, მაგალითებრ: ადვიბტუ, ვადდუ, და სხუანი. ეგ-სახედ ზმნანიცა ესე, მაგალითებრ: აწყოლას: შეეკვრავ, ვესავ, მაგრა არა ერთ-ხატოვნებურ ნამყოლას სრულას დროსა შინა, მაგალითებრ: შეეკვარ, ვიესევე, და სხუანი.

დ. შეუდგების რამეთუ, უღლულებასა მორჩენი, აწყოლას შინა დროსა 1. და სრულას შინა დროსა, ეკოდენივე, 2, აწყოლას შინა და სრულას 1. 3, მებრთავე დროთა შინა 1. 4, აწყოლასცა შინა და სრულას 2. 5, აწყოლასცა შინა და სრულას 1. 6, აწყოლასცა შინა და სრულას 1. 7, აწყოლასცა შინა და სრულას 1. 8, აწყოლასცა შინა და სრულას 1.

მ. ზმნათა ზორისა იცნობებიან ოთხნი რამეხენი: 1, ძირი ზმნისა რამცაღა იყოლს, (თავ. 14, § 234), 2, ასონი მათუღლებლნი, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

და მპიროვნე პირველისა პირისა, 3. და მამრავლე 11. მაგალითებრ: შეეკვრავთ. ეგ-სახედ ძირი ზმნისა შეუტარება. მათუღლებული ამისი 1. და მპიროვნე პირველისა პირისა 3. და მამრავლე 11. მაგალითებრ: შევიუტარებთ. ეგ-სახედ ძირი ზმნისა გუტმ, მათუღლებული ამისი 3. და მპიროვნე პირველისა პირისა 3. და მამრავლე 11. მაგალითებრ: ვჰტუტმთ. ეგ-სახედ ძირი ზმნისა განუდა. მათუღლებული ამისი 1. და მპიროვნე პირისა 3. და მამრავლე 11. მაგალითებრ: განვჰხდით. მებრვე ძირი ზმნისა მკობა. მათუღლებული ამისი 11. და მპიროვნე პირველისა პირისა 3. და მამრავლე 11. მაგალითებრ: ვამკობთ. ეს-გუარვე ძირი ზმნისა სურტა. მათუღლებული ამისი 11. და მპიროვნე პირველისა პირისა 3. და მამრავლე 11. მაგალითებრ: ვჰსურთ, ესე იგი ვჰსურთობთ. მებრვე ძირი ზმნისა ძრკუბა. მათუღლებული ამისი 3. და მპიროვნე პირველისა პირისა 3. და მამრავლე 11. მაგალითებრ: ვჰძრკუბთ. ეგ-სახედ ძირი ზმნისა წადტა. მათუღლებული ამისი 2. და მპიროვნე პირველისა პირისა 2. და მამრავლე პირველისა პირისა გუტა; ხოლო მხოლობოთისა, მაგალითებრ: მწადეს, მრავლობითი, მაგალითებრ: გუწადეს.

3. აწყოლას დროსა შინა საზღვრებოთისა სჰესისა შინანი ზმნანი პიროვნედ ბიან მხოლობოთად პირველისამებრ პირისა უქიომასა ამის მიერ, რომელსა 3. მაგალითებრ: ვამკობ. ხოლო შედგომი ასოღ, ანუ უქიომ პიროვნებს პირსა მუარესა, მაგალითებრ: აბმობ და ბოლოდ დატუტება უქიოთა ამით ანუ 5. პიროვნებს პირსა მესამესა,

გალითებრ: აძგობს, ანუ აძგობს, და სხვანი.
ესენი არა ერთისა უღელჯულებისა
საღთსა ქვეშე არიან ესრეთ მიმო-
სრილ, არამედ უოკელთა.

ზ. მამრავლენი აწმუელს დროს შინა,
საზღვრებთისა სქესისანი, არიან პირ-
ველისამებრ და მეორისა პირისა უემონი
თ, მაგალითებრ: ვჰსწერთ, ჰსწერთ,
ხოლო მესამისამებრ პირისა ენ. მარ-
ცნელი, მაგალითებრ: ჰსწერენ და გჷ-
ლად ჟჷნ მარცნელად, მაგალითებრ:
ბრწყინჟჷნ, და გჷლად ან, ან, ან
მარცნელნი, მაგალითებრ: განჰყვიდიან,
ჰსძრცჷან, უეჷარსეჷ.

ც. საზღვრებთისებრ სქესისა აწ-
მუელს დროს შინანი ზმნანი, რომელნი-
მე პირთაგანდებან პირველისამებრ პირი-
სა, მხოლოდითად, უემოდათ ამით მ,
მაგალ. მჰრწამს, მწადს, მიეჷარს, და სხვანი.

ხოლო, რომელსაცა ზმნასა აწ-
მუელს დროს შინა, საზღვრებთისა
სქესისაებრსა, აპირთებრსა პირსა პირ-
ველსა მხოლოდითად მ მეორესა პირ-
სა ზ, მაგალითებრ: მჰრწამს, მწადს,
მიეჷარს, და სხვანი. და მესამესა ეს-
გჷარსა ზმნასა მიესდების უემოდათ ზ,
მაგალითებრ: ჰსწადს, ჰრწამს, მა-
გალითებრ: უეჷარს, უვარს, და სხვანი.

თ. მამრავლენი პირთაგანეული ზმნად
მიმოაგრების რა მესამისა პირისა მიმართ,
ოდაესმე პირთაგანდების შეიდეგომითა ასო-
დათა პირველისა და მეორისა პირისა
მამრავლისათა და ოდაესმე ასომას ამის
მიერ უ.

ი. თქმულთა ზმნათა (სიმკაცრესა ში-
ნა 8,) აქუნენ მამრავლედ და მამრავლედ
პირისა პირველსა მჷ, მჷ, მაგალითებრ:
მჷრწამს, მჷწადს, მჷეჷარს, და სხვა-
ნი. ხოლო მეორესა პირისა მამრავლედ

აქუნს თ და მამრავლედ ზ, მაგალი-
თებრ: მჷრწამსთ, მწადსთ, მიეჷარსთ,
და სხვანი, და მესამესა იგივე მამრავლ-
ენი თჷსნი, და მამრავლედ თ, მაგალი-
თებრ: ჰრწამსთ, ჰწადსთ, უეჷარსთ, და
სხვანი.

იბ. არს ზმნად რომელიმე აწმუელს, სა-
ზღვრებთისავე სქესისა, უმეჷებრითი,
რომელსა აპირთებრსა ზ, პირველისა პირ-
ისა ნიშნისა ზელა დადგული, მაგა-
ლითებრ: ბრად, და მრავლობითადცა
ეს-გჷარსევე აპირთებრსა, მაგალითებრ:
ბრადთ, რომელსა მესამე პირი იხილ-
ების მრავლობითად სსჷთა ნიშნათა,
მაგალითებრ: ვლელან, და სხვანი.

იბ. უოკელი ზმნად აწმუელს დროს
სა შინად პირისამებრ მესამისა შეს-
ძლებულ-არს ნიშნითა ამით ნ განპირ-
თებრებად, მაგალითებრ: ჰრწამნ, შეჷ-
ვარნ, ჰსწამნ, და სხვანი.

რომელსაცა აწმუელსა შინა დროსა,
პირსა მესამესა, აპირთებრსა ნ, მაგალი-
თებრ: ჰრწამნ, მამრავლედ ექმნების
გჷლად ნ, მაგალითებრ: ჰრწამნ.

იქმნების რათა, ერთისა მოქმედისაგან,
მრავლათა მიმართ მოქმედებულნი, საზ-
ღვრებთისებრ სქესისა, აწმუელთა დრო-
თა შინა, ითქმუნს, ვითამე მრავლობითად
სამთავე პირთა მიმართ.

§ 260.

შემდგომად შემოვარდნეულთა მთ
კანონთა, სათანადო არს ჩუქნდა ჩუქნე-
ბად ათქმულსა ნიშნისა სრულისა
დროსა შესხეჯენი და პირველ მათსა
ძირნი მათნი, ე. ი. საზღვრებთისა
სქესისა, აწმუელსა დროსა შინანი ზმნა-
ნი, ვითარცა ძირნი სრულისა ზმნისა
დროთანი, რომელნიცა აქა იქმნებოდა.

საზღვრებიოთისა სქესისა აწმყოა, პირველისამებრ უღლუღებისა, მაგალითებრ:

1, შეკვრავ,	აჲ.	აჲს.	აჲთ.	აჲთ.	ტჲწ.
2, განკვზან,	ან.	ანს.	ანთ.	ანთ.	ნენ.
3, აღუიხუამ.	აშ.	აშს.	აშთ.	აშთ.	შენ.
4, ვჭზდგამ.	აძ.	აძს.	აძთ.	აძთ.	ძენ.
5, ვესაუ.	აჲ.	აჲს.	აჲთ.	აჲთ.	ტჲწ.

საზღვრებიოთისა სქესისა აწმყოა, მეორისამებრ უღლუღებისა, მაგალითებრ:

1, შეიუჲარებ.	ებ.	ებს.	ებთ.	ებთ.	ებან.
---------------	-----	------	------	------	-------

საზღვრებიოთისა სქესისა აწმყოა, მესამისამებრ უღლუღებისა, მაგალითებრ:

1, ვჭჲწტო.	ტთ.	ტთს.	ტთთ	ტთთ.	ტთან.
------------	-----	------	-----	------	-------

საზღვრებიოთისა სქესისა აწმყოა, მეოთხისამებრ უღლუღებისა, მაგალითებრ:

1, განკვზდი.	დი.	დის.	დით.	ი.	იან.
2, დაუ—უ—არდუბი.	ბი.	ბის.	ბით.	ი.	იან.
3, მ—გუ—ჭსურის.	ის.	ის.	ის.	ს.	ისთ.

საზღვრებიოთისა სქესისა აწმყოა, მუხუთისამებრ უღლუღებისა, მაგალითებრ:

1, ვჭსწონ.	ონ.	ონს.	ონთ.	ონთ.	ონან.
2, ვჭყოფ.	ოჲ.	ოჲს.	ოჲთ.	ოჲთ.	ჲან.

საზღვრებიოთისა სქესისა აწმყოა, მეექვსისამებრ უღლუღებისა, მაგალითებრ:

1, ვჭსურ.	ურ.	ურს.	ურთ.	ურთ.	ურსთ.
-----------	-----	------	------	------	-------

საზღვრებიოთისა სქესისა აწმყოა, მეშვიდისამებრ უღლუღებისა, მაგალითებრ:

1, ვჭსძრცვ.	ცჲ.	ცჲს.	ცჲთ.	ცჲთ.	ცჲან.
-------------	-----	------	------	------	-------

საზღვრებიოთისა სქესისა აწმყოა, მერვისამებრ უღლუღებისა, მაგალითებრ:

1,	ვნერგ.	რგ.	რგს.	რგთ.	რგთ.	რგენ.
2,	მ—გ—ჭსწურის.	რს.	რს.	რს.	რს.	რსთ.

§ 261.

ვინაძეთან ნიშნნი უღლუღებათანი ღ მხოლობითად ღ მრავლობითად მშარებრენი გარდამოკვეით, (§ 259. სიმკარ. 5, 6, 7,) აწ სადაძე არე უშესაბაბო არს თქმად ძირთაგან თჲსთა წარმოებასა შინა ზმნათა თქმელთა თჲს აწყოას დროსა შინა ცჲუალებანი ღ ჭსშობანი ასოთანი.

ხოლო განტუნეთ ესენი ჭჲწმეო დასმეფლსა შინა სიმკაცრეთა.

ა. ძირი არს ზმნისა სასელ-ზმნა ესე, რომელა შეკრტა. თუ სადაძე აბრუნეს სასელებრ, დაბრუნდების ნათესავობითად მესუთისამებრ ნიშნისა (ნაწილ 1, თავი 2, § 1, ბრუნვათაჲს სასელთასა), მით რომელ ესე ჭჲწმეულება არს გაბრუნტჲ ბულისა შა, მარცჲელისა, განმეიდურეთა სასელთა ღ სასელ-ზმნათა. ხოლო წარ

მოდგების რა ზმნად პირველისა პირისად, მიეცემიან მამრავლენი და მამპროვნენი თჳსნი ნიშნნი, კითარცა ითქჳს მაგალითისა შინა პირველისა უღლჯულებისასა, (§ 260) და თჳსი იგი საკუთარი კიდური ასოჲ ო შუკალს შორის და კიდურების შ, მაგალითებრ: შევკრავ. მეორე პირიცა ესთავე იხრების, დაღათუ ესპობის პირველისა პირისა მამპროვნეჲ შ, მაგალითებრ: შევკრავ. ხოლო პირი მესამე, დაღათუ ხოლოდ შემდგომად შ მიიღებს ნიშნისა მამპროვნესა ს, გარნა ყოვლითურთ მებრ მეორისა პირისა იხრების, მაგალითებრ: შევრავს, და მრავლობითად ესე პირველისამებრ და მეორისა პირისა იხრების, მქსკავსად მხოლობითისა, დაღათუ ხოლოდ მრავლობითთა მიიღებს ნიშნითა ორთავე პირთა, მაგალითებრ: შევკრავთ, შევკრავთ, და პირისამებრ მესამისა მონრილსა ესპობის შ და მიეცემის მამრავლებელი იგი თჳსი ნიშანი ტრნ მარცხენად; მაგალითებრ: შევკრავტრნ.

ბ. ძირი არს ზმნისა სახელ-ზმნა ესე, რომელა განბანა. თუ სადამე იბრუნჳს, სახელებრ დაბრუნდების ნათესავობითად მეორისა მებრ ნიშნისა (ნაწილ. 1, თავი 1. § 1,). ხოლო წარმოდგების რა ზმნად პირველისა პირისად, მიეცემიან მამრავლენი და მამპროვნენი თჳსნი ნიშნნი, კუვლად ითქჳს მაგალითისა შინა პირველისა უღლჯულებისასა (§ 160) და თჳსი იგი საკუთარი ასოჲ ო შუკალს შორის და კიდურების ნ, მაგალითებრ: განვებან. მეორე პირიცა ესთავე იხრების, დაღათუ ესპობის პირველისა პირისა მამპროვნეჲ შ, მაგალითებრ: განვებან. ხოლო პირი მესამე, დაღათუ შემდგომად ნ მიიღებს ნიშნისა

მამპროვნესა ს, გარნა ყოვლითურთ მებრ მეორისა პირისა იხრების, მაგალითებრ: განვებანს, და მრავლობითად, ესე, მებრ პირველისა და მეორისა პირისა იხრების, მქსკავსად მხოლობითისა, დაღათუ ხოლოდ მრავლობითთა მიიღებს ნიშნითა ორთავე პირთა, მაგალითებრ: განვებანთ, განვებანთ. გარნა მონრილი მესამისამებრ პირისა მრავლობითად მიიღებს ნიშნისა მნ მარცხენას და მოსპობს მეორისა პირისა მამრავლესა შ; მაგალითებრ: განვებანენ.

გ. ძირი არს ზმნისა სახელ-ზმნა ესე, რომელა აღბრძბა. თუ სადამე იბრუნჳს სახელებრ, დაბრუნდების ნათესავობითად მეორისამებრ ნიშნისა (ნაწილ. 1, თავი 1, § 1,). ხოლო წარმოდგების რა ზმნად პირველისა პირისად, მიეცემიან მამრავლენი და მამპროვნენი თჳსნი ნიშნნი და თჳსი იგი საკუთარი კიდური ასოჲ ო შუკალს საშუალ და კიდურების შ, მაგალითებრ: აღვიბრძბამ. პირიცა მეორე ესთავე იხრების, დაღათუ ესპობის პირველისა პირისა მამპროვნეჲ შ, მაგალითებრ: აღვიბრძბამ. ხოლო პირი მესამე, დაღათუ შემდგომად მიიღებს ნიშნისა მამპროვნესა ს, გარნა ყოვლითურთ მებრ მეორისა პირისა იხრების, მაგალითებრ: აღვიბრძბამ და მრავლობითად ესე, მებრ პირველისა და მეორისა პირისა იხრების მქსკავსად მხოლობითისა, დაღათუ ხოლოდ მრავლობითთა მიიღებს ნიშნითა ორთავე პირთა, მაგალითებრ: აღვიბრძბამთ, აღვიბრძბამთ. გარნა მონრილი მესამისამებრ პირისა მრავლობითად, მიიღებს ნიშნისა მნ მარცხენას და მოსპობს მათგანდგულსა მს ასოსა ო, მაგალითებრ: აღვიბრძბენ.

დ. ძირი არს ზმნისა სახელ-ზმნა

ესე, რომელსა დგამ. თუ სადაჲ იბრუნეს სახელებრ, დაბრუნდების ნათესავობითად მეორისამებრ ნიშნისა. (ნაწილ. 1, თავი 1, § 1,). ხოლო წარმოდგების რა ზმნად პირველისად პირისა, მიეცემიან მამრავლენი და მამროვნენი თჳსნი ნიშნნი და თჳსი იგი საკუთარი გიღური ასოჲ ო შველს შორის და ეგადურების მ, მაგალითებრ: ვჳსდგამ. პირიჲა მეორე ესთაჲე იხრების, დაღათუ ესპობის პირველისა პირისა მამროვნეჲა მ, მაგალითებრ: ჳსდგამ. ხოლო პირი მესამე დაღათუ შემდგომად მ მიიღებს ნიშნისა მამროვნესა ს, გარნა ყოვლითურთ მეორისა მებრ პირისა იხრების, მაგალითებრ: ჳსდგამს და მრავლობითად მებრ პირველისა და მეორისა პირისა იხრების მჳსგავსად მსოფლობითისა, დაღათუ ბოლოდ მრავლობითთა მიიღებს ნიშნთა ორთაჲე პირთამებრ, მაგალითებრ: ვჳსდგამთ, ჳსდგამთ. გარნა მისრლია მესამისა მებრ პირისა მრავლობითად მიიღებს ნიშნისა მნ მარცჳლსა და მოისპობს მარუბუელსა მას ასოსა ო, მაგალითებრ: ჳსდგამენ.

მ. ძირი არს ზმნისა სახელ-ზმნა ესე, რომელსა სხტა. თუ სადაჲ იბრუნეს სახელებრ, დაბრუნდების ნათესავობითად მეხუთისამებრ ნიშნისა: (ნაწილ. 1, თავი 1, § 1,). ხოლო წარმოდგების რა ზმნად პირველისა პირისად, მიეცემიან მამრავლენი და მამროვნენი თჳსნი ყოვლითურთ მებრ შევჳტრავ, ზმნისა სამთაჲე პირთაებრ (სიყავ. 1,).

მ. ძირი არს ზმნისა სახელ-ზმნა ესე, რომელსა შეეჳტარება. თუ სადაჲ იბრუნეს სახელებრ, დაბრუნდების ნათესავობითად მეორისამებრ ნიშნისა, (ნაწილ. 1, თავი 1, § 1,). ხოლო ზმნად პირ-

ველისა პირისა მებრ წარმოდგების და მიიღებს მამროვნეთა თჳსთა მ, მ, პირველსა ნიშნისა პირველისა პირისა მიმართ და მეორესა მეორისა მიმართ, ჳსპობითა პირველისა პირისა მამროვნისა ნიშნისათა, მაგალითებრ: შევი-ჳტარებ, შეეჳტარებ. ეგ-სახედ მესამისა პირისად მიიღებს ბოლოდ ნიშნისა ამას ს, მაგალითებრ: შეეჳტარებს. ხოლო მამრავლედ აჳქჳს პირველსა პირსა და მეორესა მ, მაგალითებრ: შევი-ჳტარებთ, შეეჳტარებთ, და მესამე მნ მარცჳლთა, მაგალითებრ: შეეჳტარებენ.

ზ. ძირი არს ზმნისა სახელ-ზმნა ესე, რომელსა კტტთა. თუ სადაჲ იბრუნეს სახელებრ, დაბრუნდების ნათესავობითად მეორისა მებრ ნიშნისა (ნაწილ. 1, თავი 1, § 1,). ხოლო ზმნად პირველისამებრ პირისა წარმოდგების და მიიღებს მამროვნეთა თჳსთა მ, ჳ, პირველსა ნიშნისა პირველისა პირისა მიმართ და მეორესა მეორისა მიმართ ჳსპობითა პირველისა პირისა მამროვნისათა, მაგალითებრ: ვჳტტთ. ხოლო მესამისა პირისად მიიღებს ბოლოდ ნიშნისა ამას ს, მაგალითებრ: ჳტტთს. ხოლო მამრავლედ აჳქჳსჲე პირსა პირველსა და მეორესა მ, მაგალითებრ: ვჳტტთთ, ჳტტთთ, და მესამესა მნ მარცჳლთა, მაგალითებრ: ჳტტთთენ.

ც. ძირი არს ზმნისა სახელ-ზმნა ესე, რომელსა განჳტრდა. თუ სადაჲ იბრუნეს სახელებრ, დაბრუნდების ნათესავობითად მეორისამებრ ნიშნისა (ნაწილ. 1, თავი 1, § 1,). ხოლო ზმნად პირველისამებრ პირისა წარმოდგების და მიიღებს მამროვნესა თჳსთა მ, ჳ, პირველსა ნიშნისა პირველისა პირისა

მიმართ, მაგალითები: განვჭნდი ღ მუარკუსა—მუარკისა მიმართ ჭსპობითა პირველისა პირისა მამიროვნისათა, მაგალითები: განჭნდი. ხოლო მესამის პირისად მიიღებს ბოლოდ ნიშნისა ამს ს, მაგალითები: განჭკუდის. ხოლო მამრავლად აჭქუსუ პირსა პირველსა ღ მუარკუსა მ, მაგალითები: განვჭკუდით, განჭკუდით, ღ მუარკუსა პ მარტყალი, მაგალითები: განჭკუდიან.

მ. ძირისა არს ზმნისა სსხელ-ზმნს ესე, რომელსა დავრდობა. თუ სადაძე იბრუნეს სსხელებრ, დაბრუნდების ნათესავობითად მუარკისამებრ ნიშნისა (ნაწილ. 1, თავი 1, § 1,). ხოლო ზმნად პირველისამებრ პირისად წარმოდგების ღ მიიღებს მამიროვნეთა თუსთა მ. პირველისა მიმართ პირისა ღ მუარკისა, მაგალითები: დავვარდები, დავარდები. ხოლო მესამისა პირისად მიიღებს შემდგომად მარულელებისა უგმოსა ამს ასოსა ს, მაგალითები: დავარდების. ხოლო მამრავლად აჭქუსუ პირსა პირველსა ღ მუარკუსა მ, მაგალითები: დავვარდებით, დავარდებით. ხოლო მესამესა პნ მარტყალი, მაგალითები: დავარდებიან.

ნ. ძირი არს ზმნისა სსხელ-ზმნს ესე, რომელსა სურთა. თუ სადაძე იბრუნეს სსხელებრ, დაბრუნდების ნათესავობითად მუარკისამებრ ნიშნისა (ნაწილ. 1, თავი 1, § 1). ხოლო ზმნად პირველისამებრ პირისა წარმოდგების ღ მიიღებს მამიროვნეთა თუსთა მ. პირველსა ნიშნისა პირველისა პირისა მიმართ, მაგალითები: მსურის ღ მუარკუსა მუარკისა მიმართ ჭსპობითა პირველისა პირისა მამიროვნისათა ღ მიიღებს სსტესა ნიშნისა არს შემდგომად მღუარკუსა პირველისა პირობითისა ნიშნისა-

სა, ესე იგი მ, მაგალითები: მსურის, ხოლო მესამისა პირისად მიიღებს შემდგომად ნიშნისა პირველისა, ანუ მუარკისა პირისა მამიროვნისათა, რომელსა ჭ, მაგალითები: მსურის ღ მამრავლად უჭქუსუ პირველსა პირსა მშ, მაგალ. გტსურის, ხოლო მუარკუსა ღ მესამესა მ, მაგალითები: გსურისთ, მსურისთ.

ნა. ძირი არს ზმნისა სსხელ-ზმნს ესე, რომელსა წონა. თუ სადაძე იბრუნეს სსხელებრ, დაბრუნდების ნათესავობითად მუარკისამებრ ნიშნისა (ნაწილი 1, თავი 1, § 1). ხოლო ზმნად პირველისა მებრ პირისა წარმოდგების ღ მიიღებს მამიროვნეთა თუსთა მ. პირველსა ნიშნისა პირველისა პირისა მიმართ, მაგალითები: ვჭსწონ ღ მუარკუსა—მუარკისა მიმართ ჭსპობითა პირველისა პირისა მამიროვნისათა, მაგალ. ვჭსწონ. ხოლო მესამისად პირისა მიიღებს ბოლოდ ნიშნისა ამს ს. მაგალითები: მჭსწონს. ხოლო მამრავლად აჭქუსუ პირსა პირველსა ღ მუარკუსა მ. მაგალითები: ვჭსწონთ, მჭსწონთ, ღ მესამესა მნ მარტყალი, მაგალითები: მჭსწონენ.

ნბ. ძირი არს ზმნისა. სსხელ-ზმნს ესე, რომელსა უოთა. თუ სადაძე იბრუნეს ნათესავობითად სსხელებრ, დაბრუნდების მუარკისამებრ ნიშნისა. (ნაწილ. 1, თავი 1, § 1). ხოლო ზმნად პირველისა მებრ პირისა წარმოდგების ღ მიიღებს მამიროვნეთა თუსთა მ. პირველსა ნიშნისა პირველისა მიმართ პირისა, მაგალითები: ვჭუოთ ღ მუარკუსა მუარკისა მიმართ ჭსპობითა პირველისა პირისა მამიროვნისათა, მაგალითები: მჭუოთ. ხოლო მესამისა პირისად მიიღებს ბოლოდ ნიშნისა ს,

მაგალითებ: ჰეოტს. ხოლო მამრავლედ აქესუე პირსა პირველსა დ მეორესა ო, მაგალითებ: ვჰეოტთ, ჰეოტთ დ მესამესა ონ მარტუალი, მაგალითებ: ჰეოტენ.

იზ. ძირი არს ზმნისა სახელ-ზმნისა ესე, რომელსა სერუბ. თუსადაჲ იბრუნვს სახელებრ, დაბრუნდების ნათესავობითად მესუთისამებრ ნიშნისა (ნაწილ. 1, თავი 1, § 1,) ხოლო ზმნად პირველისამებრ პირისა წარმოდგების დ მიღებს მამრავლეთა თუსთა ვ. ჰ. პირველსა ნიშნისა პირველისა პირისა მიმართ, მაგალითებ: ვჰესურ დ მეორესა მეორისა მიმართ ჰსზობითა პირველისა პირისა მამრავლეთისათა, მაგალითებ: ჰესურ. ხოლო მესამისა პირისადა მიიღებს ბოლოდ ნიშნისა ამის ს, მაგალითებ: ჰესურს. ხოლო მამრავლედ აქესუე პირველსა პირსა დ მეორესა ო. ვჰესურსთ, ჰესურთ, დ მესამესა უზნ მარტუალნი, მაგალითებ: ჰესურტზნ. დაღათუ ზმნა ესე ვჰესურ, არს მჰსავსი ზმნისა პირ-ნაკლისა, მაგრა, თუ სადაჲ განჰსჯი შედგმულუბასა ამისსა, ჰსჰურეუტ მარტლიად, ვითარჲედ არს ზმნად შემარტულებითი განონიერი მებრი შედგმულუბითა ზმნათა მათ, დაღათუ უმეშჰობითათა ზმნათა, რომელ არიან: ვჰესურ, ვჰესურ.

ილ. ძირი არს ზმნისა ესე, რომელსა ბრცუბ. თუ სადაჲ იბრუნვს სახელებრ, დაბრუნდების ნათესავობითად მესუთისამებრ ნიშნისა, (ნაწილ. 1, თავი 1, § 1,). ხოლო ზმნად პირველისამებრ პირისა წარმოდგების დ მიიღებს მამრავლეთა თუსთა ვ. ჰ. პირველსა ნიშნისა პირველისა პირისა მიმართ, მაგალითებ: ვჰდრცუ, დ მეორესა — მეორისა მიმართ

ჰსზობითა პირველისა პირისა მამრავლეთისათა, მაგალითებ: ჰსდრცუ. ხოლო მესამისა პირისადა მიიღებს ბოლოდ ნიშნისა ს, მაგალითებ: ჰსდრცუს, ხოლო მამრავლედ აქესუე პირსა პირველსა დ მეორესა ო, მაგალითებ: ვჰსდრცუთ, ჰსდრცუთ, დ მესამესა ან მარტუალი, მაგალითებ: ჰსდრცუან.

იმი. ძირი არს ზმნისა სახელ-ზმნისა ესე ნერგუბ. თუ სადაჲ იბრუნვს სახელებრ, დაბრუნდების ნათესავობითად მესუთისამებრ ნიშნისა (ნაწილ. 1, თავი 1, § 1,). ხოლო ზმნად პირველისამებრ პირისა წარმოდგების დ მიიღებს მამრავლეთა თუსთა ვ. ჰ. პირველსა ნიშნისა პირველისა პირისა მიმართ, მაგალითებ: ვჰნერგუ დ მეორესა — მეორისა მიმართ ჰსზობითა პირველისა პირისა მამრავლეთისათა, მაგალითებ: ჰნერგუ. ხოლო მესამისა პირისადა მიიღებს ბოლოდ ნიშნისა ამის ს, მაგალითებ: ჰნერგუს, ხოლო მამრავლედ აქესუე პირსა პირველსა დ მეორესა ო, მაგალითებ: ვჰნერგუთ, ჰნერგუთ დ მესამესა ონ მარტუალი, მაგალითებ: ჰნერგუნ.

იპ. ძირი არს ზმნისა ესე, რომელსა წყურუბ. თუ სადაჲ იბრუნვს სახელებრ, დაბრუნდების ნათესავობითად მესუთისამებრ ნიშნისა, (ნაწილ. 1, თავი 1, § 1,). ხოლო ზმნად პირველისამებრ პირისა წარმოდგების დ მიიღებს მამრავლეთა თუსთა ვ. ჰ. პირველსა ნიშნისა პირველისა პირისა მიმართ, მაგალითებ, მწყურს დ მეორესა — მეორისა მიმართ ჰსზობითა პირველისა პირისა, მაგალითებ: გვწყურს. ხოლო მესამისა პირისადა მიიღებს მამრავლეთა თუსთა ვ. ჰ. პირველსა ნიშნისა პირველისა პირისა მიმართ, მაგალითებ: ჰსწყურს, ხოლო მამრავლედ აქესუე პირსა პირველსა დ მეორესა ო, მაგალითებ: ვჰსწყურთ, ჰსწყურთ დ მესამესა ონ მარტუალი, მაგალითებ: ჰსწყურან.

მაგალითებზე: გუწურს და მეორეს და მესამეს III, მაგალითებზე: გუწურსთ, ჭსწურსთ.

იხ. ვინააფთხან სადაცა შემოქმედებითა ზმნათა განონნი და სიმეცრენი დასისმინ, სათანადო არს ვნებთინიცა არს დატეკებად.

ზმნაა ვნებითი საზღურებთისამებრ სქესისა აწმეოსა და ნამეოსა დროსა შინაა და მურობადსა, წარმოდგების მათეუ ძირთაგან, რომელთაგანცა წარმოდგებან შემოქმედებითნი ზმნანი, სოლო ივნებთებან ნიშნისა ამის მიერ II, რომელიცა მხოლობითად ორთა შირონებთა მიმართ იკიდურების და მესამისა

მებრ მაშინონესა მხოლობითად მესამისა შირისა, რომელსა ს. ნიშნი ესე ვნებითისა იკიდურებს და შირსა შირველსა მაშინონედ შემდგომად ნიშნისა ამისა III. აქნს II. კვ-სანად, შირსაცა მეორესა მაშინონედ აქნს II. და მესამესა მაშინონედ დასაბამი ასოთა ლექსისა შინა აქნს II და კადურად ს, ვითა ითქუა და ექმნებისცა, რამეთუ ვნებათანი ზმნანი მიადოს მბ მარტყალიცა და ჭბ, რომელიცა მაგალითთა შინა ქნსმთა იმუნების და გუვლად მაშინონედ შირისა მესამისა არს II, სოლო მაშინონედ შირველსა და მეორესა შირსა აქნსუე III და მესამესა IV მარტყალი.

მაგალითი ვნებითი.

საზღურებთისა სქესისა აწმეოა, პირველისამებრ უდღუღებისა, მაგალითებზე:

1, შეიკრვი,	შეიკრვი,	შეიკრვის,
შეიკრვით,	შეიკრვით,	შეიკრვიან,
2, განვიანები,	განიანები,	განიანების.
განიანებით,	განიანებით,	განიანებიან.
3, აღვისში,	აღისში,	აღისში.
აღვისში,	აღისში,	აღისშიან.
4, ვიდგი,	იდგი,	იდგის.
ვიდგით,	იდგით,	იდგიან.
5, ვესწები,	ესწები,	ესწების.
ვესწებით,	ესწებით,	ესწებიან.

საზღურებთისა სქესისა აწმეოა, მეორისამებრ უდღუღებისა, მაგალითებზე:

6, შეიყურები,	შეიყურები,	შეიყურების.
შეიყურებით,	შეიყურებით,	შეიყურებიან.

საზღურებთისა სქესისა აწმეოა, მესამისამებრ უდღუღებისა, მაგალითებზე:

7, ვიკწებები,	იკწებები,	იკწებების.
ვიკწებებით,	იკწებებით,	იკწებებიან.

საზღურებთისა სქესისა აწმეოა, მეოთხისამებრ უდღუღებისა, მაგალითებზე:

8, განვიკლები,	განიკლები,	განიკლების.
განიკლებით,	განიკლებით,	განიკლებიან.

9, ვისურუჭბი,	ისურუჭბი,	ისურუჭბის.
ვისურუჭბით,	ისურუჭბით,	ისურუჭბიან.

საზღვრებიოისა სქესისა აწყოა, მენუთისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

10, ვიწონება,	იწონები,	იწონების.
ვიწონებით,	იწონებით,	იწონებიან.
11, ვიყოფები,	იყოფები,	იყოფების.
ვიყოფებით,	იყოფებით,	იყოფებიან.

საზღვრებიოისა სქესისა აწყოა, მეექვსისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

12, ვისურუჭბი,	ისურუჭბი,	ისურუჭბის.
ვისურუჭბით,	ისურუჭბით,	ისურუჭბიან.

საზღვრებიოისა სქესისა აწყოა, მეშვიდისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

13, ვიძრტუჭბი,	იძრტუჭბი,	იძრტუჭბის.
ვიძრტუჭბით,	იძრტუჭბით,	იძრტუჭბიან.

საზღვრებიოისა სქესისა აწყოა, მერვსა მებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

14, ვინერგები,	ინერგები,	ინერგების.
ვინერგებით,	ინერგებით,	ინერგებიან.
15. ვიწყურები,	იწყურები,	იწყურების.
ვიწყურებით,	იწყურებით,	იწყურებიან.

მ. უოკელსა ზმნისა ენებითსა, აწყოას დროსა შინა, მესამისა მებრ პირისა, მპირთაგნად ნიშანი ესე ნ, დაეკუჭბების დ ეს გუარსა ზმნისა, ენებითსა, მესამისა მებრ პირისა აქუნნ მამრავლად კუალად ნ, მაგალითებრ: შეიკრვინ, შეიკრვინნ, შეიკუტარებინ, შეიკუტარებინნ, ჭ სხუანი.

პ. კუალად სხუადაცა ნიშანი, გარდა ნიშნისა ამის, რომელსა ი შესაძლებელარს ნიშნად ენებითისა ზმნისა უოფად, რომელარს მ, რაიეთუ შესაძლებელარს თქმად ზმნაჲ ენებითად შესახედავითაცა ამით, მაგალითებრ: განვიბანვი, ვიდგმი, ჭ სხუანი.

§ 262.

ვინაჲთგან აწყოას დროთა შინათა ზმნათათჳს, მაგალითთა მიერ ჭ კონთა კჭმენით უწყებაჲ, აწ-სათანადო არს ნამყოდ დროებითისა, არა სრუელისა თჳსცა უწყებად, რომელიცა დაესდჳთ სიმკაცრეთა შინა.

ბ. საზღვრებიოისა სქესისა ნამყოას უსრუელისა, ესე იგი, არა სრუელისა დროთა შინანი ზმნანი წარმოებუნ საზღვრებიოისავე სქესისა, აწყოას დროსა შინათა ზმნათაგან.

ბ. ხოლო წარმოდებანი რა არა სრუელისა ნამყოას დროსა შინა ზმნა-

ნი მშპირუკუნედ სამთავე შირთა მიმართ, იგივე არნნ, რამდენად არნნ აწმყოთა დროთა შინათა, ეგ-სახედ მამრავლედცა. ხოლო ნიშნად თვისის არა სრულუბისა, მიიღებენ მარტუალსა, რომელისა მიღებასა შინა უკომინი რომელნიმე ესპობიან ღ ეტუალვიან, რომელადცა თვისსა ადგილსა გეტუალების თქმად ღ აჭა რომელნი მავალითანი დაისხნეს აწმყოლსა შინათა საზღურებითისა სქესისაებრთა ზმნათათჳს, ეგადენთავე რიცხვთა დაკვსხნეთ მავალითანი, ნამყოლსა არა სრულისა დროთა შინათა თჳსცა.

საზღურებითისა სქესისა ნამყოლ არა სრული, პირველისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, შეკვკრუდი,	დი,	დის,	დიოთ,	დიოთ,	დიან.
2, განკვბანდი,	დი,	დის,	დიოთ,	დიოთ,	დიან.
3, ბლვიბრუმიდი,	დი,	დის,	დიოთ,	დიოთ,	დიან.
4, ვკსდგმიდი,	დი,	დის,	დიოთ,	დიოთ,	დიან.
5, ვესედი,	დი,	დის,	დიოთ,	დიოთ,	დიან.

საზღურებითისა სქესისა ნამყოლ არა სრული, მეორისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, შევიტუბრუმიდი,	დი,	დის,	დიოთ,	დიოთ,	დიან.
-------------------	-----	------	-------	-------	-------

საზღურებითისა სქესისა ნამყოლ არა სრული, მესამისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, ვკტტდი,	დი,	დის,	დიოთ,	დიოთ,	დიან.
------------	-----	------	-------	-------	-------

საზღურებითისა სქესისა ნამყოლ არა სრული, მეოთხისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, განკვბანდი,	დი,	დის,	დიოთ,	დიოთ,	დიან.
2, დავკარდუბოდი,	დი,	დის,	დიოთ,	დიოთ,	დიან.
3, ვისურტუმიდი,	დი,	დის,	დიოთ,	დიოთ,	დიან.

საზღურებითისა სქესისა ნამყოლ არა სრული, მესხისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, ვკსწონდი,	დი,	დის,	დიოთ,	დიოთ,	დიან.
2, ვკყოფდი,	დი,	დის,	დიოთ,	დიოთ,	დიან.

საზღურებითისა სქესისა ნამყოლ არა სრული, მეექვსისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, ვკსმრტუდი,	დი,	დის,	დიოთ,	დიოთ,	დიან.
---------------	-----	------	-------	-------	-------

საზღურებითისა სქესისა ნამყოლ არა სრული, მეშვიდისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, ვკსურვიდი,	დი,	დის,	დიოთ,	დიოთ,	დიან.
---------------	-----	------	-------	-------	-------

საზღურებითისა სქესისი ნამყოლ არა სრული, მერჯისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, ვკნერტუდი,	დი,	დის,	დიოთ,	დიოთ,	დიან.
2, მ-ჭ-ტ-ჭსწურდის,	დის,	დის,	დის,	დიოთ,	დიოთ.

მ. ხოლო ზმნანი ესე, ნამყოს არა სრულსა დროსა შინანი, ისპობენ მათუღლებელთა ასოთა ჰირველის უღლჯღუბისანი მიმოხრათა შინანი ღ იგიდურებენ უწინარეს ნიშნისა არა სრულებითისა ასოჲსა ამის ი სმთაჲჲ ჰირთა შინა მხოლოდობითისამებრცა ღ მრავლობითისა, მაგალითებრ: შევკვრჯდი, შევკვრჯდი, შევკვრჯდის, შევკვრჯდით, შევკვრჯდინა.

დ. ზმნაჲ, ამისჲე უღლჯღუბისა ქქქქშეჲ, მაგალითისა მეორისამებრ, იხრების რა არა სრულსა დროსა შინა, არა ჭსპობს მათუღლებელსა ასოჲსა თჳსსა, არცა ერთისა ჰირისა მიმართ, არცაღა მხოლოდობითად ღ არცაღა მრავლობითად.

ე. ზმნაჲ ამისჲე უღლჯღუბისა ქქქქშეჲ, მაგალითისაჲებრ მესამისა, მიიღებს ჭსპობასა, მათუღლებელისა ასოჲსა, სმთაჲე ჰირთა მიმართ. ეგ-სასჲდ ზმნანი მეოთხისა, მეხუთისა მაგალითისამებრნიცა მრავლობითადღა ღ მხოლოდობითად.

ვ. ზმნაჲ მეორისა უღლჯღუბისა ქქქქშეჲ, არა სრულსა ნამყოსა დროსა შინა, არ შეიწყინარებს ჭსპობასა მათუღლებელისა ასოჲსასა, არცა ერთთა ჰირთა მიმართ, არცა მხოლოდობითად ღ არცაღა მრავლობითად. ეგ-სასჲდ ყოველითურთ ზმნაჲცა მესამისა უღლჯღუბისა ქქქქშეჲ.

ზ. ზმნაჲ მეოთხისამებრ უღლჯღუბისა ქქქქშეჲ, ჰირველისამებრ მაგალითისა, არა სრულსა ნამყოსა დროსა შინა, არა შეიწყინარებს ჭსპობასა მათუღლებელისა თჳსისა ასოჲსასა, არცა ერთთა ჰირთა მიმართ, არცაღა მხოლოდობითად ღ არცაღა მრავლობითად.

თ. ზმნაჲ, ამისჲე უღლჯღუბისა ქქქქშეჲ, მესამისამებრ მაგალითისა, ნიშნად თჳსისა არა სრულბისა, მიიღებს ნიშნისა

ამის ოღი მარცჳაღსა ღ იგიდურებს, მაგალითებრ: მსუროდის. გარნა ნიშნისა ამას შინა მღებარე ი, მათუღლებელადღა ჭგეის ასოად. ხოლო ნამყოსა შინა არა სრულსა მიმოხრას ესე უწქქქღუღი დაეკქქთების, ამისთჳს ვითარმეღ სხჳე გჳეარა რაჲმე არს ზმნა ესე ღ ნამყოსა სსცა შინა სრულსა დროსა, არა კანონიერ იხრების, დაღათჲ კანონიერცა შესაიღებელ-არს მიმოხრად ამისი.

თი. ზმნა ამისჲე უღლჯღუბისა ქქქქშეჲ, მეორისამებრ მაგალითისა, ვინათჳს უმე-შქქქობითი არს სსცქქნობითი, მიიღებს არა სრულბისა თჳსისა ნიშნისა, რომელა ოღი ღ ისპობს მათუღლებელსა თჳსსა ასოჲსა.

ი. ზმნაჲ მეხუთისა უღლჯღუბისა ქქქქშეჲ ნამყოსა, არა სრულსა დროსა შინაჲ, ჰირველისამებრ ღ მეორისა მაგალითისა, არა მიიღებს ჭსპობასა, მათუღლებელისა თჳსისა ასოჲსასა, არცა ერთთა ჰირთა მიმართ, არცაღა მხოლოდობითად ღ არცაღა მრავლობითად.

იი. ზმნაჲ მეექჳესისა უღლჯღუბისა ქქქქშეჲ, არა სრულსა ნამყოსა დროსა შინა, ჰირველისამებრ ღ მეორისა მაგალითისა, არა მიიღებს ჭსპობასა მათუღლებელისა თჳსისა, არცა ერთთა ჰირთა მიმართ, არცა მხოლოდობითად ღ არცაღა მრავლობითად.

იბ. ზმნაჲ მეშჳედისა უღლჯღუბისა ქქქქშეჲ, ნამყოსა არა სრულსა დროსა შინა, ჰირველისამებრ ღ მეორისა მაგალითისა, არა მიიღებს ჭსპობასა მათუღლებელისა ასოჲსასა, არცა ერთთა ჰირთა მიმართ, არცა მხოლოდობითად ღ არცაღა მრავლობითად. გარნა ზმნაჲ უმეშქქქობითი, ამისჲე უღლჯღუბისა, რომელ-არს ვიტჳჲ, არა სრულსა დროსა

შინა მბაღებს ნიშანსა, არა სრულებისა თვისისა, რომელ-არს **ოღი** ღ ესპობის მ-უღლებელი იგი ასოა თვისი, მაგალითებ: ვიტყუადი. ღ ესე არს ამისთვის კითარმედ **ი, ჰ**, კითარმე მჭსკავსუბენ ურთარტარს, რომლისათვის ზმნა ესე ვიტყუ, სარტენებით არს, კითარ იგი მეოთხისა უღლულებისა ზმნანი უმეჭუნობითნი.

იზ. ზმნაჲ მერვისა უღლულებისა ჭჭუნჲჲ, ნამეოსა არა სრულსა დროსა შინაჲ, ჰირკელისამებრ მაგალითისა, არა მბაღებს ჭსპობასა მ-უღლებელისა ასო-სისა, არცა ერთთა ჰირთა მიმართ, არცა მხოლობითად ღ არცაღა მრავლობითად. გარსა მერვისამებრ მაგალითისა ნიშნად თვისისა, არა სრულებისა მბაღებს ნიშნისა ამას **ოღი**, საშუალ მ-უღლებელისა ღ გოდურისა ასოჲსა, რომელა **ხ**, მაგალითებ: მწყურადის, ამისთვის კითარმედ, სსჲს გჲჲარი რაჲმე არს ზმნაჲ ესე ღ ნამეოსა შინა სრულსა დროსა, არ კანონიერ ისრებას, დაღათჲ განონიერცა შესაძლებელ-არს მიმოხრჲა ამისი (სიიკარე 8,).

იღ. კჲალად მამაროვნედ აჭჲს ზმნათა ამათთა, შესამისა ჰირვისათა, ნამეოთა არა სრულთა დროთა შინათა **ნ**, მაგალითებ: შეჰკრჯდინ, განჰბანდინ, ჰკჲტდინ, ჰსძრცჯდინ, ღ სსჲსნი.

ხოლო ეს-გჲარ ჰოგნდინ ესე კითარნი ზმნანი იმრავლობითებანი მათვე უგმოაჲ, რომელა **ნ**, მაგალითებ: შეჰკრჯდინ, შეიკრჯარებდინ, ღ სსჲსნი. ეს-სასედ გნებთნიცა მხოლობითად, მაგალითებ: შეიკრჯადინ, შეიკრჯ-

რებოდინ, ღ სსჲსნი. მრავლობითად, მაგალითებ: შეიკრჯადინ, შეიკრჯარებოდინ, ღ სსჲსნი.

იმი. სხვათაჲ ნიშნებითა იქმნებანი ზმნანი ნამეოსა დროსა არ სრულსა შინა მიმოხრად, ხოლო ნიშანი იგი არიან: **1, ი, ჰ, ჰ**, მაგალითებ: შევიკრი, განვიბანი, შევიკრარი, ღ სსჲსნი, ღ ესე მჭსკავსი არს გნებთისა: ვობრეიწნი, ვჰკჲტ, ვისერვი. ესეცა მჭსკავსი არს გნებთისა: ვჰსწადნი, ვჰკჲ, ვიწუნი, ვჰსძრცჯ, ვჰნერგი, ვიწუერი, ღ სსჲსნი. ღ ესენი ორითა ნიშნითა არიან არა სრულნი, ესე იგი განკადურებთა: **1, ი** მარცხელისათა, მაგალითებ: ვჰნერგი, **2, ჰ**, მაგალითებ: ვჰკჲ, ღ სსჲსნი. ხოლო მამრავლედ ღ მამაროვნედ აჭჲსნი იგივე ნიშანი, რომელნიცა **ღი** ღ **ოღი** მარცხელთა მებრ არიან არა სრულ, ხოლო არა უკვლისა უღლულებისა მაგალითისანი შესაძლებელ-არიან ნიშნითა ამით ნამეოსა არა სრულსა დროჲსა შინა მიმოხრად, ე. ი. ჰირკელისა უღლულებისა ჭჭუნჲჲ, ჰირკელისა ღ მეორისა მაგალითისანი ღ სსჲსნი უკველნი შესაძლებელ არიან: ესენი მ-უღლებელთა ასოთა რომელნიმე ისპობენ ღ რომელნიმე არა.

იმი. ზმნაჲ გნებთი საზღურებთისამებრ სჲესისა, ნამეოსა არა სრულსა დროსა შინაჲ, ჰირკენდების საზღურებთისა აწმეოსა გნებთისამებრ ღ მრავლებთისცა მისებრვე ღ ნიშნად არა სრულებისა თვისისა აჭჲს **ოღი**. ესე უგჲს განჰწნიროთ მაგალითითა შემდგომსა შინა სიიკარესა.

მაგალითი ვნებითი.

საზღვრებითისა სქესისა ნამყოფ არა სრული, პირველისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, შუიკრუადი,	შუიკრუადი,	შუიკრუადის.
შუიკრუადით,	შუიკრუადით,	შუიკრუადიან.
2, განიბანუადი,	განიბანუადი,	განიბანუადის.
განიბანუადით,	განიბანუადით,	განიბანუადიან.
3, აღისჴმადი,	აღისჴმადი,	აღისჴმადის.
აღისჴმადით,	აღისჴმადით,	აღისჴმადიან.
4, იდგმადი,	იდგმადი,	იდგმადის.
იდგმადით,	იდგმადით,	იდგმადიან.
5, იესუადი,	იესუადი,	იესუადის.
იესუადით,	იესუადით,	იესუადიან.

საზღვრებითისა სქესისა ნამყოფ არა სრული, მეორისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

6, შუიჴარუადი,	შუიჴარუადი,	შუიჴარუადის.
შუიჴარუადით,	შუიჴარუადით,	შუიჴარუადიან.

საზღვრებითისა სქესისა ნამყოფ არა სრული, მესამისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

7, იკჴმტუადი,	იკჴმტუადი,	იკჴმტუადის.
იკჴმტუადით,	იკჴმტუადით,	იკჴმტუადიან.

საზღვრებითისა სქესისა ნამყოფ არა სრული, მეოთხისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

8, განიხდუადი,	განიხდუადი,	განიხდუადის.
განიხდუადით,	განიხდუადით,	განიხდუადიან.
9, ისჴრჴჴმადი,	ისჴრჴჴმადი,	ისჴრჴჴმადის.
ისჴრჴჴმადით,	ისჴრჴჴმადით,	ისჴრჴჴმადიან.

საზღვრებითისა სქესისა ნამყოფ არა სრული, მეხუთისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

10, იწონუადი,	იწონუადი,	იწონუადის.
იწონუადით,	იწონუადით,	იწონუადიან.
11, იყოფუადი,	იყოფუადი,	იყოფუადის.
იყოფუადით,	იყოფუადით,	იყოფუადიან.

საზღვრებითისა სქესისა ნამყოფ არა სრული, მეექვსისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

12, ისჴრუადი,	ისჴრუადი,	ისჴრუადის.
ისჴრუადით,	ისჴრუადით,	ისჴრუადიან.

საზღვრებითისა სქესისა ნამყოფ არა სრული, მეშვიდისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

13, იძრჴჴმადი,	იძრჴჴმადი,	იძრჴჴმადის.
იძრჴჴმადით,	იძრჴჴმადით,	იძრჴჴმადიან.

საზღურებისა სქესისა ნამყოფ არა სრული, მერვისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

14, ვინერგებოდი,	ინერგებოდი,	ინერგებოდის.
ვინერგებოდით,	ინერგებოდით,	ინერგებოდიან.
15, ვიწურებოდი,	იწურებოდი,	იწურებოდის.
ვიწურებოდით,	იწურებოდით,	იწურებოდიან.

ნი. იქმნების სხვატა ნიშნებით კნებით ყოფამ, ნამყოფ არა სრულსა დროსა შინა, რომელა: 1, ი, 2, 3, მაგალითებრ: შევიკრი, შევიყუბარი, ვისერუ, გბნვეყუ, ჰ სსკანი. სოლო მანაროვნედ ღ მამრავლედ აქწინ იგივე, რამტალა აქწინ ოდი, მარტრალთა, მიერ გაუნებითებულთა ზმნათა.

სოლო რომელთა უღლულებათა ქწმშკოთა მაგალითთანი ზმნანი შემოქმედებითნი მეორითა ნიშნითა, არა სრულთა, ნამყოფსათა მიმოხრად შეუძლებელ არიან, იგინი გაკნებითებად მეორეთა ამით ნიშნითა შეუძლებელ არიან.

წელიწადსა ვეწმ 1753 შემდგომად მაგალითთა ღ კანონთა ნამყოფსა უსრულსა დროთა შინათა ზმნათას დაიდრესს ნქწნ მიერ მაგალითნი ღ კანონნი ბრძანებითისამებრ სქესისა, უკუთქმითას აწყოფსა დროსა შინანი, მეორისა მებრ ზირისა ღ მესამისა. სოლო ესე ამისთჳს, ვითარმედ უოკალითურთ აწყოფსა ზმნათა, არათუ მებრ არს, არამედ იგივე არს მხოლოებითად ღ მრავლობითად, შემოქმედებითად ღ კნებითად.

ბრძანებითისა სქესისა აწყოფსა უკუთქმითი, ჰირველსამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, ნუ შეჯკრავ,	ავთ,	ავს,	ჴწნ.
2, ნუ განჯბან,	ანთ,	ანს,	ნენ.
3, ნუ აღიზრემ,	ამთ,	ამს,	მენ.
4, ნუ ჰსდგამ,	ამთ,	ამს,	მენ.
5, ნუ ესავ,	ავთ,	ავს,	ჴწნ.

ბრძანებითისა სქესისა აწყოფსა უკუთქმითი, მეორისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

6, ნუ ჰქვმტ,	წთთ,	წთს,	წთუენ.
--------------	------	------	--------

ბრძანებითისა სქესისა აწყოფსა უკუთქმითი, მესამისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

7, ნუ შეიუენრებ,	კბთ,	კბს,	კბენ.
------------------	------	------	-------

ბრძანებითისა სქესისა აწყოფსა უკუთქმითი, მეოთხისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, ნუ განჯკდი,	ით,	ის,	იან.
2, ნუ დავარდები,	ით,	ის,	იან.
3, ნუ გჰს-ურის,	ით,	ის,	ისტ.

ბრძანებითისა სქესისა აწყოფსა უკუთქმითი, მესუთისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, ნუ ჰსწონ,	ონთ,	ონს,	ონენ.
2, ნუ ჰეოფ,	ოფთ,	ოფს,	ოფენ.

ბრძანებითა სქესისა აწმყოა უუოქმიოთ, მეექვსისა მებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, ნუ ჰსურ, ურთ, ურს, უწნ.

ბრძანებითა სქესისა აწმყოა უუოქმიოთ, მეშვიდისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, ნუ ჰსძრ, ავთ, ჯს, ჯან.

ბრძანებითა სქესისა აწმყოა უუოქმიოთ, მერვისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, ნუ ჰნერგ, რგთ, რგს, რგენ.

2, ნუ ჰაწუურს, რსთ, რს, რსთ.

§ 264.

ვინათგან ზმინი სწადისა და ჯოტეტიგამას სქესისამებრნი ადრითგან, განსკვისამებრ ჩუწნისა, წარმოებენ აწმყოას დროსა შინათა, საზღურებითა სქესისამებრთა ზმინათგან, კანონნი და მაგალითნი მათნი აქა დადებულ სათანადო არს, რომლისათჳს ვჭქმინეთ იგინი, მებრ ჩუწნულებისა ჩუწნისა, სიმატარეთა შინა.

1. თქმულთა სქესითაგანნი, ესე იგი სწადისა და ჯოტეტიგამას ყოველს დროსა შინანი, ყოველნი პირნი ზმინათანი, წარმოებენ აწმყოას დროთა შინათა ზმინათგან, საზღურებითა სქესისამებრთა და სსწაობენ ძირთაგან თჳსთა ნიშნათა, ძლით სქესთა თჳსთასა.

2. ნიშნისა სწადისა და ჯოტეტიგამას მებრთა მაკეთნი არიან აწმყოას და მყოობდას დროსა შინა: 1, დე, 2, ადე, 3, ჯდე, მაგალითებრ: ვაშათუ შევკრვიდე, ანუ შევკრვიდე, ანუ ვკვბანვიდე, შევიყუარებდე, განვკვბიდე, და სსწანი. ვაშათუ შევკრვიდე, ვესვიდე, ვკვსთქმიდე, და სსწანი.

3. პირულისა უღლულებისა, პირულისა და მესამისა სატისა ქუწნუთა მუღლებელი იგი ასოა ესწობის, მაგალითებრ: შევკრვიდე, ვკვსთქმიდე, და სსწას უღლულებითა არა.

4. მამირთქუნი ეს-გუწართა ზმინათანი არიან იგინივე, რომელნიცა არიან საზღურებითა სქესისა, აწმყოას დროსა შინა და მამრავლედცა იგინივე. ეს-სასკელ შემოქმედებთადცა და ვნებთად, მაგრამ ვნებთად მესამისა პირისა, მხოლოდობითისაებრ მამირთქუნად იქმნებან ნ, მაგალითებრ: შეიკრვიდინ, შეიკრვიდინ ბრდინ, სოლო მამრავლედ მდ მარტყალი, მაგალითებრ: შეიკრვიდე, ვამირთქუნი, ადინტომდე, და სსწანი.

5. ნიშნისა უჭუწ ვნებთათანი იგინივე, რამელნიცა საზღურებითა აწმყოას და ჩამყოასანი, არა სრულსა დროთა შინათანი, სოლო ნიშნისა ვნებთათა აწმყოად და მყოობდად დროებითი არს მდმ, რომელიცა მაგალითათა განჭუწნეთ თჳსსა ადგილსა. გარნა სათანადო არს ჩუწნებად პირულად მაგალითნი ეს-გუწართა შემოქმედებითა ზმინათანი.

6. ნიშნისა ჩამყოას არა სრულსა დროსა შინა, ეს-გუწართა სქესითაგანნი, არა საზღურებითა სქესისა მებრთა, არა სრულისა დროსა შინათანი.

იც-ფერვე მამრავლენიკა ფოკლთა შემოქმედებითა და ვნებითანა სწადინს სქესისა აწმყოფას და მყოობადისა შემოქმედებითა სმნათა მაგალითინი.

საწადისისა სქესისა აწმყოფა და მყოობადი, პირველისამებრ უღლულებისა; მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ შეკვრეწადე, დე, დეს, დეთ, დეთ, დენ.
- 2, ვაშათუ განკვანადე, დე, დეს, დეთ, დეთ, დენ.
- 3, ვაშათუ აღვიბიადე, დე, დეს, დეთ, დეთ, დენ.
- 4, ვაშათუ კვსდგმიადე, დე, დეს, დეთ, დეთ, დენ.
- 5, ვაშათუ ვესვიადე, დე, დეს, დეთ, დეთ, დენ.

საწადისისა სქესისა აწმყოფა და მყოობადი, მეორისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ შეეეწადე, დე, დეს, დეთ, დეთ, დენ.

საწადისისა სქესისა აწმყოფა და მყოობადი, მესამისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ კვკუჭადე, დე, დეს, დეთ, დეთ, დენ.

საწადისისა სქესისა აწმყოფა და მყოობადი, მეოთხისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ განკვადე, დე, დეს, დეთ, დეთ, დენ.
- 2, ვაშათუ დავარადებოდე, დე, დეს, დეთ, დეთ, დენ.
- 3, ვაშათუ ვისურჭადე, დე, დეს, დეთ, დეთ, დენ.

საწადისისა სქესისა აწმყოფა და მყოობადი, მესამისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ კვსწონადე, დე, დეს, დეთ, დეთ, დეს.
- 2, ვაშათუ კვწოფადე, დე, დეს, დეთ, დეთ, დე.

საწადისისა სქესისა აწმყოფა და მყოობადი, მეექვსისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ კვსწრადე, წადე, წადეს, წადეთ, წადეთ, წადენ.

საწადისისა სქესისა აწმყოფა და მყოობადი, მეშვიდისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ კვსბრადე, წადე, წადეს, წადეთ, წადეთ, წადენ.

საწადისისა სქესისა აწმყოფა და მყოობადი, მერვეისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ კვწრადე, დე, დეს, დეთ, დეთ, დენ.
- 2, ვაშათუ მ—კ—ჭ—წსწურადეს, დეს, დეს, დეთ, დეთ, დენ.

მაგალითი ვნებითი.

საწადისისა სქესისა აწმყოფა და მყოობადი, პირველისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ შეკვრეწადე, დე, დეს, დეთ, დეთ, დენ.
- 2, ვაშათუ განკვანადე, დე, დეს, დეთ, დეთ, დენ.

- 3, ვაშათუ ზღვისქემოდე, ოდე, ოდეს, ოდეთ, ოდეთ, ოდექ.
- 4, ვაშათუ ვიდემოდე, ოდე, ოდეს, ოდეთ, ოდეთ, ოდექ.
- 5, ვაშათუ ვიესუოდე, ოდე, ოდეს, ოდეთ, ოდეთ, ოდექ.

საწადისისა სქესისა აწმყოა ღ მყოობადი, მეორისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ შვეიუჭარბოდე, ოდე, ოდეს, ოდეთ, ოდეთ, ოდექ.

საწადისისა სქესისა აწმყოა და მყოობადი, მესამისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ ვიკუჭტუბოდე, ოდე, ოდეს, ოდეთ, ოდეთ, ოდექ.

საწადისისა სქესისა აწმყოა და მყოობადი, მეოთხისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ განვისდებოდე, ოდე, ოდეს, ოდეთ, ოდეთ, ოდექ.
- 2, ვაშათუ ვისურვებოდე, ოდე, ოდეს, ოდეთ, ოდეთ, ოდექ.

საწადისისა სქესისა აწმყოა და მყოობადი, მეხუთისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ ვიწოსებოდე, ოდე, ოდეს, ოდეთ, ოდეთ, ოდექ.
- 2, ვაშათუ ვიუფოდე, ოდე, ოდეს, ოდეთ, ოდეთ, ოდექ.

საწადისისა სქესისა აწმყოა და მყოობადი, მეექვსისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ ვისურვოდე, ოდე, ოდეს, ოდეთ, ოდეთ, ოდექ.

საწადისისა სქესისა აწმყოა და მყოობადი, მეშვიდისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ ვიბრტუჭბოდე, ოდე, ოდეს, ოდეთ, ოდეთ, ოდექ.

საწადისისა სქესისა აწმყოა და მყოობადი, მერვისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ ვიანერგებოდე, ოდე, ოდეს, ოდეთ, ოდეთ, ოდექ.
- 2, ვაშათუ ვიწურებოდე, ოდე, ოდეს, ოდეთ, ოდეთ, ოდექ.

8. ბრძანებითსაებრ სქესისა, მეოთხადსა დროსა შინა, მიმოიხრებაან შუ-
მოქმედებითნი ღ ნებებითნი ზმნანი, ყოველნი, მსოფლითად, მეორისა ღ მესამისა
მამართ ზიროსა, დაიტვიცებითად ღ უკუთქმითად, კითარ იგი მიმოიხრებაან სა-
წადისისამებრ სქესისა, ანუ ჯბოტუტიკასა ზმნანი შემოქმედებითნი, ანუ ნებებითნი
აწმყოსა ღ მეოთხადსა დროსა შინა (§ სიმკაც. ნ), მაგალითებრ: ვიქმოდე:
ნუ ვიქმოდე, იქმოდე, ნუ იქმოდე, იქმოდე, ნუ იქმოდე. კესანუდ
მრავლობითადგა: ვიტყოდე, ნუ ვიტყოდე, იტყოდე, ნუ იტყო-
დე, იტყოდე, ნუ იტყოდე.

§ 266.

აწ ვადრევე მოვიწინით ნამყოფს სრულსა დროთა შინათა ზმნათად, რომლისათვის თანა-გუჰმს მეტრ ჩუქნულებისა ჩუქნისა იგინიგა უწყებად.

ა. სრულისა დროისა შინანი ზმნანი, საზღვრებითისა სქესისა მეტრნი, წარმოებენ ძირთაგან თქმულთა. საშუალობათა საზღვრებითისა სქესისა აწყოფად; დროებითათა ზმნათაგან. ამისთვის, გუჰლად უფროსრე შესაბამ ანს, რათა პარგულად იწარმოონიგა ძირთაგან თუსთა, აწყოფას დროსა შინათა ზმნათა და მათგან სსრუთა, მგრა, ვინაჲთაგან ნამყოფად სრულად დროებითნი სსრუთებენ, აწყოფად დროებითთაგან ითქვიან საშუალობითა, აწყოფად დროებითთა ზმნათთა ძირთაგან პირველად წარმოებულად ზმნანი ნამყოფს სრულსა დროსა შინანი.

ბ. დღათუ მრავალნი ნამყოფს სრულსა დროსა შინანი ზმნანი სსრუთა და სსრუთა უდღეულებასანი ჰსინან ერთ-შესაყდაყოფად, მაგალითებრ: განვჰბანე, განვანათლე, ადვჰსწორე, და სსრუთანი. მგრა, ვინაჲთაგან აწყოფას დროსა შინა განიწყოიან და საშუალობათა მისითა იწარმოებინან ძირთაგან, ამისთვის ერთ შესაყდაყოფად მათი არა იგივე ყოფეს სსრუთაჲსა მათსა.

გ. ნამყოფს სრულისა დროსა შინათა ზმნათანი მრავალნი შემოქმედებითნი და კნობითნი ერთ-მოცხობითა და ნაქმნობითა იგივეობენ, მაგალითებრ: ვოსურვე, მევიუტარე, ადვიარე, და სსრუთანი, მგრა ბუნება სიტყუსა, რომელსაცა შინა შესრულან ზმნანი ესე გუჰარნი, გუჰარუნებს ვითარმედ, რომელა არს შემოქმედებითი და რომელმე კნობითი.

დ. ნიშანი სრულისანი არიან:

- 1, ა, მაგალითებრ: შევჰქარ, განვჰქარ.
- 2, მ, მაგალითებრ: შევაუჰარმ, და ვეც.
- 3, მლბ, მაგალითებრ: მჰსურმლბ.
- 4, ი, მაგალითებრ: განვარდი, 5, უ, მაგალითებრ: აღვისუ, 6, ჯ, მაგალითებრ: ვოსურჰ, ვჰსმარცჰ, 7, 2, მაგალითებრ: დავადვ, 8, მელ, და ოდესმე დ, მაგალითებრ: ვჰსადემელ, განვჰსდილ, ვჰსწონლ, და სსრუთანი.

ი. მამაროკენი დროსა ამის შინა არიან, პირველისა მიმართ და მეორისა პირისა იგივე, რომელნიცა არიან აწყოფას დროსა შინა, საზღვრებითისა სქესისა, მრავლობითად და მხოლობითად, გარნა მესამას მიმართ პირისა აქუს მამაროკენად მხოლობითად ა, მაგალითებრ: ჰსრუთა, ჰსწერა, კურთა, და სსრუთანი, და ოდესმე მ, მაგალითებრ: განვჰქარ. ხოლო მამრავლად ს, მაგალითებრ: ჰსრუთს, ჰსწერეს, ჰკურთეს, და სსრუთანი, და ვინაჲთაგან მხოლობითად სრულ დროებითად იქნა მესამას მიმართ პირისა ჰსრუთა, ამასთვის მრავლობითისა შინა ა, მდამან ასომას ამისამ, რომელა უ, ჰსრუთა ვ, ჩუქნულე ბისებრ თუსისა (სამცაჲ. 1,). ხოლო არს ნიშანი სსრუთად, მრავლობითისა მესამას პირისა, ვითარმედ, სდაცა სიტყუესა შინა სრულ-დროებითა ზმნად ნიშნითა ამით უ წარმოადგომილ-არს, მაგალითებრ: მივართუ, მიართუ, მიართუა, იქმნების მრავლობითად, რათა მესამემან პირმან შეაყინარს ან მარცხელი, მაგალითებრ: მიართვან. ხოლო ვ, უ, მდლით შევიდა ლექსისა ამის შინა. კესსად დაკრძობისა იშუთ სსრუთად მამრავლად, პირსა მესამესა, ნა-

ტულად ს-სა, ძღ, ჭ აქმების სსუთაცა ნაშნითა რომელა ძღ, მაგალითებრ მართემდ, ადიტუტლდედ, ჭ სსჟანია.

მ. შირკელისა უღლჯლებისა ქქქქქნი, ნამყოსა სრულასამებრნი, შირკელისა ჭ მეორისა მაგალითისანი, არა ისპობენ სრულას დროსა შინა მაუღლებელსა ასოსა თვისსა, მაგალითებრ: შევკვპარ, განვკვბანე, ხოლო მესამისა, მეოთხისა ჭ მესუთისანი, ისპობენ, მაგალითებრ: ადვირტ, ვკვდგ, ვივსტ, ვესევედ, ჭ მეორისა უღლჯლებისანი, ერთას მას მაგალითისანი, არა ისპობენ, მაგალითებრ: ადვიარე, ვკრეცე, დავეც, ჭ სსჟანი. ეს-გურკე, არცა მესამისა უღლჯლებისა მაგალითნი.

ზ. მეოთხისა უღლჯლებისა ქქქქქნი, შირკელისა ჭ მესამისა მაგალითისანი, მოისპობენ, მაგალითებრ: განვკვადე, მსურდა, გარნა არ განონიერ არს ესე, მით რომელ ბრძანებითისამებრ სქესისა, შირისა მიმართ მეორისა, ზმნასა კერა აქმს, ხოლო მეორისა ხატისა ქქქქქნი, არა ისპობენ, მაგალითებრ: დავარდი, ჭ სსჟანი.

ც. მესუთისა უღლჯლებისა ქქქქქნი, შირკელისა მაგალითისა, არა ისპობის, მაგალითებრ: ვკსწონე, ხოლო მეორე-ისპობს, მაგალითებრ: განვკვავე, ჭ სსჟანი.

ძ. მეექვსისა უღლჯლებისა ქქქქქნი მიიღებს ჳსპობასა მაუღლებელისასა, მაგალითებრ: ვისურტლ, ჭ სსჟანი.

წ. ისპობს მეშუადისაცა უღლჯლებისა ქქქქქნი, მაუღლებელსა თვისსა, მაგალითებრ: ვკსძრცტლ, ჭ სსჟანი.

ჩ. მერჯისა უღლჯლებისა ქქქქქნი, შირკელისა უკვლ მაგალითისა, არა ისპობს, მაგალითებრ: ვკწერე, ხოლო მეორე-

სა — ისპობს, მაგალითებრ: ვიწყურე, ჭ სსჟანი.

ცხ. ნაშნისა მეშუადისა, რომელა ძღ, ჭ ლ, მიიღებენ ყოვლისა უღლჯლებისა ზმნანი, სრულას დროსა შინანი, მაგალითებრ: შევკვრევედ, დავკსცემდე, კვტლმდე, განვკვდიდ, ვკსწონდ, ვკსწებდ, ვკსძრცვდ, ვკწერგდ, ჭ სსჟანი. ხოლო სადაცა მაუღლებელი გმოკანი, უსშუალოდ მიიღებს ნაშნისა ამს მეშუადისა, მიიღების ლ, მაგალითებრ: განვკვდიდ, ჭ სსჟანი, ჭ თუ სადამე, სსშუალობითა უკმოკასათა მიიღებენ, მიიღების მასანი ნაშნი ესე ძღ, მაგალითებრ: ვკსწონდ, ვკბორგვთ, ჭ სსჟანი. ხოლო ნაშნითა ამით, რომელა ლ, არუ ძღ, ნამყოსა სრულას დროსა შინა, მხოლოდითად მიმოხრადნი ზმნანი მრავლდებან ყოვლითურთ მკსკავსებითა ნამყოდ, არა სრულასა დროკასა შინათა ზმნათებრ, მაგალითებრ: ვკსწავდიდით, ნეგემინისვკსცემდით, ჭ სსჟანი. ხოლო ნაშნითა ამით სრულას დროსა შინა მიმოხრადნი ზმნანი, შირკელისა უღლჯლებისა, შირკელისა მაგალითისანი ჭ მესამისა, მეოთხისა ჭ მესუთისანი, ისპობენ მაუღლებელთა ასოთა, მაგალითებრ: შევკვრევედ, ადვირტლმდე, ჭ აქა, ლქქსასა ამას შინა, ასოკასა ამის უ მდლით, დავდუა ც ლქქსასა შინა, მაგალითებრ: დავკსდგემდე, ვესევედ, ჭ სსჟანი. ხოლო მეორისა მაგალითისა არა ისპობს, მაგალითებრ: განვკვბანდ, ჭ მეორისა ჭ მესამისა უღლჯლებისანი არცა ერთი.

ცხ. ნაშნითა მითვე, ნამყოსა სრულას დროსა შინა მიმოხრადნი, მეოთხისა უღლჯლებისა ქქქქქნი, შირკელისა

მაგალითისანი, არ მიძლე არიან ჭსპობისა მუღღებელისა ასოჲსა, ხოლო მუო-
რესა ჭ მესამისანი, შეუღებელ არიან ნიშნითა ამით სრულსა დროსა შინა მი-
მოსრად.

იღ. მესუთისა, მეჭქისისა ჭ მესუდისა უღღულებისა ქჭჭქეინი, სრულსა
დროსა შინა, ნიშნითა ამით მიმოსრილნი, არცა ერთისა მაგალითისანი, მიიღებენ
ჭსპობასა მუღღებელისა ასოჲსა. ხოლო არცაღა მერსა უღღულებისა, შირვე-
ლისა მაგალითისანი, გარნა მერისა მაგალითისა შეუღებელ-არს სრულსა
დროსა შინა მიმოსრად.

იმი. ერთისა, მრავალთა მოჭქედებისათჳს, ნამეოსა სრულსა დროსა შინა
მიმოსრისა დაჭჭეტებაჲ, მაგალითებითა ითჭჭენს ჩჭჭნგან, (თავი 16, § 245,
სამეჯრ. 1,) რიცხვსათჳს შინათა ჭ დროთა შშინათასა.

იმი. ვაჩჭნებთ აჭა მაგალითთა მიერ, ნამეოსა, სრულსა დროსა შინა მიძე-
სრილთა შშინათა.

სახლტრებიითისა სქესისა ნამეოჲ სრული, შირველისამებრ უღღულებისა, მაგალითებრ:

1, შეჭჭარ,	არ,	ა,	ართ,	ართ,	რეს.
2, განჭჭანე,	ე,	ა,	ეთ,	ეთ,	ეს.
3, აღვიხე,	ჟ,	ჭ,	ჟთ,	ჟთ,	ჭნ.
4, ვადგე,	ბ,	ა,	ბთ,	ბთ,	ბეს.
5, ვესჭჭ,	ტ,	ა,	ტთ,	ტთ,	ტს.

სახლტრებიითისა სქესისა ნამეოჲ სრული, შეორისამებრ უღღულებისა, მაგალითებრ:

1, შევიეჟარე,	ე,	ა,	ეთ,	ეთ,	ეს.
---------------	----	----	-----	-----	-----

სახლტრებიითისა სქესისა ნამეოჲ სრული, მესამისამებრ უღღულებისა, მაგალითებრ:

1, ვჭჭჭთე,	ე,	ა,	ეთ,	ეთ,	ეს.
------------	----	----	-----	-----	-----

სახლტრებიითისა სქესისა ნამეოჲ სრული, მეოთხისამებრ უღღულებისა, მაგალითებრ:

1, განჭჭადე,	ე,	ა,	ეთ,	ეთ,	ეს.
2, დავეარდი,	ი,	ა,	ით,	ით,	ის.
3, მ—გუ—ჭსუორდა,	ოდა,	ოდა,	ოდათ,	ოდათ,	ოდათ.

სახლტრებიითისა სქესისა ნამეოჲ სრული, მეხუთისამებრ უღღულებისა, მაგალითებრ:

1, ვსწონე,	ე,	ა,	ეთ,	ეთ,	ეს.
2, განეჭყე,	აე,	ო,	აეთ,	აეთ,	უჭნს.

სახლტრებიითისა სქესისა ნამეოჲ სრული, მეექვსისამებრ უღღულებისა, მაგალითებრ:

1, ვისურე,	ე,	ა,	ეთ,	ეთ,	ეს.
------------	----	----	-----	-----	-----

სახლტრებიითისა სქესისა ნამეოჲ სრული, მეშვიდისამებრ უღღულებისა, მაგალითებრ:

1, ვჭმარტე,	ტ,	ა,	ტთ,	ტთ,	ტს.
-------------	----	----	-----	-----	-----

სახლტრებიითისა სქესისა ნამეოჲ სრული, მერვისამებრ უღღულებისა, მაგალითებრ:

1, ვჭნორე,	ე,	ა,	ეთ,	ეთ,	ეს.
2, მ—გუ—ჭსუორდა,	ა,	ა,	ათ,	ათ,	ათ.

№. ვნებითად მიმოხრიალთა ზმნათა, ნაშეოსა სრულსა დროსა შინა, აქუნს საგნებითანი ნიშნანი, ესე იგი **ი**, სოლო ლექსისა შინა, ოდესმე შეკალს შემდგომად პირველისა მაპირფანისა და ოდესმე მაპირფანედ მეორისა პირისა და მესამესა პირისა კვადრუტების მსოფლობითისაგან მიმოხრისა, მაგალითებრ: შევიკარ, შევიკარ, შეიგრა, განვიბნენი, განიბანენი, განიბანა, დავიდგი, დავიდგი, დავიდვა, ვიკტრთე, იკტრთე, იკტრთა, განვიკადე, განიკადე, განიკადა, ვიწონე, იწონე, იწონა, განვიკავე, განიკავე, განიკა, ვიძარცვტრ, იძარცვტრ, იძარცვტა, ვინერგი, ინერგი, ინერგა. სოლო სადაცა სასოკადოათა შესახედავითა შეკალს სიტყუისა შინა შემოქმედებითა და ვნებითა, მუნ **მ**, მაგალითებრ: აღვისმე, აღვისმე, აღვისმე, შეიყუარამე, შეიყუარამე, შეიყუარამა, ვიგისურმე, ისურმე, ისურმე. სოლო მამრავლად ოდესმე დაკუთმების პირველისამებრ პირისა და მეორისა **თ**, მაგალითებრ: შევიკართ, შეიკართ, და ოდესმე, ენით, ანუ წნით, (ჟღლით), მაგალითებრ: განვიბანებით, ადვიხტრწნით, დავიდგწნით, და ნიშანი ესე მიაღებან ორთავე პირთაგან, ყოველთა უღლულებათა ქუჭლესე მაგალითთა, მებრთა ზმნათაგან ვნებითთა.

მესამისა მიმართ პირისა, ზმნათა ამთ ვნებითთა ნაშეოდ სრულ დროებითთა მამრავლად აქუსე: **1**, ენ, **2**, ნენ, ანუ ნეს. ნიშნითა ამით ყოველთა მიაღებენ ყოვლისა უღლულებისა ქუჭლესე ზმნანი, ყოვლისა მაგალითისა მებრნი.

§ 266.

აწ შესაბამი უკუჩა აწს თქმად ბრძანე-

ბითისა სქესისა, რომელი იქმნების მეორისა მიმართ პირისა აწმეოსა დროსა შინა დამტკიცებთად, ამისთვის ვითარმედ, ყოვლითურთ იგივე აწს, რამდენა აწს სასლუწრებითისა მებრ სქესისა, ნაშეოსა სრულსა დროსა შინა თქმაჲ მეორისა მიმართ პირისა, გარდა აწ კანონიერ მიმოხრიალთა ზმნათა და ამას ჩუქრულებისა მებრ ჩუქრისა აქა მაგალითითა ვაჩუქრებთ.

ბრძანებითისა სქესისა აწმეოჲ, პირი მეორე, დამტკიცებითი, პირველისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, შეკვარ, აწთ.
- 2, განჭბანე, ეთ.
- 3, ელისე, ჟთ.
- 4, ადგი, გთ.
- 5, იესტე, ტთ.

ბრძანებითისა სქესისა აწმეოჲ, პირი მეორე, დამტკიცებითი, მეორისა მებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, შეიყუარე, ეთ.

ბრძანებითისა სქესისა აწმეოჲ, პირი მეორე, დამტკიცებითი, მესამისა მებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, ჭკუჭტე, ეთ.

ბრძანებითისა სქესისა აწმეოჲ, პირი მეორე, დამტკიცებითი, მეოთხისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, განჭკადე, ეთ.
- 2, დავარდი, ით.

ბრძანებითისა სქესისა აწმეოჲ, პირი მეორე, დამტკიცებითი, მესამისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, ჭსწანე, ეთ.
- 2, განჭყე, აწთ.

ბრძანებითისა სქესისა აწმეოჲ, პირი მეორე, დამტკიცებითი, მეოთხისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, ისურე, ეთ.

ბრძანებითა სქესისა აწმყოა, პირი მეორე, დამტკიცებითი, მეშვიდისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ;

1, ჳსძარტუნ, ცთ.

ბრძანებითა სქესისა აწმყოა, პირი მეორე, დამტკიცებითი, მეოთხისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ;

1, ჳწერტე, ეთ.

ბ. ვინაჲთგან უწუთ ესე მცნობელობით ჰ უღლეს-კმის-ყოფით, ვითარმედ ნამყოას სრულას დროას შინანი სსზღწერბითისა სქესისამებრნი, პირისა მიმართ მეორისა, ჳმნანი ბრძანებითისამებრ სქესისა, აწყოას დროას შინა, პირისა მიმართ მეორისა, გაბრძანებთადებან, ვითა გუთქვამს (თავი 17, § 254, სიმკაც. 3, სქეს. ჰ უღლუღ.). მეოთხისა უღლულებისა ქუწმუა ჳმნაჲ მაგალითისა, რომელა მჳსურდა. ვერ წარმოდგეზის უსაშუალოდ აწყოას დროას შინა ბრძანებითისამებრ სქესისა, პირისა მიმართ მეორისა, მით არის განხიერ, მიმხრელი-არს ნამყოას დროას შინა, სრულას, არამედ წარმოდგეზის ჳმნაჲ ესე, პირისა მიმართ მეორისა, ბრძანებითისამებრ სქესისა, მეოთხისა უღლუღებისა, მესამისა მაგალითისა, მაშინ რდეს სურვილისა საქმესა სსზღწერბითისა სქესისა, ნამყოას სრულას დროას შინა ესრეთ განჳმარტავთ, მაგალითებრ : ვისურვებრ ჰ მაშინ იწარმოებეს ბრძანებითისა სქესისა მებრცა, მეორისა მიმართჲ პირისად, მაგალითებრ : ისურვებრ.

ბ. ვინაჲთგან ჳსთქუთ ყოვლითაჲ იგივეობა სსზღწერბითისა სქესისა, ნამყოას სრულას დროას, მეორისა მიმართ პირისა ჰ ბრძანებითისა სქესისა, აწყოას სრულას დროას შინათა, მეორისა მიმართ პირისა ჳმნათა ჰ მაგა-

ლითითაცა გუწუნებუეს, მასსადამე მრავლობითადცა ჰ მსოლლობითად იგივეობაჲ დავგოტკიცებუეს.

დ. იქმების იშუთ, რამეთუ სსზღწერბითისაგანცა, აწყოასა დროასა შინაჲსა, პირისა მიმართ პირველისა ჳმნისაგან, იწარმოოსმცა ბრძანებითისა სქესისა მებრმან, ჳმნამან პირისა მეორისა მიმართჲს, მაგალითებრ : მოვედ, რომელ-არს მსოლლობითი ჳმნაჲ, მოვედით ჰ ესე არს მრავლობითი. ხოლო ბრძანებითისა მებრცა სქესისა ესთაჲ ითქმან, მაგალითებრ : მოვედ თავით შენით, ტრედო ჩემო, (ქება 2, 14,) ჰ სსჳანი. მოვედით თაჳრანი ჳსსცეთ და შეუვრდეთ მას, (ფსალ. 48, 6,) ჰ სსჳანი. ესე უქუწ უცხოას რადმესა გუწუნებებს ქვეყასა, ვითარცა პირველისა პირისა მიმართ არს ჳმნაჲ აწყოასა დროასა შინაჲ ჰ არს ბრძანებითად მსოლლობითიცა ჰ მრავლობითი.

ე. ვნებთინი ჳმნანი ბრძანებითისა სქესისა მებრნი, პირისა მიმართ მეორისა დამტკიცებთინი, ვითა შემოქმედებთინი, იგივე არნს ყოვლითურთ, რადცაღა არნს ვნებთინი ჳმნანი სსზღწერბითისა სქესისა, ნამყოასა სრულასა დროასა შინან (§ 265, სიმკაც. 17,).

§ 267.

გამოსლუსათჳს სსზღწერბითისა სქესისა, ნამყოასა დროასა უსრულესისა ჰ უსრულესისა, წინანდელსაჲ განჳსუასა ჩუწნსა შეუღლეთ ჰ ჩუწულებისამებრ ჩუწნისა ვანუწნებთ.

დ. ესენა ნამყოასა სრულასა დროასა შინათა ჳმნათაგან წარმოებენ ჰ თჳსთა ნიშანთა უსრულეს ჰ უსრულესსა მეოველთა განიკუთჳნენ.

ბ. ნიშანს ნამყოფს დროს შინა, უსრულესსა ზმნათა მიმოსრისა, არიან შემოქმედებითა ზმნათანი: 1, ს, მაგალითებრ: მითქტამს, წარმიგოთხავს, შემიკრავს, მისტამს, ჭ სსჟანი. რომელნიცა მაუღლებელსა თჳსსა არა ჭსწყედენ ჭ ესენი მსოლოდ უღლულებისა ჭჟჭჳე იქმნებთან ზირველისა, მეორისა ჭ შესამისა სატისა მებრნი: 2, იმს, მაგალითებრ: მიწერიმს, მიწამებრიმს, ჭ სსჟანი. 3, იმ, მაგალითებრ: წარმიუჟნიმ, წარმიდნიმ, ჭ სსჟანი. განა, რომელნიცა ზმნანი, მეორესა ნიშნისა მიიღებენ — შესამესაცა ჭ რომელნიცა შესამესა — მეორესაცა.

ბ. შესამლებელ-არს ზირველისა ნამყოფას, უსრულესისა ნიშნისა მიმღებულთან, ზირველისა უღლულებისა ჭჟჭჳეთა ზმნათა მეორისაცა ჭ შესამისა ნიშნანი მიღებულ, მაგალითებრ: შემიკრავს, ანუ შემიკრავ, მომიკრავს, ანუ მომიკრავ. მაგრ ზირველითა ნიშნითა უშესამეს არს თქმად, კითარმედ ესენი უფრორე იბულებით ვიდრელა თჳისუფლად უსრულესთა დროთა შინა ესთა მიმოკრადან.

დ. შემდგომად ზირველისა უღლულებისა, რომელნიცა არიან უღლუნი რომელთა ჭჟჭჳე შეიგვან რომელნიცა იუჟნენ მაგალითნი, უოკელთანი ზმნანი წაწყვეთილად ასოამსა მაუღლებელისა თჳისისა მიმოიხრებთან, ნამყოფს უსრულესსა დროსა შინა თჳისუფლადრე მეორითა ჭ შესამითა ნიშნითა.

მ. მახროვნი, ნამყოფს უსრულესსა დროსა შინა არიან, ზირველისა ზარისა მიმართ — მ, მეორისა მიმართ — მ, ჭ შესამისა მიმართ — მ, ნიდაც ჭ მარდის, მაგალითებრ: მიწირავს, გიმღრღეფ

მომქმედებეს, უგუდის-ვმცის.

მ. ხოლო მამრველ ზირველისა ზარისა მიმართ — მ, მაგალითებრ: გვინილავს, გვრწმუნებეს, ხოლო მეორისა მიმართ ზირისა — მ, მაგალითებრ: გინილავს, გირწმუნებეს, ჭ შესამისა მიმართ ზირისა გუჳად მ. მაგალითებრ: შეუუტარებეს, უთქტამს, ჭ სსჟანი.

ზ. ვნებითა ზმნათა ნიშანი უსრულესსა ნამყოფს დროსა შინა არს. ზმნა არსებითი, აწყოფს დროსა შინა, სამთავე მიმართ ზირთა, კითარმედ ზირველად ზმნა იწველების მიიღობად, ნამოდ ვნებითად, ჭ მეორელა დედების თუთულისა ზირისა მიმართნი ზმნანი არსებობნი, აწყოფს დროსა შინანი, მაგალითებრ: შეკრულვარ, შეუტარებულვარ, მოწყუდივარ, ანუ შეკრულვარიან, ჭ სსჟანი. ხოლო მამრველ ჭჟჳან არსებითთა ზმნათა აწყოფს შინა მამრველნი, სამთავე ზირთა მიმართ, მაგალითებრ: შეკრულვართ, შეკრულვართ, ანუ შეკრულვარიან, ჭ სსჟანი.

ც. ხოლო ნიშანი, ნამყოფსა უსრულესსა დროსა შინათა ზმნათა არს მ, მაგალითებრ: მებრიტა, შემეუტარა, ანუ მ, მაგალითებრ: მერწმუნა, ჭ ესე ფრიად იშუთ, რომელიცა უოკელი ზმნათა, ესთა მიმოსრისა უსრულესსა დროსა შინა შემოქმედებითად.

მ. მახროვნი ზირველისა ზარისა მიმართ მსოლოლობითიმებრ ჭჟეს იგუჳრადცა ჭჟეს უსრულესსა, მაგალითებრ: შემეუტარა, შემეკრა, ჭ სსჟანი. მეორისა მიმართ ზირისა გუჳად იგუჳ, მაგალითებრ: გებრიტა მქმნა, ჭ სსჟანი.

ხოლო შესამისა მიმართ ზირისა — მ,

მაგალითებ: შეეწირა; ემღებოდნენ-
მოქმედა, ჭ სსჭანა.

11. მამრავლენი ნიშანნი ესე გუგარითა
ზმანთანი არიან, პირველის მიმართ ზი-
რისა, — ბჷს, მაგალითებ: გუტრცუნა,
გუტრმადლა-სიტყუა, ჭ სსჭანი. მეო-
რისა მიმართ პირისა— 11, მაგალითებ:
გეწადათ, გექადაგათ, ჭ სსჭანი.
ხოლო მესამისა მიმართ პირისა; გჭა-
ლა 11, მაგალითებ: ენატრათ,
ემღერათ, ჭ სსჭანი.

12. ვინამთგან პირველის უღლჯუ-
ბისა ასოა არს ნიშნადვე, უსრულესსა
შინა ნამყოფსა დროსა ზმანთა მიმოხრო-
ისა, ამისთვის ჰსაზობა არს ითემის მუ-
ღლებელისა მის, ხოლო მეორე ჭ მე-
სამე მუღლებულნი, უსრულესსა შინა
დროსა, მიმოხროის მეორე ზმანთასა, არს
ისაზობის, არცა მეორეთისა ჭ მექმნისა
ღ მეორესა, მაგრამ მეოთხე ჭ მეშუდე
მუღლებულნი ისაზობიან, რომელნიცა ვი-
თამე ემჭსკავსებანიცა უერთიერთარს.

13. ვნებითა ზმანთა ნიშანი, უსრულ-

ჯესსა ნამყოფსა დროსა შინა, არს ზმანა
არსებოთი, ნამყოფსა დროსა შინა, სამ-
თავე პირთა მიმართ, ვითარმედ ზმანა
პირველად იტყულების ნამყოფ ვნებითად
ღ მექმნელსა დაქლებიან თუთუღლისა: პი-
რისა მიმართნი ზმანნი არსებოთნი, ნამ-
ყოფსა სრულსა დროსა შინანი ჭ უსრულეთ
მიმოხრობიან ყოველნი ზმანნი, ნამყოფსა
უსრულესსა დროსა შინა, მაგალითებ:
მიწყდულელ-ვიყავ, გუღლებულელ-ვი-
ყავ. შეწყნარებულელ-იყო, ჭ სსჭანი.

14. ხოლო მამრავლედ ჰქნან არსე-
ბითთა ზმანთა წმყოფსა შინა მამრავლენი,
სამთავე პირთა მიმართ, მაგალითებ:
მიწყდულელ-ვიყუტნით, გუღლებულელ-
ვიყუტნით, შეწყნარებულელ-ვიყუტნენ,
ღ სსჭანი.

ესეა მამრავლეთა კანონთა მჭებნი მეორე
სიფრთხილით დასსმულთა დადგებად მა-
გალითნიცა, ნამყოფთა დროთა უსრულე-
სთა ჭ უსრულესთა დროთა შინა, მი-
მოხრობითა ზმანთა.

საზღვრებოთისა სქესისა ნამყოფსა უსრულესი, პირველისამებრ უღლჯულებისა, მაგალითებ:

1, შე — მი — გი — უტ — ვარავს,	ს,	ს,	ს,	სთ,	სთ.
2, გან — მი — გი — უტ — ბანავს,	ავს,	ავს,	ავს,	ავსთ,	ავსთ.
3, ბღ — მი — გი — უტ — სუმიავს,	იავ,	იავ,	იავ,	იავთ,	იავთ.
4, მი — გი — უტ — დგამს,	ს,	ს,	ს,	სთ,	სთ.
5, მი — გი — უტ — კსეავს,	იავს,	იავს,	იავს,	იავსთ,	იავსთ.

საზღვრებოთისა სქესისა ნამყოფსა უსრულესი, მეორისამებრ უღლჯულებისა, მაგალითებ:

1, შე — მი — გი — უტ — უწარბეავს,	იავს,	იავს,	იავს,	იავსთ,	იავსთ.
1, მი — გი — უტ — კუჭთავს,	იავს,	იავს,	იავს,	იავსთ,	იავსთ.

საზღვრებოთისა სქესისა ნამყოფსა უსრულესი, მეოთხისამებრ უღლჯულებისა, მაგალითებ:

1, გან — მი — გი — უტ — კდავს,	იავს,	იავს,	იავს,	იავსთ,	იავსთ.
2, და — ვ — კ — არღნილავს,	სარ,	არს,	კართ,	სართ,	არღან.

ესე მჭსტავს კნებითისა ამისთჳს დაიდუბის, კითარძმედ უმეშქტობითი არს ხატუნებითი.

3, მი—გი—ჟტ—სურვიეს, იეს, იეს, იეს, იესთ, იესთ.

საზღტრებიითისა სქესისა ნამყოფ უსრულესი, მუხუთისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, მი—გი—ჟტ—წონიეს, იეს, იეს, იეს, იესთ, იესთ.

2, გან—მი—გი—ჟტ—ჟვიეს, იეს, იეს, იეს, იესთ, იესთ.

საზღტრებიითისა სქესისა ნამყოფ უსრულესი, მუქტისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, მი—გი—ჟტ—სურვიეს, იეს, იეს, იეს, იესთ, იესთ.

საზღტრებიითისა სქესისა ნამყოფ უსრულესი, მუშვიდისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, მი—გი—ჟტ—მტკვიეს, იეს, იეს, იეს, იესთ, იესთ.

საზღტრებიითისა სქესისა ნამყოფ უსრულესი, მურვისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, მი—გი—ჟ—ნურავიეს, იეს, იეს, იეს, იესთ, იესთ.

2, მი—გი—ჟ—წყურიეს, იეს, იეს, იეს, იესთ, იესთ.

საზღტრებიითისა სქესისა ნამყოფ უსრულესი, პირველისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, შე—მი—გი—ჟტ—კრას, ა, ა, ა, ათ, ათ.

2, გან—მი—გი—ჟტ—ხანას, ა, ა, ა, ათ, ათ.

3, ად—მი—გი—ჟტ—სჟას, ა, ა, ა, ათ, ათ.

4, მე—გი—ჟ—ჟტ—დგას, ა, ა, ა, ათ, ათ.

5, მი—გი—ჟ—ჟტ—სჟას, ა, ა, ა, ათ, ათ.

საზღტრებიითისა სქესისა ნამყოფ უსრულესი, მეორისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, შე—მი—გი—ჟტ—ჟჟარას, ა, ა, ა, ათ, ათ.

საზღტრებიითისა სქესისა ნამყოფ უსრულესი, მესამისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, მი—გი—ჟტ—კჟტთას, ა, ა, ა, ათ, ათ.

საზღტრებიითისა სქესისა ნამყოფ უსრულესი, მეოთხისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, გან—მი—გი—ჟტ—კადო, ა, ა, ა, ათ, ათ.

2, და—გი—ჟ—არდნილ-ვიუავ, იუავ, იუო, ვინჟტნით, იუჟტნით, იუჟნა.

ესე მჭსტავს კნებითისა, ამისთჳს დაიდუბის, კითარძმედ უმეშქტობითი არს ხატუნებითი.

3, მი—გი—ჟტ—სურვას, ა, ა, ა, ათ, ათ.

საზღვრებიითის სქესისა ნამყოფ უფსრულესი, მებრუთისამებრ უღლვლუბისა, მაგალითებრ:

1, მ — გ — ე — ჟ — წ — წონა,	ა,	ა,	ა,	ათ,	ათ.
2, გან — მ — გ — ე — ჟ — ყო,	ა,	ა,	ა,	ათ,	ათ.

საზღვრებიითის სქესისა ნამყოფ უფსრულესი, მექესისამებრ უღლვლუბისა, მაგალითებრ:

1, მ — გ — ე — ჟ — სურჟა,	ა,	ა,	ა,	ათ,	ათ,

საზღვრებიითის სქესისა ნამყოფ უფსრულესი, მეშვიდისამებრ უღლვლუბისა, მაგალითებრ:

1, მ — გ — ე — ჟ — ძარტჟა,	ა,	ა,	ა,	ათ,	ათ.

საზღვრებიითის სქესისა ნამყოფ უფსრულესი, მერვისამებრ უღლვლუბისა, მაგალითებრ:

1, მ — გ — ე — ჟ — ნერგა,	ა,	ა,	ა,	ათ,	ათ.
2, მ — გ — ე — ჟ — წყურჟა,	ა,	ა,	ა,	ათ,	ათ.

§ 268.

საზღვრებიითის სქესისა, შემოქმედებითა ზმნათა, მეორობადსა დროსა შინათა თქმის მიმართ მოსრულთა უწყებასა თუ სებათა მათთან კვსთქმნეთ მებრ ჩქელუბისა ჩქმნისა.

ა. არიან ნიშნინი მეორობადსა შინა მოსრდლთა ზმნათანი: 1, ა, მაგალითებრ: შეეკრბ, განეკნსნბ, ეკქმნბ, ჭ სსჟანბ, 2, მ, მაგალითებრ: აღლესმ, ეკქმწთმ, ეკსწკრმ, ჭ სსჟანბ. 3, მ, მაგალითებრ: კვსდგმ, განვარდმ, განეკსმლიერდმ, კესვიდმ, ჭ სსჟანბ.

ბ. მეორობადსა დროსა შინათა, ზიროვან მეოთვი ზირველის მიმართ ზირისა, იგივე არს სამთავე ზირთა მიმართ, რაჲცადა არს საზღვრებიითის სქესისა აწმეოსა დროსა შინათა ზირთა მიმართ, მაგალითებრ: ვერკინოთ, ერკინოთ, ერკინოს. ესრეთ ნიდადა ყოველთა უღლვლუბათა, ყოველთა სატთა ქმწმენი ზმნანი ზირკენებენ მხოლობითისამებრ ჭ კირთგან ნიშნინიყა ესე: 1, 6, 2, 06 ზირკვან ჭყოფენ ზირსა მესამესა სასურებიითისა სქესისა აწმეოსა დროსა შინა,

აჭატა მეორობადსა დროსა შინა მამბროვენდ არიან მესამისა ზირისა, მაგალითებრ: იყენ, შეკვარნ, დასწენ, ჭ სსჟანბ. სოლო მაგალითთა ამათ მასულელები ასოჲ ნიდადა არა ესობიან, არამედ ოდესმე მასულელებადცა საკუთარ ასოდ ჭ ნიშნად მეორობადისა ლქსითა შორის შესრულნი მდგომარებენ, მაგალითებრ: შეკვარნ, ჭ სსჟანბ, ჭ ოდესმე სსჟსა უღლვლუბისა ქმწმე შეიკვან, მაგალითებრ: დამწენ, ჭ ოდესმე მასულელები ასოჲ არა ესობიან, მაგალითებრ: ჰკატთინ, ჭ სსჟანბ.

გ. სოლო მამბრულედ ნიშნად, იგივე საზღვრებიითისა აწმეოსა დროსა შინათა ზმნათა, ზირველისა ჭ მეორისა ზირებთა მიმართ, მამბრულენიყე არიან, მაგალითებრ: ვერკინოთ, ერკინოთ, ერკინონ, ჭ სსჟანბ.

დ. ყოველთა, რომელთაცა ნიშნათა კვსწკრეტთა საწადისისა ჭ ჯოტეტაკასა სქესითებრ ზმნათა შემოქმედებითა, მიმოხრდლთა აწმეოსა ჭ მეორობადსა დროსა შინა, შესამლუბლ-არს მითვე ნიშნებითა მრავლობითადცა ჭ მხოლო-

ბითად, საზღურებითისა სქესისა, მეო-
ბადისა დროსაცა შინა მიმოსრად, წე-
რილთა ჩუქნთა ჩუქნულუბისაებრ, მაც-
ლითებრ: ადვირბმიდე, ვესვიდე,
განვკვარდე, ჭ სსუანი, ამისთვს
ვითარმედ ესენი, დაღათუ არა მართლ-
უბნობისა ჭ წესიერ წერისამებრ და-
ღებულ-არინ ნაცულად საზღურებითისა
სქესისა, მეოობადისა დრომასა შინათა,
არამედ შუქნიერ მოუბნარობასა შინა
ფრიად საკმარ.

მ. საზღურებითისა სქესისა, მეოობა-
დისა დრომასა, ენებითთა შმნათა ნიშანი
იგივე არს, რაჟცაღა ითქუ საზღურები-
თისა სქესისა, აწმუოსა დრომასა ენებით-
თა შმნათათვს, მაცალითებრ: განვივა-
დო, განიბანო, შეიუტარვოს. აქა
მესამესა პირსა მავროკუნედ აქეს ს.
სოლო კუხლად მესამისა პირისა მ-

პიროკუნე, არინ ნიშანი შემოქმე-
დებითთა შმნათანი, მავროკუნედ მესამისა
პირისა თქმულნი, (სიმატრ. 2,) შეი-
უტარინ, შეიწუნარინ, ჭ სსუანი.

მ. მამაკლენი ნიშანი ენებითთანი
მესამისა მიმართ პირისა არინ სსუანი.
ცა: 1, მნ, მაცალითებრ: იქმენ, 2,
ნმნ, მაცალითებრ: ინერგენენ, 3, ნმწ,
მაცალითებრ: შეიუტარნედ.

ზ. ბრძანებითისამებრ სქესისა, აწმუ-
ოსა დროსა შინა, პირი მესამე შემოქმედ-
ბითთა ჭ ენებითთა შმნათა, მსოლობი-
თად ჭ მრავლობითად, ვინამთვან იგივე
არს, რაჟცაღა არს საზღურებითისა მებრ
სქესისა, მეოობადისა დროსა შინამ, პირი
მესამე სქესითა შმნათათვს რამდელა გან-
გრძობა მაცალითთა საკმარ არს, აჭ
დაკვსსენუ მაცალითნი, საზღურებითისა
სქესისა მეოობადისანი.

საზღურებითისა სქესისა მეოობადი, პირველისამებრ უღლულებისა, მაცალითებრ:

1, შეკვება,	ა,	ას,	ათ,	ათ,	ან.
2, განკვებნო,	ა,	ას,	ათ,	ათ,	ან.
3, ადვირბა,	ა,	ას,	ათ,	ათ,	ან.
4, ვკვადგი,	ა,	ას,	ათ,	ათ,	ან.
5, ვიესტო,	ა,	ას,	ათ,	ათ,	ან.

საზღურებითისა სქესისა მეოობადი, მეორისამებრ უღლულებისა, მაცალითებრ:

1, შევიუტარო,	ა,	ას,	ათ,	ათ,	ან.
---------------	----	-----	-----	-----	-----

საზღურებითისა სქესისა მეოობადი, მესამისამებრ უღლულებისა, მაცალითებრ:

1, ვკვუწთო,	ა,	ას,	ათ,	ათ,	ან.
-------------	----	-----	-----	-----	-----

საზღურებითისა სქესისა მეოობადი, მეოთხისამებრ უღლულებისა, მაცალითებრ:

1, განკვადო.	ა,	ას,	ათ,	ათ,	ან.
2, დაკვარდე.	ა,	ას,	ათ,	ათ,	ან.
3, მ—გუ — ჭ—სურდე,	ა,	ას,	ათ,	ათ,	ან.

საზღურებითისა სქესისა მეოობადი, მესხუთისამებრ უღლულებისა, მაცალითებრ:

1, ვკვსწონო,	ა,	ას,	ათ,	ათ,	ან.
2, ვწყოფდე,	ა,	ას,	ათ,	ათ,	ან.

საზღურებიოთისა სქესისა მყოობადი, მეექვსისამებრ უღლვლუბისა, მაგალითებრ:

1, ვისურვო,   ო,   ოს,   ოთ,   ოთ,   ონ.

საზღურებიოისა სქესისა მყოობადი, მეშვიდისამებრ უღლვლუბისა, მაგალითებრ:

1, ვჰსმარტუო,   ო,   ოს,   ოთ,   ოთ,   ონ.

საზღურებიოისა სქესისა მყოობადი, მერვისამებრ უღლვლუბისა, მაგალითებრ:

1, ვჰსურტო,   ო,   ოს,   ოთ,   ოთ,   ონ.
2, მ—გუ—ჰსწეუროდეს,   ოდეს,   ოდესთ,   ოდესთ,   ოდესთ.

თ ო ა ვ ი ი თ .

თ ჯ ს ს ა ს ე ლ — ზ მ ნ ი ს ა .

§ 269.

სახელ-ზმნა არს განრჩევა წოდებითი მნიშვნელი ქმნისა, ანუ ვნებისა.

ა. სახელ-ზმნა მარტულთა ურთიერთარს ნებითა, ანუ ორთა ლექსათათა შერითლექსებითა წარმოებს შემოქმედებითად და ვნებითად. 1, მაგალითებრ: წერა, ანუ წერვა, 2, ნათლისღება, ანუ ნათლისღებვა, და სსჴანა.

ბ. შეიწყნარებს ყოველთა მღევართა სახელისათა, გარდა ნათესავისა, მაგალითებრ: შეწირვა, მღებდელ მოქმედება, ჰსწრაფა, მისწრაფება, მოსწრაფებანი, დტწა, დტწისა, დტწასა, დტწითა, დტწისაგან, დტწო.

გ. სახელ-ზმნა შეიწყნარებს რომელთაჲ მღევართა ზმნისათა, ესე იგი, ნათესავსა, მაგალითებრ: ითჴმის ვნებითად და მოქმედებითად (სიმკაც. 1), ნაკტლთსა (სიმკაც. 2), რიკვბტსა (სიმკაც. 2), მსჴსადამჲ, სამართლად იხედ-წოდა ჩქნსგან სახელ-ზმნად.

დ. სხელ-ზმნა მოქმედებითად და ვნებითად ნიშნებითა ჩქნსგან განრჩეულ-იჴმნა, რამეთუ მართლ-უნობისა და წე-

სიერ წერისა წინაღმდეგობა არა ჰქმნას სიტუჴასა შინა, განად ქართულებრთა წერილთა და სიტუჴათა შინა ძალითა განიწიკვიან შემოქმედებინი და ვნებინი სახელ-ზმნანი, მათ რომელ ბუნებაჲ სიტუჴასა განიწიკვის მათ გარნა, მათუ მორფითა და ნაკტლთათა იგივეობენ.

ბოლო სახელ-ზმნა ესე უმეჴქნობათად და იჴმნების, მაგალითებრ: სტლტა, ჯდომა, დგომა, მდგმოება, და სსჴანა.

§ 270.

ა. ჩქნსლება წერალთა და სიტუჴათა ჩქნსნთა არს, ვითარჲჲ სახელ-ზმნანი და უიანონი, სადაცა ჯვრ-არანი თჴმად პირველ-სახელ, მრავალ-ჴარ სხმით-გარდასლვთად ითჴმან, ესე იგი აღმატებითად, მაგალითებრ: შეუტარება, სასოება, მოწყალება, დამჴება, ადუტავება, სტლტა, და სსჴანა. ეგ-სახელ გარსახელქმნებულნიცა და ზედ-ჴსრულნი სახელნი, მაგალითებრ: შეუტარებად, სასოებად, მოწყალებად, და სსჴანი, სინარული, სიძულილი, და სსჴანი.

ბ. ბოლო ესე ვითარნი არან სახელ-ზმნანი, მაგალითებრ: ჴამა, სმა, ქცევა, მოძღუტრება, ნათლტა, ცხება, აღსარება, კურთხევა, განბოროტება, ძვირის ხილტა, სუფევა, წარწყმევა, და სსჴანი.

გ. სახელ-ზმნა ესე იმეცნებას განსა-

სღვრეებისამებრ თვისისა სახეელად ჭ ზმნად.

ღ. სასკელ-ზმნისა მიიღებენ ყოველთა ნიშნითა განმავითართა სხვათა ღვესთებრ ზმნათისა, მაგალითებრ: ალწორა, წარსღუბ, მიღმო-გონება, მიმმო-გონება, მშობაჲ, ჭ სხუანი.

მ. სასკელ-ზმნა მიითჳლავს ოდესმე ზმნებრ ზმნის სედასა, მაგალითებრ: ნაცუბაღ-უბნობა, ბოროტ-ზრასჳა, ჭ სხუანი.

§ 271.

სასკელ-ზმნა სასკელებრ შვეალს სიტყუასა შინა უფლად ზმნისა, მაგალითებრ: კდობა შეემთხზვა იეროსაღიმეღთა ქაღაქსა, (ოსიპოსის წიგნი 10, უწყება 1.), ჭ ოდესმე საძიებოდ, მაგალითებრ: ამცნო უფაღმან ღმერთმან არა ჭამა. ხისა ცნობადისა ადამს.

თ ა ვ ი კ.

თჳს განუსაზღვრებელისა, ესე იგი უჩინო მსა სქესისა.

§ 272.

ყოველთა კანონიერთა ზმნათათჳს, ყოველთა სქესისა მებრთა კვსითჳჭნით უწყებთინი გარდამოცემანი, რაოდენ შესაძლებელ-იყო ჭ აწ უჩინო მსათჳს, ანუ განუსაზღვრებელისა, კვსითჳჭათ ოცხსჭნად ჩჳწულებისამებრ ჩჳწნისა.

ა. განუსაზღვრებელი არა შეიწინარებს ჰიროკან ყოფისა (სქეს ზმნათათჳს, თავი 17, § 257, სიმკაც. 2), ჭ ამისთჳს ჰირსა ორმელსამე ვნებისა, ანუ მოჳმედებისა ჭჳწ-მღებარედ, კერ განსაზღვრებელ-ჳყოფის შეუწყნებლად სხვათა ღვესთა, ვინაჲცა განუსაზღვრებელ-არს.

ბ. განუსაზღვრებელი წარმოებს სასკელ-ზმნისაგან ჭ გჳანჳწნებს, ანუ ჭმნისა აწყოფას დროსა შინა, ნიშნითა ამით ორმელა ალ, მაგალითებრ: შეჳწარებად, შეჳწრებად, აღსოცად, ანუ ესე ბასა აწყოფასკე დროსა შინა, მაგალითებრ: შეჳწარებად, შეჳწრებად, აღსოცმად, ჭ სხუანი, ანუ უმეჳწმობითად, აწყოფასკე დროსა შინა, მაგალითებრ: ხარებად, სუფევად, მიმოსლტად, ჭ სხუანი.

ბ. არს სხუაჲცა ნიშანი უჩინო მსა სქესისაგანთა, ორმელა ის, მაგალითებრ: უვეთუ კნებაჳს შეჳწინარების, იგი არს ილია, (მატ. 11, 17, 14.).

ღ. განუსაზღვრებელი აწყოფად მიითჳლავს ოდესმე ზმნებრ ზმნისა-სედასა, მაგალითებრ: იდემაღ-ზრასჳა, ჭ სხუანი.

§ 273.

ა. ხოლო მყოობადსა დროსა შინა ნიადაჳ ვნებითად წარმოადგების ნიშნითა ამით ღი, მაგალითებრ: წარღი, კჳწნჳღი, შეჳმინებაღი, ჭ სხუანი.

ბ. განუსაზღვრებელისამებრ სქესისა, მყოობადნიცა შესაძლებელ-არაინ სასკელებრ დაბრუნჳად, მაგალითებრ: წერდი, წერადისა, წერადსა, წერადით, წერადისაგან, წერადმან.

ბ. განუსაზღვრებელისამებრ სქესისა, აწყოფას დროსა შინანიცა ჭ მყოობადსა ზმნისა უაძიულელად შესაძლებელ-არაინ სსმით-გარდასლჳთ ჭჳკეად აწყოფასამებრ, მაგალითებრ: შეჳკრვადობითი, მყოობადისამებრ, მაგალითებრ: უშეჳკრვადმსი, ჭ სხუანი.

ღ. შესაძლებელ-არს უაძიულელად თანდებულთაგანცა საძიებად მიღებად ესე გჳარსი ზმნისა მყოობადისა დროისანი.

მაგალითებ: შეუწარებადისამბრ, შეწინა-
რებადისამბრ, წინაშე ჰქონდნენაღმისა, ღ
სხუნი.

მ. შესაძლებელ-არს, ვითარმედ ზმნე-
ბრტა სსმით-გარდასლვთ ყოფაჲ ამათი,
მაგალითებ: შეუტარებინებად, ღ
სსუნი. მაგრა ესე არა ფრიად უიძულუ
ბულად.

მ. განუსაზღვრებელი მყოობადი შე-
საძლებელ-არს ზმნებრ მიმთუალველ ყო-
ფად ზმნის - ზედამსა, მაგალითებ: **მჰსწრათულ**
დაცხრომადი, ღ სსუნი.

§ 274.

განუსაზღვრებულნი მიიღებენ ყოველ-
თა განმავითართა ნიშნითა სსუთა სქე-
სთამებრთა ზმნათსა აწმყოფსა დროსა
შინანიცა ღ მყოობადსა, მაგალითებ: **ბანწაღვად,**
წარწყმადად, **მიღმგო-**
ნებად, **ნიმგანჰსჯად,** **აღყუანებად,** ღ
სსუნი.

§ 275.

განუსაზღვრებელისა სქესისა მებრნი
ზმნანი მყოობადსა დროსა შინანიცა ღ
ნამყოფსა ზმნათგან სახლებრ მიიღებიან
სამიებოდ, რომელნიცა თქმად თანატუამს
მესამესა შინა ნაწილსა, გარნა მყოობად-
სა დროსა შინა აქმების ზედ-შესრულ-
სახელისა ღ დაიდების სიტყუისა შინა
სახელადცა ზმნისა, მაგალითებ: **არ-**
ვარგა საქმე ქმნადი განუსჯედი
დამტვიცებად, ამას შინა ქმნადი არს
ზედ-შესრულ საქმისა ღ არსებითისა
სახელისათანა უფალ-ზმნისა ზედ-ჭრთუ-
ლისა, რომელსა **არ-ვარგა,** ღ **ოღესმე**
არსებითსა სახელსა ზედ-ჭრთულ-ყოფი-
თა დაიდების სიტყუისა შინა უფლად
ზმნისა, მაგალითებ: **განჰხრწნადმან**
ამან შეიმოსოს უხრწნელება, (1,

გორ. 15,). ამას შინა სახელი არს-
ბითი უფალი ზმნისა არს ძალით **გორ-**
ცმან ღ **განჰხრწნადმან**-არს ზედ-
შესრული ღ არსებითისა სახელისათანა
უფალ-ზმნისა.

თ. ა. შ. ი. ა. შ.

თვს ზმნათა განონიერთა **რო-**
მეღთამე, რომელნიცა რუათა
უღლვლებათაგან მოსრულნი **ორ-**
თა უღლვლებათა ქტრშე შეიცვიან.

§ 276.

კანონიერად ზმნად უწოდებთ მას,
რომელნიცა მარტვიად ყოფასა, ანუ შე-
სმენათა გუანტწნებენ არსებათა მიმართ,
ესე იგი, ანუ ქმნათა, ანუ ვნებათა, მაგა-
ლითებ: **შეტრე** ჰსწერს, ჰცსნანთ
ზეტრეს მიმართ შესმენაჲ მოქმედებისა,
ხოლო,—**უბისტოფლე** იწერების **შე-**
ტრესაგან—**ჰცსნანთ** უბისტოფლისა მი-
მართ შესმენაჲ ვნებასა. **ეგ-**სახედ არ-
სებათა მიერეჲ გუანტწნებენ რამესა სა-
ქმესა შესმენილად, ესე იგი ფარნაჯისა
მიმართ მეფობისა სუფეკასა ღ ითქმის
ჭარნავაზ ჰსუთევს. **ხოლო** მისდაჲ
მიმართ შინაჯისა ვნებასა მხარულეო-
თისა ღ ითქმის **ჭარნავაზ** იხარებს
ღ გუანტწნად მისდაჲ მიმართ, საქმესა,
რამსაჲ, ესე იგი ჯლომისა ღ ითქმის
ჭარნავაზ ჰვისა, ანუ ვნებას-**ჰუღდების,**
ვინაჲცა პირველი იგი და მეორე იყო-
დებიან შემოქმედებითად ღ ვნები-
თად, რომელნიცა ითქმენს **შეტრეს** მი-
მართ ღ უბისტოფლისა. **ხოლო,** რამცაღა
ითქმენს **ჭარნაჯის** მიმართ, ითქმის
უმეტესობითად ღ საშინეჲ კანონიერად.

§ 277.

აქა სიმკაცრენი სათანადო არიან დასხმად უმეჭურთრეს გულ-გემუბად მოწაფეთა.

ა. თვსება არს ზმინისა შემოქმედებითისა, ვითარმედ საქმე ერთი-ორთა ვიეთმე მიმართ სსჭა და სსჭა გუარად იცხადების, მაგალითებრ: სიუტარუელი, არს საქმე, რომელიცა ორთა ვიეთმე მიმართ იცხადების, მაგალითებრ: შემუტარებელიისა, მიმართ და შეუტარებელიისა. ხოლო საქმე ესე ითქმის ესრედ, ვითარმედ ამას უუტარს იგი და იგი შეიუტარების ამისგან, და ესენი ორნივე არიან ჰირველისამებრ სსინისა.

ბ. დაკუჭურთების ვითარმედ ერთი რამე საქმე სამთა ვიეთმე მიმართ იცხადებოდეს, მაგალითებრ: მდღუდელო-მოქმედება არს საქმე ერთი და ესე შესაძლებელ-არს სამთა ვიეთმე მიმართ განცხადებად, მაგალითებრ: პეტრე ამდღუდელო-მოქმედებს სამდღთოსა საიდუმლოსა მას რომელისამე მოწაფესა თვსსა. ხოლო პეტრე და რომელი ჰმოქმედებს პეტრეს მიერ, არიან ორნი გინმე: 1, პეტრე, მოქმედი საშუალობითა მოწაფისათა, და 2, მოწაფე, მოქმედი უსაშუალოდ, ხოლო 3, სამდღთო საიდუმლო, რომელიცა იმოქმედების პეტრესგან საშუალობითა მოწაფისათა და უსაშუალოდ მოწაფისაგან. ესე გუარსა ზმინისა რომლისამე ჰირისა მიმართ თქმულსა, ესე იგი, ვამდღუდელო-მოქმედებთ, ანუ ამდღუდელო-მოქმედებთ, — ეწოდების სსმით-გარდასლუთი.

ბ. ოდეს ზმინა სსმით-გარდასლუთი იწარმოებს უმეჭურთრებითისაგან ზმინისა,

განჭსცხადების ბრწყინვალედ, ვითარმედ საქმე, რომელიცა იყო უმეჭურთრებითისა მიმართ, ორთა მიმართ, იცხადების იგი, მაგალ. ბრწყინვება არს საქმე ერთი რამე, რომელიცა თუ სადამე ითქმეს სს-სთა მიმართ, ითქმის ჰბრწყინავს იგი, ე. ი. მზე ჰბრწყინავს, და ოდესმე ითქმის ორთა მიმართ, ვითარმედ მზე აბრწყინვებს სარკესა, და საქმე იგი ერთი რომელ-არს ბრწყინვება მზისა მიმართ და სარკისა, იცხადების და ესრეთ იწარმოების სსმით-გარდასლუთი უმეჭურთრებითისაგან.

დ. ვინამატა მეორისაგან და მესამისა სიმკაცრისა შესაძლებელ-არს ვიდურმდგომობისა გამოუჩენებად, მასხადამე სსმით-გარდასლუთი ზმინი წარმოებს შემოქმედებითაგან და უმეჭურთრებითა ზმინათა.

ე. უოგლად შესაძლებელ-არს საქმე ერთი სამთაგა მიმართ განცხადებად, მაგალითებრ: შეწყალება არს საქმე ერთი და ესე სამთა ვიეთმე მიმართ შესაძლებელ-არს განცხადებად, მაგალითებრ: მენ შეცოდებულსა ამას მეგობარსა მენსა მთავარსა მეფისასა შეწყალებინებ მეფისა მიმართ. აქა სამთა ვიეთმე განჭსცხად საქმე ერთი, ესე იგი: 1, მენდაძი, ვითარმედ შენ მიერ მოქმედებს მეგობარი შენი მთავარი მეფისა მიმართ, 2, მთავარი იგი, რომელი ჰმოქმედებს მეფისა მიმართ და მეფე, რომელი ჰმოქმედებს მთავრისა მიერ მეგობრისა შენისა, ესე იგი შენ ჰმოქმედებს საშუალობითა მთავრისა და მეფისათა შეწყალებასა შეცოდებულისა და ითქმის ესითა: მენ შეწყალებინებ შეცოდებულსა ამას მეგობრისა შენისა მიერ მთავრისა მეფისა, ხო

ლო შეაწყობდებიანებ ზმნა იგი არს მრჩობლ-სხმით-გარდასლვით.

3. ნიშანი სხმით-გარდასლვითისანი არიან: 1, ა, 2, ინებ, მაგალითებ: შეპაწუსებ, ვიწინებ: სოლო ნიშანი ესე მეორე სხმით-გარდასლვითის ეყოფს მშინ სხმით-გარდასლვითად ზმნასა, ოდეს პირველ ზირობითად მაპროცისა შემდგომად შესწდებისა, არათუ ნიშნად სხმით-გარდასლვითისა, არამედ ბუნებისაებრ ზმნისა, ნიშნად მაპროცენდ მეორისა პირისა (ნაწილ. 1, თავი მ, § 38, სხმით-გარდასლ.)

ზ. ნიშანი მრჩობლ-სხმით-გარდასლვითისანი არიან: 1, ინებ, 2, ინებ-ბინებ, სოლო პირველსა ნიშნისა მიიღებს მრჩობლ-სხმით-გარდასლვითა მშინ, ოდეს ზმნა სხმით-გარდასლვითი პირველითა ნიშნითა იეოსმცა სხმით-გარდასლვითაჲცეული, მაგალითებ: ვთქვინიმბ. ესე მრჩობლ-სხმით-გარდასლვითი არს პირველისამებრ ნიშნისა ჳ მშინ: აქცევის მეორითა ნიშნითა მრჩობლ-სხმით-გარდასლვით-ყოფად ოდეს ზმნა სხმით-გარდასლვით იეოსმცა მეორითა ნიშნითა, მაგალითებ: ვაწინებ, არს სხმით-გარდასლვითი პირველისა ნიშნისაებრ, სოლო მრჩობლ-სხმით-გარდასლვითი ვაწინებინებინებ; (ნაწილ. 1, თავი მ, § 38, სიმაჯარე 4,):

ც. ყოველი ზმნანი სხმით-გარდასლვითნი ორთა უღელვლებათა ქჭმე შეიცვან, ესე იგი პირველისა მიმართ ჳ მეორისა. პირველისა, მაგალითი: შევაკრამ, ვასტამ. ხოლო სხუნი ყოველნი მეორისა ქჭმე.

მ. არიან გულისად სსუნიცა ზმნანი კანონიერნი ვათარმედ, ანუ სასელსა ზედა დაადების ზმნა არსებობითა, მაგა-

ლითებ: ცოდველ-ვარ უფროს ყოველთა ხუცთა; კეთილ-ხარ შენ, ვითარცა საზნოება, (ჭება 6, 3,). შტუნეირ არიან თერეზნი მანარე-ბელთა მათ მშვდობისათანი(ასაა ა, ანუ მიიღობასა ზედა დაადების ზმნა არსებობითა, მაგალითებ: მოწყვეთ-ვარ ტრთვადებობთა, (ჭება 25,) შეწყნებულ-არს სული ჩემი ვიდრე სიკუდილიადმდე, (მატ. 26, 38,)

შ. დაკეჭმების, ვათარმედ ზმნათა პიროპნთა კეადურების მეტად ი, მაგრარცა ერთისა პირისა ჳ სქესისა ჳ დრომას რქვლებასა ეყოფენ, მაგალითებ: ძე ჩემი ხარი შენ, (ფსალ. 8, 8,), ვიქმენი მევითარცა თნეირი ნეთნტასა, (ფსალ. 8, 83,).

ი. დაკეჭმების ზმნათა მესამისა პირისათა, რომლისაჲ სქესისა; ანუ დრომასათა ბოლოდ ასოა ი, მაგალითებ: ესმეწოდან შიშისაგაჲ, შიშარულობადან ნუკეშისაგან ჳ ესე სსუთა შიერ თხრობითა სიტუტათა შინა აქმებისა.

იბ. უკანასკნელ სისრულე კანონურ ყოფისა ზმნათასა არს არ დაკლება დროთა პართა ჳ სქესთა.

თავი კვ.

თვს არ კანონიერთა ზმნათა სსუად ჳ ხსუად გუართა.

§ 278.

უწყებანი თითოეულთა არ კანონიერთა ზმნათანი დაკვსხნეთ აქა, მუბრ ზეჭმე-ლებასა ხეჭმისა.

ა. არ კანონიერი იგი არს, რომელი

ტა (თავი 21 § 277, ლ სიმკაც. 12)
წინა-აღუდგების.

ბ. ზმნა არ განიხილეს არს მერჯეს
უღელულების ქვეშეა, რომელიც გუშტის-
დების ნაქტითითა და შესასკადითა ამით
მიკმეს, მიღირჯეს. ამთ აკლნ დრო-
ნი, ესე იგი სრული, უსრულესი და
უესრულესი, და მეოობადსა შინა
მიმოხილბიან სწადის სქესისა და ზო-
ტკიასა აწმეოსა და მეოობადსა დრო-
სა შინათა ზმნათებრ, მაგალითებრ:
მიკმდეს, გიღირდეს, და სსუნა.

ბ. აკლს კუალად ბრძანებთისებერ
სქესისა აწმეოსა შინა დროსა, დამტკი-
ცბითიცა და მეოობადსა შინა დროსა
იკმეს ლქსთა ამთ დამტკიცებითად
და უგუთქმითად, მაგალითებრ: გიკმდეს,
უღირდეს, გკვდეს, და სსუნა.

დ. არ განიხილეს არს არსებითიცა
ზმნა, რომელი შემდგომად აწმეოსა
დროსა სსუნათა ზმნათა დროთა და
სქესთაგან აღიკუბის (ნაწილ. 1, თავი
4, § 22, არსებითი ზმნა). ეგ-სასხედ
უოკელი ზმნანი უგანონო არიან, რომე-
ლიცა შემდგომად აწმეოსა დროსა,
არამედ შემდგომად რომელთაჲ ნამეოთა
დროთა, სსუნათა ზმნათა დროთა, ანუ
სქესთაგან აღიკუბიან.

მ. არ განიხილეს არს მეოთხისა
უღელულების ქვეშეა, ხატისებერ მეო-
რისა, ზმნა სრულსა დროსა შინა, მა-
გალითებრ: მქსურთა, ამისთვის, კა-
თარმედ ჰსჯული არს ესე ენისა შორის
ჩუტნისა, რათა სრულსა დროსა შინა
მიმოხილბი ზმნა, პირისებერ მეორი-
სა, იქმნას ბრძანებთისა სქესისა, პირის^ბ
მიმართ მეორისა დამტკიცებითად, გარნა
სრულისა ამისგან შეუღებულ-არს ესე
უოკად. ეგ-სასხედ მერჯეს უღელულების

ქვეშეა სრულსა დროსა შინა მიხრილ^ბ
ნი ზმნანი, რომელა: მწადადა, მრწამ-
და, მწყერთადა, არ განიხილეს არიან.

პ. არ განიხილეს არს ზმნა, პირე-
ლისა უღელულების ქვეშეა, უმეშენბი-
თი, მეორისა მიმართ პირისა თქმული,
ესე იგი ხტად, ამაღ რომელ სთხ-
ლო არს რათა, პირი მეორე, ანუ პირე-
ლისა პირისა მპირიონისა, რომელა მ,
შემდგომად მდებარემან ასომან აპირე-
ნოსმცა და ანუ უგომასა ამისგან რომე-
ლა ბ — პირიონოს, (თავი 18, § 259,
სიმკაც. 8, 9, გამოსლუა ზმნა).

ზ. არ განიხილეს არს ზმნა იგი
უმეშენბითი, პირელისა უღელულების,
ბრძანებთისებერ სქესისა, რომელიცა
პირელისა პირისა ზმნა ითქმის ბრძ-
ნებითად, მაგალითებრ: მოვედ, ამაღ
რომელ ჰსჯული არს ესე უკალბული
ბრძანებთისა სქესისა მებრთა ზმნათა,
რათა მეორისა მიმართ პირისა ითქმის.

ც. არ განიხილეს არიან ზმნანიცა პირ-
ნაკლნი, რომელნიცა რიცხუთა შორის
შემოსლუთა არიან ექვს სატად, ამაღ
რომელ პირელისა სატისათა აკლსთ
პირი—2, მეორისათა—1 და მესამისათა—
2, და მეოთხისათა—1 და მესუთისათა
კუალად—1, სოლო მექვსისათა—1, და 2.

მ. ეგ-სასხედ კნებითათაცა ხუთთა
მათ სატისასა პირელისა შინა იკნებს,
მსოლოდ პირი 2 და მეორესა შინა
პირი 1, და მესამესა შინა პირი—2,
და მეოთხესა შინა პირი—1, და მესუთე-
სა შინა კუალად პირი—1. ამისთვის კმაღ
გარდმოგვცვიეს პირელისა ნაწილსა შინა
(თავი 4, § 32, 33).

ნ. ხატისებერ მექვსისა ზმნანი არი-
ან უმეშენბითნი, რომელნიცა სატ-
შემოქმედებითნი და რომელნიცა სატ-

ბონი, რომელთათვის უწყებაჲ კადრ-
დაჯვრეის პირველს ნაწილს შინა (თავ-
ს 15, § 9).

იპ. არ-კანონიერ-არს ზმნაჲც იგი,
რომლისმე დროჲსა შინაჲ, რათა სსჯს
დროჲსა შინათა ზმნათაგან ნიშნითა
წარმოდგეს, მაგალითებრ: შემუტარე-
ბიეს, არს ზმნა ნამყოლსა უსრულესსა
დროჲსა შინაჲ, ხოლო მმოსიეს-არს აწ-
მყოლს დროჲსა შინაჲ ღ კრთათა ნიშნითა
წარმოდგომილან.

თ ა მ ი კ მ.

თვს მიძლეობისა ესი იგი მიძ-
ლებელობისათვის, რომელ არს
შემწყენარებელობა, ანუ მიძთუ-
ლუჭლლობა ღ მღევართა მისთა.

§ 279.

მიძლეობა არს ნაწილი სიტ-
ყვსა ცხად მყოფი ნივთის-ყოფისა
და ქმნათა და ვნებათა მისთა
დროებითად.

ითქმას რა განსაზღვრებასა შინა კი-
თარმედ ცხად-მყოფი ნივთის-ყოფი-
სა, ამისთვის ვითარმედ ვითარ იგი სს-
სელი ეგ-სასხედ ესეჲ კრთსა ქმნადებარე-
სა რამესა გუჩაჩუჭსებს ღ შეიწყენარებს
რომელთამე მღევართა სსსელისათა, ხო-
ლო ითქმას ქმნათ და ვნებათა მის-
თა დროებითად, ამისთვის ვითარმედ
გუჩაჩუჭსებს შესიენილთა ქმნადებარისა
მიმართთა, ესე იგი ქმნადებარესა მას
გუჩაჩუჭსებს ცუტალებულსა რომელიცა წა-
რეიწყების დროსა რომელსამე შინა ანუ
მოქმედებისა მიერ, ანუ ვსებისა ამით
მიძლებს რომელთამე მღევართა ზმნათა-
სა, ამისთვის სათანადო არს ჩუჭნდა,

ჩუჭნულების, მერ ჩუჭნისა უწყებაჲ
ამითი.

ა. წარმოებს მიძლეობა ძირთა მად-
გან გარდა ნაგუჯალ-სსსელისა რომელთა-
განტა წარმოებს ზმნა, ხოლო ნაგუჯალ-
სსსელისაგან არა იწარმოების ამისთვის
ვითარმედ ნაგუჯალ-სსსელისაგან წარმო-
ებაჲ ზმნის არს ვირობით უოფა ზმნი-
სა, გარნა მიძლეობა არა შეიწყენარებს
ვიროთა.

ბ. ნაშინი მიძლებისანი არაან :

- 1, ელი, 2, ჯელი, 3, ედი, 4,
- ჯდი, 5, მმ, 6, რი, 7, არი, 8,
- არე, 9, უარე, 10, ღი, 11, ღიე,
- 12, ული. ესენი არიან ნაშინი მიძ-
ლებისანი აწმყოლს დროსა შინანი.

ზ. სსსელ-ზმნანი, რომელნიცა იქრე-
ვიან მიძლეობად აწმყოლ თქმულთა ნი-
შნითა მიძლებთა (სამჯარ, 2), თუ სს-
დაჲ, არიან უმეშუჭლობითი მიძლეობა-
ნიცა ექმნებიან უმეშუჭლობითი, მაგალი-
თებრ: მხარებელი, მეტყუჭლი,
მცხტჭდი, მმცხოვრი, მცხინტა-
რი, მჯდომარი, მტირალი, მო-
ხარული, ღ სსჟანი ხოლო თუ სსდა-
ჲ სსსელ-ზმნანი არიან შემოქმედებითი
მიძლეობანიცა ექმნებიან შემოქმედებითნი
მაგალითებრ: მსაჯული, მწტჭლი,
მოქმედი, მსიტუტჭდი მმსიტუტვი,
მეტჭთრი მეტჭთარი, მწერალი,
მქროლი, მქსროლი, მქირდუჭ-
ლი, მიმწყსელი, ღ სსჟანი.

დ. შესაძლებელ არს რათა ნ, ნაშინი
მიძლეობასა მიადოსმცა კრთმან ღუჭს-
მან მიძლეობამან თავად ღ ბოლოდ სსჟა
რომელამე თქმულთაგანნი მაგალითებრ:
მმსიტუტჭდი, ღ შესაძლებელ-არსცა რა-
მეთუ მხოლოდ თავადოდან მიადოს მა-
გალითებრ: მმგუჭთა, ღ სსჟანი.

მ. შემდეგულ არს თუ სადაც ღრ-
მპატიკოსობითისა კელაგნებისა ქსეუ-
ლთაებრ შოკნილ აქმნებთან სასელ-ზმნს-
ნი შემოქმედებითნი ანუ უმეშქობითნი
რათა უოკელნი თქმულნი ნიშანნი (სიმ-
კაც. 2,) ყოველთა სასელ-ზმნათა მიი-
ღონმცა ღ აქმნენ მიმღობად შემოქმე-
დებითად ანუ უმეშქობითად.

მ. თქმულნი უმეშქ ნიშანნი (სიმკაც. 2), გარდა მესრეთისა ნიშნისა, საჭიროდ ბოლოდ მიმღობათაგან მიიღებან ღ თაგად.

§ 280.

ქსეული მიმღობისა არს რამეთუ მებრ სასელისა იქცეოდასმცა, სიტყუათა შორის მჭსკაკასად ზედ-შესრულთამებრ სასელთა უმეშქობითნიცა შემოქმედებითი ღ გნებითნი მაგალითებრ: ძე შენი გულის კმის-ყოფა მჭჭობრი, ისწავებს სსტათაგან თანა მოწათეთა, აჭა სიტყუას შინა სასელად ზმნისა ღ ზედ შესრულ-ყოფითა განმთავსებულად გულის-კმის-ყოფისა დაიდუბ სიტყუას შინა მიმღობად.

ა. ჰსთქუან ვითარმედ მაგალითი ღმერთმან შეჭქმნა კაცე გულის-კმის-ყოფილი ღ მნებუპლი აჭა მიმღობანი დაიდუბნ ბიკად ზმნისა ყელ შესრულყოფითა არსებითსა სასელსა ზელა.

ბ. სახელნი არსებითნი ქმმდებარენი ქმნათა ანუ კრებათანი მიმღობისა მიერ მიიღებენ სასელთა ზედ-შესრულთა მით რამეთუ კაცე კეტისას მოქმედი იხედ წოდა მჭჭობალი კეტითასგან კნებული იხედ-წოდა კეტითალი.

ბ. ნიშანთა განმკითხართა რომელთაგა მიიღებენ ზმნანი (თავი 19, § 242, ზმნისამდე) მათ ყოველთა მიიღებენ დაუგნებულად მიმღობანიცა შემოქმედუ-

ბითნიცა ღ კნებითნი მაგალითებრ: ად-მწერელი, წარმსუღელი, შემეხუ-რებელი მშთობილი, მიმოტაცნი-ლი, ღ სსტანი.

§ 281.

ა. მიმღობა შემოქმედებითიცა ღ გნებითი სასელთა მდგარისათა შეიწუნარებს (თავი § მიმღობისათს) შესაძლებელ არს თქმად მეტუტლდა წინას-წარმეტყუშლ, შემოქმედებითი, მჭსჯელნი, გულის კმის-ყოფელსა, გულის-კმის-ყოფელთა, ღ სსტანი.

ბ. მიმღობა მდგართაცა ზმნისათა შეიწუნარებს. ყოველი მიმღობა უმეშქობითი ღ შემოქმედებითი არიან აწმეონი, რომლისათს ითქვენეს აჭამოდუ, სოლო აწ გიტყოდათ კნებითათს.

§ 282.

ა. ყოველი მიმღობა გნებითა ანუ ნამყოფსა დროსა შინაჲ არს, ანუ მყობადსა.

ბ. ნიშანნი მიმღობისა კნებობისანი არიან, 1, უფი, მაგალითებრ: ქმნული, 2, ილი, მაგალითებრ: განსკი-ლი, 3, ნა, მაგალითებრ- ნასიტყუ, მაგალითებრ ესე უფორუ შეჭნიერ უმნობითი არს ვადრელა მართლ-უბნობითი 4, ბრი, ესე თუ სადაც ნიშანი თაგად არს მიიღებდსმცა, კერ იგიადურებს ბოლოდ, მაგალითებრ: ნაშქმარი.

ბ. ყოველნი კნებითნი მიმღობისნი სჭჭნისამებრ კნისა საჭიროდ არიან რომელსა ღ მყობადსა დროსა შინანი (§ სიმკაც. 2.), სოლო თქმულნი იგი ნიშანნი კნებითნი (სიმკაც. 2.) არიან ნამეონი ღ მყობადისანი კსსთქუათ შინა.

§ 283.

ბ. ნიშანი მეზადისა დროჲს არს ნიადაგ თავადსა და ბოლოდ 1, ელი, მაგალითებრ: სეუჭარმლი, მიერ შესაძლებელ-არს შექმნიერ უხარობისაჲს ბოლოჲს ნიშანი ალებად და ბოლოდ კოჲნი მიცემად მაგალითებრ: დასმტკიცო შესაუჭარი და სსუანი 2, ჭლი მაგალითებრ: სმუღტმლი, 3, არი მაგალითებრ საკიპრი და სსუანი.

ბ. მიმელება იქვეის ზმნებრ სსმით-გარდასლეთადცა, მაგალითებრ: მავასხებელი, მავასხებინებელი, მაგრა ესენი არიან ნიადაგ აწ-მეონი და არა უმეშქობითნი.

ბ. სამთა დროთა მიმღეს ზმნებრ მიმელება ესე იგი 1, აწ-მდგომარესა 2, გარდასრულსა, 3, ყოფადსა. აწმდგომარესა შინანი არიან უმეშქობითნი და შემოქმედებითნი (§ 279, სიმკაც. 2,). სოლო გარდასრულსა და ყოფადსა შინანი არიან ვნებითნი.

დ. მიმელება მიითჲლავს, ვითარ იგი ზმნანი ზმნის სედათაცა, მაგალითებრ: სამართლად მჰსჯელი, ჰსჯულიერად განჰსჯილი, სარწმუნოებით მთხოველი, მარიამ სასიტყველი, და სსუანი.

ე. შესაძლებელ-არს ყოველსა დროსა შინანი მიმელებანი უხარად ქმნად მაგალითებრ: მიმელებად, შესაწყნარად, წარსლჲად, დასაწორლადი და სსუანი.

თ ა ვ ი კ ლ.

თვს განსაზღვრებისა თანდებულისა და ვითარებითა მსსთა.

§ 284.

თანდებულ-არს ნაწილი სიტ-

ყვსა, რომლითა იცხადებიან გარემონი არსებისანი. ჰსთჲე ვითარმედ იცხადებიან გარემონი არსებისანი, ახად რომელ თანდებულთა მიერ არა დანიშნუნ არსნი არცა საქმნი მათნი ამისთვის ვითარმედ ეგრედ იყვიან მათ.

ა. ითქმის რა ვითარმედ გავცი. ამით შეიქმნების იდეაჲ კაცისა არსებისა ჩუქნ შორის მაგრა ზესთა, ზენა, ქტტ, წინარე, უწუნარეს, შემდგომად მეტრ თვნიერ თვს, და სსუანი. ამით შეიქმნების ჩუქნ შორის იდეაჲ კაცისა გარემოთა ანუ სსუსა რომლისამე არსას მით რამეთუ ანუ ადგილისა ანუ დროჲსა, ანუ შემსკესებასა, ანუ ესე გუჲრისა რაჲმეჲსა, რომელნიცა ეტარებებიან კაცსა იდეასა შეკუქმენ.

ბ. პირველსა სიმკაცრესა შინა თჲეული იწ მაგალითითა ვანქნოთ ზესთა, გონებისა არს ღუთის-მეტეუქლება აღმრცელი, გარსა ზენა იგი ცნობა შთაღოწუთების ქტტ ჩუქნდაჲდე, რომელი წინარე სამლოთა წინასწარმეტეუქლთა, უწუნარეს მოცეჲლთა დუთას-მეტეუქლეს, სოლო შემდგომად მათსა სამლოთათა მოცეჲლთა და მეტრ მათსა ნეტაროთ მოწაფეთაცა მათთა, თვნიერ ერთასაცა ნაწილისა, რომელნიცა ჰქმნარცისა მის თვს მოძღვრებისა, მოცეჲლთა თანა შეარცხნეს.

ბ. თანდებულნი იგი ჩუქნგან ეკუეულინი მაგალითად, ზესთა, ზენა, ქტტ. ადგილსა გარემო არსებისასა ცხად-ჰყოფენ ესე იგი, ჩუქნ, სოლო წინარე, უწუნარეს, და შემდგომად, დროთა ცხად-ჰყოფენ ესე იგი გარემოთა არსებასასა, რომელ-არან წინასწარმეტეუქლნი, მოცეჲლნი და მოწაფენი. მოცეჲლთანი, სოლო მეტრ

მჭსკავსებსა ცხად-ჭყოფს ღ არს ესეცა
 გარემოა არსებისა, რომელა მოწათუ-
 ნი, მოციქულთანი ღ თქმა ესე თჯნი-
 ერ, გარემოების არსებასავე ესე იგი,
 მოწათუთა, მოციქულთასა ღ ცხად-
 ჭყოფს ჭკეშმარტობასა მოძღვრებისა
 მათისასა ღ თანდებულა ესე თჯს ეგ-
 რემოების არსებასავე მას მიხეცის გა-
 მო ჭკეშმარტობისა მოძღვრებისა რამეთუ
 რაჯცადა იყოს არსება, უკეთუ სამარ-
 თლად იწოდების არსებად ცხად გვიყოფს
 განსაზღვრება მისი, სოლო რდეს არ-
 სებისა ანუ არსისა იყოს რაჯვე ზე ანუ
 ქრტქ პირველ ანუ შემდგომად ანუ იქმნას
 მისგან რაჯვე თავისა თჯსისათჯს ანუ
 სხჯს ვისთჯს, ესფერვე ანუ ეგფერვე
 მეცადინობით ანუ თჯნიერ მეცადინ-ყო-
 ფისა ამათ ცხად გჯყოფენ თანდებულნა.

დ. ბუნება თანდებულისა არს მიღება
 მიებათა პირად-პირადად ღ მით უკმწქ
 იცხადებიან თუ რომელსა არსებასა ეგა-
 რემოებიან, მაგალითებრ: წინარე, უგან,
 შორის. ესენი დაღათუ მნიშვნელად
 ადგილისა გუწმწუნებთან, მაგრა არა თა-
 ვით თჯსით, არამედ გარემო ყოფითა
 არსებისათა არსებისაძლით, ესე იგი სა-
 ხელისათა დანიშნენ ადგილთა, მაგალი-
 თებრ: ფარსაჯს მეკობარი შენი წინა-
 შე, საყდრისა სამსჯჯჯრომასა მდგომარე
 შორის, შესმენილთა განმართლებულ
 იქმნა, აქა არსებისა მის რომელა საჯ-
 დარი მიებად მიღებითა წინაშე თან-
 დებულმან ღ შესასმენელთა, რომელ არი-
 ან არსებანი მიებად მიღებითა შორის,
 თანდებულმან დაჯნიშეს ადგილი. ეგ-
 სასკედ-ჭყოფენ ყოველნი თანდებულნი
 სახელთა ანუ გუელ-მოღებითთა, მიებად
 მიღებითთა ნიშნათა ანუ ადგილთა ანუ

დროთა ანუ მოსწრაფებათა ანუ მიხეც-
 თა ანუ სხჯათასა.

§ 285.

წუალება თანდებულთა თითოეულადნი
 არა საჭირო არს აქა მოსსენებად აწ
 მით, რომელ უწუებანი მათთჯს კმად
 ითქმენს პირველსა ნაწილსა შინა (თჯ-
 სს 15,).

ა. ესე არს თჯსება თანდებულისა
 არ მნიშვნელობა არსებისა ანუ არსისა,
 არამედ გარემოთა მისთა (§ სიმეც-ც-),
 რამეთუ უკეთუ რომელთაძე ბრუნჯლთა
 სახელთა მამრობით ანუ მდედრობითთა
 ანუ საზოგადოთა ანუ უმეშქობითთა
 მარტოთა ანუ ჭრთულთა პირველ სახე-
 თა ანუ სხმით-გარდასლჯთთა, მხოლო-
 ბითთა ანუ მრჯელობითთა არ დაჯუწქ-
 ნენმცა შესდომით ვიეთრს სადამე თან-
 დებულონ.

ბ. იქმნების რდესძე რამეთუ თანდუ-
 ბული ადგილსა სახელისასა დაიდუქს,
 მაგალითებრ: შორ, კიდევან, ესენი
 შესაძლებელ არიან რათა სახელებრ იბრე-
 ნენცა სიტუქსასა შინა, მაგალითებრ:
 ჭსტურეტად მდგომარესა შორს ღ სა-
 ქმესა კიდევანსა განჯსჯადე.

გ. სადაცა ბრუნჯლისა სახელისათანა
 არა მდგომარეობადეს თანდებული მენ
 ცნობასა მოგუტქმის თჯსსა, ვითარმედ
 ზედ-შესრულ სახელებრ ღ არა თანდუ-
 ბულებს, მაგალითებრ: გაცვი კიდევანი,
 შესაძლებელ-არს მოზიდუქადცა ღ არა
 გაზადუქად, გზა ახლო შეკობიცსიკს შენ
 ვერ განმჭსჯულსა შორად.

დ. თქმულთა ამათ მაგალითთა შინა
 (სიმეც-ც- 3,) სახელ-ზედ-შესრულ-არინ
 თანდებულნი, მაგრა თუ სადამე ბრუნჯლი-
 სს სახელისათანა დაიდებიან ღ მიიღუქენ

მათ მიუხედავად იქმნებიან თანდებულ, მაგალითობურ: მოიყუანე მეგობარი შენი, რომელიცა განკიდებულ-არს შენგან კიდევან ერთისაჲცა კაცისა და დასსტა ანლო შენსა და ეუბენ მას სარგებელი მისი და თუსადაჲ არა არს უკუნურ მიიზიდო იგი შენდა.

თ ა ვ ი კ ე.

თუ ს განსაზღვრებისა ზმნის ზედაჲსა და ვითარებისა სქესისა.

§ 286.

ზმნის ზედა არს ნაწილი სიტყუსა, ცხად-მყოფი არსისა რომელითა ქმნათა მიმართ ანუ ვნებათა.

ჰსთქუ ცხად-მყოფი არსისა რომელითა ქმნათა მიმართ ანუ ვნებათა, ამისთვის ვითარედ ცხად-ჰყოფს ზმნის-ზედა გარემოთა მოქმედებათა და ვნებათა ზმნათსა, და თუ სხლდე უკეთუა რამე არს მათ შორის.

§ 287.

ზმნის-ზედათანი, რომელნიცა არომელებენ, ესე იგი გჳაროვან ჰყოფენ არსებასა ქმნ-მდებარედ ქმნათა ანუ ვნებათა ოთხთარე შეაწინარებენ წყალებათა: 1, ვითარებასა, 2, რაოდენობასა, 3, ოდესობასა, 4, სადაობასა, რამეთუ ყოველი იგი ზმნის-ზედანი ოთხთა ამათ ნათესავთა ეშედრებებიან.

§ 288.

ცხად-ყოფა არსისა რომელითა ქმნათა მიმართ ანუ ვნებათა არს სსჳა და სსჳა გჳართა ზმნის ზედათაგან, მა-

გალითობურ: მართლ-ადიარებდი, თუ სადაჲმე ჳეშმარიტებისა მოადჳართ შეუდგებოდი, მაგალითობურ: მორე, ფრიად იდიდებოდი, თუ სადაჲმე ჳეშმარიტებასა შესდგომოდი. ვირკლას მაგალითსა შინა მართლ არომელებს ადსარებოთსა მოქმედებასა და მორესა შინა ფრიად არომელებს დიდებოთსა ვნებასა.

ითქჳს ვირკელი იგი ვითარებისგამო, გარომელებულ და აწ მორე კსთქჳთ. რაოდენობის გამო, მაგალითობურ: ეგოდენ, ჰსწავებდ რაოდენცა გისწავიეს, მესამე ოდესობის გამო, მაგალითობურ: განთიად შეისმინე კმისა ჩემისა მეუფეო ჩემო და დმერთო ჩემო (ფსალ. 5, 3), და მუთხედ სადაობის გამო, მაგალითობურ: იესო ვიდოდა ქალაქად ქალაქად, (ლუკ. 32,).

ა. იტყუან ზმნის-ზედათა რომელითა მიხუტებულთაგან წოდებულად, სხელითა ამათ ზმნისა, ამისთვის ვითარედ დადებულ-არს ზმნისა ზედა და სსჳა და სსჳა გარომელებოთა კარომელებს ზმნათა, ესე იგი, ვითარებით, რაოდენობით, ოდესობით, სადაობით; ამისთვის ვითარედ ოდეს იგი ნივთი იყუნენ უფალ მოქმედებათა, და ანუ მტურთჳელ ვნებათა, ზმნის-ზედანი ჰყოფენ მამინ დროსა შინა და ადგილსა განჩუვით გარომელებასა ნივთისასა და ქმნათა მიმართ დაუნებათადა, რომელთა ქმნ-მდებარე ყოფიათა გარომელებების ნივთი და ჰნიმუნენ მისისცა სადაობასა და ოდესობასა.

ბ. ზმნის-ზედანი დალათუ გატჳარებასა ზმნათსა მიზნობურ ქმნათა მიმართ და ვნებათა, მაგან არს ჰსდჳენ ვა-

რითა კუთვნილობა იგი, (იხან. 10, 17,). რამეთუ მრავალი მევენო, მე დღეს ჩუქნიებით მაგისტრს, (მატ. 27, 19). რომლისათვის მიუტევენ მავს ცოდუნი მაგისტრი მრავალნი, (ლუკ. 7, 47).

ბ. არიან თან-დებულანი მიმდენი ბრუნვას ნაცუალ-სახელთა განთქსუფლისანი გეუფნი კავშირად, მაგალითებ: მაგისტრის სიტუქსათს ვიდოდე განსრულ-არს ეშმაკი ასულისაგან შენისა, (მარკოს. 7, 29).

§ 298.

არიან კავშირთანი, რომელნიცა სხუა და სხუთა სხუთა ქვებზე დაიდებიან, მაგალითებ: 1, ხოლო, 2, ანუ 3, გინა, 4, ვიდრემე, და ესე მეოთხე ზმნის-ზედადცა არს: 1, არს საერთ-წმინდა (საწლ. 1, თავი 17, § კავშირი). დაიდების განწმენისათვის ქვებზე და გარმამღობითსა, მაგალითებ: გეტქმა შენ, ხოლო არა და გაწულუღბს აქა კავშირი ესე გეუფლ-არს გარმამღობითი.

ეგ-სახელ ოდეს კავშირი ესე დაიდუბოდეს განწმენისათად ანუ საერთ-წმინდად არა ჭრწნის ძალსა და გაგონებასა სიტუქსასა, ხოლო 1, და 3, არიან კავშირნი განწმენის და სიტუქსას შინა დაიდებიან საერთ-წმინდადცა, უკეთუ ორსა გინა სამსა ანუ ოთხსა, მოწამესა სარწმუნოსა ერწმენე არა რამდე ბრალი სამქსჯავროსა შინა. ხოლო ზმნის-ზედა მეოთხე ვადრე-ზე დაიდების სიტუქსასა შინა კავშირად მეტრობითად, მაგალითებ: იგი ვიეთ-მე ქენებით ითხოვდა და ესე უტყრ არა უსმენდა. ეგ-სახელ ხოლოცა იგმარების კავშირად.

§ 299.

რომელ კავშირიცა არს მიწესობითი და კითარმედ ნაცუალ-სახელი დათქმის ესთა, რომელია ანუ რომელი-არს განმარტებითიცა კერძობითი სახელი, მარტივცა ნაცუალ-სახელი და საკითხავი დაკუფლა მოდებითი, მაგალითებ: ვაუენებდ მიმოსლუსაგან ამად, რომელ მოწათესა არა შეჭკავს მიმოსლუადა.

ესთა, რომელია ანუ რომელი-არს მაცხოვარი სოფლისა რომელი ბუნება ქრისტეს ესთა ვნებისასა თავს-იდებს ურემლის ცემასა და თავი იდიდების სამარადისოდ (გრიგორი ნისელის კნობიოსის დასამხობელთაგან), რიგი არს წიგნი იგი სჯდელი შენგან ვგონებ ვითარ-მედ იგი არს რომელიცა ჰქმნა მოძღუარმან მეგობრისა შენისა-მან და სხუანი.

თ ა შ ი აზ.

თქს შორის დებულისა და განსა-სლურებისა მისისა

§ 300.

შორის დებული არს ნაწილი სიტუქსა ცხად მეოფი ვითარება-თა სხუა და სხუათა ფსიხისათა*), ვნებითთა.

§ 301.

ჰსთქუ ცხად მეოფი ვითარებათა სხუა და სხუათა ფსიხისათა ვნებითთა. ამისთს ვითარმედ ვნებანი სულსა შინა კაცობრივსა შესრულნი, რომელნიცა

*) ფსიხი ეწოდების სულსა, რომელი არა თუთ გუმა იყოს, არამედ სხუცა არსებისა თანა მოეგოს ყოფიდა.

მდგომარეობას მისსა ჰსტრუალებენ ღ ღრმის მას მით განსარღწერებულ ჰყოფენ, სხუჲ ზ სსუნი არიან, ხოლო სხუაობა მათი იცნობების სიხარულის მიმართ ღ მწუხარებისა, განკვირებისა მიმართ ღ შიშისა, სიყვარულისა ღ სიიუღლილისა შუარისა მიმართ ღ შეწყალებისა შეჭბისა მიმართ ღ გარე მიჭტუკისა ღ სხუათა.

§ 302.

არა არს მნიშვნელ არსებითა შორის დებუელი, არამედ ვითარებათა ენების უსსეულოზე არსებისათა ვითარცა ითქება:

ა. იწყალების შორისდებუელი ჰირად-ჰირადთა მიმართ სახეთა, რომელნიცა ჰირველსა ნაწილსა შინა განიკარგეს (ნაწილი 1, თავი 18, შორის დებულისათჳს.)

ბ. არა ჰსდკენ გარემონი, ესე იგი მდკარნი, შორის დებულისა, ვითარმედ არცა ნათესავი აქჲს, არცა ნაქმთი, არცა სახეჲ, არცა რიცხჲ, არცა მრუნვა, არცა უღლვა, არცა ღრო, არცა ჰირი.

გ. შორის დებუელი არა არს ენება ფსიხისა არამედ მნიშვნელთა ენებისა. რამეთუ ენებასა შინა სუელი რომლისგანმე ნათესავისა ენებითისა ცხად-ჰყოფს მას ღქსთა მიერ ღ კმათა თავისა მიერ თჳსისა მიხედვითა ანუ სსკათა მიმართ კმათა მხოლოობითითა, რომლისათჳს ითქმის რება ჰსდკედეს რიცხჲ შორის-დებულისა. ხოლო თავისა მიმართ თჳსისა მიხედვითა ცხად-ყოფა სუელიერისა ენებისა, ესთა იქმნების, მაგალითებრ: ვამდე სულო რამეთუ წარსწყმდა განკრძალული ქრესტეანით და წარმართებული გაცთა შორის არა არს (მიქა 7, 7).

ამით უკჲმ იცნობების ენებაჲ მეთჳს სულისა, რომელთა იერა უბადრეებისა

მღვთო ნათესავთასა, ესე იგი წარწყმედმა სათჳს განკრძალულისა, ქრესტეანით ღ არცა ყოფისათჳს წარმართებულისა გაცთა შორის კინა ენებას სუელიერისა თავისა თჳსისასა ჰნიშნავს თქმითა, ვამ ჩემდა, ღ არა ენებას წარწყმედულისა განკრძალულისასა.

§ 303.

ნეტართემცა ღიღისათჳს შრომისა ჩემისა მივიღე მიზნად არა ბასრობამ და არა უტრდრებამ უმეცართავან ნაცულოდ მადლობისა და ნამრომთა შეწყნარებისა.

ამით ღანიშნულ ენებაჲ სუელიერი მეთჳსა, წადილობითად ღ არა არს ღანატრვილ დლე იგი, რომელსა შინა იქმნების სწადრი იგი ენებანი მეთჳსა სულისანი.

§ 304.

ვამ რამდე ვჰქმნა მოყუასნო და თან-მენათესავენო ჩემო ტრთუი-აღნო სწავლისანი, სათნო თქვენი თჳთ იქმენ ორ-გზის ღრამმატრიკამ და გარდამოდებით თეორეტიკებრი და პრაქტიკებრი ღიღისათჳთიამ სრული თჳთ გიქმენ კატელორიანი სხოლისტეკებრთა და ახალთა თელოსათჳთთაებრ.

ესე მნიშვნელ-არს მეთჳსა შორის განკრძებულისა სუელიერისა ენებისა, რომელიცა სხუათად მიხედვითა ღანიშვნისა.

§ 305.

ა. თჳსება შორის დებულისა არს ანუ ღქსთა თან-მოკიდებითა, შესდჳს სიტყუასა შინა, მაგალითებრ: ნეტართემცა, ვამათუ, ვამჩემდა, ღ სხუანი.

ნ ა წ ი ლ ი მ ე ს ა შ ე

თუ სინტაქსისა ანუ შეთხზუნა ნაწილთა

ს ი ტ უ ვ ს ა ტ ა დ ა მ ო ჰ ვ ა დ შ ა ი ს ა მ ა თ ი ს ა .

ფუძს თანხმობისა ოთხთა ნათესავთა ნაწილთა სიტუვსათა საზოგადოდ.

§ 307.

სინტაქსი არს განკარგუთა წესიერ თანხმობითი ნაწილთა ნელოვნიბითსა უოვლადსა შინა.

კვსთქუ განკარგუთა, ღინიშენის განკარგუთა უოკულთა განკარგულთა, კუე იგი რომელნიცა შეწუბით განკარგულ არიან.

ხოლო წესიერ თანხმობით, ესე იგი არს აღრევით, რათა უკანაა წინადაიდუნსმცა ღ წინაა უკანა.

ეოლოვნიბითსა უოვლადსა შინა, კუე იგი რომელნიცა რამთადაცე კელოვნიბითა მშინილ-არაჲს უოვლადსა მსს შინა, განკარგუთა თანხმობით ნაწილთა მისთა.

§ 308.

ვითარ იგჳ წაგუწთნი მარმარლომსწნი ზორთუიროისა ანუ ამარტისანი სამეუფოთა პალატთა შინა იატაკად ანუ კედლად კმეულნი წაგუწთნი ეწუვილენი ანუ გაკედნი ერთმანერთისა შესაფერ ღ თანხმობით განკარგუნ უოვლადსა შინა თჳსსა ანუ ეწუვილენი წესიერ თანხმობით განკარგულნი წალკოტსა შინა, ეგრეთცა თანხმობით ნაწილნი თჳსნი სიტუვსასა შინა ღ სიტუვსა თავიოს შინა ღ თანი წიგნთა შინა ჭუოფენ წესიერ სინტაქსსა, მსშინადაძე სუნტაქსი სიტუვითა განკარგუთა არს წესიერ თანხმობითი ნაწილთა კელოვნიბითსა უოვლადსა შინა.

§ 309.

ნაწილთა სიტუვსათა თანხმობანი რიგსუნა შინა შემოსიულენი იცნობებანი (სუხ-გუჲრად: 1, ზმინისა სახელისათანა, 2, არსებოთისა სახელისათანა ზედ-შესრულისა, 3, წინამჳსროლისათანა, ეულა-მოლებოთისა ნატულ-სახელისა, 4, კითხვასათანა შიგებისა.

§ 310.

ოდეს სასული რომელა ლექსი მარტვი დაითსუჯი ზმნასა თანა შემოქმედებისა ანუ ენებისა ღ სასული იგი იქმნმდებარების ქმნის ანუ ენებისა, მშინ სათანადო არს ქმნმდებარე იგი რომელა სასული ღ ზმნა, რომელი შესმინილსა გვანუწნებს ქმნმდებარისსა, რათა თანკომოდენ ურთიერთარს რიცხვთა ღ ღ ზირითა მკვალითებრ: თუ სადამე იეოსმცა სასული ზირკელისმებრ ზირისა ზმნააგა იეოს ზირკელისა ზირისა ღ თუსადამე სასული იეოს მეორისა ანუ მესამისა ზირისა ზმნააგა იეოს მებრკე, ხოლო თუსადამე სასული იეოსმცა, მსოლობითი ზმნააგა იეოს მებრკე ღ მრავლობითისა მიმართცა ესეე ცნობა არს თანკომობისა მათისა.

§ 311.

ა. 1, სასული დადათუ არა არს განრჩეულ ზირობითად, რომელი არს არსებისა განრჩევა წოდებითი განსაზღვრების ძლით. (ნაწილ. 2, თავი ნ. § 171,), მაგრამ ზირკენებს ნაცნულ სასულისა მიერ, რომელიცა არს არსებისა განრჩევა წოდებითი ზირობითად განსაზღვრებისძლით, (ნაწილი. 2, თავი 12, § 210, ნაცნულ-სასულისა), რომელიცა ადგილსა სასულისსა დაიდების ცნულად სასულისა, ხოლო თანკომობა სასულისა ღ ზმნისა ზირობითი ღ რიცხვითი ვანუწნოთ მკვალითთა მიერ.

ბ. უფალი შეიწირავს თნოვასა სარწმუნოებით მთნოველთასა, ამას შინა იწმენების თანკომობა რიცხვთა ღ ზირითა სასულისა ღ ზმნისა, კითარმედ უფალი არს მსოლობითი ღ ზირისა მებრ მესამისა, ესე იგი ნაცნულად ამისს

დაიდების ნაცნულ-სასული იზი, რომელი. თაცა გაზირკენების, ხოლო ზმნა ესე შეიწირავს, არს მსოლობითი მესამისა მებრკე ზირისა, ხოლო სსუნი იგი ნაწილინი სიტყუასანი არს სათანადო არის აჭა თქმად.

§ 313.

ა. 2, თანკომობა არსებითისა სასულისათანა ზედ-შესრულისა ესე-გუგონი არს კითარმედ არსებითი რა სასული მნიშენელი არსებისა მდებარე სიტყუასა შინა დაირთავს სსუასა სასულსა მნიშენულად ვითარებისა თუსისა ანუ რაოდენობისა ღ ესრეთ გაცნად-გერკებისა თუსისა სათანადო არს, რათა რიცხვთა ღ ბრუნვთა თანკომოდენ ორნივე, მკვალითებრ: მიჰურენით ჩიტსნ მეღნი მკირენი განმრეყვნეღნი ვენანთან (ჭბ. 2, 15), მეღნი რომელა არსებთა სასული ღ შემასმენელობითად ბრუნული ღ მრავლობითი თანკომობს ზედ-შესრულთა თანა, რომელა მკირენი და განმრეყვნეღნი, რიცხვთაც დაბრუნვლთა.

§ 314.

ა. 3, თანკომობა წინა-მჭსრობლისა თანა-სასულისა ნაცნულ-სასულისა გულამოღებითისა, რომელიცა უწინა-მჭსროლოდ რამეთუ არა აქუნდესმცა იგი ანუ ძალითა ანუ მოქმედებითა, არ დაიდების სიტყუასა შინა იქმნების რიცხვთა ოდენ ღ არა ბრუნვთა, რამეთუ უკეთუ წინამჭსრობლი იგი სასული მსოლობითი არს სათანადო არს რა გულამოღებითი იეოს მსოლობით, ღ უკეთუ იეოს წინამჭსრობლი იგი სასული მრავლობითი სათანადო არს რამეთუ გულამოღ

ბითიც იგი იყოს მრავლობითი, რომელიც მაგალითითა ვაჩუქნოთ შემდგომსა სიმკაცრესა შინა, მოწამითა უფლისათა, რომელითა სისწლითა დაიმტკიცა წმიდა ეგვიფსიამ, რომელიცა დღესასწაულებს დმერთსა აჯიდებს, დტაწლის - დამდებელსა მათსა უფადსა რომელიმანცა გვრგვინოსან ჰყუნა იგინი. აქა სიტყუისა შინა მოწამეთა რომელსა სასულიწინამწიგნობელი ბრუნული მრავლობითად თანკმაობს რიცხვთა გულ-მოღუბითისათხანცტუალ-სასულისა რომელს რომელითა: სოლო სასული ესე წინამწიგნობელი რომელს ეგვიფსია, ბრუნვსამებრ მსოლობითი თანკმაობს რიცხვთა სასულისათხან, რომელს რომელიცა. ღ სასული ესე წინამწიგნობელი, უფლისა მსოლობითი ბრუნვსამებრ თანკმაობს რიცხვთა ნცტუალ-სასულისათა გულ-მოღუბითისა რომელს რომელიმანცა.

არ სათანადო არს, რათა წინამწიგნობელმანცა სასულმან ღ გულ-მოღუბითმანცა ნცტუალ-სასულმან თანკმობნცა ბრუნვსამებრ აძალ, რომელ ბუნებანი ღ ნათესავნი ზმინათანი. რაგჟარადცა ითსწეკენ უფალთა ანუ ძიებათა გულ-მოღუბითნი იგი ნცტუალ-სასულნი კგ-ფერითა ბრუნვთა ღ არს მებრითა წინამწიგნობელითა: მღკომარებენ სიტყუათ შინა.

§ 315.

ბ. 4, თანკმაობს კითხუა ძიებებისათხან მსოლოდ ბრუნვთა ოდენ. სოლო ჰსჯული არს თანკმობისა მათისა ესტუარ, მაგალითურ: კითხუა ვინ. შეტქმნა შენ? ძიებუა: დმერთმან. კითხუა: რად, არსებად? ცხოველად, გულის-კმეირად. კითხუა: რამსათვს?

ძიებუა: თვსისა სანეირებისათვს ღ სსუნნი.

არ სათანადო არს, რათა რიცხვთათანკმობდესმცა, კითხუა: ძიებუბნთხან.

თ ა ვ ი ბ

თვს ზირველისა თანკმობისა, რომელი-არს ზმინისა სასულისათხან სსეთოოდ.

§ 316.

თანკმობას: შინა სასულისათხან ზმინისათხან ანუ შეტბაუს რათა მოქმედებითქმნ ჰსწინდეს სასული არსებათა, მაგალითურ: მიფე ბრძენი ჰსჯულიერ ჰსჯის ნიადაგ, ანუ რათა არსებათა იყოსმცა ძალითა ღ ზედ შესრულა მოქმედებით, მაგალითურ: ბრძენი ჰსჯულიერ ჰსჯის ნიადაგ. ღ ესეცა არ შეუგუბნებულ-არს რამეთუ დეკუსტობით ორნივე სასულნი იეუნენ ძალით, მაგალითურ: ჰსჯის ჰსჯულიერ, რომელიცა იგივე არს ბრძენი ჰსჯის ჰსჯულიერ.

§ 317

უკუალთა მიერ ჩქნთა ცნობილ-არს ესე კითხვად კითხარ იგი სასულნი რომელსა უფალნი ზმინათანი სიტყუისა შინა იფარვიან ღ არცა ჰსწინნ მოქმედობით. კგ-სასულ ზმინანცა იფარვიან ოდესმე, მაგალითურ: თქმცნ დიდებულ ხართ, ჩტცნ გინებულ, ესე იგი თქმცნ ხართ დიდებულ, და ჩტცნ ვართ გინებულ.

§ 318.

დეკუსტობის მრავალჯერ, რამეთუ სასული ზმინისა მყოფლებული არა უსაძიება.

ლოდ მდებარე ბუფს ზმნისა თანა, მაგალითებ: შენ გაქუტს მადლი სამ-
 ლთოა. არამედ სახელისა ჭ ზმნისა,
 დაშორისებულ იქმნენ თანდებულნი დაძი-
 ებულნი მათნი, ზედ შესრულნი ჭ ძიე-
 ბულნი მათნი, მაგალითებ: პავლე
 ბრძენთა მიერ ეპისტოლიეთა ქა-
 ჭქადაგებს ქრისტესა რამეთუ ყო-
 ვეფლებან სოფელმან, მოიღოსმცა
 მაცხროვარებად. ქსტრეკ ვითარმედ
 სახელი ზმნისა მის რომელა ჭჭადაგებს
 არა უსაშუალოდ მდებარებენ, არამედ შო-
 რის თანდებული რომელა მიერ, ჭ
 ძიება მისი ჭ განმათვსებელი მისი.

ა. ანუ დაიდების პირველად ზმნაჲ
 ჭ მერმელა სახელი, მაგალითებ: ჭქა-
 დაგებს პავლე ჭქემმარიტსა ბრძენ-
 თა მიერ ეპისტოლიეთა თვსთა,
 რათა ყოვეფლებან სოფელმან მიი-
 ღოსმცა მაცხროვარებად.

ბ. თუსადაჲ მრავალნი სახელნი გო-
 ნებნი ურთიერთარს შევიდენ სიტყუასა
 შინა უფლად ზმნისა, მაშინ სათანადო
 არს, რათა ზმნა იყოსმცა მრავლობითად,
 მაგალითებ: პირმენიოს, პილა-
 ტოს, და კელიტოს, მოიქონეს
 აფიქსანდრესგან, ჭ ესე ამისთვის
 ვითარმედ მრავალთა მსოფლობითთა სა-
 ხელთა ურთიერთარს მონაბთა აჭქსყე
 ძალი ერთისა მრავლობითისა.

გ. თუ სადაჲ მსოფლობით ყოფითა
 სახელნი ზედ-შესრულნი შევიდენმცა მრ-
 ვლობითთა სახელთა ზედა არსებითთა,
 მაშინ ჭქამნს ზმნაჲ მრავლობით-ყოფად,
 მაგალითებ: სიმრავლე ღაშქართა
 შევიდეს ქსერქსისათანა ეფადას
 შინა, სიმრავლე არს სახელი ზედ
 შესრული მსოფლობითად თქმული ჭ
 ღაშქართა, სახელი არსებითი მრავ-

ლობითი, შევიდეს არს ზმნაჲ მრავ-
 ლობითი.

დ. არა შეუძლებელ-არს, რათა სახელ-
 ნი მსოფლობითი მოკადულნი ურთიერ-
 თარს შევიდენმცა სიტყუათა შინა, სა-
 ხელად ზმნისა მსოფლობითისა, მაგალი-
 თებ: ღვინო ჭ ზეთი ჭსჩანს ჭქერ-
 ჭქელსა მაგას ბროლიისასა.

§ 319.

ა. სახელნი მრავალნი ანუ ნაჭრულ-
 სახელნი სსჭაობილნი პირებითა მონ-
 ბნი ურთიერთარს იქმნებს მრავალურ
 რათა სიტყუასა შინა მოკადენმცა უფლად
 ზმნისა რომლისამე მაგრა თანა-ამს
 ზმნისა, რათა პირსა *) უაღრესსა შეუ-
 დგეს ჭ ესე მაგალითთა შემდგომსა ში-
 ნსა კანტონოთ, მაგალითებ: მე და შენ
 წარვიდეთ პილატად სამეფოდ,
 შენ და ის მოზრადეთ ჩუტნთანა
 გიმაჰსინძლოთ.

ბ. თქმულთა მაგალითთა შინა (სიმ-
 კატ. 2,) ნიდაგ ზმნანი უაღრესსა პირ-
 სსა შეუდგებან.

§ 320.

არ შეუძლებელ-არს რამეთუ გარდა
 სახელისა, რომელსა რიცხვთა ჭ პირითა
 თანა-ამს თანკობაჲ ზმნისათანა, მყოფ-
 ელებულ სახელებრ ყოფაჲ თანკობაჲ
 ზმნისა თანა, სსჭათაცა ნაწილთა სიტ-
 ყუსათა, ესე იგი ნაჭრულ-სახელისა გო-
 ნუსაღრებულებისა, მყოფობდას დროსა
 შინაჲსა. სახელ-ზმნისა ჭ მიმლეობასა
 ჭ ესე მაგალითთა კანტონოთ შემდგომთა
 შინა: შენ გისწავეს ვინადათგან დრა-
 მბატიკაჲ შეგფერობს რიტორი:

*) მეორისგან პირისა, პირველი პირი
 უაღრეს არს ჭ მესამისგან მეორე.

კაცა მოსმენად, კუჭლადი იკუჭ-
თების განსაზღვრებადი განისა-
ზღვრების, მაგრა ესე-გუარსა მყო-
ბადსა განუსაზღვრებულსა მშუფლებლსა
ზმნისათსა სთანადო არს, რათა ეთან-
კმოს ზმნად ნიადგ ვნებითი შეიღუპე-
ბა არს მწუხარება ეუბადრეკებასა
ზედა სხვასა, ჭამა მადღრივ
მონდობასა შინა, განუსვენებელ
ჰყოფს გონებითურთ სნეულსა.
ქსტურეტი ეთარმედ სსხელ-ზმნამან მიი-
ლო ზმნის-ზედადგა და ესრეთ სსხელ-
ეჭმის მშუფლებელ და თანკობილ ზმნისა,
წერილი იკითხების შენგან გულის-
კმის-ყოფით.

§ 321.

ა. შუფლებელ-არს ზმნისა პირთა-
ნისა, ანუ განუსაზღვრებულსა, აწყოას
დროსა შინადას მშუფლებელ-სსხელ-ყო-
ფა სიტყუასა შინა, ეგ-სსხელ თანდებუ-
ლის ზმნის-ზედადას ეკვირისა და შო-
რის დებულისა, მაგრა იყუნენ რა ლექ-
სოდენ მამან შესაძლებელ-არს რომელი-
ცა კანტონით ქუჩმო მაგალითისა. შე-
ვიყურებ არს ზმან პირთვანი,
წერად არს უჩინოდა ანუ განუსა-
ზღვრებელი აწყოას დროსა ში-
ნადა, წინაშე პირის-პირ ზედა არი-
ან თანდებულნი სამღუთოდ არს
ზმნის-ზედა მით, რომელ არს კავ-
შირი ეჭა! ვაჰ, ვაჰ, არიან შორის
დებულნი.

§ 322.

შესაძლებელ-არს აღუჭანებად მშუფლე-
ბულისა მიმართ სსხელისა: სძიებოდასა,
მაგრა ესე არსებითისა ზმნისა თხოვი-
სებერ იჭმების, მაგალითებრ: შენ გე-

წოდოს კეფა. ჰავლე არს ჭერ-
რჩეულ, მოსე არს მღუთის-მნილ
ველ და სსჭანი.

§ 323.

შესაძლებელ-არს არა აღუჭანება ეს-
გუარ მშუფლებელსა სსხელისა მიმართ
სძიებოდასა, არამედ სსხვას მიმართ აღუჭ-
ნებად, მაგალითებრ: თარნავაზმან
მოჰკვდა იაზონ, ქუჯი შეეწია თარ-
ნავაზს მიღებისა მიმართ მეტო-
ბისა.

პირველსა მაგალითსა შინა ჭარნა-
ვაზ არს სსხელი და იაზონ სძიებოდა
არა თარნავაზის მიმართ აღუჭანებულა.
ხოლო მეორესა შინა ქუჯი არს სსხე-
ლი და ჭარნავაზ, სძიებოდა არა ქუჯი-
სა მიმართ აღუჭანებულა.

§ 324.

სსხელი მშუფლებულნი ზმნისანი
არის: წმინტელობითნი, მოთხრობითნი,
და მცემითნი. ესენი არიან რომელთა
თანა მსთ რიცხვთა და პირითა თან-
კმობად პირთვანთა ზმნათა თანა, მა-
გალითებრ: ირაკლი ჰსჯის ბრძნებრ
უოველთა წინა-დადებათა სამეფო-
თა. ადერე განჰკვრდა მხილველი
სამღთოდასა კუართისა. მირიანმან
აღჰსნა ბომონნი კერპთანნი. მი-
რიანს ჰსურის ქრისტეს მიმართ.

§ 325.

შესაძლებელ-არს ჩუჭნისამებრ ენისა,
რამეთუ ითხოვონმცა მშუფლებელი სს-
ხელი სსხელ-ზმნათა ანუ უჩინოთა, და-
ღათუ ჩუჭნ წელიწადსა 1754 ახლად
ქნაღასა ღრამბატეასა შინა ნაწილსა
მესამესა კვსთქუჭნით განუჩუკვლად მო-
ნებად მიმღეობანი და მამან წოდებულნი

იგი ჩუქნებან უჩინონი, რომელ არიან სასკელ-ზმინანი უფალთა სასკელთა მიმართ, მაგრამ მარტოდ სომხურისა ენისა ქვეყნებისა მიმართ მიისდევნებლათ და არა ჩუქნისისა ენისა გრძელად განმსჯელობათ საბჭოთა მეცადინობისათა იძულებით მოკავშირეებით სასკელი და თქმულნი იგი სიტყუას ნაწილინი და უჭქენით სასკელი თქმულთა მათ ნაწილთა სიტყუისათა, რათა სომხურისათანა ენისა ყოველითურთ მსგავსებამა აქწინდესმცა ენისა ჩუქნისა, რომელი ესე სიტყუაჲჲმან და გამოუცდელობამან ჰქენსა საქმისამან.

აჲს ვაჩუქნებ მამინდელთა მათ მკვალთათა ცთომისა.

ა. სასკელ-ზმინისა, რომელსაცა მამინ სომეხთაებრ უწოდებთ უჩინოა და სასკელისა მიუფლებელისა მისისა თანკობისა. შესდრება შეტრეისი ტაძრად იქმნა ნაყოფიერ, ესრეთ ოცნებულ-იქმნა მამინ, რეცა ნათესავობითად ბრუნული იგი სასკელი რომელა შეტრეისი; რამეთუ იყო სიტყუა უფალ ლექსისა ამის რომელა შესდრება. მაგრამ არა კერეთ არს, არამედ ესრეთ. ნაყოფიერ იქმნა შესდრება შეტრეისი ტაძრად.

ბ. ამას შინა ნაყოფიერ არს სასკელ-ზმინს, სსმით-გარდასლეთი და უფალი ზმინისა მის რომელა იქმნა, ხოლო სამიებო არს სასკელ-ზმინს, რომელა შესდრება და ტაძრად. არს მიება სასკელ-ზმინისა მის, რომელა შესდრება და შეტრეისი არს განმთავსებელი შესლესა.

გ. მაგალითი უჩუქნ მამინდელი ზმინსაცან უჩინოა; რომელიცა მამინ ბრუნებულად უჩინოდ ოცნებულ-იქმნა, რათა მიდებულ-იყო სიტყუა მისგან ზმინებრ უფლად სასკელი. კაცი გონიერი ადვირად ადლებად სნებისა თვსისა ფრიად

ითნებს, ვირე კაცისა სეფეციისა, რომელიცა მიუშტრებს თავსა თვსსა სნებათა. ესე მამინ ესრეთ ოცნებულ-იქმნა, რამეთუ კაცი გონიერი იყო სიტყუა უფალი კითა ზმინისა უჩინოა მის ზმინისა, რომელა ადვირად ადლებად, მაგრამ არა კერედ არს, არამედ ესრეთ: კაცი გონიერი ფრიად ითნების ადვირად ადლებად, სნებისა თვსისა, ვირე კაცი სეფეცი, რომელი მიუშტრებს თავსა თვსსა სნებათა. ამას შინა კაცი გონიერი არს უფალი ზმინისა ზირთავისა რომელ-არს, ითნებს და ფრიად არს ზმინის-სედა, ითნებს ზმინისა, ადვირად ადლებად, არს უჩინოა და მიება ნათესავისა, სნებისა არს სამიებო უჩინოა. სასკელი ადვირად ადლებად, და თვსისა არს განმთავსებელი სნებისა, ვირე არს კაცი შირი წინა-აღრჩეობითი მაკავშირე შემდგომისა სიტყუას წინა-მსწობლისათანა, კაცი სეფეცი არს უფალი ზმინისა სასკელი არსებითი სედა შესრულითურთ, რომელი არს გეგულ-მოღებითი კაცისა სეფეციისა, მიუშტრებს არს ზმინა ზირთავისა, თავსა არს სამიებო ნათესავობითი ზმინისა, თვსსა არს განმთავსებელი სამიებოა, სნებათა არს სამიებო ბუნებითი ზმინისა და გეგულად სამიებო თანდებულისა, რომელა მიმართ

მ. მაგალითი მამინდელისა შედომისა: განკვეთდენ, რათა ნე უჩუქნ სილიტასა მტერთა შენ სასლო-წარკუთთილი ჰირველ განძლიერებულნი თავთა შორის თვსთა მიმართნენ შენზედა და გყონ შენ შიშით შემეგრძელი. ესე ესრეთ უჩუქნ ოცნებულ-იქმნა, რათა ნათესავობითად ბრუნული სასკელი მრავლობითი, რომელ

მტერთა იყოსმცა უფალ-სახელ-წმინის
მის რომელა ხილვასა, ესე არა წე-
სიერ წერილი ლექსითა ურთიერთარს
თან-დებითა არა კერეთ არს, ვითა ლე-
ნუგულ-იქმის, არამედ ესრეთ:

მ. განუქტლენ ხილვასა შინა
მტერთასა, რამეთუ ნუ უკატ კაცნი
პირველ-განძლიერებულნი თავთა
შორის თვსთა მოიმართნენ შენ-
ზედა, და გჳონ შენ სასო-წარ-
კატთილი, შიშითა შემუსრულ-
ამას შინა განუქტლენ არს ჳმნად
პიროვანი ღ უფალი ჳმნისა არს ძალით
ესე იგი შენ, ხილვასა არს საძიებო
თან-დებულისა რომელა შინა ღ თან-დე-
ბულითურთ საძიებო ჳმნისა, მტერ-
თასა არს განმითხსებელ ხილვასა რა-
მეთუ არს კავშირი მტრობითი ღ ნუ
უკატ არს კავშირი საიქწინო, რომელ-
ნიცა კავშირებენ შენდგომისა სიკრუწისა
წინა-მჭისობლისათსა, კვანი არს სა-
სული არსებითი ღ უფალი ჳმნისა მრ-
ჯობითი, განძლიერებულნი არს
მიმლეობა წყდ-შესრული არსებითისა
სასკლისა თან-გომილი რიცხვთა ღ
ბრუნვთა, პირველ არს ჳმნის-წყდ:
მიმლეობისა, თავთა არს საძიებო თან-
დებულისა, რომელ-არს შორის ღ თან-
დებულითურთ საძიებო მიმლეობისა, თვს-
თა არს განმითხსებელ თავისა, მიმართ-
ნენ არს ჳმნად, რომლისა უფალა არა-
ან არსებითი იგი სასული ღ წყდ-შესრუ-
ლი მისი, შენ არს საძიებო თანდებუ-
ლისა, რომელა ზედა, ღ თანდებულო-
თურთ საძიებო ჳმნისა, და არს კა-
შირი წმინაშითი, შენდგომისა სიკრუწისა
წინათა მათ სიკრუწათა თასა მკავშირე,
გჳონ არს ჳმნად, რომელსა ქქეს უფ-
ლად ძალითა წინასა სიკრუწისა შინად

არსებითი სასული მიცემითად დაბრუნვლ
შესაბამ ჳმნის ბუნებისა, რომელიცა
ითქმის ესრეთ კაცთა განძლიერე-
ბულითა, ანუ ნაწილ-სასული მებრე
ბრუნული, ესე იგი მათ, შენ არს სა-
ძიებო არსებითი ჳმნისა, სასო-წარ-
კატთილი, არს მიმლეობა წყდ-შესრუ-
ლი არსებითისა ნაწილ-სასკლისა რა-
მელა შენი, შიშით, არს ჳმნის-წყდ
მიმლეობისა რომელა შემუსრვილ,
ესე იგი შემუსრულად ღ შემუსრვილი
არს ძიება ბუნებითი ჳმნისა რომელა
გჳონ.

ზ. მკელათი მშინდელისა შენდო-
მისა, ხილული ჩემი თქტლენ ჳდო-
მილი. ესე ვითარსა ზედა-სამჭსჯა-
ვროსა შევქსწყნენ და თქტლენ არა
მცნობელიობასა იშტლბდით, რო-
მილისათვს განვქრისხენ. ესე საწი-
რელ ღ კარე მისაქვეყნა არა წმინა
წერილი არცა მართლ-უბნობილა, რომე-
ლიცა გარდამოვლული იქმნ საძიებო-
საგან, ესრეთ უკატ ოცნებულ-იქმნ მ-
შინ ჩქტლენ ღ ესე გუბრითარე შეს-
სკდავითა განმარტნენ ლქსნი, ამა მს
შინა სიკრუწისა მიმლეობა ხილული,
ქქეს სასული ნათესავობათი ღ მხოლო-
ობათი ღ მიმლეობა ესე მცნობელ
ქქეს სასული ღ მრავლობითა ღ ესთ
ცხად, ვითარმედ ეს-გუბრნი არა მარად
ითხოვნი, რათა სასულნი მათნი იუწენ
მცა წრთვლობითად დათანხმონმცა ურ-
თიერთარს პირითა ღ რიცხვთა.

თ. ჳწმამისა ამას ზედა ჳწმამიტება,
რათა მიმლეობათა მათგან თქმულთა
(სიძეარ. 4), თუ სხადამ არა იწმრო-
ქსმცა ჳმნათა შეუძლებელ-არს გავტნება,
ამად რომელ არა არს ჩქტლუება ენისა
მუბრ ჩქტლენსა, რათა ნაწილად პირო-

ჯანისა ზმნისა დაიდუნესმცა სიტყუასა შინა მიმღობანი და უკამრ-არს და ყო-
 ჳლითურთ შეეგუნესებულ ესე ვითარნი
 წინ-განსჯილნი სსქმენი. მასინი ოდეს
 იგი ვსსჯიდი ნაწილთა სიტყუასთა და
 სიტყუასთა შინა წყობათა მათთა, შედ-
 გომილ ვიყუე ქრეკასა სომქსთა ენისასა
 რაოდენთამე მიზეზთა ძლით, პირველად
 ვითარცა გამოუცდელი და მხოლოდ ენი-
 სა ოდენ სომქსთას მხედრულნი; მე-
 რედ ვერ მიმნდობელი თავისა ჩემისა,
 ვითარმედ 1753 წელიწადთა შინა არა
 სადა მასმიოდა, რათა ვოფილიყომატა
 ჩუწნისამებრ ენისა ღრამბატიკაჲ, და მე
 ჩუწნნი რომელნიმე არა თუ შემეწოდავენ,
 არამედ მხასრობდენმცა ზედა დასისმელ-
 ნი სიცილისანი, ვითარმედ არა საჭირო
 არს და არცა საჭირო ენისა მოძარით
 ჩუწნისა ღრამბატიკაჲ, შესაბედ თურმ-
 ნიცა მსჭუნდა ვითარმე მხედამი რ-
 მელნიცა სომქსურითა ენითა შემეწოდეს
 ქმნასა ჩუწნისამებრ ენისა ღრამბატიკი-
 სისა.

მ. გარნა მიერთვან აჭამომდე მრ-
 კალთა ენათა ქართულებრ თარგმანებასა
 შინა დამსწრებანი, ესე იგი, პირველად
 პარაკლიტიკოსისა, რომელა ნუგეშინის-
 ცემითი ელინურისაგან, მეორე სთიტქო-
 სა ყოვლისა და ტუბიკონისა სლავურ-
 სიგან ენისა, მესამე ათთა წიგნთა კურ-
 ცილისისთა, რომელა ისტორია ლექსან-
 დრე დიდისა რუსიულისაგან, მეოთხე
 ლოდიკისა და ყოვლისა მეტოფისიკამას
 და იტიკამას ფილოსოფიისა ლათინურ-
 რისაგან, მესხეთი ჭიხიკამას თეორეტი-
 კებისა ახლად თარგმნილისა, რუსუ-
 ლისაგან, მეექვსე განსჯიდურებისა ყო-
 ვლისა ფილოსოფიისა, რომელა სახედუ-
 რი, რომელსა შინა წერილ-არაიან სას-

ღუარნი 1263 მოკლედ განმარტები-
 თურთ, მეშუდე რიტორიკამას მისიფა-
 რისგან ქმილისა, სომქსურისაგან, მე-
 რე დასასრულე კატილორიათა არისტო-
 ტელითთა სომქსურისაგანვე, სოლო
 ჩუწნისამებრ ენისა წერილნი არა ფრად
 მცირენი მსჭუნ, და სადაცა ვისმენ, ვითარ-
 მედ არა წერილი, რომელიმე არა მსჭუნ,
 დიდითარე მეცადინობითა ვსპობ და და-
 ვაწერინებ. ჭეშმარიტად თუ სთქმენ განი-
 და სიგლასაყისა ნაწილნი მივიღეთ ამის
 ძლით და მათ შინაცა გამოვიტადო და
 ამით მიერ ვითარცა ჭეშმარიტებისა მცო-
 ბელი მივესდო თავსა ჩემსა, ამის-დაჲ
 ვითარმედ არა დავაკლდი მადლსა მას,
 რომელნიცა იყენეს პირველ ჩემსა, ს-
 უყუნესა ამას შინა ღრამბატიკოსობასა
 შინა გმად დასჯელოვებულ, და ამით მიერ
 ღრამბატიკოსობისა მიმართ დასამტვი-
 რთა დაჲმტვიცებ და უგუთქმადთა უგუ
 ვსსთქმამ.

თ ა მ ი. ბ.

თუხ მეორისა თანხმობისა, ესე
 იგი არსებობისა სასჯელისა თანხა
 ხედ-შესრულისა.

§ 326.

არა სადა პოებულ სასჯელი ხედ-შე-
 სრული თუნიერ არსებობისა სასჯე-
 სს, რომლისაგან ზედა შესრულ-არს იგი:
 და თუ სადამე არა ვსსნიდეს იმქმედობით
 სასჯელი იგი არსებითი ვბრწყინვეუ ძლი-
 თა სიტყუასა შინა ქუწმდებარედ ზედ
 შესრულისა სასჯელისა, ხოლო ოდესმე
 წინ-დაიდების არსებობისა სასჯელისა და
 ოდესმე უკანით და სიდაჯ კთან-კების

სასჯელთა არსებითთა ბრუნვთა ღ რიცხვთა, მაგალითებრ: გაცთა მევედართა არა უწვანუე, საზომი არცა სინარუელისა, და არცაღა წიხვსა, (კურც. ტომ. 2, წიგ. 7, თავი 3).

ა. ამას შინა მოქმედებით წინარე სასჯელისა ზედ-შესრულისა მდებარე სასჯელი არსებითი, რომელა გაცთა, ბრუნვლი მიცემითად ღ მრავლობითი ეთან-კემების ბრუნვთა ღ რიცხვთა სასჯელსა ზედ-შესრულსა რომელა მევედართა.

ბ. არისტანდროს მოგვ, მონილი სვეტაგითარე სამოსლითა, დამპყრობელი წინაშე თვსსა მარჯუტყნითა კელითა დაფნისა გვრგვსსა, ბრძოლასა შინა არჯუტყნებდა მევედართა მფერინველსა მას, ვითარცა ეიჭუტყლსა მოსწავებასა ძელივისასა (კურც. ტომი 1, წიგნი 4, თავი 59.).

ბ. თქმულსა მაგალითსა შინა, არისტანდროს ღ სამოსელინი არიან არსებითნი ზირველი უკუტ წრფელობითი ღ მხოლოდობითი, რომელსა ზედ შესრულარს სასჯელი დაკუტყებითი, ესე იგი ზედ-შესრული რომელა მოგვ, დაეთანკემების რიცხვთა დაბრუნვთა. ხოლო მეორე სასჯელი არსებითი ბრუნვლი მოქმედებით უკან-მდებარე ზედ-შესრულისა სასჯელისა რომელა სვეტაგითა ღ თანკობილი მისთანა რიცხვთა დაბრუნვთა.

ღ. აღიქვსანდრემან ცხენოსანნი კელის-ქუტყმენი თვსნი გამოიკუტანა წინაშე სამეფომასა ეტლისა, და რომეღნიმე უფრთნილოდ მოსრუელინი მკსწუჯნა მაკედონელინი და სხუანი ოტუბად წარიქცივნა. (კურც. ტომი 2, წიგნი 3, თავი 26.) ამას შინა არა არიან მოქმე-

დებით სასჯელი არსებითნი; რომელა გაცნი, ხოლო სასჯელი ცხენოსანნი ნელის-ქუტყმენი, რომეღნიმე მოსრუელინი მაკედონელინი, არიან ზედ შესრულნი, რომელთა შორის ჰბრწყინტყნ ძალითა სასჯელი არსებითნი.

§ 327.

ა. დაკუტყებუბის რათა სასჯელი არსებითი ბრუნვლი დაწყებითად იეოსმტა ძალით ღ ზედ შესრული მისი ბრუნვლი დაწყებითად იეოსმტა მოქმედებით, რომელიცა არა არს ჯღშლას თანკობობისა მათისა, მაგალითებრ: ენისა მზანკუტარისაგან განარინე სელი ჩემი (კათ. 5, ანტიფონ 1, მარკავლიტიკოს

ბ. დაკუტყებუბის რამეთუ შორის არსებითისა ღ ზედ-შესრულისა სასჯელისა იუტყნსმტა სსტყნა ლეკსნი, მაგალითებრ: შენ ძესა მეგობრისა შენისასა, არა ასწავებ მოწათესა შენსა, ამას შინა სასჯელი არსებითი რომელა ძესა, შორის მდებარე არს ზედ-შესრულისა თვსისა, რომელა მოწათესა. ხოლო დაღათუ თანკობობეს მას რიცხვთა დაბრუნვთა გარნა შორის მათისა, არიან სსტყნანი ნაწილნი სიტყუსანი.

§ 328.

ა. დაკუტყებუბის რათა სასჯელი არსებითი დაჯუშინკუბული ურთაუტარს, რომელთა აქუსყე ძალი მრავლობითისა თქმულნი მხოლოდობითად ქუტყმ-მდებარე იქმენ ზედ-შესრულისა მრავლობითისა მაგალითებრ: მირიან, ვანტანგ, არჩილ ღ დავათ, მეფენი ქართუტყლთანი, აღრაცხილ-არიან კუთილ-მორწყინეთა მეფეთა შორის.

ბ. დაკუტყებუბის რამეთუ სასჯელი ზედ-

შესრულნი მრავლობითნი მწავალნი დაკავ-
შირებულნი ურთიერთს წინ-დასსმითა
შეკადენიდა, ერთს აჩსებთს სასკლს
ზედა მრავლობითსა დაითანქმონ მისთან-
სა, რიცხვთა დაბრუნვთა. ბრძენთა და
მეცნიერთა და ჩილოსოჲოსთა
გაცთა თანა ცხოვრება სარგებელ
არს და შესაძინელ.

ბ. დაკვერთების ვითარებად მწავალნი
ზედ-შესრულნი მსოფლობითნი დაკვერ-
თებულნი ურთიერთს რათა შეკი-
დენიდა ერთსა ზედა აჩსების სასკლს
მსოფლობითსა დაითანქმონ მისთანს
რიცხვთა დაბრუნვთა, მაგალითებრ: უმე-
ტესად კურთხეულსა და დიდე-
ბელსა და უოვლად უბრწუნელსა
დედლოფაღლსა ჩუქნსა დუთის-მმო-
ჰელსა მარიამს ვადიდებდეთ.

§ 329.

ოდეს აჩსებთთა სასკლთა თანა მოკ-
ვადნენ რა ნაცრულ-სასკლნი ჩუქნებითნი
თანამს მისთანს თან-კმობაჲ რიცხვთა
და ბრუნვთა, მაგალითებრ: გაცი ესე
არა არს მართაფი, გაცი ესე მარ-
თაფლ-არს, და გაცი ისი სუფიფი.

ა. დაკვერთების რათა სასკლი იგი
აჩსებთი იუოსმდა ძალით და ჩუქნებითი
ნაცრულ-სასკლი მოქმედებით, მაგალი-
თებრ: წარიუტანე ეგე და ასწავებდ
ერთგულებით, ესე იგი, წარიუტანე
ურმა ეგე და ასწავებდ ერთგუფი-
ბით, ანუ ჩუქნებითი ნაცრულ-სასკლი
იგი დაიდქას ძალით და აჩსებთი მო-
ქმედებით, მაგალითებრ: მიეცით გეი-
სრიკსა გეისარსა და დმერთისა
დმერთსა, ესე იგი, მიეცით გეისრი-
კსა იგი გეისარსა და დმერთისა
იგი დმერთსა.

თვს მესამესა თანვობისა კუჭისა-
მოღებთითსა ნაცრულ-სასკლისა
წინა მქსრობოლსა თანა.

§ 330.

ნაცრულ-სასკლი ესე, რომელსა ზედ
წოდებულ ვჭოფთ კუჭისა-მოღებთითად,
სინტაქსსა შინა დრამატოკოსობითსა
დაიდების ფრად საკამარ ქმნილი სიტ-
უჭათა, მით რომელ სასკლთა გარდა-
სრულთა წარმოაყეს თავით თვსით
და რომელთაჲ კემარების სასკლთა იქმ-
ნის სასკლი შმინისა და ანუ სამაბო
და თხოვასებრ სიტყუს ბუნებისა, შეს-
ბამ ბრუნული იმდგომების ნაცრულად სა-
სკლთა, სოლო არა ნადაგ კთან-კმების
წინა-მქსრობოლსა თვსსა ბრუნვთა, არამედ
რიცხვთა, რამეთუ არა ითანამდებებს თან-
კმობასა ბრუნვთა, არამედ რიცხვთა და-
ლათუ მრავალ-გზის მითსა კთან-კმების,
მაგალითებრ: იწყო ოსატარ უბნ-
ბად სიზმიტროსიზდა და ეტყოდა-
ნე დააყენებ სვასა ამას ძლივა
შემოსილსა, რომელიცა ისწრაფის
წარსლოჲად ინდიად, რომელსაჲცა
ზედა ჭერვლინი წარწყმედისა სხვ-
სასა თავსა ზედა თვსსა მიაკცეკენ
რომლისათვს ჰსჩხრიკე სარწმე-
ნო უოფაჲ მაკედონელთა და ნე
ძალი, (კუჭ. ტომ. 2, წიგ. 8).

§ 330.

თქმულნი კულა-მოღებთიანი ესთა-
იგნობიანს რომელიცა, არს წოფე-
ლობითი და კულა-მოიღებს სვასა,
ზედა-შესრულითერთ თვსით და იქმების
სიტყუსსა შინა უფალ სასკლ-შმინისა

რომელსაც არს ბრუნული მიცემითა და მასვე სასჯელს სჯასა, ზედ შესრულითურთ თვისთ კჳლა-მოიღებს და არს საიებოჲ თან-დებულისა, რომელს ზედა, და თანდებულთურთ არს საძიებო მიძლეობისა რომელს ჭურვილნი, რომლისათვის არს საძიებო თან-დებულისა და კჳლს მოიღებს წარწყმედასა, რომელს-არს სასჯელ-წმინა.

§ 332.

ესე არს თესება კჳლა-მოღებითის ამის ნაცნულ-სასჯელისა, რათა სჯადცა იგი დაიდების სიტყუჳსა შინა წინა-მქსრბოლისა სასჯელისა კჳლა-მოძღვრად სიტყუჳსა შემოკლებულითა და შეწყობილითა ხატითა დასაკჳწტებს ვითარ იგი თუ სადაჲ თჳმუელს მას მკვალითსა შინა (§ 329,) არა იუჳნენმცა კჳლა-მოძღვრნი იგი არს ეგრეთ მოკლითა და შეწყობილითა ხატითა დაინაკჳწტებდენ, არამედ ესრეთ. იწყო ოქსატარ უბნობად სიზმიტროსისდა და ეტყოდა: ნუ დააყენებ სჯასა ამას ძლიერა შემოსილსა მოსწრთევსა წარსდლჳდ ინდიად, მით რომედ სჯა ესე, ესე გჳარი არს, რამეთუ ამის ზედა ჭურვლნი წარწყმედასა სხვასა თავსა ზედა თვისსა მოაწვევენ და ესე გჳარისათვის ძლიერა-შემოსილებისა ვითარმედ მნებებელნი წარწყმედისა მათისანი წარწყმედასა მას თავსა ზედა თვისსა მოაწვევენ ჰსჩხრიკე სარწყმენო ყოფა მკედელნელთა და ნუ ძალი.

აჲს იჩჳწტების ვითარმედ ფრად საკმარ-არს და ფრად სთანადოცა სიტყუჳსა შინა საკმარებისებრ და სთანადოებისა კჳლს მოღებითა.

§ 333.

თესებათა ნაშთთა კჳლა-მოღებითის ნაცნულ-სასჯელისათა დაჲქსნამ სიძაცრეთა შინა.

ა. კჳლა-მოღებითი არს ნადაც წინამქსრბოლსა მას წარმოყენებულსა მას თვისსა წინა წარძღუჳსს, არამედ იშემდგომებსცა: ძალი ყოველთა აღმგებელი ხარ დმერთო, რომედმან განათავისუფდენ კრუენი ქრისტე დმერთო.

ბ. შესჳდების სიტყუჳსა შინა ვითარმედ დაიდების კჳლა-მოღებითი ნაცნულ-სასჯელი მოჳქმელებათ და წინამქსრბოლი მასი ძლით, და მამან ესენი არს თუ რიცხუათადენ, არამედ ბრუნვითაცა სთანადო არიან თან-კობად, მკვალითებრ: რომედნი მიიპარვიდენ იუდეელთაგან სამღუდელოთა სახმართა, (იოსაიაჲს. წიგ. 16,) ამას შინა კაცნი რომედნიჲ არს სასჯელა არსებითი წინა-მქსრბოლი, რომელადცა იფარვის ძლით კჳლა-მოძღვრსა შინა თვისსა, ესე იგი რომედნი, თან-ყმებულსა თვისთაან რაცხუთა. კჳლად: რომედნი შეკრებულ-ვართ ერთისა ჰაზრისა მექონნი მეცნენ ყოფად ცნობათა თანა-გჳადს შრომაჲ და რომედსაცა წინა-მდებარე გჳქმენ გაცონებაჲ, რომედლთაგან გჳაყენებენ, დაყენებაჲ. ხალა ოდეს ძალითად ფარულნი არსებითი სასჯელნი იცნადებთან მოჳქმელებით დაიდების ესრეთ, მამკვალითებრ: ჩჳტნ რომედნი შეკრებულ-ვართ ერთისა ჰაზრისა მექონნი მეცნენყოფად ცნობათა თანა-გჳადს შრომაჲ და რომედსაცა წინა-მდებარე გჳქმენ გაცონებაჲ

და რომელითაგან გუბაყენებენ დაყენებად.

შესაძლებულ-არს წინა-თქმულისა მაგალითისა სსწაფერ დაღებად, რომელსა შინა განჭსსწაფუდების კულა-მოღებოთიცა, მაგალითებრ: ჩუტნ რომელინი შეკრებულ-ვართ ერთისა ჰაზრისა მქონნი მეცნ უოფად ცნობათ თანა-გუბაძს შრომად, და, რომელსაცა ცნობასა წინა მდებარე გვქმენ, გაგონებად და რომელითაგან ცნობათა დაგუბაყენებენ დაყენებად. ამას შინა ზირველი იგი რომელი არს კულა-მოღებნი მრავლობითი, რამეთუ კულა-მოღებს ლექსის ამს ჩუტნ. გარნა რომელსა და რომელითაგან არათუ არიან კულა-მოღებ ცნობისა, არა მუდ ზედ-შესრულნი მისნი, რამეთუ არიან რცა მარტივნი ნაცუალ-სასუელნი და ვითარებათა მასუენი, რომელთათუ მკორესაცა ნაწილსა შინა გარდაიდუა. (ნაწილ. 2, თავი 9 ნაცუალ-სასუ.), რომლისა შორის კულა-მოღებითთა რომელიცა და რომელითაგან, აქჩსუე ძალით წინა მჭსროლი სსხელი და მჩრობლსა განმარტებასა ითსოვენ, მაგალითებრ: უკეთუ ლექსი ესე ცნობ ძალითად დაიდების წინარე რომელიცა და რომელითაგან, არიან კულა მოღებითნი, სოლო თუ სადამე დადების შინაღიქმნებთან ზედ-შესრულნი მისნი.

მ. ნაცუალ-სასუელნი ჩუტნებითნი, რომელსა არიან: ეს, ევ, ის მნიშვნელი არსებითთა ოდესმე სიტყუათა შინა წინა-მჭსროლობათა კულა-მოღებულად გქულებენ, სოლო უფროსდა ადგილობითნი ზმნის ზედანი, სადა, მუნ კულა მოღებენ ადგილსა, მაგალითებრ: მჭსნდო-მარეობასა ჩუტნსა სავარძელთა

ზედა გნოსისთა შინა ცნობად ხმა შენი ჰსჯდა ჩუტნთანა, ესე უვიცად ადჰსდგა, მუნით და მოძღურისა მიმართ მივიდა და ისი იკითხვდა ვითარ ნებასა მისსა და სსწა-მან მჭსწავლეულმან მიუგო ევ არა რამდესა სსწასა ითხოვს, ვარნა ახად-ქმნილსა დრამატუკასა სადაცა ჰვონებს კანონთა. წესიერ განკარგუთასა. ამას შინა ესე, ევ, კულა-მოღებს მასა შენსა ის, სსწასა მსწავლულსა მუნ, სავარძელსა და სადა, დრამატუკასა.

დ. თქმულნი იგი ნაცუალ-სასუელნი (სიმეცნ. 3), მნიშვნელი თავით თვისით არსებითთა, ოდეს იგი მოკიდულ-იქმნებთან სსხელთა არსებითთა ჰსსანს, მაშინ ვითარცა ზედ შესრულნი და იგინიუ ჩუტნებითნი ნაცუალ-სასუელნი ოდესმე ჰსსანს ვითარმედ აჩუტნებენ უოვლად თქმულსა რამეცა, უოვლადსა სიტყუათა ანუ ნამუთსა მექმობასა, რომელსაცა კულა-მოღებენ, მაგალითებრ: დადათუ ჰსწადნოოდა სწავლად, მაგრად გარე მიბქცია იგი, არამედ ოდეს იგი ჰყოფდა გარე მიქცევასა, მისდამი მეცადინობდა და რა ჰქმნ კეთილსა ჰსცუთაღვიდა, მაგით დაბუნა უოველთა შორის კეთილი იგი ჰაზრი თუნი. ამას შინა იგი კულა-მოღებს სწავლისა წადილსა მისდამი, სწავლისა წადილის გარე მიქცევისა მეცადინობასა და მაგით, კეთილის შეცულებასა.

თა 30 ე.

თუ ს მეოთხისა თანხმობისა ესე იგი მიგებისა კითხვისა თანა.

§ 334.

თან-კმობა კითხვის თან-მიგების სათანადო არს შეწურობითა სჲქმისათა და რრთჲვე იგავედ ბრუნჯთა, მკვლელთა: კითხუბ. ვისი ჳარს ხატო ესე ანუ ჳელა წუროლი? მიგება. კეისრისა; პით. რაბანი რამე არს? მიზ. დრატკანი. რქრრამსა. პით. სდადრ მოუტანიესე? მიზ. ჳრრრით, პით. სდად მიუტანიესთ? მიზ. იერუსალმის, პით. რაოდენნი არანი დღენი რადითგნი მოუტანიესთ აჲ? მიზ. შუდუელნი სამნი. ამს შინა ვისი, არს ხათუესაგობითი, რბბამი არს წრრრელობითი, სდადრ არს დწუეობითი; სდად არს რეც მიტეობითი, რაოდენნი არს წრრრელობითი. ამთნი უგწმ მიგების თან-კმობენ გრრკელნი ამთთანა ბრუნჯთა დწუეობითა სჲქმეთათა, მკვლელთა: გენსრისა ეთანკმების შირკელსა სკიოთხესა, რრრრელა ვისი, დრატკანი თან-კმობს და რბბამი, სდადრ და ჳრრრამით. სდადა და იერუსალიმს, რაოდენნი და შუდუელნი სამნი, ჳსწკრტ კითხრმედ ესე ურრკელნი კითხუბ მიგებისა შეწურობითა სჲქმისათა. დარბრუნჯთა თან-კმობენ ურრთიერრრარს.

§ 334.

ესეცა თან-კმობა არს კითხვის მიგების თანა კითხრმედ, რმნანი რრრრელნი-ცა შოკნილ არანი მოქმედობით კითხუბსა, შოკნილ-არანი იგინივე ძალით მიგებისა შინა, მკვლელთა: პით. ვის ეკებ?

მიზ. მოდტრრრსა, პით. რამსათუბს ეკიებ? მი მოტეობისათუბს ცნობისა.

§ 336.

დაკწმტობის კითხრმედ რათა აჲუნ-დესმცა რმნსა კუბლად სხჲფა სამიუბრრ, გარდა სამიუბრრის მის, რრრრრრრრრ არს სანელი კითხვის, მკვლელთა: პით. ვის-გან ისწკვენ ცნობანი ჲილლრრრრრრრრრნი? მიზ. კოლქიოსისაგან, და ამას შინა იფარ-გის ვისწკვენ ჲილლრრრრრრრრრნი ცნობანი.

§ 337.

დაკწმტობის რამეთუ კითხუბანი და მიგებისანი არათუ ბრუნჯთა რდენ ითან-კმობანი, არამედ რიცხუბთა, პით. ვინ არს შკობანი შენი? მიზ. მოდტრრრ რემი. კითხუბა. რაოდენი წელა-არს ვინამთგანი მოწაფე ხარ მისი? მიგება. წელაწადი ათორმეტო. კითხუბა. რას გასწკვენს? მიგება. ფილლრრრრრრრრრრ.

§ 338.

ესესმედუელ-არს. დდათუ კითხვისა მსოლლობითს მივეგოს მრკვლობითი თუ-ნიერ სჲქმეთა დღეობისა, მკვლელთა: კითხუბა. ვისდა მისწა? მიგება. მე-გობართა მიმართ სარწმუნრრთა. მკვრ კითხვისა მრკვლობითსა სათანადო არს, რამეთუ სჲქმის რამსამე დღეობითა ეთან-კმობს მიგება მსოლლობითი, მკვლელთა: კითხუბა. რრრრელნი იუნენ მჳსსდრამ-რენი შენთანა? მიგება, მსოლლ დო-წაფე შენი. კითხუბა. რაოდენნი უგწმ წიგნი იუდენ? მიგება. მარტორრდენ ისტორრა კარრრრრრრისა.

§ 339.

არს არს რწმტულება რათა კითხვისათით ვინ, მიგება მვიდოთმცა ვის-

განე, წიგნი, ცხობველი, რამდე, გუგულის-კმომ. ამაღ რომელ ნიდავ ზედ წოდებას ჰყოფს. ვინ, ვითხვად გუგულისა და ზირისა გუგულის-კმიერისა, რომლისათხს ესრეთ ჰქრ-არს ვითხვად და მიგებათ, მაგალითებრ: ვითხვად, ვინ არს? მიგება. გუგუმი რომელიე, ესე იგი ძეარსაგან ანუ დავით, ვინა იოანე.

§ 340.

უკეთე იქმნას ვითხვად ესე გუგუმი, რამეთუ გუგუმიცა ვითხვად იქმნას და მიგებულ-იქმნას არა გუგუმი, მაგალითებრ: ვითხვად. ვინ განგაცხობელა? მიგება. ნებაჲს სამლოთმან. მაგრა ესე იქმნების ამისგან მდევარი ანუ თაჲსება გუგუმისა, მიიგების ნაცულებად გუგუმისა.

§ 341.

არა მებრ ვინმე, ვითხვთისა განრჩევით ივითხების ვითხვთა ამით რომელი? ამაღ რომელ ვითხვთი ესე განურჩევლად ივითხავს ნივთსა გუგულის-კმიერისა გუგუმსა ანუ უგუგულის-კმომს არსებას, მაგალითებრ: ვითხვად. რომელი უკეთეს არს მიკდრობასა თქუენ შორის? მიგება. ანბაღ ანუ სიმეკე. ვითხვად. რომელსა აქებ? მიგება, ქრისტესსა ანუ კეთილ-მსახურსა სარწმუნოებასა და სხუანა, ესე სტრეტ, ვითარმედ ვითხვთა ამით რომელი არათუ ივითხებთან არსებანი ოდენ ქუენ-მდებარენი შეითხუენითანთანი, არამედ შეითხუენითანიცა შესრულნი არსებათა ზედა.

§ 342.

ეგ-სასხედ საკითხავიცა ესე რამა, არათუ არსებითათა ოდენ ივითხავს, არამედ შეითხუენითათადა.

§ 343.

ოდეს ვითხვად იუოხმცა შეითხუენითათათს საქმითა შესრულთა არსებათა ზედა, მაშინ საკმარ არს საკითხავნი ესე, ვითარი, რაბამი, რაოდენი, რაზომი, რავდენი, რაოდენისა, ვითარისა, რაოდენი-გზის, ვითარსახედ, მერავდენიმე, სად, ვინ, სადაა, რაჟამს, ოდეს, და სხუანი.

ვითხვად. ვითარი ანუ რაბამი არს ებე? მიგება. ურმა მუჭობრი გონებათა. ვითხვად. რაოდენ ანუ რასომ ქმაცს სსუათა? მიგება, რაოდენ ანუ კგ-ზომიცა შესახლებელ-არს ქებად შეუძლებელადე. ვითხვად. რაოდენი აქუის წელი ზოგნილი გნოსისთა შინა აზნაურთა? მიგება. შუადი. ვითხვად. რაოდენისა წლისა არს? მიგება. ათურამეტისა. ვითხვად. ვითარისა ქვერულებისა არს? მიგება, შეუგინებელისა მუერდრომსა და მდბლისა. ვითხვად. რაოდენ-გზის მიდლის დღესა შინა განსტუნებად? მიგება. ერთ-გზის. ვითხვად. ვითარ-სასხედ იქვეის სამლოთათა ქსჯულთა იმართ? მიგება. ვითარ იგი იგი ბრძანებულ-არს. ვითხვად. მერავდენე აქუის აღსაულებელი მენიერების? მიგება. არსა ერთი. ვითხვად. სად განსტუნებს მოცლილი წურთისა გან? მიგება. წალოტისა შინა ავადეიბისა მათისასა და უსშირეს კელლისა შინა თხსა. ვითხვად. სადაათ მოკით, მიგება. სასლით თხსათ. ვითხვად. რაჟამს იქმნების მომდურად დადგინება მისა? მიგება. რაჟამს ინებონ ნინებულთა ავადიმიისათ. ვითხვად. ოდეს გვრგვინოსან იქმნების ყოველისა სწავლებლებისა გვრგვინათა? მიგება, ყოველად ერთისა თხსისა.

§ 344.

შესაძლებელ-არს კივის აღსლუჯს მიერ
 ღ შთამოსლუჯს, რომელიცა ნიშნად დაი-
 დების საკითხსკად, რომელი რამცადა
 იყოს ნაწილი სიტყვას, რამეთუ გარდა
 ამისსა ყოვლადიცა სიტყუამა კითხუად,
 მაგალითებრ: კითხუბ, ესე არსა თანა
 მოწაფე, შენი რომელსა ჰქებდი? მიგებბ.
 ეგე არს. კითხუბ. მაგან მოგოა დი-
 დება თქუენ შორის? მიგებბ. ამან კი-
 თხუათა ესე გუბართა შინა ყოვლადთა
 სიტყუათასა შესაძლებელ-არს, რათა კი-
 მენცნებდეთ ძალით-ყოფასსა საიჭოთა კავ-
 შირთასა, რომელა ნუ უკუტრ, ნუ უმე,
 ღ სსუბანი.

§ 345.

შესაძლებელ-არს მარტოვითაცა ზმნი-
 თა ზმნის-სუდაამსა ოდენ შქონებულთა
 კითხუად, რომელი არა ნიადგ ითსოკ-
 დეს მიგებსას, მაგალითებრ: კითხუბ.
 რად მიადე ეგე რომელი იგი უწყოდი
 გნებად შენდა? კითხუბ. რად აცნობე
 უგუშ თავი შენი ერთგულად გინათგან
 არა ერთუელუბდი. კითხუბ. რად დაი-
 კაწყე. მიდებული კეთილი, რომელი იგი
 გაქუენდა, მარად წინაშე თუალთა შენთა?
 კითხუბ. კითარ არა მოასსენე უახრომ
 ცსოკრებაჲ შენი, რომელია იგი უწინა-
 რესთა დღეთა იჭეოდი, ესთავე სკდულ
 სსუბანცა.

თ ა ვ ი ვ.

თუხ ბრუნჯლთ მიღებთთა ნაწილ-
 თაგან სიტყვსათა სასოგადოდ.

§ 346.

ცნობილ-არს გულის-კმის ყოფით,

კითარმედ ყოვლადსა სიტყუასა შინა
 წყობილი ნაწილი სიტყვსანი ითსო-
 კენ მიიუნბი ბუნებისებერ ღ ნათესაყო-
 ბისა თუხისა ბრუნჯლთა. სოლო არიან
 ეს გუბარნი ლექსნი მთსოკელნი ბრუნჯლ-
 თანი ყოველი ზმნანი შიროკანნი, გ-
 ნუსაწდრებულნი, სსულ-ზმნანი, მიმ-
 დეობანი, სსულნი-სკდ-შესრულინი ღ
 თანდებულნი.

§ 347.

თან-კიებულნი ზმნანი სსულთა თუხ-
 თა თანა შირითა ღ რიცხუთა ანუ უწი-
 ნარეს ღ ანუ შემდგომად თუხსა ითსო-
 კენ ბრუნჯლსა რამდესა, რამეთუ იჭენსმ-
 ცა სიტყუად, რომელსაცა უწოდებთ ს-
 ძიებოად ზმნისა. გარდა ესე გუბარსა
 სადიებოას თან-ამს შესწყობ-ყოფაჲ
 მიიებულისა ბუნებისა, მაგალითებრ:
 ადექსანდრემან, არ დამტევებეფ-
 მან დრომასამან, შირველად შეი-
 ყუბანა განცხადებულსა შინა ად-
 გილსა მემშვადენი, მემურდუფე-
 ნი და ქუტრთი სუბუქნი, (კურც.
 ტომ. 1, წიგ. 2, თავ. 12,). ამას
 შინა ადექსანდრემან არს სსული
 არსებოთი ღ სსული ზმნისა, რომლისა
 სკდ-შესრული არს მიადეობა ესე დამ-
 ტევებეფმან, დრომასამან არს ს-
 სული ნათესაობითად ბრუნჯლი, მიებუ-
 ლი მიმდებობისაგან ღ განმითუხებელი
 მისი, შეიყუბანა არს ზმნა, შირვე-
 ლად არს ზმნის სკდამ, შინა არს
 თან-დებული, ადგილსა არს სსული
 არსებოთი მიებული სკდ-შესრულისაგან,
 რომელ-არს განცხადებულსა ღ სკდ
 შესრული ესე განმითუხებულსა არს ად-
 გილისა ღ ესენი მიებულ-არსიან თან-
 დებულისაგან ღ თან-დებულთურთ ბუ-

ნებისამებრ მიუბუღ-სომისაგან, რომელსა შეიყუანნა მემშჯღდენი, მემურდუ-
 ლენი და ქუჩითნი სუბექნი, არიან
 ყელ-შესრულნი სახელსა ყელა ძალით
 მყოფსა, რომელსა მკედარნი და მკე-
 დარნი, არს მიუბუღ სასულთა მათგან
 ყელ-შესრულთა და სუბექნი, არს გან-
 მათესებულ ქუჩითთა დათანად ესე ყო-
 ველნი არიან ნათესავისამებრ მიუბუღ
 ზმინისაგან. ხოლო დაღათუ სასული იგი
 ძალით მყოფი, რომელსა მკედარნი, არს
 ბუნებით სასულ-ყელ შესრულ და სთა-
 ნადო არს რათა არსებითსა ყელა შევი-
 დეს სასულსა, რომელსა კაცნი, მაგრან
 მრავალკერ ნაჭრულად არსებითისა სასუ-
 ლისა დაიდების ყელ-შესრული და მიუ-
 ბუღ-იქმნების სსუსაგან. ყელ-შესრულისა
 და განმათესებულცა მისდა, მაგალითობრ:
 წინასწარმეტყუქტლი მართალი,
 წინასწარმეტყუქტლი ცრუ, მოწა-
 თუ მზაკტარი, და სსჭანი. რომელთა-
 თეს თესსა ადგილსა თანა-გუჰს თქმად,

§ 348.

ითქუა ვითარმედ მიმღე არიან ბრუნ-
 ჯლთა და მიმღებულ მათდა ყოველნი ზმინ-
 ნი ჰიროკანნი განუსაზღვრებულნი სასულ-
 ზმინანი და სსჭანი და ჩუჭნი ზმინათგან
 ჰიროკანთა მიმღებობისაგან თან-დებულ-
 თაგან და ყელ-შესრულთა სასულთა კა-
 ჩუჭნით ერთისა შინა მაგალითისა ბრუნჯლ-
 თა მიღებაჲ. ხოლო განუსაზღვრებულ-
 თაგანცა და სასულ-ზმინათა სთანადო არს
 ჩუჭნებად მაგალითითა მიღებაჲ ბრუნჯლ-
 თა, მაგალითობრ: ჭარნავაზ, მოყუა-
 რე შექცვისა, წარვიდა ნადირთ-
 ბად ირემთა და დევნითა ირემთა
 მამტრადლი, ქუაბსა შინა მეს-
 რელი მხოვნიელ-იქმნა საუნჯეთ

დიდთა. ამას შინა ჭარნავაზ არს
 სასული არსებითი უფალი ზმინისა. მო-
 ყუარე არს მიმღებობა სასულეობს სმის
 გარდასლუთი ქმნილი და ყელ-შესრული
 არსებითისა სასულისა. შექცვისა არს
 საძიებო მიმღებობისა და განმათესებულ
 მისა. წარვიდა არს ზმინა. ნადირთ-
 ბად არს განუსაზღვრებელი შემოქმედ-
 ბითი და საძიებო ზმინისა. ირემთა არს
 საძიებო და განმათესებელი განუსაზღვრე-
 ბელისა. მამტრადლი არს მქცველ ვი-
 თა მიმღებობა და ყელ-შესრულ ჭარნავა-
 ზისა. დევნითა არს სასულ-ზმინა ბრუნ-
 ჯლი და საძიებო ყელ-შესრულისა. ირემ-
 თათა არს საძიებო და განმათესებულ
 დევნისა. მესრელი არს მიმღებობა.
 ქუაბსა არს საძიებო თანდებულისა, რომ-
 ლსა შინა და თანდებულთერთ საძიე-
 ბო მიმღებობისა, რომელსა შესრული.
 მხოვნიელ-იქმნა არს ზმინა ჭრთული,
 რომლისა სასულისა არს არსებითი იგი-
 ვე ჭარნავაზ. საუნჯეთა არს საძიებო
 ზმინისა. დიდთა არს ყელ-შესრული
 საუნჯისა განმათესებულად მისდა. ხო-
 ლო ვინაჲთგან სიტყუჴისა ამას შინა
 მიღებარეთა მიმღებობისა სსმით-გარდა-
 სლუთისა სასულეობ და სასულ-ზმინისა
 ბრუნჯლმინე სასულეობ ითხოვეს ბრუნჯლ-
 ნი საძიებოდ და მიიღესცა არა რაჲ აყე-
 ნებს, რათა წრთეულობითმინცა სასულ-
 ზმინისა და სესულეობ ჰიროკელ სასემის
 მიმღებობისა მიიღონცა ბრუნჯლისა სა-
 ძიებოდ.

§ 349.

თესებათათეს თსოკათა ბრუნჯლთა
 მიმღეთა დაკვსსნეთ ბრწყინვალედ საგულ-
 კობად სიმკაცრენი.
 ბ. ჰარობენ რომელნიმე, რათა არს-

ბითმანტა სასულმან ითხოვსმცა ბრუნ-
 ლი, მაგალითებრ: სიუტარული ღუთი-
 სად და წადილი კეთილისად, სოლო
 განმარტებენ ესრეთ, ესე გუარსა შინა
 არიან ზმნანი არსებითნი, მაგალი-
 თებრ: სიუტარული იგი, რომელი
 არს დმერთისად და წადილი იგი,
 რომელი არს კეთილისად. ხოლო
 არსებითი იგი ზმნად წინა მსრბოლ,
 მქონები ესე ვითამსა სახელისა,
 მიიღებს შეწყობისაებრ მიცემითსა,
 და უკეთე აქტნდამცა სხტად სახე-
 ლი, შესაძლო მიღებად შეწყობი-
 საებრ სხვსა ძიებისა, მაგალითებრ:
 პეტრე, რომელი არს სახლსა ში-
 ნა, კაცი, რომელი არს მიწისაგან
 ღ სსჴანი.

მე უგჴმ, თქმულს მს ჳზრსა, არა
 გაყენებ თუთ იცანს მქვზრეთა ესე გუარ-
 თა, მაგრა ესრეთ გჴსჴა მე ვითარმედ
 თქმულს მას, სიუტარული ღუთი-
 სად, წადილი კეთილისად თნიერ
 ზმნისა არათუ არსებითსა არ მალუმს
 შესაძლჴად სიტუჴას შინა, ვითარმედ
 ქონებად ჳურ-არს განზირაჴებად რა-
 მლისამე მიმართ ზირისა, რომლისამებრ
 სჴესისა რომელსამე დროსა შინა, ვი-
 თარცა ითხოვს ბუნება სიტუჴას ღ ესრეთ
 მისგან თხოვად სიუტარულისს ანუ წა-
 დილისა, რომელი იქმნების ნათესავი-
 სამებრ სამება მისდა ღ ღუთისა მი-
 მართ ანუ წადილისა მიმართ, იქმნე-
 ბან ბუნებისამებრ სამებოლ, მაგალი-
 თებრ: აქტნდა ძმასა შენსა სიუტა-
 რული ღუთისა მიმართ და წადი-
 ლი კეთილისა მიმართ, ღ სსჴანი.

ბ. თქმულნი ნაწილნი სიტუჴასნი
 მთხოველნი დამიმღერნი ბრუნვლთანი,
 კარდა მიღებულთა ბრუნვთა ჳსტუჴეტ

მრავალჴერ ვითარმედ დაჴქმტებულ არიან
 სიტუჴთა შინა სასულნი ნათესავობითად
 ბრუნვლნი, რომელნი არა არიან უფალ,
 არცა სამიებო ღ არცა ზედ-შესრულ.
 ეს-გუჴარნი უგჴმ სასულნი ნათესავობი-
 თად ბრუნვსამებრ სიტუჴს თხოვად
 არიან განრჩეკად სასულთა ანუ უფალთა
 ანუ სამიებოთა ნათესავისამებრთა ანუ
 ბუნებისა მებრთა, მაგალითებრ: იუტნეს
 იუდა, სარიფეოასი და მატათია, მარ-
 დალაოსი ესიტუჴერენნი იუდეელ-
 თანი და გამომეტუჴმლნი მამულთა
 ჳსჯულთანი მათდა-მიმართ, მამა-
 კაცნი სიმრავლისა, მიერცა სა-
 უტარული მასწავლელობისათვს
 ერისა, (იოსაბოს წიგნ. 16,). ამას
 შინა იუტნეს არს ზმნა, იუდა, ღ მა-
 ტათია არიან უფალ ჳზმნისა, სარი-
 ფეოასი არს განმათვსებელი იუდასი ღ
 მარდალოასი, მატათიასი, ჳსჯულ-
 თანი არს მიება ღ განმათვსებელ გა-
 მომეტუჴმლთა, რომელი წრფელობითსა-
 ცა მრავლობითს თან-კობაეს ჩუჴულე-
 ბისამებრ ენისა ჩუჴნებრასა, მამულთა
 არს განმათვსებელ ჳსჯულთა, ერისა
 არს განმათვსებელ სიუჴარულიასა, სო-
 ლო უოკელნი ზედ შესრულიცა გან-
 თვსებს არსებითსა სასულსა.

ბ. დაჴქმტებულნი სიტუჴას შინა
 მრავალნი სასულნი ერთითა ბრუნვთა
 ბრუნვლნი ღ დონანითა გუჴმირითა დაჴჴ-
 შირებულნი შესრულნი სიტუჴას შინა
 ანუ უფალ ზმნათა არიან ღ ანუ სამიე-
 ბო, მაგალითებრ: მანვლმან და
 ტუჴმლობამან, და განძრცუბამან, და
 დაქცევამან აღჳსპო ტროადას ში-
 ნა მკვდროანნი და მტნნიერ შე-
 ნებულებანი და ერ-მრავლობანი.
 ამას შინა ოთხნი უგჴმ ზირკელნი სა-

სეღნი არსებითნი გავშირებულნი არიან უფალ-წმინისა ამის, რომელსა აღსვლა; ხოლო სამიებო წმინის ბუნებისა არს ტროადდას, სასული მიტყმითი მიღებულნი თან-დებულისაგან, რომელსა შინა, ჭ საშინი იგი სასულინი გავშირებულნი ურთიერთარს არიან სამიებო წმინისა ნათესავისამებრ. ხოლო ყოველნი სასულინი არსებითნი ანუ ზედ შესრულნი ღ გავშირისა მიერ გავშირებულნი შესაძლებელ არიან მოქმედებთადღც ღ ძალით დაგავშირებად, მით რომელ გავშირი იგი მათი ოდესმე მოქმედებით მდებარე აგავშირებს მათ ღ ოდესმე ძალით.

დ. დაეგწმტების კითარმედ ორნი არსებითნი ანუ ზედ-შესრულნი სასულინი დანიშნენ ნიუთსა ერთისა რამდესა თვნიერ და გავშირისა მიერ, მამინ ერთი იგი არს მაცხადე მეორისი, მაგალითებრ: ვრტაქსარ, ასუერ, არტაქსარ ასუერისა, არტაქსირ ასუერს, დმერთა, დმერთი, დმერთისა, უფლინსა, ქირისტე იესო, ღ სსწანი.

შემირობლებულთა ამათ სასულთაგანნი შესაძლებელთა არიან რომელნიმე კმოკანითა დაბოლოებულნი შემირობლებულნი გაწერილნი დაბრუნებად, მაგალითებრ: უფლინსა, დტითისა. ხოლო რომელნიმე კმოკანითა დაბოლოებულნი განუყრელნი დაბრუნებად, მაგალითებრ: იესო ქირისტესი, ანუ გარე-მოქმედით ქრისტე იესოსი, ხოლო უკმოითა დაბოლოებულთა ყოველიმე განუყრელ დაბრუნებად.

მ. იპოებისა სიტყვანი, რომელთა შორის სასულინი არსებითნი დაეგწმტებულნი ურთიერთარს რომელთაგანსა ერთსა დაღათუ აქმინდესმცა მკვთავსებაჲ ნათესავობითისა ბრუნვასჲ, მაგრან იუჟინენ

არნიმე სამიებო, მაგალითებრ: რამსათვს ნელ-საცხებელ ესე არა განისყიდა სამასის დრახჳნის (იოან 10, 5).

მ. არათუ არსებითთა ოდენ სასულთა განათვსებენ ნათესავობითად ბრუნვლნი სასულინი, არამედ ზედ შესრულთაც, მაგალითებრ: მეფობა დიდ-გუბართა უმჯობეს არს, ვიდრეღა უაზნოთა მღაბოთა ამას შინა დიდ-გუბართა უაზნოთა და მღაბოთა, არიან ზედ-შესრულნი განმთავსებელნი ზედ-შესრულისა მის სასულისა, რომელსა მეფობა ღ ოდესმე არს მიება მიმღეობისა ღ ოდესმე განუსაზღვრებელისაგა, მაგალითებრ: შენ იქმენ შემეუბრებელ თავის-უფლითისა უმარჯუტ მიმთხუტვად სიმდიდრისა. ამას შინა, თავისუფლითისა ღ სიმდიდრისა არიან სასულინი ზედ-შესრულნი ნათესავობითად ბრუნვლნი, მიებულნი მიმღეობისაგან ღ განუსაზღვრებელისა.

ზ. შესაძლებელ-არს იძულებით შემოეჟანად სიტყვასა შინა, რამეთუ ბრუნვლთ მიმღეთა ნაწილთა რომელთამე მიიებულთა ითხოვანმცა ბრუნვლნი ნათესავობითსა შინა ბრუნვასა სამიებოდ თვსსა ღ სამიებომან ზედ-შესრულ-ყოფითა ითხოვანმცა სსწაჲ. სამიებოჲ ნათესავობითად ბრუნვლი ღ სამიებომან მან ითხოვანმცა განმთავსებელი დაესთა შეკრებით მოკბინენ ურთიერთარს მრავალნა ნათესავობითად ბრუნვლნი, მაგალითებრ: თანაო ზეღა მსახერთა დტითისა აბრავამისა დაადგინე ზეღა მწარესა, და უწუალოსა ზეღა-მდგომელისა ამას შინა მსახერთა არს ზედ-შესრული ძალით მდებარესა ზეღა სასულსა არსებითსა ღ არს სამიებო თან-დებუ

ლის იძულებით ნათესაობითად ბრუნ-
 ლი და ბუნებისამებრ თვისის ბრუნვლი
 მიტეპითად. დუთისა არს სამიერო
 ზედ-შესრულისა. აბრაჰამისა არს გან-
 მათვსებელი დუთისა. ესე არა არს ჭა-
 ზრი ჩუქნი, არამედ მისითარ სკესტიუ-
 ლისა ჭ მისიდა ენისამებრ თვისისა, რომ-
 მელსადა ჩუქნი არა თვნიერ იძულებისა
 ექსტერეტი შემოხლჳად სიტუქისა
 შინა.

და ეგუჭთების ოდესმე, ვითარმედ სა-
 ხელი რაჲკე შესაძლო წრფელობითსა
 შინა ბრუნქსას დადებდა, რათა დაიდაქს-
 მდა ნათესაობითსა შინა ბრუნქსას, მ-
 გალითებრ: შენ წარგიდიეს ოქრო
 ასისა დრახუნისა, ესე იგი შენ წარ-
 გიდიეს ასი დრახუნისა ოქრომასა.

თ ა ვ ი ზ.

თვს ბრუნვლთ მიღებითა კერ-
 მოობითად, ესე იგი ზმნათა შე-
 მოქმედებითთაგან.

§ 349.

ბრუნვს მიმღეთა შორის ნაწილთა
 სიტუქსათა, უშესაბამეს არს ზმნისაგან
 მიღება ბრუნვსა წინა თქმად სხუთაგან,
 მით რომელ, ზმნაჲ პიროვანი, თავით
 თვისათ, სიტუქსა არს მეტონი ძალით სა-
 ხელთა უფლისათა ჭ სამიერო მას თვისი-
 ს (ნაწილ. 2, თავ. 14, § 234, სიმ-
 კატ. 7.), რომლისათვის ექსტერეტი რი-
 ტხუჭდად მებრ ჩუქნულებისა ჩუქნისა.

§ 350.

უოკელნი ზმნანი შემოქმედებითნი მე-
 ქეობისათვის თვისისა მიიღებენ ბრუნვლ-

თა წრფელობითთა, ანუ მიტეპითთა ჭ
 შემასქმენლობითთადა, (რომელიცა ბრუნვ-
 სსა შესახედავისამებრ იგივე წრფელობი-
 თი არს) ჭ ესენი წოდებულ იქნებად ნა-
 თესაგისამებრ, არამედ რომელ სახელი
 იგი უფალი, რომელსა ქუჭ-მღებარედ გან-
 ცხადებული ზმნისაგან შესქმნილისა თვ-
 სისა არა სდა განცხადების, თუ სადა-
 მე ზმნამან შემოქმედებითმან არა მოი-
 ლოს სახელი შესაბამი რაჲკე, რომლისა
 მიღებითა შესქმნილ-იქმნებას ქუჭ-მღებ-
 რისად, რომელიც შემდგომთა შინა გა-
 ჩუქნით ბ, მაგალითებრ: ჭარნავაზ
 დაიპურობს. აჭა დახურობა, რომელსა
 მოქმედება შესქმნილი ქუჭ-მღებარისა
 მიმართ, რომელსა ჭარნავაზ, — არა არს
 განჩეკით განმაცხადებულ ქუჭ-მღებარის-
 ს, თუ სადაჲ რაჲკეთა სახელითა, რომ-
 მელსადა ითხოვს მოქმედებას ან განჩე-
 კულად განცხადებულ-იქმნა, მაგალითებრ:
 ოდეს იგი ითქმის ჭარნავაზ დაიპ-
 ურობს საუდარსა სამეფოსა. ამის
 შინა განცხადებულებს სახელი, უფალი
 ზმნისა ქუჭ-მღებარედ საქმისა, რომელსა
 დაპურობა საუდარისა, რომელსადა
 განაჩეკეს ზედ-შესრული სახელი, რომ-
 მელ-არს სამეფოსა ჭ არა სხვისა
 რაჲმესა.

ბ. შესაძლებელ-არს წრფელობითიდა
 სახელი, თქმისამებრ ჩუქნისა, სამიეროდ
 ბრუნვლად ზმნისა შემოქმედებითისა,
 დაბოლოებულა, ანუ უქროდათ, ანუ გმო-
 ვანთა მიერ, რომელ არაინ: ი, მ, ზ,
 მაგალითებრ: ალექსანდრე მან მო-
 კლა კლიტოს, შევიუტარე იაკო-
 ბი, მოვიძულე ესავი, მამამან დმერ-
 თმან გამოაბრწყინვა ძეჲ, უფალ-
 მან განავმო დიდვ, ჭ სხუნა.

დ. ვერბითთა ზმნათაგან მიღებულნი

ბრუნჯლი ბუნებისაჲს ვნების აჩიან
 ნადაგ დაწყებთინი, მით რომელ, რომელ
 მელაგ სასელი ბრუნჯლი მიღებული
 ზმნისაგან განმაცხადებულ-იქმნა რაჲგეს
 მოჭმედებისა ვითარებისა ქმწ-მდებარედ
 სახელისა, რომელა უფალი ზმნისა, ივნებს
 მოჭმედებისაგან ჳ თვთ ქმწ-მდებარედ
 იქმნების მისგან ვნებისა, რომელიგა ბუ-
 ნებისა მებრ თვისა ვნება ესე ითხოვს
 დაწყებითად ბრუნჯლსა, მაგალითებრ:
 კლიტოს მოიკლა ადელქსანდრეს-
 გან, საყდარი სამეფო დაპურ-
 ბილი-იქმნა ჭარნავაზისგან, იაკო-
 ბი შეუტარებულ-იქმნა უფლისაგან,
 ძე გამობრწყინვებულ-არს მამისა-
 გან, დედვ გამემარ-იქმნა უფლი-
 საგან, ჳ სხენი. სოლო სამიებოსაცა
 ესე გუარსა, ზედ-წოდებულ სამიებო ნა-
 თესვისამებრ, მით რომელ ნათესავი შე-
 მოჭმედებითი ითხოვს თქმულთა ბრუნჯლ-
 თა სამიებოთა (სამეაგ. 1,) ჳ ნათესა-
 ვი ვნებითი ითხოვს დაწყებითად ბრუნჯლ-
 სა. ესე თხოვაჲ ბრუნჯლისა, დაწყები-
 თისა ვნებითაგან, ყოველთა დროთა,
 ზირთა ჳ სქესთა შინა ესთა იქმნების,
 ვითა აჭა უწყებულ-იქმნა.

§ 351.

ა. ყოველი ზმნანი შემოჭმედებითნი
 აწ-მეოსა დროსა შინანი, რომლისაცა
 იყენენ უღლვლებისა, რომელნიგა ზირკუ-
 ლისამებრ ზირისა უკომოჲს მიმართ, რ-
 მელა 3, — ზიროვნდებიან, ითხოვენ სამი-
 ბოთა თვსთა ბრუნჯლთა მიცემითად,
 მაგალითებრ: ვესავ უფლისა მიმართ,
 შვიკუტარებ ქრისტესა, ვკუტლთ
 ველსა, ვქსჯი წინა-დადებისა, ვამ-

კობ ქაღწეულსა სანატრელსა,
 ვკინერგ მორჩილსა, ვკსდრცვ
 მტერსა. სოლო მეორისამებრცა ჳ
 მესამისა ზირისა ზმნანი ყოველი, აწ-
 მეოსა დროსა შინა, ეს-გუარნი, ნადაგ
 ითხოვენ სამიებოდ თვსა, მიცემითად
 ბრუნჯლთა.

ბ. შესამედებულ-არს აწმეოსა დროსა
 შინათა ზმნათაგან თხოვად სამიებოდ
 თვსა ბრუნჯლი წრთელობითნიგა, მაგრა,
 მათგან, რომელნიგა ზირკულისამებრ ზი-
 რისა ზიროვნდებიან უკომოჲს, ამით რ-
 მელა მ. მაგალითებრ: მქსწამს უფალი,
 გწადს კეთილი, ჳსურის საყო-
 თეული ზენანი, ჳ სხენი. სოლო
 შესამედებულ-არს მიცემითად ბრუნჯლიცა
 თხოვად ზმნათა ამათგანვე, გარნა იგინი
 რადენ, რომელნიგა თან-დებულსაგან მი-
 ლებოთა იბრუნჯან მიცემითადრედ, მაგალი-
 თებრ: მქსწამს დტთისა მიმართ,
 გწადს კეთილისა მიმართ, ჳსურის
 საყოთეულისა მიმართ ზენამსა, ჳ
 სხენი. სოლო დაღათუ ნიშნებითა 4,
 5, 6, 7, 8, ბრუნჯლინი მიცემითად
 თხოვიდ აჩიან, ეს-გუართავე ზმნათაგან,
 მაგრა ეს-გუარ მიცემითად ბრუნჯლინი
 თან-დებულსაგან თხოვით ბრუნჯლისა,
 რომელა დტთისა მიმართ, ჳმნისა
 სამიებოსა მებრ. მქსწაკეს აჩიან ყოველ-
 თურთ.

§ 352.

ა. ყოველი ზმნანი შემოჭმედებითნი,
 ნამეოსა არა სრულსა დროსა შინანი,
 ზირკულისამებრ ზირისა, უკომოჲს ამით,
 რომელა 3, ზიროვნებულნი სამისა მებრვე
 ზირისა, ითხოვენ სამიებოდ ნათესავისა-
 მებრ ბრუნჯლს მიცემითად, მაგალითებრ:

ჰსწერდი მატიანესა, შეიწყნარებდი უცნოსა, & სსწანი.

ბ. უკუელნი უქიოდათ ამით მ, ზირკლასამებრ ზირისა ზიროკანნი, არა სრულსა დროსა შინანი, სამასამებრკე ზირისა, ითხოვენ თან-დებულისაგან მიცემითად ბრუნულსა, მაგალითებრ: მქსუროდის სასურველისა მიმართ, გწადდის კეთილისა მიმართ, & სსწანი.

ბ. ხოლო სსწა გწარნი იგი, არა სრულსა დროსა შინანი, ითხოვენ ძიებად წრფელობითსა, მაგალითებრ: შევიყუარო უფალი, შევჰსწირი ძღუტნი, აღიღის ჯგბარი, & სსწანი.

§ 353.

ა. უკუელნი ზმნანი შემოქმედებთინი, ნამეოს სრულსა დროსა შინანი, სამათაჲ ზირთამებრ, ითხოვენ, სამიუბად ნათესავისამებრ ბრუნულსა, — წრფელობითად, მაგალითებრ: მოვიძეულე ბორლოტი, შევიყუარო კეთილი, შეიწყნარა ჭემშარტიტებაჲ, & სსწანი.

ბ. ხოლო გწადად, ნიშნითა ნამეოდას სრულსათა ზმნანი, ითხოვენ სამიუბად ზირკლათა ნიშნითა ბრუნულსა მიცემითად, მაგალითებრ: ვესევდ დმერთსა. ანუ უფლისა მიმართ, შეიყუარებდ ქრისტესა, ჰხადოდა დმერთსა, & სსწანი.

§ 354.

უკუელნი ზმნანი შემოქმედებთინი, ნამეოსა დროთა უსრულესთა & უუსრულესთა, & მეოკობადსაგა დროსა შინანი, სამათაჲ ზირთამებრ, ითხოვენ ნათესავობითამებრ სამიუბად ბრუნულსა წრფელობითად, მაგალითებრ: შემიყუარო

ბიეს იაკობი, მოვიძეულე ბიეს კრებული უკეთურთა, წარუდიეს როჭიკი, შეუკრავს მტერი, & სსწანი. კესსად: ჰრწმენა დმერთი, & შესაძლებლადსა ესრეთა თქმად: ჰრწმენა უფლისა მიმართ, გეწადა კეთილისა მიმართ, & სსწანი, მაგალითებრ: შეიყუარა უფალი, ისწავნე ცნობანი, დაარღვენ წინა-დადებანი; & სსწანი.

§ 355.

ა. უკუელნი ზმნანი შემოქმედებთინი, ბრძნებითისა სქესისა, აწ-მეოსა შინანი, დამტკიცებთინი მეორისა მიმართ ზირისა ნათესავობითად, სამიუბად ითხოვენ ბრუნულთა, რომელსაგა ითხოვენ ნამეოსა სრულსა დროსა შინანი, საზღურებითისა სქესისამებრნი შემოქმედებთინი. ხოლო უკუეტიმთინი, მეორისა მიმართ ზირისა, ითხოვენ მასკე, რაჲესაგა ითხოვენ საზღურებითისა სქესისა მებრნი, აწ-მეოსა დროსა შინანი შემოქმედებთინი.

ბ. უკუელნი ზმნანი შემოქმედებთინი, ბრძნებობითისამებრ სქესისა, აწ-მეოსა დროსა შინანი, დამტკიცებთინი, მესამისა მიმართ ზირისა ნათესავისამებრ, სამიუბად ითხოვენ ბრუნულსა, რაჲესაგა ითხოვენ მეოკობადსა დროსა შინანი, საზღურებობითისა სქესისამებრნი, ზმნანი შემოქმედებთინი. ხოლო უკუეტიმთინი, მესამისა მიმართ ზირისა, ითხოვენ მასკე, რაჲესაგა ითხოვენ საზღურებობითისა სქესისამებრნი ზმნანი, მეოკობადსა დროსა შინანი შემოქმედებთინი.

ბ. უკუელნი ზმნანი შემოქმედებთინი, ბრძნებობითისამებრ სქესისა, მეოკობადსა დროსა შინანი, დამტკიცებთინი & უკუეტიმთინი, უკუელთა მიმართ ზირთა ნათე-

საკვისამებრ, საძიებოდ ითხოვენ ბრუნჯლ-
თა მიცემითად, მაგალითებრ: შეიყურარე-
ბდე უფაღლსა ჭ უგუთქითადცა მებრეე,
ეგ-სასხედ: აღლესიადეს მასვიღლსა, ჭ უგუ-
თქითადცა: მებრეე, ეგ-სასხედ: აღლესიადეს
ბდეთ ბოროტსა ჭ უგუთქითადცა მებ-
რეე, ჭ სხუნანი. სოლო, თუ სადამე ბრძანე-
ბითისამებრ სქესისა, მეოზადსა დროსა
შინაჲ შევიდესმცა სიტყუჲსა შინა, საზღჳ-
რებითისამებრ სქესისა მეოზადსა დროსა
შინაჲ ზმნაჲ მრავლობითი, ითხოვს მამინ
ზმნა იგი წრეელობითსავე, მაგალითებრ:
ვქქმნათ კაცო, (შესაქ. 1, 26).

§ 356.

ა. უკველი ზმნანი შემოქმედებითი
საწადისსა ჭ ჯპოტეტიკაჲსა სქესისა,
აწ-მელსა ჭ მეოზადსა დროსა შინანი,
სამთავე ზირთა შინა, ნათესავისამებრ,
სამებოდ ითხოვენ ბრუნჯლსა, რაჲვესა-
ცა ითხოვენ ზმნანი შემოქმედებითნი,
ბრძანებითისა მებრ სქესისა, მეოზადსა
დროსა შინანი (სიმკაც. 3, § 355.).

ბ. უკველი ზმნანი ესე გჳწარნი, ნამ-
ელსა არა სრულსა დროსა შინანი, ნა-
თესავისამებრ, სამებოდ, სამთავე ზირთა
მიმართ, ითხოვენ ბრუნჯლთა მათვე, რაჲ-
ვეთაცა ითხოვენ ზმნანი საზღჳრებითი-
სა სქესისა, ნამელსა არა სრულსა დროსა
შინანი შემოქმედებითნი, ორთავე გჳწართა
ქჳწშე შეცუღნი, (§, 352, სიმკაც. 2.).

ბ. უკველი ზმნანი ესე გჳწარნი, ნამ-
ელთა უსრულესსა და უუსრულესთა
დროთა შინანი ნათესავისამებრ სამებ-
ოდ სამთავე ზირთა მიმართ, ითხოვენ
მათვე ბრუნჯლთა, რაჲვეთაცა ითხოვენ
ზმნანი საზღჳრებითისა სქესისამებრნი,
ამათვე დროთა შინანი შემოქმედები-
თნი.

§ 357.

თქმულნი იგი, თხოვნი ზმნათაგან
შემოქმედებითთა, ანუ კნებითთა, ზირად-
ზირადთა სქესთა ზმნათანი, ყოველთა
დროთა შინანი ნათესაობითად, სამებოდ
ითხოვენ თქმულთა ბრუნჯლთა და შე-
ვალნი თხოვნი იგი სიტყუთა შინა,
ანუ მოქმედებით, მაგალ. გოუზარდესთ
მტერნი თქჳწრნი ჭ კეთიღლსა უყო-
ფდით მოძეღეთთა თქჳწრთა: (მატ.
5, 44.). ჭ ანუ ძალით უოვეღნივე
ქქმნა უფაღლმან თავით თჳსით
(ივაგ. 16, 4). ზირველსა მაგალითსა
შინა, ნათესავისამებრ სამებოდ, რომელსა
მოძეღეთთა, არს მოქმედებით, სოლო
მეორესა შინა — არს ძალით, ესე იგი
ქმნეღნი.

§ 358.

ა. ვითარ იგი, ყოველი ზმნანი შე-
მოქმედებითნი სამებოდ ითხოვენ ბრუ-
ნჯლთა ნათესავისამებრ მოქმედებისა, ქჳწ-
მდებარებენ უფალნი, ეგ-სასხედ ითხოვენცა
ბრუნჯლთა ბუნებისამებრ მოქმედებისა.

ბ. ნათესავი ზმნათა შეიცავს თჳს
შორის შემოქმედებითთა, კნებითთა და
უქმეშობითთა. (ნაწილ. 2. თავი 15.
მდეკართა ზმნათა, რიცხ. 1.) რომ-
ლისამებრ თჳთოუფლთა კნებითთა, ანუ
მოქმედებითთა ქჳწს განთჳსებუღნი თხო-
ვისამებრნი ბრუნჯლთა მიღებანი, სოლო
მიღება ესე ქჳწმდებარე ჳყოფს მოქმე-
დებისა მოქმედსა, რომელსა არს სასული
ზმნისა. ეგ-სასხედ მიღება ბრუნჯლისა
ქჳწმდებარე ჳყოფს კნებისა კნებულსა
უფალსა ზმნისასა, რომელიცა მოქმედ-
ბასა შინა სამებოდ ნათესავისა, მიღე-
ბულ-იქმნა ზმნისაგან: გარსა ბუნებისა-
მებრ მოქმედებისა, რომელსა სსკუჲს სამებ-
ოდ, თხოვლით სასულ-ზმნისაგან, გჳწაწმ-

ნებს განვიდებსა მოქმედებისსა სხვას კისმე მიმართ და ესე ქვე მდებარებს სასული უფალი, მოქმედების თვისის, მაგალითებ: მივავლინო ცეცხლი სახიდ აზაილისა. (ამოს. 1. 4.) ამას შინა ზმნა: შინა მოქმედებითან ითხოვა, ნათესავისებერ მოქმედებისა, სასული წიგნიფობითი, რომელა ცეცხლი ღ იქმნა ძალით მყოფი იგი სასული ზმნისა მოთხოვითი, რომელა მე, ქვე-მდებარე ცეცხლის მივლინების მოქმედებისა. ხოლო თანაჲს ბუნებასა ამის მოქმედებისა, რათა განვიდოსმცა ესიმე მიმართ, რომლისა ძლით ითხოვს ზმნას სხვას ბრუნვლას, რომელა სახიდ, რომლისა მიმართ განვიდების მოქმედება იგი.

ბ. ეგსახე, თუ სადამე იყოს ზმნაჲ ვნებითი, რომელი ნათესავისებერ ვნებითობისა თვისის ითხოვს დაწეებითად ბრუნვლას, კვალების მრავალჯერ სიტყვასა შინა, სხვება ბრუნული თხოვად, ვითარცაჲ არს ბუნებაჲ ვნებისა მის მაგალითებ: ცეცხლი გამოივლინა უფლისაგან სახიდ აზაილისა. აქა ვნებაჲ ცეცხლისა გამოვლინებითი განვიდებითა სხვას მიმართ ბრუნვლისა, რამეთუ ესრეთ ითხოვს ბუნებაჲ გამოვლინებათისა ცეცხლის ვნებისა, რათა განვიდოს ვისდამდე, ესე იგი სასლისა მიმართ აზაილისა.

დ. არიან ზმნანი რომელნიმე შემოქმედებითა, რომელნიცა გარდა ნათესავებისა საძებოჲსა, ითხოვენ ერთს, ოდენ მარტოდ საძებოას ბუნებისაჲსა, მაგალითებ: მეცნიერებით აწუცე სუელსა სამწყსოჲსა მენისასა, (იგავ. 17, 23.) ამას შინა სიტყვასა სუელსა, არს საძებო ბუნებისაჲსა უწყებისა მოქმედებისა თხოვადო

ზმნისაგან შემოქმედებითისა, რომელი სადმი განვიდების მოქმედება იგი.

მ. შესაძლებელ-არს ბუნებისაჲსა ორთა სასამიებოთა მიღება, მაგალითებ: მოსწყობდა ღეგორ მახვლით, ძლიერით მეტავით თვსით. ამას მახვლითა ღ სხვანი იგი ბრუნვლანი, რომელ-არს სასული არსებითი ზედ-შესრულითურთ ბუნებისაჲსა საძებოანი.

მ. დაკვეთების, ვითარმედ ზმნანი შემოქმედებითი, ოდესმე ერთსა კმაყოფიან საძებუსა ნათესავისაჲსა, მაგალითებ: დმერთსა აქნან მრჩობლნი მოქმედებანი. (პლატონი ფილოს. განსაზღ.)

ზ. ყოველთა ბრუნვლთა მიმდებარე საძებოდ ბუნებისაჲსა ზმნანი შემოქმედებითიცა და ვნებითი ყოველისა სქესისაჲსა, რომელთაცა განკვეთობაჲ მაგალითებთა არს სასამარ არს. ესე არს ესე: ვითარმედ ოდეს იგი გუარა, ანუ კარგოჲ რაჲმე არსისა არსებასა, მოქმედებისა, ანუ ვნებისა ქვე-მდებარედ ჩვენებისათვის, განცხადებად აქმედეს, მაშინ ვითარცაჲ აქეს ბუნება, ანუ გუარა მოქმედებისა, ანუ ვნებისა, კვეთერ ბრუნვლას სასულსა ითხოვს ზმნაჲ და არს ერთსა რომელსამე ბრუნვლეს, მაგალითებ: მამა-გაცი არს ყაშსა თვსსა ათასის ვეცხლის. (ქუბ. 6, 11).

ც. შესაძლებელ-არს, რათა ზმნათ, რომელსამე შემოქმედებითთა თანდებულთათა მიადონ ბრუნული ბუნებისაჲსა საძებოჲ, მაგალითებ: გამოავლინა დმერთმან სული ძისა თვსისა გულთა შინა ჩუტნთა. (გალატ.) აქა ჭკუტე, ვითარმედ შემდგომად ნათესავისაჲსა საძებოჲსა, სხვა საძებოჲ, რომელ-არს ბუნებისაჲსა მიღე-

მითანდ ბრუნვილი, ესე იგი გუგუთა. შუა-მდგომელობითა თან-დებულათა, რამელა შინა, მიიღო ზმინამს შემოქმედებითმან.

მ. ეგ-სასუდ ჭსცან ვნებთისა მიმართა, მაგალითებრ: მოივლინა გაბრიელ ანგელოსი უფლისაგან დვთისა ქადწულისა მიმართ მარიაშისა.

ი. დაგვჭტუბის რადესი, ვითარმედ შემოქმედებითი, ანუ ვნებთი მიიღეს რთა სამიბოთა ბუნებისამებრ, მაგრ, არა ერთხამად, არამედ რადესი ერთსა და რადესი მეორესა მაგალითებრ: ხერო განჭკეტეს ძელია ორად, ანუ ორგან; ეგ-სასუდ ძელი განიკუტებთის ხეროსაგან ორად, ანუ ორგან და სხუანი. გარნა ზმინათა ესე-გუბრთა წარმოუდებთან რა სასუღნი მნიშვნელები განზომისა და აღწონისანი, ითხოვენ ბრუნულთა მიცემითად, ანუ დაწყებთად, მაგალითებრ: ჰქმნა სიმაღლეა სახლისა საზომისა მათ ოცი წყურთად, ანუ ჰქმნა ორმეოცისაგან წყურთისა სიმაღლეა მისი და ოცისაგან წყურთისა სივრცეა მისი.

იბ. ვინაჲთგან ზმინანი სსმით-გარდასლუთნი და მრჩობლ-სმითგარდასლუთნი მებრკე მიმღე აუწყენ ბრუნულთა, წრფელობითთა და მიცემითთა შემოქმედებითნი და დაწყებთნი ვნებთნი, ვითარ იგი ზმინანი პირველ-სასენა, შემოქმედებითნი, ანუ ვნებთნი, ამისთჳს განთჳსებთ არა განუჩინებთ კანონნი.

§ 359.

ა. ზმინანი არ კანონიერნი, რამელ-არან სუთთა სატთა ქუჭშე შეცუღნი პირნაკლებნი შემოქმედებით, სსწათა და

სსწათა მიებათა ითხოვენ, ესე იგი—1 და 2 სატისა ქუჭშე შეცუღნი, ყოველთა დროთა შინანი და ყოველთა სქესთამებრნი, ვითარცაღა ითქუნეს შემოქმედებითთა ზმინათგან კანონიერთა ყოველისა სქესისამებრთა და ყოველისა დროთა შინათა ბრუნულთა მიღება ჭსცან ამათგანცა იგივენი ბრუნულთა მიღებანი. ეგ-სასუდ ჭცან ვნებთნიცა ამათნი, რამეთუ იგინიცა მიმღე არან ბრუნულთა დაწყებთთა.

ბ. ხალხო სატთა ქუჭშე: 3, 4, 5. შეცუღნი ზმინანი შემოქმედებითნი პირნაკლებნი ყოველსა დროსა და სქესისა შინა ითხოვენ. ნათესავისამებრ სამიბოდ წრფელობითად რადენ ბრუნულსა.

ბ. ყოველნი ზმინანი კანონიერნი და უკანონონი შემოქმედებითნი, ანუ ვნებთნი ყოველისა დროსა და სქესისამებრნი, სამთავე პირთა მიმართნი მსოფლობითნი, რამელთაგა ითხოვენ ბრუნულთა, მრავლობითნიცა მათნი ითხოვენ ბრუნულთა.

თ ა ვ ი მ .

თჳს ბრუნულთ მიღებბათა ზმინათა უქმშტობითთა კერძობობითთა შორის.

§ 360.

ზმინათგან უქმშტობითთა მიბუღთა ბუნებისამებრ და არა ნათესავისა, არან ყოველნი ბრუნულნი სატ-შემოქმედებითთაგან და სატკებითთა.

§ 361.

არა უშესაბამო არს დადებად უშე-

შეჭობითთა ზმნათა ბრუნულთა მიმღე-
თათანა, თქმად ზმნადაცა არსებითი, რო-
მელცა არს მსოფლად წრფელობითისა
ოღენ, არამედ სსწათაცა მიიღებს ბრუ-
ნულთა, მაგალითურ: **ძარნავაზ არს**
მეფე, ძარნავაზ არ კეთილ მხე-
დარ. ესე ზმნანი უმეტე არსებითნი
არიან მებრ უმეშეჭობითთა მთხრკელ
ბუნებისამებრ სამიერამსა.

§ 362.

პირველად დაჯსსხე უწყებანი არ-
სებითთა ზმნათაცა ბრუნულთ მიმღებთა-
ნი და მერმელ უმეშეჭობითთა ზმნათა-
ნი.

ა. არსებითნი ვიდრემე ზმნაჲ ოღე-
სმე ითხოვს წრფელობითსა მნიშვნელ-
სა მარტივისა არსსა, ვითა ზემოსა მა-
გალითსა შინა ასწენა. (§ 361.)
ოღესმე მიცემითსა, მაგალითურ: **მამა შე-**
ნი არს მსაჯულად, ჰ ოღესმე ნათესა-
ვობითსა, მაგალითურ: მამა შენი არს
წლისა ოცდა ათისა, ჰ სსწანი.

ბ. ორთაცა მიიღებენ სამიეროთა
ბუნებისამებრ არსებითნი, მაგალითურ:
ძარნავაზ არს მეფედ, შეწევნითა
ქუჯისათა, ჰ ოღესმე სამთა: ძარ-
ნავაზ არს მეფედ ნათესავობის-
გამო შეწევნითა ქუჯისათა, ჰ სსწანი.

§ 363.

ა. უმეშეჭობითთა ზმნათანი მიაღე-
ბენ ბუნებისამებრ ჰ არა ნათესავისა სს-
მიეროდ ბრუნულთა, ამად რომელ ჰსწუ-
ლი არს ესე უცრტალებელი ბრუნულთ-
მიღებათა შინა, ვითარმედ ოღეს მოჭ-
მედუბაჲ ვისიმე, ვისმე მიმართ ქმნილა
იმოქმედების, ორნი ქვემდებარენი იც-

ხადებიან, მათნი ერთი უეტე მოქმედებ-
სა, რომელსა უფალი ზმნისა შემოქმედ-
ბითისა ბრუნული წრფელობითად, ანუ
მოთხრობითად, ანუ მიცემითად და
სამიერო ზმნისა ვნებითისა ბრუნული
დაწყებითად და მეორე—ვნების, რომელსა
სამიერო ზმნისა უმეშეჭობითისა ბრუ-
ნული წრფელობითადრე, ანუ მიცემითად
ჰ უფალი ვნებითისა ზმნისა ბრუნული
წრფელობითად, მაგალითურ: **ნერონ-**
მან მოჰკვლა დედა თჳსი, დედაჲ
მოიკვლა ნერონისაგან; ღამქართა
მოუკვლავს გაიოს, იმპერატორი
ჰრომისა, გაიოს მოიკვლა ღამ-
ქართაგან. მაგრა უმეშეჭობითთა
ზმნათაცა მიღებულნი სამიერონი, არა
ივრებენ და არცა ვნებითთა ზმნათა
უფალ-აქმნებანი, მაგალითურ: **იხარებს**
სუელი ჩემი უფლისა მიმართ (ის-
აჲ 61, 10). ჰსუფევს დმერთი წარ-
მართთა ზედა. (ფსალ. 46, 8.)
აჲა არცა ერთთა სამიეროდ მიღებულთა
ბრუნულთა იცხადების ვნებაჲ ჰ შეუ-
ძლებულ არსცა, რამეთუ ვნებითთა ზმნა-
თა მათ უმეშეჭობითთა, რომელსა: **იხარ-**
ებს, ჰსუფევს. დრამსტოკისა სე-
ლოკებისამებრ ვნებით უოფა და მათ
მიერ მიღებულთა ბრუნულთა უფალ მათ-
და უოფაჲ.

ბ. მასწავლამე უმეშეჭობითთა ზმნა-
თაცა შეუძლებულ-არს, მებრ ნათესავისა
მიღებად სამიერონი.

გ. ორთა ჰ სამთა ჰ უმეტესათაცა
მიიღებენ ბუნებისამებრ სამიეროდ სსწა
ჰ სსწათა ბრუნულთა ზმნანი უმეშეჭობი-
თანი მაგალითურ: **ცხენი ვჳვის მეხსიე-**
რების გამო, მეგრ ბუნებისა ჰ შეამ-
თხრეს ვსე მეფობასა დარჩიოს;
ქსერქსი განვაღონ ზღუასა. ზედა

კიდისა მიერ ძაღლისაგან დიდისა, & სსტანი.

დ. იგინი რომელნიცა არიან უმეშქვრო-ბითნი სატყუნებთნი უფრორე მიიღებენ პირველ საძიებოდ ბუნებისამებრ დაწყე-ბითად ბრუნულთა, მაგალითებრ: გან-ძლიერდების დუთისაგან. შთავარ-დების კედლით, & სსტანი.

§ 364.

ა. ნატისა მე-ნ ქვეშე საზირ-ნ-გლო-სა შეტუფნი ზმნანი არიან უმეშქვრობით-ნი (ნაწილ. 1, თავ. 14. § 91). სო-ლო თსოკანი მათგან ბრუნულთანი იმე-ტენ, კითა უმეშქვრობითთა ზმნათანი.

ბ. არიან ამათნი, ესე იგი უმეშქვრო-ბითთანი, რომელნიცა არა მიმღე არიან საძიებოჲსა, მგალითებრ: მენის ტე-ხნაჲ ჰქეხს, დრებელი ჰსცრომს, & სსტანი.

თ ა ვ ი თ.

თუ ს მიღებათა სახელებრ სახელ-ზმნათა ზმნათაგან შემოქმედებო-თთა საძიებოდ ნათესავისამებრ.

§ 365.

ა. თქვეს სსტათა ღრამმატიკოჲსთა უწინარესთა ჩქვრთა გჳარი ესე, რომე-ლა მიღბა ზმნათაგან ნათესავისამებრ საძიებოჲსა სასელ-ზმნათა დაყენებად ზმნათა საძიებოჲსა, მაგრა ჰაზრი ჩქვრ-ნი არა თან-გმა არს ჰაზრისა მათისა, რამეთუ სასელ-ზმნანი არა სასელებრ იტყოფენიან ნიადაგ & მარადის სიტ-ყუათა შინს, ესე იგი არა უფლად &

საძიებოდ ზმნათა და არა უოკელთა მდგვართა სასელისათა შექმენარებულად.

ბ. ვინამათგან სასელ-ზმნა შეიწყენ-რებს უოკელთა მდგვართა სასელისათა. (ნაწილ. 2. თავ. 19. § 269. სიმეც. 2. სასელ-ზმნა), მასსადამე უფლად იქ-მნებისცა & საძიებოდ ზმნათა (სიმ-კაც. 9.)

ბ. ვინამაცა არა დაყენება არს საძიე-ბოთა სასელ-ზმნისა მიება უოკა, არა-მედ შესაფერ მესგავსიერ & ჟეროკან, მაგალითებრ: ჯდომა არს დაცნრო-მა დგომისაგან მიუწოლეულად სხეუ-ლისა. ამას შინა ჯდომა უფალ არს არსებითისა ზმნის, სოლო დაცნრომა არს საძიებო ზმნისა ბუნებისამებრ. ჭამამან მოგუტატუტა განხტრბამ სამტრბეელისაგან პირველისა, ამას შინა უფლი ნათესავისამებრ & საძიე-ბოდ ზმნისა, არიან სასელ-ზმნანი.

§ 366.

დაკვეწთების ამისი საძიებო უოკა-ცა ბუნებისამებრ ზმნის მოქმედებისა, მაგალითებრ: ილია მოიგო კადნიე-რება მარხეთა კრძალულების გა-მო დუთისა მიმართ. ამას შინა პი-რველი იგი სასელი არს საძიებო ზმნი-სა ნათესავისამებრ, სოლო მეორე & მესამე, სასელ-ზმნანივე, — სსტა & სსტა გუარ ბრუნულნი არიან სსტა & სსტანი საძიებონი, ბუნებისამებრ ზმნისანი.

§ 367.

შესაძლებელ არს ვნებითთაცა ზმნ-თაგან სასელ-ზმნათა თსოკაჲ საძიებოდ & ნათესავისამებრ, მაგალითებრ: ქაღა-ქი იეროხსალიმეღთა შემთხტრულ-იქმნა ხდომისაგან & სსტანი.

თ ა ვ ი ი.

თვს ზმნათაგან საძიებოდ თხო-
ვილთა განთვსასღერებელთა ჭ
მიძლეობითა.

§ 368.

ჩუჭულუბად აქეს საუბართა დაწერილ-
თა, ვითარმედ განუსზღერებულნიცა, რო-
მელ-არინა ზმნანი უზინოაჲსამებრ სქესის-
ნი ჭ მიძლეობანი თხოვლ-არინა ზმნათა-
გან, სოლო თვთ თქმულსა ამას შინა
ჭსჭერეტ მაგალითისა განყოფითისა
იდეაჲს ჩუჭინისასა.

§ 369.

ა. საუბართა ჭ წერილთა აქტვს
ჩუჭულუბად, დაღათუ ესე მითელ-სი-
ტუჲს იჭმნების მიწეზობითისაგან კუ-
შირისა მონაბისაგან სიტყუსა, ვითარმედ
რეცა ესთა ინუწნების, მაგრა ყოვლადი-
ვე სიტყუჲ არს, რომელსა შინა განუს-
ზღერებელი მიძლეულ-არს ზმნისაგან
შემოქმედებითისა. ეგ-სასედ: ჰქმნა
მოყუტასმან შენმან საქმეჲ ქმნადი
წინა-შართაგან თვსთა. განუსზღერ-
ებულნიცა ესე მუობადსა დროსა შინაჲ,
ზედ-შესრულ-ყოფითა არსებითისა სსსე-
ლისათა, იქმნა ნათესაგისამებრ საძიებო
ზმნისა შემოქმედებითისა.

ბ. შესაძლებულ-არს ბუნებისამებრცა,
მიღებად საძიებოდცა ზმნათაგან, მაგა-
ლითებრ: არავინ დაამტკიცებდინ
სკვთათათვს ძღვევად ვისგანმე, ამას
შინა სკვთათათვს არს ბრუნული მიღე-
ბითად მიღებული, თანდებულითურთ
საძიებო ზმნისა ნათესაგისამებრ, სოლო

ძღვევად, არს განუსზღერებელი საძიე-
ბო ზმნისა ბუნებისამებრ.

ბ. შესაძლებულ-არს უქუჭუჭობითთაგან-
ცა ზმნათ მიღებად საძიებოდ განუს-
ზღერებულნიცა, მაგალითებრ: ბრძანა
აღლექსანდრემან, გატანად პირვე-
ლიცა იგი ტივი. (სეურციოს, წიგ-
7, თავ. 37,) ამას შინა ჰსჭერეტ გა-
ნუსზღერებულსა მიღებულად ზმნისაგან
საძიებოდ ბუნებისამებრ. ეგ-სასედ :
ჯუტარს აკუტინეს წმიდათა თავნი თვ-
სნი გულვებადისათვს დიდებისა.
ამას შინა გულვებადისათვს არს
ზედ-შესრულ დიდებისა ჭ მისთან თან-
დებულითურთ ბუნებისამებრ საძიებო
ზმნისა.

§ 370.

მიძლეობაჲ ვინათგან იჭტკვის სსსე-
ლებრ (ნაწილ. 2 თავი 23. § 280).
ვინაჲ უფალცა იჭმნებას ზმნისა ჭ სა-
ძიებოდცა მიღებულ მისგან.

§ 371.

სოლო ვინაჲთგან მიძლეობა ჰქმნ-
მდებარეს გუჩინუნებს, მოქმედებისა, ანუ
უნებისასა, მაგალითებრ: მკუდელი
გუჩინუნებს ჰქმნ-მდებარესა შესწინლი-
თურთ, ესე ავი არსებას ჰქმნ-მდებარე-
სა მოქმედებითურთ, სოლო მოკლე-
ლი გუჩინუნებს არსებას ჰქმნ-მდებარე-
სა ვნებითურთ, მამასადამე, არს უშეს-
ბამო არს ჭ უტუნ მიძლეობანი, რათა
უფალ-იუწინმცა ჭ საძიებო ზმნათა.

§ 372.

მიძლეობა, ვინაჲთგან არსებითისა თან-
სასხელისა მდებარე, ზედ-შესრულ-მისა
არს, მაგალითებრ: ჭარნავაზ მკუდელი

ლი იმტყბს, იაზონ მოკლედი მდებარებს, ვინაჲ შესაძლებელ-არს უფალცა ჭ საძიებო ზმნისა უოფა მისი.

§ 373.

ა. აქა უკუტ ვანქროთ მკალითათა ზემო თქმულნი (§ 372.), მაგალითებრ: ადექსანდრემან, შესესტებულმან თჳსთა ებრძანა დევნად, ვიდრე მწუხრადმდე. (კურციოს, წიგ. 7, თავ. 35.) ამას შინა შესესტებულმან, რომელ-არს ზედ-შესრული არსებითისა სასულისა, მისთანავე სასული არს ზმნისა.

ბ. კუროს მცირე იქმნა მოკლეულ დროსა ძღვევისა მიდებისა თჳსის-სასა. ამას შინა მოკლეულ არს საძიებო ბუნებისაჲ ზმნისა ვნებათისა.

გ. არტაქსერქს ძღვეელსა ჰრაცხტენ მძღვევლად. ამას შინა მიძლეობა იგი, რომელსა მძღვევლად, არს საძიებო ზმნისა ნათესავისაჲ.

§ 374.

შესაძლებელ-არს მიძლეობაჲ ბუნების-მებრცა ზმნისა, საძიებოდ თსოვად, მაგალითებრ: კართაგენელთა წარქსწემიდეს სახელი ჩინებულებითი ძადღის-მჭამელობითა თჳსითა. ამას შინა ძადღის-მჭამელობითა არს საძიებო ზმნისა ბუნებისაჲ.

§ 375.

შესაძლებელ-არს უმეჭობითთაგანც ზმნათა მიღებად, მაგალითებრ: ელლიონნი იმტყბდეს მძღვევლობითა სირაკუზელთათა ჭ თამარ იმტყბდა უფლისა მიერ, მძღვევლობითა ნოქარდინ სულტანისათა.

შესაძლებელ-არს ყოვლადიცა სიტყუაჲ მიღებად საძიებოდ ზმნისაგან, მაგალითებრ: დაქსწერა თფცარსა ზედა ჭ სტქტა: იოანე არს სახელი მისი (ლუკ. 1, 63,) ამას შინა ყოვლადი სიტყუა არს საძიებო ზმნისა, რომელსა ჰსტქტა, ჭ სსწანი.

თ ა შ ი ი ა .

თჳს ბრუნვლო მიღებათა განუსაზღვრებელთაგან ჭ სახელ-ზმნათა.

§ 377.

შესაძლებელ-არს დამტყუებლად, ვითარ-მედ განუსაზღვრებელნი მიძლე არიან ბრუნვლოთა ნათესავისაჲ საძიებოდ წრთელობითთა ჭ ნათესავობითთა ჭ სსწათა, ამაჲ რომელ, ესენი საძიებო ყოფითა ზმნათათა მოქმედებისა ჭ გნებისა ქსწ-მდებარედ ცსად-წყოფენ არსებასა, სოლო მცნობელობაჲ ამისი მრავალი გუქმნიეს წყობითა შინა, კარსა ესენივე მრავალეჲ არიან მდებარე სიტყუსა შინა მიუღებულად საძიებო-მას.

§ 378.

ვჰსტქე: ცხად-ჰყოფენ არსებასა ქსწ-მდებარედ ქმნისა ჭ ვნებისა (§ 377,) ამისთჳს: ვითარმედ; ვითარ იგი სასული რაჲჲ საძიებო-მ ნათესავისაჲ არს არცხად-ყოფელი ქსწ-მდებარისა ქმნისა, ანუ ვნებისა შეუწყულად ზმნისა, ეგ-სასკლ განუსაზღვრებელნი ჭ სასკლ-ზმნანი, ვითარ-მე მიღებულან სა-

ძებოდ წმინთაგან, არამედ ცხად ჰყოფენ მათდამი შესქენით. ქმრ-მღებარჯობას აწსებისასა ქმნისა მიძართ, ანუ ვრცბის.

§ 379.

განუსაზღვრებულნი აწმყოსა დროსა შინანი, თუ სადაჲ არიან შემოქმადებთინი, სსწა ღ სსწა ბრუნულთა ითხოვენ საძებოდ ღ ნათესავისამებრ, მაგალითებრ: ქრისტეანეთა კეთილ მსახურთა თანა-აძსთ დატუბად მცნებანი ქრისტეს ღუთისანი: ყოვლითა სულითა, ყოალითა ძალითა ღ ყოვლითა გონებითა; თანა-ტუბად შეუტარებად წმიდისა ღუთისა ღ მოყუბასთა. ვიწყეთ ამიერიგან ყთველთა თავნი ჩუტნნი მიცუმად ღუთისა მიძართ.

პირველსა. მაგალითისა შინა განუსაზღვრებულმან მიადო. ნათესავისამებრ საძებოდ წრთელობითი. მეორესა შინა ნათესავობითი, რომელსა შინა ბუნებასამებრცა საძებომი ითხოვლიქმნეს, ესე იგი: ყოვლითა ძალითა, ყოვლითა სულითა ღ ყოვლითა გონებითა, მასსადამე განუსაზღვრებულნი ბუნებისამებრცა ითხოვენ საძებოდ, ხოლო მესამესა შინა—მიცემითი.

§ 380.

ეს გუბარნი უმეშქრობითი იგნობიან სსხსა ღ სსხსა ბრუნულისა მიადო, მაგალითებრ: მენ გენება ჯდომად სავარძელსა ზედა, მას ენება გალობად შაირნი შოთასნი ღ ამას — განსუტნებად ძილითა. ვერ სადამე შესაძლებელარს მათდა სმენად რაჲმე ხმათაგან ქართა

მეორე რეველთა ხეთასა, (კურცტომ 2, წიგ. 5, თავ. 15.) ყოველსა მაგალითისა შინა განუსაზღვრებულმან უმეშქრობითმან ითხოვა თანდებულისაგან მიდებული მიცემითი, მეორესა შინა — წრთელობითი, მესამესა შინა—მოქმედებითი ღ მეოთხესა შინა — დაწუბითი.

§ 381.

განუსაზღვრებულთა გნებითა ქსტურტო დაწუბითად ბრუნულთა, ვითარ იგი ქსუულიცა არს გნებითა, მაგალითებრ: მოვიდა იესო იოანესა ნათლის დებვად მისგან. სიტუბა: დმერთთ-მთავარი მამისაგან შობილი მოვალს შობვად ქალწულისაგან კორციით. ხოლო ცხადარს მაგალითისა ამისგან, ვითარმედ განუსაზღვრებულნი აწმყონი ბუნებისამებრთა ბრუნულთა ფთხოვენ საძებომთა.

§ 382.

ვითარ იგი აწმყოსა დროსა შინანი განუსაზღვრებულნი, კესსადე მყოლობდას დროსა შინანიცა.

§ 383.

სასულ-წმინთაგან ქსტურტო თხოვსა საძებოდ ნათესავობითად ბრუნულისასა, რომელ განმბათესულადცა მის დაიდუბის, მაგალითებრ: ბრძანა ათასის თავმან შეუტანება მისი ბანაკად, (საქ. 22, 24.) მოაკლდა ესჯულოება შენი, ასულო სიონისაო, (კოდაბ. 2, 22.)

პირველსა მაგალითისა შინა იცნადუბის, ვითარმედ ბუნებისამებრცა ითხოვენ საძებომსა სასულ-წმინთა, რომელსა სასული მიცემითად ბრუნულთა. ესე იგი ბა-

ნაკად, მაგალითებ: კეტრთხითა მოწათე შენი არა მოსწრათე განასწავლადი შენგან განეველთვს კეთილ-ჩიტწუღებასა, ამას შინა განასწავლადი, რომელ არს განუსაზღვრებელი მყობადსა დროსა შინა, მიიღებს ნათესავისამებრ სამიებოდ დაწქე ბითად ბრუნჯლსა ღ ბუნებისამებრ მოქმედებითსა.

განსაზრებ შეუძლებელ არს ესე, რამეთუ ესე გუარმან განუსაზღვრებელმან არ მიიღოსმცა სამიებოჲ, მაგალითებ: წინა-მძღუთარ ჩემდა იქმენ ღ ჭამადი ჩემი შენ ქიტწმე იყოს (ისაია 3, 6.) ამას შინა კერა რამდესა ჭსჭურეკ სამიებოსა, განუსაზღვრებელისგან თხოვილსა, არამედ განმათვსებულსა მისსა, ნაწილ-სასეულსა ნათესავობითად ბრუნჯლსა. ხოლო შესაძლებელ-არს ესეცა, რათა ძალითა ღ არ-მოქმედებით მიიღონმცა ყოველთა განუსაზღვრებელთა სამიებოჲ მათი.

§ 384

ხოლო თუსადამე ბუნება სიტყვას ესე ვითარი არს, რომელსა ესმარების სასელ-ზმნა, ვნებითი, მამინ სასელ-ზმნა იგი ითხოვს სამიებოდ დაწქებითად, ანუ მოქმედებითად ბრუნჯლსა, მაგალითებ: ხოლო მეექვსისა წიგლსა შინა ხრწნილებამა შეემთხვვა მათ ღ მოძაგებამა ქალაქისაგან, (იოსიპწმოს წიგ. 19.), რაკამს ეველებოდის სასწაულისა მიღებად ქსერქისისაგან (იოსიპ. წიგ. 19.).

§ 385.

შესაძლებელ-არს არ მიღებადს სამიებოთა სასელ-ზმნათაგან, მაგალითებ: კდობა შეემთხვა, იეროსალიმელ-

რა ქალაქსა, (იოსიპ. წიგ. 20). ამას შინა არა რამდესა ჭსჭურეკ სამიებოსა მიღებულსა სასელ-ზმნისაგან.

თავი იბ.

თვს ბრუნჯლთ მიღებთა მიმღებობათაგან.

§ 386.

ბ. მიმღებობანი, შესრულნი სიტყვას შინა სასელებრ ქტეკითა უფალ-ზმნათა ღ სამიებოდ (ნაწილ. 2. თავ. 23, § 279), მიმღე არიან სამიებოთა, ხოლო მათი არს ელ მარტულად განკიდებულნი, ღ შემოქმედებითი, ღ აწმყოჲ ღ ითხოვს ესე ნათესავობითად ბრუნჯლსა სამიებოდ, მაგალითებ: მიმღებელი ტავუკისა, ეტეოდითი შენთა მოწათეთა, უკუდაო. (დიდის სუთმ. კანონ. გალობა 4,) ერო ჩემო მნატრებელინი თქტწნი გაცუთუნებენ თქტწნი, (ისაია 3, 22.)

ბ. ესთავე ჭსჭურეკ ელ მარტულისა განმედურეთაგანცა მიმღებობათა თხოვსა სამიებოთასა, მაგალითებ: ხოლო ეგეთუ ტანჯულომან განაცხადოსმცა ტემმარიტებამ თქმელთა არა სადა მტანჯუტწლმან თავის-უფალ ქმნილისამან თვსა მიმართ თვსისა მიუწოდოს მჰსჯადრსა, (იოსიპ. წიგ. 18.) ამას შინა თავის-უფალ-ქმნილისა, არს ნათესავობითად ბრუნჯლი მიმღეობა ნამყოჲ წელ-ჭრთული, მიღებული მიმღებობისაგან აწ-ყოჲსა, რომელა მტანჯუტწლი.

ბ. შესაძლებელ-არს მიმღებობათა მათგან ძალითად მიღებამ სამიებოთა, მა-

გაღლითებრ: მიმედიდელნი გეუფლენ ბიან თქუტს (ისაია 3, 12).

§ 387.

ა. უმეჭრებოთნი ამათნი, მებრ შემოქმედებითა, ითხოვენი სძიებოთა, მაგალითებრ: მნიღუტლმან გამოუთქმელთა მათ სიტუტათამან ჭ მეტუტლმან ზეცისა, ღვთისა საიდუმლოთამან ჭ ძემან ზებედესმან დაგუწერა ჩუტს ქრისტესი სახარება, ამას შინა მნიღუტლმან ჭ მეტუტლმან, არიან მიმღუბანი უმეჭრებოთნი სლ მარტულოთა განმკიდურენი, რომელთაცა ითხოვენი ნათესავობითად ბრუნჯლნი, ესე იგი: სიტუტათა ჭ საიდუმლოთა ზედ შესრულებით ჭ განმთავებელით მათით ნათესავობითად ბრუნჯლებით.

ბ. იცის-მიმღუბანნი ნაშინათა ამით რომელსა ელ ჭ სლ შეჭნიერებისათს მოსპობად, მაგალითებრ: მნიღუტლმან ჭ მეტუტლმან, არიან მიმღუბანი უმეჭრებოთნი სლ მარტულოთა განმკიდურენი, (სიმკაც. 1.) ამას შინა განმკიდურენი არს მიმღუბანნი ნაშინათა ჭ საიდუმლოთა, რამეთუ, თუ სადამე არა აქუნდამცა ნაშინი თესი ჭ სპობილ, ესთა ითქუამცა განმკიდურებელი.

გ. სახელ კიტუთ მიმღე. კ. ი. მიმღებელი ჭ სსუნანი.

§ 388.

ა. შესამისა, მეოთხისა ჭ მეუთისა ნიშნათა განმკიდურენთა მიმღუბანნი მიმჭსეგესკა ჭო წინათა მიმღუბანთა (§ 387. სიმკაც. 1, 2,), საძიებოთა ითხოვითა, მაგალითებრ: აღვიარებთ ერთსა ღმერთსა, მამასა უოვლისა მპურო-

ბელსა, შემოქმედსა, ცათა ჭ ქუტს-უანისასა, ნიღუღათა უოველთა ჭ არა ნიღუღათასა. თანა მოწათე შენი მჭსიტუტლმან წინადადებოთა დარღუტვად შეუძლებელია, შემძლებელ იქმნა ჭაექრობათა შინა, მიმსთობმან ურმათამან წარგუზნა ჭუო მათი სასწავლოთა შინა მჭზრდელად მათდა დადგინებულმან.

ბ. შესამღებელ-არს ნიშანი ესე აღუბად შეჭნიერ უბნობისა ძლით ჭ მიმღუბანთა თესსა მდგომარეობისა შინა ურუჯლებელ-ყოფად, მაგალითებრ: მიმეჭმი უოველთა დაბადებოლთა არს უფალი ჩუტსნი იესო ქრისტე, მამისათანა ჭ სულისა წმიდისათა, მმსიტუტლ წესიერ განსაზღვრებოთა, მოწათე შენი იქმნების.

§ 389.

ა. მებრეუ მექქესკამანცა წინათა, მაგალითებრ: ესე არს ჭეშმარიტად მაცხროვარი სოფლისა ქრისტე, (იოან. 4,).

შესამღებელ-არს ესე გუჩისა მიმღუბანისა, გარნა მიღუბან სსჯსა ბრუნჯსა, მაგალითებრ: მეტუტთრი გოანე ბითა ჭსჯის წესიერ.

ბ. ნიშინათა მეშუდითა მიმღუბან ქმნილნი ოდესმე მსვე ჭ ოდესმე სსჯსა ბრუნჯლსა მიმღუბან, მაგალითებრ: თოვლი ჭ მუინტარნი ზამთრისა განდნა არისგან. აქა ნათესავობითად ბრუნჯლი სძიებოდაცა არს ჭ განმთავსებელ მიმღუბანისა. ხევენები დადნეს, ვითარცა ცვლნი პირისგან ცეცლისა ჭ ვითარცა წყალი მიმღუბანი დინარი მთამოღმარფსა, (მაქ. 1, 4.)

მას შინა მიმღობამან ითხოვა ბრუნვ-
ლი მიცემითად.

ბ. ნიშნითა მერჯთა მიმღობა ქმნილი
მიიღებენ მასვე მიებასა მიცემითსა, მი-
ღებულსა თანდებულთაგან, მაგალითებრ:
მჯდომარე ქალაქსა ამას შინა მო-
კუდეს (იერემ.) იგი აღვიდოდა
დ მხევაღნი მისნი უძდოდეს, ვი-
თარცა მტრედნი მხმობარენი,
გუელთა შინა მათთა, (ნაომ. 2, 7).

§ 390.

ნიშნითა მეცხრითა მიმღობა ქმნილ-
თაგან შესაძლებელ არს იგივე მიებასი
მიღებულ (სიმკაც. 5,) დ სსჩაი, მა-
გალითებრ: შეშათა მეკუზთა მკმოლ-
მჭარეთა კტამლითა ნშირითა და-
დვა სულის-კუჭრთა.

§ 391.

ა. ნიშნითა მეათითა, მიმღობა
ქმნილნი, ნათესაობითადრე მიიღებენ
ბრუნვლთა, მაგალითებრ: ვამ მდერაღო-
თა უტეთრობისათა, დ მიი-
ღებენ სსჭათა ბრუნვლთა, მაგალი-
თებრ: მტრადნი შვილთა დ თანა
მოჭასაკეთა უფლისათა, დედანი
ევფიბიტენი ჰგოდებდეს უნუგემი-
ნისცემოდ.

ბ. ეგ-სასკად ნიშნითაგა მეათორთიე-
ტითა, მიმღობა ქმნილნი, მაგალითებრ:
მკრტაღლე სიმკუჭრთრეთა ზედა
მოწათეთა თვსთასა მოძღუარნი,
იხარებს ნიადაგ.

§ 392.

ნიშნითა მეათორთიეტითა მიმღობა
ქმნილნი მათგა (§ 391. სიმკაც. 1.) დ
სსჭათაგა მიიღებენ ბრუნვლთა, მაგალი-

თებრ: მოხარული სუღითა ღუთი-
სა მიმართ იმტრბს ნიადაგ სანა-
ტრელად, ანუ მოხარული სიკეთე-
თა ზედა შვლთასა მამა, განსჭრ-
ნებით ჰაზრისათა ჰსცხვოვრებს
ნეტარად.

§ 393.

შესაძლებელ არს, ვითარცა წინასა ში-
ნა მაგალითსა აღმოიჩინა, (§ 392.),
ორთა სსმიკოთა მიღება მიმღობათა-
გან, მაგალითებრ: მპუობელი უოველ-
თა ხელითა, დიდებულ-არს უკენი-
თრ უტენისამდე.

§ 394.

ესენი უკუჭ ითქნეს აწ-მეოსა დრო-
სა შინათა მიმღობისათჳს დ აწ ვიტ-
ყოღეთ ნამეომასა დრომასა შინათათჳს.

ა. უოველნი ნამეომანი მიმღობანი სს-
მიკობად ნიადაგ მიმღობენ ბრუნვლთა
დაწუებითთა, ანუ მოქმედებითთა, რა-
მელთა მაგალითინ აქა დაისხმინა.

ბ. იყო შესაკრებელი მისი, გა-
რემო საფლავისა მისისა. უოველ-
ნი წუელენი დაცემულნი მახვი-
ლითა. (ესევ. 32, 23.) განმეწამუ-
ლება სირცხვილისაგან იქმნების
პირსა ზედა (ცოცერონ ტჳსუელანთა
კითხუანი. თავი 3, 8.) ამას შინა და-
წუებითად ბრუნვილი მიუდაეს სსმიკ-
ობად ზმნასა, გარსა მიმღობასაგა: სი-
ტუვა ქმნილი ღუთისა შინა იერე-
მის მიმართ, წუელსა მეთესსა, სე-
დეკია მეფისა იედასსა, (იერემ. 32,
2.) ცსად არს მაგალითისა ამისგან, ვი-
თარმედ ვნებთინიცა მიმღობანი ითხო-
ვენ ორთა სსმიკოთა. რადკადა იგი
ბოროტ არს, ვჰრაცხნო კეთილად

შეტომილნი სანითა ჭეშმარიტე-
ბისათა. (ბაუმეისტერ. მეტაფიზ. თავი
2, § 230 დადება 1. ძალასთჳს წა-
დებურებას.)

ბ. შესაძლებელ არს სამიუბოჲსა ძა-
ლითა მიმღეობათაგან მიღება, მაგალი-
თებრ: ამჳთონი არიან საქმენი ნამ-
დენნი ქამსა შინა მოხილვისა მა-
თასასა წარწყმდენ (იერემ. 10,
15.) ამჳს შინა იფარვის სამიუბო ბრუნჯ-
ლი დაწყებთად, რომელსა ნამდენნი
კაცთაგან.

ღ. მომწიბარი ცეცხლითა და
მოხრებელი.

§ 395.

მეობადსა დროსა შინანი მიმღეობანი
მიიღებენ მათვე მიებათა ნამყოთა დრო-
თა შინათა, მაგალითებრ: კაცთაგან
შეუძლებელი, ესე იგი, არ შესაძ-
ლებელ არს.

§ 396.

მიმღეობათაგანნი, ვითარ იგი ითხოვს
ბუნება სიტყვასა, ეგ სახედ ოდესმე ით-
ხოვან სამიუბოდ ბრუნჯლთა და ოდეს-
მე არა.

ხოლო, რომელნიცა კვსთქმნით შე-
მოქმედებთათაგან და კნებთთა სამიუ-
ბოდ მიღებულნი, იგი ყოველნი შორველ-
ნი საგულ-ვიო არიან სამიუბოდ ნათესა-
ვისამებრ და მეორე სამიუბოდ ბუნებისა-
მებრ და უმეშქმნობთთაგან მიღებულნი
ყოველნი სამიუბოდ ბუნებისა მებრ.

თ ა ვ ი ი ბ.

თჳს სახელთა ზედმესრულთა და
ბრუნჯს მიღებათა მათთჳს.

§ 397.

ა. სახელ ზედ-შესრულ ზედ-წო-
დებულ-კჳყოფთ მას, რომელიცა არა ნივ-
თისა თჳთ მდგომარესა გუქმნებს, არა-
მედ თჳთ მდგომარესა ნივთისა ზედა შე-
სრულსა რამდმესა, მაგალითებრ: კაცი,
ანგელოსი, შინი, გონება, სხეუ-
ლი, წმიდა ქმნენა, და სხუანი. ესე-
ნი უკვე წარმოებულან ბუნებისაგან და
თავით თჳსით ქმნ-მიღებასებნ სიტუჳს
სა შინა.

ბ. არიან კჳლად სახელნი მრუნჯე-
ბულნი თჳთ მდგომარესა ნივთისანი,
რომელნიცა არათუ ბუნებისაგან ნივთისა;
არამედ კელოვნებათაგან წარმოებულან.
მაგალითებრ: კათედრა, პალატა,
მანჯლი, ნავი, ზარბაზანი, და სხუა-
ნი.

გ. ხოლო რომელნიცა არიან ზედ-
შესრულ თჳთ მდგომარეთა ნივთთა ზე-
და, ესე იგი არსებათა ზედა, არიან ეს
გუენი, მაგალითებრ: სასწაული, ვედ-
რი, მართალი, ბორჯი, ჭირი,
ტკბილი, მწარე, მკურნაელი, გრი-
ლი, ფერი, ზედ-მიწენილება,
და სხუანი.

დ. ზედ-შესრულთანი ყოველნი, მებრ
ფილოსოფოსთა, არიან ზედ-შესრულ, ვი-
თარ იგი თვით თჳსით ვერ-მდგომარენი,
არამედ არსებასა ზედა შესრულნი (ზემი
კატადოკია, § 44, თქმულთაჳს), ხო-
ლო დრამატკოსთაებრ, მხოლოდ იგი-
ნი, ოდენ ზედ-შესრულ, რომელნიცა

თავით თვსით ჰქონდნენ მდგომარეობენ სიტუაციას შინა, შსშ სადამე სასულნი ზედ-შესრულნი, რომელნიმე თვთ მდგომარეობენ სიტუაციას შინა, მაგალითებრ: წინასწარმეტყუელნი არს ზედ-შესრული ფილოსოფოსთაებრ, ვითარცა ნიკოლაი მდგომარე თავით თვსით, მაგრა ღრამბატოცოსთაებრ, არა სასული ზედ-შესრული, მით რომელი თვთ მდგომარეობენ სიტუაციას შინა, მაგალითებრ: წინასწარმეტყუელნი ცრუ; ჭერი შავი, გემო ტკბილი. აქა წინასწარმეტყუელნი: ჭერი, გემო არიან მებრ არსებითისა, რომელსა ზედ-წოდებულ-კუჭოფთ შორისად ღ ცრუ, შავი, ტკბილი, არიან ზედ-შესრულ მათ, ზედა.

1. არიან რომელნიმე სასულნი, რეცა, თავით თვსით ჭეჭ-მდებარე ჭინილნი აღმატებითად. სსმით-გარდასლუთ-ფოფით თვსითა, მაგალითებრ: კაცება, სითეთრე, ღ სსჴანი.

2. არიან სასულთანი, რომელნიცა არცა მოქმედსა ღ არცა ენებულსა დაჴნიშუნენ, არამედ შორის ორთა აღმატებითად მდგომარეულ საჭურეტელსა რამესა, მაგალითებრ: ჰაემანი ესე არცაღა მჰაემნელსა ღ არცა ჰაემნელსა დაჴნიშნავს რამესა, არამედ თვთ მას ჰაემნობასა.

3. არიან რომელნიმე წარმოებულნი, რომელნიცა, ანუ მიქქმისა ღ ანუ ენებსა გუჭეჭუნებენ, არა აღმატებითად, არამედ გასწრებულსა, მაგალითებრ: სიშრომისაგან წარმოდგების შრომა, რომელი არცაღა მშრომელისა ღ არცაღა მშრომელისა შეკუჭმს იდეასა, არამედ ოდენ თვთ შრომისასა.

4. ხოლო მებრე არიან ესენიცა, მა-

ლითებრ: გვრგენი, სუიდევა, სწავლა, ღ სსჴანი, მით რომელ ესენი არცა გვრგენოსნებულისა, მჰსყიდუწლის ღ მსწავლელისა, იდეასა შეკუჭმენ ღ არცაღა გვრგენოსნებულისა, სუიდეულის ღ სწავლულისასა.

§ 398.

ზედ-შესრულებენ ნაცჴად-სასულნიცა მოკვებითი ღ ჩეჭუნებითი, რეცა ზედ-შესრულ-ქვევითა სიტუაციას შინა, მაგალითებრ: ჩემი, შენი, ჩუტნი, თქუტნი, ეს, ეგ, ის, ესენი, ეგენი, ისინი.

§ 399.

ზედ-შესრულებენ მიმეკობანიცა, (სწავლ. 2, თავი 23, § 280, მიმეკობისათვის), მით რომელ სასულთა ზედა არსებითთა შესლუთა ეჭვეკანს სასულ-ზედ-შესრულ.

§ 400.

1. ზედ-შესრულთანი, რომელნიმე წარმოებენ მებრ მირისა, მაგალითებრ: ტკბილმან აწარმოა ტკბილაურისაგან ბუჩუბასა თვსისა ღ მწარემან, მკორემან, დიდმან, წინა-აღმდგომამან, მჰსგავსმან ღ სწორმან-მებრე.

2. სსჴანი წარმოებენ არსებითთა-სასულთა სსმით გარდასლუთ ქვევისაგან, მაგალითებრ: დავითიანი, ბაგრატიონი, ცხენოსანი, მეძმუღდე, სმნათობიერი, ღ სსჴანი.

3. სსჴანი წარმოებენ მოქმედისაგან ღ შეკუჭმენ იდეასა მოქმედისასა, სასულ-ნართაულობისამებრ საკტილორორისა, (ჩემი კტილორთა § 43,) ღ ზედ-შესრული ესე ექმნების ნადაგ მიმეკობა.

მაგალითებრ: ისახელ-ნართაულა მწე-
მქებარეობისაგან—მწე-მქებარე, შეწირ-
ვისაგან — შემწირველი, მირთმისაგან—
მიმრთმეელი, ნიჭებისაგან—მნიჭებე-
ლი, ნადირობისაგან—მნადირებელი,
სმისაგან—მჰსმეელი, ჭ სსჰანი.

დ. სსჰანი წარმოებენ გნებათაგან ჭ
შეგუქმენ იდასა გნებულისსა, მაგალი-
თებრ: წყლავსაგან—წყლეული, გჰსთი-
სისაგან—გჰსთილი, ჭ სსჰანი.

სსჰანი იგულ-კებოან, რეცა უმე-
შჰსობითად რამას მიმართთაგან მიღე-
ბულნი, მაგალითებრ: მამა, ძე, ქმე-
რი, ცოლი, უფალი, მონა, ჭ
სსჰანი.

§ 401.

ა. უოკლნი იგი სსხელნი, რომელთაცა
ესედ-წოდებისეუ შორისი, იქცეოდენ
რს სიტყჰისა შინა არსებათა, არ მიმღე
არიან სსძიებოჲსა, არამედ სსძიებოდრე
მიღებულად სსგონებელი იგი ნათესაო-
ბითად ბრუნჯო, არს განმთავსებელ
მათდა, მაგალითებრ: მონა უფლისა
უფალა მონისა, მოძღუარი მო-
წათისა, მოწათე მოძღურისა ჭ
სსჰანი. ხოლო თუ სადამე ესენი ჰყო-
ცა ძირად ჭ აწარმოოდნა ზმნანი, ჰსტჰრეკ
მშინ, ვითარჲედ ითხოვენ სსჭიროდ
სსხელთა მიცემითად ბრუნჯლთა სსძიე-
ბოდ თჰსად, მაგალითებრ: ემონა
უფალსა, ეუფლა მონასა, გემო-
ძღურა შენ, ემოწათა მოძღუარსა,
ღ სსჰანი.

ბ. რომელნიმე შორისნი არიან სს-
ხელ-ზმნათაგანნიცა, მაგალითებრ: გან-
ზრახუა, წყობა, განკარგუა, ჭ
სსჰანი.

გ. თუ სადამე თქმულნი, იგი შორისნი

გჰსტცხადებოან მთხვეულ სსძიებოდ ბრუნ-
ჯლთა, რომელნიცა ითხოვენ მათგან
წარმოებულთა ზმნათა, მაგონ შორისთა
მათ ვერ ძალ-უძსეუ უზიარებულ ზმნათა
მიღებად, სსძიებონი იგი, ვიდრე არ
ესიარნენ ზმნასა ჭ მერმელა ითხოვონ
სსძიებოჲ ჭ არცაღა ზმნათა ძალ-უძსე-
უე მიღებად სსჰეჲ სსძიებოჲ რამეჲ,
თზნიერ მიცემითად ბრუნჯლისა, მით
რომელ, სსხელნი იგი შორისნი, ეს-
გჰეარსა ვითარებასა მისცემენ ზმნასა,
ვითარმედ ვერად შემძლებელ-არს თხოვად:
გარდა მიცემითად ბრუნჯლისა, მაგალი-
თებრ: შავდე იქმნა მოძღუარ
თქტსნდა, რომელიცა მოციქულ
იუო ჭ სსჰანი.

დ. ვინაჲცა ეს-გჰეარნი სსძიებონი
ესიარებულ არიან სსხელთა ჭ ზმნათა
არსებათთა ჭ ვიქმნები გნებათისა
ზმნისა.

§ 402.

ა. სსჰანი ჰსნან სსხელნი შორისნი
მიმღებულნი თავით თჰსათ სსძიებოდ
ბრუნჯლთანი, რომელთაცა ითხოვენ ზმნანი
წარმოებულნი მათგან, გარდა შორისნი მ-
შინ იქცენ ზედ-შესრულ, მაგალითებრ: წე-
რილი კადმით, კალამ ქმნილი მან-
ჯლით. ხოლო ზმნათ წარმოებულნი მ-
თგან, ამთვე ითხოვენ სსძიებოთა, მაგ-
ალითებრ: ვჰსწერ კადმით, კალამ-
ვიქმ მანჯლით, ჭ სსჰანი.

ბ. შესაძლებელ არს შორისთა მათგან
საწარმოებოთა ზმნათა სსხეს ბრუნჯლისა
თხოვამ, რომელთაცა უკამსოდ ჭ შეუწე
ვობელ, დაღათუ უძლებელად მიიღებენ,
მათგან წარმოებნი ზმნანი: წერილი
კადმისაგან, კალამ ქმნილი, მხ-
ლისაგან, ჭ სსჰანი.

§ 403.

არიან ზედ-შესრულნი მეწარმოენი
ზმნათანი, რომელთაც არა რამე ჭა-
მისეე ეს გუჟარ, რამეთუ ზმნათა მათგან
ნაწარმოებთა თხოვილთა საძიებოთა გა-
რდა, სსჟანი ბრუნჯლნი არა თხოვონშ
ცა, ანუ ეს-გუჟარნი თხოვონშ, რომელ-
ნიცა ზმნათა მათგან არა არს თხოვილ,
მაგალითებ: კაცთ-მოყუარე მათ
შორის, კაცთ-მოყუარებდა ბუნე-
ბით; უადრესი მათგან უადრესობ-
და მათ ზედა; დიდებული სული
დიდებულიებდა სიტყუათა შინა.

გარს ესეცა შესაძლებელ-არს, რამეთუ
ითქუნესმცა მებრვე: უადრესობდა მან-
თგან, კაცთ-მოყუარებდა მათ შო-
რის, დიდებულიებდა სულით. &
სსჟანი.

§ 404.

ზედ-შესრულნი მიძლევი ბრუნჯლთანი,
რომელნიც არიან მეჭონ აწ-მყოფ დროები-
თისა მიძლევისა ძლისა, მაგალითებ: წი-
ნა-ადმდგომი, ანუ წინა განმწყობი,
ანგაარი, ვერაგი & სსჟანი, რომელ-
ნიცა იმეცნებას ეს-გუჟარ, მაგალითებ:
წინა-ადმდგომიელ, წინა განმწყო-
ბიელ, მანგარებიელ, მვერაგებიელ,
& სსჟანი.

§ 405.

ეგ-სასეულ ნამყოფ დროებითისაცა ძ-
ლისა შექმნი, მაგალითებ: მარჯუტ, ახალი,
ცუდა, თუსი, მწირი, მცი-
რე & სსჟანი, რომელნიცა იმეცნებას
ეს-გუჟარ, მაგალითებ: განმარჯუტ-
ბელ, განახლებელ, გამოცდიელ,
განთუსებელ, განწირულ, შემცირ-
ებელ, & სსჟანი.

§ 406.

სსჟანი მეჭონნი მრხობლთა ძალთანი
სსჟად & სსჟად, ხოლო არიან ესენი
სასეულ-წმნა, რომელნიცა მარტივითა
თქმითა; არა შესრულნი სიტყუათა ში-
ნა & არცაღა დანიშნულნი გნებითის
ნიშნითა ითქმის, მაგალითებ: წერა,
წყობა, განგარგუთა, & სსჟანი, რ-
ომელნიცა, წერასა & წერვასა. წყო-
ბასა წყობვასა, განგარგუთასა &
განგარგვასა დანნიშუნენ.

§ 407.

სმეულნი ზედ-შესრულად მიძლეობანი
აწ-მყოფნი, რომელნიცა მიძლევენ სათუ-
საობითა საძიებოდ; ითქუნეს (მიძლეო-
ბისა თაჟსა შინა, § 386. სიმეც. 2,
§ 387. სიმეც. 1 2.)

§ 408.

სათანადღ, არიან ზღასეულ მაგალითის
რქმულთაჟს, ყოველთა ზედ-შესრულთა;
თუ რომელთაცა მიძლევენ ბრუნჯლთა.

ბ. რომელნიცა ნათესავობითასა, ვითარ
იგი მიძლეობანი, ეგ-სასეულ საწმ-
ცნობნიცა; მაგალითებ: ერთი მათი,
პირველი მათი, ორნი ასთანნი,
მუსამე ძეთა, & სსჟანი.

ბ. თქმულნი სარცხონი დაწყები
თაღცა, მაგალითებ: ერთი ჩუტუნგანი,
პირტლელი მათგანი, & სსჟანი.

ბ. მებრვე ნაცუალ-სასეულ ესე, თუ
თო-თუთო, მაგალითებ: თუთოეუ-
ლი მათა, ანუ მათგანი, & სსჟანი.

დ. სსჟანი ბუნებისამებრ წმინთასა,
რომელთა თანა აქმისეე წიარებაჟ,
ესე იგი მიტეპითთა - თანა, მაგ-
ალითებ: თანა-სწორ ჩუტუნდა,

თანა-სწორ შენდა, მკვსგავს თქუტ-
ნდა, ზიარ მისდა, მარჯულ ჩქს-
ნსა, გამოცდილ წერილთა შინა,
ღ სსქანა.

მ. სსქანი დაწეებითა, მაგალა
თუბრ: ამან სავსებისაგან, აღნოცილ
ცხოველთაგან, გაგრძალულ ცო-
დქათაგან, ადვსილ მადლთაგან,
ენაწილო კეთილთაგან, ღ სსქანი

მ. უოველნი მიძეობანი ნამყანი
აქიულნი სიტყუათა შინა, ზედ-შესრუ-
ლად მიიღებენ სამიებოთა მათ, რომელ-
ნადა ესთქქსნათ (თავი 12, § 394,
სიმაგ: 2, მიძეობისათს).

ზ. სსქანი მოქმედებითისა, მაგა-
ლითუბრ: კეთილ-დღიერი ცხოვრი-
ბითა, მართალი განზრახუთა,
ეფავარე პირითა, ქებული სული-
თა, ღ სსქანი.

§ 409.

ა. სასელნი ზედ-შესრულნი არსეი-
თისა თანა სასელისა იყუნენ რა, თუნიერ
ზმსისა სხუთარე ბრუნუთა ღ მიიღონ
სამიებოდა მოქმედებითა, ანუ მიღემითი
შესახედავი სსქა ღ სსქისა ბრუნუსა მა-
თისა, არა სსქა ღ სსქა ჰყოფს, მაგა-
ლითუბრ: ნაუროვანი ქცევითა, წი-
ნა-გამწყობ უოველთად. განსა: თუ
სადამე იყუნესმდა ზმინთურთ, განიწკეიან
ცხადად ძალითა სიტყუსათა, რომელიცა
მაგალითითა შემდგომთა შინავსქსნათ.

ბ. დჯონოსი არს ნაურო-
ვანი ქცევითა, ღ მეგობარი მისი
წინა-გამწყობ უოველთად. ამთ
შინა ზედ-შესრულთა მიუღებიყუ
სამიებოდ თუხად არსეობინი.

სსქა მაგალითი მისივე: რად-სად-
მე-დჯონოსიოს ნაუროვანი ქცევი-

თა ჰყოფს წინა გაეწოებასა უო-
ველთასა. ამას შინა ზედ-შესრულთა
მათვე, არა თუ არსებითი მიუღებიყუ
სამიებოდა, არამედ თუთა იბრუნუტს
მებრ არსებითთა მათთა.

§ 410.

სასელნი ზედ-შესრულნი შემსკავსე-
ბითნი ღ აღრობითნი, რომელ არან
სხმით-გარდასლვთნი, წარმოებელნი
პირველ-სახეთაგან თხოვასა შინა ბრუ-
ნულთასა, არა თუ პირველ-სახეთაგან
თხოვილთა ითხოვენ ბრუნულთა, არამედ
სსქათა მებრ ბუნებისა თუხისა, მაგალი-
თუბრ: უთეთრესი მარგარიტისა,
უმჭურვალესი იასპისაგან, უწმი-
დესი მათ შორის, ღ სსქანი. განსა
არა ესე შეუძლებელ-არს, რამეთუ
რდესე პირველ სასისამინა მიღებული
მიიღოსმდა სამიებოდა, მაგალითუბრ: წმი-
და გუბითა, უწმიდესი გუბითა,
ღ სსქანი.

თ ა მ ი ი ლ .

თუხ წესიერ სასინტაქსოდასა გან-
კარგუსა ნაწილთა სიტყუსათა
ღრამბატოკოსობითისა მებრ სე-
ლოვანებისა, რომელითამე-მიერ
მაგალითთა.

§ 411.

სახტაქსი, რომელი განსაზღვრებულ
ეჭმს ჩქსნ-მიერ (ნაწილ. 3, თავ. 1,
§ 307), თუ კერ შეიწოების ცნაწკუ-
ლნი მას შინა საღრამბატოკოდას მებრ

წილთაგანისა ნაწილნი სიტყუსანი ბუნუ-
ბითითა წესითა სიტყუსათა შემდგომთა
სიმკაცრეთა შინა იხსენებინან.

§ 412.

ბ. ჰჳამს დადებად: 1, სახელი ზმინისა, 2,
წესდ-შესრული მისი, თუსადე იუოს მი-
სდა, 3, ძიება ზედ-შესრულისა, 4, თან-
დებულო, თუ სადაძე სახმარ იუოს, 5,
ძიება თანდებულისა, 6, ზედ-შესრული
მისი, თუ სადაძე საკმარ იუოს მისდა, 7,
ზმინის-ზედა. თუ სადაძე საკმარ იუოს
მისდა, 8, ზმინა, 9, ძიება ზმინისა და ესე
თანდებულო თურთ, თუ სადაძე კმარებო-
დესმდა, 10, ზედ-შესრული ძიებისა მის და
თუთომასა სახელისა ადგილსა შინა,
არა უკამს დადებად განმთავსებულო, ანუ
ნათესაობითად ბრუნვლი და ანუ რაჲჳე
სახელი ზედ-შესრული.

ბ. თქმულისა განონისა (სიმკაც. 1.)
მაგალითებრ: 1, ჩინებუდნი ქორწი-
ლისა სამდთომასანი, 2, ჰირიეუდ-
ნი, 3 მჳსჯავრითა ჭემმარიტითა
დჳითისათა, 4, შემდგომად, 5 შემო-
სისა სამოსლისა საქორწინომასა,
6, დაუყენებელად, 7, შევადონ, 8,
სასძლოსა შინა ზეცისასა, 9, წმი-
დასა.

ამს შინა უმეშჳობითისა ზმინისგან
თხროვილ-არს სამიუბო მებრ ბუნებისა.

ბ. სხჳა მაგალითნი: 1, ზეთის-
ხენი მტილისა თქმუნისანი, 2, ნა-
ყოფიერნი, 3, ხილითა, 4, შემ-
დგომად; 5, ზამთრისა, 6, მარ-
შანდედისა, 7, უხჳად, 8, გამო-
სცემენ, 9, მომსთჳღებელთადმი,
სარგებელსა მრავალ-ვეცხდისასა,
10, კმასა. ამს შინა შემოქმედებითი-

სა ზმინისგან მიდებულან ზონი სამიუ-
ბონი ნათესავისამებრცა და ბუნებისა.

დ. თქმულნი მაგალითნი (სიმკაც.
23,) სელოკებისამებრ საღრამმარტოკო-
სა სინტაქსისა, წესიერ შეწყობილნი
ადვილ-გულხმებად შესაძლოებენ, მკერა,
დაუქმებობის რომელ საღრამმარტოკო-
სამებრ წესიერ შეწყობისა, არა ადუღ-
საგულგმო იუოს სიტყჳა, რომლისათჳს
უკამს ღრმამარტოკოსსა დადებად სხჳებრ
ნაწილნი იგი სიტყჳათანი, რომლითა
ადუღ-საგულ-გმო ჰჳოს იდეა სიტჳს.

მ. არა ყოველსა სიტყჳასა კამარ-
ბიან ნიადავ თქმულნი იგი ნაწილნი
სიტყჳათანი (სიმკაც. 2.), არამედ თხო-
ვისამებრ სიტყჳს ბუნებისა, ოდესმე
უძეტესნიცა და ოდესმე უმცირესნი, მით
რომელ საჭირო სიტყჳს არს, რათა
აქჳნდესმდა. სახელი ზმინისა, ზმინა და
სამიუბო ზმინისა, ნათესავისა მებრ და
ბუნებისა. ხოლო სხჳანი იგი, ოდესმე
შთაგანი რომელნიმე და რომელნიმე საჭი-
რონი ოდენ, ვითარცა ითქჳა: 1, კიროს
შეაერთა სკიპტრამ. სხჳა მაგალი-
თი: 2, კიროს შეაერთა სკიპტრამ
მრავალთა მეფობათა. სხჳა მაგა-
ლითი: 3, კიროს პირველმან შეა-
ერთა სკიპტრამ, მრავალთა მე-
ფობათა, ერთ-მონარხიად. სხჳა
მაგალითი: 4, კიროს პირველმან,
ძემან სპარსთა მეფისამან, გამოც-
დილმან მკედარმან, სიმხნითა დი-
დითა, შეაერთა სკიპტრამ დი-
დისა, სირიისა, ხალდეისა, მი-
დიისა, სპარსეფლისა, ეგვიპტისა და
მრავალთა სხჳათა აზიისა შინათა,
ერთ-მონარხიად.

მ. თქმულთა მაგალითთა შინა (სიმ-
კაც. 5,) ყოველსა სიტყჳასა საჭირო-

თა ნაწილთაგან შეწოხილსა მეორესა, არს უფალი ზმნისა, ზმნაჲ და სამიუბო ზმნისა, ნათესავისამებრ და განმათვისებულს სამიუბოჲსა, რომელა მეფობათა და განმათვისებელი განმათვისებელისა, რომელა მრავალთა. მესამესა არს სახელი ზმნისა და ზედ-შესრული მისი და იგივე სამიუბოჲ, და იგივე ზმნაჲ, და განმათვისებელნი, რომელნიცა იუჟინენ მეორესა შინა მავალითსა და ზმნისზედაჲ, შორს მდებარე ზმნისა, რომელა ერთ-მონარნიად. მეოთხესა შინა არს უფალი ზმნისა იგივე, ზედ-შესრულითურთ, (რომელი ითქმება მესამესა შინა მავალითსა.) ძემან, არს სახელი არსებითი მაცხადი, არსებითისა ზმნის სახელი-სა. მეფისამან, არს განმათვისებელი მისა. სპარსთა, არს განმათვისებელი მეფისა. მხედარმან; არს არსებითივე სახელი მაცხადი კიროსისა. ვამოკ-დიდომან, არს მიმღეობაჲ ნამყოფ ზედ-შესრული მხედრისა. სიმზნითა, არს სამიუბო ზმნისა ბუნებისამებრ, დიდითა, არს ზედ-შესრული და განმათვისებელი სიმზნისა. შეართა, არს ზმნა, იგივე შემოქმედებითი (თქმული მავალითთა შინა.) სკივტრანა, არს სამიუბო ზმნისა ნათესავისამებრ და სხუნანი იგი ნათესავობითად ბრუნვლანი უოველნი, არიან განმათვისებელ სკივტრისა. ერთ-მონარნიად, არს ზმნისზედა, შორს მდებარე ზმნისა.

§ 413.

ბ. ერთისა სიტყუასა შინა შეცულნი ნაწილნი, რომლისათვისმე სიტყუს გარემოებისა, ესთა ჭკამნი მავლობად და ჰო-ჩნად: 1, რომელ არს, ანუ სადა, სახელი

ზმნისა, 2, ზმნა. 3, სამიუბო მისი ნათესავისამებრცა, ანუ ბუნებისა.

ბ. ჭკამნი მავლობად და ჰოჩნად ზედ-შესრულთა, თუ სადამე იუჟინენცა, ანუ რომელთადმა არიან ზედ-შესრულ, ამის-თვის კითარმედ ზედ-შესრულნი იგი, არა ნიადგ მახლობელ დაიდებანი არსებითთა სახელთა ზედა, რომელთაცა ზედა შესრულან.

ბ. სათანადო არს უღრებდა და ჰო-ჩნად, ნაცრულსახელი ეჭლას-მოღებთნი, თუ რომელსა სახელსა ეჭლას მოიღებენ.

დ. ცნობაცა სათანადო არს ნაცრულსახელთა, თუ რომლისა სახელისა ნაცრულად მდებარებენ.

მ. სათანადო არს განჩივსა განმათვისებელის ძიებათაგან და განჭსჯა გულისკმის-უოფთით, თუ რომლისა არიან განმათვისებელი.

მ. ესთავე სხუნანიცა ნაწილნი სიტყუსანი წუელი განჭსჯად სათანადო არიან და ჰოჩნად.

§ 414.

მავალითნი შემდგომად ჰორველისა მდებარეთა სიმჭრეთანი: 1, აბრაჰამ გა-მოვიდა ქიტქანით ბრძანებისამებრ უფლისა ქალდეეთ, წმიდა მამათ-მთავარი. ამას შინა წმიდა, არს სახელი შორისა ზედ-შესრული არსებითისა სახელისა აბრაჰამისა და შორს მდებარე არსებითისა სახელისა. მამათ-მთავარი, არს ზედ-შესრული და განმათვისებელი წმიდისა.

2, პავლე, მონა იესო ქრისტესი, ჩინებული მოციქული, ჰრჩეული სახარებასა მას დეტისასა, რომელი იგი წინასწარ აღუთქმა წინასწარმეტყველთა მისთა მიერ,

წიგნთაგან წმიდათა ძისა მისისათვის, რომელი იგი იშუა თესლისაგან დავითისა ხორციელად, რომელი იგი გამოჰსწრდა ძედ ღუთისად ძალითა და სუფითა წმიდისათა, (ჰრომ. 1, 12, 13.) ამას შინა პირველი იგი რომელია კულამოღებს სახარებასა, მეორე ძესა ღუთისასა და მესამე თესლისაგან დავითისა ხორციელად შობასა.

3, არა ისმინეს მან და ყრმათა მისთა და ერმან სიტყუანი ეფლისანი (იერემ. 37, 2.) ამას შინა ნაცუასსაელი იგი მან, მღებარე არს ნაცულად ზედეციასა, რომელი იყო მუჟე იუდაასა. გადიდებთ შენ უმამოდ შობილსა დედისაგან და უდედოდ შობილსა მიმისაგან: (სოფრონ იეროსალიმელისა).

აქა ნაცულასსაელი იგი შენ, მღებარე არს ნაცულად შემოქმედისა და დამბადებელისა.

ჩემ მიერ დიდ-დიდნი განდიდნებიან და მძლავრნი ჩემებრ იპურობენ ქუტყანასა (იჯავ. 8, 13). ამას შინა ნაცულასსაელი ჩემ, მღებარე არს ნაცულად სიბრძნისა:

4, არიან უკუტ: მამა კოადმანისა, ძე იყო იგი ოსტანისა, ბიძისა ობ მეფისა და კოადმან სახელ-ედუა დაროლსა, წინარე სამეფოდ აღუტანებისა მისისა, მკურა, აღსრულმან საუდარსა გიროსისსა, მებრ რომელისამე სწარსეთის ჩუტყულებისა, დაავდო სახელი პირველი დამნებებელმან, იწოდა დორიოს (კურტი, წიგ. 2, თავ. 1). ამას შინა კოადმანისა, არს განმთავსებელი მამისა, ოსტანისა, არს განმთავსებელი

ძისა. ბიძისა, არს განმთავსებელი ობ მეფისა. მეფისა, არს განმთავსებელი ოზისა. გიროსისა, არს განმთავსებელი საუდარისა. სწარსეთისა, არს განმთავსებელი ჩუტყულებისა.

§ 415.

ა. გარდაბმის სიტყუა სიტყუას უკდა კავშირთა მიერ ოდესმე ძლითად მქნნი ზმინისანი და ოდესმე მოქმედებითად, მსგავსებრ: ვინ განმამორნენეს ჩუტყ სიუტარულსა მას ქრისტესსა ჭირმან? ანუ იწოლებამან? დევნამან? ანუ სიუმილმან? შიმლოლებამან? ანუ ურვამან? ანუ მახვლმან? (ჰრომ. 8, 25). ამას შინა განწულავითათაგან კავშირთა გარდაბმიან სიტყუანი მქონნი ძლითად ზმინათა და მიუბანი, ვითარმედ, თუ: აღამე განკმართომცა ღრამატეგოსობითის კელკუნებისა კბრ. სიტყუანი ესე ესთა შეიწყობიან: ვინ განმამორნენეს ჩუტყ სიუტარულისა მას ქრისტესსა? ჭირმან განმამორნენეს ჩუტყ სიუტარულისა მის ქრისტესსა? ანუ იწოლებამან განმამორნენეს ჩუტყ სიუტარულსა მას ქრისტესსა? ანუ დევნამან განმამორნენეს ჩუტყ სიუტარულსა მას ქრისტესსა? ანუ სიუმილმან განმამორნენეს ჩუტყ სიუტარულსა მას ქრისტესსა? ანუ შიმლოლებამან განმამორნენეს ჩუტყ სიუტარულსა მას ქრისტესსა? ანუ ურვამან განმამორნენეს ჩუტყ სიუტარულსა ქრისტესსა? ანუ მახვლმან განმამორნენეს ჩუტყ სიუტარულსა მას ქრისტესსა?

ბ. და წარმოუმართა, ვითარცა ცხვარსა, ერსა თვისსა და აღიუტანა

იგი სამწყსო უდაბნოდ, ღ უძღო-
და მათ სასოებითა, ღ არა შეეში-
ნა, ღ მტერნი მათნი დაჰტარნა
ზღუამან (ფსალ. 78, 52). ამას შინა
სასული ზმნისა არს ძლით, რომელა
დმერთი ღ ზედ-შესრული მისი წმიდა
ისრაილისა ღ სამიუბონი ზმნათანი
არან მოქმედებით, ესე იგი: ერსა,
იგინი, მათ, სასოებითა, ხოლო
დაფარულ არს ერთი ოდენ სამიუბოჲ,
შეეშინა ზმნისა, რომელა მათ. კვლად
მონაბამს: მას სიტყუჲსა შინა უგანსუ-
ნელსა არს უფალი ზმნისა სსჴ ღ სა-
მიუბო ზმნისა არს მოქმედებით რომელა
მტერნი ღ გარდაბმულ არან ღ
კჳშირისა მიერ წმასჴნითისა.

§ 416.

დაკჳტუბის კითარმედ სიტყუჲთა შინა,
რათა სიტყუჲნი ადგილობითისა ზმნისსუ-
დაჲსა მიერ კჳლა-მოღუბითა, წინა-მსრო-
ლისა ადგილისა სასულისათა, თჳნიერ კჳ-
შირისა გარდაბნენ, მაგალითებრ:
შემდგომად არა მრავლისა ეს-
მისა კუდარტოს მიიწია სიძარიად,
სადა იგი მჰსმენელმან მიზენად
შფოთისა, ჰგონა სამარიტედნი,
ხოლო ვითარ ღ იუდეფთაჲცა
ვიეთმე განჰბუგებჲ ისრაჲლს (იოსი-
ფოს. წიგ. 19). არს იდეჲ ერთისა
სიტყუსა, ხოლო კუდარიტოს მიზე-
ზად შფოთისა საგონებელი, ყო-
ფა სამარიტედთა, არს მორე იდეჲ
სიტყუსა, რომელნიცა ორნი ესე სიტ-
ყუნი ზმნისსუდაჲსგან გარდაბმულან.

§ 417.

მუარეჲ ჰყოფს ნაწჳლ-სასულიცა კჳლა-
მოღუბითი, მაგალითებრ, მომიძაგეს,

რომელთა მცოდეს მე (იოხ. 19,
19). ამას შინა სასული ზმნათა, რომე-
ლა მათ — არს კჳლა-მოღუბულ ნაწჳლ-
სასულისგან კჳლა-მოღუბისა, რომლისა
კჳლა-მოღუბითა, მიერ კჳშირისა, ორთა
სიტყუჲთა ჰყოფს, ურთიერთარს გარ-
დაბმას.

თ ა ვ ი ი.

თჳს დაკელოვნებისა სჳნტაქსისა
შინა ღრამბატეოსობითისა კე-
ლოვნებისასა მრავალთა მაგალი-
თთა დადება, სსჴათა ღ სსჴათა
წერილთაგან ჩჴწნთა აღმოღუ-
ბულნი.

§ 418.

მაგალითი 1.

1, წიად იორდანესა კეჲს მას მს-
ლობელად სახლისა მას ჭოგორისსა.
ჴჴწყისასა მას სეონ მეფასა მას ამორე-
ველთასა. რომელი იგი დჳჴუდრებულ-იფო-
ესებონს, რომელიცა იგი მოსრეს მოსე ღ
მეთა მათ ისრაჲლისათა, რჳჴმს გამოკი-
დეს იგინი ჴჴწყანით ეგვიპტით (2,
სჴჴჴ. 4, 48).

ამას ჰეროდესა შინა, არცა სასული.
უფალი ზმნისა ღ არცა ზმნაჲ იპოუბის,
არამედ სამიუბონი ღ განმითჳსებლნი,
ღ სსჴანა ნაწილნი სიტყუსანი. ხოლო,
თუ სადამე კანჴმბრტეთმცა სიტყუჲ
ესე ღრამბატეოსობასაჲებრ კელოვნე-
ბასა, კელობთ წინასა შინა ჰეროდესა,
უფალსა ღ ზმნასა ღ შესრულუბასა ამის
ჴარისისასა, ჴესრეთ.

ესე მცნებანი წამებანი და სამართალნი არიან, რომელთა მოსე ეტყუადა ძეთა მათ ისრაიილისათა უდაბნოსა, დროსა შინა გამოსლჳსა მათისასა, ქტყყანით ეგვჳტიით, წიად იორდანესა, ვეცსა მას შინა მახლობელსა, სახლისა მის ჭოგორისსა, რომელი იგი დამკვდრებულ იყო ესებონს, რომელი იგი მოჰსრნეს მოსე და ძეთა მათ ისრაიილისათა, დროსა შინა გამოსლჳსა მათისასა, ქტყყანით ეგვჳტიით.

ამას შინა მცნებანი და წამებანი და სამართალნი წმისუნითათა მიერ კავშირთა გარდაბოულნი არიან, უფალნი არსებობისა ჴმნისანი, რომელა არიან. ესე არს ჩჴწნებითი ნაცჴალ-სახელი განმათჳსებელი უფალთა ჴმნისათა, და რომელთა არს კჴლამომლები უფალთა ჴმნისათა და ბუნებისამებრ სამიერო ჴმნისა სხჳსა უმჴწნობითისა, ესე იგი: ეტყუადა მოსე, არს სახელი არსებითი წრთელობითად ბრუნული ეტყუადა ჴმნისა. ძეთა, არს სახელი არსებითი მრავლობითი, მიცემითად ბრუნული, სამიერო მერე, ბუნებისა მებრ ჴმნისა, რომელა ეტყუადა. მათ, არს ნაცჴალ-სახელი არსებითი და ნაცჴლად მდებარე ჩჴწნებითისა ნაცჴალ-სახელისა და ბრუნუთა და რიცხუთა თანკომობილი მისი, რომელა ძეთა და განმათჳსებელიცა მისა. ისრაიილისათა, არს ნათჳსკობითად ბრუნული განმათჳსებელი ძეთა სახელისა. უდაბნოსა, არს მიცემითად მრუნული მიღებული სამიეროდ თან-დებულისაგან, რომელა ძალით-მდებარისა შინა და თანდებულთურთ სამიერო მესამე ეტყუადა ჴმნისა. რაჳემს, არს

ჴმნის-სედა, დროებითი. გამოვიდეს, არს ჴმნისა. იგინი, არს ნაცჴალ-სახელი, უფალი ჴმნისა და კჴლამომლები ძეთა ისრაიილისათა. ქმჴყანიით, არს სამიერო ჴმნისა, დაჴწებითად ბრუნული. ეგიჳტიით, არს სედ-ჴსრული მისი, თანკომობილი მისთანა ბრუნუთა და რიცხუთა, კარნა ჴმნისაგან, რომელა გამოვიდეს, ჴმნისსედა-თურთ თჳსით და სახელიცა მისი ნაცჴალ-სახელი არსებითი, ნაცჴლად ჩჴწნებითისა ნაცჴალ-სახელისა მდებარე, კჴლამომლები და სამიერო ჴმნისა სედ-ჴსრულითურთ, არან მერთხე სამიეროდ ჴმნისს მის, რომელა ეტყუადა და აჴქეს სემო თჴმულსა მის სიტჴუისა ძალი ესე ვითარი: დროსა შინა გამოსლჳსა მათისასა, ქმჴყანიით ეგვჳტიით და უოკლადი ესე სიტჴუიამ ირაცხჳს მრთელ-სამიეროდ ჴმნისა. წიად, არს თან-დებული, რომელსა მიუღიეს სამიეროდ ნათჳსკობითად ბრუნული, ესე იგი იორდანესა და მითურთ არს მესურთ სამიერო სემნისა, რომელა ეტყუადა. ხეცსა, არს მიცემითად ბრუნული სამიეროდ მიღებული, თან-დებულისაგან, ძალით მდებარისა, რომელა შინა და მითურთ არს მეჴჴესე სამიერო ეტყუადა ჴმნისა. მას, არს ნაცჴალ-სახელი არსებითი, ნაცჴლად ჩჴწნებითისა ნაცჴალსახელისა, მდებარე, სედ-ჴსრული და განმათჳსებელი სამიეროდ, რომელა ხეცსა, თან-სმობილი მისთანა ბრუნუთა და რიცხუთა. მანდლობელად, არს მიმღობა უმჴწნობითი, მიცემითად ბრუნული და სამიერო მესჴედ ჴმნისა, რომელა ეტყუადა. სახლისა, არს ბრუნული ნათჳსკობითად და სამიეროდ მიმღობისა. მის, არს ნაცჴალ-სახელი ჩჴწნებითი. ჭოგორისა, არს სახელი

ღ ჩუქნებთურთ ნაცუალ-სახელით, ზედ-შესრული არსებითისა სახელისა, რომელსა სახელითა ღ განმათავსებელიცა მისი ღ მისთანა თან-ხმობილი ბრუნვითა ღ რიცხვითა. ქუქუნიანისა, არს სამიუბო თან-დებულისა, ძალით მდებარისა, რომელსა შინა ღ მითურთ სამიუბო მერვე ზმნისა, რომელსა ეტყუადა. სეონ მეფისა, არს სახელი მექონი ჰრთულისა ძალისა ბრუნვლი ნათესავობითად ღ განმათავსებელი ქუქუნიანისა. მის, არს დაღათუ ნაცუალ სახელი არსებითი ნათესავობითად ბრუნვლი, მაგრ ნაცულად ჩუქნებითისა ნაცუალ-სახელისა, მდებარე ღ ზედ-შესრული ღ განმათავსებელი მეფისა. აბორევეფთასა, არს სახელი ნათესავობითად ბრუნვლი, განმათავსებელი სეონ მეფისა, რომეფი არს ნაცუალ-სახელი, გულა-მომღები, სეონ მეფისა. იგი, არს დაღათუ ნაცუალ-სახელი არსებითი, მაგრ ნაცულად ჩუქნებისა მდებარე ღ ზედ-შესრული გულა-მომღებისა ღ მისთანა თან-ხმობილი ბრუნვითა ღ რიცხვითა. დამკვდრე-ბუფით, არს ზმნა ჰრთული, თხოვილი ბუნებისაგან სიტყუსა, რომლისა სახელი არს გულამომღები. ესებონს, არს სახელი მიცემითად ბრუნვლი, მიღებულად სამიუბოდ თანდებულისაგან ძალით-მდებარისა, რომელსა შინა. რომეფი, არს ნაცუალ-სახელი, ბრუნვლი წრფელობითად გულა-მომღები სეონ მეფისა. იგი, არს მებრ ზემო. ახს ივისა ზედ-შესრული გულა-მომღებისა ღ მითურთ სამიუბო ზმნისა, რომელსა მოჰსტრნეს ღ ზმნა ესე არს შემოქმედებით, თხოვილი ბუნებისაგან სიტყუსა. მოსე, არს სახელი არსებითი მოთხრობითად ბრუნვლი ძალით ღ უფალი ზმნისა, რომე-

და მოსტრნეს ღ არს გავშირი წმას-ნუთი. ძეთა, არს სახელი არსებითი, მრავლობითი, მოთხრობითად ბრუნვლი, წმასუნელი ღ გავშირისაშიერ სახელისა თანა, რომელსა მოსე, ღ მისთანა სახელი ზმნისა. მით, არს ნაცუალ-სახელი არსებითი, მდებარე ნაცულად ჩუქნებითისა, ნაცუალ-სახელისა ღ ზედ-შესრული ღ განმათავსებელი არსებითისა სახელისა, რომელსა ძეთა ღ თან-ხმობილი მისთანა რიცხვითა ღ ბრუნვითა. ისრაილიანთა, არს განმათავსებელი მისა, ბრუნვლი ნათესავობითად. რაჟამს, არს ზმნის-ზედა, დრეობითი. გამოვიდეს, არს ზმნა უმეშქობითი. ივინი, არს ნაცუალ-სახელი, არსებითი, მრავლობითი გულამომღები ძეთა ისრაილიანთა. ქუქუნიანთ, არს სახელი არსებითი სამიუბო ზმნისა, ბრუნვლი დაწყობითად. ევიპტით, არს ზედ-შესრული მისი.

ხოლო უოკლადი ესე სტრუქტა, რომელსა: გამოვიდეს ივინი ქუქუნიანთ ევიპტით, არს სამიუბო ბუნებისაგან ზმნისა, რომელსა მოსტრნეს.

§ 419.

ა. ზედ-მიქუნილი სიტყუათა მათ (§ 418) განმარტებისანი ვიქით მცნობილობასა, ვითარმედ სამლოთთა წრფილთა შინა ღ სხუათა, შესადლებულ-არს ამის ჰერეოდის სახელი ზმნისა ღ ზმნასა მას ჰერეოდის შინა უოფად. კვ-სახედ ამის ჰერეოდის სამიუბონი, ამის ჰერეოდის შინა უოფად.

ბ. შესადლებულ არს უკლად სახელით მიხანნი ურთიერთარს წმასუნითარე ვავშირითა, უფლად ერთისა ზმნისა.

გ. შესადლებულ-არს უკლად ერთისაგან ზმნისა. თხოვად.

რწმანი სამიუბონი ღ თუ სადაჲ რწმანი შესადლებულ-არს—მეტნიცა.

დ. ეგ-სახედ შესადლებულ-არს ყოვლადნიცა სიტყუანი სამიუბონად თსკვად ზმინისაცან.

მ. შესადლებულ-არს ერთი ღ იგივე იდეა სიტყუას მრავალთარე პერეოდთა შინა განფინად.

პ. ეგ-სახედ მრავალნი ზმინანი სასკლებითურთ ღ სამიუბონით მათით ერთ-სა სიტყუასა შინა შესლჲად, თსოვის-ებრ სიტყუას ბუნებისა.

ზ. მებრვე ნაცუალ-სახელნი ზმინით-ნი მჭსკვასად ჩუწნებითა ნაცუალ-სახელთა ვჲულ-მომდებად ღ ზედ-შესრულად ღ განმათესებულად სასკლთა სიტყუათა შინა.

§ 420. *სიტყუანი*

მაგალითი 2.

იხარებდ ღ იშუტზბდ ასუღლმ იდეშიასო დამკვდრებულო ქუტყუნასა მას უზისასა ღ შენ მიერცა განვიდეს, სასმეღი უფღისა, ჰსშა შენ ღ დაითრო, ღ აწ ადმოსთ-ნიო, (გოდუბ. 4, 21).

ამას შინა იხარებდ ღ იშუტზბდ, არიან ზმინანი უმეშუტზობითნი სჲესისა მებრნი ღ არს კავშირი მწმასუნელი ზმინითი. ასუღლო, არს სახელი არსებო-თი წოდებითად ბრუნული უფალი ზმინა-თა. იდეშიასო, არს სახელი ნათესა-კობითად ბრუნული განმათესებელი ზმინის სახელისა. დამკვდრებულო, არს მიმ-დეობა ნამყოფ, წოდებითად ბრუნული ზედ შესრული, არსებითისა ზმინის-სასკ-ლისა, რომელსა მიუღებენ სამიუბონად მალთი სახელი რამეუ ბრუნული მოქმე-

დებითად, ანუ დაწყებითად. ქუტყუნა-სა; არს სახელი არსებოთი სამიუბო-თახლებულისა, მალთი მდებარისა, რომელსა შინა, ოზისასა, არს ნათესაკობითად ბრუნული განმათესებელი ქუტყუნისა ღ არს კავშირი, ნაცუალად «ნოდლო» მეტ-ნობითისა. კავშირისა, ანუ ნაცუალად «გარნა» გარ-მიმდებოთისა კავშირისა მდებარე. შენმიერცა, არს ბრუნული დაწყებითად ღ სამიუბონ ზმინისა, რომელსა განვდეს ღ ესე არს ზმინად უმეშუტზო-ბითი, რომელსა მალთი აჲეს სახელი რამეუ წოდებლობითი, რომლისასაცა გან-სლჲისა ასუღლისაცა იდეშიასო სიტყუ-ს წინასწანმეტყუწლო, სოლო მე ვგონებ, კითარმედ ესრეთ თქმად: შენ მიერცა განვიდეს მმვდობად, ანუ მკვდ-რობად, ანუ სხუა რამეუ მმვდობითი. შემდგომად ზმინისა, არს მალთა კავში-რი რამეუ მიზნობითი. სასმეღი, არს სახელი არსებოთი, უფალი ზმინისა. უფ-ღისა, არს ნათესაკობითად ბრუნული განმათესებელი სასმეღისა. ასუა, არს ზმინად შემოქმედებოთა. შენ, არს ნაცუალ-სახელი არსებოთი, წოდებლობითი, ნათე-საკობისა მებრ, ძიება ზმინათა, სასმეულ ორ-თასა მდებარე. ღ, არს კავშირი მწმასუნ-ელი ზმინათა. დაითრო, არს ზმინა უმეშუტზობითი, მწმასუნელი პირველისა ზმინის თანა, რომელსა ჰსშა ღ არს კავ-შირივე მწმასუნელი უგანსსუნელისა ზმინ-ის წინასათანა. აწ, არს ზმინისუღლ-დრობითი. ადმოსთნიო, არს ზმინად შემოქმედებითად, რომლისა სამიუბონე არს ნაცუალ-სახელი, რომელსა შენ; ვითარცა სმითავე მათ. ზმინათა ესე აგა: ჰსშა; დაითრო, ადმოსთნიო, არს უფა-ლი იგივე, რომელსა ასუღლო დამკვდ-რებულო.

სტატუტი § 421

ა. თქველისაგან მაგალითის, (§ 420). ვიქმთ გუგულისაგან მინობლო-
ბასა, ვითარმედ ერთი ღივივე სახელი ზედ-
შესრულითურთ, ანუ ზედშესრულითა
შესაძლებელ-არს მრავალთა ზმნათა უფალ
ყოფად.

ბ. შესაძლებელ-არს, თუ სადაი უჭ-
თი ღივივე იდუა სიტყვას, მრავალთა
სიტყუებთა, ანუ მრავალთა ზეროდთა მიერ
განიჭინოს ღივი უხუცამან სიტყვამან
სხუთა ღივი უფალადი სიტყუებანი
შემოიუჭინეს ერთ-იდაც სიტყვს უფალად
ღივი ღივითა კავშირთა მიერ გარ-
დაიხნეს ივინი, რათა სახელი ზმნისა
პირველსა სიტყუას შინა მდებარე უხ-
ნესენელსა სიტყუას შინა მდებარეთა
ზმნათა იქმეს უფალად.

§ 422.

მაგალითი 3.

რამეთუ შევტანდა მისა, რომლი-
სათვის არს ყოველი ღ რომლისაგან
არს ყოველი, რომელიმან მრავალნი
მუდნი დიდებად მოიუქან-
ნა ღ წინამძღარი იგი ცხობრე-
ბისა ჩუქნისა ვნებითა სრულ ყო-
ფად: (კობ. 2, 10).

ამას შინა სახელი ზმნისა არს ძალით,
რომელს ნაცუალ-სახელი ჩუქნებითი ესე
ღ გულა მიიღებს წინათა, კაცუხოგან
ძახელსა, ესე იგი შესაძლებელ-არს უო-
ფადთა სიტყუათაგან წინათა ქმნად იგი,
ხოლო იქმნების მათგან სახელ-ზმნა,
რომელა დამორჩილება, ესე იგი
ქმნსე იერეთა იესოთა ღ იქმნების
ესთა. ესე, არს უფალი ზმნისა, ძალით
მდებარე გულა მიიღებდ, დამორჩილებისა.

შევტანდა, არს ზმნა უმეჭობითი-
მისა, არს ნაცუალსახელი არსებითი,
ბრუნული ნათესაობითად, მდებარე ნა-
ცულად ჩუქნებითის ნაცუალსახელისა,
მიღებული თან-დებულისაგან ღ გულა
მოიღებს დმერთსა მამასა, წინასა ზე-
როდს შინა მდებარესა ღ არს ესე სა-
ძიებო ზმნისა. რომლისა, არს ნა-
ცუალსახელი გულამოდებითი ბრუნული
ნათესაობითად მიღებული თანდებულისა-
გან, რომელა თვის ღ გულა მოიღებს
დმერთსავე ღ მითურთ არს ძიება
ზმნისა არსებითის. არს, ზმნა არს
არსებითი. ყოველი, არს სახელი წრფე-
ლობითი ზედ-შესრული, რომლისა არ-
სებითი სახელი არს ძალით, ესე იგი, ანუ
არსება, ანუ დაბადებული ღ არს
უფალი არსებათასა ზმნისა ღ ყოფადი
სიტყუა ესე: რომლისათვის არს ყო-
ველი დაბადებული, ესე იგი ყო-
ველი დაბადებული არს დთისა-
თვის, არს ძიება ზმნისა მეორე. ღ, არს
კავშირი შეიღგომისა სიტყვას მუშასუნ-
ლი წინაშას თანა. რომლისაგან, არს
ბრუნული დაწყებითად გულა მოიღება
დვთისავე. არს, ზმნა არს არსებითი.
ყოველი, არს ზედ-შესრულივე ძალით
მდებარისა ზმნისა სახელისა, ესე იგი
არსებისა, ანუ დაბადებულისა.
რომელიმან, არს ნაცუალსახელი ბრუნ-
ული მოთსრობითად ღ გულამოდებს
დმერთსავე. მრავალნი, არს სა-
ხელნა წრფელობითნა, ზედ-შესრული
არსებითისა სახელისა. შვიდნი, არს
სახელი არსებითი ღ ზედშესრული-
თურთ საძიებო ბუნებისაგან განუსაზღ-
რებელისა. დიდებად, არს განუსაზღ-
რებელი აწ-მეორე, კნებითი, რომლისა სა-
ძიებო ნათესაობისაგან რადეკე ბრუნული

დაწვებითა და წრს ძალით, ესე იგი სა-
 ბიერებისაგან, ანუ ვაცთ-მოყუარე-
 ბისაგან, რომელსა განმთავსებელიცა
 კეპარების, ბრუნული ნათესავობითადა,
 რომელსა თვსისა, სოლო განუსაზღვრე-
 რებელი ესე არს სამიუბო ზმინის ვნები-
 თისა და სამიუბონი ნათესავისამებრ და
 ბუნებისა თსოკილნი განუსაზღვრებელი-
 საგანს, რომელმან სამიუბონი ვნებთისა
 ზმინის, რომელსა მოიყუარნა. და, არს
 გვჭირნი მოქმედებელი შემდგომისა სიტ-
 ყუას წინადას-თანს. წინა-მძღუდარი,
 არს სასული შორისი ნაცრულად არსები-
 თისა სასულისა მდებარე, ჭრთული წრფე-
 ლობითი, სამიუბო ნათესავისამებრ გან-
 უსაზღვრებელისა. იგი, არს ნაცრულ-სახე-
 ლი არსებითი, მდებარე ნაცრულად ჩუქნე-
 ბითარსა ნაცრულ-სახელისა, ზედ შეს-
 რულ წინამძღუდრის. ცხოვრებისა,
 არს სასულ-ზმინა ნათესავობითადა ბრუნ-
 ლს, განმთავსებელი წინა-მძღუდრისა.
 ჩუქნისა, არს ნაცრულ-სახელი მოგებითი
 ბრუნული ნათესავობითადა ზედ შესრულ
 ცხოვრებისა და განმთავსებელი მისა.
 ვნებითა, არს სასულ-ზმინა, ბრუნული
 მოქმედებითადა, სამიუბო განუსაზღვრებე-
 ლისა. სრულ-ყოფად, არს განსაზღვრე-
 ბელი აწ მოკმა, ვნებითი, რომლისა
 სამიუბო არიან ნათესავისამებრ მოქმედე-
 ბითადა. ბრუნული სასულ-ზმინა და ბუნე-
 ბისამებრ-სახელი წრფელობითი, რომელსა
 წინა-მძღუდარი და მითურთ განუსაზღ-
 ვრებელი ესე, არს სამიუბო ზმინის
 მის ვნებთისა, წინასა სიტყუასა შინა
 მდებარისა, რომელსა მოიყუარნა, რომ-
 ელსადა ძალით მდებარე არს უფლითურთ
 თსით სიტყუასა შინა ვარეთ: მანვე
 მოიყუარნა სრულ-ყოფად ვნებითა

წინა-მძღუდარი ცხოვრებისა ჩუქ-
 ნისა:

§ 423.

ბ. თქმულისაგან მგალითისა, (§ 422,) ვიქით გულის-კმეირსა მცნობელობასა, ვითარმედ წინასა სიტყუასა შინა მდებარე სასულნი მეორესა სიტყუასა შინა უფლად, ანუ სამიუბოდ გულს-მოიღუბიან.

ბ. უოკლადნიცა სიტყუანსა შესაძლებელ-
 არიან სამიუბო უოფადი.

ბ. წინასა სიტყუასა შინა მოქმედებით
 მდებარენი ზმინანი, მეორესა სიტყუასა
 შინა სასულითურთ თსით, შესაძლებელ-
 არიან ძალითა დადებად.

დ. ხოლო განუსაზღვრებელთაგან თსო-
 კილნი სამიუბონი ნათესავისამებრ, ანუ
 ბუნებისა განუსაზღვრებელითურთ სა-
 მიუბოდ მიიღუბიან ზმინათაგან.

§ 424.

მაგალითი 4.

დამერთმან, რომეღმან ჰსთქება
 ბნელიისაგან ნათელიისა გამობრწყინ-
 ვებდად, რომეღმან გამოაბრწყინ-
 ნება გუდთა შინა ჩუქნთა განსა-
 ნათლებელად მეცნიერებისა, დი-
 დებისა, დუთისა წინამე, ვირსა იუ-
 სო ქრისტესსა (2 კორ. 4, 6.)
 ამას შინა დამერთმან, არს სასული არ-
 სუბითი, მოთხრობითადა, ბრუნული. რომ-
 ეღმან, არს ნაცრულსახელი გულსამო-
 ღები მისა. ჰსთქება, არს ზმინა უმე-
 შუჭობითი. ბნელიისაგან, არს სასული
 არსუბითი, დაწვებითადა ბრუნული, სამი-
 ბო მეორე განუსაზღვრებელისა. ნათე-
 ღი, არს სასული არსუბითივე, წრფე-
 ლობითი, ვირველი სუმიუბო განუსაზღვ-

არსებითი, წრფივობითი, ღ მრავლობით სხმითგარდასლვითი, მაცხადი ძალით მდებარის სახელის მრავლობითისა, წრფივობითისავე, ესე იგი თქტტტტ, ზნუ ივინი, რომლისათან არს სახელი ზმნისა. ღ, არს კავშირი წმანსვლო, რომელი მიაბამს პირველს მას სიტუქსას შედგომადგმის. ვერ-მხედუტტტტობითა, არს მიმღობა უმეშტტობითა აწ-მოუა, ბრუნული მოქმედებითად, რომლისა ზედ-მდებარე არს ზმნისსუდა უაუთქმითა, რომელა ვერ, ღ არს კავშირი მწმასტნელი მიმღობათა წინამსა ღ შეიღგომისა. უმეცრებითა, არს მიმღობა შემოქმედებითი, ბრუნული მოქმედებითად უუუთქმითი, ნიშნისა მიერ სხმით-გარდასლვითისა, რომელა უ (ნაწილ. 2, თავ. 9, § 290, სიძვტტ 5, სახელის გარემოათვს,) ხიღუბად, არს ზმნაა განუსაღტრებელი უმეშტტობითი. ღ, არს კავშირი მწმასტნელი განუსაღტრებულთა ზმნათა. ცნობად, არს ზმნაა განუსაღტრებელი შემოქმედებითი ღ ორნივე ესე განუსაღტრებულნი არიან საძიებონი პირველსა სიტუქსას შინა მდებარისა ზმნისანი, რომელა ვიღოცავთ. უზეტათესსა, არს სახელი მიტეპითად ბრუნული, საძიებო განუსაღტრებულთა ღ განმთავსებელი შეიღგომთა არსებითთა სახელთა. ხიღვისა, არს სახელ-ზმნა უმეშტტობითი ნათესავობითად ბრუნული, განმთავსებელი უზეტათესის. ღ, არს კავშირი მწმასტნელი სახელ-ზმნათა. ცნობისა, არს, სახელ-ზმნა შემოქმედებითი ნათესავობითად ბრუნული, თანსმობილი ჩტტუღებისა მებრ ჩტტნისა, მიტეპითად ბრუნულისათან, რომელა უზეტათესსა ღ განმთავსებელ მისა თვთ, არს ქა-

ტტალ-სახელი, პირი. მესამე, არსებითად ტტეული. მით, არს ნატტულსახელი არსებითი, ჩტტნებითასა ნატტულსახელისა წილ-მდებარე, ზედ-შესტრული, განმთავსებელ ღ თანსმობილ არსებითთა მათ სახელთა, რომელ-არის სახელ-ზმნანი, ესე იგი: ხიღვთა, ცნობითა. არა, არს ზმნის-სუდა უუუთქმითი. ხიღვთა, არს სახელზმნა, უმეშტტობითი, ბრუნული მოქმედებითად. ღ, არს კავშირი, მწმასტნელი სახელ-ზმნათა. არცა, არს ზმნისსუდა, რეტა სხმითგარდასლვით ქმნილი, უუუთქმითი. ცნობითა, არს სახელზმნა, შემოქმედებითი, ბრუნული მოქმედებითად, ღ თვთ მით არცა ხიღვთა ღ არცა ცნობითა, არიან საძიებონი ძალით მდებარისა ნამოუასა მიმღობისანი, ესე იგი: ხიღვდისა ღ ცნობიღისა. ესე არც ესე, ვითარ-მელი, თვთ მით სიღვთა არა ხიღვდისა, რამეთუ აქაღეს იგი ძალით მდებარენი მიმღობანი, წრფივობითნი, დაიდებანი მოქმედებით, მასინ უუუთქმითნი იგი კავშირნი მოქმედებითად, ბრუნულთა სახელ-ზმნათაგან, რომელა ხიღვთა, ცნობითა აღიღებანი ღ მიმღობათა სუდა ნამოუასა დაიდებანი ღ ითქმინ ესრეთ თვთ მით სიღვთა არა ხიღვთა ღ თვთ მით ცნობითა, არა ცნობითა. ხოლო თვთ მით, არიან თანამდებარე ღ უფროსლა თანამდებარე სახელ-ზმნათა მათ, ესე იგი, თვთ მით ხიღვთა ღ თვთ მით ცნობითა. რამეთუ, არს კავშირი მიწეუობითი, რომელი მიაბამს შემდგომსა სიტუქსას პირველისათა. ესე, არს ნატტულსახელი ჩტტნებითი, წრფივობითად ბრუნული უფალი არსებითისა ზმნისა. ნამდგუტტე, არს ზმნის-სუდა დატტეიტტეიტტე

ტიღვბა, არს სისხელ-ზმნა, უმეშენობითი, წრფელობითი. ღმ, არს კავშირი მქმანებელი სახელ-ზმნათა. ცნობა, არს სახელ-ზმნა წრფელობითი, ბრუნული. ღმ, არს კავშირი შემდგომისა, არს სრულიას სიტყვას მქმანებელი სახელ-ზმნათა-თანა, არსებათა, არს სახელი ძალით დაწყებითად ბრუნული. უზეს-თაესის, არს ნათესავობითად ბრუნული განმათავსებელი არსებათა უზესთა. არსებობისად, არს სახელი ჭრთული მიცემითად ბრუნული, რომელი არს საძიებოდ მიღებული, ძალით მის-თანა მდებარისა, თანდებულისაგან, რომელა მიმართ. გაღობა; არს სახელ-ზმნა წრფელობითად ბრუნული. ხოლო არა სრული ესე ზიტყუა, რომელ-არს: ნამდვლვე ხიღვა ჰ ცნობა, ჰ არსებათა უზეს-თაესისა უზესთა არსებისად გაღობა, — არს საძიებოდ, პირველად მიღებულ არსებითისაგან ზმნისა, რომელა არს. ყოველთა, არს ნათესავობითად ბრუნული სახელი. არსთაგან, არს სახელი დაწყებითად ბრუნული, მიღებული თანდებულისაგან, რომელა შორს. განყოფითა, არს სახელ-ზმნა, დაღათუ მოქმედებითად ბრუნული მკრან ძალით წრფელობითად მდგომარე, რომელა განყოფა.

§ 427.

1. თქმულისაგან მაგალითისა (§ 426) ვიქით გულის-კმეირსა მცნობულობასა, ვითარმედ ერთისა ჰ მისვე სიტყვას იდუა, განიქნაილი სხუთა ჰ სხუთა სიტყუათა შინა, ითხრეს მრავალ-ჯერ მრავალთა სიტყუათა, ხოლო შესაძლებელ-არს, რათა პირველსა სიტყუას შინა მდებარებან ზმნამან, მეორესა სიტყ-

უქსას შინა მდებარეა მიიღოს საძიებოა.

ბ. შესაძლებელ-არს სახელი ჰ ზმნა პირველსა სიტყუასა შინა მდებარე, მეორესა შინა შესდრად, ცნობა იგი (სიძაგ. 2), ანუ ძალით, ანუ მოქმედებით.

§ 428.

თქმულისაგან მაგალითთა ვიქით გულის კმეირთა მცნობულობათა, ვითარმედ ერთი ჰ იგივე იდუა სიტყვას, თუ სადაჲ ერთსა სიტყუასა შინა არს მდებარე იდუა სიტყვას, არს მარტივი. ხოლო, თუ სადაჲ მრავალთა სიტყუათა მიმართ მიიქნა-არს, შესაყუბული არს, — ამის შემდგომთა შინა მაგალითთა განჩნებთ:

§ 429.

მაგალითი ნ.

მიითუალე საქმე ეგე; დაღათუ სხურბრ მაშფოთაჲ, გარნა ვითარუა მომატურბელე-ყოფადი შენდა დუთის სათნო-ყოფილებისა შემძლებელობისა. (ვასალი დიდის კნისტრალე კანისტორის მიმართ).

ამას შინა არს ნაწყალ-სახელი არსებითი, ძალით უფალი ზმნისა წრფელობითი, რომელა შენ. მიითუალე, არს ზმნაჲ შემოქმედებითა, ბრძნებითისამებრ სქესასა აწყოდ, დრეუბითი დამტვიცნებითი. საქმე, არს სახელი არსებითა, წრფელობითა, ნათესავისა მებრ, საძიებოა ზმნისა. ეგე, არს ნაწყალსახელი ჩუჩნებითი, ზედ-შესრული ჰ განმათავსებელი არსებითისა სახელისა, რომელა საქმე. ჰ მისთანა საძიებოა ზმნისა. დაღათუ, არს კავშირი საუსრულოა, რომელი აბამს შემდგომსა

სიტუქსას წინამსახთანს. აჭა ძალით არს სახელი არსებითა, რომელსა საქმე, ზედ-შესრულებითურთ უფლად ზმნისას არსუბითისა, რომელსა არს. სხტებრძ; არს ზმნის-ზედა მიმდებობისა აწ.მყოფ შემუშვებობითი, შემწნიერ უოფისათს ნიშანჭმწთილი, წრფელობითი, საძიებო ზმნისას არსებითისა. გარნა, არს კავშირი გარ-მიმდებობითი, რომელიცა ახამს შემდგომს სიტუქსას წინამსახთანს არს სწულისა სიტუქსას. ექალად აჭა ძალით მდებარე არს სახელი ზმნისას საქმე, ზედ შესრულებითურთ უფლად ზმნისას არსებითისა. ძალით მდებარისა, ესე იგი არს. ვითარცა, არს კავშირი, დაღათუ განხორტებითი; მგრა, აჭა მქობობათად მდებარე არს. მიმოტუქვებულ-ყოფადი, არს განუსაზღვრებელი, რთული, მყოფადი დროებითი, რომელსა ძალით მიუდებს ნათესავისამებრ საძიებო სასელ-ზმნა, დაწყებითად ბრუნული, ზედ-შესრულებითურთ, ესე იგი მიტატაღვსა მისგან. შენდა, არს ნაცუელ-სახელი არსებითი, მიცემითად ბრუნული ბუნებისამებრ, საძიებო განუსაზღვრებელისა. დრთისა, არს ნათესავობითად ბრუნული, მიდებული თან-დებულისაგან, რომელსა მიმართ ჰ მითურთ ბუნებისამებრ საძიებო განუსაზღვრებულისა. სათნო-ყოფილები. არს მიმდებობა ნამყოფ, ნათესავობითად ბრუნული, განმათსუბელი შემდგომად მდებარისა მიმდებობისა. შემძლებელიობისა, არს მიმდებობა აწ.მყოფ, შემოქმედებითი, ნათესავობითად. ბრუნული, განმათსუბელი განუსაზღვრებულისა.

§ 430.

თქმულისაგან მკალითისა (429.)

ვიგულისკებთ ვითარმედ, განუსაზღვრებულისაგან, არა თუ მიადებობის საძიებოდ ნათესავისამებრ ბრუნული, არამედ ბუნებისა მებრცა, ხოლო არს მაგალითი ესე მხუნებულ მარტივისა იდეასა.

§ 431.

მაგალითი, 7.

ყოფ-ყოფა რისხტათა შინა დედათა, არს თვსება, ხოლო კბენა ჰ განგრძობა რისხვსა, არს თვსება მვეცთა ჰ იგიცა არა ჩინებულთარე მვეცთა (იტყვს სენკაა).

ყოფ-ყოფა, არს სახელ-ზმნა შემოქმედებითი, უფალი ზმნისა. რისხტათა, არს ბრუნული ნათესავობითად მიდებული თანდებულისაგან, რომელსა შინა ჰ მითურთ საძიებო. სახელ-ზმნისა. დედბთა, არს ნათესავობითად ბრუნული, განმათსუბელი ზმნისა საძიებო.მასა. არს; არსებითი არს-ზმნა, რომლისაგან მიდებულ-არს საძიებოდ წრფელობითი, რომელსა თვსება. აჭა ნაწილი ერთი სიტუქსას იდეასა. ხოლო, არს კავშირი მწმანსუნელი შემდგომისა სიტუქსას. კბენა, არს სახელ-ზმნა წრფელობითი შემოქმედებითი ჰ არს კავშირი მწმანსუნელი სახელ-ზმნათა. განგრძობა, არს სახელ-ზმნა წრფელობითი შემოქმედებითი ჰ რწნივე ესე სახელ-ზმნანი, უფალნი არიან არსებითისა ზმნისანი. რისხვსა, არს საძიებო სახელ-ზმნა, ნათესავობითად ბრუნული, ზედ-შესრული, საძიებო ჰ განმათსუბელი სახელ-ზმნისა, რომელსა განგრძობა. არს, ზმნა არს არსებითი. თვსება, არს სახელი წრფელობითი, საძიებო ზმნისა. მვეცთა; არს განმათსუბელი საძიებო.მასა. აჭა ნაწილდ

მეორე სიტუაცია იდეალსა. ღ არს კავშირი მქმსაწუნელი შემდგომისა სიტუაცია ზირველისა სიტუაცია თანა. იგიცა, არს ნაცუნალ-სახელი არსებითი, ჩუნწრებითისა ნაცუნალ-სახელისა, წილ-მდებარე კუნლამომღები კუნისა ღ რისხვანა განურგობისა ღ არს უფალი ზმნისა, რომელი კუნლამოიღებს თვსებასაცა სამიებოდვე ზმნისა. არა, უკუთქმითი არს ზმნის-ზედა ღ აქა ძალით მდებარე არს ზმნამ არსებითი. ჩინებულთარე, არს ნათესავობითად ბრუნული მიმღეობა, ნამეოა ზედ-შესრულ ზმნისა, სამიებოა განთვსებელისა. მვეცთა არს განმათვსებელ ზმნის სამიებოა. აქა ნაწილი მესამე სიტუაცია იდეალსა.

§ 432.

გვქმნიეს გულის-კვირ მცნობელობა მქმეულთაგან მაგალითთა (§ 431.) კუნლად ზმნანი ოდესმე მახლობელ-არანი სახელთა თვსთა ღ ოდესმე შორს.

შესამღებულ-არს ერთისაგან კუნლამომღებისა კუნლამომღებად სახელისაცა ზმნისანი ღ სამიებონიცა.

ესეცა შესამღებულ-არს, რათა წინასა სიტუაცია შინა მდებარე სახელნი შემდგომთა სიტუაცია შინა მდებარემან ნაცუნალსახელმან კუნლამოიღოს.

§ 433.

მაგალითი, 8.

ვითარ იგი იქმნების დასაბამი სიმდიდრისა ღ კორკიეღლისა ძლიერებისა, ეგ-სახედა დასასრულიცა, მით, რამეთუ, ოდეს იგი იქმნების მუის წარწყმდების ღ ოდეს იგი განმრავლდების---მუის შემკირდებისვე. გარნა ჰსინი საუკუნო

მმართულწი ნათესავისა კაცობრივისა ჰმომქმედებს ღ მექწ არს უოკლიისა ღ თვთ არა იქმნების თუღობიღ ვისავანმე. (საღუსტიოს ბრძოლამ, იუღორტასი, თავ. 2.)

ვითარ იგი, არს ზმნის-ზედა განმარტებითი. იქმნების, არს ზმნამ, ნაცუნლად არსებითისა ზმნისა მდებარედასაბამი, არს სახელი არსებითი, წრფეღობითი სახელი ზმნისა. სიმდიდრისა, არს ნათესავობითად ბრუნული განმათვსებელი ზმნის სახელისა ღ არს კავშირი, მქმსაწუნელი ნათესავობითად ბრუნულთა. კორკიეღლისა, არს სახელი ნათესავობითად ბრუნული ზედ-შესრული, არსებითისა სახელისა, ნათესავობითად ბრუნულისა, რომელა ძლიერებისა. ძლიერებისა, არს განმათვსებელი დასაბამისა. ეგ-სახედა, არს კავშირი დამტყვევებითი, რომელი მოაბამს შემდგომისა სიტუაცია ზირველისათანა. დასასრულიცა არს სახელი წრფეღობითი, ძალით მექწა ზმნისა ზირველსა. სიტუაცია შინა მდებარისა, ესე იგი დასაბამისა ღ განმათვსებელითა მისთა. აქა დაღებების სამიებოა ზმნისა. მით რამეთუ, არს კავშირი მიჯნობითი ღ მოაბამს შემდგომისა სიტუაცია წინამსთანა. ოდეს იგი, არს ზმნის-ზედა დრკობითი. იქმნების, არს ზმნამ, რომლისა უფალ არს «კორკი რამეუ» ძალითად მდებარე. მუის, არს ზმნის-ზედა მჭსწრავლობითა. წარწყმდების, არს ზმნამ უმეშუნწობითი, რომლისა უფალი იგივე კორკი არს ძალით მდებარე. ღ არს კავშირი წმსწრებითი, რომელა მოაქვადებს შემდგომისა სიტუაცია წინასთანა. ოდეს იგი, არს ზმნის-ზედა დრკობითი. განმრავლდების, არს

ზმნაჲ უმეშუჭობითი ღ იგივე სასული
 გორცი აქეს ძალით უფლად. მუცს, არს
 ზმნისუღაჲ მქსწრაფლობითი. შემ-
 ცირდებისე, არს ზმნაჲ უმეშუჭო-
 ბითი, იგივეობითის მარცხელის მიმღები
 ღ ძალით უფლად მქსრულები მისვე
 გორცისა. აჲ სამგზის შესრულთა სიტ-
 უჲსა შინა ზმნასა, რომელა იქმნების.
 არცა ერთსა სიტუჲსა შინა უძიბიეს
 ბრუნული ღ კგ-სახედ, არცაღა სამთა მათ
 ზმნათა უმეშუჭობითთა, რომელ-არინა:
 წარწყმდების, განმრავლდების ღ
 შემცირდების. გარნა, არს კუ-
 შირი გარ-მიმღობითი, რომელიცა ახამს
 შემდგომსა სიტუჲსა წინამასთანა. ჰსი-
 ნი, არს სასული არსებითი წრფელ-
 ბითი. საუკუნო, არს ზედ-შესრულბ
 მისი. მმართველი, არს მიმღობა შე-
 მოქმედებითი ღ ესეცა ზედ-შესრული
 ჰსინისა. ნათესავისა, არს ბრუნული
 ნათესავობითად ღ ნათესავისამებრ სძიებო
 ღ განმათესებელი მიმღობისა. კაცობ-
 რივისა, არს ზედ-შესრული ღ განმა-
 თესებელი ნათესავისა. ჰმოქმედებს,
 არს ზმნაჲ შემოქმედებითი, რომლისა
 უფალ არს არსებითი იგი სასული ჰსი-
 ნი, ზედ-შესრული-თურთ თესით, რომ-
 ელსა ძალითად აქეს ზმნის-ზედაჲ,
 რომელა ნებისებერ ღ სძიებოაღცა
 მიუღიეს ძალით ბრუნული მიცქმითად, ესე
 იგი ყოველსა. ღ, არს კუშირი შუქს-
 ნული შემდგომისა სიტუჲსა ჰირველისა-
 თანა. მექონ-არს, ზმნაჲ არს ჰრთუ-
 ლი, შემოქმედებითისა, მიმღობისაგან
 შუქსიერებისა-თეს ნიშან კუჭთილისა ღ
 არსებითისაგან ზმნისა ღ აქეს ძალით
 უფლად სასული იგივე ჰსინი. ყოველი-
 სა, არს სასული ნათესავობითად ბრუ-
 ნული ღ ნათესავისამებრ სძიებოა ზმნი-

სა ჰრთულისა მიმღობისაგან ღ ზმნისა
 არსებითისა წარმოდგომილისა. ღ, არს
 კუშირი გარ-მიმღობითისამებრ მკაცუ-
 რებელი შემდგომისა სიტუჲსა ჰირველი-
 სთანა. თვთ, არს ნაცუჲლ-სასული, ჰი-
 რი მესამე, არსებითად ქტეული, ნაცუ-
 ლად მდებარე ჩუჭნებითისა ნაცუჲლ-
 სელისა, ზედ-შესრული არსებითისა-თანა,
 სასულისა ძალით მდებარისა, რომელსა
 ჰსინი ღ ესთავე უფალი არს ზმნისა
 შემდგომისა. არა, ზმნის-ზედა არს
 უკუთქმითი. იქმნების, არს ზმნაჲ, ნა-
 ცუჲლად არსებითისა მდებარე, რომელიცა
 უკუთქმის სძიებოა-თურთ თესით.
 ტელობი, არს მიმღობა ნამყოფ, ს-
 ძიებოდ თსოკილი ზმნისაგან. ვისგანმე,
 არს სასული კერძობითი, დაწყებითად
 ბრუნული ნათესავისამებრ, სძიებო მიღ-
 ბული ნამყოფისაგან მიმღობისა.

§ 434.

ა. თქმულისაგან მკაცობითისა. ვიქით
 გულისკვირსა მცნობულობასა, ვითარმედ
 ყოველი ნაწილი სიტუჲსანი, სიტუჲსა
 შინა შესაძლებელ არიან ძალით მდებარედ.

ბ. შესაძლებელ არს საღამე ესეცა, ვი-
 თარმედ ზმნანი უმეშუჭობითი არა ით-
 სრუენ ოდესმე სძიებოთა თესთა, არცა
 მოქმედებით ღ არცა ძალით.

ბ. შესაძლებელ არს ჰრთულისა ზმნი-
 საგან, რომელიცა მიმღობისაგან ღ არსუ-
 ბითისა ზმნისა წარმოდგებოდეს მიღ-
 ბად ნათესავისამებრ სძიებოა, რომელ-
 სცა ითსოკს მიმღობა იგი წარმომა-
 ყენი ზმნისა ჰრთულისა.

§ 435.

მაგალითი, 9.

მყოვთნობენ, ვითარმედ არნი-

მედოს ესე გჳარსა შინა შერევნასა მყოფი, დროსა ქაღალის გამოღებისასა და დროთა მიმოსრობისა მიაგარეთა მკედართასა, ესრეთ ურად იღებადა ხატთა, რომელნიცა თვთ გამოწერილ ექმნა ქრისტიანასა ზედა, გითმრმედ მოკლედი ექმნავა იგი უცნობელისაგან მკედრისა, რომელნიცა არა იცოდა იგი. (ლივიოს. წიგ. 25, თავ. 31).

აქა წრთელობითი სახელი, რადეუ მრავლობითი, უფალი ზმინის არს ძალით, მოგვთნობენ, არს ზმინა უმეჭრლობითი. ჩქრნ, არს ნაგჳალ-სახელი არსებითი, მიცემითად ბრუნული, არს ძალით მღებარე სამიუბო ზმინის. ეგ-სახელ შესაძლებელ-არს სხვსაცა სამიუბო-სა ყოფა ძალით. ვითარმედ, არს კაჳ-შირი მიწესობითი, რომელიცა მახამს შემდგომსა სიტუჳესა პირველისათანა, არნიმედოს, არს სახელი წრთელობითი, უფალი ზმინის, რომლისა ზმინა ფრად შორს მღებარე არს სახელისაგან თვისისა. ესე გჳარსა, არს სახელი ზედ-შესრული, ბრუნული მიცემითად და არსებითისა თვისისათანა, რომელსა შერევნასა, თანკობილი ბრუნვთა და რიცხვთა. შინა, არს თანდებული, რომელსა მიუღიეს სამიუბოდ სახელზმინს, ესე იგი შერევნასა, ზედ-შესრულითურთ თვისით და თანდებულითურთ და ზედ-შესრულით, სამიუბო მიმღებობისა, ესე იგი მყოფისა. მყოფი, არს მიმღებობა აწმყო, უმეჭრლობითი, სამიუბოლისათვის ნიშან ვეჭრითილი, ზედ-შესრული არსებითისა სახელისა, რომელსა არნიმედოს. დროსა, არს სახელი მიცემითად ბრუნული, მიღებული თანდებულისაგან, რომელსა შინა და მითურთ სამიუბო სახელ-ზმინისა, ესე იგი

შერევნისა. ქაღალისა, არს ნათესაობითად ბრუნული, განმათესებელი გამოღებისა. გამოღებისა, არს ბრუნული ნათესაობითად და განმათესებელი ჩქრ-ლეებისამებრ ჩქრნისა, მიცემითად ბრუნულასა, ესე იგი დროსა. ღ, არს კაჳ-შირი, მიწასწელი პირველ მღებარისა დროსათანა, შემდგომად მღებარისა ამის, ესე იგი დროსა და არს ესე მიცემითად ბრუნული, მიღებული თანდებული-საგან, რომელსა შინა და მითურთ სამიუბო სახელზმინისა მის, ესე იგი შერევნისა. მიმოსრობისა, არს ნათესაობითად ბრუნული, განმათესებელი დროსა. მიაგარეთა, არს ნათესაობითად ბრუნული, ზედ-შესრული და განმათესებელი შემდგომისა არსებითისა სახელისა. მკედართასა, არს სახელი არსებითი, ნათესაობითად ბრუნული, თან-კობილი მიცემითად ბრუნულისა დროსათანა, ჩქრნისამებრ ჩქრ-ლეებისა და განმათესებელი მიმოსრობისა. ესრეთ, არს ზმინს-სედა დამტკიცებითი. ურად-იღებდა, არს ზმინა შემოქმედებითი, რომლისა უფალი არს ზედ-შესრულითურთ თვისით არსიედოს. ხატთა, არს სახელი არსებითი, მიცემითად ბრუნული, სამიუბოდ მიღებული ნათესაობისამებრ ზმინისაგან. რომელნიცა, არს ნაგჳალსახელი წრთელობითი, ვეჭრამოდებო ზმინის-სამიუბო-სა. თვთ, არს ნაგჳალ-სახელი არსებითი, შირი მესამე, რომელიცა ნაგჳალად ჩქრნებითისა ნაგჳალსახელისა ზედ-შესრულეს ძალით მღებარესა არსებითისა სახელსა ზედა, ესე იგი არნიმედოს. გამოწერილი-ექმნა, არს ზმინა შემოქმედებითი, რომლისა უფალი არს არსიედოს, ზედ-შესრულითურთ თვისით და სამიუბო-ბით ზედ-შესრული-

სად ზე გულა მომღებო სატა. ნაცულ-
 სახელი არს სამიბო მისი ნათესავის-
 მებრ ზე ითქმის ესრეთ: არნიმედოლს
 ხატნი, რომეღნიცა გამოწერილი-
 ექმნა. აჲ ძალით, არს სსწამცა სამი-
 ბო მოქმედებოთად ბრუნჯლი, ანუ დაწე-
 ბითად, მაგალითებრ: არნიმედოლს, მუო-
 ფსა მერეგნასა შინა, დროსა ქა-
 დლასისა გამოდებოსასა ზე დროსა
 მიმოხრბისა მერავარეთა მკედარ-
 თასა, გამოწერილი-ექმნა ხატნი
 დიბითა, ანუ რამათამე ზე ესე ამისთჳს,
 ვითარმედ ზმნაჲ იგი, ჭრთული მიმღე-
 ბისაგან ზე არსებოთისა ზმნისა ნაცულად
 ფიქულასაგან წარმოადგა ზე მიიღო მოქმე-
 დებოთად ბრუნჯლი, სამიბოღ ნათესავი-
 სს. ქქწყანასა, არს სახელი არსებოთი,
 ბრუნჯლი მიცემითად, სამიბოღ მიღებუ-
 ლი თან-დებულასაგან, რომელა ზედა
 ზე მითურთ ბუნებისამებრ სამიბო ზმნ-
 ას. ვითარმედ, არს გაჴირი მიჴე-
 ჴობითი, რომელიცა მოჴედებს შემდ-
 გომას სიტყჴას წინაჲსათანა. მოჴ-
 დილი-ექმნამცა, არს ზმნაჲ ვნებოთი,
 იგივეობითა მარცხლითა დანიშნული.
 იგი, არს ნაცულ-სახელი არსებოთი,
 ნაცულად ჩუწნებოთისა სახელისა, მდებ-
 რე გულამომღები უფლად ზმნისა არსე-
 ბოთისა სახელისა, რომელა არნიმე-
 დოლს. უცნობელისაგან, არს მი-
 ლობა აწ-მოჲ, უგუთქმითად სხმიოგარ-
 დსლჳთი, ბრუნჯლი დაწეობითად, ნათე-
 სავობითად სამიბოღ თხოვილი, ზმნი-
 სგან ვნებოთისა. მკედარისა, არს განმ-
 თჳსებელი უცნობელისა. რომეღნიცა,
 არს გულამომღები მკედარისა, უფლად
 ზმნისა. არა, არს ზმნის-ჴედა
 უგუთქმითი, იცოდა, არს ზმნა უმე-
 შქმობითი, რომელიცა ზმნისჴედაჲს-

მიერ უგუთქმისა. იგი, არს მებრ სსუ-
 თა არსებოთა, იგიცა გულამომღები ზე
 გულა-მოიღებს სამიბოღ ზმნისა სახელ-
 სს არნიმედოლს.

§ 436.

ა. თქმულთაგან მაგალითთა (§
 435), ვიქმთ გულას-კიბერსა მცნობე-
 ლობასა, ვითარმედ ნაცულსახელი არსე-
 ბითი, ნაცულად ჩუწნებოთისა ნაცულ-
 სახელისა გულამომღებად დაიდებან სი-
 ტუჴათა შინა.

ბ. შესამღებელ არს ვნებოთისაგან
 მიმღეობისა ზე არსებოთისაგან ზმნისა
 შეერთებულისა, შემოქმედებოთად, ზმნად
 მთხოველ ყოფა, ორთა ნათესავისამებრ
 სამიბოღთა, ესე იგი ვნებოთისამებრ თხო-
 ვა მოქმედებოთად ბრუნჯლთა, ანუ დაწე-
 ბითად ზე მებრ შემოქმედებოთისა მთხო-
 ველ-ყოფა მიცემითისა, ანუ წრფელობი-
 თისა, აჲდ რომელ მიმღეობისა გამო
 ნამყოჲსა, ითხოვს დაწეობითა ზე შე-
 მოქმედებოთისა ზმნობისა გამო, ითხოვს
 სსწასა ზე ორნივე ესე სამიბო არან
 ზმნისა ნათესავისამებრ.

§ 437.

მაგალითი 10.

ადგილმან მან განაანღო წადი-
 ლი ჩემ შორის დიდებულისა მის
 ზე დიდისა კაცისა, ხოლო არა თჳ-
 ნიერ მწუხარების, მით რამეთუ იუფ-
 ლადა იგი უდაბნოლს ამას შინა ზე
 ეწოდდა ბუდედ სიბერისა თჳსისა,
 სადაცა მიმოვიდოდი, იგივე წარ-
 მომიდგის გონებასა შინა ზე თჳლ-
 თა. (ჰლინოს. კპს. 10, წიგ. 6.)

ადგილმან, არს სახელი არსებოთი,
 მოთხრობითად ბრუნჯლი. მან, არს

ნაცუალსახელი არსებითი, მდებარე ნაცუ-
 ლად ჩუწნებითისა ნაცუალსახელისა ღ
 ზედ-შესრული ადგილისა. განაბრება,
 არს ზმნა შემოქმედებითი. წადილი,
 არს სახელი არსებითი, წრთულობითი,
 ნათესავისამებრ, საძიებოდ თსოვილი
 ზმნისაგან. ჩემ, არს ნაცუალსახელი
 არსებითი, მაგალით მეჭონი, მიცემითად
 ბრუნვსა მიღებული თანდებულისაგან,
 რომელა შორის. დიდებულისა, არს
 მიმღება ნამოა, ნათესავობითად ბრუ-
 ნული, ზედ-შესრული ღ განმთავსებელი
 კაცისა. მის, არს ნაცუალსახელი, ნათე-
 სავობითად ბრუნული, ნაცუალად ჩუწნე-
 ბითისა ნაცუალსახელისა მდებარე, ესეცა
 ზედ-შესრულ ღ განმთავსებელ კაცისა ღ
 არს კავშირი მწმსსუნელი შემდგომისა
 ზედ-შესრულისა სახელისა მიმღობისა-
 თანა. დიდისა, არს ბრუნული ნათესა-
 ვობითად ზედ-შესრულ ღ განმთავსებელ
 არსებითისავე სახელისა, რომელა კაცი-
 სს. კაცისა, არს სახელი არსებითა ნ-
 თესავობითად ბრუნული, განმთავსებელი
 წადილისა. ხოლო, არს კავშირი გარ-
 მიმღობითი, რომელი მოკიდებს შემდ-
 გომსა სიტუქსა წინადასთან. არა, არს
 ზმნის ზედა უკუთქებითი, ხოლო ძალი-
 თად აქა მდებარებს. განაბრება, ზმნა
 სახელებითურთ თსით ღ საძიებობით
 ღ ესე უკუთქემის. არა, ზმნის ზედა-
 სა-ძიებ. თუნიერ, არს თანდებული,
 რომლისა საძიებო არს მწუნსარებისა, ღ
 მითურთ არს საძიებო. განაბრება,
 ზმნისა. მით რამეთუ, არს კავშირი
 მიზეზობითი, რომელიცა აბამს შემდგომ-
 სს სიტუქსა წინადასთან. იყოფო-
 და, არს ზმნა უმეშქრობითი იგი,
 არს ნაცუალსახელი არსებითი ღ კუალ-
 მოიღებს კაცსა მას დიდებულსა ღ

დიდსა, უდაბნოსა, არს სახელი არს-
 ბითი, მიცემითად ბრუნული, მიღებული
 თანდებულისაგან. ამას, არს ნაცუალ-
 სახელი ჩუწნებითი ზედ-შესრული. უდა-
 ბნოსა შინა, არს თანდებული, მიმღე-
 ბელი საძიებოდ უდაბნოსა ღ ზედ
 შესრულისა მისისა ღ ესენი საძიებოდ
 თსოვილ-არის ზმნისაგან უმეშქრობი-
 თისა, რომელა იყოფოდა. ღ, არს კავ-
 შირი წმსსუნელი, რომელი მოაბამს შემ-
 დგომსა სიტუქსა წინადასთან. აქა ძ-
 ლითა მდებარე არს კაცო, ზედშესრუ-
 ლებითურთ თსით ღ უფალი არს ზმნი-
 სს ამის უმეშქრობითისა, რომელა
 უწოდდა. ბუდედ, არს სახელი მიცე-
 მითად ბრუნული, საძიებო ზმნისა, სი-
 ბერისა, არს ნათესავობითად ბრუნული
 სახელი განმთავსებელი ბუდისა. თ-
 სისა, არს ნაცუალსახელი, არსებითად
 ქვეული, შირი მესამე, ნათესავობითად
 ბრუნული, განმთავსებელი საბერისა. სა-
 დაცა, არს ზმნის ზედა, რომელიცა ძ-
 ლით კუალმოიღებს საძიებოდ ზმნისა
 ადგილისა, თანდებულითურთ, ძალით
 მიმღებით მისათ. მოვიდოდა, არს
 ზმნა, მე, არს ნაცუალსახელი არსები-
 თი, უფალი ზმნისა. იგივე, არს ნ-
 ცუალსახელი კუალმოიღები, უფლად
 ზმნისა, კაცისა დიდებულისა მის
 დიდისა. წარმოიღვის, არს ზმნა
 შირ-ნაკლი, უმეშქრობითი, ხოლო აქა
 ძალითად მდებარე არს საძიებო ზმნისა
 ნაცუალსახელი არსებითი, წრთულობითი,
 რომელა მე, მეჭონი ძალით მიცემითად
 ბრუნულისა. გონებისა, არს სახელი
 არსებითი, მიცემითად ბრუნული, მიღებუ-
 ლა თანდებულისაგან, რომელა შინა. ღ,
 არს კავშირი მწმსსუნელი შემდგომისა
 არსებითისა სახელისა წინადასთან.

თქალთა, არს სასული არსებითი, მი-
ცემითად ბრუნული, მიღებული მისეუ თან-
ღებულსაგან და არსებითნი ესე სასულ-
ნი თანდებულთურთ არიან სამიბო
ზმინისა ზირ-ნაგლისა, უმეშუჭობითისა,
რომელა წარმოამდგის.

§ 438.

ა. თქმულისაგან მაგალითისა (§ 437)
კიმეცნებთ ვითარმედ, ზირკელი უკუჩქ პე-
რუადი, არა სრულსაგან სიტყვასა და
შემასრულებელისა მისისა წარმოდგების.

ბ. კუალად შემდგომა პერუადი, ზირ-
კელსა პერუადსა ყელა არს მოკიდულ
მიზეზობითთა კავშირითა და თუთაქულ-
სა პერუადსა შინა მდებარე არს იდუა
მარტოვი, სოლო მქორესა შინა-შეზავ-
ბული.

§ 439.

მაგალითი, 12.

გონება და ჰსინი შეერთებულ
არიან ურთიერთარს და ერთსა იქ-
მენ ბუნებასა, გარნა ვითარ იგი
თავი უფლებს სხეულსა შინა ყო-
ველსა განმზრახნი, რომელსა წო-
დებულ-ვჭყოთ ჩქსნ გონებად.
(ლუკრეციუს, წიგ. 3).

გონება, არს სასული არსებითი,
წრფელობითი. და არს კავშირი, მშმასუ-
ნელი შემდგომისა სასულისა წინადას
თანა. ჰსინი, არს სასული არსებითი
წრფელობითი და ორნივე ესე წმასუნილ-
ნი სასულნი არსებითნი, არიან სასულნი
ზმინისა ჰრთელისა, რომელა: შეერთ-
ებულ არიან. ამას აქუს მიება ნათესავისა
ძალით, ესე იგი, ანუ შემოქმედისაგან,
ანუ საკურნელითა ურთიერთარსა,—
არს ზმინისყელა. და, არს კავშირი შემქმასუ-

ნელი შემდგომისა სიტყვასა წინადას თანა.
ერთსა, არს სასული რიცხვითი, ზედ-
შესრულ არსებითისა მიმართ სასულისა.
იქმენ, არს ზმინა შემოქმედებითი,
რომლისა უფალ არიან, ანუ იგივე სასულ-
ნი არსებითნი, ესე იგი: გონება და
ჰსინი, ანუ ძალით არს მდებარე, რო-
მელა ორნივე და სასული ესე მრავლობითი
ორნივე. გონებასა და ჰსინსა ყელა ზედ-
შესრულ იქმნებას. ბუნებასა, არს სასული
არსებითი და ყელ-შესრულითურთ თუ-
სით სამიბო შემოქმედებითისა ზმინისა.
გარნა, არს კავშირი გარ-მიმდებლობითი,
მშმასუნელი შემდგომისა სიტყვასა წი-
ნადასთანა. ვითარ იგი, არა კავშირი
განმარტებითი. თავი, არს სასული არ-
სებითი წრფელობითი. უფლებს, არს
ზმინა შემოქმედებითი. სხეულსა, არს
სასული არსებითი მიცემითად ბრუნული.
მიღებული თანდებულსაგან, რომელა
შინა. ყოველსა, არს ზედ-შესრული
სხეულისა და ესენი სამიბო არიან უმე-
შუჭობითისა ზმინისა. განმზრახნი,
არს მიმდებარე აწ-მოქალა, ზედ შესრული
თავისა. რომელსა, არს ნაცულ-სახე-
ლი, მიცემითად ბრუნული, კულამიმდები
განმზრახნისა ოდენ და არა. თავისა
და მითურთ სამიბო ნათესავისამებრ
ზმინისა შემოქმედებითისა, შემდგომად
მდებარისა. წოდებულ-ვჭყოთ, არს
ზმინა შემოქმედებითი ჰრთული. ჩქსნ,
არს უფალი ზმინისა ჰრთულისა. გონე-
ბად, არს სასული არსებითი, ბრუნული
მიცემითად, სამიბო ზმინისა.

§ 440.

ვიგულ სმებთ მაგალითისა ამისგან,
ვითარმედ მიმდებარე, რომელიცა ზედ-
შესრულ იქმნებას არსებითისა სასულისა,

არს ზედშესრულისამებრ სახელისა მოქმედებს ნიადაგ, დაღათუ იგიცა სამიუბოთა ბრუნულთა მიიღებენ, არამედ ნათესავეისამებრ თვისისა დაჭინიშნავს კნებასა, ანუ მოქმედებასა, ამით უკუწმ კულამოღებთიან, არსებითსა ზედა სახელსა შესრულმან მიმღებობან, დაუტყუა თვისი იგი არსებითი სახელი ღ თუთ სამიუბო უოფითა დაწინაშა მოქმედება.

§ 441

მაგალითი 11.

ჭიღოსოჭოთა, მხედთა განსაზღვრებელისა სოფელისა მოძრაობათა ღ სწორ ზომიერებათა მათთა, რომეღნიცა მდგომარებენ კარგთა ზედა, მტკიცეთა თანადღუაყე გუფის-სიტყუთად, ვითარმედ არს რაამე, არათუ რომეღნიმე მცნოვრები ოდენ სახელსა ამას შინა ზეციერსა ღ სამღრთოსა, არამედ მმართლწელი ღ აღმგებელი, ესე გუარისარე დიდისა საქმისა. (ცხერონ ბუნებისათჳს დმერთოსას, წიგნი 2.)

ჭიღოსოჭოსთა, არს სახელი შორისა უფაღზმნისა, შორს-მდებარისა, მიცემითად ბრუნული. მხედთა, არს მიმღება აწ-მყოჲ ზედშესრული სახელისა შორისისა. განსაზღვრებელინა, არს მიმღება ნამყოჲ, ნათესაობითად ბრუნული, ზედშესრულ ღ განმთავსებელ, შემდგომად მდებარისა არსებითისა სახელისა, რომელა: სოფელინა. სოფელინა, არს განმთავსებელ სახელ-ზმნისა. მოძრაობათათა, არს სახელ-ზმნა, შემოქმედებითი ნათესაობითად ბრუნული ღ წუწულეობისამებრ წუწუნისა თანსმობილი მიმღებობისა, რომე-

ლა: მხედთა. და, არს კავშირი მწმსწნული შემდგომისა სახელ-ზმნისა, წინადას თანს სახელ-ზმნისა. სწორ-ზომიერებათა, არს სახელ-ზმნა ჭრთული, ბრუნული ნათესაობითად ღ ორნივე ესე სახელ-ზმნანი ნათესაობითად ბრუნულნი წმასწინიანი, არიან სამიუბო მიმღებობისა. მათთა, არს ნაცჳალსახელი კულამოღები მოძრაობათა ღ განმთავსებელი სწორ-ზომიერებათა. რომეღნიცა, არს ნაცჳალსახელი, წრთულობითი კულამოღები, მოძრაობათა ღ სწორ-ზომიერებათა, უფლად ზმნისა უმეშუწობითისა ღ კჳლა მოღებობან რა წინა მწმბოლნი ესე, შეიცჳლების ბრუნუჲა ნაცჳლთასამებრ ზმნისა, ესე იგი ითქმან ესრეთ: მოძრაობანი ღ სწორ-ზომიერებაანი სოფელინანი. აჲა შეჳლს შორის სახელისა ღ ზმნისა სწჳა სიტყუჲა. მდგომარებენ, არს ზმნაჲ უმეშუწობითი. კარგთა, არს სახელი არსებითი, მიცემითად ბრუნული მიღებული თანდებულსაცან, რომელა: ზედა-მტკიცეთა, არს სახელი ზედშესრულ არსებითისა სახელსადა, რომელა: კარგთა. თანა-უდღუაყე, არს ზმნაჲ ჭრთული უმეშუწობითი, რომელინა სახელი არს: ჭიღოსოჭოსთა მხედთა. გუფის სიტყუთად, არს განუსაზღვრებელი ჭრთული შემოქმედებითი აწ-მყოჲ, რომელისა სამიუბო მქმნიან ორნი უკუწმ უსრულნი სიტყუნა. ვითარმედ, არს კავშირი მიწე-ზობითი მწმსწნული, შემდგომისა სიტყუსა წინადასთანა. არს, ზნაჲ არს არსებითი. რაამე, არს სახელი კრძობებითა, უფალი ზმნისა არსებითისა. არათუ, არს ზმნისა ზედა უგუთქმითა, რომელი უგუთქმით ჰყოფს ძალათად

მდებარეს, არსებითსა ზმნისა. რომელიმე, არს სასული კერძობითი, უფული ზმნისა არსებითისა, ძალითად მდებარისა. მცხოვრები, არს მიმღობა უმეჭრებითი. წყნად დროებითი ზედშესრული კერძობითისა სასულისა წრთელობითი. ოდენ, არს ზმნისწედა მიმღობისა. სახლსა, არს სასული არსებითი მიცემითად ბრუნული. ამას, არს ნაჭრელსასული ჩუქნებითი ზედშესრული სახლისა, ჯ ესენი მიღებულ არიან თანდებულისაგან, რომელა შინა. ზეციერსა, არს ზედშესრულ სახლისა. ჯ, არს კაჟირი, მწმსწენელი შემდგომისა ზედშესრულისა სასულისა, წინადასთანა სასულისა თანა ზედშესრულისა. სამღთოსა, არს სასული ზედშესრული სახლისავე. ხოლო უსრული არს სიტყვა, ესე ჰითარმედ: არს რამე, არა თუ რომელიმე მცხოვრები ოდენ სახლსა შინა ზეციერსა ჯ სამღთოსა, რომელიცა არამედ კაჟირისამიერ, სხვათა უსრულითა სიტყვათა შესრულდების. ვითარმედ, არს კაჟირი გარმომღობითი, რომელი ახამს წინასთანა უსრულსა სიტყვასა, შესრულდებულსა მისსა სიტყვასა. აჟა ძლით არს უფალი ზმნისა სასული კერძობითი, რომელიმე ჯ ზმნაჲ არსებითი არს. მმართტულდი, არს მიმღობა შემოქმედებითი. ჯ, არს კაჟირი მწმსწენელი შემდგომისა მიმღობისა, წინადასთანა. აღმგებელი, არს მიმღობა შემოქმედებითი ჯ ორნივე ესე დაკაჟირებულნი მიმღობანი არიან სამიერო ზმნისა არსებითისა. ესე გუარისარე, არს სასული ზედშესრული, შემდგომად მდებარისა არსებითისა სასულისად, ნათესაობითად

ბრუნული შუქნიერისაგან რე მარტულისა დანიშნული. დიდისა, არს სასული ზედშესრული ნათესაობითად ბრუნული, განმათესებელი არსებითისა სასულისა. საქმისა, არს სასული არსებითი ნათესაობითად ბრუნული, სამიერო ნათესავისამიერ ჯ განმათესებელი მიმღობათა. შესრულა შემდგომისა სიტყვამან კაჟირებულმან მისთანა გარმომღობითითა კაჟირითა, წინა უსრულად სიტყვაჲ, მაგალითებ: არა რამე, არა თუ რომელიმე მცხოვრები ოდენ სახლსა ამას შინა ზეციერსა ჯ სამღთოსა, არამედ მმართტულდი ჯ აღმგებელი ესე გუარისარე დიდისა საქმისა. ხოლო შეყოვადებული ესე სიტყვა, არს სამიერო ზმნისა განუსაღებრებელისა, რომელა: გულის სიტყვად ჯ მითურთ არიან სამიერო ზმნისა, რომელა თანადღუაყე.

§ 442.

ა. თქულისაგან მაგალითისა (§ 441), ვიქით გულის-სამიერსა მცნობელობისა, ვითარმედ ზმნისა შორის ჯ სასულისა მისისა შევალს სიტყვაჲ ყოვლად თსოვისამიერ სიტყვს იდეასა.

ბ. შესაძლებელ არს სიტყვაჲ არსსრული გარმომღობითითა კაჟირითა მონაბამისაგან სიტყვსა შეყოვლებული სამიეროდ თსოვად განუსაღებრებელისაგან.

§ 443.

მაგალითი 13.

რამე აქტს მას ვისმე კაცთა შორის წოდებულნი კეთილად? მშობელნიან? მამული კეთილ-

დღიერი? მეგობარნი? ნათესავობამ? სიმდიდრენი? არამედ ესე უოველინი ემსგავსებიან სულსა მკმეველინსა მისისა, ამისდა არიან კეთილი, რომელინიცა უწყის ხმევამ მათი ჭ მისდა ბოროტ არიან იგინი, რამეთუ იგი არა სამართლად იგმევს მათ. (ტრენტოსისა ღვაჭტონ 1, 2, 19.)

რამდე, არს სასული საკითხავი წრფელობითი მსოფლობითი, ნათესავისამებრ სამიებო ზმნისა. აქტს, არს ზმნისა შემოქმედებით. მას, არს ნაცუალსასული არსებითი, მსოფლობითი, მიცემითად ბრუნული, უფალი ზმნისა შემოქმედებითისა. ვისმე, არს სასული კერძობობითი, მცხადი არსებითისა ნაცუალსასულისა, თან-სმობილი მისთანა ბრუნვითა ჭ რიცხვითა, ჭ მისთანა უფალი ზმნისა. ვაცვთა, არს სასული არსებითი მრავლობითი, მიცემითად ბრუნული, მიღებული თან-ღებულისაგან, რომელა, შორის ჭ მითურთ ბუნებისამებრ სამიებო ზმნისა. წოდებუელი, არს მიმღეობა სამიელა, ზედ-შესრული, სასულისა საკითხავად მექანი ძალით ნათესავისამებრ სამიებოაჲსა უთხისა, ესე იგი დანუქებითად ბრუნულისა, რაჲჲაჲსა. კეთილად, არს ზმნისაჲდა მიმღეობისა. მშობელინი, არს სასული არსებითი, წრფელობითად ბრუნული, ნათესავისამებრ სამიებო შემოქმედებითისა ზმნისა. მამელი, არს სასული არსებითი, მსოფლობითი, მებრვე ბრუნული ჭ მებრ სამიებო ზმნისა მისივე. კეთილ-დღიერი, არს სასული ჳრთული, ზედშესრული მამელინსა. მეგობარნი, არს სასული არსებითი, მრავლობითი, მებრვე ბრუნული ჭ მებრვე სამიებო ზმნისა მისივე.

ნათესავობა, არს სასული არსებითი, მსოფლობითი, მებრვე ბრუნული ჭ მებრვე სამიებო მისივე ზმნისა. სიმდიდრენი, არს სასული არსებითი, მრავლობითი, მებრვე ბრუნული ჭ მებრვე სამიებოაჲ მისივე ზმნისა. ხოლო სასულთა ამათ არსებითთა, ნათესავისა მებრ სამიებოთა ზმნისათა, აქუს ძალით მოკიდებამა ურთიერთარს წუაღვითითა კავშირითა, მაგალითურ: მშობელინი, ანუ მამელინი კეთილ-დღიერი, ანუ მეგობარნი, ანუ ნათესავნი, ანუ სიმდიდრენი. კულად საკითხავინცა ნიშნნი აქუნდეს ძალით თუთუულთა სასულთა: მამელი კეთილ-დღიერიან? მეგობარნიან? ნათესავნიან? სიმდიდრენიან? მაგრა ჰირველისაგან სასულასა ჭონებული ნიშნი საკითხავი, რომელაჲჲ, იკმაეს შემდგომთა შუწნაირებისაჲს. არამედ, არს კავშირი ჳარ-მიმღეობითი, რომელი აბამს შემდგომისა სიტუქსასა წინაჲსა, არს სრულისა სიტუქსათან. ესე, არს ნაცუალსასული, ჩუწნებითი, ძალით მრავლობით ეოფა ზედშესრულ წინასა ჰერეოდსა შინა მყოფთა, ნათესავისამებრ ზმნისა სამიებოთა, არსებითთა სასულთა, წრფელობითთა ჭ კულა-მიმღებინცა მათი წრფელობითადვე, არათუ სამიებოდვე ნათესავისა, არამედ უფლად შეუდგომად მიღებაჩისა ზმნისა. უოველინი, არს სასული მრავლობითი, ზედშესრული ჩუწნებითისა ნაცუალსასულისა, არათუ ზედშესრულებასამებრ, არამედ კულა-მიღებობისამებრ მისისა, ემსგავსებიან, არს ზმნაჲ უმეშუწნობითი მრავლობითი. სულსა, არს სასული არსებითი, მსოფლობითი, მიცემითად ბრუნული, სამიებოდ უმეშუწნობითისა ზმნისა. მკმეველინსა, არს მიმღეობაჲ

შემოქმედებითი, ნათესავობითად ბრუნვ-
ლი, განმათვსებელი სუფილის, მისისა,
არს ნაცუალ-სასელი, ნათესავობითად ბრუ-
ნული, განმათვსებელი შემოქმედებითის
მიმდროებისა და ჩუქნისამებრ ენისა, თა-
ნა-სმა არსებითისა სასულისა, მიცემი-
თად ბრუნვლისა, რომელსა სუფილსა. აქა
კავშირი მიზეზობითი დაიდების ძალი-
თა. ამისდა, არს ნაცუალ-სასელი, ჩუქ-
ნებითი, მიცემითად ბრუნვლი, საძიებო
არსებითისა ზმნისა, შემდგომად მდებარ-
ისა. კუჩადა აქა არს ძალით მდებარე
ჩუქნებითი ნაცუალ-სასელი ზედმესრუ-
ლითურთ თვსით, რომელსა იგი უ-
ვედრი, ზედმესრულითურთ, რომელი-
ცა კუჩა-მოიღებს წრფელობითად ბრუ-
ნით, შირველსა შირველსა შინა მდებარ-
ეთა, ნათესავისამებრ საძიებოთა, არსუ-
ბითთა სასულისა ვეფლად, შემდგომად
მდებარისა არსებითისა ზმნისა. არიან,
არს ზმნაჲ არსებითი, მრავლობითი.
კეთილი, არს ზედმესრული ჩუქნები-
თისა ნაცუალ-სასელისა დრამატოკოსო-
ბითისამებრ ხელოვნებისა, მრავლობითი;
სოლო შემწიერ უბნობისამებრ არს
მხოლოდობითი. რომელიცა, არს ნა-
ცუალ-სასელი მოთხრობითი, დანიშნუ-
ლი იგივეობითისა მარტულითა და კუჩა-
მოიღებს წრფელობითად, წინასა შინა
მდებარესა ნაცუალ-სასელსა ჩუქნებითსა,
მიცემითად ბრუნვლსა, უფლად უმეშურო-
ბითისა ზმნისა, შემდგომად მდებარისა.
უწყის, არს ზმნაჲ უმეშურობითი. კმე-
ვა, არს სასულისა, წრფელობითი, სა-
ძიებო ზმნისა უმეშურობითისა. მათი,
არს ნაცუალ-სასელი, არსებითი, მრავ-
ლობითი, ნათესავობითად ბრუნვლი,
ნაცუალად ჩუქნებითისა ნაცუალ-სასელი-
სა მდებარე და კუჩა-მოიღებს ნათესავო-

ბითისამებრ, ბრუნვლსა უპირველესისა სი-
ტუჟათა შინა მდებარეთა ზმნის საძიე-
ბოთა, არსებითთა სასულისა განმათვსუ-
ბელად კმევისა. და, არს კავშირი შემდ-
გომისა სიტუჟას, მწმასუნელი წინასა-
თხანა. მისდა, არს ნაცუალ-სასელი, ესე
იგი იმისდა მიცემითად ბრუნვლი, სა-
ძიებო ზმნისა არსებითისა, შემდგომად
მდებარისა. ბორბო, არს სასული
დრამატოკოსობისამებრ მრავლობითი,
ზედმესრული, შემდგომად არსებითისა
ზმნისა, მდებარისა ნაცუალ-სასელისა,
რომელ იგინი. არიან, არს ზმნაჲ
არსებითი. იგინი, არს ნაცუალ-სასელი
არსებითი, მრავლობითი, ნაცუალად მდებარე
ჩუქნებითისა ნაცუალ-სასელისა, რომელიცა
კუჩა-მოიღებს უფლად ზმნისა,
უპირველესისა სიტუჟასა შინა მდებარეთა
ზმნის საძიებოთა არსებითთა სასულისა.
რამეთუ, არს კავშირი მიზეზობითი.
იგი, არს ნაცუალ-სასელი არსებითი,
მხოლოდობითი. არა-სამართლად, არს
წმინდული. იკმევს, არს ზმნაჲ შე-
მოქმედებითი. მათ, არს ნაცუალ-სასელი
არსებითი, მიცემითად ბრუნვლი, მრავ-
ლობითად, ნაცუალად ჩუქნებითისა, ნა-
ცუალ-სასელისა მდებარე, კუჩა-მოიღებო
მიცემითად ბრუნვთ, აქაცა საძიებოდ
ზმნისა შემოქმედებითისა, უპირველესისა
სიტუჟასა შინა მდებარეთა, ზმნის საძიე-
ბოთა არსებითთა სასულისა.

§ 444

ბ. თქმულისაგან მავალითისა. (§
443). ვაქით მცნობელობისა უფლის
კმევისა, ვითარმედ სასულისა წინასა სიტუ-
ჟასა შინა მდებარე არსებითნი, ანუ
უფლად და ანუ საძიებოდ და ზმნათა შე-
დგომისა სხუნ და სხუნათა სიტუჟათა ში-

ნა გულამოძღვებან გულამოძღვებან, ოდესმე უფლად ზმნათა ღ ოდესმე სა-
მიებოდ ღ ბუნებისებერ ზმნის შედგე-
ლებისა, ანუ სიტუჲს შედგეულებისა,
სხუთა ღ სხუთარე ბრუნუთა, მით, რომ-
ლითაცა იბრუნუან გულამოძღვებნი მათ-
ნი.

ბ. შესაძლებელ არიან სხელნი ზედ-
შესრულნი, წრფელობით მყოფნი, შეს-
ლუჲად არსებითთა სახელთა ზედა მრავ-
ლობითთა.

ბ. ხოლო ზედ-შესრულნი იგი თქმუ-
ლნი (სიმკაც. 2.), არს თუ ღრმამატი-
კობობითისა-მებრ კელოვნებისა, არამედ
სამსკერ-მეთქმასა-მებრ კელოვნებისა,
არიან შესრულ არსებითთა ზედა სა-
ხელთა.

§ 445.

მაგალბითი, 14.

დმერთი არს უოვლად უკუ-
ლის-კმიერეს, უოვლად უბრძნეს
ღ უოვლად წმიდა, ვინაძუა ვერ
სადამე თავს იდუჲა, არა გამორჩე-
ვაჲ იგი, რომელიცა კეთილ არს
ღ რომელიცა არს უმჯობეს (ლე-
ბნიცოს თეოდოცა.)

ამას შინა დმერთი, არს სახელი არ-
სებითი, წრფელობითად ბრუნული, უფა-
ლი არსებითისა ზმნისა. არს, არს ზმნა
არსებითი, აწ-მყოფ მსოფლობითი. უო-
ვლად, არს სახელი არსებითისა სახე-
ლისა, შემდგომისა ზედშესრული, წრფე-
ლობითი ღ მსოფლობითი. უკულის-
კმიერეს, არს სახელი ჭრთული, არსე-
ბითი სხმითგარდასლეთით აღრობითი.
აჲ მალითად მდებარე არს კავშირი წმ-
სუნიითა, რომელა და, რომელიცა კავში-
რებს შემდგომისა სახელსა ჰარველისა-

თანა. უოვლად; არს სახელი არსები-
თისა სახელისა შემდგომისა, ზედ-შეს-
რული წრფელობითი მსოფლობითი.
უბრძნეს, არს სახელი არსებითი,
სხმითგარდასლეთი, წრფელობითი. ღ,
არს კავშირი, მწმასწნელი შემდგომისა
სახელისა წინამას თანა. უოვლად, არს
სახელი ზედშესრული შემდგომისა არ-
სებითისა სახელისა, მსოფლობითი წრფე-
ლობითი. წმიდა, არს სახელი არსე-
ბითი წრფელობითი ღ სამივე ესე არ-
სებითნი სახელნი ზედ-შესრულებითურთ,
არიან სამიებო არსებითისა ზმნისა, რა-
მელა არსი. ვინაძუა, არს კავშირი მი-
ზეზობითი, მწმასწნელი შემდგომისა სი-
ტუჲსა წინამასთანა. აჲ ძალით მდებარე
არს სახელი არსებითი, უფალი ზმნისა,
ესე იგი დმერთი, ბრუნული მათ-
რობითად. ვერა, არს ზმნისზედა
უგუთქმითა. სადამე, არს კავშირი მცნო-
ბითი. თავს იდუჲა, არს ზმნაჲ შემოქ-
მელებითა, ჭრთული, აწ-მყოფ ღრობითი,
რომელსაცა უკუსთჲქმამს ზემო-მდებარე
იგი ზმნისაზედა. არა, არს ზმნისაზედა
უგუთქმითი. გამორჩევაჲ, არს განუ-
საზღვრებელი აწმყო შემოქმელებითი,
რომელიცა უგუთქმის ზემომდებარისაგან
ზმნისაზედასა. იგი, არს ნაცჲალ-სახე-
ლი არსებითი, ნაცჲლად ჩუწზებითის
ნაცჲალ-სახელისა, მდებარე ღ ზედშესრულ
შემდგომად მდებარისა, ძალითად არსე-
ბითისა სახელისა, წრფელობითად ბრუნუ-
ლი, ნათესაუბობისამებრ სამიებო განუსა-
ზღვრებელისა ღ მითურთ სამიებო ზმნისა
შემოქმელებითისა, რომელა თავს-
იდუჲა. რომელიცა, არს ნაცჲალ-სა-
ხელი, უფალი ჭუწმომოდებაარისა ზმნისა
არსებითისა, რომელიცა გულამოძღვებს
შემდგომისა ძალით მოდებარესა, არსე-

ბიის სასკლას. აჭა ძალით მდებარე არს სასკელი არსებითი საქმე, ანუ რამდემე, წრფელობითად ბრუნული, მსოფლობითი. კეთილი, არს სასკელი ზედშესრული, ძალით მდებარის არსებითის სასკელის ზე მითურთ საძიებო ზმინის არსებითის, შემდგომად მდებარის. ბრს, ზმინ არს არსებითი, აწმოდ დროებითი. ხოლო უოკლად ესე სიტუჟამ, რომელ არს იგი, რომელიცა კეთილი არს, — არს ნათესავისამებრ საძიებო პირველი განუსაზღვრებელისა რომელა გამორჩევად. ღმ, არს კავშირი, მწმსაწმელი შემდგომისა სიტუჟს წინადას თანა. აჭა ძალით მდებარე არს ნაცვალ-სასკელი ჩუწნებითი, მესამისამებრ პირისა ზე ზედშესრული ძალით მდებარის, შემდგომისა არსებითის სასკელისა, რომელიცა, არს კულა-მომღები შემდგომისა ძალით მდებარის, არსებითის სასკელისა ზე უფალი არს ზმინისა არსებითის, შემდგომად მდებარის. არს, ზმინ არს არსებითი. აჭა ძალით მდებარე არს სასკელი არსებითი საქმე, ანუ რამდემე, წრფელობითად ბრუნული მსოფლობითი. უმჯობეს, არს სასკელი ზედშესრული, წინადას არსებითის სასკელისა სხმითგარდასლუთი ზე არსებითურთ სასკელით საძიებო არსებითის სასკელისა, ზე უოკლადი ესე სიტუჟამ, რომელ-არს ისი, რომელიცა არს საქმე უმჯობეს, — არს ნათესავისამებრ საძიებო მეორე განუსაზღვრებელისა, რომელა გამორჩევად. ხოლო განუსაზღვრებელი ესე პირველით ზე მეორით, უოკლადით სიტუჟებით საძიებოებით თჳსით, არს ნათესავისამებრ საძიებო, შემოქმედებისა ზმინისა, რომელა თავს-იდუბა.

§ 446.

თქმელისაგან მაგალითის, (§ 445) კიბულ-ხმებთ, ვითარმედ მეორესა სიტუჟასა შინა ორნი იგი უკუთქმითნი ზმინისკლანი, რომელიცა პირველი უკუსთქმამს შემოქმედებითსა ზმინისა, (რომელა თავს-იდუბა), ზე მეორე განუსაზღვრებელსა (რომელა გამორჩევად,) ერთსა ჳპორსა დაამტკიცებენ, მაგალითებრ: დმერთმან თავს-იდუბა გამორჩევად იგი, რომელიცა კეთილი-არს ზე რომელიცა არს უმჯობეს.

კულად კულა-მომღები უკულ ნაცვალ-სასკელი შესაძლებელ არს უფალ ზმინისა უოკლად ზე კულა-მომღებად ზმინისაგან საძიებოდ თხოვილისა სასკელისა.

§ 447.

მაგალითი 15.

ექტესსა, რუბასა ზე ათსა კამსა უწყურტეულად სლუბად მოძღუბრთადმი, სხუბა ზე სხუბა სწავლობათა მასწავლიელთა, ესე ვითარითა განზრახუბათ, რათა ორსა, ანუ სამსა შინა წიელიწადსა სრულ-ჳეოლმცა სწავლობა აკადემიისა ზე იგივე არს, უკეთუ შემოვიყნებომცა ჩუწრულებასა შინა ყრმანი სამგზის სამხრობად ზე სერობად, დღესა შინა, რათა მაღ-მოზარდ იქმნემცა. (ილიქინდეროს, რომელთათჳსმე კანონთა, აღმღებულთა შესაბამებისაგან ხარცთა სულისათანა კაცობრებისა.) აჭა ძალით მდებარე არს, პირველად მუჭასრე, რომელა სასკელი წრფელობითი, ზედშესრული არსებითის სასკელისა, რამასვე, ესე იგი: მოწაფე, ანუ ყრმა,

ანუ სხვა რამდენიმე ღირსეული საბჭოების
 განუხადებელია უმეცობითისა.
 ექსტრემისა, რუსისა და ათისა, არიან სა-
 ხელნი რიცხვთნი, მიტოვებულნი ბრუნვანი,
 რომელნიმე ძალით და რომელნიმე მოქ-
 მედებით და კავშირისა მიერ წმინდან-
 ნი და შემდგომად თვისსა მდებარესა არ-
 სუბითის სახელსა ზედა შესრულნი.
 ესმისა, არს სახელი არსებითი, მიტოვი-
 თად ბრუნვლი და ძალითად-მდებარისა,
 თან-დებულისაგან თხოვლი, რომელსა
 შინა. უწყებდებოდა, არს ზმნისაზე-
 და განუხადებელია. სლოტად, არს
 განუხადებელი უმეცობითი, რომ-
 ლისა საბჭო არს თანდებულობით
 არსებითი იგი სახელი ზედშესრულები-
 თურთ თვისით. ხოლო ძალით პირვე-
 ნებულ-არს უმეცობითად განუხადებ-
 რებელი ესე: ესრეთ ვლინან, ეს გუბარ,
 კითხვად პირველ ამისა ძალით დაიდუ-
 ბის ნაგუბარ-სახელი წრფილობითი რა-
 მელი და კუთვნილებს წრფილობით-
 ისა მას სახელსა, დაწყებას შინა სიტყუ-
 სისა ძალით მდებარესა, რომელსა: ყრმ-
 ნი მებაზრენი, უფლად ზმნისა მის,
 რომელსა ვლინან, და უფლანი საბჭო-
 ბონი განუხადებელისანი იქმნებიან
 საბჭოდ უმეცობითისა ზმნისა
 ვლინან. მოძღვართადმი, არს სა-
 ხელი შორისი, მიტოვებულნი ბრუნვლი,
 რეცა განუხადებელია-მიმართ თანდებუ-
 ლისა მიდებელი. სხვა და სხვათა,
 არს სახელი ზედშესრული, ბრუნვლი
 ნათესავობითად საბჭოდ და განმთავ-
 ბულ შემდგომად მდებარისა სახელ-
 ზმნისა. სწავლობათა, არს სახელ-
 ზმნისა შემოქმედებითი, ნათესავობითად
 ბრუნვლი, განმთავრებული სახელ-
 ზმნისა, ხოლო სიტყუ ესე უფლადი (რომელი
 არს ნაწილი სიტყუას იდეასა), არს
 შემსრულებელი შემდგომად მდებარისა
 არს სრულია სიტყუასა. და, არს კავში-
 რი, მქმნებელი შემდგომისა, არს სრუ-
 ლისა სიტყუასა, (რომელი არს ნაწილი

დობა სიმით-გარდასლვითი, შემოქმედე-
 ბითი, ზედშესრულ არსებითისა სახელი-
 სს, რომელსა მოძღვართა. ესე ვი-
 თართათა, არს სახელი ჰართული, მოქ-
 მედებითად ბრუნვლი, ზედშესრულ და
 განმთავრებულ სახელ-ზმნისა, შემდგომად
 მდებარისა. განზრახვითა, არს სახელ-
 ზმნისა, ბრუნვლი მოქმედებითად. რათა,
 არს კავშირი მიტოვებითი, რომელი
 შემდგომისა სიტყუასა აკავშირებს წინა-
 სათანა. ორსა, არს სახელი რიცხვითი
 მიტოვითად ბრუნვლი. ანუ, არს კავში-
 რი, რომელიც საბჭოს წინაღობით შემ-
 დგომისა რიცხვითის სახელსა წინადასა-
 ნა. საბჭო. არს სახელი რიცხვითი, მი-
 ტოვითად ბრუნვლი და ორნივე ესე რი-
 ცხვთნი სახელნი არიან ზედშესრულ
 არსებითისა სახელისა, შემდგომად მდ-
 ბარისა. შინა, არს თანდებელი. წე-
 ლიწადსა, არს სახელი არსებითი,
 ზედშესრულებითურთ თვისით მიდებელი
 შინა თანდებულისაგან. აქა ძალით მდ-
 ბარე არს სახელი იგი ყრმამან, ანუ
 მოწადებენ, ძალით მდებარე დაწყებას
 შინა პირველისა სიტყუასა და აქა სახე-
 ლი იგი იქმნებისა ძალით უფალი ზმნისა.
 სრულ-ჰყოლმაცა, არს ზმნად შემოქ-
 მედებითი, დაწინებელი შეჭნიერ მარტ-
 ლითა მტრობითითა. სწავლობ, არს
 სახელ-ზმნისა, წრფილობითი, საბჭო
 ზმნისა შემოქმედებითისა. აკადემიისა,
 არს სახელი არსებითი, ნათესავობითად
 ბრუნვლი, განმთავრებული სახელ-
 ზმნისა, ხოლო სიტყუ ესე უფლადი (რომელი
 არს ნაწილი სიტყუას იდეასა), არს
 შემსრულებელი შემდგომად მდებარისა
 არს სრულია სიტყუასა. და, არს კავში-
 რი, მქმნებელი შემდგომისა, არს სრუ-
 ლისა სიტყუასა, (რომელი არს ნაწილი

მოკრე სიტყვს იდეას), წინამხსთანა შემასრულებელისა მისისა სიტყვსა. იგივე, არს ნაგწელსახელი ჩუქნებითისა ნაგწელსახელისა, წილმდებარე გწელამომღები მოთსრობითად ბრუნვთ, ყრმისა, ანუ მოწათვისა, სასკლად ზმნისა არსებითისა. არს, არს ზმნაჲ არსებითი არა სრულისა. სიტყვსა, საძიებოდ თვსად მომღები. უკეთე, არს გავშირი, არა სრულებითი. შემოვიყუანომცვა, არს ზმნაჲ ჯპოტეტიკა, შემოქმედებითი, მურობადი, დროებითი, ღანიშნული შუქნიერ მარცხელთა მეტნობითათა. ჩუქნუღებისა, არს სასული, მიტეითად ბრუნვლი, მიღებული საძიებოდ თანდებულისაგან, შემდგომად თვსა მდებარისა, რომელა შინა ჯ მითურთ საძიებო ზმნისა შემოქმედებითისა. ყრმანი, არს სასული არსებითი, უფალი ზმნისა ჯპოტეტიკაჲსა. სამგზის, არს ზმნისხელა განუსაზღვრებელთა. სამბრობად, არს განუსაზღვრებელი შემოქმედებითი. ჯ, არს გავშირი მწმასწენელი შემდგომისა განუსაზღვრებელისა წინამხსთანა. სერობად, არს განუსაზღვრებელი შემოქმედებითი ჯ ორნივე ესე განუსაზღვრებელი არაან საძიებო ზმნისა ჯპოტეტიკაჲსა. რათა, არს გავშირი მიხეობითი, რომელი აბამს, შემდგომსა სიტყჳსა წინამხსთანა. აჟა ძლით მდებარე არს სახელი იგი არსებითი, რომელა ყრმანი, უფლად ზმნისა ჰროთელისა გნებითისა, რომელა მოზარდ-იქმნენმცვა. გწელად აჟა საძიებო ზმნისა გნებითისა არაან ძალით-მდებარე სახელ-ზმნანი, დაწყებითად ბრუნვლისი ჯ გავშირისა-მიერ წმასწენლისი ზმნისხელითურთ, ესე იგი: სამგზის სამბრობობისაგან ჯ სერობისა.

§ 448.

ბ. მაგალითისაგან თქმულისა მეცნავ გიქმნებით კითარმედ, განუსაზღვრებელსა კერ ძალუმს სიტყჳსა უოფად სსწათა სა. წილთა თანა სიტყვსათანა, გიდრეძის არა შიროკან იქმნეს.

ბ. და შესამღებელ არს ჯპოტეტიკა, რომელა არს სრული სიტყჳსა არსებითისა ზმნისა საძიებო უოფად.

§ 449.

მაგალითი 16.

ზედ წოდებულ არს დრუბელად წვმიერად ჯ მძიმედ, რომელიცა შედგმულ არს ზრქველთაგან დრუბელთა ცუტარად შეცუტაღებულთა, ანუ ცუტართაგან გამოსრულთა განდნობისაგან განყინეულთა ორთქელთა. (გოლჭიოს ჭისიკა. თორეტიკები, ნაწილ. 3, თავ. 4, § 161.)

ზედ წოდებულ არს, არს ზმნაჲ ჰროთული. გნებითი, ნამყოჲსა უსრულესისა დროჲსა. დრუბელად, არს სასული არსებითი, მიტეითი, უფალი ზმნისა. წვმიერად, არს ზედშესრული დრუბელისა ჯ სსმითგარდასლვით ქმნილი. ჯ, არს გავშირი, მწმასწენელი შემდგომისა ზედშესრულისა სასულისა, წინამხს თანა. მძიმედ, არს ზედშესრული დრუბელი-სავე. აჟა ნათესავისმებრ თსოკილი ზმნისა, არს ძალით, ესე იგი ჭისიკოკოსთაგან. რომელიცა, არს ნაგწელსახელი წროფლობითი, გწელამომღები დრუბელისა ჯ თვთ უფალი არს გწელამომღებულთურთ თვსით, შემდგომად მდებარისა ზმნისა. შედგმულ არს, არს ზმნაჲ გნებითი, ნამყოჲსა უსრულესისა დროსა მისაჲ. ზრქველთაგან;

არს სასჯელი, ზედშესრული არსებითისა სასჯელისა, შემდგომად მდებარისა. დრუბეულთა, არს სასჯელი ძალითად დაწვებითად ბრუნწელი, კამყოფელი დაწვებითისა ნიშნისა, ზედშესრულისაგან მისისა ქონებულისა, რამეთუ ესრეთ იცის ჩუწულებამან ჩუწნისა ენისამან ღ არს საძიებო ნათესავისამებრ ენებითისა, რომელა: შედგმულ არს. ცუბარად, არს ზმნისწყლა მიმღობისა. შეცუალე-ბეულთა, არს მიმღობა ნამყოფ, ზედშესრულ დრუბლისა, ძალით დაწვებითად ბრუნწელი, კამყოფელი დაწვებითისა ნიშნისა, ზირველისა ზედშესრულისაგან ქონებულისა, რომელა ზრქელთაგან. ანუ, არს კაჟშირი განწულებითი, რომელი აბამს შემდგომსა სიტყჳსა წინამასა თანა. აჟა არს ეულამომღებისა მისგანე მოღებული უფალი ზმნისა, ზირველსა სიტყჳსა შინა მდებარე ზმნის სასჯელი, რომელა: დრუბელი წჳმიერი ღ ზმნაცა, იგივე ენებითი არს, ძალით, რომელა: შედგმულ არს. ცუბართაგან, არს ნათესავისამებრ საძიებო ზმნისა ენებითისა ღ არს სასჯელი არსებითი, დაწვებითად ბრუნწელი. გამოსრუელთა, არს მიმღობა ნამყოფ, ზედშესრული ცუბართა, ძალითად შექონი დაწვებითად ბრუნწსა. გადნობისაგან, არს სასულზმნა დეწუბითად ბრუნწელი ნათესავისამებრ, საძიებო ნამყოფსა მიმღობისა, შემდგომად მდებარისა. განუნიელთა, არს მიმღობა ნამყოფსა, ნათესავობითად ბრუნწელი, შემდგომად მდებარისა არსებითისა სასჯელისა ზედშესრული. ორთქელთაგან, არს სასჯელი არსებითი ნათესავობითად ბრუნწელი, განმთუხებელი გადნობისა.

§ 450.

თქმულისაგან მაგალითისა (§ 449). კჳყოფთ მცნობულობასა, ვითარმედ სასულნი, მიცემითად ბრუნწელი, დანიშნულნი მეოთხითა ნიშნითა, მიცემითისა ბრუნწსათა ღ მსკაცნი განუსაზღვრებულისა ღ ზმნისა ზედათანი, შკაღწნი სიტყჳათა შინა უფლად ზმნისა.

§ 451.

მაგალითი 17.

გონებასა, გამორჩინებასა შინა, ქცევად ეკმს უოფადისამებრ განგებისა, რამეთუ ჩუწნ განსაზღვრებულსა, რომელიცა მიცემად რაეცაღა შესაძლებელი-არს მიმოვსჭურეულთ, ვჳპოებთ, ვითარმედ განსაზღვრებულეება ეშესამების მას. (ჰრადერეიკოს. ბაჟეისტერ, ლოღიკ., თაჟ. 6, § 106.)

ამას შინა. გონებასა, არს სასჯელი არსებითი, მიცემითად ბრუნწელი, უფალი ზმნისა. გამორჩინებასა, არს სასჯელი დაღათუ აღმატებითად სხმითგარდასლუთი, მაგრა ჩუწულებისამებრ ჩუწნისა-ზირველი სასე ღ მიცემითად ბრუნწელი ღ საძიებო თანდებულისა, შემდგომად მდებარისა. შინა, არს თანდებული ღ საძიებო თურთ თუსით ნათესავობისამებრ თხოვილი, საძიებოდ შემდგომად მდებარისაგან განუსაზღვრებულისა. ქცევად, არს განუსაზღვრებელი, აწყოფად დროებითი შემოქმედებითი ღ საძიებოთურთ თუსით საძიებოდ თხოვილი, შემდგომად მდებარისა ზმნისაგან უმეშუწობითისა. ეკმს, არს ზმნა უმეშუწობითი აწყოფად, რომლისა უფალი არს არსებითი იგი სასჯელი, რომელა გონებისა. უოფა-

დისა, არს განუსზღერებელ, ნათესა-
 ვობითად ბრუნული, მეოზნად დროებითი,
 განმათესებელი შემდგომად მდებარის სა-
 სკელზმისა. ებრ, არს თანდებული შე-
 მქსკავსებითი, რომელსა მიუღიეს სამიე-
 ბოდ სასკელზმისა, ბრუნული შემდგომად
 მდებარე. განგებოსა, არს სასკელ-სმის
 ნათესავობითად ბრუნული ღ ჩუჭნისა
 მებრ ჩუჭულებისა—პირველ სასკე, მაგრა
 სსმითგარდასლჯთი ღ სამიებო ბუნებო-
 სს-მებრ განუსზღერებელისა მეოზნადი-
 სს ღ მითურთ სამიებო აწ-მოამსა გა-
 ნუსსზღერებელისა, რომელს უკმს. რა-
 მეთუ, არს გავშირი მიწეზობითი, რა-
 მელაღა აბამს შემდგომსა სიტუქსას წი-
 ნასათანს სიტუქსას. უკეთუ, არს გავში-
 რთ, არა სრულებითი. ჩუჭნ, არს ნა-
 ცნუქლსსკელი არსებითი, მსოლოობითი
 წრთუქლობითი. განსსზღერებულსა,
 არს მიმღობა ნამყოფ, მიტეპითად ბრუ-
 ნული, ზედშესრული, ძალით მდებარისა
 არსებითისა სასკელისა, რომელსა საქმე-
 სს, ანუ ესე გუზარი რამბე. რომელი-
 ცა, არს გულამოდები შემდგომად მდ-
 ბარისა კერძობითისა სასკელისა ღ უფ-
 როლსა უოკლადისა სიტუქსას, ესე იგი:
 რომელიცა მიკემად რამცადა
 შესაძლებელ არს. მიკემად, არს
 განუსზღერებელი აწმოამსა, ვნებითი,
 მქონი ძალით ნათესავისამებრ სამიე-
 ბოამსა, დაწუებითად ბრუნულისა ღ მი-
 თურთ სამიებო ზმნისა არსებითისა, შე-
 მდგომად მდებარისა რამცესა. რამცა-
 და, არს კერძობითი სასკელი, მქონობ-
 სსმითგარდასლჯთი, წრთუქლობითი, უფ-
 ლი ზმნისა არსებითისა, შემდგომად
 მდებარისა. შესაძლებელ, არს მი-
 ღობა მოზადი, ზედშესრული კერძობი-
 თისა სასკელისა, რომელსა რამცადა.

არს, არს ზმნა არსებითი, აწმოამ ღ
 სსმიებობითურთ თჯსით ღ უფლით,
 სსმიებო ზმნისა უმეშუჭლობითისა, შემ-
 გომად მდებარისა. მიმოვსჭერეცთ,
 არს ზმნა აწმოამ, უმეშუჭობითი, რა-
 მელიცა სემორე, თჯსა მდებარესა, და-
 ღათუ არს სრულსა, მაგრა უოკლადსა
 სიტუქსას ითხოვს სამიებოდ ღ შორს
 მდებარეს. უფლისაგან თჯსისა ნაწუქლ-
 სსსკელისა, რომელსა ჩუჭნ. აჯა ძალით
 მდებარე არს უფალი ზმნისა. შემდგომად
 მდებარისა შემოქმედებითისა, ნაწუქლს-
 სკელი იგი, წინასა სიტუქსას შინა უფ-
 ლად ზმნისა მდებარე. ვკვობთ, არს
 ზმნა შემოქმედებითი, აწმოად დროები-
 თი ღ ითხოვს სამიებოდ ნაწუქლსსკელ-
 სს რამკესა, ესე იგი ჩუჭნებითსა, მიტე-
 მითად ბრუნულსა, რომელსა იმას, რა-
 მელიცა გულამოდებს ორთა სიტუქსათა
 წინამდებარეთა, ესე იგი: «1 ჩუჭნ გან-
 სსზღერებულსა მიმოვკვსჭერეცთ,
 «2 რამცადა შესაძლებელ არს
 მიკემად.» ღ ორნივე ესე ნათესავისა-
 მებრ სამიებოდ მიიღობან ზმნისაგან შე-
 მქმედებითისა. ვითარმედ, არს გავ-
 შირი მიწეზობითი, რომელიცა აბამს შე-
 მდგომსა სიტუქსას, წინასათანს სიტუქ-
 სს. განსსზღერებულდება, არს მი-
 ღობა ნამყოფ, მებრ სასკელისა სსმით-
 გარდასლჯთი ღ წრთუქლობითი ღ ნაწუ-
 ლად შორისისა სასკელისა მდებარე უფ-
 ლად ზმნისა. ემესაბამების, არს ზმნა
 აწმოამ, არს კანონიერ უმეშუჭობითი.
 მას, არს ნაწუქლსსკელი არსებითი, ნა-
 ცნუქლად ჩუჭნებითისა ნაწუქლსსკელისა
 მდებარე, რომელიცა გულამოდებს ძა-
 ლით მდებარესა არსებითისა სასკელსა,
 მიტეპითად ბრუნულსა, ესე იგი ნივთსა,
 ზედშესრულითურთ, რომელსა ვოვ-

ნიღოსა, ჭ აქმნების საძიებო ამათითურთ
 ზმნისა შემოქმედებითისა. ხოლო ზირველ-
 სსა სიტყუას შინა მდებარეა ზმნაა იგი
 შემოქმედებითი, რომელსა ვკვირებთ, შე-
 დგომისა სიტყუაშინ ითხოვა იგი, რათა
 აქმნესმცა მიძლეობად ენებითად ჭ ზმნა-
 მან, მიძლეობაა იგი, თვისისაგან ძირისა
 წარმოად, ითხოვა ნათესავისმებრ სანუ-
 ბოდ.

§ 452.

ა. თქმელისაგან მაგალითისა (§
 451). ვიგულ-გებთ, ვითარ იგი სსხათა
 მაგალითთა დაფარულუბათა განმარტებ-
 თა შინა გუჩქნებუეს, ვითარმედ ყოვ-
 ლადნი სიტყუანი აქმნებან საძიებოდ
 ზმნათა.

ბ. დეჟნი ესე შესაძლებელი
 არს, რომელიცა საჯონებულ არს, რათა
 იყოსმცა ზმნანი ჳრთული, ანუ ზირდებულა,
 არა ეგრეთ საცნობელ არს, არამედ დეჟ-
 სი ესე შესაძლებელი, აქმნების ზედ-
 შესრული სასულისა არსებითისა ჭ მის-
 თანა უფალი ზმნისა არსებითისა.

ბ. წინასა სიტყუასა შინა მდებარე
 ზმნა, მეორესა სიტყუასა შინა თვისისა-
 განვე ძირისა წარმოსა მიძლეობასა ით-
 ხოვს საძიებოდ.

§ 453.

მაგალითი, 18.

ოდეს იგი იწყების არსი მარ-
 ტივი, სათანადო არს, არა მცირე-
 მცირედ დაწყებად, ესე იგი დაწყე-
 ბასა შინა მისსა გერძონი გერძო-
 თა-თანა შეეძლებელი არიან შეე-
 რთებად შედგომილებითა, ვითარ
 იგი იქმნების დაწყებასა შეზავ-
 ბულთა არსთასა. (ჭირადეჟროსი ბუ-

მისტრ. მეტაფიზიკა ონტოლოგიკა, თბ-
 ვი 11, § 109, დადებულეს არსებისა-
 თსა ჭ შემთხვევითისა.)

ამას შინა ოდეს, არს ზმნის-ზედა
 დროებითი. იგი, არს ნაწყუსლს-
 ხელი არსებითი ნაწყულად ჩქნებითისა
 მდებარე ჭ შერთული ზმნის-ზედადსა
 თანა, ჩქნებულებისმებრ ჩქნისა. იწყე-
 ბის, არს ზმნაა ენებითი აწ-მყოფ
 დროებითი. არსი, არს სასული არსე-
 ბითი წრფელობითი მსალობითი. მარ-
 ტივი, არს სასული არსებითივე, შერ-
 თული წინარე თვისსა მდებარისა არსე-
 ბითისა სასულისა ჭ თანამობლი მისთანა
 ბრუნვთა ჭ რიცხვთა ჭ მისთანა უფალი
 ზმნისა, ხოლო ზმნა იგი ენებითი, ით-
 ხოვს ნათესავისმებრ საძიებოსა თვისსა
 დაწყებითად ბრუნვლსა რაჟკასა. აჭა ძა-
 ლით მდებარე, არს კავშირი რამდე წმ-
 სნებითი, რომელი აბამს შემდგომსა სა-
 ტყუასა წინამასთანა. სათანადო არს,
 არს სასული ძრწობლსმით-გარდნ-
 სლჯთი, უფალი ზმნისა არსებითისა
 არს, ზმნა არს არსებითი. არა, არს
 ზმნის-ზედა უკუთქმითი, რომელიცა უკუ-
 სთქუამს ზმნის-ზედაბითურთ თვისით,
 შემდგომად მდებარესა განუსაზღვრებულ-
 სსა. მცირედ მცირედ, არს ზმნის-
 ზედა, მდებარე განუსაზღვრებულსა ზე-
 და დაწყებად, არს განუსაზღვრებუ-
 ლი აწ-მყოფ დროებითი ენებით ჭ სა-
 ძიებო არსებითისა ზმნისა, რომელიცა
 ითხოვს ნათესავისმებრ საძიებოდ დაწ-
 უბითად ბრუნვლსა რაჟკასა. ესე იგი,
 არს კავშირი განმარტებითი, რომელიცა
 განმარტებს ზირველ მდებარესა სიტყუ-
 სსა შემდგომითა სიტყუათა. დაწყებასა,
 არს სასულ-ზმნა მსალობითი, დალათუ
 სსმითგარდასლჯთად ქვეული, მგრა

ჩუქრულებისამებრ ჩუქნისა ჰირველ-სასე
 მიცემითად ბრუნჯლი, თხოვილი სამიე-
 ბოდ თანდებულისაგან, რომელსა შინა
 ჭ მითურთ სამიეოდ მეორე ზმნისა,
 ქუჭმორე მდებარისა. მისსა, არს ნა-
 ცუქლასსელი არსებითი, ნაცულად ჩუქნე-
 ბითისა მდებარე, განმათესებელი სასელ-
 ზმნისა მიცემითად ბრუნჯლსა ჭ თან-
 კობილი მისთანა ჩუქრულებისამებრ ჩუქ-
 ნისა. კერძონი, არს სასელი-არსები-
 თა მრავლობითი, წრფელობითად ბრუნ-
 სჯლი, უფალი ზმნისა ქუჭმორე მდებ-
 არისა. კერძონა, არს სასელი ნათე-
 სავობითად ბრუნჯლი; მრავლობითი, მან-
 დებული სამიეოდ თანდებულისაგან, რომ-
 ელსა თანა ჭ მისთანა სამიეოდ მესა-
 მე ზმნისა. შეუდგებულად არიან, ჩრს
 ზმნაჲ წრთული, მრავლობითი, უმეშქრე-
 ბითად საცნაჲ. შეერთებად, აწს-
 ნუსაზღერებელი აწ-მეოჲ, ენებით, რომ-
 ელიცა ითხოვს ნათესავისამებრ სამიე-
 ბოდ დაწეებისა რაჲკესა. შედგომი-
 დებით, არს ზმნისაჲდა, განუსაზ-
 ღერებულსა ჴელა მდებარე. ვითარ-
 იგი, არს კავშირი განმარტებითა რომ-
 ელიცა აბამს შემდგომთა სიტყუთა
 წინათათანა. აქა ძალით მდებარე არს
 სასელ-ზმნა, ზმნის-ჴელადათურთ თვისით,
 უფლად ზმნისა, ესე იგი: შეერთება
 შედგომილებით, იქმნების, არს
 ზმნაჲ, ნაცულად არსებითისა. ზმნისა
 მდებარე. დაწეებასა, არა სასელ-ზმნა,
 მიცემითად ბრუნჯლი, თხოვილი სამიე-
 ბოდ ძალით მდებარისაგან თანდებულისა,
 რომელსა შინა ჭ მითურთ სამიეოდ
 ზმნისა არსებითისა. შეზავებულსა,
 არს მიმლეობა ნამყოჲ, ნათესავობითად
 ბრუნჯლი, მრავლობითი, ჴელშესრული
 შემდგომად მდებარისა არსებითისა.

სელისა ჭ განმათესებელი მისა, თანკობი-
 ბილი სასელ-ზმნისათანსა, არსთანაჲ
 არს სასელი არსებობით, ნათესავობითად
 ბრუნჯლი, განმათესებელი სასელ-ზმნისა,
 რომელსა დაწეებასა ჭ ჩუქრულებისა-
 ებრ ჩუქნისა, თანკობილი მისთანა.

მისთანა მდებარისა § 454. მრავლობის ძალ
 ტ. თქმულისაგან მაგალითისა (453).
 ვიმეცნებთ, ვითარმედ სასელი არსებით-
 ნი, ერთად მდებარენი, ერთი მეორისა
 მაცხადენი. თანად შეერთვთ. შეკვლენ ჴი-
 ტუჭობა შინა.

3. სიბუნჯესა. რბასისასა ბრწყინულად
 ჴეოფენ განმარტებითთა კავშირითა
 მონაზნი შემდგომნი სიტყუნი.

§ 455.

მაგალითი 19.

დაეთმინამკა ალიქსანდრეს, ხაჴ
 სადამე კლიტოსს დაეცხრო სი-
 სიტყუნი თვისი. (კურცხროს წიგნი 8,
 თავ. 4.)

დაეთმინამკა, არს ზმნაჲ, უქ-
 შუქრებითა, შუქნიერება მარტულისა და-
 დანიშნულად. ალიქსანდრეს, არს სა-
 სელი არსებითა, მიცემითად ბრუნჯლი,
 უფალი ზმნისა, აქუს ზმნისაჲ ძალით
 სამიეოდ მიდებული წრფელობითი, ესე
 იგი სიტყუნი, განმათესებელითურთ,
 ესე იგი კლიტოსისნი, თუ სადამე,
 არს კავშირი არს სრულებითა. კლი-
 ტოსს, არს სასელი არსებითა, მიცემით-
 თად ბრუნჯლი, უფალი ზმნისა. დაეც-
 ხრო, არს ზმნაჲ შემოქმედებითა, სი-
 ტუჭობად არს სასელი არსებითი, წრფე-
 ლობითი, ნათესავისამებრ სამიეოდ ზმნი-
 სა. დაეცხრო, არს ნაცულასსელი, არსები-
 თად ქვეული, განმათესებელი სიტყუნი.

სტბ. რომელმანცა ჰეროდო იგი დაჭ-
 მდეს მრავალყვარდ ცნალებით, მანვე
 სთქვა, ვითარმედ: იქნებისო, სხტა-
 თაცა მრავად-გუარითა, სხტა ღ
 სხტაობისა სქესითა, უკეთე იცუბად-
 ნენ მათ შორის ნაწილნი სიტ-
 ყუსანი ღ ანუ ნათესავნი ზმნათანი,
 ღ ანუ ბრუნტანი სახელთანი, ანუ
 დრონი ზმნათანი, არა თუ გან-
 სწავლიელ ქმერდღუჭლთაებრ,
 არამედ შტწნიერ რიტორთაებრ.
 (მიხითარის).

ბ. წინადადებისაგან ბჭმულისა, (სიმ-
 უც. 2,) გამოკალს ესე, არა სათანადო
 არს მრავალყვარ მიდმოჭკუელნი იგინივე
 იდენი სიტყუსსნი ღრამბიტეოსობით-
 სს ხელოკნებასა შინა წურთად, არამედ
 სამჭერ-მეთქოს შინა ხელოკნებასა.

მამასდადე, რად დავჭურეთ აჭა,
 მრავლითა არ სათანადო მათა შრომითა.

ეტიტობი § 461.

ა. რქწნ უჭჭ დაჭსსენით მაგალი-
 თნი: 1, ბჭწლისაგან სამდთოაჲს, სა-
 მდღედლოაჲს წერილისა, 2, სამდთოთა-
 გან კვისტოლეითა, ყოვლად ბრძნისა ნუ-
 ტრისა ზავლესთა, 3, სამდთოთა მამათა
 წერილთაგან ღ სსწანი ბჭწლთა ჰრომაელთა
 მწერალთა ღ ანდთაგანცა ჰილოსოჰითა:

ბ. ამისთჳს: 1, რათა მოწა-
 თენი უმჭჭტრეს იქმნენ შეწუობისა,
 მიმარდ ნაწილთა სიტყუსათა, 2, რათა
 ცნობილ იქმნეს მოწათეოდ, ვითარმედ
 იდეა სიტყუსა მარტივიცა არს ღ შეზა-
 ჳბურეობცა, 3, რათა საცნაურ იქმნეს მათ-
 დც, თუ ვითარ განთენილ იქმნების შე-
 წაკებულებითა თჳსითა მრავალთადმი
 სიტყუბათა, 4, არა თუ თჳს შორის
 ერთსა სიტყუბას უბურებან ოდენ სასელ-

ნი, ანუ ზმნანი, ანუ საძიებონი, არამედ
 ესენი, რომელა ზირველისანი, შემდგომ-
 თაცა შინა სატყუბათ დაიდებან მრ-
 ვალყვარ, 5, არათუ არიან ლექსნი ოდენ
 მიღებულნი საძიებოდ, არამედ ყოვლადნიცა
 სიტყუბანი, 6, არათუ გუელამოდებნი გუელ-
 მიმდებადთა თჳსთა მდგომარეობითა მოი-
 ღებენ, არამედ ცნალებით. ესე არს ესე,
 უკეთე უფალნი არიან ზმნათანი გუელ-
 მოღებანნი, მოიღებან გუელ-მოღებათა-
 გან, სსწუსა სიტყუბასა შინა, საძიებოდ
 სსწათა ბრუნჯთა, ანუ მითჭჭ ღ თუ სა-
 დამე საძიებო არიან, მოიღებან უფლად
 სსწათა ბრუნჯთა, 7, ეკ-სასკედ გუელ-
 მოღებულნი იგი, შემდგომად მეორესა
 შინა სიტყუბასა, ღ მესამესა, ღ მე-
 ოთხესა, ღ მესუთესაცა ნუ უმე ცნალები-
 თა მდგომარეობისათა მოიღებან, 8,
 ღ ესეცა, ვითარმედ ნჭწნებითი უჭჭ
 ნაცნულ-სასელი იგივე ღ ერთი ლექსი
 დაეჭჭტების, რათა ზედ-შესრულეცა
 იყოს არსებითთა ღ გუელ-მომდებცა, მა-
 შინ გუელამოდებისამებრ არს არსები-
 თი ღ შეიწუნარებს ზედ-შესრულესაცა ღ
 ზედ-შესრულ-ყოფისაებრ, არა შეიწუნა-
 რებს ზედ-შესრულესა, გარდა განმათჳსუ-
 ბელისა რაჲკეჲსა, სსწანიც არიან ეს-
 ტუბანი საცნაურ-ყოფად მოწათეოდ სა-
 თანადრნი, რომელნიცა შემდგომად თჳ-
 თეულთა მაგალითთა, სიმკაცრეთა შინა
 იჭჭტებან.

მუნეაჲს, რათა მოწათენი უმჭჭტრეს
 იქმნენ სიტყუბათა ყოვლადთა დარღუჭ-
 ვისადმი ნაწილთადმი თჳსთა.

ღ ამისთჳს გმა არიან თქმულნი იგი
 ათ-ცხრამეტნი მაგალითნი.

თ ა ვ ი ი ბ.

თუ სსსმართა რომელითამე ღრმა-
მატიკოსობითისადმი სინტაქ-
სისა;

§ 462.

არა სრულათუხ სიტუქათა ვჭსთქქწ-
ნით მუორეს შინა ნაწილს, (თავ. 18,
§ 264.) ესე იგი ვხოტეტიკადასთუხ ღ
ჭჭა ვჭსთქქამ-ნიშნათუხ მისთა.

§ 463.

ა. არათუ თუსსა სავუთარსა ზმნისა
მოკიდების უკეთუ, არამედ სასიღქრე-
ბითისაცა მუოზადსა, მაგალითებრ:
ჭრქტა ილია ფიცხედად ით-
ხოვე, უკეთუ მიხილო ამადღებუ-
ლი შენგან, იუაჲნ ეგრე (4 მუჲა,
2, 10).

ბ. შესაძლებელ არს მოკიდებად სას-
ღქრებითისაცა აწ-მუოსა, მაგალითებრ:
უკეთუ გნებაჲს შესღობად ცხოვ-
რებასა, დაიმარხენ მცნებანი. (ლუკა,
11)

გ. ეგ-სასედ ესენიგა: ვიდრე არა
თანა იუოს ეგადთა თქტქწნთა ძეძჲ,
ვითარცა ცხოვედნი, ვითარცა
რისხვთ შთანთქნეს იგინი (ფსალ.
59, 19).

დ. მებრკვე: ხოლო უკეთუ ინე-
ბოთ ღ ისმინოთ ჩემი, კეთილსა
ქტქწანისასა ჰსაჭმდეთ თქტქწნ;
ხოლო უკეთუ არა ინებოთ ღ არ-
ცა ისმინოთ ჩემი, მანუდმან შეგ-
ჭამნეს თქტქწნ, რამეთუ ჰირი უფ-
ლისა იტუოდა ამას. (ისაია. 1.)

ე. მებრკვე: რა ეამს მოვიდდე, მაშინ
ვბრძანო. (1, კორ. 11, 34)

მ. ესეებრკვე: ნუ უტქწ ისრაილმან
არა ჰსცნა (ჭრომ. 10, 19.)

ზ. ესთაჲ: ნუ სჲდა ინილონ
თუალითა ღ უერთა ისმინონ.
(საქ. 28, 27.)

თ. ესთაჲ: ანუ არა ესრეთ ჯერ
იუო ვნებად ქრისტესა ღ შე-
სღობად იგი დიდებასა. თუხსა.
(ლუკ.)

თ. მებრკვე: მაშა, თუ სადამე დე-
დად შენი ჰსწყურების ჩტქწნდა, თა-
ნა-გაძს შენ, რამეთუ იგი მწყაღრ-
ბედო-ჰყო ჩტქწნდა. (ეფრე. წიგნი 7,
თავ. 4).

ესე ახალი ჭრასის არს ღ საძლო-
თა წწილთა შინა არა ჰოკინდა.

თ ა ვ ი ი ბ.

თუ სსსმართა სსსმართა რომელი-
თამე ღრმამატიკოსობითისა სჯ-
ტაქსისათა;

§ 464.

ა. ოდეს იგი ზმნანი ორნი მძი-
ბულნი სსუსა ღ სსუსა ბრუნუსანი, დათხ-
წუსას შინა სიტუქათასა შეკლენ
ჲჲამს არს კედე საშუალისა მოკიდება
მათი ურთაქართარს ღ კაჲშირისა მერ,
არამედ ჰჲამს ჰირველად თხოვლით ბრუ-
ნუჲა ზმნასკან ჰირველისა ღ მეწმეა
სსუა ზმნაჲ დადებად, მაგალითებრ:

ჰსძრწოდა სახილავისკან საში-
ნეელისა ღ ჰუთარვიდა თუალითა
თუსთა კელითა.

ბ. დაკუწტუების, ვითარმედ ზმნანი,

მიმღებულნი ოდესმე სხვსა და სხვსა
ბრუნვასანი მოკადულებენ ურთიერთი-
სადმი უსაშუალოდ და კავშირისა-მიერ
ძალით შექონნი საძიებოთანი, მაგალი-
თებრ: შეიუტრებდა და შეიუტრებო-
და, ესე იგი შეიუტარებდა ძმასა და
შეიუტარებოდა ძმისივან.

ბ. დაკეჭნების, ვითარმედ ზმინანი
ერთსა გუბარსა ითხოვენ სამიბოისა
ბრუნვასა, მაგალითებრ: იმარხვდა
მცნებათა და მოიღებდა მოსაგებელ-
თა.

დ. ზმინანი, რომელნიცა ერთისა ქუჭ-
მდებარისა მიმართ მოიღებინ იმ საკლე-
ცებიან იგინი, მაგალითებრ: დედაბაპი
ბრძენი განაგებნ, ჰმართებნ, ემ-
კაცრვნ სანდლსა თვისსა და სხუანი.

განსაზღვრება ესე არა ჩუქნი არს,
არამედ სსუბთა ღრამიტკიკოსთა განსა-
ზღვრებათაგან მოღებულნი, მაგალითებრ:
არან ასონი, რომელნიცა ადვილად შესაძ-
ლებულ არიან ერთმანეთისა ნაცრულად
დაღებად ჩითათუ მჭსგაკსებისათჳს მა-
თისა, მაგალითებრ: ხ, ვ, ბ, ჰ, ანუ
ბ, ფ. და ანუ ვ, ძ. ეგ-სასუდ: გ, ბ,
ანუ დ, თ, და ანუ—დ, ტ, ანუ თ, ტ.
ეგ-სასუდ: ვ, ბ, ანუ: ვ, ჳ. ეგ-სასუდ: ზ,
ს, ზ, ც, ანუ: ზ, ძ, ანუ ც, ძ,
წ, ძ, ზ, ე. ეგ-სასუდ: ე, ც, ანუ ე,
ს, ე, ბ. ეგ-სასუდ: ჯ, ც, ანუ ჯ, ბ.
ეგ-სასუდ: ღ, ნ, ღ, რ, რ, ს.
ეგ-სასუდ: ჩ, ჭ, ჩ, ც, ჭ, წ.
ესენი დაღათუ ადულ სსაზღვლო არიან
ერთმანეთისა, მაგრა ფრად უხამს
არს უშუქნ და უგუან.

§ 2.

შესაბამ წერასა და უგამოცდილესად
სსუბისა მისსა მისსა მისსა მისსა
რამენი: 1 ცნობა ხატთა, ესე იგი
შესასუდავთა მნიშვნელთა ასოთასა, 2,
ცნობა ჰროსოდათა და ნიშნითთა ღრამ-
თა მათთა, 3, ცნობა თვისებათა ასოთა
აღმოჩენასასა, 4, გამოცდილება ასო-
თა მეთქვნობისა; 5, სსოგადო უო-
ფა ნათესავისა-მიმართ წერილთასა, 6,
ცნობა ჭარბათა

§ 3.

შესასუდავნი მნიშვნელნი ასოთანი
შუღთა მიმართ სსუბობათა იწულებენ
ჩუქნისამებრ წერილისა.

1. პირველსა ზედ-წოდებულსა საზე-
ნათა, ამაღ რომელ, წყებას შინა უპირ-
ველესთა წერილთასა, თავად დაიღების
და სამღოთაცა სსუბთა; და დაიღებულ-

ზედა დართუაჲ მესამისა ნაწი-
ლისად, ესე იგი ცნობისა-თჳს
რომელთამე, შესაბამ წერათა, უბ-
ნობათა და აღმოცნობათა, რომელ-
ლიცა თჳს ეკვს საღრამიტკიკოსა
ველოვანებასა.

თ ა ვ ი ა.

თჳს შესაბამ წერისა.

§ 1.

შესაბამ წერა არს შემძღებუ-
ლობა წერად საჩუქნელობობათა
და საკეთრიითა წიგნითა.

თა რომელთაზე, სახელთა წერასა ეჭვოფთ
ამათთ, მაგალითებრ: **ქ**, **ქ**, განსა ესე
სსწად ჭ სსწად ეჭვადლოვანად ჭ რაუ-
ლადმე შესხედვად დაინაჭუნებთის.

2. შემდგომად ზედ წოდებულ ასო-
მთავრედი, ამაღ რომელ წებასა შინა
სიტყუსა ჭ ზეროდისასა თავად დაიდუ-
ბის ჭ ანუ წებასა სახელთასა, მაგა-
ლითებრ: **ჰ**.

3. სსწასა ზედ-წოდებულ მგერ-
გლოვანი, მაგალითებრ **ჟ**.

4. სსწასა ნოტრი, რომელსაცა
ვიგვეთ სსწათა ავქსონთა წერილთა მო-
ღებასა შინა წერილთასა, მაგალითებრ: **ზ**.

5. სსწასა — საზოგადო, რომელიცა
მრავალთა წერილთა შინა, ანუ სტამბი-
სა ჭ ანუ კალმით წერაღისათა ემხარე-
ბის, მაგალითებრ: **ი**.

6. სსწასა — უჩავისფერხილოვანი,
რომელიცა, ანუ ფურცლისა დასასრულ-
სა ტაკუსა შინა ისმეიანს ჭ ანუ უოველ-
თა ფურცელთა შინა უოველადისა წიგნი-
სათა, მაგალითებრ: **ქ**.

7. სსწასა წოდებულ ასო-მთავრე-
დი-თხზუელი, რომელიცა ითხზეს, ანუ
საწინათა ასოთაგან ჭ ანუ ასო-მთავ-
რულთაგან, მაგალითებრ: **ყ** **ო** **პ** **რ** **ს** **შ**.

§ 4.

ა. თქმულთა მაგალითთანი, ესე იგი
სსწა ჭ სსწანი სტრი ასოთანი უსამს
არიან ერთი იქორისა ადგილსა დადებად
ღ უოველად შეუგუნებულ.

ბ. არა არს განონი, რათა რაოდენობა
სიგრძისა, ანუ სიარცისა ასო-მთავრულ-
თა საწინათა, ანუ განთხზულთა, ანუ
სსწათა სტოთა ასოთასა, რათა განწესე-
ბულ იქოსმცა მებრ ჭსჯულ-დებულეობასა,
არამედ შესაბამისა დროსა ჭ ადგილსა

შინა ისმეიანს, ეგე ვითარითა შესხედ-
ვითა თვთოველნი, ვითარ იგი გჯ-
თქმამს, (§ 2.)

§ 5.

დუქსსა ამს პროსოდისა ჭსთარ-
გმანებენ, ვითარმედ არსო თქმა. ხოლო
განჭსაზღწერებს მისითარ სომეხი: პრო-
სოდია არს ოხტრა რამდე, წყო-
ბითი, გამოღებასა შინა ასოთა
მარცხედთა, დუქსთა ჭ სიტყუა-
თასა. (დრამ., დამტ. მესამისა ნაწი-
ლისა, თავა 1.)

§ 6.

ნათესავი ესე პროსოდია იწულების
სამთადმი სახეთად: 1, გამოხმობად,
2, სუფის-სტრქთად, 3, დროები-
თად.

§ 7.

გამოხმობა, არს გამოსლუჭა ხმისა,
რომლისა შორის აღმოსა მწუჭტადრე
ხმისა ზედწოდებულ მხვლი ჭ შთამო-
სა მოხრილი.

§ 8.

სუფისსტრქთა, არს მოჭქედება მძ-
ნწადრე ზსისისა, რომლისა შორის სხ-
ლადრე აღმოსა, ზედწოდებულ ბრჯუვი,
ანუ მქისეი. ხოლო ლბილსა ჭ წვლილსა
საშუალ გამოხმობასა — ზედწოდებულ
ლიტონი.

§ 9.

დროებითი, არს დაჯდება დროისა,
გამოსლუჭასა შინა ოხტრისასა, ხოლო
თუ სადამე ჭუფონოს ოხტრამან, ზედწო-
დებულ გრძელი ჭ თუ სადამე ჭუფო-
ნოს ნაკლებ-ზედწოდებულ მოკლე.

დრამნიშანი § 10.

დრამნიშანი გამოხმობისა სასეთანი:
/ ამას უკუტ წოდებულ მახვილი.
/ ამას უკუტ ზედ-წოდებულ მოხრილი,
რომელიცა კითხუთა შინა კეუელ არს.

დრამნიშანი § 11.

დრამნიშანი სუელს-კუტისას სასეთანი:
/ ამას უკუტ ზედ-წოდებულ ბრჯგუე.
/ ამას უკუტ ზედ-წოდებულ ლიტონი.
/ ამას უკუტ ზედ-წოდებულ ლბი.
/ ამას უკუტ ზედ-წოდებულ ლბი.
/ ამას უკუტ ზედ-წოდებულ ლბი.

§ 12

დრამნიშანი დროებითისა სასეთანი:
/ ამას უკუტ ზედ-წოდებულ ბრძელი.
/ ამას უკუტ ზედ-წოდებულ მსკლე.

§ 13.

ა. თქმულნი იგმ გამოკობისას სასენი
წესიერ წარსა შინა სასმარ ჩინ, რა-
მეთუ ყოველი წიგნიი სუთოეულსა
მათსა ისაუთრებენ, მაგალითებრ: ა, ებ
ი, ო, უ, ც. ესენი უკუტ არიან
გრძელნი საკუთარ კოვან ყოფისათჳს
მათისა. ამათგანი, რომელიე მასჯელ,
რომელნიცა ბრძანებითსა სქესისაჲმერ
შემსასა ღ ანუ სასუქსა წრფელობითსა
ნათესავისაჲმერ საძებოასა შემსასსა ში-
ნაგბნ, ანუ კადურ-ძღებარებენ. დრამნი-
შანი იგი მასჯელი შესაბამ არს დაღ-
ბად ზემო კერძო ასოაჲს.

ბ. ღ მათგანი (სიმეც. 1.), რომელ-
ნიცა კითხუთათა შინა მდებარებენ მათ-
ზედა, ზემო მათსა, ანუ წოდებითისა
ნიშანი, რომელა **ჲ** ზემო რე მისა მო-
სრელი დრამნიშანი დადებად სთანადრ
არს.

§ 14.

ასონი ესე: **ჭ, ძ, ჴ, ე, ჳ** კუტ-
ლად ესენიცა: **ჴ, ჴ**, დაღათუ არა მარ-
ცხალთა იქმონენ ღ არცა უდღჯღებთა
შმნათასა, არამედ მებრ ამათსა მოქმედ-
ბეს. (ნაწილი 2. თავი 2, § 157).

ხოლო მოქმედება მათი ესე არს, კი-
თარმედ სმოკანთა თანა იოხურანი, არა
ბრჯგუთა ღ ლბილთაებრ წიგნთა ღ არცა-
ღა მებრ საკუთარ გრძელ სმოკანთა.
ამისთჳს მოკლ-სმოკანად იხედ-წოდა
წიგნი: მიერ, რომლისა დრამნიშანი არს
მოკლე **მ**, დრამნიშანი ესე კადურისა
ასოაჲსა, ზემოდადებად კეუელ-არს კე-
ლისა სასჯელისა მოთხრობითისა, რომე-
ლიცა არა მოთხრობითად იყოს ბრ-
წილი.

§ 15.

ხოლო წიგნი ესე, **წ, იმ, ქ, რ**-
მელნიცა მასლობელ კბილთა, სასისა-მი-
მართ, მცირედ ფართოდრე შესებთა ენი-
სა მწუტწრუალისათა გამოიღებან ღ ესენი:
წ, ი, ქ, იმ, იმ, რომელნიცა მწუტ-
ტადრე შესებთა სასისა მიმართ ენისა
მწუტწრუალისათა გამოიღებან, არიან
ლბილი, რომელთა დრამნიშანი არის
ლბილი. (ნაწ. 2, თავ. 2 § 156, სიმ-
ეც. 6, წიგნისათჳს).

§ 16.

სსტენი ესე ასონი **ჴ, ჴ, იმ, იმ**,
რომელნიცა ბაკეთა ურთიერთას შესები-
თა, სმოკანთათანა გამოიღებან, ხოლო
ჴ, რომელიცა ბაკეთა შინაგან მცირედრე
მჭირსედ ურთიერთას მასლობელ ყოფი-
თა სმოკანისათანა გამოიღებან ღ **ჴ**,
რომელიცა ბაკეთა შინაგან, არა ფრად

მჭირსედ შესებათა, ხმოვანისათანა გამოიღუ-
ბის, ზედწოდებულ ლიტონი, რომელთა
დრამნიშანი არს ლბილი 2, (ხაწილ. 2,
თავი 2, § 356, სიმკაც. 6 წიგნისათჳს,

§ 17.

სსჴანისანი ესე: **ჴ, ჴ, ი, ი,** არს
ფრად მსაჭიროებიანი გარხისა შინაგუნ
ხმარებისანი, გამოქსრულნი ხმოვანს-თა-
ნა. კჴსლად: **ჴ, ი, ი, ი,** ხორ.
სისა მჭისედ ხმარებისა მსაჭიროებიანი

ხმოვანთა-თანა გამოიღუებიანი: **ჴ, ი,**
ი, ი, ი, ი, სსისა მჭისედრე,
ფართოდ შეხებიან ენისა მჭრვალისა-
თა ხმოვანისათანა, გამოიღუებიანი ამათ
ზედწოდებულ ბრჯეუ, რომლისა დრამ-
ნიშანი არს, **ღ**. (ხაწილი 2, თავ. 2,
§ 156 სიმკაც. 6, წიგნისათჳს.)

§ 18.

მეცნივე ვართ მცნობელობით, ვითარ-
მედ წიგნი, რომელნიცა ჴჴშე შეცულ
არან: **ღ** ბიდილისა, **ღ** ლიტონისა ღ
ბრჯეუმასა, არცა თავით თჳსით მებრ
საგუთარ კმოვანთა გრმელთა ღ არცაღა
მებრ მოკლეთა იოხჴიან, არამედ თჳ-
თეული მათი საჭიროების გამოიღუბას
შინა, რომელსამე კმოვანსა ღ ესრეთ გა-
მოიღუებიანი.

§ 19.

კმეულ არს სსჴადგა ნიშანი, გარდა
პროსოდითა, რომელსა ეწოდების ქა-
რავები.

§ 20.

ა. ქარავები არს დრამი, რამე
ზედმდებარე დიქსთა, დასამოკ-

დებელად წერილისა. ხოლო იწუ-
ლების ნათესავი ესე ორთა მიძახი-
სეთა. 1, უადრესობითისად, 2, სა-
ყოველიდოდ.

ბ. პირველი უჴჴს სსე, ჴრავების
იწუალების სმად. 1, ლატონად, რომ
მელცა. ითქმის სმდთოთა ჴედა, 2,
ტულიად, რომელიცა ეკმარების შემდ-
გომად დუთისა, დიდათ სიწმიდეთა ჴე-
და ღ 3, იპერტულიად, ესე იგი დიდათ
სამატოთა ჴედა.

ბ. მისეე ნათესავისა სსე, რომელი
იწუალების: ასომთავრებითად და
საზოგადოდ.

§ 21.

ქარავები, რომელ-არს უადრესობი-
თი, სამთავე სსეთა იგივე ღ ერთი
შანი დრამი არს ესე **ღ**

- იწ, დმერთი.
- იწსე, დმერთისა.
- იწე, დმერთისა.
- იწი, დმერთისანი.
- იწი, დმერთი.
- იწი, იესო.
- იწი, იესოსი,
- იწი, ჴრავისე.
- იწი, ჴრავისესი.
- იწი, ჴრავისესი.
- იწი, ჴრავისესი.
- იწი, ჴრავისესანი.
- იწი, უფალი.
- იწი, უფალი.

მაგალითი ტულიანი.

- იწი, უკვლად წიდა.
- იწი, დუთის-მშობელად.
- იწი, დუთის-მშობელისა.

ჯრ;	ჯრარი.
ჯრისე,	ჯრარისა.
ჯრე,	ჯრარსა.
ხეძმარე,	სასარება.
ხეძმარესი,	სასარებისა.
ხეძმარესი,	სასარებას.
ხეძმარი,	საჯურთსეველი.
მაგალითი	იპერტუელი:
ჩრე,	წმიდა.
ჩრესი,	ანგელოს.
ჩრისორი,	იერუსალიმ.
ჩრის,	ისრაილ.
ჩრისი,	კათალიკოსო.
ჩრისჩრისი,	კპისკოპოსი.
ჩრისჩრისორი,	მღუდელ-მთავარი.
ჩრისჩრისი,	მღუდელი.
ჩრისჩრისი,	კურთხევა.
ჩრისჩრისი,	მოციქული.
ჩრისჩრისი,	წინასწარმეტყველი.

§ 22.

თქმულისა მის ნათესავისა (§ 20),
სახე მეორე, აწულების ორად: ასო-
მთავრულებითად 2, საზოგადოდ.

ჩ. ძ. ჩუ.

საზოგადოებისა, მაგალითი:

ჩუ,	არამელ.
ჩუბარსი,	ვიდრქმდის.
ჩუი,	ვიდრე.
ჩუ,	გუზად.
ჩუ,	სოლო.
ჩუ,	რამეთუ.
ჩუ,	ვითარცა.
ჩუ,	ვითარ.
ჩუ,	ფრიად.
ჩუ,	ყოვლად.

ყრ,	ყოველი.
ქრ,	რომელი.
ქრისე,	რომლისა.
ქრისი,	რომელმან.
ქრისი,	წინასწარ.
ქრისი,	შორის.
ქრისი,	ფრიად.
ქრისი,	შემდგომად.
ქრისი,	შინა.
ქრისი,	რომელ.
ქრისი,	შეიწულებე.
ქრისი,	შეგუწულებე.
ქრისი,	ჩემი.
ქრისი,	ჩემისა.
ქრისი,	ჩემისა.
ქრისი,	შენ.
ქრისი,	შენსა.
ქრისი,	თქმულ.
ქრისი,	ჩუტნ.
ქრისი,	ბეჭუქუელად.

§ 23.

ა. გამცნებთ, კასარებთ დ გამცნებ-
ბითცა, რათა ჰატიოსანი ესე დ სასარ-
გებლო შრომად ჩუტნი დ, უფროსდა
კსთქუა, მღუდელ მოქმედება, არა რუდად
ჭყოთ თქმულნი, რომელნიცა, რომელთაჲ
მიერ მისეცთა ჰსრწინით წერილთა
ჩუტნთა, ჰარაგმთა უსათანადოთა, სმი-
რად შემოკლებითა, აიერიოტან, სიკაც-
რით განწესებისაჲსებრ ჭყოფეთა დადუასა
ჰარაგმთასა.

ბ. ჩუტნი არა ასაღნი დაგუსსანი ჰა-
რაგმანი, არცა ჩუტნი რამე ჰოკნილნი
დ თუ სადამე, რომელიმე ასოჲ გან-
მართეთ ჰარაგმთა შინა, იგიცა გან-
რეწნილი განკასსლეა, მით რომელ, ჩუტნი,
ყოველიოურთ ქუტლთა წმიდათ თარგ-
მანთა ჩუტნთა შედგომილნი შემოქრებთ

მათგან მცენილთა და განკარგულთა ჭრეუნი-
 ლთა და დამჭნელებულთა განმარტყასა.
 სოლო თქმენ, რომელნიცა სსუათა ენი-
 სავებრთა ლექსთა და ანუ ჩუენებურთა
 ძუენლ ლექსთა და არა ნიანდაგ კიეულთა
 სიტყუებათა შინა ჭსწერით ჭარბემით, არა
 უწყით, თუ რაოდენთა უძაღლოებათა
 მოკაწერენ, ვითარცა მრეუენულთა საჭი-
 რთადაც და ყოვლად საკმარისა წერილისათა.

ბ. ტკივილთა გულთა კესანსებები
 მათ, რომელთაცა წერილნი ჩუენნი,
 უჩუენებულთა, უსამითა და საძგთა ჭარბ-
 მათა-მიერ აღვასეს და სოფულთა მი-
 მართ მუენიერებადა დაყენეს და ადვილნი
 წერილნი ჩუენნი გაძმულეს.

დ. ამიერიტგან იბრძანების სიმღ-
 ლისაგან შისისა, მეფისა ჩუენისა,
 ქმინად წიგნი და ვალობანი და წერანი
 ჭართულებრნი, სასწავლონი ყრმათათჳს.
 სოლო ვუელად თავის-უფაღნიცა და აზ-
 ნაურნი ცნობანი გნოსისნი და სემინა-
 რიანი, ქმინად მოწაფეთათჳს და ესენი რა
 იქმნებან, გუბაქუს სასოება ღუთისა-მი-
 მართ, რა საბეჭდაღნიცა იქმინეს წერილ-
 თანი, მშინ იბრძანების მწუწალთა მი-
 მართ ჰლავთასა, რამეთუ თქმულთა ჭა-
 რბემათა ეყრმაღენ და თუ სადაჲ თუთ-
 ჭსკრულობით წინა-აღმდეგ იქმინეს, ჭეშქა-
 რიტად მეფობისა და მღუღელთა-მთაგ-
 რობითისა კელმწიფებისა-მიერ ჰსტიყე-
 ბულნი, ღანიდკუნებანი ტიპოღრაფიით.

§ 24.

არან ვუელად ღრმინაშინი, რომელ-
 ნიცა თუთოუელთა ყოვლადთა ლექსთა
 დანიშუენის.

მაგალითი:

- ქ. კერი.
- ზ. გურო.
- ⌋(მრნობლი.
- ⊖. კინჩხობო.
- ⊔. ღომი.
- ⊔. ჭალ-წული.
- ⌋. სასწორო.
- ⌋. ღრინკული.
- ⌋. მძულდოსანი.
- ⌋. თსის რჭა.
- ⌋. წულის საჭანელი.
- ⌋. თუქზი.
- ⌋. კრონოს.
- ⌋. ზუკს.
- ⌋. არიას.
- ⌋. მუე.
- ♀. აზროლიტი.
- ♀. ერმის.
- ⌋. მითურე.
- ♀. ვარსკულავი.
- ♀. ხე.
- ♀. მღელო.
- ♀. მფთხეული.
- ♀. თუქზი.
- ♀. ოთხფურხი.
- ♀. მწერი.
- ♀. ჭუნწარმძრომი.
- ♀. სსუათა ენათა სახელი.
- ♀. უსამი რაჲმე.
- ♀. უცხადო.
- ♀. სსუელი.
- ♀. კუბიუნია.
- ♀. ღრამი.
- ♀. წერტილი.
- ღ. სიტყუა ერტიკოლთა, ანუ უღმითათა.
- ღ. წერილთაწამება.

თავი 3.

თ ა ვ ი ბ.

თუხ გამოცემებისა.

§ 25.

გამოცემა, არს წარმოება დიქს-თა საკუთართა-მებრ აღმოჩნდება-თა ასოთასა ჭ წარმოცემა დიქს-თა აღმოჩნებისამებრ მარცხადა-თასა. (მისიო. დრამატიკ. ნაწ. 3. დამატება, თავი. 2.)

§ 26.

ა. ისმევს გამოცემა სიმარტივესა ენისასა ჭ არს სიბრველესა, რამეთუ ვერ ძალ-უძის ენისა სიბრველესა კეთილ-გამოცემად ასობნი, ვერცა მარცხადნი ჭ ვერცა სიტყუნი.

ბ. აღმოჩნდება შინა სამკაცრულ-არს, რათა მესგავსნი იგი ასონი, (თავ. 1. § 1, შესაბამი წერისათვის). ერთმანერთისა ნაცხლად არ გამოცემათ აქმენ.

გ. ისმევს გამოცემა ზედ-მიწეინილება-ბასა ზროსოდათასა, ესე იგი გამო-სმოხისადმი სულის-კუჭისათვის ჭ დრო-ბითისა, მაგალითებრ: არ შესაბამი არს წესიერ გამოცემისად, არა თუხ-თუხსა ადგილსა გამოხმობად, მოხრილი ჭ მახვდრე, გრძელი ჭ მოკლე, ბრჯეუა, დობილი ჭ დიდიანი.

დ. გრძელი არიან საკუთარ სმოხან-ნი (§ 13.) ჭ გრძელადრე ჭხამნი გამოცემად იგინი. მოკლეცა არიან არა საკუთარ სმო-ხანი (§ 14) დაღათუ თქმათა შინა, არა თრიად გარძელება მათი სხმარ-არს.

ე. თუ სადაჲ ლექსსა, რომელსაჲ შინა, ესე ეჭარსა, შემდგომად უსა იგი-დურებისა, მაგალითებრ სიტყუთა, — აქა

უ, ბრჯეულები, ჩუჭულებსამებრ გ-მოლებისა ჩუჭისა, (ნაწილ. 2, თავი 2, § 157. სიმეც. 2, წიგნისათვის), კითარმედ საშუალ ასოსა ამის, რომელა უ ჭ წიგნისა ამის, რომელა ვ, გამოცემების ხმა რა-ჲე შეწეინთა ზირველისა სმოხანისათა, რომელა ა ჭ უ, იგი გარჯეულების, მაგალითებრ: სიტყუთასა, ცუბარი. მე-ბრვე ჭ, გაბრჯეუებს უ-სა, მაგალითებრ: სიტყუწმბითა, მეტყუწმდი, ჭ სხუ-ნი. ამაღ რომელ უ, არა თუხსა საკუ-თარსა გამოსცემს ხმასა, ნაცხლად წი-გნისა ამის, რომელა ვ, ჭ შემდგომნი იგი ასონი გამოსცემენ ხმასა. ხოლო რდეს ლექსსა შინა საშუალ დაეკუჭთე-ბის უ, ა, მაგალითებრ: მარცხადი, რაქამი დაბრუნების ლექსი ესე. ვ, რომელ-არს მოკლე, მიჯნდის უ-ს ძალსა სა-სმოხანოსა ჭ ჭუთოს მას რეცა ვ-სა, მა-გალითებრ: მარცხადისა, მასსადაჲ გაბრჯეულების უ.

§ 27.

გრძელი, გამოცემასა შინა, არ სა-თანადო არიან ნაცხლად ერთმანერთისა გამოცემად, მაგალითებრ ა, ნაცხლად სხუსა, გამოცემასა შინა, რეცა მესგავსი-სა თუხისა, რომელა ე. ეგ-სახედ, არცა ი, რომელიცა გამოცემასა შინა შორად-რე ესმესგავსების ამათ ჭ არცა ი, უ, ნაცხლად ერთმანერთისა, რომელნიცა დაღათუ ხლორე ჭმესგავსებენ გამოცე-ბასა შინა.

§ 28.

არცა გრძელი ესე ა, ჭ მოკლე ესე ვ. ნაცხლად ერთმანერთისა ჭხამნი გამოცემად, მით რომელ ა, საკუთარ სმოხანი, თავით-თუხით გრძელ ჭ

წელტუდ გამოიღუბის, მაცრა ზ, მისთანა
შეერთებული—მოკლედ ღ სორკლიერ გა-
მოიღუბის.

§ 29.

არცაღა გრძელი ესე 1 ღ 3, ნატჷ-
ლად ერთმანერთისა, მით რომელ 1,
საკუთარ სმოკანა თავით თუსით წელტუდ
გამოიღუბის ღ 3, მისთანა შეერთუ-
ლი გამოიღუბის მქისედ ღ სორკლიერ.

§ 30.

არცაღა გრძელი ესე 2 ღ მოკლე ესე
3, ნატჷლად ერთმანერთისა მით, რო-
მელ 2, გრძელ ღ წელტუდ გამოიღუ-
ბის თავით თუსით ღ 3, მისთანა შეერ-
თებული არა წელტუდ, არამედ მოკლედ
ღ მქისედ გამოიღუბის.

§ 31.

არცაღა გრძელი ესე 1 ღ მოკლე ესე
2 ნატჷლად ერთმანერთისა, მით რო-
მელ 1, გრძელ ღ წელტუდ გამოიღუბის
თავით თუსით ღ 2, მისთანა შეერთ-
ებული არა წელტუდ, არამედ მოკლედ ღ
მქისედ.

§ 32.

ეგ-სახედ უსამს არს გამოიღუბად ნა-
ტჷლად ერთმანერთისა მოკლე ესე 3,
ღ ბრჯგუჲ 3, მით რომელ 3 სმოკანი-
სათანა შეერთებული მოკლ-სმოკანი-
გამოიღუბის ღ მაკუთად მარტჷლისა,
ხოლო 3 სმოკანისა-თანა შეერთებული
გამოიღუბის ბრჯგუდ.

§ 33.

მებრეე მოკლე იგი, 3 ღ ბრჯგუჲ
ესე, ღ, უსამს არიან მებრ ერთმანერ-

თისა, გამოიღუბად, მით რომელ 3 სმო-
კანისა-თანა შეერთებული მოკლე სმოკა-
ნად, გამოიღუბის მაკუთად მარტჷლისა,
ხოლო ღ, სმოკანისათანა შეერთებული
გამოიღუბის ბრჯგუდ.

§ 34.

არცაღა მოკლე ესე 2 ღ 3 ნატჷლად
ერთმანეთისა ჭსამნ გამოიღუბად მით,
რომელ 2 მოკლ-სმოკანი არს სორხით-
გამო მქისედრე ღ სორკლიერ იობრჯს,
არა ფრად მჭირსე ყოფითა სორხისა-
თა გამოიღუბად ღ მაკუთად მარტჷლისა,
მაცრა 3, დაღათუ იგინა სორხით გა-
მოიქისედრე, მაცრა ფრად მჭირსე ყო-
ფითა სორხისათა.

§ 35.

ძალით მღუბარე არს ლეჲსა შინა
მოკლ-სმოკანი ესე, რომელა 2, რომე-
ლიცა უსამს არს მოქმედებითად გამო-
იღუბად.

§ 36.

ბრუნჯლსა წოდებითად სახელსა ღ
საკითხვსა, რადკესაცა ნაწილსა სიტყუ-
სასა გამოიღუბეთ მოხრილად.

§ 37.

ღობილნი, რომელნაცა ენისა მწჷნ-
კალისა ნარნარად სასისა-მამართ, მწჷნ-
ტადრე შეხუბითა სმოკანათათანა შეერთ-
ებული გამოიღუბიან, უსამს არს ფრად
ნარნარ ყოფა მათი შეხუბასა შინა ენისა
წჷნკალისასა სასისა-თანა. ხოლო
არცაღა სინარნარისაგან მათისა დაჲლე-
ბად.

§ 38.

ლიტონნი, რომელნიც კბილთა მსაღობელ რეცა, არა ნარნარად, არამედ ფართოდრე შესებითა ენისა მწუწრკალი-სათა გამოაღებინ, უკამს არს იგინი უოქსაბოდ ფართოდრე ენისა მწუწრკა-ლისა კობილთად მსაღობელ ყოფითა გამოაღებად.

§ 39.

ბრჯგუნი, რომელნიცა გორკისა, ანუ მჭირსე ყოფითა, ანუ არა ფრად მჭი-რსე ყოფითა გამოაღებინ, უკამს არან იგინი ფრად ბრჯგუდ ჯ ფრად სორ-კლიერ გამოაღებად.

§ 30.

აჭმდის უკმწ ითქუნეს ჩქსტანს გა-მოდებისათჳს ასოათასა, სოლო ამი-რითგან ვჭსთქუათა ლექსითა ჯ სიტყუქ-თათჳს.

§ 31.

ა. ლექსნი უკმწ სავსედ ჯ კიად გა-მოდებად სათანადო არიან, რათა არს შთაინთქიოდენ ასონი, ანუ მარტუაღნი.

ბ. რომელნიცა ლექსნი თვთ შორის-დებულ არიან ჯ ანუ შორის-დებულთა ზედა დაითრქსტ თვთოეულისამებრ ს-ხისა, სათანადო არიან გამოაღებად ჯ წერასა შინა ზედა დადებად ნიშანი მათ-ნი.

გ. არ სათანადო არიან, არამედ უკამს ჯ უშუერ მეტნი რადიანი გამოაღებად, ლექსთა შორის, მაგალითებრ: იოვანე. ჯ არა იოვანე, ჯ სსუანი.

დ. სოლო სიტყუათა შესაბამ გამო-აღებისათჳს ვჭსთქუათ შედგომითა შინა.

თ ა ვ ი ზ.

თჳს აღმოცნობისა,

§ 42.

აღმოცნობა, არს კმა გამოაღებ თქმათა ჯ სიტყუათა დრამმატი-კობობათისამებრ სურტაქსისა.

§ 43.

ვჭსთქუ: აღმოცნობა არს კმა გა-მოაღება თქმათა ჯ სიტყუათა. (§ 42) ესე იგი არს, კითარმედ აღმოკითხქსტ-ლის (წერილისასა), კითხქსტას შინა, მსწრადულ შეკმწების ცხობა თჳს შორის სიტყუს იდეასა, ანუ თვთოეულთა თქმათა, ესე იგი ლექსისა, მით რომელ: ლექსი არს ნიშანი მოგონებისა, ზილასოქოსთებრ. (ლოდიკ. თავ. 2, 6, 54, ზაუქისტერ, სმარებისათჳს ლექსისას სიტყუათა შინა.)

§ 44.

ვინაჲთგან აღმოცნობა თანა-ამს დრამმატიკოსისა ჯ უწით ესე გამოც-დილებით, მასხანადმე სათანადო არს ჯ შესაბამ წესიერ აღმოცნობად, რომლისა მიმართ სავსარ არს გამოცდილებით განჭყვას სიტყუათა, ჯ ნაწილთა მისთა, რომლითა შესაძლებელ არს უნაკლულად გამოაღებად ლექსნი ჯ სიტყუანი!

§ 45.

ითქუა სიტყუათა ჯ ნაწილთა მისთა, მიად რომელ აღმოცნობელისა მას არა უკამს ჭსჯად ლექსთა ლექსისა-ებრ, (ესე იგი შეთხზესებრ მარტუაღ-თასა ლექსად), არამედ თანა-ამს ჭსჯად განსაღმურებისა მისისა, თუ კითარსა საზღურებისა შინა იქვეკისა, ესე იგი, თუ კითარსა მოგონებისა დაჭინშინეს. ამით

უკუჩქ ქსეითა იცნობებინ უოკუენი ნაწ
წილნი სიტყუასნი. ეგ-სასუდ სათანადო
მისდა არს ქსეად უოკუადისაცა სი-
ტყუას შეთსწულისა ნაწილთაგან მისთა
დ ეგრეთ აღმოკითხუად.

§ 46.

განსჯა ესე თქმული (§ 45), არს
ქსეა ესე ვითარი, (სიტყუას.) რამეთუ
ქსეის წინამდებარეს სიტყუას, თხო-
ვისებრ მდგომარეობის თვისის, ესე
იგი, ვითარსაცა მდგომარეობას შინა არს
წინა-მდებარე იგი სიტყუა, ხოლო ესე
განჩქეა იქნების სამკურად, შროსო-
დისა-მიმართ დ განმეცრების, სიტ-
ყუათ: სქესისა დცუას-მიმართ.

§ 47.

სამკურადს განქსეისა განჩქეისად-
მი შროსოლოდისა დ სიმეცრი-
სა, სიტყუათა სქესისა დცუად.
ესე არს ესე, რამეთუ თანა-ამს მკით-
ხუქლსა, ესე იგი აღმოდნობულსა, გან-
ჩქეად სიტყუათ სულის-უკუქთისა-მიერ
წესიერ-მდგომარეობისა ებრ სიტყუას,
ვითარმედ, ოდესმე განჩქეად არს სრუ-
ლად, მაგალითებრ: ესრეთ მიჩუქნა
ოაქნი ოაქნი, დ ოდესმე სრუ-
ლად მაგალითებრ: ესრეთ მიჩუქნა
მე ოაქნი ოაქნი, დ კაცი ერთი
მდგომარე ზდუასა ზედსა ადამა-
ტინისასა, დ ოდესმე დასასრულად
სიგსადისამებრ, მაგალითებრ: ესრეთ
მიჩუქნა მე ოაქნი ოაქნი, დ ავა კა-
ცი ერთი მდგომარე ზდუდესა
ზედა ადამატინისასა, დ კელსა
შინა მისსა ადამასი, (ამონ. 7,
7;).

§ 48.

სულის-უკუქთისა მიერ განჩქეულნი
სიტყუებანი: არა სრულად (§ 27),
დ დასასრულად, დანიშნინ წერილ-
თა შინა, რომელთამე ღრამთა-მიერ.

დანიშნა არა სრულისა სიტყუას
იქმნების წერილთა შინა ღრამით ამით,
მაგალითებრ (.) დ ამას უკუქ ზედ-წო-
დებულ ვარია. ხოლო ჩუქნებრ-მძიმე.
დანიშნა სრულისა იქმნებას ნიშნითა
ამით, მაგალითებრ (.), დ ამას უკუქ
ზედ-წოდებულ სტილიმა, ხოლო ჩუქ-
ნებრ, — წერტილი. ხოლო დანიშნა
დასასრულ სიტყუას იქმნების ნიშნითა
ამით, მაგალითებრ (:) დ ამას უკუქ
ზედ-წოდებულ ჩუქნებრ ორი წერ-
ტილი.

§ 49.

არან სხუანიცა ღრამნი, დანიშნულნი
წერილთა შინა რამეთუნი, მაგალითებრ
(.) ამას უკუქ ზედ-წოდებულ ოკსია დ
ჩუქნებრ-მანჯლი, მაგალითებრ: იქმო-
დეთ ნე საზდელსა წარსაწყმედელ-
ლსა, არამედ საზრდელსა, რომე-
ლი ჰვიეს ცნობვრებად საუკუნოად,
რომელსაცა ბრძანებითასა მიმართ ვი-
კმევთ. ეგ-სასუდ ზმინსა სამეოროსა მი-
მართ სასუელას წრფელობითისა, მაგ-
ალითებრ: ისმინეთ ესენი, მთავარ-
ნო სახლისა იაკობისანო დ ნეშტ-
ნო ძეთა ისრაილისათანო, არა
თქმენი არს ცნობად მქსუავრი,
(მოქა 3, 1.)

ამას უკუქ მასულსა აღმარებენ
იქმნენი მწერალნი ჩუქნნი, დამდებნი
საკუთარ ხმოვანთა ზედა.

§ 50.

სსწასა ზედ-წოდებულ **ხომოდოსტო-**ლი, სოლო ჩუქნებრ: გარემორთხმე-ლი (-) მაგალითებრ: უკუტრთუ ჯერ-არს ახალ-მკუტრთელობა, უცხა-დესობისათჳს სახნელთასა, (ღუთის-მეტეუწლისა, ღუთის-მეტეუწლებისაგან ზირკელისა სიტყუსა), ესე უმეტე ჭრთულისა არს დამნიშნელ. ხოლო ზედ-ჭრთუ-ლისაჲცა, (—), მაგალითებრ: უო-ვ-ღობდ არცა ერთითა სახითა მიდ-რეების მათი თავისუფლების-მეტე-ნიერება. (დიონოსიისა, ზეციერ-მღუ-ღელ მთავრობისათჳს, თავი 8.)

ნიშანი ესე ჰყოფს შეკრვას ორთა ანუ სამთა მარტივთა ლექსთა შედგმასა.

§ 51.

სსწასა **წედ-წოდებულ-ყოფთ** ფრჩხილად ( ), მაგალითებრ: შე-ცთომილნი ცრუნი იქმედ ბოროტ-სა, ხოლო წყალობასა ჰ ჭემმა-ჩრითებისა იქმედ სახიერნი.

(არა იციან წყალობა ჰ სარ-წმუნოება მოქმედთა ბოროტისა-თა, ხოლო მოქმედთა კეთილი-სათა.) (იგაჲ. 14. 22.)

იქმენების ნიშანი ესე მსოლოდ ერ-ხისაჲცა ლექსისა-მიმართ, მაგალითებრ: წარვიდოდა იესო დღესა შაბათსა უნობირსა (მათსა) (მატ. 12. 1.) სო-ლო ნიშანი ესე ჰმოქმედებს შინაგან წერი-ლისა მღებარე, თჳს შორის შეწუდეუ-სა ლექსითასა, ანუ სიტყუითასა (იო-ბის წიგნის დასასრული), ანუ ერ-თისა ლექსისასა ჰ განათჳსებს მას ჰ რება იფის ჩუტრულეაჲ, კითარმედ, თუ-სადამე არა სთქვა ფრჩხილთა შორისნი, არა რამე აკლს ძელს სიტყუითასა,

კითარმედ, გარდა ფრჩხილთა შორისთა მათ სიტყუნი იდეათურთ მათით ჰ ჭუტ მათსა მღებარენი დაუყენებულად ურთიერთარს მოკვადებანვე.

§ 52.

სსწასა ზედ-წოდებულ ჩუქნებრ ქტუტ-ნამთი, მაგალითებრ: (-). ესე, სადაცა კიდურ ტაჳისა ლექსი არა შესრულდეს არამედ გარდაკიდეს დასაბამისადმი მყო-რისა ტაჳისა, თანა-ამს მწერალსა, კი-დური ტაჳისა, მარცხულითა დაბოლო-ბად ჰ ნიშანი იგი ქტუტნამთი დადებად განწყუწმდელობისათჳს ლექსისა.

§ 53.

სადაცა დასაბამს შინა ტაჳისასა მო-კალნნ ნაწილნი ლექსისანი, მრავალნი უკომონი, სათანადო არს მუნ ასოათა ამით უ ქმნად მარცხული ჰ ესრეთ და-დებად დასაბამ ტაჳისას. უც-სასუდ დასა-სრულიცსაჲცა ტაჳისასასა, თუ სადამე მოკალნნ მრავალნი უკომონი სათანადო არს ასოათა მით ქმნად მარცხული ჰ ესრეთ დაბოლოებად ტაჳი იგი.

§ 54.

ოდაც იგი მარცხულნი უკომონი მო-კალნნ ლექსსა შინა სსწათა ჰ სსწათა კმოკანთა-მიერ მარცხულ-ქმნილნი, უკამს არს ტაჳისა დასაბამ ჰ დასასრულ და-დებად იგინი ესრეთ, რამეთუ კმოკანნი იგი, რომელთაცა-მიერ მარცხულ-ქმნილ არიან განმორდენ მათ ჰ სსწასა ად-გილსა დაიდუმენცა, ანუ დასაბამს, ანუ დასასრულსა ტაჳისასასა. სოლო თუ კი-თარ ჯერ-არს მარცხულთა, ანუ დასაბა-მად, ანუ დასასრულად დადება, დაჳს-დრთ მაგალითნი. დასასრულისა მა-გალითი სსს, სოლო შემდგომისა

დასახმის, მაგალითებ: წავ. ანუ დასსრულის, მაგალითებ: წავ. სოლო შემადგომის დასახმის, მაგალითებ: ცლო. და ყოვლად შეუტუნებელ არს ქმნად, მაგალითებ: დასსრულის სა, დასახმისა—წავ, ანუ დასსრულისა—წავ. და დასახმისა—ცლო. კვ-სასედ დავ, ით. და სხუანი. სოლო თუ სადამე ორ-გომოვანი შესწდესდა ლექსის შინა, არა რა აყენებს, რაზეთუ ერთი დასსრულ ამის ტაქვის და მეორე დასახმ მის ტაქვის დაიდრეს.

§ 55.

სათანადო მიწრადთა არს სიმეცრე ესე ჭრთულისა-მიმართ, თუ სადამე დასსრულ ტაქვის არა დატყენად იქმნეს ჭრთული, ანუ ზედ-ჭრთული, რათა ნაწილთა ჭრთულისათა, ესე იგი ლექსთა-მიერ, რომელთაგანცა შედგომულ არს იგი, დაბოლოდეს ტაქვი და არა მარცხულთათა.

§ 56.

ბრძანებითისა სქესისა, რომელიცა სხუა და სხუათა ნაწილთა-მიერ განიყოფის შორის დებულისამებრ, ჭკამს განრჩევით სახითა გამოხმობისათა, გამოღუბად თუთაუენი.

§ 57.

დაღათუ სქესი ბრძანებითი, ბუნებისა-ებრ თვისისა, ითხოვს მახულ-ყოფისა ოსწრისისა, მაგრა სხუა და სხუათა შინა ვჭრათა სიტყვისათა არა ნადავგ გამოხილუბად სათანადო არს და ესე მახულისათს ოკოსად დადებითა განრჩევად სათანადო არს საზღვრებითათაგანცა, საწადთა და ვბოტეტიკათა შინათა.

§ 58.

თუ სადამე ზმნანი, ბრძანებითისა სქესისამებრნი, იუენენ საღებრნი, ანუ სამ-ჭკერმეთქო-მას კვლოვნებისაებრ დასმობითნი, მაშინ მოხრილებრ უფრო ჭკრ-არს თქმად, ვიდრეღა მახულებრ, და ფორად მიწრებრ, მაგალითებ: მოვედ სდა-ცლო, მოვედ ლიბანითი (ქება. 4, 8).

§ 59.

თუ სადამე ბრძანებითისა სქესისამებრ-სა ზმნასა, ზედ დაკვეთოს ლექსი, ჭკრ არს წინა იგი ლექსი გამახულუბად და არა მზნა-ბრძანებითი, მაგალითებ: მაღიად წარმოსტყუტნე. და მქსწრადულ იავარ ჰყავ. (ისაია, 6, 3). ნუ მოიგებთ ოქროსა, ნუცა ვეცნლსა, (მატ.)

§ 60.

ყოველი უკუწ უკუთქმითნა კერძოენი სა-თანადო არან განმახულუბად, მაგალითებ: არა არს მის შორის სიმართლდე, (ისაია. 7, 6). ვერ დირს არიან ვნებანი იგი, ამის ქამისანი, მერმისა მისთანა დიდებისა. (ჭრომ.) შეუძლეებელ არს ორთა უფალთა მონებად. (ლუკა). ნუ წარგაქვენ ბაღანტი, ნუცა ვამგარანი, ნუცა შესასხმელი ფერხთა, და ნუცა ვის გზასა ზედა მოიკითხავთ. (ლუკ. 10, 4.)

§ 61.

თუ სადამე. არა, ანუ, ვერ თავით ბავსით მიმდე იუენენ უკუთქმისა, ესე იგი, ერთი მეორასა, იყოსმცა, უკუთქმელ მაშინ არ სათანადო არს განმახულუბად, მით რომელ, ორნი უკუთქმითნი, ერთსა დასტეინებენ, მაგალითებ: არა ვკონებ, 38

არას ვერ შემძლებელ ვარ, ვერას
ღ სსწანია.

§ 62.

უოკელნი კითხუნი, რომელ არიან ძიუ-
ზანი მიგუბისანი, სოთხადო არიან მასულ
ყოფად, მაგალითებ: ვინ ხარ შენ?
ილია ხარა? (იოან. 1, 21).

§ 63.

კითხუნი რომელნიმე, არიან ყოვლად-
ნი სიტყუნი ღ რომელნიმე—ნაწილნი
სიტყუნი. ყოვლადთა სიტყუთა ითქუა
მაგალით: (§ 62.) სოლო ნაწილ-
თა სიტყუთა ითქუა. (ნაწილ. 1. თავ.
2, § 6, საკითხუ. სასულ).

§ 64.

პროსოდანნი სიტყუნი ღ ნაწილ-
ნი მისნი ჭკამნი განჭსკითარე კიკუად
სიტყუთა-მიმართ, რათა განჭსკითარე მ-
ლნი სიტყუნი ღ შესაფერ ვაპროდი-
ნომცა, რამეთუ, ვითარ იგი ითსოვს
ძლი სიტყუსა, ესე გუარითარე პროსო-
დიითა ჟურ-არს გამოკომბად, ანუ სულის-
კმწთად ღ ანუ დროებად.

§ 65.

მაგალითი 1.

საკედრონი სიტყუნი არა აღმსჯლე-
ზად სათანადო არიან, არამედ შორის
დებულისაებრ სიტყუთა მოსრიდ-ყო-
ფად: გლოცავ თქუენ, ძმანო, ჰსწავ-
ლიდით! უწესოთა მათ ნუგეში-
ნის-სცემდით სულ-მოკლეთა; თავს
იდებდით უძღურთა მათ; სულ-
გრძელ-იუტუნით უოველთა-მი-
მართ. (1. თესალონიკ. 5, 14).

§ 66.

მაგალითი 2.

რომელნიმე არიან რისხუნი, სა-
დაცა აღმსჯლება სიტყუთა განმღერ-
დების: განაძე მხევალი ეგე ღ ძე
მაგისი. (შესაქ. 30, 10).

§ 67.

მაგალითი 3.

რომელნიმე არიან მოკლებითნი,
სადაცა აღმსჯუნი ყოველითურთ მოკლ-
დებან: სიმძიმე ყოველი განვიშო-
როთ ღ მჰსწრათელ მომავალი
იგი ცოდუბა ღ მოთმინეათ ვრბი-
ოდეთ წინაგანმზადებულსა მას
ჩუტუნსა დუაწლსა. (ებრ. 12, 1).

§ 68.

მაგალითი 4.

რომელნიმე არიან სამექარონი,
რომელსა შინა მღერეუბს მასჯლნი ღ
მოსრილნი. უგეთუ არა ისმინოთ
კმა უფლისა, რომელი იტყუს: მო-
ვედით ჩემდა ყოველნი მამერად-
ნი ღ ტუართ მძიმენი. (მატ. 11, 28)
გაიგონოთ კმა იგი უფლისა ყო-
ფადი, რომელი იტყუს: წარვე-
დით ჩემგან, წუეულნი! მატ. 25, 21.

§ 69.

მაგალითი 5.

რომელნიმე არიან დაამებითნი,
რომელსა შორის დამტინდების აღმსჯუ-
რათამე სიტუბობითა: ესე დაიდუქ
ჩუტუნსა. (§ 58).

§ 70.

მაგალითი 6.

რომელნი არიან განმწარებიანი, რომელსა შორის მსხვლნი მწარედრე იმსხვლებიან ღ მოხრადნიცა ფაფსელ-ბენ: ჯ, ურცხუნოო მოწაფეოკითარ. მე ამბორს უყოფ პირსა, რომლი-საგან ჰსდინ კაცთა ცხოველს-მყოფელნი სიტყუანი? წარვედ მათა შენთა-მიმართ მეტყუელთა წინასწარმეტყველთასა ღ ნუ შეეხები პირით დაუროლებუფითა ცხე-ბუფლსა უფლისასა! განვედინ არა წმიდა სული შენი მოუტასთა შენთა ეშმაკთა თანა!

§ 71.

მაგალითი 7.

რომელნიმე არიან შესაერთომნი, რომელთა შორის მსხვლნი ღ მოხრად-ნი მასთებრ ღრუბელთა აღმოაოსრჯან. აჰა დდე უფლისა მოვალს შემ-წუტლი, ვითარცა თორნე ღ ადე-გზნეს იგინი ღ იუწენენ უოველნი სხუა ნათესავნი ღ უოველნი მოკ-მედნი უსჯულოთანი ღეფლწამი ღ აღანთნეს იგინი მომავალმან დდე-მან,—იტყუს უფალი უოველისა მპურობელი—ღ არა დამთეს ძირი მათი, არცა რცო. (მალაქ. წაგსსა თჯსსა 4, 1.)

§ 72.

მაგალითი 8.

რომელნიმე არიან ველმწიფებით-ნი, რომელსა შორის მსხვლნი მქსელ-რე აღმსხვლებიან: აბიჯე ერო ჩემო,

შევედ საუნჯეთა შენთა ღ დაჰსმენ კარნი შენნი, ღ მიიმაღლე მცირედ, ვიდრემდის დაჰსცხრეს რისხუა უფლისა. (ისაია 26, 20).

§ 73.

მაგალითი 9.

რომელნიმე არიან. განმცნობითნი, რომელთა შორის მსხვლნი ღ მოხრად-ნი სიტყუებთა რაჟთაჲ იმსხვლებიან ღ აშთამოუბან: ძმანო ჩემნო, გან-ძლიერდით უფლისა-მიერ ღ სიმ-ტკიცითა ძლიერებისა, შეიმოსეთ უოველად საჭურელი იგი ღუთისა, რათა შეეძლოთ თქმუნ წინა და-დგომად მანქანებათა მათ ეშმაკი-სათა. (ეფეს. 6, 10).

§ 74.

მაგალითი 10.

რომელნიმე არიან გიობითნი, რომელსა შორის მსხვლნი ღ მოხრადრე-ცა იმუსრჯან: ჯ, წმიდაო! ბაღდოლს ამიერიტგან მოვედ ღ გუასწავენ ჩუტუნ საიდუმლონი.

თუ სჯამე ამს შინა არა იმუსრენ-მცა ზროსოდანა, ჰსწავლებს სიტყუა იგი ძალსა თჯსსა ღ იქმნებას წინააღ-დგომ დაიტკაცებათა, ესე იგი, გუას-წავენ ჩუტუნ საიდუმლონი.

§ 75.

მაგალითი 11.

რომელნიმე არიან საგოდებონი ღ საბავთონი, რომელთა შორის გოდუ-ბით ღ ბავთათ იოსრჯან ზროსოდანი: ჯ, ჩემდა! რამეთუ შჯლებისაგან სახი-

რისა მამისა მოვაკლდი, ვითარ-
მედ თუ სადამე მივხედო მოქმედე-
ბათა ჩემთა ბოროტთა, უკანრე
ვჰსჭტრეუტ ვითარებასა ჭ რაოდე-
ნობასა მათსა, შეესწორებელად
სხტათაგან, ქმნილთა ბოროტთად;
თუ სადამე მიმოვიხედო იგერდივ,
მათ-მიერ შეცულოსა, ვჰხედავ თავ-
სა ჩემსა ჭ თუ სადამე წარვიხედო
წინარე, ვჰსჭტრეუტ თავსავე ჩემსა
მცნებათაებრ ქრისტესთა არა მა-
ვაღსა.

§ 76.

მაგალითი 12.

რომელნიმე არიან მწუსრებიანი,
რომელთა შორის ჰროსოდანნი, რეცა
გნებულად იოსტრინ: ვამძე, ვამძე,
რამეთუ ვასიდიის ბაგენი დახშეულ-
არიან! (ღუთის-მეტყუწლისა კვიტაფია
წმიდისა ვასილი დიდის, რიცხ. 3.)

§ 77.

მაგალითი 13.

რომელნიმე არიან თან-ღმობითნი:
ყრმათაგან ეფესეულითა არს ესე? (გა-
მოს. 2, 6.)

§ 78.

მაგალითი 14.

რომელნიმე არიან დანბტვრვთ-

ნი: ნეტარ ხართ გლახაგნი
სულითა, რამეთუ თქტწნი არს
სასუფეველი ცათა! (ლუგ. 6,
20).

§ 79.

მაგალითი 15.

რომელნიმე არიან შტწბითნი ჭ
მხიარულებითნი: ესე არს დღე
უფლისა, რომელ ჰქმნა უფალმან;
ვიხარებდეთ ჭ ვიშტწბდეთ ამას
შინა. (ფსალმ. 117, 24.)

§ 80.

დასასრული მესამის ღრამბტივის
ნაწილისა, მრავალ-ტვივილ მოუტარებთა,
ანტონი, ყოვლისა ზემომასა საქართუწ-
ლომასა არსა-კვისკოპოსისა დაკითანი-
სათა. რომლისა საუყუნო იუჯნ გურ-
თსკეამ. სადიდებულად ყრმაკუელისა
დმერთ-მთაგრისა, სიტყუსა ემინიული-
სა ჭ ჰატვიკად დედისა მისისა, ყოვლად
უგურთსეულესისა, უფროსად წმიდისა
დელოფლისა ჩტწნისა, ღუთის-მშობლი-
სა, მარადის ჭალწულისა მარამისა,
ყოვლ-გულის-სმიერთთ ჭ მნებებულთ
არსებათა უფალმასა.

ხლო მუუფესა მას საუგუნეთასა,
უსრწნულსა, უსილაგსა, მსოფლსა, ბრძენ-
სა, წმიდასა, ჰატვიკ ჭ დიდება, უგუნ-
თი, უკენისამდე. ამინ. (1. ტიმ. 1. 17.).

იწყო წერით ფებერვალს ძს ჭ აღსრულა მარტოს იბ.სა.

